

Uwumbər aagbaŋ

Konkomba New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MATIU	4
MAK	34
LUK	53
JONN	84
LITULN.....	106
ROM YAAB.....	135
1 KORINT YAAB.....	147
2 KORINT YAAB.....	159
GALASIA YAAB	167
EFESUS YAAB	172
FILIPI YAAB	176
KOLOSE YAAB	179
1 TESALONIKA YAAB	182
2 TESALONIKA YAAB	185
1 TIMOTI	187
2 TIMOTI	191
TAITUS	194
FILEMONN	196
HIIBRU YAAB.....	197
JEMS.....	207
1 PIITA	210
2 PIITA	214
1 JONN	216
2 JONN	220
3 JONN	221
JUUD	222
TIBOKPIIRKAAN.....	224

MATIU

Yesu Kristo aayaajatiib ponn ni aayimbil (Luk 3.23-38)

1 Yesu Kristo aamaal ponn ni aayimbil le bi kigban kee ponn ni. U nan ye Ubɔr David aayaabil la. David mu nan ye Abraham aayaabil.
² Abraham le nan ma Aisak, Aisak mu ma Jakob, Jakob mu ma Juda ni unaabitiib.
³ Juda mu ma Peres ni Sera. Bina aayimbil le nan ye Tamar.
 Peres mu ma Hesronn, Hesronn mu ma Ram,
⁴ Ram mu ma Aminadab, Aminadab mu ma Nasonn, Nasonn mu ma Salmonn,
⁵ Salmonn mu ma Boas. Una aayimbil nan ye Rahab la.
 Boas mu ma Obed. Una aayimbil nan ye Ruf la. Obed mu ma Jese, ⁶ Jese mu ma Ubɔr David.
 David mu ma Solomonn. Una nan ye Yuraya aapuu la, le David kpan u.
⁷ Solomonn mu ma Rehoboam, Rehoboam mu ma Abija,
 Abija mu ma Asa,
⁸ Asa mu ma Jehosafat, Jehosafat mu ma Joram, Joram mu ma Usia,
⁹ Usia mu ma Jotam, Jotam mu ma Ahas, Ahas mu ma Hesehia,
¹⁰ Hesehia mu ma Manase, Manase mu ma Amonn, Amonn mu ma Josia,
¹¹ Josia mu ma Jekonia ni unaabitiib buyoonn baadim nan faa bi butɔb ki chuu bi buen Babilon na.
¹² Baah chuu bi ki di buen Babilon ni na, nee aapuwɔb le
 Jekonia ma Sealtiel, Sealtiel mu ma Serubabel,
¹³ Serubabel mu ma Abiud, Abiud mu ma Eliakim, Eliakim mu ma Asor,
¹⁴ Asor mu ma Sadok, Sadok mu ma Akim, Akim mu ma Eliud,
¹⁵ Eliud mu ma Eleasar, Eleasar mu ma Matann, Matann mu ma Jakob,
¹⁶ Jakob mu ma Josef, u ye Mari aachal na. Mari mu ma Yesu u bi yin u ke Kristo u ga gaa binib lii na.
¹⁷ Abraham yoonn ki yoor kina ki ti saa Ubɔr David yoonn na nan ye yaajatiib kipiik ni binaa la. David yoonn ki yoor ki ti saa buyoonn baadim chuu bi ki di buen Babilon aatiŋ ni na nan ye yaajatiib kipiik ni binaa la. Buyoonn baadim chuu bi ki di buen Babilon ni

na ki yoor ki ti saa Kristo yoonn na nan ye yaajatiib kipiik ni binaa la.

Baah ma Yesu Kristo pu na (Luk 2.1-7)

¹⁸ Baah ga nan ma Yesu Kristo na, le bi nan puu ke bi ga di una Mari ki di tii Josef. Baa nan kee kunn u, le bi kan ke u kpa lipuul Uwumbɔr Aafuur Nyaan pu.
¹⁹ Uchal Josef aah ye uninyaan na, le waa ban ke u jinn u inimɔɔn. U ŋa nlandak ke u loon ki yii u. ²⁰ Waah daki tibɔr ngbaan kina na, le u kan Uwumbɔr aatuun ubaa tidan ponn ni. Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui u, “Josef, Ubɔr David aayaabil, taa yii ke saan joo Mari u li ye aapuu; ba pu? Uwumbɔr Aafuur Nyaan le tii u lipuul ngbaan. ²¹ U ga maa ubijabo, le aa ga yin u ke Yesu; † ba pu? uma le ga nyan waanib baatunwanbir ni.”
²² Nimina mɔmɔk nan ŋa ke ni gbiin Uwumbɔr aah nan cha waabɔnabr len pu na ke, ²³ “Usapɔn u kaa nyi uja na ga nan dek lipuul ki maa ubijabo, bi ga li yin u ke Imanuel.” †† (Immanuel aataa le ye ke “Uwumbɔr bi ti chee”.)
²⁴ Le Josef finn ki fii le ki nan ŋa Uwumbɔr aatuun aah tuk u ke u ŋa pu na, le ki yoor Mari di ŋa upuu. ²⁵ Waa nan doon u chee le u nin ma waajan aabijabo. Le Josef yin u ke Yesu.

Bilankpalb bi nyan ni liwipuul wɔb na

2 Bi nan ma Yesu, Betlehem aatiŋ ponn ni la, ki bi Judea aatiŋ ni na, n-yoonn mu Herod ye ubɔr na. Baah ma Yesu na, le bilankpalb bibaa nyan ni liwipuul wɔb ki dan Jerusalem, ² ki nan baa ke, “Baah ma ubo u ye Juu yaab † aabɔr na, u bi la chee? Ti kan waanmabil liwipuul wɔb, le ti dan ke ti nan doon u.”
³ Ubɔr Herod, ni Jerusalem aatiŋ aanib mɔmɔk aah ŋun tibɔr ngbaan na, le ti muk bi. ⁴ Le u yin Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔk mɔmɔk, le ki nan baa bi, “Bi ga maa Kristo u ga gaa binib lii na la chee?”
⁵ Le bi tuk u, “Betlehem aatiŋ, ki bi Judea aatiŋ ni na; ba pu? Uwumbɔr aabɔnabr aah nan ŋmee pu na sɔ:
⁶ ‘Sin Betlehem aatiŋ, ki bi Judea aatiŋ ni na, saa ye kitiwaatiir Judea aatim ponn ni; ba pu? uyidaan ga nyan aa ponn ni, ki ga li ye Uwumbɔr aanib Israel yaab aayidaan.’” ††

† : Yesu aataa le ye ke “Uwumbɔr gaa timi lii”. †† : Lik Aisaya 7.14. ‡ : Bi nan ki yin Israel yaab ke Juu yaab la. †† : Lik Maika 5.2.

⁷ Le Herod yin bilankpalb ngbaan libɔɔ ni, le ki baa bi, “Liŋmabil ngbaan nan nyan ni bayoonn?” Le bi tuk u. ⁸ Le u tun bi ke bi buen Betlehem, ki tuk bi, “Li cha man ki ti bee ubo ngbaan aabɔɔ mbamɔm. Ni yaa ti kan u kan, ni gir ni man ki nan tuk mi, aan m mu buen ti doon u.”

⁹ Waah len kina doo na, le bi siir ki cha. Baah siir ki cha na, le bi kan liŋmabil li bi nan kan liwipuul wɔb na loln bi pu nsan, ki ti fuu ubo ngbaan aah bi nin chee na, le ki sil nima chee paacham. ¹⁰ Baah kan liŋmabil ngbaan na, le bi kpa mpopiin sakpen ki mɔɔni. ¹¹ Le bi koo lidichal ngbaan ni, ki ti kan ubo ngbaan ni una Mari. Bi nan gbaan kitiŋ ki doon ubo ngbaan, le ki chuu piir baataakɔɔ ki tii u ipiin. Bi nan tii u salmaa, ni tulalee u bi yin u ke frankinsense, ni tulalee u bi yin u ke mir na.

¹² Le Uwumbɔɔ nan tuk bi tidariŋ ponn ni ke bi taa ki gir buen ubɔɔ Herod chee. Nima pu na, bi nan dii nsan yayan le ki kun.

Josef aah yoor Yesu ki di san buen Ijpt aatiŋ ni pu na

¹³ Baah nan cha kun na, Josef nan kan Uwumbɔɔ aatuun tidariŋ ponn ni. Le Uwumbɔɔ aatuun ngbaan bui u, “Fiin ki yoor ubo ngbaan ni una ki san buen Ijpt aatiŋ ni, ki ti li bi nima ki kiir bundaln m ga nan tuk si ke aa nya nima na. Ubɔɔ Herod ga li ban ubo ngbaan ke u ku u.”

¹⁴ N-yaayoonn ngbaan le Josef fii le ki yoor ubo ngbaan ni una kinyeek, ki nyan nima ki buen Ijpt, ¹⁵ ki ti bi nima le Herod ti kpo.

Nimina nan ŋa kina ke ni gbiin Uwumbɔɔ aah nan cha waabɔɔabr len pu na, ke Uwumbɔɔ bui ke, “M yin Maabo ke u nyan ni Ijpt aatiŋ ni.” †

Ubɔɔ Herod aah ku mbim pu na

¹⁶ Le Herod bee ke bilankpalb ngbaan ŋmann u la. Le u gee liŋuul sakpen, ki cha waajab ku mbijabim bi mɔɔɔɔ ye ŋibin ŋilee aabim, ni bi mu kaa fuu kina na, ki bi Betlehem, ni Betlehem aatingbaan ni na. U nan baa bilankpalb ngbaan ke bi kan liŋmabil ngbaan bayoonn. Nima le cha u bee Yesu aabin aah saa pu na.

¹⁷ Waah ku mbim ngbaan pu na, le ni gbiin Uwumbɔɔ aabɔɔabr Jeremia aah nan len pu na ke,

¹⁸ “Bi ŋun kifuuk Rama aatiŋ ni,
ki ye ikpowiil aafuuk la.
Rachel le wii waabim pu,
bi mɔɔɔɔ kpo a,
le ubaa aan ŋmaa sɔŋ usui.” ††

Josef aah di Yesu nyan ni Ijpt aatiŋ ni pu na

¹⁹ Ni bi cha le Herod ti kpo. Waah kpo na, le Josef, u nan bi Ijpt aatiŋ ni na, kan Uwumbɔɔ aatuun tidariŋ ni. ²⁰ Le Uwumbɔɔ aatuun ngbaan bui u, “Fii ki yoor ubo

ngbaan ni una ki gir buen Juu yaab aatiŋ ni. Binib bi nan ban bi ku ubo ngbaan na kpo a.”

²¹ Le u fii ki yoor ubo ngbaan ni una, ki ti fuu Juu yaab aatiŋ ni.

²² Le u ŋun ke Ubɔɔ Herod aabo Akelaus jin ute aanaan Judea aatiŋ ni. Nima pu na, Josef nan san ijawaan, kaa ban u buen nima. Le Uwumbɔɔ tuk u tidariŋ ni waah ga li cha nin chee na. ²³ Le u buen kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Nasaref, ki bi Galilee aatiŋ ni na. Waah ŋa kina na, le ni gbiin Uwumbɔɔ aabɔɔabr aah nan len pu na, ke bi ga yin Yesu ke Nasaref aatiŋ aanii la.

Jɔnn u muini binib nnyun ni na aah moon Uwumbɔɔ aabɔɔ pu na

(Mak 1.1-8; Luk 3.1-18; Jɔnn 1.19-28)

3 N-yoonn ngbaan le Jɔnn u muini binib nnyun ni na bi nteersakpiin ni, Judea aatiŋ ni, ² le ki mooni, “Kpelɔn nima aabimbin man. Uwumbɔɔ aanaan peen ni a.” ³ Uwumbɔɔ aabɔɔabr Aisaya nan len Jɔnn aabɔɔ ke, “Unii ubaa bi nteersakpiin ni ki tar ke:

‘Toor Uwumbɔɔ aasan man,
ki ŋa waasan mu li tok ki tii u.’ †

⁴ Jɔnn nan pee kikpalk ki bi nan di laakumii aakor luu ki na, ki di ligbapapaln buu uchaŋ ni. Waajikaar nan ye itoon ni tisiir la. ⁵ Le binib nyan ni Jerusalem, ni Judea aatim mɔɔɔɔ ni, ni Jɔɔɔdann aamɔɔɔ aatingbaan ni, ki dan u chee, ⁶ le ki nan kpiir baatunwanbir tuk Uwumbɔɔ. Le Jɔnn muin bi nnyun ni, Jɔɔɔdann aamɔɔɔ ni.

⁷ Le Jɔnn kan Farisii yaab ni Sajusii yaab †† pam dan u chee ke u muin bi nnyun ni. Le u baa bi, “Nimi ijagen aabim, ŋma sur nimi ke ni nya ntafadaan mu choo na ni? ⁸ Ni li tun litulɔn li ga mɔɔ ke ni sil kpelɔn nima aabimbin na, ⁹ ki taa bui ke niyaaja aah ye Abraham na, nima le ga cha ni nyan ntafadaan ni. M tuk nimi la, Uwumbɔɔ ga ŋmaa di ŋitakpal ŋimina kpalɔn Abraham aayaabitiib, ¹⁰ hali dandana wee Uwumbɔɔ toor kichɔk ke u ti gaa isui. Isui imɔk kaa lu ŋsubil ŋi ŋan na, u ga gaa i, ki di ŋa mmii ni. ¹¹ Mma muini nimi nnyun ni la, ki mɔk ke ni kpelɔn nima aabimbin. Unii u paa ni m pu na jer mi. Maa ŋeer m chuu takl waanaatak tii u. Uma le ga nan muin nimi Uwumbɔɔ Aafuur Nyaan, ni mmii ni. ¹² U joo waayikpimbik uŋaal ni, u ti chaar waajikaar, ki ga di njikaabim ŋa lipil ni, ki di tigbengbir see mmii mu kaan junɔn na ni.”

Waah muin Yesu nnyun ni pu na

(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ N-yoonn ngbaan le Yesu nyan ni Galilee, ki dan Jɔnn chee, Jɔɔɔdann aamɔɔɔ ni, ki ban ke Jɔnn muin u nnyun ni. ¹⁴ Le Jɔnn aa kii, le ki len ke, “Ni ŋan si le muin mi nnyun ni, le aa ban ke m muin si.”

† : Lik Aisaya 40.3. †† : Farisii yaab ni Sajusii yaab nan ye Juu yaab bibaa bi aanimbil man ke binib li dii Moses aakaal na. Bi mu aa nan dii nkaal ngbaan mbamɔm. Bi nan kpa kigaak la, kaa nan kpa linimbaasaln.

¹⁵ Le Yesu bui u ke, "Kii kina n-yoonn mue. Ni njan ke ti na Uwumbor aah ban pu na mawak." †

Le Jonn kii ki muin u nnyun ni. ¹⁶ Waah muin u doo na, libuul ngbaan ni le Yesu nyan ni nnyun ni. Le kitaa-paak chuu piir. Le u kan Uwumbor Aafuur Nyaan sunn ni ki naahn linanjel, ki nan tɔŋ u pu. ¹⁷ Le u njan nneel len paacham ke, "Njapɔɔn u m gee u na sɔ. Nnimbil gbiin u." †

Kinimbɔŋ aah tɔŋ Yesu pu na

(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

4 N-yoonn ngbaan le Uwumbor Aafuur Nyaan cha Yesu buen nteersakpiin ni ke kinimbɔŋ ti tɔŋ u. ² Yesu nan lul bumɔɔ nwiin pu ni kinyeek iwiin imonko ilee. Iwiin imonko ilee ngbaan aah jer na, le nkon chuu u. ³ Le kinimbɔŋ u tɔŋni binib na dan u chee, le ki nan bui u, "Aa yaa ye Uwumbor Aajapɔɔn kan, bui njitakpal njimina aan ni kpahn tijikaar." †

⁴ Le Yesu bui ki ke, "Ni njmee Uwumbor Aagbarɔŋ ni ke, 'Tijikaar baanja aan njmaa tii unii limɔfal. Limɔboln limɔk nyan ni Uwumbor aamɔɔ ni na le ga tii unii limɔfal.'" ††

⁵ Le kinimbɔŋ di Yesu buen Jerusalem, le ki ti di u tɔŋ Uwumbor Aadichal paab, ⁶ le ki bui u, "Aa yaa ye Uwumbor Aajapɔɔn kan, lir ni kitiŋ. Ni njmee Uwumbor Aagbarɔŋ ni ke,

'U ga tuk waatuuntiib ke bi li lik si, le bi ga li joo si binjaal ni, aataal taa gbeer litakpal.'" †

⁷ Le Yesu bui ki ke, "Ni ki njmee Uwumbor Aagbarɔŋ ni ke, 'Taa tɔŋ Aadindaan Uwumbor.'" ††

⁸ Le kinimbɔŋ ki yoor u buen lijool li fɔk sakpen na paab, le ki ti mɔk u dulnyaa aanaan mɔkɔk, ni mu aanyaan, ⁹ le ki bui u, "Aa yaa gbaan kitiŋ ki pak mi kan, m ga di nimina mɔkɔk di tii si."

¹⁰ Le Yesu bui ki ke, "Kinimbɔŋ, li cha. Ni njmee Uwumbor Aagbarɔŋ ni ke, 'Li pak Aadindaan Uwumbor ki dii uma baanja.'" ††

¹¹ Le kinimbɔŋ siir cha u. Le Uwumbor aatuuntiib dan nan ter u.

Yesu aah piin waatun Galilee aatiŋ ni pu na

(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Yesu nan njan ke bi chuu Jonn ki di na kiyondiik ni. Nima le u nan nyan nima ki gir buen Galilee. ¹³ U nan cha Nasaref le ki buen ti kal Kapenaum, kitiŋ ki bi nnyusakpem chee na ni. Ki ye Sebulunn aanib ni Naf-tali aanib aatiŋ la. ¹⁴ Waah kal nima na, le ni gbiin Uwumbor aabɔnabr Aisaya aah nan len pu na ke, ¹⁵ "Sebulunn aanib ni Naftali aanib aatiŋ ki bi jɔɔdann aamɔɔdapuul, nnyusakpem wɔɔ, aan bi yin ki ke Galilee aatiŋ, njinibol mɔkɔk aabɔŋ aah njmal tɔɔ ponn ni nin chee na,

† : Lik Aisaya 42.1. †† : Lik Ikaal 8.3. † : Lik Ilahn 91.11-12.
†† : Lik Ikaal 6.16. ††† : Lik Ikaal 6.13.

¹⁶ nima aanib bi bi mbɔɔmɔɔn ni na kan nwiihn sakpiin.

Binib bi bi mbɔɔmɔɔn ni, ki san nkun ijawaan na, nwiihn woln bi pu." †††

¹⁷ N-yoonn ngbaan ki joo cha le Yesu piin ki mooni binib ke, "Kpeln nimi aabimbin man. Uwumbor aanaan peen ni a."

Yesu aah yin bijanbam binaa pu na

(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Yesu nan chuun kpak Galilee Aanyusakpem aagbaan le ki ti kan naabitiib bilee, bi yin ubaa ke Simonn ki dulni u ke Piita, le ki yin unaal ke Andru. Bi nan bi mae kipɔɔ nnyun ni. Bi nan ye bijanbam la. ¹⁹ Le Yesu bui bi, "Dii mi man, aan m cha ni ban binib ki nan tii Uwumbor." ²⁰ Waah len kina na, libuul ngbaan ni le bi siir cha baapɔɔ le ki dii u.

²¹ Le u foor siib kpee, le ki ki kan naabitiib bilee, Jems ni unaal Jonn, bi ye Sebedee aajapɔɔtiib na. Bi ni bite Sebedee nan bi bunɔɔ ni, ki bi leŋni baapɔɔ. Le Yesu yin bi. ²² Libuul ngbaan ni le bi siir cha bunɔɔ ngbaan ni bite le ki dii u.

Yesu aah mooni Uwumbor aabɔr ki cha bimum ɔɔk pu na

(Luk 6.17-19)

²³ Le Yesu bɔ dii Galilee aatim mɔkɔk ni, ki koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbor aabɔr ki mooni Uwumbor aanaan aabɔnyaan tee, le ki cha bimum bi kpa iween aabɔŋ mɔkɔk na, ni binib bimɔk kaa ɔɔk na ɔɔk. ²⁴ Le waayimbil moon Siria aatim mɔkɔk ni. Le bi joo ni bimum mɔkɔk u chee, binib bi iween aabɔŋ joo bi na, ni binib bi tiyayaar joo bi na, ni binib bi njibimbik joo bi na, ni binib bi aawon faan na. Le u cha bi mɔkɔk ɔɔk. ²⁵ Le kinipaak nyan ni Galilee aatingbaan ni, ni kitiŋ ki bi yin ki ke Ntim Kipiik na ni, ni Jerusalem aatiŋ ni, ni Judea aatingbaan ni, ni jɔɔdann aamɔɔdapuul, ki dii u.

Binib aah ga na pu ki kan Uwumbor aanyoor na

(Luk 6.20-23)

5 Yesu aah kan kinipaak ngbaan na, le u jon ligongoln paab, le ki kal. Le waadidiliib kuun u chee. ² Le u waar umɔɔ ki bui bi ke:

³ Binib bi nyi ke bi ye bigiim Uwumbor wɔɔ na, waanyoor bi bi pu. Bima le yeh Uwumbor aanaan.

⁴ Binib bi kpa mpombiin baatunwanbir pu na, Uwumbor aanyoor bi bi pu; u ga sɔŋ bisui.

⁵ Binib bi sunn bibaa taab na, Uwumbor aanyoor bi bi pu.

Bima le ga li yeh dulnyaa wee.

⁶ Binib bi aanimbil man ke bi li ye bininyaam na, Uwumbor aanyoor bi bi pu. Binimbil ga gbiin.

††† : Lik Aisaya 9.1-2.

⁷ Binib bi kpa linimbaasaln na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu.

U mu ga san bi kinimbaak.

⁸ Binib bi dii Uwumbɔr ni bisui mɔmɔk na, waanyoor bi bi pu.

Bima le ga kan uma Uwumbɔr.

⁹ Binib bi par kijaak na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu.

U ga len ke bi ye waabim.

¹⁰ Binib bi ji falaa Uwumbɔr aasan aadiim pu na, waanyoor bi bi pu.

Bima le yeh uma Uwumbɔr aanaan.

¹¹ "Binib yaa sii nimi ki ɲa nimi falaa ki mɔln inyamɔn mɔmɔk aabɔɲ ki paan nimi, ki bii nimi, min Yesu pu kan, Uwumbɔr aanyoor bi ni pu. ¹² Ni li kpa mpopiin sakpen, ba pu? ni ga nan kan tinyoor sakpen paacham. Kina le bi nan ɲa Uwumbɔr aabɔnabtiib bi nan bi n-yaayoonn na falaa."

Uwumbɔr aanib aah naahn n-yaan ni nwiihn pu na

(Mak 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ "Nimi maadidiliib le ye dulnyaa wee ni aayaan. N-yaan yaa bii, ki yaa kaa ki mɔ kan, nibaa aa bi ki ga ki ɲmaa ɲa mu aan mu mɔmɔk. Mu aa ki bi tibɔr tibaa ni. Bi ga di mu kpir la. Le binib ga taa mu pu ki jer.

¹⁴ "Nimi le ye dulnyaa wee ni aawiihn, ni woln binib aanibil. Kitisakpeɲ ki bi ligongoln paab na aan ɲmaa bɔr. ¹⁵ Unii yaa see karyaak kan, waan di lisambil chɪɲ u pu. U ga di u tɔɲ tiwan paab la, le u woln kidiik mɔmɔk ponn ni nwiihn. ¹⁶ Ni li bi kina man. Cha binib mɔmɔk kan nimi aawiihn aah wiin pu na, aan bi kan nimi aatunyaan aan ki pak Nite Uwumbɔr u bi paacham na."

Uwumbɔr aakaal aamɔkm

¹⁷ "Ni taa dak ke m dan m nan kuln Uwumbɔr aakaal ni Waabɔnabr aabɔr. Maa dan ke m nan kuln ti. M dan ke m nan ɲa taah len pu na mɔmɔk chub la. ¹⁸ M tuk ni-mi mbamɔn la, nkaal ngbaan mubaa aan jer, see mu aah len pu na mɔmɔk ɲa. Buyoonn paacham ni dulnyaa ga li bi na, nkaal ngbaan mɔmɔk ga li beenin bi. ¹⁹ Nima pu na, unii umɔk yii nkaal ngbaan ponn ni siib na, ki mɔk binib kina na, u ga li ye uwaatiir Uwumbɔr aanaan ni. Unii umɔk kii nkaal ngbaan, ki mɔk binib kina na, u ga li ye unikpaan Uwumbɔr aanaan ni. ²⁰ M tuk nimi la, nimi aabimbin yaa kaa ɲan ki jer Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab † aabimbin kan, naan koo ni Uwumbɔr aanaan ni."

Binib taa li gee lijuul

²¹ "Ni ɲun ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib, 'Taa ku unii, ke unii ubaa yaa ku uken kan, bi ga ji u tibɔr.'

††²² Min le tuk nimi ke unii umɔk gee lijuul una aabo

† : Farisii yaab nan ye Juu yaab bibaa bi aanibil man ke binib li dii Moses aakaal na. Bi mu aa nan dii nkaal ngbaan mbamɔm. Bi nan kpa kigaak la, kaa nan kpa linimbaasaln. †† : Lik Nnyam 20.13; Ikaal 5.17.

pu na, bi ga ji u tibɔr. Unii umɔk tuk una aabo, 'Saa bi tibɔr tibaa ni,' bibɔɲirb aaninkpiib ga ji u tibɔr. Unii umɔk tuk una aabo ke, 'Si ujɔr' na, u ɲeer u koo mmii mu kaan junn na ni. ²³ Aa yaa bi Uwumbɔr Aadichal ni ki ban aa tii Uwumbɔr ipiin, ki teer ke aa koo aana aabo ubaa aataani ni kan, ²⁴ di saapiin di bil nima, ki buen ti chuu utaal waahr, aan ki nin gir ni ki nan tii Uwumbɔr ipiin ngbaan.

²⁵ "Aa ni unii yaa kpa tibɔr, u ban u di ti buen kooti ni kan, chuu utaal mala aan ni taa kee fuu nima, u taa di si ɲa ubɔɲir aarjaal ni, ubɔɲir mu taa di si ɲa kiyondiik aaninkpel aarjaal ni, ke u di si ɲa kiyondiik ni. ²⁶ M tuk si mbamɔn la, saan nyan nima ki nan saa buyoonn aa ga pa kooti ni aamombil mɔmɔk doo na."

Kidagook aabɔr

²⁷ "Ni ɲun ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib, 'Taa gɔr kidagook.' ²⁸ Min le tuk nimi ke unii umɔk kan upii aan usui koo u ni kan, u kpaan gɔr kidagook usui ni la. ²⁹ Aa yaa gee tiwan ke saah gee aanimbii pu na kan, tiwan ngbaan yaa tɔɲ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Saawan nibaa yaa bee yɔli kan, ni soor ni tiwon mɔmɔk koo mmii mu kaan junn na ni. ³⁰ Aa yaa gee tiwan ke saah gee aarjagii pu na kan, tiwan ngbaan yaa tɔɲ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Saawan nibaa yaa bee yɔli kan, ni soor ni tiwon mɔmɔk koo mmii mu kaan junn na ni."

Uja taa jenn upuu

(Matiu 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ "N-yaayoonn na aanib nan ki len ke 'Uja yaa jenn upuu lii kan, u ɲmee kigbaɲ, ki di tii u ki mɔk ke u jenn u.' ³² Min le tuk nimi ke upii yaa kaa gɔr kidagook kan, uchal yaa jenn u lii kan, u ɲa u upiidagoor le na. Uja u yoor baah jenn upii u lii na mu ye udagoor la."

Naah ga puu tipuur pu na

³³ "Ni ɲun ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib ke, 'Taa puu Uwumbɔr nnyamɔn pu, ke aa yaa puu Uwumbɔr kan, ɲa saah len pu na.' ³⁴ Min le tuk nimi: ni taa puu Uwumbɔr. Ni taa puu paacham mu; ba pu? paacham ye Uwumbɔr aabɔrjal la. ³⁵ Ni taa puu kitiɲ mu; ba pu? kitiɲ ye Uwumbɔr aataa aajal la. Ni taa puu Jerusalem mu; ba pu? Jerusalem ye Uwumbɔr u ye Ubɔrkpaan na aatiɲ la. ³⁶ Taa puu aayil; ba pu? saan ɲmaa kpeln kiyikpirk kibaa, ki li ye kiyikipiɪn, kaan ɲmaa kpeln kibaa ki li ye kiyikipibɔɲ. ³⁷ Ni po len ke 'Een', bee 'Aayii'. Ni yaa ki kpee nibaa kan, naa ɲan."

Naah ga ɲa binib bi ɲa nimi bakaa na pu na

(Luk 6.29-30)

³⁸ "Ni ɲun ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib, 'Unii yaa chuu lokr aanibil kan, bi chuu lokr u mu yaal. Unii yaa gbaa fenn aanyin kan, bi chuu fenn u mu

‡ : Lik Nnyam 20.14; Ikaal 5.18. †† : Lik Ikaal 24.1-4.

yaan.' †39 Min le tuk nimi: unii yaa ŋa si bakaa kan, taa giin u waah ŋa si pu na. Unii yaa faa si aarŋangii aataapak kan, aa cha u faa aarŋangan aataapak mu. †40 Unii yaa ban u di si buen bibɔjirb chee ke u ti gaa saabɔkul kan, tiin u saakekeln mu. †41 Uja yaa muk si ke aa cheen u mal ubaa kan, cheen u mal bilee. †42 Unii yaa mee si tiwan kan, tiin u. Unii yaa ban ke aa pinn u tiwan kan, taa yii."

Naah ga ŋa nimi aadim pu na

(Luk 6.27-28, 32-36)

†43 "Ni ŋun ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib, 'Li gee aana aabo ki nan saadin.' †44 Min le tuk nimi: ni li gee nimi aadim man, [ki bui binib bi seei nimi na ke, 'Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa ni pu;' ki ŋa binib bi nan nimi na tiŋann,] ki mee Uwumbɔr ki tii binib bi ŋani nimi falaa ki muk nimi na. †45 Ni yaa ŋani kina kan, ni ga li ye Nite Uwumbɔr u bi paacham na aabim; uma le cha waawiin puur ki woln tiniwanbir ni bininyaam pu, ki cha utaal nu ki tii binib bi ŋan na, ni binib bi kaa ŋan na. †46 Ni yaa gee binib bi gee nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbɔr chee ee? Bilampoogaab mu gee binib bi gee bi na la. †47 Ni yaa dooni ninaabitiib baanja kan, ni ŋan ki jer biken aa? Aayii. Binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na mu ŋani kina la. †48 Nima pu na, ni li bi mbamɔm, ke Nite Uwumbɔr u bi paacham na aah bi pu na."

Naah ga tii bigiim ipiin pu na

6 "Ni li nyi man, ki taa tun nimi aatunyaan binib aanimbil ni, ke bi kan aan ki pak nimi. Ni yaa ŋani kina kan, naan kan tinyoor Nite Uwumbɔr u bi paacham na chee.

2 "Aa yaa tii ugiin tiwan kan, taa joo kilon gbaa ke biŋmanŋmannim aah ŋani pu mmeen aadir ni, ni kitiŋ ponn ni, ke binib pak bi na. M tuk nimi mbamɔn la, bi kan baapal le na. 3 Aa yaa tii ugiin tiwan kan, taa cha aarŋangan li nyi aarŋangii aah ŋa pu na. 4 Tii u libɔɔl ni. Le Aate Uwumbɔr u kan saah ŋa pu libɔɔl ni na ga pa si binib aanimbil ni."

Naah ga mee Uwumbɔr pu na

(Luk 11.2-4)

5 "Ni yaa mee Uwumbɔr kan, ni taa mee u ke biŋmanŋmannim na aah mee u pu na. Bi gee ke bi sil mmeen aadir ni, ni kitiŋ ponn ni ki mee Uwumbɔr, aan binib kan bi. M tuk nimi mbamɔn la, bi kan baapal le na. 6 Sin ma kan, aa yaa mee Uwumbɔr kan, koo saadi-ik ni, ki di jaalen piin, ki mee Aate Uwumbɔr u bi libɔɔl ni na. Le Aate Uwumbɔr u kan saah ŋani pu libɔɔl ni na ga tii si tinyoor.

† : Lik Nnyam 21.24; Liifai Yaab 24.20; Ikaal 19.21. †† : Lik Liifai Yaab 19.18.

7 "Ni yaa mee Uwumbɔr kan, ni taa len ɔl ɔl aabɔr ke binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na aah len pu na. Bi dak ke bi yaa len sakpen kan, nima le ga cha Uwumbɔr ŋun. 8 Ni taa ŋani ke baah ŋani pu na; Nite Uwumbɔr nyi naah ban tiwan ni na, naa kee mee u. 9 Ni yaa mee Uwumbɔr kan, bui ke,

'Tite Uwumbɔr u bi paacham na, cha binib li san saayimbi.

10 Saanaan dan.

Bi li ŋani saageehn dulnyaa wee ni ke baah ŋani paacham pu na.

11 Tiin timi din aawiin aajikaar.

12 Cha timi aataani ki pinn timi, ke ti mu aah di cha pinn binib bi koo timi aataani ni pu na.

13 Taa cha ti kan ntɔŋ.

Nyan timi kinimbɔŋ aarŋaal ni.

[Si le yeh nnaan, ni mpɔkɔ, ni mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.]

14 "Ni yaa di cha pinn binib baataani kan, Nite Uwumbɔr u bi paacham na mu ga di cha pinn nimi. 15 Ni yaa kaa di cha pinn binib baataani kan, Nite Uwumbɔr mu aan di cha pinn nimi aatunwanbir."

Naah ga lul bumɔb pu na

16 "Ni yaa lul bumɔb kan, ni taa bii ninimbil wɔb ke biŋmanŋmannim aah ŋani pu na; bi bii binimbil wɔb ke binib bee ke bi lul bumɔb. M tuk nimi mbamɔn la, bi kan baapal la. 17 Sin ma kan, aa yaa lul bumɔb kan, finn aanimbil wɔb, ki di nkpan ŋmir aayil, 18 aan binib taa bee ke aa lul bumɔb. Aate Uwumbɔr u bi libɔɔl ni na le ga bee. Le Aate Uwumbɔr u kan saah ŋa pu libɔɔl ni na ga tii si tinyoor."

Paacham aawankpal

(Luk 12.33-34)

19 "Ni taa kuon liwankpal bil dulnyaa wee ni. Idundur ni ŋipulaaleen ga bii ni. Binaayukb mu ga loon koo ni ki nan sun ni. 20 Ni di liwankpal bil Uwumbɔr do. Idundur ni ŋipulaaleen aan bii li nima. Binaayukb mu aan koo ni nima ki nan sun li. 21 Saawankpal aah bi nin chee na, aasui mu bi nima la."

Tiwon aawiihn

(Luk 11.34-36)

22 "Linimbil ye tiwon aakaryaa la. Aanimbil yaa wiin kan, saabimbin mɔmɔm ga li gbii nwiin la. 23 Aanimbil yaa ɔbɔ kan, saabimbin mɔmɔm ga li gbii mbɔmɔm la. Aanimbil li tii si nwiin na yaa kɔkɔ kan, aa bi mbɔmɔm sakpiin ni la."

Uwumbɔr ni liwangol

(Luk 16.13; 12.22-31)

²⁴ "Unii ubaa aan ŋmaa li ye dindatiib bilee aanaagbi-ija; u ga li nan ubaa, le ki gee uken; u ga li si ubaa aachan ni, le ki lik uken fam. Naan ŋmaa dii Uwumbɔr ni liwankpal mu.

²⁵ "Nima le m tuk nimi ke ni taa cha nimi aalandak muk nimi tiwon aawan pu, ki taa li dak: 'Ti ga ji ba? Ti ga nyu ba? Ti ga peen ba?' Limɔfal bi tijikaar baanja pu la aa? Tiwon bi tiwanpeenkaan baanja pu la aa? ²⁶ Lik inyoon i laani paacham na aah bi pu na. Yaa ko tijikaar ki mu aa chee, ki mu aa faa njikaabim fuu ŋpil ni. Nite Uwumbɔr u bi paacham na le kpiini i. Naa jer i ii? ²⁷ Ni ponn ni ubaa ga ŋmaa muk waalandak aan ki yunn jer Uwumbɔr aah siin pu na aa? †

²⁸ "Ba pu ni cha ilandak muk nimi tiwanpeenkaan pu? Dakl lik mmopuun aah bi pu na man. Mu aa tun lituln, ki mu aa fik tikokonn. ²⁹ M tuk nimi la, Ubɔr Solomonn u nan peeni tiwanpeenkaan nyaan na aawanpeenkaan aa nan ŋan ke mmopuun aah ŋan pu na. ³⁰ Timoor bi din ki ga fe wu mmii fen, le Uwumbɔr ŋa ti mmopuun mu ŋan na. Waan tii nimi tiwanpeenkaan aa? Naa gaa Uwumbɔr ki kii mbamɔm la. U ga tii nimi.

³¹ "Nima pu na, ni taa cha ilandak muk nimi, ki taa li dak: 'Ti ga ji ba? Ti ga nyu ba? Ti ga peen ba?' ³² Tiwan ngbaan mɔmɔk pu le binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na aanibil man. Nite Uwumbɔr u bi paacham na nyi ke ni ban tiwan ngbaan mɔmɔk. ³³ Ni li ban Uwumbɔr aanaan, ni waasanyaan le waahr; le u ga di tiwan ngbaan mɔmɔk kpee nimi. ³⁴ Nima pu na, ni taa cha fen u choo na aabɔr muk nimi. Fen le ni ga fe dak fen aabɔr. Ni yaa dakl din aabɔr din kan, ni ŋeer kina la."

Ni taa galni binib

(Luk 6.37-38, 41-42)

7 "Ni taa galn binib, aan Uwumbɔr mu taa galn nimi. ² Naah galni binib pu na, Uwumbɔr mu ga galn nimi kina la. Naah tii binib pu na, Uwumbɔr mu ga giin kina le ki tii nimi. ³ Ba ŋa aa lik ki waa lidɔchɔl li bi aana aabo aanibil ni na, kaa tee waa jaatɔlk u bi aayaan ni na? ⁴ Aa tee ŋa kinye ki bui aana aabo, 'Cham nyan lidɔchɔl li bi aanibil ni na,' ka jaatɔlk bi aayaan ni? ⁵ Sin unŋmanŋmann umina, chuu nyan jaatɔlk ngbaan aanibil ni waahr, aan ki li waa mbamɔm, aan ki nan nyan aana aabo yaan ni lidɔchɔl.

⁶ "Ni taa di tiwan ni bi chain na di tii ibɔ. I ga gir nan junn nimi. Ni taa di nleenyaa di tii igbeer. I ga taa taa mu pu."

Naah ga li mee Uwumbɔr pu na

(Luk 11.9-13)

⁷ "Ni li mee Uwumbɔr man, le u ga tii nimi. Ni li ban Uwumbɔr chee man, le ni ga kan. Ni li kpaar jaalenj man, le u ga piir tii nimi. ⁸ Unii umɔk mee Uwumbɔr na, u ga tii u. Unii umɔk ban na, u ga kan. Unii umɔk kpaar jaalenj na, u ga piir tii u. ⁹ Tɔ, ubo ubaa yaa mee ute maab kan, u ga di litakpal tii u uu? ¹⁰ U yaa mee u ujan kan, u ga di ukuub tii u uu? ¹¹ Nimi titunwanbirdam yaa tee nyi ipiin i ŋan na ki tii nimi aabim kan, ŋmaninkabaa Nite Uwumbɔr u bi paacham na le aan di tiwan ni ŋan na ki di tii binib bi mee u na aa?

¹² "Nima pu na, naah ban ke binib li ŋani nimi pu na mɔmɔk, ni mu li ŋani bi kina. Uwumbɔr aakaal ni waabɔnabr aabɔr le mɔk kina."

Naah ga dii pu na

(Luk 13.24)

¹³ "Ni li dii mbisamɔb mu kaa waa na. Nsan mu cha mmii mu kaan junn na ni na waa la. Nsan ngbaan aabisamɔb mu waa la. Binib bi dii mu na, bi wiir la.

¹⁴ Nsan mu cha limɔfal li kaa kpa ndoon na ni na aa waa. Nsan ngbaan aabisamɔb mu aa waa. Binib bi dii mu na aa wiir."

Naah ga ŋa pu ki bee binib aabimbin na

(Luk 6.43-44)

¹⁵ "Ni li nyi binyamɔndam bi ŋmanni ke bi ye Uwumbɔr aabɔnabr na. Bi ŋmanni ke bi ye ipiih, le ki tee ye ŋisapol ŋi ga bii nimi na. ¹⁶ Baatuln pu le ga cha ni bee bi. Bukokom ga ŋmaa lu nkakan aa? Ichakpeejar ga ŋmaa lu saasaa aa? ¹⁷ Isui imɔk ŋan na ga lu ŋisubil ŋi ŋan na la. Isui i kaa ŋan na ga lu ŋisubil ŋi kaa ŋan na la. ¹⁸ Busub bu ŋan na aan ŋmaa lu ŋisubil ŋi kaa ŋan na. Busub bu kaa ŋan na mu aan ŋmaa lu ŋisubil ŋi ŋan na. ¹⁹ Busub bumɔk kaa lu ŋisubil ŋi ŋan na kan, bi ga gaa bu, ki di ŋa mmii ni. ²⁰ Nima pu na, baah ŋa pu na le ga cha ni bee binŋmanŋmannim bi ŋmanni ke bi ye Uwumbɔr aabɔnabtiib na."

Binib bi ga koo Uwumbɔr aanaan ni na

(Luk 13.25-27)

²¹ "Naa ye binib bimɔk yin mi ke 'Dindaan, Dindaan' na le ga koo Uwumbɔr aanaan ni. Binib bi ŋani Nite Uwumbɔr u bi paacham na aah gee pu na le ga koo waanaan ni. ²² Liyaadaal ngbaan le binib pam ga bui mi, 'Tidindaan, Tidindaan, ti nan nabr Uwumbɔr aabɔr saayimbil pu, ki nyan tiyayaar binib ni, saayimbil pu, ki tun lijinjiir aatun saayimbil pu.' ²³ Le m ga tuk bi, 'Nimi titunwanbirdam, maa nyi nimi. Siir m chee man.'"

† : Bee "...aan ki di lisanj libaa kpee waafɔk pu uu?"

Bidimaab bilee aabɔr

(Luk 6.47-49)

²⁴ "Nima pu na, unii umɔk ɲun maabɔr ngbaan ki ɲani kina na, naahn unii u kpa nlan, ki maa waadiik litakpal pu na. ²⁵ Utaal nun, le nwam nyan, le libuln daar, le ki pee kidiik ngbaan. Kaah si litakpal pu na, le kaa lir.

²⁶ "Unii umɔk ɲun maabɔr ngbaan, kaa ɲani kina na, naahn unii u kaa kpa nlan ki maa waadiik litambol pu na la. ²⁷ Utaal nun, le nwam nyan, le libuln daar ki pee kidiik ngbaan; le ki lir. Ki lir kookoo la."

Yesu aapɔkɔn

²⁸ Yesu nan len doo. Waah tuk bi tibɔr ti na, le ni gar kinipaak ngbaan. ²⁹ U tuk bi ke unii u kpa Uwumbɔr aapɔkɔn na la, kaa tuk bi ke Uwumbɔr aakaal aamɔkɔkb aah tuk bi pu na.

Yesu aah cha ukɔndaan ɔkɔk pu na

(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

8 Yesu nan sunn ni ligongoln na taab. Le kinipaak sakpenɲ dii u. ² Le ukɔndaan ubaa dan u chee ki nan gbaan unimbiin ni, le ki doon u ki bui u, "Ndindaan, aa yaa gee kan, aa ga ɲmaa cha m ɔkɔk."

³ Le Yesu taln uɲaal, ki meeh u, le ki bui u, "M gee. Aa ɔkɔk a." Libuul ngbaan ni le u ɔkɔk. ⁴ Le Yesu bui u, "Li nyi, ki taa tuk unii ubaa. Li cha Uwumbɔr aatotoor chee ki ti di aabaa mɔk u, ki toor kitork tii Uwumbɔr, Moses aakaal aah len pu na. Nima le ga mɔk binib ke aa ɔkɔk a."

Yesu aah cha butɔb aajab aaninkpel aatutunn ɔkɔk pu na

(Luk 7.1-10)

⁵ Yesu nan koo Kapenaum aatiɲ ni. Le butɔb aajab nkub aaninkpel ubaa dan u chee ki nan gaɲ u ki bui u, ⁶ "Ndindaan, maatutunn dɔ linampal. Uwɔn faan ki wu sakpen a."

⁷ Le Yesu bui u, "M ga dan ki nan cha waaween ɔkɔk."

⁸ Le u bui u, "Ndindaan, maa ɲeer aa dan ndo ki nan koo maadichal ni. Aa yaa po len ke 'ɔkɔk' kan, maatutunn ngbaan ga ɔkɔk. ⁹ Min mbaa kii maaninkpel aamɔkb, ki mu ye butɔb aajab aaninkpel la, le ki bui ubaa, 'Li cha,' le u buen; ki bui ubaa mu, 'Dan,' le u dan; ki bui maanaagbiija, 'Ŋa kina,' le u ɲa."

¹⁰ Yesu aah ɲun waah len pu na, le ni gar u pam. Le u bui binib bi dii u na ke, "M tuk nimi mbamɔn la, maa kee kan unii ubaa bi Israel yaab ponn ni ki gaa mi ki kii mbamɔm kina. ¹¹ M tuk nimi la, binib pam ga nya ni li-wipuul wɔb, ni liwilir wɔb, ki nan kal, ki ji Abraham, ni Aisak, ni Jakob chee tijikaar Uwumbɔr aanaan ni. ¹² Le Juu yaab bi ba ga koo ni na, Uwumbɔr ga chuu nyan bi lipaal mbɔmɔkɔn aah bi nin chee na. Bi ga wii ki ɲmɔ ɲinyin nima chee." ¹³ Tɔ, le u bui butɔb aajab aaninkpel

ngbaan, "Li dii saasan. Saah gaa mi ki kii mbamɔm pu na, ni ɲa kina ki tii si."

Yesu aah len kina na, libuul ngbaan ni le uninkpel ngbaan aatutunn ɔkɔk.

Yesu aah cha bibum pam ɔkɔk pu na

(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Yesu nan buen Piita aadichal ni, le ki ti kan Piita aapuu aana bun ki dɔ kidiik ni. Le uwɔn ton. ¹⁵ Le Yesu meeh uɲaal. Le uwɔn ɔkɔk. Le u fii, ki chann u tichann.

¹⁶ Kijook aah joor na, le binib dan Yesu chee, ki joo ni binib bi tiyayaar joo bi na pam. Yesu nan po len tibɔr baanja la, le tiyayaar ngbaan nyan bi ni. Le u cha bibum mɔkɔk mu ɔkɔk. ¹⁷ U ɲa kina ke ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aah nan len pu na ke, "Uma ubaa le nyan ni iween, ni tibunbunn timi aawon ni." †

Binib bi nan ban ke bi dii Yesu na

(Luk 9.57-62)

¹⁸ Yesu nan kan ke kinipaak ki dii u na wiir sakpen a. Nima pu le u nan tuk waadidiliib ke u ban u puur nnyusakpem la. ¹⁹ Le Uwumbɔr aakaal aamɔkɔkr ubaa nan dan u chee ki nan bui u, "Umɔkɔkr, m ga dii si, saah cha nin chee na mɔk."

²⁰ Le Yesu bui u, "Ŋɔk kpa yaah koo ibuu i ponn ni na. Inyoon i laani paacham na mu kpa yaadil. Min Unibɔn Aabo ma aa kpa maah ga doon nin chee na."

²¹ Le waadidiir ubaa mu bui u, "Ndindaan, m mee si nsaan, cha m buen ti sub nte waahr, aan ki nan dii si."

²² Le Yesu bui u, "Dii mi dandana wee, ki cha bitekpiib sub tɔb."

Yesu aah ɲa pu ki cha kibunɲ ɲmin na

(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Le Yesu koo bunɲɔb ni. Le waadidiliib mu dii u.

²⁴ Baah chuun nnyun ni cha na le kibunɲ ti fii ki bi daar, le tinyunkpenn fii ti ti biin bunɲɔb pu. Yesu nan dɔ geen.

²⁵ Le waadidiliib dan ki nan gbaa finn u ki bui u, "Tidindaan, ter timi. Ti ga bee nnyun ni."

²⁶ Le u bui bi, "Ba ɲa ni san ijawaan? Naa gaa mi ki kii mbamɔm." Le u fii ki kae kibunɲ ni nnyun. Le kibunɲ ni nnyun mɔk ɲmin chii.

²⁷ Ni nan gar bi pam. Le bi baa tɔb, "Ba aanibol le na? Hali kibunɲ ni nnyun kii waamɔb."

Yesu aah cha biwaab bilee ɔkɔk pu na

(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Le bi fuu nnyusakpem aadapuul, Gadarene yaab aatiɲ ni. Baah fuu nima na le biwaab bilee nyan ni baah sui binib titakpalunn ti ponn ni na, ki tooh u nsaan ni. Biwaab ngbaan yaa nan kan unii kan, bi ga gbaa u la. Nima pu na, ubaa aa nan ɲmaa jer nima chee.

²⁹ Baah kan Yesu na, le bi teen ke, "Sin, Uwumbɔr Aa-

† : Lik Aisaya 53.4.

jaɔɔɔ, aa ban ba ti chee? Aa dan do ke aa nan ɔa timi falaa n-yoonn aah kaa kee ɔeer buyoonn aa?"

³⁰ Le igbeer i wiir na bi dandar ki chuun ji. ³¹ Le tiyayaar ti bi bijab ngbaan ni na gaɔ Yesu, "Aa yaa nyan timi binib ngbaan ponn ni kan, cha ti ti koo igbeer ngbaan ni."

³² Le Yesu bui ti, "Li cha man." Le ti nyan binib ngbaan ni, le ki ti koo igbeer na ni. Libuul ngbaan ni, le igbeer ngbaan mɔmɔk san sunn limɔɔgongoln taab, le ki ti koo nnyun ni ki kpo.

³³ Le bijab bi kiir igbeer ngbaan na san buen kitiɔ ni, ki ti tuk binib Yesu aah cha biwaab ngbaan ɔɔɔ pu na, ni tibɔr ngbaan mɔmɔk. ³⁴ Kitiɔ ngbaan aanib aah ɔun kina na, le bi mɔmɔk dan ki nan tooh Yesu nsan ni. Baah kan u na, le bi gaɔ u ke u nyan baatiɔ ni.

Yesu aah cha uja u aawon faan na ɔɔɔ pu na

(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

9 Le u gir koo buɔɔ ni, ki ki puur nnyusakpem ki kun udo aatiɔ ni. ² Le bijab bibaa lulin ni uja u aawon faan na likekeln ni Yesu chee. Le Yesu kan baah gaa u ki kii mbamɔm pu na, le ki bui uja u aawon faan na, "Maabo, chuu aabaa, m di cha saatunwanbir pinn si."

³ Waah len kina na, le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔk bibaa dakl bisui ni ke, "Uja wee sii Uwumbɔr la."

⁴ Le Yesu bee baalandak, le ki baa bi, "Ba ɔa ni dak ilandak i kaa ɔan na nisui ni?" ⁵ Maah len ke m di cha waatunwanbir pinn u na le ɔɔɔ aan m yaa len ke 'Fii ki li chuun' le ɔɔɔ? ⁶ M ga mɔk nimi ke min Unibɔn Aabo kpa mpɔɔn dulnyaa wee ni ke m di cha pinn titunwanbir." Waah len kina na, le u bui uja u aawon faan na ke, "Fiin ki yoor saawandookaan ki li chaa kun."

⁷ Libuul ngbaan ni le uja ngbaan fii ki chaa kun.

⁸ Kinipaak ngbaan aah kan kina na, le bi san ijawaan, ki nyunɔ Uwumbɔr u tii unibɔn mpɔɔn kina na.

Yesu aah yin Matiu pu na

(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Le Yesu siir nima ki buen. Waah cha na, le u kan ulampoogaar ubaa bi yin u ke Matiu. U ka baah gaal lampoo nin chee na. Le Yesu bui u, "Li dii mi."

Le u fii ki dii u.

¹⁰ Le Yesu ni waadidiliib nan kal Matiu do ki jin tijikaar. Le bilampoogaab ni titunwanbirdam bi wiir na dan nan jin bi chee tijikaar. ¹¹ Farisii yaab aah kan kina na, le bi baa waadidiliib, "Ba ɔa nimi aamɔmɔkr ji bilampoogaab ni titunwanbirdam chee tijikaar?"

¹² Le Yesu ɔun baah len pu na, le ki bui ke, "Binib bi kpa laafee na aa ban dɔkta, see binib bi bun na le ban dɔkta. ¹³ Uwumbɔr Aagban len ke waa ban ke binib toor kitork baanja ki tii u. U ban ke bi li san tɔb kinimbaak la. † Li cha ki ti bae tibɔr ngbaan aatataa. Maa

dan ke m nan yin bininyaam. M dan ke m nan yin titunwanbirdam [ke bi nan kpeln baabimbin.]"

Kimɔlul aabɔr

(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ Le Jɔnn aadidiliib dan Yesu chee, le ki nan bui u, "Ti ni Farisii yaab lul bumɔb kpakpaayuk la. Ba pu saadidiliib ma aa lulin bumɔb?"

¹⁵ Le u baa bi, "Bicham bi dan bi nan ji ubɔndinn aajim na ga ɔmaa li kpa mpombiin buyoonn upiidinn bi bi chee na aa? Aayii. N-yoonn choo, le bi ga nan chuu nyan upiidinn na bi chee mpɔɔn. N-yoonn ngbaan le bi ga lul bumɔb."

¹⁶ Yesu nan ki len ke, "Ubaa aan di likekepɔln aageln len libɔkukpokl. U yaa ɔa kina kan, likekepɔln aageln na ga kar libɔkukpokl na. Liboln ngbaan ga jer njan yaan. ¹⁷ Ubaa mu aan di ndawiin ki di ɔa kilookpok ponn ni. U yaa ɔa kina kan, kilook ngbaan ga puu, ki bii. Ndaan mu ga kpir. Bi ga di ndawiin ki di ɔa kilooɔɔ ni la. Le ndaan aan kpir. Kilook ngbaan mu aan bii."

Yesu aah cha upii ubaa ɔɔɔ aan ki fikr upiibo nkun ni pu na

(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Yesu aah bi len kina na, le uninkpel ubaa dan nan gbaan unimbiin ni ki doon u, le ki bui u, "Mbisal kpo a. Dan nan di aɔaɔal paan u pu, le u ga fikr."

¹⁹ Le Yesu fii ki dii u. Waadidiliib mu dii u.

²⁰ Le upii u fu tipiir ɔbin kipiik ni ɔilee taa door na nan bi nima, ki dan Yesu aapuɔb, le ki nan meeh waabɔkul aamɔjuul; ²¹ ba pu? u nan dak usui ni ke u yaa po meeh Yesu aabɔkul kan, u ga ɔɔɔ.

²² Le Yesu fenn ki kan u, le ki bui u, "Mbisal, chuu aabaa. Saah gaa mi ki kii mbamɔm pu na, nima le cha aa ɔɔɔ." Libuul ngbaan ni le u ɔɔɔ.

²³ Le Yesu fuu uninkpel ngbaan aadichal ni, ki ti koo li ponn ni, ki kan kinipaak nima. Bi nan wii ikpowiil, ki pii ɔjiwul, ki faa kifook. ²⁴ Le u bui bi, "Nyan lipaal man. Upiibo ngbaan aa kpo. U geen la."

Le bi laa u sakpen. ²⁵ Baah nyan kinipaak ngbaan lipaal na, le u koo ni upiibo ngbaan aah bi kidiik ki ponn ni na, le ki ti chuu uɔaɔal, le u fii. ²⁶ Le bi mooni tibɔr ngbaan itingbaan mɔmɔk ni.

Yesu aah likr bijoom bilee aanimbil pu na

²⁷ Yesu nan siir nima. Waah cha na le bijoom bilee dii u, ki tar ke, "David Aayaabil, san timi kinimbaak."

²⁸ Le u ti koo kidiik ni. Le bijoom ngbaan mu koo ni u chee. Le u baa bi, "Ni pak ke m ga ɔmaa likr ninimbil aa?"

Le bi kii, "Tidindaan, een."

† : Lik Hosea 6.6.

²⁹ Baah len kina na, le u meeh binimbil, le ki bui bi, "Naah gaa mi ki kii pu na, ni ŋa kina ki tii nimi." ³⁰ Le binimbil likr. Le u sur bi mbamɔm ke bi taa tuk unii ubaa.

³¹ Le bi buen ki ti joo waayimbil mooni itingbaan mɔmɔk ni.

Yesu aah cha ubir ɔɔɔ pu na

³² Bijoom ngbaan aah nyan ni Yesu chee na, le binib bibaa nan joo ni ubir u tiyayaar joo u na. ³³ Le Yesu nyan tiyayaar u ni. Le u len, kaa ki ye ubir. Le ni gar kinipaak ngbaan pam. Le bi len ke, "Taa kee kan kina timi Israel yaab aatiŋ ni."

³⁴ Le Farisii yaab bui ke tiyayaar aayidaan le tii u mɔɔɔ ke u nyan tiyayaar binib ni.

Yesu aah san kinipaak ngbaan kinimbaak pu na

³⁵ Yesu nan ɔɔ dii ntisakpem, ni ntiwaatiir ni, le ki koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr, ki mooni Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan tee, le ki cha bibum bi kpa iween aabɔŋ mɔmɔk na, ni binib bimɔk kaa ɔɔ na ɔɔɔ. ³⁶ Waah kan kinipaak ngbaan na, le u san bi kinimbaak sakpen; ba pu? bi naahn ipiih i ɔɔ ki dɔ kitiŋ, kaa kpa upihkpaal na la. ³⁷ Le u bui waadidiliib, "Idi biir a, ki wiir. Bidicheeliib ma aa wiir. ³⁸ Nima pu na, ni li mee kisaak Aadindaan man ke u tun ni bidicheeliib bi nan chee waajikaar."

Yesu aakpambalb kipiik ni bilee

(Mak 3.13-19; Luk 6.12-16)

10 Yesu nan yin waakpambalb kipiik ni bilee ke bi dan u chee, le ki nan tii bi mɔɔɔ ke bi ti nyan tiyayaar binib ni, ki cha bibum bi kpa iween aabɔŋ mɔmɔk na, ni binib bimɔk kaa ɔɔ na ɔɔɔ.

² Waakpambalb kipiik ni bilee ngbaan aayimbil ɔɔ: njan, Simonn u bi yin u ke Piita na, ni Andru u ye Simonn aanaal na; Jems u ye Sebedee aajapɔɔ na, ni Jonn u ye Jems aanaal na; ³ Filip, ni Batolomiu; Tomas, ni Matiu u nan gaal lampoo na; Jems u ye Alfeus aajapɔɔ na, ni Tadeus; ⁴ ni Simonn u nan ban u kuln waatiŋ aadim na, ni Judas Iskariot u ga nan kooh Yesu na.

Yesu aakpambalb kipiik ni bilee aatuln

(Mak 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵ Yesu nan tun waakpambalb kipiik ni bilee ngbaan bi ti moon Uwumbɔr aabɔr ki bui bi, "Ni taa buen binib bi kaa ye Juu yaab na aatiŋ ni, ki taa buen Samaria yaab aatiŋ kibaa ni. ⁶ Li cha man Israel yaab bi yenn Uwumbɔr aasan ni na aatim ni, ⁷ ki ti li mooni Uwumbɔr aabɔr ke waanaan peen ni a, ⁸ ki cha bibum ɔɔɔ, ki li fikr binib bi kpo na, ki cha bikɔndam ɔɔɔ, ki nyan tiyayaar ni bipɔnib binib ni. Ni kan mɔɔɔ, kaa pan nibaa. Ni mu li tii bibum laafee, ki taa li ban tipar. ⁹ Ni taa li joo ŋimombil tikpalɔnn ni, ¹⁰ ki taa li tu lituln, ki taa li

joo libɔkul ki kpee naah pee li na pu, ki taa li joo ŋinaatak, ki taa li joo tijaangbar; ba pu? ni ŋan ke utu-tunn mɔmɔk ji waatuln pu la.

¹¹ "Ni yaa fuu kitiŋ kibaa ni kan, ni li ban uninyaan u ga gaa nimi waadiik ni na, ki li bi nima ki ti saa buyoonn ni ga nan nya nima na. ¹² Ni yaa koo lidichal libaa ni kan, ni doon bi ki bui bi ke Uwumbɔr aanyoor bi bi pu. ¹³ Lidichal ngbaan aanib yaa gaa nimi kan, Uwumbɔr aanyoor ga li bi bi pu. Bi yaa kaa gaa nimi kan, waanyoor aan li bi bi pu. ¹⁴ Lidichal libaa aanib, bee kitiŋ kibaa aanib yaa kaa gaa nimi, ki yaa kaa kii nimi aabɔr kan, ni nyan nima ki kpaar nitaa aatatan ki lii nima. ¹⁵ M tuk nimi mbamɔn la, bundaln Uwumbɔr ga nan ji binib tibɔr na, binib ngbaan aatafadaan ga jer Sodom ni Gomora aatim aanib aatafadaan."

Binib aah ga ŋa Yesu aanib falaa pu na

(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ "M ga tun nimi, ni ti moon Uwumbɔr aabɔr. Ni ga li bi ke ipiih i bi ŋisapol aakaasisik ni na la. Ni li kpa nlan ke iwaa aah kpa nlan pu na, ki li bi suuna ke ŋinanjel aah bi pu na. ¹⁷ Ni li nyi man. Bi ga nan chuu nimi ki ji nimi tibɔr, ki gbaa nimi ŋinaalab mmeen aadir ni. ¹⁸ M pu, le ntim aaninkpiib ni bibɔrɔ ga ji nimi tibɔr. Le ni ga tuk Juu yaab, ni bi kaa ye Juu yaab na tibɔnyaan tee. ¹⁹ Bi yaa chuu nimi kan, ni taa baa nisui ni ke ni ga len kinye; n-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, Uwumbɔr Aafuur Nyaan le ga tuk nimi naah ga len pu na; ²⁰ naa ye nimi le ga len, Nite Uwumbɔr Aafuur Nyaan le ga cha ni len.

²¹ "Binib ga di binaabitiib ŋa binib aarjaal ni, ke bi ti ku bi. Tetiib mu ga di baabim ŋa binib aarjaal ni, ke bi ti ku bi. Binib mu ga yii bitetiib ni binatiib, ki cha binib ku bi. ²² Le binib mɔmɔk ga li nan nimi m pu. Unii umɔk jin limɔr ki dii mi ki ti saa limɔfal aadoon na, uma le ga ŋmar. ²³ Bi yaa ŋa nimi falaa kitiŋ kibaa ni kan, ni san buen kitiŋ kiken ni. M tuk nimi mbamɔn la, buyoonn min Unibɔn Aabo ga nan gir ni na, naan kee ɔɔ dii Israel yaab aatim mɔmɔk ni, ki doo.

²⁴ "Unii u bae mbaem na aa jer waamɔmɔkr. Unaagbiija ubaa mu aa jer udindaan. ²⁵ Unii u bae mbaem na yaa bi ke waamɔmɔkr aah bi pu na kan, cha unimbil gbiin kina. Unaagbiija yaa bi ke udindaan na kan, cha unimbil gbiin kina. Bi yaa yin udichadaan kinimbɔŋdaan kan, baan yin waachiln ni aanib mu kinimbɔŋdam aa?"

Ni li san Uwumbɔr baanja

(Luk 12.2-7)

²⁶ "Ni taa san binib ijawaan man. Tibɔrɔrkaan mɔmɔk ga kpiir. Tibɔr timɔk ɔɔ na, ti ga nyan mpaan pu.

²⁷ Maah tuk nimi tibɔr ti libɔɔ ni na, ni li mooni ti binib ni. Maah loon tibɔr ti nitafal ni na, ni li mooni ti lipaal.

²⁸ Ni taa san binib ijawaan man. Bi ga ŋmaa ku nimi aawon baanja la. Baan ŋmaa ku nimi aawiin. Ni li san Uwumbɔr u ga ŋmaa bii tiwon ni nwiin mɔmɔk mmii

mu kaan junn na ponn ni na. ²⁹ Bi kooh iyaar ilee jan-jan ubaa la. Nite Uwumbor yaa kaa kii kan, uyaar ubaa aan lir ni kitiŋ. ³⁰ Uwumbor nyi nimi aayikpir aakahm. ³¹ Nima pu na, ni taa san ijawaan man. Ni jer iyaar pam.”

Len binib aanibil ni ke aa ye Yesu yoo la

(Luk 12.8-9)

³² “Unii umok len binib aanibil ni ke u ye miyoo na, m mu ga len Nte Uwumbor u bi paacham na aanibil ni ke udaan ngbaan le ye miyoo. ³³ Unii umok len binib aanibil ni ke waa ye miyoo na, m mu ga len Nte Uwumbor u bi paacham na aanibil ni ke udaan ngbaan aa ye miyoo.”

Binib bi dii Yesu na, ni bi kaa dii u na aa kpa kimobaan

(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ “Maah dan dulnyaa wee ni na, ni taa dak ke nima le ga cha binib mokok li kpa kimobaan. M pu, le butob ga li bi. ³⁵ M pu, uja ga kpak ute kinikpakpak, usapok mu ga kpak una, upii mu ga kpak uchapii. ³⁶ Unii aadim ga li ye waachiln ni aanib la. †

³⁷ “Unii umok gee ute, bee una ki jer mi na, waa neer u le ye maadidiir. Unii umok gee ujaokok, bee ubisal ki jer mi na, u mu aa neer u le ye maadidiir. ³⁸ Unii umok kaan yoor waadapuinkoo ki dii mi na kan, waa neer u le ye maadidiir.

³⁹ “Unii yaa kaa kii ke u kpo m pu kan, waamofal ga bee yoli la. Unii yaa kpo m pu kan, u ga kan limofal li kaa kpa ndoon na.”

Uwumbor aah ga pa binib pu na

(Mak 9.41)

⁴⁰ “Unii yaa gaa nimi maanib kan, u gaa mi le na. Unii yaa gaa mi kan, u gaa Uwumbor u tun ni mi na le na. ⁴¹ Unii yaa gaa Uwumbor aabonabr kan, waah ye Uwumbor aabonabr na pu le cha u gaa u, nima na, u ga kan Uwumbor aabonabr aapal. Unii yaa gaa uninyaan kan, waah ye uninyaan na pu le cha u gaa u, nima na, u ga kan uninyaan aapal. ⁴² M tuk nimi mbamok la, unii umok tii maadidiir waatiir ubaa nnyunyunkoo baanja na kan, waah ye maadidiir pu na le cha u tii u, nima na, u ga kan tiyaapar.”

Jonn aah tun ni waadidiliib Yesu chee pu na

(Luk 7.18-35)

11 Yesu aah tuk waadidiliib kina ki ti doo na, le u si-ir nima, ki buen ti moon Uwumbor aabor itingbaan ni.

² Le Jonn u muini binib nnyun ni na bi kiyondiik ponn ni ki njon Yesu Kristo aah tun pu na. Le u tun ni waadidiliib u chee ³ ke bi ti baa u ke u ye unii u Uwumbor

† : Lik Maika 7.6.

aabonabtiib nan len ke u ga dan na aan waa ye? Bi li ban uken aa?

⁴ Le Yesu bui bi, “Gir buen Jonn chee ki ti tuk u naah njon pu na, ni naah kan pu na: ⁵ ke m likr bijoom aanibil, ki cha biwob, ni bikondam, ni bitafakpaab kokk, ki fikr binib bi kpo na nkun ni, ki tuk bigiim Uwumbor aabonayaan tee. ⁶ Unii u kaa joo mi beeni na, Uwumbor aanyoor bi u pu.”

⁷ Le Jonn aadidiliib ki gir buen u chee. Baah cha na, le Yesu len kinipaak ngbaan chee Jonn aabor ke, “Naah nan buen Jonn chee nteersakpiin ni na, ni nan buen ni ti kan ba? Lipul li libuln fiini li na aa? Aayii. ⁸ Ni nan buen ni ti kan ba? Uja u pee tiwanyaan na aa? Aayii. Binib bi pee tiwanyaan na bi biborb aadichal ni la. ⁹ Ni nan buen ni ti kan ba? Uwumbor aabonabr aa? Mbamok, m tuk nimi la, ni nan kan unii u jer Uwumbor aabonabr na. ¹⁰ Ni nimee Uwumbor Aagbar ni ke Uwumbor bui ke, ‘Maatutunn sok. M tun ni u ke u loln ni nsan ki nan toor nsan ki siin si.’ †† Jonn le ye ututunn ngbaan. ¹¹ M tuk nimi mbamok la, baa kee ma unii ubaa u jer Jonn u muini binib nnyun ni na. Le unii u ye uwaatiir Uwumbor aanaan ni na jer Jonn. ¹² Buyoonn Jonn nan fuu ni ki nan saa dandana na, le binib aanibil man ke bi ti koo Uwumbor aanaan ni, le ki koo mokok pu. ¹³ Uwumbor aakaal ni waabonabr aaliin nan len Uwumbor aanaan aah ga li bi pu na, ki nan saa Jonn aayoonn. ¹⁴ Ni yaa ban ke ni pak baah nan len pu na kan, ni ga bee ke Jonn ye Uwumbor aabonabr Elaija u bi nan len ke u ga fuu ni na la. ¹⁵ U kpa litafal u njon na kan, u njon.

¹⁶ “M ga di ba njan dandana aanib ngbaan? Bi bi ke mbim mu ka kinyan ni ki bui biheen aatotiib, ¹⁷ ‘Ti pii njwul tii nimi, le naa saar. Ti wii ikpowiil, le naa kaani.’ ¹⁸ Dandana aanib ngbaan mu bi kina la; Jonn dan ki nan lulni bumob, kaa nyu ndaan, le bi len ke u kpa kinimok. ¹⁹ Min Unibon Aabo dan le ki ji ki nyu, le bi len ke m ye upusakpiindaan ki ye udanyur, ki jonn bilampogaab ni titunwanbirdam. Tok, nlan aah tun pu na le mok ke mu njan.”

Binib bi kaa kpeln baabimbin na aabor

(Luk 10.13-15)

²⁰ N-yoonn ngbaan le Yesu piin ki bi len ki kae ntim mubaa aanib. U nan tun lijnjiir aatun pam ntim ngbaan ponn ni, le baa kpeln baabimbin. Nima le cha u kae bi. ²¹ U nan len ke, “Korasinn aatiŋ aanib, tibobir bi ni pu. Betseda aatiŋ aanib, tibobir bi ni mu pu; ba pu? m yaa ba nan tun lijnjiir aatun Taya aatiŋ ponn ni, ni Saidonn aatiŋ ponn ni ke maah tun ni ponn ni pu na kan, bi ba ga kpeln baabimbin ni yunn a, ki li pee tiwanpeenkaan ni saak kuub na, ki di nfatan puk biyil, aan ki mok ke bisui bii baatunwanbir pu. ²² M tuk nimi la, bundaln Uwumbor ga ji binib tibor na, nimi aatafadaan ga jer Taya ni Saidonn aatim aanib

†† : Lik Malakai 3.1.

aatafadaan. ²³ Nimi Kapenaum aatiŋ aanib, bi ga yoor nimi paacham aa? Aayii. Bi ga sunn nimi kitekpiitiŋ ni; ba pu? m yaa ba nan tun lijinjiir aatun Sodom aatiŋ ponn ni ke maah tun ni ponn ni pu na kan, kitiŋ ngbaan ba ga li bi ki nan saa dandana wee. ²⁴ M tuk nimi la, bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, nimi aatafadaan ga jer Sodom aatiŋ aanib aatafadaan.”

Dan Yesu chee man ki kan lifuur (Luk 10.21-22)

²⁵ N-yoonn ngbaan le Yesu bui ke, “Nte Uwumbɔr, u ye paacham ni taab Aadindaan na, aa bɔr tibɔr timina bilankpalb ni binimbiwolm, le ki di mɔk chapɔntiib, nima pu le m pak si. ²⁶ Nte, saageehn le na, nima le cha aa ŋa kina.

²⁷ “Ƨ, Nte Uwumbɔr le tii mi tiwan mɔkmɔk. Ubaa aa nyi min Uwumbɔr Aajapɔkɔn, see Nte Uwumbɔr. Ubaa mu aa nyi Nte Uwumbɔr, see min Ujapɔkɔn. Binib bi m ban ke m di Uwumbɔr mɔk bi na, bi mu nyi u.

²⁸ “Nimi bimɔk tun lituln ki ti bak na, dan m chee man, le m ga tii nimi lifuur. ²⁹ Gaa maatuln man, ki bae mbaem m chee; m bi suuna, ki sunn mbaa taab. Ni ga kan lifuur; ³⁰ ba pu? maamɔkm aa pɔk. Maatuln mu aa nyuun.”

Juu yaab aakpaakool daal aabɔr (Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

12 N-yoonn ngbaan le Yesu ni waadidiliib bɔ dii kisaak kibaa ponn ni, Juu yaab aakpaakool daal. Nkon nan joo waadidiliib, le bi piin ki bi chur tijikaar ki geei ki per ki ŋmɔ. ² Le Farisii yaab kan baah ŋani pu na, le ki bui Yesu, “Lik saadidiliib aah ŋani pu na. Timi aakaal aa kii ke bi ŋa kina likpaakool daal.”

³ Le u baa bi, “Naa karn Ubɔr David aah nan ŋa pu na aa? Nkon nan joo u ni waanib. ⁴ Le u koo Uwumbɔr Aadichal ni. Le u ni bi ŋman Uwumbɔr aaboroboro. Baah ŋman boroboro ngbaan na, le bi bii Moses aakaal mu len ke Uwumbɔr aatotoorb baanja le ga ŋmɔ boroboro ngbaan na. ⁵ Ƨ, likpaakool daal mɔkmɔk Uwumbɔr aatotoorb bi bi waadichal ni na mu bii likpaakool daal aakaal, le ubaa aa galni bi. Naah kee karn kina Nkaal aagban ni ii? ⁶ M tuk nimi la, unii u jer Uwumbɔr Aadichal na bi do. ⁷ Uwumbɔr Aagban len ke waa ban ke binib toor kitork baanja ki tii u. U ban ke bi li san tɔb kinimbaak. † Ni yaa ba nyi iliin ngbaan aataataa kan, naa ba ga galn binib bi kaa kpa taani na. ⁸ Ƨ, min Unibɔn Aabo le ye likpaakool daal mu Aadindaan.”

Yesu aah cha uja u aŋaal faan na pɔk pu na (Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Le u siir nima, ki koo baameen aadiik ni. ¹⁰ Le uja u aŋaal faan na bi nima. Le bi ban ke bi galn Yesu, le ki baa u, “Timi aakaal kii ke unii li tei bibum likpaakool daal aa?”

¹¹ Le u baa bi, “Ni ponn ni ubaa yaa kpa upiih ubaa aan u yaa lir liboln ni likpaakool daal kan, saan nyan u uu? ¹² Unibɔn aa jer upiih ii? Nima le mɔk ke timi aakaal kii ke ti ŋani ni ŋan na likpaakool daal.” ¹³ Waah len kina na, le u bui uja u aŋaal faan na, “Taln aŋaal.”

Le u taln uŋaal. Le mu naar, ki pɔk ke muken na. ¹⁴ Le Farisii yaab nyan lipaal, le ki kpokl baah ga ŋa pu ki ku Yesu na.

Ututunn u Uwumbɔr lee u na aah bi pu na

¹⁵ Yesu nan bee baah kpokl pu na, le ki siir nima. Kini-paak nan dii u, le u cha bibum mɔkmɔk pɔk, ¹⁶ le ki bui bi ke bi taa li joo u mooni. ¹⁷ Waah ŋa kina na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aah nan len pu na, ke Uwumbɔr len ke,

¹⁸ “Maatutunn u m lee u na sɔ.

M gee u, le u gbiin nnimbil.

M ga di Maafuur Nyaan gbiin u.

Le u ga tuk ŋinibol mɔkmɔk

maah ga ji binib tibɔr pu na.

¹⁹ Waan li kpak kinikpakpak,

kaan li tar,

kaan li kpa kifuuk ntim ni,

²⁰ kaan koo lidabil li boon na,

kaan junn karyaa u kaa wiin mbamɔm na.

U ga kan linyan, ki tii binib mɔkmɔk baabamɔn.

²¹ U pu, le ŋinibol aanib mɔkmɔk ga li kpa limakl.” ††

Binib bibaa aah sii Uwumbɔr Aafuur Nyaan pu na (Mak 3.20-30; Luk 11.14-23)

²² Le binib bibaa joo ni unii u tiyayaar ŋa u ujoon ni ubir na Yesu chee. Le Yesu cha u pɔk, le u len, unimbil mu likr. ²³ Le ni gar kinipaak ngbaan mɔkmɔk pam. Le bi bi baa tɔb, “Uja ngbaan sil ye Ubɔr David Aayaabil aa?”

²⁴ Farisii yaab aah ŋun kina na, le bi len ke Beelsebul, u ye tiyayaar aayidaan na, le tii u mpɔkɔn ke u nyan tiyayaar binib ni.

²⁵ Le Yesu bee baalandakbir ngbaan, le ki bui bi, “Nnaan mubaa ni aanib yaa jaa tɔb kijaak kan, nnaan ngbaan ga bee yɔli la. Kitiŋ kibaa ni aanib mu yaa jaa tɔb kijaak kan, kitiŋ ngbaan ga bee yɔli. Lidichal libaa ni aanib mu yaa jaa tɔb kijaak kan, lidichal ngbaan ga bee yɔli. ²⁶ Tiyayaar aayidaan yaa nyan tiyayaar binib ni kan, u jan ubaa kijaak la. Waanaan ga ŋa kinye aan ki sil? ²⁷ Ni yaa len ke tiyayaar aayidaan Beelsebul le tii mi mpɔkɔn ke m nyan tiyayaar binib ni kan, ke ŋma tii nimi aanib mu mpɔkɔn ke bi nyan tiyayaar binib ni? Nimi

† : Lik Hosea 6.6.

†† : Lik Aisaya 42.1-4.

aanib aah nani pu na le ga mɔk ke ni kpa mbamɔn bee naa kpa. ²⁸ Ƨ, Uwumbɔr Aafuur Nyaan le tii mi mpɔɔn le m nyani tiyayaar binib ni. Nima le mɔk ke Uwumbɔr aanaan fuu ni ni chee.”

Yesu aah nyan mpɔɔndaan kinimbɔn ki bii kaawan pu na

²⁹ “Ubaa aan nmaa koo mpɔɔndaan aadichal ni ki bii waawan, see u puen buu u le waahr, le ki nin bii waadichal.

³⁰ “Unii umɔk kaa dii mi na, u ye maadin la. Unii umɔk kaa kuuni binib tii mi na, u yaal bi la. ³¹ M tuk nimi la, Uwumbɔr ga di cha pinn binib aatunwanbir ni baasiibil mɔmɔk. Ƨ, unii yaa sii Uwumbɔr Aafuur Nyaan ma kan, Uwumbɔr aan di cha pinn udaan ngbaan. ³² Unii yaa bii min Unibɔn Aabo kan, Uwumbɔr ga di cha pinn u. Unii yaa bii Uwumbɔr Aafuur Nyaan kan, Uwumbɔr aan di cha pinn u dulnyaa wee ni, kaan di cha pinn u paacham mu.”

Naah ga nja pu ki bee unii aabimbin aah bi pu na
(Luk 6.43-45)

³³ “Busub yaa njan kan, bu aasubil ga li njan. Bu yaa kaa njan kan, bu aasubil mu aan li njan. Bu aasubil pu le aa ga bee bu aah ye busub bu na. Kina le unii aatuln pu le ga cha aa bee ke u njan aan waa njan. ³⁴ Nimi iku-ub aabim, ni ye titunwanbirdam la. Ni ga nja kinye ki len iliin i njan na? Ilandak i gbii unii aasui ni na, ima le u ga len. ³⁵ Ilandak nyaan bi uninyaan aasui ni, nima le u ga len iliin i njan na. Ilandak i kaa njan na bi unii u kaa njan na aasui ni, nima le u ga len iliin i kaa njan na.

³⁶ “M tuk nimi la, bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, liyaadaal ngbaan le bi ga kpiir baah nan len tibɔr yɔl yɔl ti na mɔmɔk ki tuk Uwumbɔr. ³⁷ Saamɔliin le ga nyan si. Saamɔliin mu le ga bii si.”

Baah ban ke Yesu tun lijnjiir aatuln pu na
(Mak 8.11-12; Luk 11.29-32)

³⁸ N-yoonn ngbaan le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb bibaa ni Farisii yaab bibaa bui Yesu, “Umɔmɔkr, ti ban ke aa tun lijnjiir aatuln, aan tinimbil kan, aan ti gaa si ki kii.”

³⁹ Le u bui bi, “Nimi dandana aanib, ni ye titunwanbirdam la, kaa dii Uwumbɔr, nima le ni ban lijnjiir aatuln. Uwumbɔr aabɔnabr Jona aah nan bi ujan sakpiin aaponn ni iwiin itaa ni tinyer titaa pu na, ⁴⁰ kina le min Unibɔn Aabo mu ga li bi kitiŋ ponn ni iwiin itaa ni tinyer titaa. Lijnjiir aatuln limina baanja le ni ga kan.

⁴¹ Jona nan tuk Ninefa aatiŋ aanib Uwumbɔr aabɔr. Le bi kpeln baabimbin. Min, u jer Jona na, le tuk nimi Uwumbɔr aabɔr, le naa kpeln nimi aabimbin. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, Ninefa aatiŋ aanib aah nan kpeln baabimbin pu na, nima le ga mɔk ke nimi aabɔr bii. ⁴² Seba aapiibɔr nan nyan ni dandar ke u nan njan Ubɔr Solomonn aalan aaliin. Min u jer Solomonn

na bi do la, le naa njan maaliin. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, upiibɔr ngbaan aah nan nja pu na, nima le ga mɔk ke nimi aabɔr bii.”

Tiyayaar aah ga gir ni pu na
(Luk 11.24-26)

⁴³ “Tiyayaar yaa nyan unii ni kan, ti ga li chuun gɔr nnyun aah kaa bi kipɔk ki ponn ni na, ki ban taah ga kal nin chee ki fuu na, kaan kan. ⁴⁴ Le ti ga len ke ti ga gir kun taah nyan unii u ponn ni na la. Le ti ga gir ni, le ki nan kan ke bi toor taakookoo yaan ki nja mu mbamɔm, nibaa aa bi ni ni. ⁴⁵ Le ti ga buen ki ti joo ni tiyayaar tilole ti bir ki jer ti na. Le ti mɔmɔk ga nan koo unii ngbaan ponn ni, ki ga li bi u ponn ni, le ki bii u ki jer waah nan bi njan pu na. Kina le ni ga li bi dandana aanib bi kaa njan na chee.”

Binib bi ye Yesu aana ni unaatiib na
(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Yesu aah bi len kinipaak ngbaan chee na, le una ni unaatiib dan nan sil lipaal ki ban ke bi len u chee. ⁴⁷ Le kinipaak ngbaan ponn ni ubaa tuk u, “Aana ni aanaatiib si lipaal ki ban bi len aa chee.”

⁴⁸ Le u baa bi, “Nma ye nna? Bilabi ye nnaatiib?” ⁴⁹ Le ki taln njaal mɔk waadidiliib, le ki bui ke, “Lik, nna ni nnaatiib sɔ. ⁵⁰ Ba pu? unii umɔk nani Nte Uwumbɔr u bi paacham na aah gee pu na, uma le ye nnaal, ni nninkpan, ni nna.”

Unii u yaa njikaabim na aayatanjak
(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

13 Liyaadaal ngbaan le Yesu nyan lipaal, le ki buen ki ti kal nnyusakpem aagbaan. ² Le kinipaak sakpeŋ dan u chee, ki wiir. Nima le u koo bunɔb ni, nnyun ni, le ki kal bu ponn ni. Kinipaak ngbaan mɔmɔk mu si lipaal.

³ Le u tuk bi tibɔr pam nyatanjak ponn ni, le ki bui ke, “Ukpaal ubaa le nan buen u ti yaa njikaabim. ⁴ Waah yaa na, le mubaa lir nsan ponn ni. Le inyoon dan nan peei jin. ⁵ Le mubaa mu lir ntakpateer paab, titan aah kaa wiir nin chee na. Titan aah kaa wiir na, le mu guu puln mala. ⁶ Le nwiin puu, ki ton, ki see mu. Mu aah kaa kpa inyaan mbamɔm na, le mu yɔl. ⁷ Le mubaa mu lir ikokon ponn ni. Le ikokon muun le ki ku mu. ⁸ Le mubaa mu lir kitiŋ ki njan na ponn ni le ki mar. Ngem lun nkub nkub, ngem mu lun imonko itata, ngem mu lun piitaa piitaa.

⁹ “U kpa litafal na kan, u njan.”

Nitaa nji pu u nɔk bi nyatanjak na
(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ Le waadidiliib dan nan baa u, “Ba pu aa nɔk bi nyatanjak?”

¹¹ Le u bui bi, "Nimi le Uwumbɔr cha ni bee waanaan aabɔrkaan, kaa cha bima bee. ¹² Unii u kpa nlan ki bee Uwumbɔr aanaan aabɔr na, Uwumbɔr ga kpee u, le u li kpa sakpen. Unii u kaa kpa na, Uwumbɔr ga chuu gaa waah kpa mu pɔkaa na. ¹³ Kinipaak ngbaan lik, kaa waa, ki pel kaa nɔn, kaa bee maaliin aatataa. Nima le cha m ɔak bi nɔyatanɔk. ¹⁴ Baah bi pu na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aah nan len pu na ke,

'Bi ga pel ki pel,

kaan bee Uwumbɔr aaliin aatataa.

Bi ga lik ki lik kaan li waa.

¹⁵ Ba pu? binib ngbaan aasui aa bi nibaa ni.

Bitafal kpa la.

Bi nɔb binimbil,

kaa ban ke binimbil woln,

kaa ban ke bitafal nɔn,

kaa ban ke bisui bee Uwumbɔr aaliin aatataa,

kaa ban ke bi kpeln baabimbin ki dii Uwumbɔr aasan

ke u tii bi laafee.' †

¹⁶ "Nimi maadidiliib, Uwumbɔr aanyoor bi ni pu; ba pu? ninimbil woln, nitafal mu nɔn. ¹⁷ M tuk nimi mbamɔn la, Uwumbɔr aabɔnabtiib pam ni bininyaam pam nan ban bi kan naah kan tiwan ni na, kaa kan. Bi nan ban bi nɔn naah nɔn tibɔr ti na, kaa nɔn ti."

Liyatanɔk ngbaan aatataa aah cha pu na

(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ "Li pel man aan m tuk nimi unii u yaa njikaabim na aayatanɔk aatataa. ¹⁹ Binib yaa nɔn Uwumbɔr aanaan aabɔr kaa bee taatataa kan, le kinimbɔn ga dan nan nyan tibɔr ti bi bisui ni na. Njikaabim mu lir nsan ponn ni na le na. ²⁰ Njikaabim mu lir ntakpateer pu na mu ye binib bi nɔn tibɔr ngbaan, ki gaa ti mala ni mpopiin na. ²¹ Bi mu aa gaa ti mbamɔm bisui ni. Bi ga li joo ti ni yunn siib. Bi yaa kan limukl ti pu kan, bee binib yaa nɔn bi falaa ti pu kan, libuul ngbaan ni, le bi ga di ti lii. ²² Binib ngem mu bi ke njikaabim mu lir ikokon ponn ni na la. Bi nɔn tibɔr ngbaan la. Le bitafal bi baabimbin ni, ni liwankpal ni. Nima le ku tibɔr ngbaan bisui ni, le taa mar. ²³ Binib bi nɔn tibɔr ngbaan ki bee taatataa, ki kii ti na, bima le bi ke njikaabim mu lir kitiɔ ki nɔn na ponn ni, ki mar na. Ngem lun nkub nkub, ngem mu lun imonko itata, ngem mu lun piitaa piitaa."

Timoor ti bi ipui ponn ni na aayatanɔk

²⁴ Yesu nan ki ɔakl bi liyatanɔk liken ke, "Uwumbɔr aanaan naahn ukpaal u yaa ipui i nɔn na waakpaab ni na la. ²⁵ Kinyeek kibaa daal, binib aah dɔ geen na, le waadin dan nan di timoor yaa nɔmal ipui ngbaan ponn ni, le ki buen. ²⁶ Ipui aah muun ki mar na le bi kan ke timoor mu bi i ponn ni. ²⁷ Le ukpaal ngbaan aatutum dan nan baa u, 'Timi aaninkpel, saa nan di ipui i nɔn na le di yaa saakpaab ni ii? Timoor ngbaan mu nyan ni la?' ²⁸ Le u bui bi, 'Maadin ubaa le nɔn kina.' Le bi baa u, 'Aa

† : Lik Aisaya 6.9-10.

ban ke ti buen ti nɔn nyan timoor ngbaan aa?' ²⁹ Le u bui bi, 'Aayii. Di cha ti man. Ni yaa nɔn nyan timoor ngbaan kan, nibaakan, ipui ibaa mu ga li kpaan nɔn ki dii ti. ³⁰ Cha man ipui ngbaan ni timoor ngbaan kpaan muun, aan ki nan biir. Ni yaa nan nɔer lipuicheel kan, m ga tuk bipuicheeb: Puen nɔn nyan man timoor ngbaan waahr, aan ki buu ti, ki di see mmii, aan ki nin chee ipui ki di fu maapil ponn ni."

Tisufar aabil aayatanɔk

(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Yesu nan ki ɔakl bi liyatanɔk liken ke, "Uwumbɔr aanaan naahn linaanyiimbil li uja ubaa nan di bun waakpaab ni na la. ³² Tisufar ngbaan aabil le ye liwaatiir, nɔbil mɔmɔk filk jer lima la. Bi yaa di libil ngbaan bun kan, li ga puln ki muun, ki jer tisufar mɔmɔk, ki ga nɔ busub la. Le inyoon i laani paacham na dan nan ter yaadil bu aabon pu."

Boroboro aanyɔk aayatanɔk

(Luk 13.20-21)

³³ Yesu nan ki ɔakl bi liyatanɔk liken ke, "Uwumbɔr aanaan naahn boroboro aanyɔk mu upii nan di nɔ boroboro aayon ponn ni, aan boroboro ngbaan mɔk duun na la."

Yesu di nɔyatanɔk nɔmeen ki tuk bi

(Mak 4.33-34)

³⁴ Kina le Yesu ɔakl nɔyatanɔk ki tuk kinipaak ngbaan, kaa len tibaa bi chee see nɔyatanɔk nɔmeen. ³⁵ Waah nɔ kina na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr aah nan len pu na ke,

"M ga waar mmɔb ki ɔakl nɔyatanɔk,

ki len tibɔrkaan ti nan bɔr

buyoonn Uwumbɔr nan naan dulnyaa wee

ki nan saa dandana wee na." ††

Timoor ti nan bi ipui ponn ni na aayatanɔk aatataa

³⁶ Yesu nan siir cha kinipaak ngbaan, ki gir buen kidiik ni. Le waadidiliib dan u chee, ke u tuk bi timoor ti bi ipui ponn ni na aayatanɔk aatataa.

³⁷ Le u bui bi, "Ukpaal u yaa ipui i nɔn na le ye min Unibɔn Aabo. ³⁸ Bukpaab ngbaan le ye dulnyaa wee. Ipui i nɔn na le ye Uwumbɔr aanaan ni aanib. Timoor ngbaan le ye kinimbɔn aanib. ³⁹ Ukpaal aadin u yaa timoor ngbaan na le ye kinimbɔn. Lipuicheel le ye dulnyaa aadoon. Bipuicheeb ngbaan le ye Uwumbɔr aatu-untiib. ⁴⁰ Baah nan nɔn timoor ti ki di see mmii ponn ni na, dulnyaa aadoon ga nan li bi kina la. ⁴¹ Min Unibɔn Aabo ga tun ni maatuuntiib dulnyaa wee ni, bi nan chuu titunwanbirdam, ni bitɔɔn mɔmɔk, aan ki nyan bi maanaan ni, ⁴² ki di ti nɔ mmii sakpiin ni. Bi ga wii ki nɔm nɔyinyin nima chee. ⁴³ N-yoonn ngbaan le

†† : Lik Ilahn 78.2.

bininyaam ga li bi Bite Uwumbor aanaan ni, ki wiin ke nwiin aah wiin pu na. U kpa litafal na kan, u njon.

Liwankpal li bor na aayatanakl

⁴⁴ "Uwumbor aanaan naahn liwankpal li bor bukpaab ni, kitiŋ ponn ni na la. Le uja ti kan liwankpal ngbaan, le ki ki di biin li pu. Le ni mo u ki ti nyan. Le u buen ke u ti kooh waawan mowok, ki gir ti daa bukpaab ngbaan."

Nleenyaa aayatanakl

⁴⁵ "Uwumbor aanaan naahn uwankooh u chuun ban nleenyaa mu njan na ke u daa na la, ⁴⁶ le ki ti kan nleenyaa mu kpa kidaak sakpen na, le ki buen ti kooh waawan mowok, ki ti daa nleenyaa ngbaan."

Kipok aayatanakl

⁴⁷ "Uwumbor aanaan naahn kipok ki bijanbam di mee nnyun ni ki chuu ijan mok aabon na la. ⁴⁸ Kaah gbiin ijan na, le bi dar ki nyan lipaal, le ki kal ki gann ijan i njan na ki di na tibokur ni, ki cha i kaa njan na, ki di mee. ⁴⁹ Dulnyaa aadoon mu ga nan li bi kina la. Uwumbor aatuuntiib ga nan dan dulnyaa ni, ki nan gann titunwanbirdam bininyaam ponn ni, ⁵⁰ ki ti di na mmii sakpiin ni, binib aah wii ki njan ninyin nin chee na."

Tibokpokr ni tibokok

⁵¹ Le Yesu baa bi, "Ni bee tibor timina mowok aatataa aa?"

Le bi kii, "Een."

⁵² Le u bui bi, "Unii u tuk binib Uwumbor aakaal na yaa dii mi kan, u naahn udichadaan u nyan ni waawankpal ponn ni tiwankpokr ni tiwapokn." †

Nasaref aatiŋ aanib aah yii Yesu pu na

(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Waah nan nakl nyatanak ngbaan ti doo na, le u siir nima, ⁵⁴ le ki gir kun udo aatiŋ Nasaref ni, le ki ti koo mmeen aadiik ni, ki tuk binib Uwumbor aabor. Waah tuk bi pu na, le ni gar bi. Le bi baa tok, "Uja wee kan nlan mue la chee? U kan mpok mue la chee ki tun lijinjiir aatun ngbaan? ⁵⁵ Waa ye kapenta na aabo la aa? Una aa ye Mari la aa? Unaatiib aa ye Jems, ni Josef, ni Simonn, ni Judas la aa? ⁵⁶ Uninkpatiib mowok aa bi do chee na la aa? U kan nlan mue, ni mpok mue la chee?" ⁵⁷ Bi nan len kina le ki yii u.

Le Yesu bui bi, "Binib pak Uwumbor aabonabtiib see bido aatiŋ ni aanib, ni baachiln ni aanib baanja le aa pak bi." ⁵⁸ Baah kaa gaa u ki kii na, waa nan tun lijinjiir aatun pam nima chee.

† : Nibaakan tiwankpokr ye Uwumbor aagbakpok, tiwapokn mu ye Yesu aamok.

Jonn u nan muin binib nnyun ni na aakun

(Mak 6.14-29; Luk 9.7-9)

14 N-yoonn ngbaan le Ubor Herod njon Yesu bor, ² le ki bui waatutum ke, "Jonn u nan muini binib nnyun ni na le na. U fikr nkun ni la. Nima le cha u kpa mpok, ki tun lijinjiir aatun."

³ Budabu pu Herod len kina na le ye ke u nan chuu Jonn ki buu u tikululn ki di u na kiyondiik ni. Taani u cha u nan chuu u na le ye ke Jonn nan bui u ⁴ ke waah joo unaal aapuu Herodias na, naa njan, ke u bii Uwumbor aakaal la. ⁵ Jonn aah nan len kina na, le Herod ban ke u ku u, le ki san Juu yaab ijawaan. Bi nan len ke Jonn ye Uwumbor aabonabr la.

⁶ Le Herod aamaaldaal aawii fuu ni. Le u na tijiir ke bi ji. Le Herodias aabisal dan nan waa liwaal, Ubor Herod ni waanib aanimbiin ni. Le ni mowok Herod sakpen. ⁷ Le u puu tipuur ke u ga tii u waah ban pu na.

⁸ Le una bui u ke u bui Ubor Herod ke u tii u Jonn aayil likusambil ponn ni.

⁹ Usapok ngbaan aah bui u kina na, le Ubor Herod aasui bii. Waah puu tipuur ti bicham aanimbiil ni na pu, waa ban ke ti bee. ¹⁰ Nima le u tun unii ke u li cha kiyondiik ponn ni ki ti gii ni Jonn aayil. ¹¹ Le u ti joo ni uyil likusambil ponn ni ki nan di tii usapok ngbaan. Le u mu di ti tii una. ¹² Le Jonn aadidiliib dan nan yoor linikpol ngbaan ki ti sub, le ki buen ti tuk Yesu.

Yesu aah kpiin binib njichur njimu pu na

(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Jonn 6.1-14)

¹³ Yesu aah njon kina na, le u koo burbok ni, le ki buen kipok ni, binib aah kaa bi nin chee na. Le kinipaak ngbaan njon ke u buen, le ki nyan baatim ni, ki chuun kitiŋ ki buen u chee. ¹⁴ Waah nyan burbok ni na, le u kan kinipaak sakpen, le ki san bi kinimbaak, le ki cha bi ponn ni bi ye bimum na mok.

¹⁵ Naah joor na, le waadidiliib dan nan bui u, "Ti bi kipok ni la. Ni jer tijikaar aajim yoonn a. Cha kinipaak ngbaan buen itingbaan ni ki ti daa tijikaar ji."

¹⁶ Le u bui bi, "Taa cha bi buen man. Nimi nibaa tii bi tijikaar bi ji man."

¹⁷ Le bi bui u, "Niyoroboro kpin njimu ni ijan ilee baanja le bi."

¹⁸ Le u bui bi, "Li joo ni tii ni mi man," ¹⁹ le ki bui kinipaak ngbaan, "Kal kitiŋ timosokn pu man," le ki yoor nyoroboro kpin njimu ni ijan ilee ngbaan, ki waan lik paacham, ki doon Uwumbor, le ki gii nyoroboro ni ijan ngbaan, ki di tii waadidiliib. Le bi yakr siin kinipaak ngbaan mok aanimbiin ni. ²⁰ Bi mowok nan njan ki bab. Baah njan ki bab ki gur ni na, le Yesu aadidiliib nan yoor tijikaar ti gur na ki gbiin tibokur kipiik ni tilee.

²¹ Bijab bi jin tijikaar ngbaan na ga nan li fuu njichur njimu. Baa nan kahn bipiib ni mbim kpee.

Yesu aah chuun nnyun pu pu na

(Mak 6.45-52; Jonn 6.15-21)

²² Libuul ngbaan ni le Yesu muk waadidiliib ke bi koo bunɔɔb ni ki loln u pu nsan ki puur nnyusakpem na. Le u tuk kinipaak ngbaan ke bi li chaa kun. ²³ Waah tuk bi kina na, le u jon lijool paab ubaa, u ti mee Uwumbɔɔr. Le ni mue. Le u bi nima chee ubaa. ²⁴ Waadidiliib mu bi bunɔɔb ni nnyusakpem aakaasisik ni. Libuln nan daar sakpen ki tok bi, tinyunkpenn mu yerɔni baarɔɔb.

²⁵ Ikooja aah wii buyoonn na, le u chuun nnyun paab, ki buen bi chee, ki ti ɔarɔ bi. ²⁶ Waadidiliib aah kan u chuun nnyun pu na, le ijawaan chuu bi sakpen, le bi len ke ni ye utekpiir aawiin la, le ki faa ikuun tɔn tɔn.

²⁷ Libuul ngbaan ni le Yesu bui bi, "Chuu nibaa man. Min ye. Ni taa san ijawaan man."

²⁸ Le Piita bui u, "Ndindaan, ni yaa sil ye si kan, bui mi ke m chuun nnyun pu ki dan aa chee."

²⁹ Le Yesu bui u, "Li chuun choo." Le Piita nyan bunɔɔb ni, ki chuun nnyun paab ki cha Yesu chee. ³⁰ Le u kan libuln aah daar ki feeni tinyunkpenn pu na, le ki san ijawaan, le ki piin ki bi muini cha, le ki teen ke, "Ndindaan, nyan mi."

³¹ Libuul ngbaan ni le Yesu taln uɔaal ki chuu u, le ki bui u, "Saa gaa mi ki kii mbamɔm. Ba ɔa aa joo mi beeni?"

³² Le bi mɔmɔk bilee koo bunɔɔb ni. Libuul ngbaan ni le libuln ɔmin. ³³ Le binib bi bi bunɔɔb ponn ni na gbaan Yesu aanimbiin ni, ki dooni u, le ki len ke, "Mbamɔm, aa sil ye Uwumbɔɔr Aajarɔɔn la."

Yesu aah tii bibum laafee Genesaret aatiɔ ni pu na

(Mak 6.53-56)

³⁴ Le bi fuu nnyusakpem aadapuul, Genesaret aatiɔ chee, le ki nyan bunɔɔb ni. ³⁵ Le kitiɔ ngbaan aanib bee u, le ki buen itingbaan mɔmɔk ni, ki ti yoor bibum mɔmɔk, ki joo ni bi Yesu chee, ³⁶ ki nan mee u ke u cha bibum ngbaan meeh waabɔkul aamɔjuul. Binib bimɔk meeh li na pɔk libuul ngbaan ni.

Biyaajatiib aakaal

(Mak 7.1-13)

15 N-yoonn ngbaan le Farisii yaab, ni Uwumbɔɔr aakaal aamɔmɔkb nyan ni Jerusalem ni ki dan Yesu chee, le ki nan baa u, ² "Ba ɔa saadidiliib bii tiyaa-jatiib aakaal, kaa ɔir biɔaal aan ki nin ji tijaakar?"

³ Le Yesu baa bi, "Ba ɔa ni mu bii Uwumbɔɔr aakaal, nimi aakaal pu? ⁴ Uwumbɔɔr len ke, 'Aa li pak aate ni aana,' † ki ki len ke, 'Unii yaa len tibɔbir lii ute bee una pu kan, ni ku u.' †⁵ Tɔ, nimi le len ke unii yaa bui ute, bee una, 'Maah ba ga tii si ni na, maan ki ɔmaa tii si. M di tii Uwumbɔɔr a,' ⁶ ki yaa kaa pak ute kan, ni len ke naa kpa taani. Naah len kina na, le ni yii Uwumbɔɔr aabɔr nimi aakaal pu. ⁷ Ni ye biɔmanɔmannim la.

† : Lik Nnyam 20.12; Ikaal 5.16. †† : Lik Nnyam 21.17; Liifai Yaab 20.9.

Uwumbɔɔr aabɔnabr Aisaya aah nan len nimi aabɔr pu na, u nan len mbamɔn la, ke,

⁸ 'Binib ngbaan pak Uwumbɔɔr bumɔb ni la.

Bisui daa u chee.

⁹ Bi dooni u yɔli la,

ki mɔk binib biyaajatiib aakaal

ke ni ye waakaal la." ‡

Tiwan ni ɔani unii titunwanbirdaan na

(Mak 7.14-23)

¹⁰ Le Yesu yin kinipaak ngbaan, ki nan bui bi, "Li pel man, aan ki bee man maah ga tuk nimi pu na aatataa.

¹¹ Tijaakar ti koo unii aamɔb ni na aan ɔmaa ɔa u titunwanbirdaan. Tiwan ni nyan umɔb ni na, nima le ɔani u titunwanbirdaan."

¹² Le Yesu aadidiliib dan nan baa u, "Saa nyi ke saah len pu na le cha Farisii yaab gee liɔuul aa?"

¹³ Le u bui bi, "Tisufar timɔk Nte Uwumbɔɔr aa bun ti na, u ga chuu ɔɔi ti la. ¹⁴ Taa gar bi man. Bi ye bisan-mɔkb bi jɔb na la. Ujooon yaa mɔk ujooon nsan kan, bi mɔmɔk bilee ga lir libuul ponn ni la."

¹⁵ Le Piita bui Yesu, "Tuk timi liyatarɔkl ngbaan aatataa."

¹⁶ Le Yesu baa bi, "Ni mu aa kee bee maaliin aatataa aa? ¹⁷ Tiwan ni koo unii aamɔb ni na koo lipuul ni, le u ti sɔnn. Naa nyi kina aa? ¹⁸ Tiwan ni nyan unii aamɔb ni na, ni nyan usui ni, ki ɔani u titunwanbirdaan la. ¹⁹ Ti-

wan ni nyan binib aasui ni na le ye ilandak i kaa ɔan na, ni linikul, ni kidagook aatuln, ni kinaayuk, ni linyamɔngee, ni ɔsiibil. ²⁰ Nimina le ɔani unii titunwanbirdaan. U yaa kaa ɔir uɔaal ki ji tijaakar kan, nima le aan ɔa u titunwanbirdaan."

Upii aah gaa Yesu ki kii mbamɔm pu na

(Mak 7.24-30)

²¹ Le Yesu nyan nima, ki buen Taya ni Saidonn aatingbaan ni. ²² Le upii u ye Kanaann aabo na bi nima, le ki dan nan teen ke, "Ndindaan, si u ye Ubɔr David Aayaa-bil na, san mi kinimbaak. Tiyayaar le joo mbisal ki muk u sakpen a."

²³ Le Yesu aa len tibaa. Le waadidiliib dan nan ɔarɔ Yesu ke u jenn u, u paa bi pu ki kpa kifook sakpen a.

²⁴ Le Yesu bui bi, "Uwumbɔɔr tun ni mi ke m nan ter Israel yaab bi yenn Uwumbɔɔr aasan ni na baanja la."

²⁵ Waah len kina na, le upii ngbaan dan ki nan gbaan unimbiin ni ki doon u, le ki bui u, "Ndindaan, ter mi."

²⁶ Le Yesu bui u, "Ti yaa di mbim aajikaar ki di tii ibɔ kan, naa ɔan."

²⁷ Le u bui u, "Ndindaan, ni ye mbamɔn la; ibɔ mu tee ji ɔjikaabol ɔi nyan ni idindaan aateebul pu ki lir ni kitiɔ na."

²⁸ Le Yesu bui u, "Upii, aa gaa mi ki kii mbamɔm la. Saah ban pu na, ni ɔa kina ki tii si." Libuul ngbaan ni le ubisal pɔk, kaa ki bun.

‡ : Lik Aisaya 29.13.

Yesu aah tii bimum pam laafee pu na

²⁹ Yesu nan siir nima ki bɔ dii Galilee Aanyusakpem ni, le ki ti jon lijool paab, le ki kal kitiŋ. ³⁰ Le kinipaak sakpeŋ joo ni biwɔb, ni bijoom, ni bibirb, ni bitaageeb, ni bimum aabɔŋ, ki nan di bil Yesu aanimbiin ni. Le u tii bi mɔmɔk laafee. ³¹ Le ni gar kinipaak ngbaan pam; bi kan bibirb len tibɔr, ni bitaagendam pɔkɔ ki chuun, ni biwɔb mu fii chuun, ni bijoom aanimbil likr. Le bi pak Israel yaab Aawumbɔr.

Yesu aah kpiin binib ŋichur ŋinaa pu na

(Mak 8.1-10)

³² Yesu nan yin waadidiliib ke bi dan u chee, le ki bui bi, “M san kinipaak ngbaan kinimbaak la; bi bi m chee iwiin itaa, kaa kpa nibaa bi ji. Maa ban m tuk bi ke bi li chaa kun, kaa puen tii bi tijikaar ke bi ji. Nibaakan, bi ga ti fik nsan ponn ni.”

³³ Le waadidiliib bui u, “Ti bi kipɔkɔ ni la. Ti ga kan tijikaar la chee aan ki tii kinipaak ngbaan aan bi ji bab?”

³⁴ Le u baa bi, “Ni kpa ŋiboroboro kpin ŋija?”

Le bi bui u, “Ti kpa ŋiboroboro kpin ŋilole, ni njanbim siib.”

³⁵ Le u bui kinipaak ngbaan, “Kal kitiŋ man,” ³⁶ le ki yoor ŋiboroboro kpin ŋilole ni njanbim ngbaan, le ki doon Uwumbɔr, ki gii gii, ki di tii waadidiliib, le bi yakr siin kinipaak ngbaan mɔmɔk aanimbiin ni. ³⁷ Le bi mɔmɔk ŋman ki bab. Baah ŋman ki bab na, le waadidiliib yoor tijikaar ti gur na, ki gbiin tibɔkur tilole.

³⁸ Bijab bi nan jin tijikaar ngbaan na nan ye bijab ŋichur ŋinaa la. Baa nan kahn bipiib ni mbim kpee.

³⁹ Le u bui kinipaak ngbaan, “Li chaa kun man,” le ki koo bunɔb ni, ki buen Magadann aatiŋ ni.

Baah ban ke Yesu tun lijnjiir aatuln pu na

(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)

16 Farisii yaab ni Sajusii yaab bibaa nan dan Yesu chee, ki ban bi tɔŋ u, le ki bui u, “Tun lijnjiir aatuln Uwumbɔr aapɔkɔ pu, aan ti kan.” ² Le u bui bi, “Paacham yaa maln kijook kan, le ni bui ke utaal aan nu. ³ Paacham yaa maln ki bɔln kichakpiik ni kan, le ni bui ke utaal ga nu din. Paacham pu, le ni beer ke utaal ga nu aan waan nu. Le naa bee Uwumbɔr aah ŋani pu dandana na. ⁴ Nimi dandana aanib, ni ye titunwanbirdam la, kaa dii Uwumbɔr, nima le ni ban lijnjiir aatuln. Uwumbɔr aah nan ŋa lijnjiir aatuln ki ŋa waabɔnabr Jona pu na, lituln limina aaboln le ni ga kan. Maan mɔk nimi lijnjiir aawan niken kpee.”

Waah len kina na, le u siir nima ki cha bi.

Bi li nyi Farisii yaab ni Sajusii yaab aamɔkm

(Mak 8.14-21)

⁵ Le u ni waadidiliib puur nnyusakpem. Le waadidiliib suln, kaa joo boroboro. ⁶ Le Yesu bui bi, “Ni li nyi man Farisii yaab ni Sajusii yaab aaboroboro aanyɔk bɔr.”

⁷ Le bi bui tɔb, “Taah kaa joo boroboro na, nima le cha u len kina.”

⁸ Le Yesu bee baah len tɔb chee pu na, le ki baa bi, “Ba pu ni len tɔb chee ke naa joo boroboro? Naa gaa mi ki kii mbamɔm. ⁹ Naa kee bee maabimbin aa? Naa teer maah nan di ŋiboroboro kpin ŋiŋmu kpiin bijab ŋichur ŋiŋmu pu na aa? Ni nan yoor tijikaar ti gur na tibɔkur tiŋa? ¹⁰ Naa teer maah nan di ŋiboroboro kpin ŋilole kpiin bijab ŋichur ŋinaa pu na aa? Ni nan yoor tijikaar ti gur na tibɔkur tiŋa? ¹¹ Ba pu naa bee ke maa len boroboro aabɔr? M len ke ni li nyi Farisii yaab ni Sajusii yaab aaboroboro aanyɔk aabɔr la.”

¹² Waah len kina na, le bi bee ke waa len boroboro aabɔr. U len ke bi li nyi ki taa dii Farisii yaab ni Sajusii yaab aamɔkm la.

Piita aah len Yesu aabɔr pu na

(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Le Yesu buen Siisarea Filipi aatingbaan ni. Waah bi nima na, le u baa waadidiliib, “Binib bui ke min Unibɔn Aabo ye ŋma?”

¹⁴ Le bi bui u, “Bibaa len ke aa ye Jonn u nan muini binib nnyun ni na la, le biken mu len ke aa ye Uwumbɔr aabɔnabr Elaija u nan bi n-yaayoonn na la, le biken mu len ke aa ye Uwumbɔr aabɔnabr Jeremia, bee Uwumbɔr aabɔnabr ubaa la.”

¹⁵ Le u baa bi ke, “Nimi, ni len ke m ye ŋma?”

¹⁶ Le Simonn Piita bui u, “Aa ye Kristo u ga gaa binib lii na. Aa ye Uwumbɔr u fu na Aajapɔkɔ la.”

¹⁷ Le Yesu bui u, “Simonn, Jonn aajapɔkɔ, Uwumbɔr aanyoor bi aa pu la. Naa ye unibɔn le kpiir kina mɔk si. Nte Uwumbɔr u bi paacham na le kpiir kina mɔk si.

¹⁸ Piita, m tuk si la, aa ye litakpal † la. Litakpal limina pu le m ga di maanib siin. Le nkun aapɔkɔ aan nyan bi.

¹⁹ M ga tii si mɔkɔn Uwumbɔr aanaan ni. Tiwan ni aa ga buu dulnyaa wee ni na, nima le buu paacham mu. Tiwan ni aa ga buur lii dulnyaa wee ni na, nima le buur lii paacham mu.”

²⁰ Le Yesu sur waadidiliib ke bi taa tuk unii ubaa ke u ye Kristo ngbaan.

Yesu tuk waadidiliib waah ga ji falaa pu na

(Mak 8.31-9.1; Luk 9.22-27)

²¹ N-yoonn ngbaan le Yesu piin ki bi kpiir tuk waadidiliib, “See m buen Jerusalem ki ji falaa sakpen. Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkɔ ga ŋa mi falaa sakpen, le ki ku mi. Iwiin itaadaal le Uwumbɔr ga fikr mi nkun ni.”

²² Le Piita di u nyan n-gbaan, le ki ti sur u ke, “Ndin-daan, Uwumbɔr cha ni ŋa libuln ki daa jer. U taa cha ni pii si.”

† : Piita aatataa le ye ke “litakpal”.

²³ Le Yesu fenn lik Piita le ki bui u, “Kinimbɔŋ, siir foor m chee. Aa ye lisugeln la, le ki lek mi nsan. Aa dak ke unibɔn aah dak pu na la, kaa dak ke Uwumbɔr aah dak pu na.”

²⁴ Yesu nan bui waadidiliib, “Unii yaa ban u dii mi kan, cha u yii ubaa, ki yoor waadɔpuinkoo aan ki li dii mi.

²⁵ Unii umɔk kaan ŋmaa kpo m pu na kan, waamɔfal ga bee yɔli la. Unii umɔk ga ŋmaa kpo m pu na kan, u ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. ²⁶ Unii yaa kan dulnyaa wee ni aawan mɔmɔk ki lann waamɔfal kan, ba aanyoor le u kan? Unii tee ga di ba ki daa waamɔfal? ²⁷ Min Unibɔn Aabo ga fuu ni ki ga li kpa Nte Uwumbɔr aapɔkɔn. Le Uwumbɔr aatuuntiib ga li dii mi. N-yoonn ngbaan le m ga tii binib mɔmɔk lipal, baatuln aah ŋeer pu na. ²⁸ M tuk nimi mbamɔn la, binib bi si do na ponn ni bibaa aan kpo see bi puen kan min Unibɔn Aabo jin maanaan waahr.”

Yesu aawon aah kpeln pu na

(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)

17 Iwiin iloob aah jer na, le u di Piita, ni Jems, ni unaal Jɔnn, ki jon lijoor fɔfɔk libaa paab, bibaa.

² Le uwon kpeln binimbil ni. Unimbil wɔb wiin ke nwiin aah wiin pu na. Le waawanpeenkaan kpaln tiwanpipinn ke nwiin aah piin pu na. ³ Le bi kan n-yaayoonn na aabɔnabiib Moses ni Elaija bi len u chee tibɔr. ⁴ Le Piita bui u, “Ndindaan, taah bi do na, ni ŋan. Aa yaa gee kan, cha m ŋa ŋiboo ŋitaa, ki di libaa tii si, ki di liken tii Moses, ki di liken tii Elaija.”

⁵ Waah beenin bi len kina na, libuul ngbaan ni le ntaalangbapiin dan nan biin bi pu. Le nneel len ntaalangbapiin na ponn ni ke, “Njapɔkɔn u m gee u na sɔ. Nnimbil gbiin u. Li ŋun waah len pu na man.” †

⁶ Waadidiliib aah ŋun nneel ngbaan pu na, le bi san ijawaan sakpen, le ki lir kitir lichichikr. ⁷ Le Yesu dan nan meeh bi, ki bui bi, “Fii man. Taa san ijawaan man.”

⁸ Le bi waan lik paacham, kaa ki kan ubaa see Yesu baanja.

⁹ Le bi gir sunn ni lijoor ngbaan taab. Baah bi sunni na, le Yesu bui bi, “Ni taa tuk ubaa naah kan pu na, ki nan saa buyoonn min Unibɔn Aabo ga fikr nkun ni na.”

¹⁰ Le bi baa u, “Ba pu Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb len ke Elaija le ga puen dan le Kristo †† nin fuu ni?” ‡

¹¹ Le u bui bi, “Mbamɔn, see Elaija fuu ni, ki nan toor tiwan mɔmɔk. ¹² M tuk nimi la, Elaija puun fuu ni a. Le baa nyi u, ki ŋa u baah ban pu na. Baah ŋa u falaa pu na, kina le bi ga ŋa min Unibɔn Aabo mu falaa.”

¹³ Yesu aah len Elaija aabɔr kina na, le waadidiliib bee ke u len Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na aabɔr la.

Yesu aah nyan libimbikl ubo ni pu na

(Mak 9.14-29; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Le bi fuu kinipaak ngbaan aah bi nin chee na. Baah fuu ni na, le uja ubaa dan nan gbaan unimbiin ni, ¹⁵ le ki bui u, “Ndindaan, san maabo kinimbaak. Libimbikl le joo u, ki ŋani u falaa sakpen, ki cha u lir mmii ni, ni nnyun ni kpala kpala. ¹⁶ M joo ni u saadidiliib chee, le baa ŋmaa nyan libimbikl na u ni.”

¹⁷ Le Yesu bui ke, “Nimi dandana aanib, naa gaa Uwumbɔr ki kii, ki mu aa dii u mbamɔm. Ni ban ke m yunn ni chee kinye pu, aan ki li kpa limɔr ni pu, aan ni gaa mi ki kii? Li joo ni ubo ngbaan m chee.” ¹⁸ Baah joo ni u na, le Yesu kae libimbikl li joo u na. Le li nyan u ni. Libuul ngbaan ni le u pɔkɔk, kaa ki bun.

¹⁹ Le Yesu aadidiliib dan u chee bibaa, le ki nan baa u, “Ba pu taa ŋmaa nyan libimbikl ngbaan u ni?”

²⁰ Le u bui bi, “Naa gaa Uwumbɔr ki kii mbamɔm. Ni-ma le naa ŋmaa nyan li. M tuk nimi mbamɔn la, ni yaa gaa Uwumbɔr ki kii siib kina kan, ni ga bui lijoor limina ke, ‘Fii nima chee,’ le li ga fii. Nibaa aan li pɔkɔk ni chee. [²¹ Libimbikl limina aaboln ma kan, ni yaa kaa lul bumɔb ki mee Uwumbɔr kan, naan ŋmaa nyan li.]”

Yesu aah ki tuk bi waakun aabɔr pu na

(Mak 9.30-32; Luk 9.43-45)

²² Waadidiliib mɔmɔk aah nan bi Galilee aatiŋ ni na, le u bui bi, “Bi ga di min Unibɔn Aabo ŋa binib aarjaal ni, ²³ le bi ku mi. Le iwiin itaadaal Uwumbɔr ga fikr mi nkun ni.”

Le bipponn bii sakpen.

Uwumbɔr Aadichal aamombil

²⁴ Yesu ni waadidiliib aah fuu Kapenaum aatiŋ ni na, le binib bi gaal Uwumbɔr Aadichal aamombil na dan nan baa Piita, “Saamɔmɔkr aa pa Uwumbɔr Aadichal aamombil aa?”

²⁵ Le u bui bi ke, “U pa la.”

Piita aah fuu linampal na, le Yesu puen len u chee ke, “Simonn, dulnyaa wee ni aabɔrb gaal baatiŋ aanib chee lampoo aan bicham chee? Aa dak kinye?”

²⁶ Le u bui u, “Bicham chee.”

Le Yesu bui u, “Kina kan, baatiŋ aanib aa pa. ²⁷ Tɔ, taa ban ti koo baataani ni. Li cha nnyusakpem ni ki ti di njapiin lii nnyun ni. Saah ga chuu njan aajan u na, yoor u ki chuu waar umɔb. Aa ga kan limombil umɔb ponn ni. Nyan li ki ti pa tii bi, m ni si pu.”

Ulau ye uninyuun?

(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)

18 N-yoonn ngbaan le Yesu aadidiliib dan nan baa u, “Uwumbɔr aanaan ni, ulau tee ye uninyuun?”

² Le u yin ubo ke u dan u chee, ki di u siin bikaasisik ni, ³ le ki bui bi, “M tuk nimi mbamɔn la, ni yaa kaa kpeln ki bi ke bibilb waatiir aah bi pu na kan, naan koo

† : Lik Aisaya 42.1. †† : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke unii u ga gaa binib lii na. ‡ : Lik Malakai 4.5.

Uwumbɔr aanaan ni. ⁴Unii umɔk sunn ubaa taab ki bi ke ubo waatiir umina aah bi pu na kan, udaan ngbaan le ye uninyuun Uwumbɔr aanaan ni. ⁵Unii umɔk gaa ubo umina aaboln maayimbil pu na, u gaa mi le na.”

Taa tɔŋ ubo ubaa ke u tun titunwanbir

(Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶“Unii yaa tɔŋ mbim bi gaa mi ki kii na ponn ni ubaa ke u tun titunwanbir kan, tibɔbir ga li bi u pu. Bi yaa ba tee di kinaak sakpeŋ ki di tul leen uneen ni, ki tur u lii nnyusakpem ni, nin chee nyoo na kan, ni ba soor ki tii u, ni u tɔŋ ubo ubaa. ⁷Ntɔŋ pu, tibɔbir bi dulnyaa wee ni aanib pu. Tɔ, ntɔŋ ga li bi. Tibɔbir mu bi unii u tɔŋ binib ke bi tun titunwanbir na pu.

⁸“Aa yaa gee tiwan ke saah gee aanaal, bee aataal pu na kan, tiwan ngbaan yaa tɔŋ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Aa yaa lann ŋjaal mubaa, bee litaal libaa, ki kan limɔfal li kaa kpa ndoon na kan, ni soor ni aa li kpa ŋjaal ilee ni ŋjata ŋilee ki ti li bi mmii mu kaan junna na ni. ⁹Aa yaa gee tiwan ke saah gee aanimbil pu na kan, tiwan ngbaan yaa tɔŋ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Aa yaa lann linimbil libaa, ki kan limɔfal li kaa kpa ndoon na kan, ni soor ni aa li kpa ŋjinimbil ŋilee, ki ti li bi mmii mu kaan junna na ni.”

Kiwakork ki wɔŋ na aayatanakl

(Luk 15.3-7)

¹⁰“Li nyi man ki taa lik bibilb ponn ni ubaa fam. M tuk nimi la, baatuuntiib bi paacham Nte Uwumbɔr aanimbii ni n-yoonn mɔkɔm. [¹¹Min Unibɔn Aabo dan dulnyaa wee ni ke binib bi wɔŋ na ŋmar la.]

¹²“Unii yaa kpa ipiih nkub, i ponn ni ubaa yaa wɔŋ kan, ni dak ke u ga ŋa kinye? U ga di cha ipiih imonko inaa ni kipiik ni iwae na ligongoln paab, ki buen ti ban upiih u wɔŋ na la. ¹³M tuk nimi mbamɔn la, u yaa ti kan u kan, u ga li mɔkɔni upiih ngbaan pu, ki jer waah ga li mɔkɔni ipiih imonko inaa ni kipiik ni iwae i kaa wɔŋ na pu na. ¹⁴Kina le Nite Uwumbɔr u bi paacham na aa ban ke bibilb waatiib ngbaan ponn ni ubaa wɔŋ.”

Saah ga ŋa aana aabo u ŋa si bakaa na pu na

¹⁵“Aana aabo yaa ŋa si bakaa kan, kɔkɔ aabaa ki buen ti kan u n-gbaan suuna ki tuk u waataani. U yaa ŋun tii si kan, aa giin u ki siin waabuul ni la. ¹⁶U yaa yii, kaa kii tii si kan, kɔkɔ aabaa ki ban unii ubaa, bee bilee, ki ki buen u chee ki ti kan u, aan binib bilee, bee bitaa ngbaan ŋun tibɔr ngbaan mɔkɔm ki li ye saaseer-aadam. ¹⁷U yaa yii, kaa kii tii bi mu kan, nyan ti mpaan pu ki tuk Uwumbɔr aanib. U yaa yii, kaa kii tii bi mu kan, ni lik u ke ulampoogaar, bee unii u kaa dii Uwumbɔr aasan na.

¹⁸“M tuk nimi mbamɔn la, tiwan ni, ni ga buu dulnyaa wee ni na, nima le buu paacham. Tiwan ni, ni ga buur lii dulnyaa wee ni na, nima le buur lii paacham mu.

¹⁹“Cha m moo tuk nimi man, ni ponn ni bilee yaa kpaan kimɔbaan dulnyaa wee ni, ki mee Nte Uwumbɔr u bi paacham na kan, u ga ŋa naah ban pu na ki tii nimi. ²⁰Binib bilee, bee bitaa, yaa kuun tɔb chee maayimbil pu kan, m ga li bi bikaasisik ni.”

Unii u kaa di cha pinn waatutunjeer na

²¹Le Piita dan nan baa Yesu, “Ndindaan, nna aabo yaa ŋani mi bakaa kan, m ga di cha pinn u nfum muŋa? Nfum mulole ee?”

²²Le Yesu bui u, “Maa tuk si ke nfum mulole. Cha pinn u imonko itaa ni kipiik nfum mulole. ²³Ba pu? Uwumbɔr aanaan naahn ubɔrkpaan u nan ban u bee waatutum aah joo waapɔln pu na la. ²⁴Waah piin ki bi lik kina na, le bi joo ni waatutunn ubaa u joo waapɔln tikunabr aamombil ŋichur ŋichur kipiik. ^{††25}Waah kaa kpa ŋimombil ŋibaa ki ga pa lipɔln ngbaan na, le udindaan bui ke bi di u ni upuu, ni waabim, ni waah kpa tiwan ni na mɔkɔm, ki di kooh, aan ki di ŋimombil ngbaan pa lipɔln ngbaan. ²⁶Le ututunn ngbaan gbaan udindaan aanimbii ni, ki gaŋ u ke, ‘Ndindaan, kɔkɔ aabaa ki ji limɔr. M ga pa si maah jin saapɔln li mɔk na.’ ²⁷Le udindaan san u kinimbaak, ki di cha pinn u lipɔln ngbaan, le ki di u lii.

²⁸“Le ututunn ngbaan nyan lipaal, ki ti kan waatutunjeer u joo waapɔln kpakpaln nkub na, le ki chuu u, le ki chuu uneen ni, ki bui u ke, ‘Pa mi saah joo maapɔln li na.’ ²⁹Le waatutunjeer ngbaan gbaan unimbii ni, ki gaŋ u ke, ‘Pɔkɔ aabaa ki ji limɔr. M ga pa si.’ ³⁰Le waa kii, le ki chuu u ti ŋa kiyondiik ni, u li bi nima ki ti saa buyoonn u ga pa lipɔln ngbaan na. ³¹Waatutunjeertiib aah kan kina na, le ni bii bisui sakpen. Le bi dan nan tuk bidindaan waah ŋa pu na mɔkɔm. ³²Le bidindaan yin u, ki nan bui u, ‘Aa ye bakadaan la. Saah gaŋ mi na, le m di cha pinn si saapɔln mɔkɔm. ³³Aa mu ba ga san saatutunjeer kinimbaak ke maah san si pu na la.’ ³⁴Udindaan aah gee liŋuul u pu sakpen pu na, le u cha bi ti ŋani u falaa kiyondiik ni, ki ti saa buyoonn u ga pa lipɔln ngbaan mɔkɔm doo na.

³⁵“Tɔ, unii umɔk kaa di cha pinn una aabo usui ponn ni na kan, Nte Uwumbɔr u bi paacham na mu ga daa utafal kina la.”

Uja taa jenn upuu

(Mak 10.1-12)

19 Yesu aah len kina ti doo na, le u nyan Galilee aatiŋ ni, ki buen Judea aatiŋ ki bi kɔkɔdann aamɔkɔdapuul na ni. ²Le kinipaak sakpeŋ dii u. Le u cha bi ponn ni bi ye bibum na kɔkɔ.

†† : Griik aaliin ni, bi ŋmee ke “talenti ŋichur kipiik.” Ni ga fuu unii aapal ki ti saa ŋibin kipiik ni ŋijmu la.

† : Lik Ikaal 19.15.

³ Le Farisii yaab bibaa nan dan u chee, ki ban bi tɔŋ u, le ki baa u, “Uja yaa jenn upuu lii waageehn pu kan, timi aakaal kii kina aa?”

⁴ Le Yesu baa bi, “Naa karn Uwumbɔr Aagbaŋ aah len pu na aa? Ni ŋmee ke Uwumbɔr u naan bi na, u nan naan uja ni upii, ^{†5} le ki len ke waah naan uja ni upii na, uja yaa yoor upii kan, bi ga nya cha bitetiib ni binatiib, ki kpaan tɔb chee, ki ŋa unibaan. ^{††6} Nima pu na, baa ki ye binib bilee, bi ye unibaan la. Uwumbɔr aah kpaan bi na, unibɔn taa yakr bi.”

⁷ Le Farisii yaab ngbaan baa u, “Ni yaa ye kina kan, ba pu Moses nan len ke uja yaa ban u jenn upuu kan, u ŋmee kigbaŋ ponn ni ke u jenn u, ki di tii u, ki nin jenn u?”

⁸ Le Yesu bui bi, “Nitafal aah kɔk pu na, nima le cha Moses tii nimi nsan ke ni jenn nipuutiib. N-yoonn mu Uwumbɔr nan naan tiwan mɔmɔk ki nan saa dandana wee na, waa tii bi nsan kina. ⁹ M tuk nimi la, upii yaa kaa gɔr kidagook, aan uchal jenn u lii ki ki yoor upii uken kan, uja ngbaan kpaln udagoor la. [Upii aachal yaa jenn u lii, uja uken yaa yoor upii ngbaan kan, uja ngbaan kpaln udagoor la.]”

¹⁰ Le Yesu aadidiliib bui u, “Uja ni upuu aabɔr yaa ye kina kan, uja yaa kaa yoor upii kan, ni soor.”

¹¹ Le Yesu bui bi, “Bijab mɔmɔk aan ŋmaa gaa naah len pu na ki yii bipiib mɔmɔk. Bijab bi Uwumbɔr tii bi mɔkɔn ke bi yii bipiib na, bima le ga ŋmaa yii bi.

¹² Bibaa bi, baah ma bi na, baa ye bijab. Bibaa mu bi, bi kpa bi la. Bibaa mu bi, ki yii bipiib mɔmɔk Uwumbɔr aanaan aatuln pu. Uja umɔk ga ŋmaa gaa tibɔr ngbaan ki yii bipiib mɔmɔk na, u gaa ti.”

Yesu aah ŋa Uwumbɔr aanyoor ki ŋa mbim pu pu na
(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Le binib joo ni mbim ki di dan Yesu chee ke u nan di uŋaal paan bi pu, ki mee Uwumbɔr tii bi. Le waadidiliib kae bi. ¹⁴ Le Yesu bui bi, “Cha mbim ngbaan dan m chee man. Taa ki jenn bi man. Binib bi aabimbin bi ke mbim aah bi pu na, bima le yeh Uwumbɔr aanaan.”

¹⁵ Le u di uŋaal paan bi pu, le ki siir nima.

Yesu aah tuk uwankpadaan ubaa pu na
(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Unachipɔkɔn ubaa nan dan Yesu chee le ki nan baa u, “Umɔmɔkr, m ga tun litunyaan bayaan aan ki kan limɔfal li kaa kpa ndoon na?”

¹⁷ Le Yesu baa u, “Ba pu aa baa mi litunyaan pu? Uwumbɔr baanja le ŋan. Aa yaa ban limɔfal li kaa kpa ndoon na kan, kii waakaal.”

¹⁸ Le u ki baa u, “Mulakaal?”

Le Yesu bui u, “Taa ku binib; taa gɔr kidagook; taa su kinaayuk; taa li ye nnyamɔn aaseeraadaan; ¹⁹ li pak aate ni aana; [‡] li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na.” ^{‡‡}

† : Lik Mpiin 1.27; 5.2 †† : Lik Mpiin 2.24. ‡ : Lik Nnyam 20.12-16; Ikaal 5.16-20. ‡‡ : Lik Liifai Yaab 19.18.

²⁰ Le unachipɔkɔn ngbaan bui u, “M joo ikaal imina mɔmɔk tibir ni la. Ba gur?”

²¹ Le Yesu bui u, “Aa yaa ban ke aa li bi mbamɔn kan, buen ti koooh saah kpa tiwan nimɔk na, ki di ŋjomobil ngbaan di tii bigiim, aan ki li kpa liwangol paacham, aan ki dan nan dii mi.”

²² Unachipɔkɔn ngbaan aah ŋun kina na, le ni ŋa u mpombiin; ba pu? u nan kpa liwankpal sakpen a. Le u siir nima.

²³ Le Yesu bui waadidiliib, “M tuk nimi mbamɔn la, ni kɔk uwankpadaan koo Uwumbɔr aanaan ni. ²⁴ Cha m moo tuk nimi man, uwankpadaan aah ga koo Uwumbɔr aanaan ni pu na, ni kɔk jer laakumii aah ga koo seerkaa aaboln ni pu na.”

²⁵ Waadidiliib aah ŋun kina na, le ni gar bi pam. Le bi baa u, “Ni yaa ye kina kan, ŋma ga tee ŋmar?”

²⁶ Le Yesu lik bi le ki bui bi, “Ni kɔk binib le chee. Ni-baa aa kɔk Uwumbɔr chee.”

²⁷ Le Piita bui u, “Lik, ti nan di timi aawan mɔmɔk di lii ki dii si. Ti ga kan ba aanyoor?”

²⁸ Le Yesu bui bi, “M tuk nimi mbamɔn la, min Unibɔn Aabo ga kal libɔrjal pu, ki kan mpakm sakpen dulnyaapɔkɔn ponn ni. N-yoonn ngbaan, nimi bi dii mi na mu ga kal ŋibɔrjal kipiik ni ŋilee pu, ki ga ji Israel yaab aanibol kipiik ni ŋilee tibɔr. ²⁹ Unii umɔk di cha waadichal, bee ukpetiib, bee unaatiib, bee uninkpatiib, bee ute, bee una, bee waabim, bee tisar, maayimbi pu na kan, u ga kan kina nfum nkub, ki ga li kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. ³⁰ Tɔ, binib bi ye bisalolm na pam ga nan ŋa puwɔb yaab. Binib bi ye puwɔb yaab na pam ga nan ŋa bisalolm.”

Ukpaal aah pa paatiib pu na

²⁰ “Uwumbɔr aanaan naahn ukpaal u nan pue kichakpinaanyeeke ni u ti ban paatiib bi nan tun waasaak ni aatuln na la. ² Waah kan njan yaab bi na, u nan tuk bi, ‘M ga pa nimi tikunabr aamombil libaa nwiin ni mu aalirn.’ ^{‡‡} Bi nan kii tii waah siin bi pu na. Le u mɔk bi waasaak ponn ni. ³ Le ni saa tikur tiwae yoonn, le u ki buen kinyarŋ ni ki ti mui bijab bibaa si nima, kaa kpa lituln libaa. ⁴ Le u bui bi, ‘Buen maasaak ponn ni ki ti tun man. Naah tun pu na, m ga pa nimi kina la.’ ⁵ Le bi buen. Nwiin aah ti saa sisik ni na, le u ki gir buen kinyarŋ ni, le ki ti ki mui bijab bibaa mu si nima. Le u tuk bi mu kina. Nwiin aah ti kpar na, le u ki gir buen kinyarŋ ni, le ki ki ŋa kina. ⁶ Nwiin aah ti taln ŋjataa ki ban mu lir na, le u ki gir buen kinyarŋ ni, le ki ti ki mui bijab bibaa mu si nima. Le u baa bi, ‘Ba pu ni si kina nwimɔn, kaa tun nibaa?’ ⁷ Le bi bui u, ‘Taa kan unii u ga tii timi lituln aan ti tun na.’ Le u bui bi, ‘Ni mu li cha maasaak ponn ni, ki ti tun man.’

‡‡ : Griik aaliin ni, bi ŋmee ke “denarius ubaa.” Ni nan ye nwiin mubaa aapal la.

⁸“Nwiin aah lir kijoobɔŋ na, le ukpaal ngbaan tuk bitutum aaninkpel, ‘Yin ni paatiib ngbaan ki nan pa bi baapal. Piin ki pa bijab bi gbiln puwɔb na, aan ki ti pii bisalolm.’ ⁹ Le bijab bi gbiln puwɔb na aah dan bi nan gaa baapal na, u pan bi tikunabr aamombil libaaba. ¹⁰ Bisalolm aah dan bi nan gaa baapal na, bi dak ke bi ga kan ki jer puwɔb yaab na, le u pan bi mu tikunabr aamombil libaaba. ¹¹ Baah gaa baapal na, le bi ŋul ukpaal ngbaan pu, ¹² ki len ke, ‘Bijab bi gbiln puwɔb na tun kikurk kibaa baanja la. Timi le boo ko nwimɔn. Nto-ton ŋun timi la. Le ti ni baapal ki ŋak.’

¹³“Le ukpadaan bui bi ponn ni ubaa, ‘Njɔ, maa jin si pem pem. Aa ba kii ke aa ga gaa tikunabr aamombil libaa la. Naa ye kina aa? ¹⁴ Yoor saamombil ki li chaa kun linampal. M ban m tii puwɔb yaab ke maah tii si pu na la. ¹⁵ Maa kpa nsan ke m di maamombil ŋa maah gee pu na aa? Maah kpa tibulchinn pu na le cha aa kpa lipiipoln aa?’

¹⁶“Liyatarɔkl limina aatataa le ye ke puwɔb yaab ga nan ŋa bisalolm. Bisalolm mu ga nan ŋa puwɔb yaab.”

Yesu aah ki len waakun aabɔr taataa pu na

(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yesu ni waadidiliib ni kinipaak nan cha Jerusalem. Waah cha na le u di waadidiliib kipiik ni bilee na nyan n-gbaan, le ki bui bi, ¹⁸ “Li pel man, ti yaa ti fuu Jerusalem kan, bi ga di min Unibɔn Aabo ŋa Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb aarɔal ni, le bi ji mi tibɔr, ki ga len ke ni ŋeer bi ku mi, ¹⁹ le ki ga di mi ŋa binib bi kaa ye juu yaab na aarɔal ni ke bi yook mi, ki lue mi ŋinaalab, ki kpa mi ndɔpuinkoo pu. Le iwiin itaadaal Uwumbɔr ga fikr mi nkun ni.”

Waadidiliib ponn ni bilee aana aah mee u pu na

(Mak 10.35-45)

²⁰ N-yoonn ngbaan le Sebedee aajapɔtiib bilee na, ni bina, nan dan Yesu chee, le bina nan gbaan unimbiin ni, ki doon u, ki mee u ke u ter u.

²¹ Le u baa u, “Aa ban ba?”

Le u bui u, “Aa yaa jin saanaan kan, cha njapɔtiib bilee ngbaan li ka aa chee, ubaa li ka aarɔangii wɔb, uken mu li ka aarɔangan wɔb.”

²² Le Yesu bui binachipɔm ngbaan, “Naa nyi naah mee mi pu na aatataa. Ni ga ŋmaa ji falaa ke maah ga ji pu na aa?”

Le bi bui u, “Ti ga ŋman.”

²³ Le u bui bi, “Ni mu ga sil ji falaa ke maah ga ji pu na. Binib bi ga kal ŋrangii ni ŋrangian wɔb na ma kan, naa ye min le ga lee bi. Nte Uwumbɔr le leer binib bi ga kal nima chee na.”

²⁴ Le waadidiliib kipiik bi gur na aah ŋun Sebedee aajapɔtiib aah bui Yesu pu na, bi gee liŋuul bi pu. ²⁵ Le Yesu yin bi mɔmɔk ke bi dan u chee, le ki nan bui bi, “Ni nyi ke dulnyaa ni aanib aayidam yoor bibaa paacham la. Binib bi kpa tininkpir na mu joo baanib

mpɔɔn pu la. ²⁶ Nima taa li bi kina man. Ni ponn ni ubaa yaa ban ke u li ye uninyuun kan, u ŋa ubaa ni mɔmɔk aatutunn. ²⁷ Ubaa yaa ban ke u li ye usaloln kan, u ŋa ubaa ni mɔmɔk aanaagbiija, ²⁸ ki li bi ke min Unibɔn Aabo aah bi pu na; maa dan dulnyaa wee ni ke bi nan tun lituln tii mi, m dan ke m nan tun lituln tii binib, ki kpo ke m gaa binib pam lii la.”

Yesu aah likr bijoom bilee aanimbiil pu na

(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Yesu ni waadidiliib nan nyan Jeriko aatiŋ ponn ni. Le kinipaak sakpeŋ dii bi. ³⁰ Baah cha na, le bijoom bilee ka nsan aamɔgbeln, le ki ŋun ke Yesu ban u jer. Le bi tar ke, “Tidindaan u ye Ubɔr David Aayaabil na, san timi kinimbaak.”

³¹ Le kinipaak ngbaan kae bi ke bi ŋmin. Le bi moo tar ke, “Tidindaan u ye Ubɔr David Aayaabil na, san timi kinimbaak.”

³² Le Yesu sil nsan ni, ki yin bi ke bi dan, le ki nan baa bi, “Ni ban ba?”

³³ Le bi bui u, “Tidindaan, ti ban ke aa likr tinimbiil tii timi la.”

³⁴ Le kinimbaak chuu Yesu. Le u meeh binimbiil. Libuul ngbaan ni le binimbiil likr, le bi dii u.

Jerusalem aanib aah nyuŋ Yesu pu na

(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jɔnn 12.12-19)

21 Bi nan peen Jerusalem, ki fuu Befej aatiŋ, ki bi li-jool li bi yin li ke Olif aasui aajool na paab. Baah ti fuu nima chee na, ² le Yesu bui waadidiliib ponn ni bilee, “Li cha man naah si gbɔk kitiŋ ki na ni. Ni yaa koo ki ponn ni kan, libuul ngbaan ni, ni ga kan ubon si gbin, waabo si u chee. Chuu gbiln ubon ngbaan, ki li joo ni u ni waabo m chee man. ³ Unii ubaa yaa len tibaa kan, ni bui u, ‘Tidindaan le ban i,’ le u ga cha ni li joo ni i libuul ngbaan ni.”

⁴ Nimina le gbiin Uwumbɔr aabɔnabr aah nan len pu na ke,

⁵ “Tuk Sionn aatiŋ aanib,

Lik, nimi aabɔrkpaan choo ni chee la.

U sunn ubaa taab le ki dik ubon pu,

u dik ubon u laa diin na pu la.” †

⁶ Le Yesu aadidiliib buen ki ti ŋa waah len pu na, ⁷ ki joo ni ubon ngbaan ni waabo, le ki di baakeken paan u pu. Le Yesu diŋ u pu. ⁸ Kinipaak ngbaan nan di baakeken ter nsan ponn ni. Bibaa mu bar tisufar ki di ter nsan ponn ni. ⁹ Le binib bi loln u pu nsan na, ni binib bi paa puwɔb na nan bi tar ke, “Hosiana, †† pakn Ubɔr David Aayaabil man. Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa unii u choo waayimbiil ni na pu. Hosiana bi paacham.” ‡

¹⁰ Yesu aah fuu Jerusalem ni na, le kitiŋ ngbaan aanib mɔmɔk fii ki bi baa tɔb, “Ŋma ye umina?”

† : Lik Sekaria 9.9. †† : Hosiana aatataa le ye ke “gaa timi lii.”

‡ : Lik Ilahn 118.25, 26.

¹¹ Le kinipaak ngbaan bui bi, "U ye Uwumbor aabonabr Yesu u nyan ni Nasaref aatiŋ ki bi Galilee aatiŋ ponn ni na la."

Yesu aah toor Uwumbor Aadichal pu na

(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jonn 2.13-22)

¹² Yesu nan ti koo Uwumbor Aadichal ni, le ki jenn nyan binib bimok kooh tiwan ki daa tiwan li ponn ni na, ki labr bilikpelm aateebul mam chin, le ki labr binib bi kooh njanajel na mu aajal ki di chin, ¹³ le ki bui bi, "Ni njmee Uwumbor Aagbar ni ke Uwumbor len ke, 'Bi ga yin Maadichal ke Mmeen Aadichal la;' nimi le nani li bififiirb aakakaa chee." †

¹⁴ Bijoom ni biwob nan dan Yesu chee Uwumbor Aadichal ni, le u cha bi kokk. Le mbim mu bi Uwumbor Aadichal ni na tar ke, "Hosiana, pakn Ubor David Aayaabil man." ¹⁵ Uwumbor aatotoorninkpiib ni Uwumbor aakaal aamokokb aah njun kina, ki kan Yesu aah tun lijinjir aatun pu na, le bi gee lijuul, ¹⁶ le ki baa Yesu ke, "Saa njun mbim ngbaan aah len pu na aa?"

Le Yesu bui bi ke, "M njun. Naa kee karn Uwumbor Aagbar ni ii? ke, 'Mbim ni mbipom ga pak Uwumbor mbamom.'" ††

¹⁷ Yesu aah len kina na, le u siir cha bi, le ki nyan Jerusalem, ki buen Betani aatiŋ ni, u ti doon nima.

Yesu aah len tibokbir busub bubaa pu na

(Mak 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Naah ki woln kitaak na, le u gir buen Jerusalem. Waah cha na, le nkon joo u. ¹⁹ Le u kan likakaln si nsan aamogbeln, le ki buen bu taab, kaa kan lisubil libaa bu pu, see tifar njmeen. Le u bui busub ngbaan, "Saan ki lu njsubil n-yoonn mu kaa kpa ndoon na." Libuul ngbaan ni le busub ngbaan mokmok kuur.

²⁰ Waadidiliib aah kan kina na, le ni gar bi pam. Le bi baa ke, "Ba pu busub ngbaan kuur mala kina?"

²¹ Le Yesu bui bi, "M tuk nimi mbamom la, ni yaa gaa Uwumbor ki kii, kaa joo beeni kan, ni mu ga njmaa nj kina. Naa ye nimina baanja le ni ga nj. Ni yaa po bui lijool limina ke li fii ki ti lir nnyusakpem ni kan, ni ga nj kina. ²² Ni yaa mee Uwumbor ki yaa pak ke u ga nj naah mee u pu na kan, u ga nj kina tii nimi."

Baah baa Yesu waatuln pu pu na

(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Yesu nan koo Uwumbor Aadichal ni, le ki tuk binib Uwumbor aabor. Waah nani kina na, le Uwumbor aatotoorninkpiib ni juu yaab aaninkpiib dan u chee ki nan baa u, "Aa kpa nsan ke aa nj saah nani pu na aa? Njma tii si nsan ngbaan?"

²⁴ Le u bui bi, "M mu ga baa nimi mbaan. Ni yaa njmaa gar kan, m mu ga tuk nimi maah kpa nsan pu ki nani maah nani pu na. ²⁵ Jonn aah nan muin binib nnyun ni na, njma nan tii u nsan? Uwumbor aan binib?"

† : Lik Aisaya 56.7; Jeremia 7.11. †† : Lik Ilahn 8.2.

Le bi kpokl tok ke, "Ti yaa bui ke Uwumbor le tii u nsan kan, u ga baa timi ke ba nj taa nan gaa u ki kii. ²⁶ Ti yaa ki len ke binib le tii u nsan kan, ti san kinipaak ngbaan ijawaan baah ga nj timi pu na la; ba pu? bi mokmok len ke Jonn nan ye Uwumbor aabonabr la."

²⁷ Nima le bi bui Yesu, "Taa nyi."

Le Yesu bui bi, "M mu aan tuk nimi maah kpa nsan pu ki nani maah nani pu na."

Binachipom bilee aayatanakl

²⁸ "Dakl lik man maah ga tuk nimi pu na aatataa. Uja ubaa nan kpa japotiib bilee, le ki dan nan bui u ye upol na, 'Maabo, buen kisaak ponn ni din ki ti tun.' Le u bui u, ²⁹ 'Maan buen.' Naah kpee siib na, le u jer waalandak ki buen kisaak. ³⁰ Le uja ngbaan buen uwaatiir mu chee le ki bui u, 'Maabo, buen kisaak ponn ni din ki ti tun.' Le u bui u, 'Maaninkpel, m ga buen,' ki mu aa buen. ³¹ Mbim bilee ngbaan ponn ni, ulau nj bite aageehn?"

Le bi bui u, "Njan yoo."

Le u bui bi, "M tuk nimi mbamom la, bilampoogaab ni bipiidagoob koo Uwumbor aanaan ni, ki cha nimi. ³² Ba pu? Jonn nan dan ni chee ki nan tuk nimi nsan mu njan na. Le naa gaa u ki kii. Bilampoogaab ni bipiidagoob le gaa u ki kii. Ni nan kan baah gaa u ki kii pu na, le naa kpeln nimi aabimbin, kaa gaa u ki kii."

Bikpaab bi kaa njan na aayatanakl

(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ "Li pel man liyatanakl liken. Udichadaan ubaa le nan bi le ki naan kisaak, le ki njum isui i lu njsubil na ki ponn ni, le ki di idok gob kisaak ngbaan, le ki gbii libuul li bi ga di njsubil nj li ponn ni na aan ki mueni nyani njanyun na, le ki maa libimbifokok ke unii li ka li paab ki kiir kisaak ngbaan, le ki yin bikpaab bibaa, le ki di kisaak ngbaan nj binjal ni, ke bi li lik ki. Isui ngbaan yaa nan lun njsubil kan, bi ker ki tii u, aan ki ker bibaa mu. Waah nj kina na, le u siir ki buen kitiŋ ki daa na ni.

³⁴ Buyoonn njsubil nan pur na, le u di waatutum tun bikpaab ngbaan chee, bi ti gaa ni waasubil kisaak ngbaan ponn ni, ki li joo ni. ³⁵ Le bikpaab ngbaan ti chuu waatutum ngbaan, ki gbaa ubaa, ki ku ubaa mu, ki yur ubaa mu njtakpal u ti kpo. ³⁶ Le usadaan ngbaan ki tun bitutum bi wiir ki jer njan yaab na. Le bikpaab ngbaan nj bi mu kina. ³⁷ Kookoo yaan le u di ujakok tun ni bi chee, le ki bui ke 'Bi ga pak uma la.' ³⁸ Bikpaab ngbaan aah kan waabo ngbaan na, le bi bui tok, 'Uma le ye waafaajil. Cha ti ku u man aan ki ji waafaal.' ³⁹ Le bi chuu u, ki di nyan n-gbaan, le ki ti ku u.

⁴⁰ "Kina pu na, usadaan yaa nan fuu ni kan, u ga nj bikpaab ngbaan kinye?"

⁴¹ Le bitotoorninkpiib ni juu yaab ngbaan bui ke, "U ga sil ku titunwanbirdam ngbaan, ki di kisaak ngbaan tii bikpaab bi ga li bilni u waasubil njibin mokmok na."

⁴² Le Yesu baa bi, "Naah kee karn Uwumbɔr Aagban aah len pu na aa? ke,

'Litakpal li bidimaab yii li na, lima le ye litakpajal.

Uwumbɔr le ɲa kina, le ni gar timi pam.' †

⁴³ "M tuk nimi la, Uwumbɔr ga nyan ni chee waanaan, ki di tii linibol li ga dii waah ban pu na. [

⁴⁴ Unii u lir litakpal ngbaan pu na, u ga kool. Unii u litakpal ngbaan lir u pu na, li ga nan u ke ntayon na.]"

⁴⁵ Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Farisii yaab aah ɲun kina na, le bi bee ke Yesu di liyataɲakl ngbaan ɲaɲ bi-ma la. ⁴⁶ Le bi ban ke bi chuu u, ki mu san kinipaak ngbaan ijawaan; ba pu? kinipaak ngbaan len ke Yesu ye Uwumbɔr aabɔnabr la.

Unii u ɲa ubɔndinn aajikaar na aayataɲakl

(Luk 14.15-24)

22 Le Yesu ki ɲakl bi liyataɲakl ke, ² "Uwumbɔr aanaan naahn ubɔrkpaan u ɲa ubɔndinn aajikaar ki tii uɲapɔɔɔ, ³ ki tun waatutum ke bi yin binib bi u ban ke bi dan nan ji na. Baah yin bi na, le bi yii, kaa dan. ⁴ Le u ki tun bitutum biken ke bi ti yin bi ki tuk bi, 'Ubɔrkpaan len ke u gor tijikaar mɔmɔk doo a. U kɔr in-aaja ni tiwakor ti filk na, ki gor tiwan mɔmɔk doo a,' ke bi dan. ⁵ Le baa gar waatutum. Bi nan beenin tun baat-ulin; ubaa nan buen kisaak, uken mu buen u ti tiir kitiir. ⁶ Bi gur na chuu bitutum ngbaan, ki gbaa bi ki ku bi. ⁷ Le ubɔrkpaan ngbaan gee liɲuul sakpen, le ki tun waajab le bi ti ku binikurb ngbaan, le ki see baatij mmii. ⁸ Le u bui waatutum, 'Ubɔndinn aajikaar gor a. Binib bi m yin bi na aa ɲeer bi ji tijikaar ngbaan. ⁹ Li cha kitiɲ ponn ni aasan ni man, ki ti yin ni naah ga kan binib bimɔk na, bi dan ki nan ji ubɔndinn aajikaar ngbaan.' ¹⁰ Le waatutum buen kitiɲ ponn ni aasan ni, ki ti yin ni baah kan bi na mɔmɔk, binib bi ɲan na ni bi kaa ɲan na mɔmɔk. Le bi nan gbiin kidiik ki bi ji tijikaar ki ponn ni na.

¹¹ "Le ubɔrkpaan ngbaan koo ni u nan lik binib bi dan bi nan ji tijikaar ngbaan na, le ki kan uja u kaa pee tibɔndinn aawanpeenkaan na. ¹² Le ubɔrkpaan ngbaan baa u, 'Njɔ, aa ɲa kinye ki koo ni do, kaa pee tibɔndinn aawanpeenkaan?' Le u si ɲmin. ¹³ Le ubɔrkpaan ngbaan bui waatutum ke bi chuu u, ki buu uɲaal ni utaa, ki nyan u, ki ti di mee lii lipaal mbɔmɔk ni. U ga wii ki ɲmɔ ɲinyin nima chee.

¹⁴ "Liyataɲakl ngbaan aatataa le ye ke baah yin bi na wiir, le baa nyan bi na aa wiir."

Baah pen Yesu nlan pu na

(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Le Farisii yaab buen bi ti kpokl baah ga peei Yesu nlan pu aan ki chuu u na. ¹⁶ Le bi tun baadidiliib ni Ubɔr Herod aanib bibaa Yesu chee, le bi ti bui u, "Umɔmɔkr, ti bee ke aa len mbamɔn la, ki mɔk timi Uwumbɔr aasan mbamɔm, kaa san unii ubaa ijawaan,

† : Lik Ilahn 118.22-23.

kaa pak ubaa ki jer uken. ¹⁷ Tuk timi saah dak pu na. Ni ɲan ti pa lampoo ki tii Ubɔrkpaan Siisa aan naa ɲan?"

¹⁸ Le Yesu bee baah bir pu na, le ki baa bi, "Nimi biɲ-maɲmannim, ba ɲa ni tɔɲ mi? ¹⁹ Mɔk mi lampoo aamombil."

Le bi joo ni limombil nan mɔk u. ²⁰ Le u baa bi, "Nma aanaɲ ni liyimbil bi li pu?"

²¹ Le bi bui u, "Siisa yaan."

Le u bui bi, "Nima pu na, di ni ye Siisa yaan na, ki di tii u man, ki di ni ye Uwumbɔr yaan na, ki di tii Uwumbɔr."

²² Baah ɲun kina na, le ni gar bi pam. Le bi di cha u ki buen.

Binib bi ga fikr nkun ni na aah ga li bi pu na

(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Liyaadaal ngbaan le Sajusii yaab dan u chee. Bima le len ke binib aan fikr nkun ni. ²⁴ Le bi bui u, "Umɔmɔkr, Moses nan len ke uja yaa kpo, kaa kpa mbim kan, unaal di ukpooii ngbaan kpan, ki maa mbim tii ukpel. ²⁵ Naabitiib bilole nan bi ti ponn ni. Le upol din upii, ki kpo, kaa kpa ubo. Le unaal di ukpooii ngbaan kpan, ²⁶ ki mu kpo, kaa kpa ubo. Le u paa u pu na mu ɲa kina. Le bimɔk bilole kpan upiibaan, ki kpo doo, kaa kpa ubo. ²⁷ Kookoo yoo, le ukpooii ngbaan mu kpo. ²⁸ Kina pu na, binib yaa nan fikr nkun ni kan, upii ngbaan ga li ye ɲma aapuu? Bi mɔmɔk bilole nan joo u la."

²⁹ Le Yesu bui bi, "Naa bee Uwumbɔr Aagban aah len pu na, kaa bee Uwumbɔr aah kpa mɔmɔk pu na. Nima le cha ni yenn nimi aaliin ni. ³⁰ Binib yaa nan fikr nkun ni kan, baan yoor bipiib, bipiib mu aan mɔn bijab. Bi ga li bi ke Uwumbɔr aatuuntiib bi bi paacham na aah bi pu na la. ³¹ Joo cha binib aah ga fikr nkun ni pu na aabɔr kan, naa karn Uwumbɔr aah nan len pu na aa? ³² ke uma le ye Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbɔr. † Uwumbɔr yaa len ke u ye binib bi kpo na Aawumbɔr kan, nima le mɔk ke bi kpa limɔfal."

³³ Kinipaak ngbaan aah ɲun Yesu aah tuk bi pu na, le ni gar bi pam.

Mulakaal ye nkaalkpaan?

(Mak 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Le Farisii yaab ɲun ke Yesu len tibɔr ki jin Sajusii yaab. Le bi kuun ki dan Yesu chee. ³⁵ Le bi ponn ni ubaa, u nyi Uwumbɔr aakaal mbamɔm na, ban ke u pen Yesu nlan, le ki baa u, ³⁶ "Umɔmɔkr, Uwumbɔr aakaal ponn ni, mulakaal jer ikaal mɔmɔk?"

³⁷ Le Yesu bui u, "Aa li gee Aadindaan Uwumbɔr aasui mɔmɔk ni, ni saawiin mɔmɔk, ni saalandak mɔmɔk.' ³⁸ Nkaal mumina le ye nkaalkpaan ki jer ikaal mɔmɔk. ³⁹ Leler aakaal naahn nkaal ngbaan la, 'Aa li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na.' ⁴⁰ Moses aakaal

†† : Lik Ikaal 25.5. † : Lik Nnyam 3.6. †† : Lik Ikaal 6.5. †† : Lik Liifai Yaab 19.18.

mamək, ni Uwumbor aabonabr aabor mamək si ikaal ilee yee le pu.”

Kristo u ga gaa binib lii na aabor

(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Farisii yaab aah kuun tob chee pu na, le Yesu baa bi mbaan mubaa ke, ⁴² “Kristo u ga gaa binib lii na aabor pu, ni dak kinye? Njma aayaabil ye u?”

Le bi bui u, “David aayaabil ye.”

⁴³ Le u baa bi, “Kristo ngbaan yaa ye David aayaabil kan, ba pu Uwumbor Aafuur Nyaan nan cha David yin u ke Udindaan? David nan len ke,

⁴⁴ ‘Uwumbor bui Ndindaan ke: Kal ngangii wab, ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim mamək na.’ †
⁴⁵ Tob, David aah nan yin Kristo ngbaan ke Udindaan kina na, Kristo ga li njmaa ye uyaabil aa?”

⁴⁶ Yesu aah baa bi kina na, le ubaa aa njmaa gar mbaan ngbaan, ki mu aa ki kaa bi baa u mbaan muken daalbaadaal.

Bi li nyi Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab aabor

(Mak 12.38-39; Luk 11.43, 46; 20.45-46)

23 Yesu nan bui kinipaak ngbaan ni waadidiliib, ² “Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab tuk nimi Moses aakaal aatataa. ³ Nima pu na, baah tuk nimi pu na mamək, ni kii kina man, ki li njani kina. Ni mu taa njakni baah tun pu na. ⁴ Bi mok nimi ni njan na la, kaa dii ni. Bi di nkaal mu kok sakpen na, le ki di kpee Uwumbor aakaal pu, ki tuk binib ke bi li dii kina. Bima bibaa aa ter bi ke bi dii kina. ⁵ Baah tun pu na mamək, bi ban ke binib kan aan ki pak bi. Bi di Uwumbor aabor tam biyigbeer pu, ki nj baabokur aamogbeln ni fok, ke binib kan aan ki pak bi. ⁶ Bi gee ke bi kal bininyuum aakakaa yaan njim chee, ni mmeen aadir ni, ⁷ ki gee ke binib doon bi mbamom kinyanj ni, ki yin bi ke ‘Umomokr.’ ⁸ Nimi, ni taa li ban ke binib yin nimi ke ‘Umomokr.’ ba pu? ni kpa Umomokr ubaa baanja la. Ni mamək ye naabitiib la. ⁹ Ni taa yin ubaa ke ‘Nite’ dularyaa wee ni; ba pu? ni kpa te ubaa la, le u bi paacham. ¹⁰ Ni taa li ban ke ubaa yin nimi ke Dindaan; ba pu? ni kpa dindaan ubaa la. Uma le ye Kristo u gaa binib lii na. ¹¹ Ni ponn ni ubaa yaa ban ke u li ye usaloln kan, u li ye nimi aatutunn. ¹² Unii umok nyunj ubaa na, Uwumbor ga sunn u taab. Unii umok sunn ubaa taab na, Uwumbor ga nyunj u.”

Tibokbir ga li bi binjannannim pu

(Mak 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; 20.47)

¹³ “Nimi Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab, bi ye binjannannim na, tibokbir bi ni pu; ni kiir binib ke bi taa koo Uwumbor aanaan ni. Nimi nibaa aa koo ni, ki mu aa kii ke binib bi ban bi koo ni na koo ni.

[¹⁴ “Nimi Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab, bi ye binjannannim na, tibokbir bi ni pu; ni ji bikpopiib pem pem, le ki mee Uwumbor ni yunni, ni njmanni ke ni ye bininyaam. Nima pu na, Uwumbor ga daa nitafal ki jer waah ga daa biken aatafal pu na.]

¹⁵ “Nimi Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab, bi ye binjannannim na, tibokbir bi ni pu; ni puur nnyusakpem ki chuun ntim mamək ni ke ni kan unii ubaa ki nj u nimi aadidiir. Ni yaa ti kan u kan, le ni nj u titunwanbirnaan ki jer nimi nibaa aah ye pu na.

¹⁶ “Nimi bisanmokb bi job na, tibokbir bi ni pu; ni len ke ‘Unii yaa puu Uwumbor aadiik pu kan, naa ye nibaa, ke u yaa puu ilik i bi ki ni na pu kan, see u gbiin tipuur ngbaan.’ ¹⁷ Nimi bijorb bi job na, nilani jer niken, ilik ngbaan le aan Uwumbor aadiik ki nj ilik ngbaan chain na? ¹⁸ Ni ki len ke ‘Unii yaa puu Uwumbor aatork aabimbiln pu kan, naa ye nibaa, ke u yaa puu ipiin i bi li paab na pu kan, see u gbiin tipuur ngbaan.’ ¹⁹ Nimi bijoom, nilani jer niken, ipiin ngbaan le aan Uwumbor aatork aabimbiln li nj ipiin ngbaan chain na? ²⁰ Nima pu na, unii yaa puu Uwumbor aatork aabimbiln pu kan, u puu tiwan nimok bi li pu na mu la. ²¹ Unii yaa puu Uwumbor aadiik pu kan, u puu Uwumbor u bi ki ni na mu la. ²² Unii yaa puu paacham pu kan, u puu Uwumbor aaborjal, ni Uwumbor u ka li pu na mu la.

²³ “Nimi Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab, tibokbir bi ni pu; ni yakr tikpifar nfum kipiik ki nyan nibaa na ki di tii Uwumbor, ki muk nibaa ke ni joo Uwumbor aakaal mumina, ki yii nkaal mu ye nkaalkpaan na. Ni yii, kaa njani ni njan na, kaa san binib kinimbaak, kaa dii Uwumbor mbamom. Ni njan ke ni li joo nkaal ngbaan, ki yakr nimi aawan mu ki di tii Uwumbor. ²⁴ Ni ye bisanmokb bi job na la. Kisibirk waatiir yaa bi tiwanyukaan ni kan, ni yak nyani ki. Laakumii ma yaa bi kan, ni kpaan nyu laakumii ni tiwanyukaan mok la.

²⁵ “Nimi Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab, bi ye binjannannim na, tibokbir bi ni pu; ni njr tiyir ni njisambil aapuwokb mbamom, kaa njr ni ponn ni. Kina le ni ban ke binib bui ke ni ye bininyaam. Le nisui ponn ni gbii kinaayuk aatuln, ni iniman aatuln. ²⁶ Nimi Farisii yaab bi job na, puen nyan kinaayuk aatuln, ni iniman nisui ni waahr, aan lipaal yaan li njan.

²⁷ “Nimi Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab, bi ye binjannannim na, tibokbir bi ni pu. Ni naahn njikaakul nj bi di ikukuun aayon ki piir nj na la, le lipaal njan, ponn ni mu gbii inikpab, ni tiwan ni bur na, ni tijok mok aabor. ²⁸ Ni mu bi kina la. Ni njmanni ke ni ye bininyaam la, le ni ponn ni gbii inyamom, ni titunwanbir.”

Uwumbor aah ga daa binjannannim aatafal pu na

(Luk 11.47-51)

²⁹ “Nimi Uwumbor aakaal aamomokb ni Farisii yaab, bi ye binjannannim na, tibokbir bi ni pu; ni maa njikaakul ki tii Uwumbor aabonabtiib bi nan bi n-yaay-

† : Lik Ilahn 110.1.

oonn na, ki di ikukuun aayon ki piir bininyaam aakaakul, ³⁰ le ki len ke ni yaa ba nan bi niyaajatiib yoonn ngbaan kan, naa ba ga na baah nan na pu ki ku Uwumbor aabonabtiib ngbaan na. ³¹ Naah len pu na le mək ke ni ye binib bi nan ku Uwumbor aabonabtiib ngbaan na aayaabitiib la. Nima le nima aabor bii. ³² Niyaa-jatiib aah nan tun titunwanbir ti na, ni mu ga tun tima la, le ki ti doo. ³³ Nimi iwaa, bi ye ijagen aabim na, ni ga na kinye ki nya ntafadaan mu ga pii nimi, mmii mu kaan junn na ponn ni. ³⁴ Nima pu le m ga tun ni Uwumbor aabonabtiib ni bilankpalb ni biməkək kb ni chee. Le ni ga ku bibaa, ki kpaab bibaa mu idəpuinkee pu, ki gbaa bibaa mu njinaalab nima aameen aadir ni, ki na bi falaa ntim məkək ni. ³⁵ N-yoonn məkək binib nan ku bininyaam la. Njan bi nan ku Abel u nan ye uninyaan na, le ki ku bininyaam ki joo cha, ki ti pii Barakia aabo Sakaria, u bi nan ku u Uwumbor aadiik ni na. Bininyaam ngbaan məkək aakun pu, le ntafadaan ga pii nimi. ³⁶ M tuk nima mbamən la, ntafadaan ngbaan ga pii nimi dandana aanib la.”

Yesu aah gee Jerusalem aanib pu na
(Luk 13.34-35)

³⁷ “Jerusalem aanib, nsui bii ni pu la. Ni ku Uwumbor aabonabtiib, ki yur waatutum njitakpal ki ku bi. N-yoonn məkək le m nan ban m kuun nimi ki di kpaan mbaa chee ke ukəla aah kuuni waakoobi pu ki nani ufeen ni na, le naa kii. ³⁸ Lik, Uwumbor siir cha nimi. ³⁹ M tuk nima la, naan ki kan mi ki nan saa bundaln ni ga bui ke ‘Uwumbor na tinyoor na unii u choo waayimbil ni na pu.’” †

Baah ga gbaa wii Uwumbor Aadichal pu na
(Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)

24 Yesu nan nyan Uwumbor Aadichal ni. Waah nyan ki cha na, le waadidiliib dan ki nan mək u, “Lik Uwumbor Aadichal aah wiir pu na.” ² Le u bui bi, “Ni kan tiwan nimina məkək aa? M tuk nima la, bi ga nan gbaa wii lidichal limina məkək. Litakpal libaa aan ki li paa liken pu.”

Falaa aayoonn aah ga li bi pu na
(Mak 13.3-13; Luk 21.7-19)

³ Le u buen ti kal Olif aasui aajool paab. Le waadidiliib dan u chee bibaa, ki nan bui u, “Tuk timi, bi ga na kina bayoonn? Ba ga li ye limək ki mək timi ke ni neer aa fuu ni, ki neer dulnyaa aadoon?”

⁴ Le u bui bi, “Ni li nyi man, ubaa taa njmann nimi. ⁵ Binib pam ga nan dan ki nan pur maayimbil ke bima le ye Kristo u ga gaa binib lii na, ki njmann binib pam. ⁶ Ni ga njun ke binib to butək kəkəkni do, ni dandar mu. Ni taa cha ni li muk nimi man. Uwumbor le siin ke nimina məkək ga na. Nima le aan mək ke dulnyaa wee ga doo libuul ngbaan ni. ⁷ Linibol libaa ga to linibol

† : Lik Ilahn 118.26.

liken butək. Nnaan mubaa aanib ni nnaan muken aanib ga to tək butək. Nkon ga lir ntim pam ponn ni. Kitiŋ ga derŋ njipepel pam. ⁸ Nimina məkək le ga li ye njan aafalaa.

⁹ “N-yoonn ngbaan bi ga chuu nimi, ki na nimi falaa, ki ga ku nimi. M pu, le njinibol məkək ga li nan nimi. ¹⁰ N-yoonn ngbaan le binib pam ga di maasan lii, ki ga kooħ tək, ki ga li nan tək. ¹¹ Le binib bi njmanni ke bi ye Uwumbor aabonabtiib na ga li wiir ki njmanni binib pam. ¹² Le titunwanbir ga li wiir. Nima le binib pam aan ki li gee mi ke baah nan gee mi njan pu na. ¹³ Unii umək ji limək ki dii mi ki ti saa liməkfal aadoon na, uma le ga njmar. ¹⁴ Bi ga moon Uwumbor aanaan aabonnyaan tee itingbaan kookoo ni waahr, aan njinibol məkək njun, le dulnyaa ga nin doo.”

Tiwan ni kaa nan na aabor
(Mak 13.14-23; Luk 21.20-24; Daniel 9.27)

¹⁵ “Ni ga kan tiwanbir ni bii tiwan nimək bi chain na si Uwumbor Aadichal ni, ke Uwumbor aabonabr Daniel aah nan len pu na.” †† Tək, nima bi karni na, ni li beer nimina aatataa. ¹⁶ “N-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, binib bi bi Judea aatiŋ ponn ni na, bi san buen njijoo paab. ¹⁷ Unii yaa bi kidiik paab ‡ kan, u taa ki koo waadiik ni u ti yoor waawan, u san mala. ¹⁸ Unii yaa bi kisaak kan, u taa gir kun linampal ke u ti yoor waakekeln. ¹⁹ N-yoonn ngbaan, bipiib bi kpa njipuu na, ni bipiib bi kpa mbim bi laa naa libiil na ga li kpa kinimbaak. ²⁰ Mee Uwumbor man, aan u taa cha ni san kakab aayoonn, bee likpaakool daal. ²¹ N-yoonn ngbaan binib ga ji falaa pam. Buyoonn Uwumbor nan naan dulnyaa wee ki nan saa dandana wee na, baa kee jin falaa ngbaan aaboln, ki mu aan ki ji falaa kina. ²² Uwumbor yaa kaa bar falaa ngbaan aayoonn aawiin kan, ubaa aan njmar. Le waanib aanimbaasaln pu u ga bar falaa ngbaan aayoonn aawiin.

²³ “N-yoonn ngbaan, unii yaa bui nimi ke ‘Lik, Kristo u gaa binib li na sək,’ ki yaa ki bui ke ‘U bi nima chee’ kan, ni taa gaa waah len pu na man. ²⁴ Ba pu? binjanman-nim ga li bi. Bibaa ga bui ke bi ye Kristo ngbaan la. Biken mu ga bui ke bi ye Uwumbor aabonabtiib la. Le bi ga tun ljinjiir aatun pam, ki njmann binib. Hali, bi ga pəkək bibaa ke bi ti njmann binib bi Uwumbor nyan bi na. ²⁵ Li pel man, m puen tuk nima la.

²⁶ “Nima pu na, bi yaa tuk nimi ke Kristo ngbaan bi nteersakpiin ni kan, taa buen ti lik man. Bi yaa ti ki tuk nimi ke u bi kidiik ni kan, taa gaa man. ²⁷ Min Unibon Aabo yaa gir ni kan, ni ga li bi ke utaal aah moor li-wipuul ki cha liwilir pu na, unii məkək ga kan.

²⁸ “Liwanpol aah bi nin chee na, nangba mam mu kuuni nima chee la.”

†† : Lik Daniel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idə paan puln tidir paab, le ki di titan pər biin. Bi nan maa njibimbil le ki taa joi kidiik apaacham.

Yesu aah ga gir ni pu na

(Mak 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ "N-yoonn ngbaan aafalaa aapuwɔɔb, le paacham aawan aan ki li bi mbamɔm. Nwiin ga bɔɔn. Uɔɔmal mu aan ki li wiin. Inɔɔmabi mu ga lir. ³⁰ N-yoonn ngbaan le binib ga kan limɔkl li ga li bi paacham ki mɔk bi ke min Unibɔn Aabo choo na. N-yoonn ngbaan le njinibol njimɔk bi dulnyaa wee ni na ga wii. Bi ga kan min Unibɔn Aabo bi ntaalangbam ni ki choo, ki wiin chain, ki joo mpɔɔn. ³¹ Le kakaan ga wii mpɔɔn pu. Le m ga tun ni maatuuntiib ke bi buen liwipuul, ni liwilir, ni njangan, ni njangii, ki ti kuun ni maanib mɔmɔk, ki di dan m chee."

Bukpasɔm aayatanɔkl

(Mak 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² "Bukpasɔm le ye liyatanɔkl ki tii nimi. Bu aabon yaa bi nani tifar kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, kiseek ga seer. ³³ Kina na, ni yaa kan nimina mɔmɔk bi nani kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, m ga gir ni. ³⁴ M tuk nimi mbamɔn la, dandana aanib aan jer le tiwan nimina mɔmɔk puen na. ³⁵ Paacham ni taab ga jer. Maamɔbon ma aan jer."

Ubaa aa nyi bundaln Yesu ga gir ni na

(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-36)

³⁶ "Ubaa aa nyi buyoonn m ga gir ni na. Uwumbɔr aatuuntiib bi bi paacham na aa nyi. Min Uwumbɔr Aajapɔn mu aa nyi. Nte Uwumbɔr baanja le nyi. ³⁷ Min Unibɔn Aabo aah ga nan gir ni buyoonn na, ga li bi ke naah nan bi Nowa aayoonn pu na la. ³⁸ Nowa aayoonn ngbaan, buyoonn nnyusakpem aa nan kee jin kitiɔ na, binib nan bi, ki ji, ki nyu, bijab yoor bipiib, bipiib mu mɔn bijab, ki ti saa bundaln Nowa nan koo bunɔɔb ni na. ³⁹ Baa nan nyi ke nibaa ga na bi, ki ti saa buyoonn nnyusakpem nan jin kitiɔ mɔmɔk na. Le bi mɔmɔk nan bee nnyun ni. Buyoonn min Unibɔn Aabo ga nan gir ni na, ni ga li bi kina la. ⁴⁰ N-yoonn ngbaan bijab bilee ga li boo kisaak ko. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken. ⁴¹ Bipiib bilee ga li boo nan idi. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken.

⁴² "Ni li nyi man. Naa nyi bundaln min Nidindaan ga gir ni na. ⁴³ Ni li nyi ke udichadaan yaa ba nyi buyoonn unaayuk ga fuu ni na kan, waa ba ga doon geen. U ba ga li ka lik, unaayuk ngbaan taa koo waadichal ni. ⁴⁴ Ni-ma pu na, ni mu li gor man; ba pu? buyoonn naan li dak ke m ga gir ni na, n-yoonn ngbaan le m ga gir ni."

Ututunn u njan na, ni u kaa njan na

(Luk 12.41-48)

⁴⁵ "Uyidaan ubaa yaa tii waatutunn ubaa tininkpir ke u li lik waachiln ni aanib ki tii bi tijikaar naah njeer buyoonn na kan, ututunn ngbaan ga na kinye ki li kpa nlan, ki li tun waatuln mbamɔm? ⁴⁶ Udindaan yaa nan fuu ni ki mui waatutunn nani uma udindaan aah ban pu na kan, Uwumbɔr aanyoor ga li bi ututunn ngbaan pu. ⁴⁷ M tuk nimi mbamɔn la, u ga tii u tininkpir u li lik waawan mɔmɔk. ⁴⁸ Tɔ, ututunn yaa ye titunwanbiradaan kan, u ga dakl usui ni ke udindaan ga yunn, ⁴⁹ ki ga pi-in ki gbaa ututunjeen aatɔtiib, ki ga dii bidagbiib, ki ji, ki nyu ndaan ki gbii. ⁵⁰ Le udindaan ga gir ni buyoonn waan li dak ke u ga gir ni na, ⁵¹ ki ga gbaa u njinaalab mbamɔm, ki ga di u na biɔmanɔmannim aah bi nin chee na. U ga wii ki njimɔ njinyin nima chee."

Bisapɔm kipiik aayatanɔkl

25 "Uwumbɔr aanaan naahn bisapɔm kipiik bi nan joo baakaryaa mam, bi ti tooh upiidinn nsan ponn ni na la. ² Bi ponn ni biɔmu nan ye bijrɔb, biɔmu mu nan ye bilankpalb. ³ Bijrɔb na nan joo baakaryaa mam, kaa joo nkpan. ⁴ Bilankpalb na joo baakaryaa mam, ki joo nkpan mu. ⁵ Le upiidinn ngbaan yunn. Le bi mɔmɔk dɔ geen.

⁶ "Kinyetaasiik le bi njun bi teen mpɔɔn pu ke, 'Upiidinn choo. Nya ki tooh u nsan ni man.' ⁷ Le bisapɔm kipiik ngbaan mɔmɔk fii ke bi toor baakaryaa mam. ⁸ Le bijrɔb biɔmu na bui bilankpalb biɔmu na, 'Tii timi nkpan man. Timi aakaryaa mam ban bi junn la.' ⁹ Le bilankpalb ngbaan bui bi, 'Nibaakan, timi aakpan ngbaan aan njeer ti ni nimi. Li cha man binib bi kooh nkpan na chee ki ti daa na man.' ¹⁰ Baah buen bi ti daa na, le upiidinn fuu ni. Le bilankpalb biɔmu bi gor na dii upiidinn ngbaan, ki koo waadiik ni, bi ti ji upiidinn aajikaar. Le bi lanj kidiik ngbaan.

¹¹ "Le bijrɔb ngbaan mu nan fuu ni, le ki bui ke, 'Tidindaan, Tidindaan, chuu piir tii timi.' ¹² Le u bui bi, 'M tuk nimi mbamɔn la, maa nyi nimi.'"

¹³ Tɔ, Yesu aah nɔkl bi liyatanɔkl ngbaan doo na, le u bui ke, "Nima pu na, ni li nyi man. Naa nyi bundaln m ga gir ni na."

Bitutum bitaa aayatanɔkl

(Luk 19.11-27)

¹⁴ "Uwumbɔr aanaan naahn uja u nan cha nsan, ki yin waatutum ki nan di waawan mɔmɔk na biɔnaal ni na la. ¹⁵ U nan di salmaa aakur aamobil njichur njimɔ ki di tii ubaa, ki di njichur njilee ki di tii uken, ki di lichur libaa ki di tii uken mu. U nan tii bi mɔmɔk baah ga njmaa tun pu na, le ki nyan buen. ¹⁶ Ututunn u nan joo njichur njimɔ na, libuul ngbaan ni le u tiir kitiir, ki kan tinyoor njichur njimɔ ki di kpee. ¹⁷ Ututunn u joo njichur njilee na mu tiir kitiir ki kan tinyoor njichur njilee

† : Lik Aisaya 13.10, 34.4; Esekiel 32.7-8; Joel 2.10, 31; 3.15; Tibɔkpiirkaan 6.12-13.

ki kpee. ¹⁸ Ututunn u nan joo lichur libaa na ma nan buen ti gbii libuul, le ki di udindaan aamombil sub ni-ma.

¹⁹ "Ni joo cha ki ti yunn, le bitutum ngbaan aadindaan fuu ni, ki ban u lik bimɔk aah tun pu na. ²⁰ Le ututunn u nan gaa salmaa aakur aamombil njichur njijmu na nan joo ni, ni njichur njijmu ki kpee, ki nan bui u, 'Ndindaan, aa nan tii mi njichur njijmu la. M mu tiir kitiir ki kan tinyoor njichur njijmu kpee.' ²¹ Le udindaan bui u, 'Nfaan, aa ye ututunn la, ki tun lituln mbamɔm. Maah nan tii si tiwan ni siib na, aa joo ni mbamɔm. M ga na si tiwan sakpenn aaninkpel. Ji maamɔm.'"

²² "Le ututunn u nan joo njichur njilee na mu yoor ni, le ki nan bui u, 'Ndindaan, aa nan tii mi njichur njilee la. M tiir kitiir ki kan tinyoor njichur njilee ki kpee.' ²³ Le udindaan bui u, 'Nfaan, aa ye ututunn la, ki tun lituln mbamɔm. Maah nan tii si tiwan ni siib na, aa joo ni mbamɔm. M ga na si tiwan sakpenn aaninkpel. Ji maamɔm.'"

²⁴ "Le ututunn u nan joo lichur libaa na yoor li, ki nan bui u, 'Ndindaan, m nyi aabɔr, ke aa chur binib mpɔm la. Saah kaa bun ni na, aa chee nima la. Saah kaa poo tijikaar ti na, aa faa tima la. ²⁵ Nima le m san ijawaan, ki gbii libuul, ki di saamombil sub. Lik, saamombil sɔ.'"

²⁶ "Le udindaan bui u, 'Utunwanbirnaan umina, ug-banyakdaan umina, aa bui ke aa nyi mbɔr ke maah kaa bun ni na, m chee nima la, maah kaa poo ti na, m faa tima la. ²⁷ Saah nyi kina na, ba na saa di maamombil ti bil banki ponn ni? Maah fuu ni na, m ba ga kan maamombil ni tinyoor ki kpee,' le ki bui biken, ²⁸ 'Chuu gaa lichur libaa li u kpa na man, ki di kpee ututunn u joo njichur kipiik na. ²⁹ Unii umɔk kpa na, bi ga kpee u, le u li kpa sakpen. Unii u kaa kpa na, bi ga chuu gaa waah kpa ni pɔkaa na. ³⁰ Chuu ututunn u kaa kpa tinyoor ngbaan na, ki nyan u ki ti di u lii lipaal, mbɔmɔmɔm ni. U ga wii ki njɔm njinyin nima chee.'"

Yesu Kristo aah ga ji binib tibɔr pu na

³¹ "Min Unibɔn Aabo ni maatuuntiib ga fuu ni. Le m ga li kpa mpɔm sakpen ki kal maabɔrjal pu ke ubɔrkpaan na. ³² Le bi ga kuun ni dulnyaa wee ni aanib mɔmɔm nnimbiin ni. Le m ga yakr bi ke upihkpaal aah yakr ipiih ni ijoob pu na, ³³ ki ga di bininyaam siin njangii wɔb, ki di tiniwanbir siin njangan wɔb. ³⁴ Le min, u ye Ubɔrkpaan ngbaan na, ga bui binib bi si njangii wɔb na, 'Nimi bi Nte Uwumbɔr na tinyoor na ni pu na, dan nan ji nnaan mu u nan toor siin nimi, buyoonn u nan naan dulnyaa wee na. ³⁵ Ba pu? nkon nan joo mi, le ni nan tii mi tijikaar m ji. Nnyunyuu nan joo mi, ni nan tii mi nnyun m nyun. M nan ye uchaan la, le ni nan gaa mi. ³⁶ M nan chuun njimeen la, le ni nan tii mi tiwanpeenkaan m peen. M nan bun la, le ni dan nan mann mi. M nan bi kiyondiik ni, le ni dan nan lik mi.'"

³⁷ "Le bininyaam ngbaan ga baa mi, 'Tidindaan, bayoonn ti nan kan si nkon joo si, ti tii si, aa jin? Bayoonn ti nan kan si, nnyunyuu joo si, ti tii si, aa nyun? ³⁸ Bayoonn ti nan kan si, aa ye uchaan, ti gaa si? Bayoonn ti nan kan si, aa chuun aarjmeen, ti peen si? ³⁹ Bayoonn ti nan kan si, aa bun, ti dan nan mann si? Bayoonn ti nan kan si, aa bi kiyondiik ni, ti dan nan lik si?' ⁴⁰ Le min Ubɔrkpaan ngbaan ga bui bi, 'M tuk nimi mbamɔn la, naah nan na kina ki tii nnaabitiib, biwaatiib bimina na, ni nan na tii mi le na.'"

⁴¹ "Le m ga bui binib bi si njangan wɔb na, 'Nimi bi Uwumbɔr puun lii ni pu na, nya m chee man, ki ti koo mmii mu kaan junn, aan Uwumbɔr nan tuur siin kinimbɔr ni kaawanbir mɔmɔk na. ⁴² Ba pu? nkon nan joo mi, naa nan tii mi tijikaar m ji. Nnyunyuu nan joo mi, naa nan tii mi nnyun, m nyun. ⁴³ M nan ye uchaan, naa nan gaa mi. M nan chuun njimeen, naa nan peen mi. M nan bun, naa nan dan nan mann mi. M nan bi kiyondiik ni, naa nan dan nan lik mi.'"

⁴⁴ "Le bi mu ga baa mi, 'Tidindaan, bayoonn ti nan kan si, nkon joo si, bee nnyunyuu joo si, bee aa ye uchaan, bee aa chuun aarjmeen, bee aa ye ubun, bee aa bi kiyondiik ni, kaa ter si?' ⁴⁵ Le m ga bui bi, 'M tuk nimi mbamɔn la, naah kaa nan ter nnaabitiib, biwaatiib bimina na, naa nan ter mi le na.' ⁴⁶ Le bi ga kan ntafadaan n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Le bininyaam ngbaan ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na.'"

Bi kpokl baah ga ku Yesu pu na

(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2; Jɔnn 11.45-53)

26 Yesu aah len kina ki ti doo na, le u bui waadidiliib, ² "Ni nyi ke ni gur iwiin ilee le bi ga ji Lakr-jer aajim. † N-yoonn ngbaan le bi ga di min Unibɔn Aabo na binib aarjaal ni, le bi ti kpa mi ndɔpuinkoo pu."

³ ɔ, n-yoonn ngbaan le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib nan kuun Uwumbɔr aatotoorninkpel Kayafas aachiln ni, ⁴ le ki kpokl ke bi ga loon chuu Yesu ki ku u, ⁵ le ki bui tɔb, "Ti taa chuu u njim ngbaan aayoonn man. Ti yaa chuu u n-yoonn ngbaan kan, kinipaak ngbaan ga naa tijar."

Upii ubaa aah nyun Yesu pu na

(Mak 14.3-9; Jɔnn 12.1-8)

⁶ ɔ, Yesu nan bi Betani aatiŋ ni, ki bi Simonn u nan ye ukɔndaan na do, ki bi ji tijikaar. ⁷ Waah bi ji tijikaar kina na, le upii ubaa joo ni tulalee u kpa kidaak sakpen na ki nan di kpir Yesu aayil paab. Tulalee ngbaan nan bi kpalba nyaan u bi yin u ke alabasta na ponn ni la. ⁸ Waadidiliib aah kan kina na, le bi gee linuul, ki len ke, "Ba na u bii tulalee ngbaan kina? ⁹ Ti ba ga naa di u kooh ki kan ilik sakpen ki di tii bigiim."

¹⁰ Yesu nan bee baah len pu na, le ki baa bi, "Ba na ni muk upii ngbaan kina? U tun lituln li na na le ki tii mi. ¹¹ Bigiim ga li bi ni chee n-yoonn mɔmɔk. Mma aan li bi

† : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

ni chee n-yoonn $\text{m}\text{m}\text{m}\text{m}$. ¹² Waah di tulalee ngbaan kpir nwon pu na, u toor mi ke bi ti sub mi la. ¹³ M tuk nimi mbam mm la, baah ga moon tib mm yaan tee nin chee itingbaan $\text{m}\text{m}\text{m}\text{m}$ ni na, bi ga len waah mm pu na ke binib li teer waab r .”

Judas aah ban ke u kooh Yesu pu na

(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)

¹⁴ Le Yesu aadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa, bi yin u ke Judas Iskariot, buen Uwumb r aatotoorninkpiib chee, ¹⁵ le ki ti baa bi, “M yaa di Yesu mm ni m ni kan, ni ga tii mi ba?” Le bi kahn tikur aamombil piitaa ki di tii u. ¹⁶ Liyaadaal ngbaan le u piin ki bi ban nwan mu u ga di Yesu mm ni m ni na.

Yesu ni waadidiliib aah jin njim ngbaan pu na

(Mak 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; J m nn 13.21-30)

¹⁷ Lakr-jer aajim, buyoonn bi ga mm boroboro u kaa kpa nny m na aajan aawiindaal, le Yesu aadidiliib dan nan baa u, “Aa ban ke ti gor njim ngbaan aajikaar la chee ki tii si?”

¹⁸ Le u bui bi, “Ni li cha kiti m ngbaan ni, uja ubaa chee man, ki ti bui u, ‘Um $\text{m}\text{m}\text{m}\text{r}$ bui ke waayoonn fuu a. U ni waadidiliib ga dan nan ji Lakr-jer aajim aado.’”

¹⁹ Le Yesu aadidiliib mm waah tuk bi pu na, le ki gor njim ngbaan aajikaar.

²⁰ Kijook aah joor na, le Yesu ni waadidiliib kipiik ni bilee nan kal ke bi ji tijikaar ngbaan. ²¹ Baah bi ji na, le u bui bi, “M tuk nimi mbam m la, ni ponn ni ubaa ga kooh mi.”

²² Waah len kina na, le bisui bii sakpen. Le bi $\text{m}\text{m}\text{m}\text{m}$ baa u ubaaba ubaaba, “Ndindaan, ni ye min la aa?”

²³ Le u bui bi, “M ni unii u kpaani ji lisambil libaa ni na le ga kooh mi. ²⁴ Min Unib m Aabo ga kpo ke naah mm Uwumb r Aagba m ponn ni ke m ga kpo pu na. Uja u ga kooh mi na ma kan, tib m bir ga li bi u pu; bi yaa kaa ba ma u kan, ni ba soor ki tii u.”

²⁵ Le Judas, u ga kooh u na, baa u, “Um $\text{m}\text{m}\text{m}\text{r}$, ni ye min la aa?”

Le Yesu bui u, “Ni ye saah len pu na.”

Tidindaan aajim

(Mak 14.22-26; Luk 22.14-20; 1 Korint Yaab 11.23-25)

²⁶ Baah bi ji tijikaar na, le Yesu yoor boroboro, le ki doon Uwumb r , ki gii, ki di tii waadidiliib, ki bui bi, “Gaa ki li mm man. Nwon le na.”

²⁷ U nan yoor kiyinyook mu, le ki doon Uwumb r , ki di tii bi, le ki bui bi, “Ni $\text{m}\text{m}\text{m}\text{m}$ nyu man. ²⁸ Maasin le na. Maasin pu, le Uwumb r puu tipuup m ki tii nimi. Maasin ga nya binib pam aatunwanbir pu, aan Uwumb r di cha pinn bi. ²⁹ M tuk nimi la, maan ki nyu njisubil aanyun ngbaan, ki ti saa bundaln m ni nimi ga kpaan nyu mu nwan m ni, Nte Uwumb r aanaan ni na.”

³⁰ Le bi gaa Uwumb r aalahn, ki buen Olif aasui aajool paab.

Yesu aah bui ke Piita ga nee u pu na

(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; J m nn 13.36-38)

³¹ Yesu nan bui bi, “Kinyeek kee, ni $\text{m}\text{m}\text{m}\text{m}$ ga san ki cha mi. Ni mm Uwumb r Aagba m ni ke ‘Uwumb r ga ku upihdaan, le ipiih yaa.’ ³² Buyoonn Uwumb r ga fikr mi nkun ni na, le m ga loln ni pu nwan ki buen Galilee aati m ni.”

³³ Le Piita bui u, “Bi $\text{m}\text{m}\text{m}\text{m}$ yaa san ki cha si kan, mma aan san cha si.”

³⁴ Le Yesu bui u, “M tuk si mbam m la, kinyeek kimi-na, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi le ukooja nin wii.”

³⁵ Le Piita bui u, “Bi yaa po ban bi ku m ni si kan, maan len ke maa nyi si.”

Le waadidiliib $\text{m}\text{m}\text{m}\text{m}$ mu len kina.

Yesu aah mee Uwumb r pu na

(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ U ni waadidiliib nan ti fuu nibaa chee, le bi yin ni-ma chee ke Getsemane. Le u bui bi, “Kal do man, aan m buen nibaa chee ki ti mee Uwumb r .” ³⁷ Le u di Piita ni Sebedee aajap m bilee na buen. Le usui bii sakpen ki ti nyanj. ³⁸ Le u bui bi, “Nsui bii ki ti nyanj. Ni wu ke nkun aah wu pu na. Kaln do man, ki li lik man.”

³⁹ Le u foor siib, ki doon lichichikr, le ki mee Uwumb r , “Nte, aa yaa kii kina kan, nyan mi falaa u choo na ni. m , m saageehn, ki taa m maageehn.”

⁴⁰ Le u gir buen waadidiliib bitaa ngbaan chee, ki ti mui bi d m geen; le u baa Piita, “Naa m li ka lik kikiruk kibaa aa? ⁴¹ Ni li ka lik man, aan ki li mee Uwumb r , aan ki taa koo nt m ni. Nisui ban ke ni li lik, le ti-won aa k m .”

⁴² Le u ki foor siib, ki ki mee Uwumb r , le ki bui ke, “Nte, ni yaa kaa ye m nyan falaa u choo na ni kan, cha saageehn m .” ⁴³ Le u ki gir buen waadidiliib chee, ki ti mui bi ki d m geen; ngeen nan joo bi sakpen a.

⁴⁴ Le u siir cha bi, le ki ki foor siib, ki ki mee Uwumb r taataa, ki ki bui u tib r tichachaan ngbaan. ⁴⁵ Le u ki gir buen waadidiliib chee, ki ti baa bi, “Ni beenin fuur, ki d m geen la aa? Lik man, n-yoonn fuu a. U kooh min Unib m Aabo ki di m titunwanbirdam aanjaal ni la. ⁴⁶ Fii, ti li cha man. Lik, uja u kooh mi na peeni a.”

Baah chuu Yesu pu na

(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; J m nn 18.3-12)

⁴⁷ Waah laa bi len kina na, le Judas u ye waadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa na fuu ni. Le kinipaak dii u. Bi nan joo kijaak aajum ni jagbaali mam. Bi nan nyan ni Uwumb r aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib chee la. ⁴⁸ Judas u kooh Yesu na nan bui kinipaak ngbaan ke bi yaa ti kan u moor unii u aatakpiln [†] na kan, uma le na, bi chuu u.

† : Lik Sekaria 13.7. †† : Israel yaab nan doon binaabitiib kina le ki mm ngeehn.

⁴⁹ Baah fuu ni Yesu ni waadidiliib aah bi nin chee na, le Judas kpaan buen Yesu chee, le ki ti bui u, “Uמכמכר, aa כככ כככ?” le ki moor utakpiin.

⁵⁰ Le Yesu bui u, “Nכך, aa chuun kinye?”

Le bi dan nan chuu Yesu mpכככ. ⁵¹ Le Yesu aadidiliib ponn ni ubaa yoor waajaak aajuk ki gaa per Uwumbɔr aatotoorninkpel aanaagbiiija aatafal. ⁵² Le Yesu bui u, “Di saajuk ngbaan ki di fu kijuchook ni. Binib bimככ yoor kijaak aajuk na, kijaak aajuk le ga ku bi. ⁵³ Saa nyi ke m yaa mee Nte Uwumbɔr kan, u ga tun ni bituuntiib bi jer njichur kipiik ni njilee na m chee dandana aa? ⁵⁴ M mu yaa ŋa kina kan, maan gbiin Uwumbɔr Aagban aah len pu na ke m ga ji falaa u choo na.”

⁵⁵ N-yoonn ngbaan le u baa kinipaak ngbaan, “Ni joo kijaak aajum, ni njichakukul ni nan chuu mi ke maah ye ufifiir le na aa? M nan bi Uwumbɔr Aadichal ni iwiin mכככ, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr, le naa chuu mi. ⁵⁶ כ, nimina mכככ ŋa ke ni gbiin Uwumbɔr aabɔn-abtiib aah nan ŋmee pu na.”

Le waadidiliib mכככ san cha u.

Juu yaab aaninkpiib aah jin Yesu tibɔr pu na

(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Jonn 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Binib bi nan chuu Yesu na nan di u buen Uwumbɔr aatotoorninkpel Kayafas aadichal ni, Uwumbɔr aakaal aamכככb ni Juu yaab aaninkpiib aah kuun nin chee na. ⁵⁸ Le Piita paa Yesu pu, ki bi dandar, le ki ti fuu Uwumbɔr aatotoorninkpel aachiln ni, le ki koo ni, ki ti kal butכב aajab chee ke u lik naah ga ti doo pu na. ⁵⁹ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni bibɔjirb aaninkpiib mכככ ban binib bi ga mכככ inyamככ ki paan Yesu na, aan bi kan waataani ki ti ku u na. Le biseeraadam pam dan nan mכככ inyamככ paan u. ⁶⁰ Bi mu aa kan waataani. Kookoo yaan le binyamככdam bilee dan nan bui bi ⁶¹ ke uja ngbaan bui ke u ga ŋmaa gbaa wii Uwumbɔr Aadichal, ki ki maa ki iwiin itaa daal.

⁶² Le Uwumbɔr aatotoorninkpel fii sil, ki baa Yesu, “Saan len tibaa aa? Binib ngbaan aah bii si pu na, ti gbii aan taa gbii?” ⁶³ Le Yesu si ŋmin. Le Uwumbɔr aatotoorninkpel bui u, “Puu Uwumbɔr u fu na pu, aa ye Uwumbɔr Aajapכככ Kristo u Uwumbɔr lee u na aan saa ye?”

⁶⁴ Le Yesu bui u, “Ni ye saah len pu na. M tuk nimi la, n-yoonn mu choo na, ni ga kan min Unibככ Aabo ka Uwumbɔr aarangi wכב, ki ga kan mi ntaalangbam ni paacham ki choo.”

⁶⁵ Waah len kina na, le Uwumbɔr aatotoorninkpel chuu kar ubaa aawanpeenkaan, le ki bui ke, “U di ubaa ŋarŋ Uwumbɔr la. Taa ki ban seeraadam. Ni ŋun waah sii Uwumbɔr pu na. ⁶⁶ Ni dak kinye?”

Le bi bui ke, “U ŋeer ti ku u la.”

⁶⁷ Le bi teei timככtan ŋa unibil wכב, le ki gbaa u. Bibaa mu gbaa u ntapam, ⁶⁸ ki bui u, “Kristo ngbaan, lem Uwumbɔr aabככnabr aaliin ki tuk timi, ulau faa si.”

Piita aah nee Yesu pu na

(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Jonn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Piita nan ka lichiln ni. Le usapכככ u ye ututunn na dan nan bui u, “Aa mu nan bi Yesu u ye Galilee aatiŋ aanii na chee.”

⁷⁰ Le u nee bi mכככ aanimbil ni ki bui u, “Maa nyi saah len pu na aatataa,” le ki buen kikaakpaak ni. ⁷¹ Le usapכככ uken mu ti kan u, le ki bui binib bi bi nima chee na, “Uja wee mu nan bi Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na chee.”

⁷² Le u ki nee ki puu Uwumbɔr ke waa nyi u.

⁷³ Le ni kpee siib, le binib bi si nima chee na dan nan bui u, “Ni ye mbamככ, aa ye waadidiliib ponn ni ubaa la; saaliin ni baaliin kpaan la.”

⁷⁴ Le u ki puu Uwumbɔr, le ki bui ke, “Maa nyi uja ngbaan. M yaa mכככ nnyamככ kan, Uwumbɔr daa ntafal.”

Libuul ngbaan ni le ukooja wii. ⁷⁵ Le Piita teer Yesu aah ba tuk u pu na ke, “Aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi, le ukooja nin wii.” Piita nan nyan lipaal, ki ti wii sakpen.

Baah nan di Yesu di buen Pailat aanimbiin ni pu na

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jonn 18.28-32)

27 Ki woln kitaak le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib mכככ kpokl baah ga ŋa pu ki ku Yesu na. ² Le bi buu u tikululn, ki di u buen kitiŋ ngbaan aaninkpel chee, bi yin u ke Pailat, ki ti di ŋa unjaal ni.

Judas aah ku ubaa pu na

(Lituln 1.18-19)

³ כ, Judas u kooh Yesu na aah kan ke bi ga ku Yesu na, le u jer waalandak, le ki ki giin ni tikur aamombil piitaa ngbaan ke u ti di tii Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib, ⁴ le ki bui bi, “M tun titunwanbir la. M kooh unii u kaa kpa taani na ke bi ti ku u.”

Le bi bui u, “Naa ye timi aabɔr. Ni ye saabɔr la.”

⁵ Le u di ŋimombil ngbaan di lii Uwumbɔr Aadichal ni, ki siir cha bi, le ki buen ti leen ubaa ŋŋmin le ki kpo.

⁶ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib pii ŋimombil ngbaan ki bui ke, “Ni ye nsin aamombil la. Timi aakaal aa kii ke ti di kina aamombil ŋa Uwumbɔr aamombil ni.” ⁷ Le bi kpokl baah ga ŋa ŋi pu na, le ki di ŋi daa Kiyak-maabuuk aapepel ke bi ti li sui bicham nima. ⁸ Nima pu, le bi yin nima chee ke “Nsin aatiŋ” ki nan saa dandana wee.

⁹ Le ni gbiin Uwumbɔr aabככnabr Jeremia aah nan len pu na ke, “Bi di tikur aamombil piitaa le daa kiyak-maabuuk aapepel, Uwumbɔr aah tuk bi pu na. Njimombil ngbaan ye unii aadaak, Israel yaab ngem aah len ke bi ga daa u pu na.” †

† : Lik Sekaria 11.12-13.

Pailat aah jin Yesu tibor pu na
(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jonn 18.33-38)

¹¹ Bi nan di Yesu ti siin kitiŋ ngbaan aaninkpel Pailat aanimbiin ni. Le Pailat baa u, “Aa ye Juu yaab aabor la aa?”

Le u bui u, “Saah len pu na, ni ye kina.” ¹² Le Uwumbor aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib bii Yesu. Le waa len tibaa.

¹³ Le Pailat baa u, “Saa ŋun baah bii si sakpen pu na aa?”

¹⁴ Le Yesu si ŋmin, kaa len tibaa. Le ni gar Pailat pam.

Baah len ke bi ga ku Yesu pu na
(Mak 15.6-15; Luk 23.13-25; Jonn 18.39-19.16)

¹⁵ Njim ngbaan aayoonn yaa nan saa kan, Pailat ga nyan unaagbiija u kinipaak ban u na ki lii. ¹⁶ N-yoonn ngbaan unaagbiija u kpa liyimbil na nan bi kiyondiik ni. Bi nan yin u ke Barabas. ¹⁷ Kinipaak aah kuun na, le Pailat baa bi, “Ni ban m nyan ŋma kiyondiik ni? Barabas le aan Yesu u bi yin u ke Kristo ngbaan na?” ¹⁸ Pailat nan bee ke bi kpa lipiipoln Yesu pu, nima le cha bi di u ŋa uŋaal ni.

¹⁹ Buyoonn u bi ji Yesu tibor na, Pailat aapuu nan di unii tun ni, ke u li nyi ki taa ŋa uja nyaan ngbaan nibaa; ke uja ngbaan pu, u daŋ tidaŋ ti muk u sakpen na kinyeek na.

²⁰ Le Uwumbor aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib bui kinipaak ngbaan ke bi tuk Pailat ke u di Barabas lii, ki ku Yesu. ²¹ To, le Pailat ki baa bi, “Bijab bilee ngbaan ponn ni, m ga di ulau lii?”

Le bi bui u, “Di Barabas lii.”

²² Le Pailat baa bi, “Yesu u bi yin u ke Kristo ngbaan na, m ga ŋa u kinye?”

Le bi mawak bui u, “Kpaa u ndopuinkoo pu.”

²³ Le u ki baa bi, “Ba ŋa? U tun bakaa bayoo?”

Le bi moo tar mpakon pu ke, “Kpaa u ndopuinkoo pu,” le ki ban bi ŋma tijar.

²⁴ Pailat mu kan ke waan ŋmaa ŋa nibaa, le ki ban nnyun, ki ŋir uŋaal binimbil ni, ki len ke, “Uja nyaan ngbaan aasin aa bi ŋŋaal ni. Ni ye nima aabor la.”

²⁵ Le bi mawak bui u, “Cha waasin li bi timi, ni timi aabim aŋaal ni.”

²⁶ Le Pailat nyan Barabas lii, ki cha waajab lue Yesu ŋinaalab, le ki di u ŋa biŋaal ni, bi ti kpaa u ndopuinkoo pu.

Butob aajab aah yook Yesu pu na
(Mak 15.16-20; Jonn 19.2-3)

²⁷ Butob aajab ngbaan nan di Yesu koo Pailat aadichal ni, le ki kuun ni bijab bi gur na ki nan gob u. ²⁸ Le bi chuu peer waawanpeenkaan, ki di libakumaln peen u, ²⁹ le ki di ikokon luu kiyikpupuk, ki di chiŋ u, ki di lidabil ŋum uŋangii ni ke ubor na, le ki gbaan unimbiin ni, ki ŋa u mbonyun, ki bui u, “Juu yaab Aabor, aa

”³⁰ le ki teei timoktan lbe u, le ki gaa lidabil ngbaan ki di faa uyil paab. ³¹ Baah ŋa u mbonyun ki ti doo na, le bi chuu peer libakumaln ngbaan, le ki di waawanpeenkaan peen u, le ki joo u cha, bi ti kpaa u ndopuinkoo pu.

Baah kpaa u ndopuinkoo pu pu na
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Jonn 19.17-27)

³² Baah cha na, le bi kan uja ubaa, u ye Sairene aatiŋ aanii, aan bi yin u ke Simonn na. Le bi chuu u mpakon ke u tun Yesu aadopuinkoo. ³³ Le bi ti fuu nibaa chee. Bi yin nima chee ke Golgota. Golgota aatataa le ye ke “Kiyikpaŋ aapepel.” Baah fuu nima chee na, ³⁴ le binib bibaa di ndaan ni nnyok ki di ŋmal tob ponn ni, ki di tii Yesu ke u nyun. Waah lak lik na, le u yii, kaa nyun.

³⁵ Le butob aajab ngbaan kpaa u ndopuinkoo pu, ki di waawanpeenkaan ti yakr tob, le ki too inaan ke bi lik bimok aah ga kan ni na, ³⁶ le ki ka lik u. ³⁷ Bi nan ŋmee kigbaŋ budabu cha bi ku u na, ki di tam waadopuinkoo pu, uyil paab. Kigbaŋ ngbaan len ke, “Yesu u ye Juu yaab Aabor na le na.” ³⁸ Le bi di bififiirb bilee mu kpaa idopuinkee pu. Bi nan di ubaa kpaa uŋangii wab, ki di uken kpaa uŋangan wab.

³⁹ Le binib bi jer nima chee na sii u, ki gbakr biyil, ⁴⁰ le ki bui u, “Si u len ke aa ga gbaa wii Uwumbor Aadichal ki ki maa li iwiin itaa na, aa yaa ye Uwumbor Aajapakon kan, sunn ni ndopuinkoo pu, ki ŋmar.”

⁴¹ Le Uwumbor aatotoorninkpiib, ni Uwumbor aakaal aamawakb, ni Juu yaab aaninkpiib mu ŋa u mbonyun, ki bui ke, ⁴² “U nan gaal biken lir, kaan ŋmaa gaa ubaa lii ki ŋmar. U yaa ye Juu yaab Aabor kan, u sunn ni ndopuinkoo pu, aan ti gaa u ki kii. ⁴³ U gaa Uwumbor ki kii, ki bui ke u ye Uwumbor Aajapakon. Uwumbor yaa ban u kan, cha u gaa u lii dandana.”

⁴⁴ Le bififiirb bi bi di kpaa u chee idopuinkee pu na mu sii u kina.

Yesu aah kpo pu na
(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Jonn 19.28-30)

⁴⁵ Nwiin kaasisik ni le itingbaan mawakb, ki ti saa nwiin aah kpar pu na. ⁴⁶ Nwiin aah kpar na, le Yesu teen mpakon pu, “Eli, Eli, lama sabaktani.” Naatataa le ye ke, “Maawumbor, Maawumbor, ba pu aa siir cha mi?” †

⁴⁷ Binib bi si nima chee na aah ŋun waah teen pu na, le bibaa bui ke, “Uja ngbaan yin Elaija la.” ⁴⁸ Libuul ngbaan ni le bi ponn ni ubaa san buen ki ti yoor nkiisuk, ki nan di bkon ndaan mu mawakb na ni, le ki di ŋa lidabil pu ki di ŋa umab chee ke u moor.

⁴⁹ Le binib bi gur na bui ke, “Di cha. Cha ti lik ke Elaija ga dan nan gaa u lii aan waan dan.”

⁵⁰ Le Yesu ki teen mpakon pu, le ki cha waawiin nyan, le ki kpo.

† : Lik Ilahn 22.18. †† : Lik Ilahn 22.1.

⁵¹ N-yoonn ngbaan, le likekeln li yakr Uwumbɔr aadi-ik ni nfum mulee na chuu kar paacham ki ti saa kitiŋ. Le kitiŋ deŋ, le ŋitakpasakpiin chuu war. ⁵² Ŋjikaakul ngem mu chuu piir, le Uwumbɔr aanib bi nan kpo na pam fikr nkun ni, ki nyan ŋjikaakul ngbaan ponn ni. ⁵³ Buyoonn Yesu fikr nkun ni na, le bi koo Jerusalem aatiŋ ni, ki di bibaa mɔk binib pam.

⁵⁴ Butɔb aajab aaninkpel, ni binib bi bi u chee ki si kii Yesu na aah kan kitiŋ aah deŋ pu na, ki kan tiwan nimɔk ŋa na, le ijawaan chuu bi sakpen. Le bi bui ke, "Mbamɔn, u sil ye Uwumbɔr Aajapɔn la."

⁵⁵ Bipiib pam mu nan bi nima, ki si dandar, ki si lik. Bi nan ye bipiib bi nyan ni Galilee aatiŋ ni ki dii Yesu, ki tun lituln ki ter u na. ⁵⁶ Bi ponn ni ubaa ye Mari Magdalene; uken mu ye Mari, u ye Jems ni Josef aana na; uken mu ye Sebedee aajapɔtiib aana.

Baah sub Yesu pu na

(Mak 15.42-47; Luk 23.50-56; Jɔnn 19.38-42)

⁵⁷ Kijook aah joor na, le uwankpadaan ubaa, u ye Ari-matea aatiŋ aanii na fuu ni. Bi yin u ke Josef. U mu nan dii Yesu. ⁵⁸ Le uja ngbaan buen Pailat chee ki ti bui u, "Tiin mi Yesu aawon." Le Pailat bui waajab ke bi di ti tii u. ⁵⁹ Le Josef yoor Yesu aawon, ki di poo likekenyaan ni, ⁶⁰ ki di ti sub kitakpaluŋ ni. Kitakpaluŋ ngbaan le Josef nan cha bi gbii ki, uma ubaa pu. Baa nan kee sub unii ubaa ki ponn ni. Waah di Yesu sub na, le u di litak-pasakpeln li pee na, ki di leŋ mbisamɔb, le ki buen. ⁶¹ Le Mari Magdalene ni Mari uken mu bi nima chee, ki ka gbɔk kitakpaluŋ ngbaan.

Bikikiirb aah kii Yesu aakaakul pu na

⁶² Le ki woln Juu yaab aakpaakool daal, le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Farisii yaab kuun Pailat chee, ⁶³ le ki bui u, "Tii aaninkpel, ti teer ke unyamɔndaan ngbaan aah nan bi na, u nan bui ke u yaa kpo kan, iwiin itaadaal u ga fikr nkun ni. ⁶⁴ Nima pu na, cha bijab li kii waakaakul, ki ti saa iwiin itaa daal, waadidiliib taa dan nan kur u, ki bui binib ke u fikr nkun ni la. Bi yaa ŋa ki-na kan, kookoo aanyamɔn mue ga jer njan yoo."

⁶⁵ Le Pailat bui bi, "Tɔ, yoor bikikiirb, ki li cha man, ki ti cha bi li kii waakaakul naah ban pu na."

⁶⁶ Le bi buen ki ti dab litakpal li leŋ likaakul aamɔb na, ki cha bikikiirb ka kii li.

Yesu aah fikr nkun ni pu na

(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Jɔnn 20.1-10)

28 Juu yaab aakpaakool aah jin ki woln kitaak na, le Mari Magdalene ni Mari uken na buen ti lik likaakul ngbaan kichakpinaanyeeke ni. ² Le kitiŋ deŋ sakpen; ba pu? Uwumbɔr aatuun ubaa nan nyan ni

paacham, le ki nan chuu lekr litakpal ngbaan, le ki kal li pu. ³ U nan moor lak lak ke utaal aah moor pu na. Waawanpeenkaan piin chain ke nkokoyon na. ⁴ Bikikiirb aah kan u na, le ijawaan chuu bi sakpen, le biwon gbaa, le bi lir ki fik.

⁵ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui bipiib ngbaan, "Ni taa san ijawaan man. M nyi ke ni ban Yesu u bi nan kpa a u ndɔpuinkoo pu na la. ⁶ Waa bi do. U fikr nkun ni, waah nan len pu na. Dan man ki nan lik waah ba dɔ nin chee na, ⁷ aan ki buen mala ki ti tuk waadidiliib ke u fikr nkun ni a, ki loln bi pu nsan ki cha Galilee aatiŋ ni. Bi ga ti kan u nima. Nimina le m ban m tuk nimi."

⁸ Bipiib ngbaan nan san ijawaan, ki mu tee kpa mpopiin pam. Le bi siir likaakul chee mala, ki san buen ke bi ti tuk Yesu aadidiliib Uwumbɔr aatuun ngbaan aah tuk bi pu na.

⁹ Baah cha na, le Yesu ton bi nsan ni, le ki doon bi. Le bi gbaan unimbiin ni, ki joo u, le ki dooni u. ¹⁰ Le u bui bi, "Taa san ijawaan man. Li cha ki ti tuk maadidiliib ke bi li cha Galilee. Bi ga ti kan mi nima chee."

Bikikiirb aah mɔln inyamɔn pu na

¹¹ Bipiib ngbaan aah cha na, le bikikiirb bi nan kii Yesu aakaakul na buen Jerusalem, ki ti tuk Uwumbɔr aatotoorninkpiib tiwan nimɔk ŋa na. ¹² Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib kuun tɔb chee, le ki kal ki kpokl, le ki nyan ŋimombil pam, ki di tii bikikiirb ngbaan, ¹³ le ki bui bi, "Li cha man ki ti ŋmann binib ke naah dɔ geen kinyeek na, le waadidiliib dan ki nan nyan u likaakul ni. ¹⁴ Kitiŋ aaninkpel yaa ŋun ke ni len ke ni dɔ geen, ki yaa jin nimi tibɔr kan, ti ga nyan nimi."

¹⁵ Le bikikiirb ngbaan gaa ŋimombil ngbaan, le ki buen ti tuk binib ke Yesu aadidiliib dan nan nyan waa-won likaakul ni a. Nima pu le Juu yaab beenin len kina ki nan saa din.

Yesu aah di ubaa mɔk waadidiliib pu na

(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Jɔnn 20.19-23; Lituln 1.6-8)

¹⁶ Yesu aadidiliib kipiik ni ubaa na nan buen lijoor libaa paab, Galilee aatiŋ ni, Yesu aah nan mɔk bi nin chee na. ¹⁷ Le Yesu fuu ni bi chee. Baah kan u na, le bi gbaan unimbiin ni ki doon u. Le bibaa mu joo beeni. ¹⁸ Le Yesu bui bi, "Uwumbɔr tii mi mpɔkɔn mɔkɔn, paacham ni taab. ¹⁹ Li cha man ŋinibol mɔkɔn chee, ki ti ŋa bi maadidiliib, ki muin bi nnyun ni, Nte Uwumbɔr, ni min Ujapɔn, ni Nfuur Nyaan aayimbil pu, ²⁰ ki tuk bi ke bi li kee maah tuk nimi pu na mɔkɔn. Teer man ke m bi ni chee n-yoonn mɔkɔn, ki nan saa dulnyaa aadoon."

MAK

Jonn u nan muin binib nnyun ni na aabɔr (Matiu 3.1-12; Luk 3.1-18; Jonn 1.19-28)

1 Tibɔr timina le ye Uwumbɔr Aajapɔɔn Yesu Kristo aabɔnyaan. ² Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya nan ŋmee waabɔr ngbaan aah ga piin pu na. U nan ŋmee ke Uwumbɔr bui Waabo ke,
 “Maatutunn sɔ. M tun ni u ke u loln ni nsan, ki nan toor nsan ki siin si.’ †
³ Unii ubaa bi nteersakpiin ni ki tar ke,
 ‘Toor Uwumbɔr aasan man, ki ŋa waasan mu li tok ki tii u.’ ††
⁴ Kina le uja ubaa nyan sil nteersakpiin ni, bi yin u ke Jonn. U nan muini binib nnyun ni, le ki mooni ke,
 “Kpeln nimi aabimbin man aan Uwumbɔr di cha nimi aatunwanbir pinn nimi, le m ga muin nimi nnyun ni.”
⁵ Le kinipaak nyan Judea aatim mɔmɔk ni, ni Jerusalem aatiŋ ni, ki dan u chee, ki nan kpiir baatunwanbir tuk Uwumbɔr. Le Jonn muin bi nnyun ni, Jɔɔdann aamɔɔl ni.
⁶ Jonn nan pee kikipalk ki bi nan di laakumii aakor luu ki na. U nan di ligbapapaln buu ucharŋ ni. Waajikaar nan ye itoon ni tisiir la. ⁷ U nan mooni kinipaak ngbaan ke, “Unii u jer mi na paan ni m pu la. Maa ŋeer ke m gbiin waanaatak aarŋmin ki tii u. ⁸ Mma muin nimi nnyun ni la. Uma le ga nan di Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin nimi.”

Waah muin Yesu nnyun ni pu na (Matiu 3.13-4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ N-yoonn ngbaan le Yesu nyan Nasaref, kitiŋ ki bi Galilee ni na, ki dan Jonn chee. Le Jonn muin u nnyun ni, Jɔɔdann aamɔɔl ni. ¹⁰ Yesu aah nyan nnyun ni na, le u kan kitaapaak chuu piir, le ki kan Uwumbɔr Aafuur Nyaan sunn ni ki nan tɔŋ u pu, ki naahn linanjel. ¹¹ Le nneel nyan ni paacham ki len ke, “Aa ye Njapɔɔn u m gee si na la. Nnimbil gbiin si.” ‡

¹² N-yoonn ngbaan le Uwumbɔr Aafuur Nyaan di Yesu buen nteersakpiin ni. U nan ti bi nima iwiin imonko ilee la. Le kinimbɔrŋ tɔŋni u nima. ¹³ Timoor ni aapeel mu nan bi nima. Le Uwumbɔr aatuuntiib nyan ni paacham ki dan nan ŋa u tiŋann.

¹⁴ Le binib nan chuu Jonn ki di u ŋa kiyondiik ni. Nee aapuwɔb, le Yesu buen Galilee aatiŋ ni, ki ti mooni Uwumbɔr aabɔnyaan, ¹⁵ le ki bui ke, “N-yoonn fuu a.

† : Lik Malakai 3.1. †† : Lik Aisaya 40.3. ‡ : Lik Aisaya 42.1.

Uwumbɔr aanaan peen ni a. Kpeln nimi aabimbin man, ki gaa tibɔnyaan tee ki kii man.”

Yesu aah yin bijanbam binaa pu na (Matiu 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁶ Yesu nan chuun kpak Galilee Aanyusakpem aag-baan, le ki ti kan Simonn ni unaal Andru bi mae kipɔɔk nnyun ni; bi ye bijanbam la. ¹⁷ Le Yesu bui bi, “Dii mi man, aan m cha ni ban binib ki nan tii Uwumbɔr.”

¹⁸ Waah len kina na, libuul ngbaan ni le bi siir cha baapɔr, ki dii u.

¹⁹ Le u foor siib ki kpee, le ki kan Jems ni unaal Jonn, bi ye Sebedee aajapɔtiib na. Bi nan bi baarŋɔb ponn ni, ki bi lerŋni baapɔr. ²⁰ Libuul ngbaan ni le Yesu yin bi. Le bi siir cha bite Sebedee ni waatutum buŋɔb ngbaan ponn ni, le ki dii Yesu.

Yesu aah nyan tiyayaar uja ni pu na (Luk 4.31-37)

²¹ Le bi ti fuu Kapenaum aatiŋ ni. Juu yaab aak-paakool daal, le Yesu koo mmeen aadiik ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. ²² Waah tuk bi tibɔr ti na, le ni gar bi pam. U tuk bi ke unii u kpa Uwumbɔr aapɔɔn na la, kaa tuk bi ke Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb aah tuk bi pu na.

²³ Le uja u tiyayaar joo u na bi mmeen aadiik ngbaan ni, ²⁴ le ki teen ke, “Sin Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na, aa ban ba ti chee? Aa dan aa nan ŋa timi fam la aa? M nyi si. Aa ye Uwumbɔr aanii u ye chain na la.”

²⁵ Le Yesu kae tiyayaar ngbaan, ki len ke, “Nj mim. Di uja ngbaan lii.”

²⁶ Le tiyayaar ngbaan cha uja ngbaan aawon gbaa, le ki teen mpɔɔn pu, ki di u lii. ²⁷ Le ni gar bi mɔmɔk pam. Le bi baa tɔb, “Ba sɔ? Ni ye mmɔkm kɔɔn la aa? U kpa mpɔɔn, le ki tuk tiyayaar ke ti di binib lii, le ti kii waamɔb.”

²⁸ Nima pu na, Yesu aayimbiil nan moon Galilee aat-ingbaan mɔmɔk ni.

Yesu aah tii bibum pam laafee pu na (Matiu 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Yesu ni binib bi dii u na nan nyan mmeen aadiik ngbaan ni, le ki buen Simonn ni Andru aadichal ni. Jems ni Jonn mu nan dii bi. ³⁰ Le Simonn aapuu aana bun, ki dɔ kidiik ni. Le uwon ton. Le bi tuk Yesu ke u bun la. ³¹ Le Yesu buen u chee, ki ti chuu uŋaal, ki fiin u kaan. Le uwon sɔŋ. Le u chann bi tichann.

³² Liyaadaal aajook, buyoonn nwiin lir na, binib nan dan Yesu chee, le ki joo ni bibum מִכְמֶכֶק , ni tiyayaar aah joo binib bi na מִכְמֶכֶק . ³³ Kitiŋ ngbaan aanib מִכְמֶכֶק nan kuun nima, Simonn ni Andru do linampal. ³⁴ Bibum ngbaan nan wiir pam ki nan kpa iween aabɔŋ aabɔŋ na, le Yesu cha bi כֶכֶק , ki nyan tiyayaar aah joo binib bi na mu. Tiyayaar ngbaan aah nan nyi waah ye unii u na, waa nan tii ti nsan ke ti len tibaa.

Yesu aah tuk binib Uwumbɔr aabɔr Galilee aatim ni pu na
(Luk 4.42-44)

³⁵ Njan aakooja aah wii na, le Yesu fii ki nyan lipaal, ki buen nibaa chee, le ki ti bi nima ubaa ki mee Uwumbɔr. ³⁶ Naah woln kichakpiik ni na, le Simonn ni ujɔtiib mu fii ki nyan, ki bi ban u, ³⁷ le ki ti kan u, le ki bui u ke, "Binib מִכְמֶכֶק bi ban si la."

³⁸ Le u bui bi, "Cha ti buen ntim muken ni, aan m ti tuk bi mu Uwumbɔr aabɔr. Nima le cha m nyan ni Uwumbɔr do."

³⁹ Le u buen Galilee aatim מִכְמֶכֶק ni, ki koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr, le ki nyan tiyayaar binib ponn ni.

Yesu aah cha ukɔndaan כֶכֶק pu na
(Matiu 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Ukɔndaan ubaa nan dan Yesu chee, le ki nan gbaan unimbiin ni, ki gar u ke u ter u, le ki bui u ke, "Aa yaa gee kan, aa ga ŋmaa cha m כֶכֶק ."

⁴¹ Le kinimbaak chuu Yesu. Le u taln uŋaal, ki meeh u, ki bui u, "M gee. Aa כֶכֶק ." ⁴² Libuul ngbaan ni le u כֶכֶק , kaa ki ye ukɔndaan. ⁴³ Le Yesu bui u ke u li cha, ki sur u mbamɔm ke, ⁴⁴ "Li nyi ki taa tuk unii ubaa. Li cha Uwumbɔr aatotoor chee, ki ti di aabaa כֶכֶק u, ki toor kitork tii Uwumbɔr ke Moses aakaal aah len pu na. Nima le ga כֶכֶק binib ke aa כֶכֶק a."

⁴⁵ Le uja ngbaan buen, ki joo tibɔr ngbaan tuk binib מִכְמֶכֶק . Waah ŋa kina na, le Yesu aa ki ŋmaa koo kitiŋ kibaa ni, binib aanibil ni. U nan gur bi כֶכֶק ni la. Le binib nya itingbaan מִכְמֶכֶק ni, ki chaa u chee.

Yesu aah cha uja u aawon faan na כֶכֶק pu na
(Matiu 9.1-8; Luk 5.17-26)

2 Iwiin ilee aah jer na, le Yesu ki gir buen Kape-naum aatiŋ ni. Le binib ŋun ke u bi linampal. ² Le kinipaak kuun ni nima chee. Baah wiir pu na, mpaan aa nan ki gur mbisamɔb chee, ubaa ki sil. Le u tuk bi Uwumbɔr aabɔr. ³ Waah bi tuk bi Uwumbɔr aabɔr na, le binib bibaa fuu ni, ki luln ni unii u aawon faan na likekeln ni. Binib binaa le nan luln ni u. ⁴ Kinipaak ngbaan pu, baa nan ŋmaa koo ni Yesu chee. Le bi jon kidiik paab, † ki chee liboln ki tuur waah si nin chee kidiik ponn ni na, le ki di baah luln ni unii u likekeln ni

† : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idɔ paan puln tidir paab, le ki di titan pɔr biin. Bi nan maa ŋbimbin le ki taa joi kidiik aapaacham.

na ŋa liboln ngbaan ponn ni, ki di u bil Yesu aanimbiin ni. ⁵ Le Yesu kan baah gaa u ki kii mbamɔm pu na, le ki bui uja u aawon faan na ke, "Maabo, m di cha pinn saatunwanbir."

⁶ Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb bibaa nan ka nima, le ki bi dak bisui ni ke, ⁷ "Ba ŋa uja wee len kina? U sii Uwumbɔr la. Ubaa aan ŋmaa di cha pinn titunwanbir, see Uwumbɔr baanja."

⁸ Le Yesu bee baah dak pu na, le ki baa bi, "Ba ŋa ni dak kina nisui ni? ⁹ Maah bui uja u aawon faan na ke m di cha waatunwanbir pinn u na le כֶכֶק , aan m yaa bui u ke u fiin ki yoor waawandookaan ki li chuun, le כֶכֶק ?"

¹⁰ M ga כֶכֶק nimi ke min, Unibɔn Aabo kpa mpɔkɔn dul-nyaa wee ni ke m di cha pinn titunwanbir." Waah len kina na, le u bui uja u aawon faan na ke, ¹¹ "M bui si la, fiin, ki yoor saawandookaan, ki li chaa kun."

¹² Libuul ngbaan ni le u fii sil, ki yoor waawandookaan, ki nyan lipaal bi מִכְמֶכֶק aanibil ni. Le ni gar bi מִכְמֶכֶק pam. Le bi nyuŋ Uwumbɔr ki bui ke, "Taa kee kan kina."

Yesu aah yin Liifai pu na
(Matiu 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Yesu nan ki gir buen nnyusakpem ni. Le kinipaak dan u chee. Le u tuk bi Uwumbɔr aabɔr. ¹⁴ Waah cha na, le u kan ulampoogaar ubaa u ka baah gaal lampoo nin chee na. Bi yin u ke Liifai, le ute ye Alfeus. Le Yesu bui u, "Li dii mi." Le u fii, ki dii u.

¹⁵ Nee aapuwɔb, le Yesu bi Liifai do, ki bi ji tijaakar. Le bilampoogaab ni titunwanbirdam nan wiir, ki dii Yesu. Le bi ponn ni pam mu ka u ni waadidiliib chee, ki bi ji tijaakar. ¹⁶ Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb bibaa, bi ye Farisii yaab na aah kan ke Yesu bi ji bilampoogaab ni titunwanbirdam chee tijaakar na, le bi baa waadidiliib, "Ba ŋa u ji bilampoogaab ni titunwanbirdam chee tijaakar?"

¹⁷ Le Yesu ŋun baah len pu na, le ki bui bi, "Binib bi kpa laafee na aa ban dɔkta, see bi bun na le ban dɔkta. Maa dan ke m nan yin bininyaam. M dan ke m nan yin titunwanbirdam bi nan kpeln baabimbin la."

Kimɔlul aabɔr
(Matiu 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Le כֶכֶק aadidiliib ni Farisii yaab nan bi lulni bumɔb. Le binib bibaa dan nan bui Yesu ke, " כֶכֶק aadidiliib ni Farisii yaab aadidiliib lulni bumɔb la. Ba pu saadidiliib ma aa lulni?"

¹⁹ Le u baa bi, "Bicham bi dan bi nan ji ubɔndinn aajim na ga ŋmaa lul bumɔb buyoonn upiidinn bi bi chee na aa? Aayii. Buyoonn upiidinn bi bi chee na, baan ŋmaa lul bumɔb. ²⁰ N-yoonn mu choo, le bi ga chuu nyan upiidinn na bi chee mpɔkɔn. N-yoonn ngbaan le bi ga lul bumɔb.

²¹ "Ubaa aan di likekepɔln aageln, ki di len libɔkukpokl. U yaa ŋa kina kan, likekepɔln aageln na ga kar libɔkukpokl na. Liboln ngbaan ga waar ki jer njan

yaan. ²² Ubaa mu aan di ndawiin, ki di ɲa kilookpok ponn ni. U yaa ɲa kina kan, kilookpok na ga puu, ki bii. Ndaan na mu ga kpir. Bi ga di ndawiin ki di ɲa kilooɲɔɲ ni la.”

Juu yaab aakpaakool daal aabɔr

(Matiu 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Juu yaab aakpaakool libaa daal, le Yesu ni waa-didiliib bɔ dii kisaak kibaa ponn ni. Baah chuun ki cha na, le waadidiliib joo tijikaar na geei, bi ti ɲmɔ. ²⁴ Le Farisii yaab nan baa Yesu ke, “Ba ɲa saadidiliib ɲani kina? Timi aakaal aa kii ke bi ɲa kina likpaakool daal.”

²⁵ Le u baa bi, “Naa karn Ubɔr David aah nan ɲa pu na aa? Nkon nan joo u ni waanib. Baa nan kpa tijikaar. ²⁶ Le u koo Uwumbɔr Aadichal ni, buyoonn Abiatar nan ye Uwumbɔr aatotoorninkpel na, le ki di Uwumbɔr aaboroboro ɲman, ki joo ti tii waanib mu, bi ɲman. Baah ɲa kina na, le bi bii Moses aakaal mu len ke Uwumbɔr aatotoorb baanja le ga ɲmɔ boroboro ng-baan na.

²⁷ “M tuk nimi la, unibɔn pu le likpaakool daal bi, naa ye likpaakool daal pu le unibɔn bi. ²⁸ Min Unibɔn Aabo le ye likpaakool daal mu Aadindaan.”

Yesu aah cha uja u aɲɲaal faan na ɲɔɲ pu na

(Matiu 12.9-14; Luk 6.6-11)

3 Le u ki gir buen mmeen aadiik ni. Le uja u aɲɲaal faan na bi nima. ² Le bi lik Yesu, ke u ga cha uja ngbaan ɲɔɲ likpaakool daal aan waan cha u ɲɔɲ. Ba pu? bi ban bi kan nsan aan ki galn u ke u bii likpaakool daal. ³ Le Yesu bui uja u aɲɲaal faan na ke, “Nan sil tikaasisik ni,” ⁴ le ki baa bi, “Likpaakool daal kan, ti ga ɲa ni ɲan na aan ni kaa ɲan na? Ti ga tii unii limɔfal aan ti ga ku u? Timi aakaal mɔk timi kinye?”

Le baa len tibaa. ⁵ Le u lik bi mɔmɔk, le ki gee liɲuul bi pu. Bitafal aah ɲɔɲ pu na, le ni bii usui. Le u bui uja u aɲɲaal faan na ke, “Taln aɲɲaal.” Le u taln uɲaal. Le mu ɲɔɲ. ⁶ Le Farisii yaab ngbaan nyan lipaal, le ki buen Ubɔr Herod aanib chee, le ki kɔkl baah ga ɲa pu ki ku Yesu na.

Kinipaak aah nan kuun nnyusakpem chee pu na

⁷ Yesu ni waadidiliib nan buen Galilee Aanyusakpem ni. Le kinipaak dii u. Bi nyan ni Galilee aatim ni la, ni Judea aatim ni, ⁸ ni Jerusalem, ni Idumea aatim ni, ni ntim mu bi ɲɔɲdann aamɔɔdapuul na, ni Taya ni Saidonn aatingbaan ni. Bi nan wiir sakpen a. Bi ɲun Yesu aah tun lijinjiir aatun pu na. Nima le cha bi dan u chee. ⁹ Le u bui waadidiliib ke bi di buɲɔb deen nnyun pu, nnyusakpem aagbaan chee, aan u koo ni, kinipaak ngbaan taa muen u. ¹⁰ U nan tii binib pam laafee. Nima le bimum mɔmɔk tur tɔb, bi ti fuu u chee aan ki di biɲaal meeh u. ¹¹ Tiyayaar ti joo binib na aah kan u na, le ti cha bi gbaan unimbiin ni, le ki teen ke, “Aa ye Uwumbɔr Aajapɔɲ na.”

¹² Le Yesu kae tiyayaar ngbaan ke, “Taa li joo mi mooni man.”

Yesu aah nyan waakpambalb kipiik ni bilee pu na

(Matiu 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Yesu nan jon lijool paab, le ki yin waah ban binib bi na ke bi dan u chee. Le bi dan u chee. ¹⁴ Le u nyan bi-jab kipiik ni bilee, bi ti li bi u chee. Le u yin bi ke waak-pambalb. U nyan bi ke u tun bi, aan bi ti tuk binib Uwumbɔr aabɔr, ¹⁵ ki li kpa mɔɲɔɲ ki nyan tiyayaar binib ni.

¹⁶ Waah nyan bijab kipiik ni bilee bi na aayimbil ɔɔ: Si-monnn, le Yesu duln u ke Piita; ¹⁷ Jems ni unaal ɲonn bi ye Sebedee aajapɔtiib na, le Yesu duln bi ke Boanejes. Boanejes aatataa le ye ke “Binib bi tar ke utaal na”; ¹⁸ ni Andru, ni Filip, ni Batolomiu, ni Mati, ni Tomas, ni Jems u ye Alfeus aajapɔɲ na; ni Tadeus; ni Simonn u nan ban u kuln waatiɲ aadim na; ¹⁹ ni Judas Iskariot, u ga nan kooh uma Yesu na.

Binib bibaa aah sii Uwumbɔr Aafuur Nyaan pu na

(Matiu 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Le Yesu chaa kun. Le kinipaak ki kuun ni u chee. Ni-ma pu na, u ni waadidiliib aa nan kpa nsan bi ji tijikaar. ²¹ Udoyaab aah ɲun kina na, le bi dan bi nan chuu u; ba pu? bi ɲun binib len ke u waar la.

²² Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb bi nyan ni Jerusalem na le bui ke kinimbɔɲ, ki bi yin ki ke Beelsebul, u ye tiyayaar aayidaan na, le joo u ki tii u mɔɲɔɲ ke u nyan tiyayaar binib ni.

²³ Baah len kina na, le Yesu yin bi ke bi dan u chee, le ki ɲak bi ɲiyatanɲak ke, “Kinimbɔɲ ga ɲa kinye ki nyan kima kinimbɔɲ binib ni? ²⁴ Kitiɲ kibaa ni aanib yaa yakr ki yaa jaa kijaak kan, kitiɲ ngbaan ga bee ɲɔli.

²⁵ Lidichal libaa ni aanib yaa yakr ki jaa kijaak kan, lidichal ngbaan ga bee ɲɔli. ²⁶ Kinimbɔɲ aanaan yaab yaa yakr ki jaa kijaak kan, kaan ki ɲmaa sil. Kaanaan ga doo.”

Yesu aah nyan mɔɲɔɲndaan kinimbɔɲ ki bii kaawan pu na

(Matiu 12.29; Luk 11.21-22)

²⁷ “Ubaa aan ɲmaa koo mɔɲɔɲndaan † aadichal ni, ki bii waawan, see u puen buu u le waahr, le ki nin bii waadichal.

²⁸ “M tuk nimi mbamɔn la, Uwumbɔr ga di cha binib aatunwanbir mɔmɔk ki pinn bi. Bi yaa sii u kan, u ga di cha pinn bi. ²⁹ Uwumbɔr Aafuur Nyaan ma kan, unii yaa sii muma kan, Uwumbɔr aan di cha pinn u. U ga li kpa taani n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.” ³⁰ Binib bibaa nan bui ke tiyayaar le joo Yesu. Nima le cha u len kina.

† : Mɔɲɔɲndaan na ye kinimbɔɲ la. Le Yesu kpa mɔɲɔɲ jer u ki buu u.

Binib bi ye Yesu aana ni unaatiib na

(Matiu 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Le Yesu aana ni unaatiib fuu ni ki si lipaal, le ki tun unii ke u ti yin Yesu. ³² Le kinipaak ka gob Yesu. Le bi tuk u, "Lik, aana ni aanaatiib si lipaal ki ban si la."

³³ Le u baa bi ke, "Nma ye nna? Bilabi ye nnaatiib?"
³⁴ Le ki fenn toj waadidiliib bi ka gob u na, le ki bui ke, "Lik, nna ni nnaatiib so. ³⁵ Ba pu? unii umok nani Uwumbor aah gee pu na, uma le ye nnaal, ni nninkpan, ni nna."

Unii u yaa njikaabim na aayatanakl

(Matiu 13.1-9; Luk 8.4-8)

4 Yesu nan ki gir buen Galilee aanyusakpem aagbaan, ki ti tuk binib Uwumbor aabor. Le kinipaak sakperj ki kuun ni u chee. Baah wiir pu na, le u koo kal bunob ni, nnyun ni. Kinipaak ngbaan mu nan si nnyusakpem aagbaan. ² Le u tuk bi tibor pam nyi-atanak ponn ni.

³ U nan bui bi ke, "Li pel man, ukpaal ubaa le nan buen u ti yaa njikaabim. ⁴ Waah yaa njikaabim ngbaan na, le mubaa lir nsan ni. Le inyoon dan, ki nan peei jin. ⁵ Le mubaa mu lir ntakpateer paab, titan aah kaa wiir nin chee na. Titan aah kaa wiir na, le mu guu punn mala. ⁶ Le nwiin puu, ki ton, ki see mu. Mu aah kaa kpa inyaan mbamom na, le mu yol, ki kpo. ⁷ Le mubaa mu lir ikokon ponn ni. Le ikokon muun, le ki ku mu, le mu aa mar. ⁸ Le mubaa mu lir kitij ki njan na ponn ni, ki punn, le ki muun, ki mar. Ngem lun piitaa piitaa, ngem mu lun imonko itata, ngem mu lun nkub nkub.

⁹ "U kpa litafal na kan, u njan."

Nitaa ni pu u nak bi nyi-atanak na

(Matiu 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ Yesu aah bi ubaa na, le waadidiliib kipiik ni bilee na, ni binib bi nan bi u chee na nan dan ki nan baa u waayatanak ngbaan aatataa. ¹¹ Le u bui bi ke, "Uwumbor le cha ni bee waanaan aaboborkaan. Binib bi kaa bi waanaan ni na, u nak bima le nyi-atanak,

¹² 'Aan bi lik ki lik, kaa waa,

ki pel ki pel, kaa beer naatataa.

Bi yaa njan ki bee naatataa kan,

nibaakan bi ga kpeln baabimbin,

aan Uwumbor di cha baatunwanbir ki pinn bi." †

Unii u yaa njikaabim na aayatanakl aatataa

(Matiu 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Le Yesu baa bi ke, "Naa bee liyatanakl ngbaan aatataa aa? Ni ga njan kinye ki bee nyi-atanak njiken aatataa? ¹⁴ Liyatanakl ngbaan aatataa le ye ke ukpaal ngbaan le njan unii u tuk binib Uwumbor aabor na.

¹⁵ Ndibim mu lir nsan ni na le njan binib bi njan Uwumbor aabor na. Libuul ngbaan ni le kinimbora dan ki nan

† : Lik Aisaya 6.9-10.

njan ti bisui ni. ¹⁶ Mu lir ntakpateer pu na le njan binib bi njan tibor ngbaan, ki gaa ti mala ni mpopiin na. ¹⁷ Bi mu aa gaa ti bisui ni mbamom, kaa joo ti ni yunn. Bi yaa kan limukl ti pu kan, bee binib yaa njan bi falaa ti pu kan, libuul ngbaan ni le bi ga di ti lii. ¹⁸ Binib bibaa mu bi ke njikaabim mu lir ikokon ponn ni na la. ¹⁹ Bi njan tibor ngbaan la. Le dulnyaa wee ni aabor, ni liwankpal aabor, ni tiwan aabor aabor mu koo bisui ni, le ki ku tibor ngbaan bisui ni, le taa mar. ²⁰ Mu lir kitij ki njan na ponn ni na le njan binib bi njan tibor ngbaan, ki gaa ti, le ki mar. Ngem mar piitaa piitaa, ngem mu mar imonko itata, ngem mu mar nkub nkub."

Karyaa aayatanakl

(Luk 8.16-18)

²¹ Le u baa bi ke, "Unii yaa see karyaa kan, u ga di lisambil chir u pu uu? U ga di siin tiwandookaan aataab la aa? Waan di njan tiwan nibaa pu la aa? ²² Tibor timok bok na, ti ga kpiir. Tiboborkaan momok mu ga njan mpaan pu. ²³ U kpa litafal na kan, u njan.

²⁴ "Cha nitafal li bi naah njan ti na ni man. Naah tii pu na, Uwumbor mu ga giin kina le ki tii nimi. U ga tii nimi ki jer naah tii pu na. ²⁵ Unii umok kpa na, Uwumbor ga kpee u. Unii u kaa kpa na, Uwumbor ga chuu gaa waah kpa ni bokaa na. ††

Tijikaar aah njan pu na aayatanakl

²⁶ "Uwumbor aanaan naahn njikaabim mu uja bun waasaak ni na la. ²⁷ U geeni kinyeek, kitaak yaa woln kan, u fii. Le njikaabim ngbaan ga punn, ki muun. Waa nyi mu aah njan pu ki punn, aan ki muuni na. ²⁸ Kitij ngbaan le cha tijikaar njan. Njan le mu punn, le ki nin muun ki poo, le ki mar. ²⁹ Ti yaa nan biir kan, ni neer lijikaacheel la. Nima pu na, u ga di gork, ki buen ti chee ti."

Tisufar aabil aayatanakl

(Matiu 13.31-32, 34; Luk 13.18-19)

³⁰ Yesu nan baa bi ke, "M ga di ba ki di njan Uwumbor aanaan? M ga di liyatanakl bayaar ki di njan mu? ³¹ Mu naahn linaanyiimbil la. Libil ngbaan le ye libil waatiir, njibil momok filk jer lima la. ³² Bi yaa di li bun kan, li ga punn ki muun ki jer tisufar momok, ki njan ibon i filk na. Le inyoon i laani paacham na ga njan ter yaadil ibon ngbaan pu."

³³ Kina le Yesu di nyi-atanak njimina aaboln pam tuk bi Uwumbor aabor. U nak bi nyi-atanak ki ti neer baah ga njan pel pu na la. ³⁴ Waa len tibaa bi chee, see nyi-atanak njeen. U ni waadidiliib aah bi bibaa na, le u neer nyi-atanak ngbaan aatataa tuk bi.

†† : Naatataa le ye ke unii u pel Uwumbor aabor na, Uwumbor ga cha u moo njan. Unii u kaa pel na, Uwumbor aan ki cha u njan.

Yesu aah ɲa pu ki cha kiburj ɲmin na

(Matiu 8.23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Nwiin ngbaan daal aajook, le u bui waadidiliib ke, "Cha ti puur nnyusakpem man." ³⁶ Le bi siir kinipaak ngbaan chee, ki koo u chee burjɔb ni. Inɔi iken mu nan bi nima chee. ³⁷ Baah cha na, le kiburj ti fii ki bi daar. Le tinyunkpenn fii yerɲni, ki koo burjɔb ngbaan ponn ni, le bu ban bu liin. ³⁸ Yesu mu dɔ liyikukur pu geen, liɲɔjuul wɔb. Le bi dan nan finn u, le ki bui u ke, "Umɔmɔkr, ti yaa bee nnyun ni kan, aatafal aa bi ti ni ii?"

³⁹ Le u fii ki kae kiburj ngbaan, le ki bui nnyun ngbaan ke, "Doon suuna." Libuul ngbaan ni, le kiburj ngbaan ɲmin, nnyun mu doon suuna, ni mɔmɔkr ɲmin chii. ⁴⁰ Le u baa bi, "Ba ɲa ni san ijawaan? Naa kee gaa mi ki kii mbamɔm aa?"

⁴¹ Tɔ, ijawaan nan chuu bi sakpen, le bi baa tɔb ke, "Ba aanibol bi na? Kiburj ni nnyun mu kpaan kii waamɔb."

Yesu aah cha uwaar ɔɔɔ pu na

(Matiu 8.28-34; Luk 8.26-39)

5 Le bi fuu nnyusakpem aadapuul, Gerasiin yaab aatiɲ ni. ² Le uwaar ubaa nan bi nima.

³ Waakookoo yaan nan ye baah sui binib titakpalunn ti ponn ni na la. Ubaa aa ɲmaa baa u kaan. Bi yaa buu u tikululn kan, u keei ti la. ⁴ Bi nan joo idɔribi ni tikululn buu u kpala kpala. Le u keei tikululn ngbaan, ki gbaa wiir idɔribi mu. Ubaa aa ɲmaa tiɲ u. ⁵ Nwiin pu ni kinyeek, u po bi ɲikaakul ngbaan ni, ni ɲigongon paab, ki tar, ki joo ɲitakpal geei ubaa.

⁶ Yesu aah nyan burjɔb ni na, le uwaar ngbaan bi dandar, ki kan u, ki san nan tooh u nsan ni, le ki nan gbaan unimbiin ni, ki doon u. ⁷ Le Yesu bui ke, "Tiyayaar, nyan uja ngbaan ni." Le u teen ki len mpɔɔɔ pu ke, "Yesu, si u ye Uwumbɔr u kaa kpa ɲeen aatɔ na Aajapɔɔɔ na, aa ban ba m chee? M garj si Uwumbɔr pu, taa ɲa mi falaa."

⁹ Le Yesu baa u, "Bi yin si ke ba?"

Le u bui u, "Ti ye tiyayaar ti wiir na la, nima le bi yin mi ke Kipaak," ¹⁰ le ki garj u sakpen ke u taa jenn nyan ti kitiɲ kee ni.

¹¹ Igbeer ibaa mu nan bi nima chee, ki wiir, ki chuun ji limɔɔɔgongoln paab. ¹² Le tiyayaar ngbaan garj Yesu ke, "Cha ti ti koo igbeer ngbaan ni." ¹³ Le u kii. Le ti nyan uja ngbaan ni, ki ti koo igbeer na ni. Le igbeer mɔmɔkr san sunn limɔɔɔgongoln taab, ki ti koo nnyun ni, ki bee nnyun ni. I ga nan li fuu ɲichur ɲilee.

¹⁴ Le bijab bi kii igbeer ngbaan na san buen kitiɲ ni, ni itingbaan ni, ki ti tuk binib tɔbɔr ngbaan. Binib aah ɲun kina na, le bi dan bi nan lik budabu ɲa na, ¹⁵ le ki fuu ni Yesu chee, ki kan uja u tiyayaar ti wiir na nan joo u na ka nima. U cheer, ki pee tiwanpeenkaan, kaa ki chuun ɲmeen. Le ijawaan chuu bi. ¹⁶ Binib bi kan Yesu aah nyan tiyayaar uja ngbaan ni pu na nan tuk bi

Yesu aah ɲa pu na, ki tuk bi naah ɲa igbeer ngbaan mu pu na. ¹⁷ Le bi garj Yesu ke u nya baatiɲ ni.

¹⁸ Le u gir ti koo burjɔb na ni. Waah gir u ti koo burjɔb ni na, le uja u tiyayaar nan joo u na garj u ke u cha u dii u. ¹⁹ Le u yii, le ki bui u, "Gir kun, ki ti tuk aadoyaab Uwumbɔr aah san si kinimbaak ki tun litukpaan tii si pu na."

²⁰ Le u buen, ki di bɔ dii kitiɲ ki bi yin ki ke Ntim Kipiik na ni, le ki tuk binib Yesu aah tun litukpaan pu ki tii u na. Le ni gar bi mɔmɔkr pam.

Yesu aah cha upii ubaa ɔɔɔ aan ki fikr upiibo nkun ni pu na

(Matiu 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Yesu nan ki gir puur nnyusakpem aadapuul, burjɔb na ni. Waah ti fuu nima na, le kinipaak sakpen kuun ni u chee. Le u si nnyun aagbaan. ²² Le uja ubaa dan u chee. U ye mmeen aadiik ni aaninkpel ubaa la. Le bi yin u ke Jairus. Waah kan Yesu na, le u nan gbaan unimbiin ni, ²³ ki garj u sakpen le ki bui u ke, "Ni yaa ki kpee siib na kan, mbisal ga kpo. M garj si la, dan nan di aanjaal ki di paan u pu, aan u ɔɔɔ ki taa kpo."

²⁴ Le Yesu dii u buen. Le kinipaak ngbaan mu dii Yesu, ki mueni u.

²⁵ Le upii u fuu tipii ɲibin kipiik ni ɲilee taa door na, mu bi nima chee. ²⁶ U nan chaa biteteeb chee, ki kan falaa aabɔɔ mɔmɔkr, ki jin waamombil mɔmɔkr doo, le naa soor. U nan moo burjɔb ni. ²⁷ Le u ɲun Yesu aabɔɔ, le ki len usui ni ke u yaa po meeh waawanpeenkaan kan, u ga ɔɔɔ. Le u bɔ kinipaak ngbaan ponn ni, ki paan Yesu aapuwɔb, ki taln ɲjaal, ki meeh waawanpeenkaan.

²⁹ Libuul ngbaan ni, le u ɔɔɔ, ki bee uwon ponn ni ke iween ngbaan doo a. ³⁰ Le Yesu bee usui ni ke mpɔɔɔ ngem nyan u ni a. Le u fenn kinipaak ngbaan ni, ki baa ke, "Nma meeh maawanpeenkaan?"

³¹ Le waadidiliib bui u, "Aa kan kinipaak ngbaan aah kpei si pu na, le aa baa ke ɲma meeh si?"

³² Le u fenn, ki lik ɲipepel mɔmɔkr ke u kan udaan u meeh u na. ³³ Le upii ngbaan bee tiwan ni ɲa u na. Ijawaan mu chuu u, le uwon gbaa. Le u dan nan gbaan Yesu aanimbiin ni, ki tuk u waabɔɔ mɔmɔkr. ³⁴ Le Yesu bui u, "Mbisal, saah gaa mi ki kii mbamɔm pu na, nima le cha aa ɔɔɔ. Li cha ni mpopiin. Saaween ngbaan aan ki fii."

³⁵ Yesu aah len kina na, le binib bibaa nyan ni Jairus do, ki tooh ni bi nsan ni, ki nan bui Jairus ke, "Aabisal kpo a. Taa ki cha Umɔmɔkr ngbaan ɲani falaa ki cha aado."

³⁶ Yesu nan ɲun baah len pu na, le ki bui Jairus, "Tii mi naadii, ki taa san ijawaan." ³⁷ Yesu aa nan cha ubaa ki dii u ki kpee Piita ni Jems, ni Jems aanaal Jɔnn pu.

³⁸ Yesu nan fuu Jairus do le ki ɲun kifuu pu. Binib bi nima ki wiir, ki wii ikpowiil, ki kaani. ³⁹ Le u koo lidichal ngbaan ni. Waah koo ni na, le u baa bi, "Ba ɲa ni kpa kifuu kina, ki wii? Ubo ngbaan aa kpo. U geen la."

⁴⁰ Le bi laa u sakpen. Le u jenn nyan bi mɔmɔk lipaal, ⁴¹ ki di ubo ngbaan aate ni una, ni waadidiliib bitaa na, ki di koo waah bi kidiik ki ponn ni na, le ki ti chuu uŋaal, ki bui u ke, "Upiibo, m bui si la, fiin."

⁴² Libuul ngbaan ni, le u fii sil, ki chuun gonni. U nan ye ŋibin kipiik ni ŋilee aabo la. Le ni gar bi ki ti nyan.

⁴³ Le Yesu bui bi ke bi taa tuk unii ubaa, le ki bui bi ke bi tii upiibo ngbaan tijikaar u ji.

Nasaref aatiŋ aanib aah yii Yesu pu na

(Matiu 13.53-58; Luk 4.16-30)

6 Yesu nan siir nima chee, ki gir buen udo aatiŋ ni. Le waadidiliib dii u. ² Likpaakool daal, le u buen mmeen aadiik ni, ki ti tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Kini-paak ki bi nima na aah ŋun waaliin na, ni gar bi pam. Le bi baa tɔb ke, "Uja wee kan nimina mɔmɔk la chee? U tee kpa ba aalanboln na? Waah tun lijnijiir aatun pu na, u ŋani kinye ki tun ŋi? ³ Waa ye kapenta na aa? Waa ye Mari aajapɔɔn la aa? Waa ye Jems, ni Joses, ni Judas, ni Simonn aakpel la aa? Uninkpatiib aa bi do chee na la aa?" Binib ngbaan nan len kina ki yii u.

⁴ Le u bui bi, "Binib pak Uwumbɔr aabɔnabtiib la, see bido aatiŋ ni aanib, ni baamaal, ni baachiln ni aanib baanja le aan pak bi."

⁵ Le u di uŋaal paan bimum siib pu, ki cha bi pɔɔk, kaa ki ŋmaa tun lijnijiir aatun liken nima chee; ba pu? baa nan gaa u ki kii. ⁶ Baah kaa gaa u ki kii na, le ni gar u pam.

Yesu aah tun waadidiliib kipiik ni bilee pu na

(Matiu 10.5-15; Luk 9.1-6)

U nan bɔ dii itingbaan ni, le ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. ⁷ Le u yin waadidiliib kipiik ni bilee na ke u tun bi nibaa chee, bilelee, bilelee. U tii bi mpɔɔn ke bi ti nyan tiyayaar binib ni, ⁸ le ki bui bi, "Ni taa tun lisachuln aatun libaa. Ni taa li joo nibaa see kijaangbeek baanja. Ni taa li joo tijikaar, ki taa li joo litaakɔr, ki taa li joo ŋi-mombil tikpalɔn ni, ki taa li joo libɔkul ki kpee naah pee li na pu. ⁹ Ni li tak ŋinaatak man. ¹⁰ Naah ti koo lidichal li ponn ni na, ni li bi li ponn ni ki ti saa bundaln ni ga nyan kitiŋ ngbaan ponn ni na, ki taa ki kpeln lidichal. ¹¹ Kitiŋ kibaa aanib yaa kaa gaa nima, ki yaa yii nima aabɔr kan, ni nya nima, ki kpaar nitaa aatatan lii nima. Nimina le ga li ye nsurm ki tii bi."

¹² Waadidiliib ngbaan nan buen, le ki ti bui binib, "Kpeln nima aabimbin man." ¹³ Bi nan nyan tiyayaar binib pam ponn ni, ki di nkpan nuk binib pam aayil, le bi pɔɔk.

¹⁴ Yesu aayimbil nan moon ŋipepel mɔmɔk ni. Le Ubɔr Herod mu ti ŋun u pu, le ki bui ke Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na le fikr nkun ni, nima le cha u kpa mpɔɔn ki tun lijnijiir aatun ngbaan.

¹⁵ Le biken mu bui ke u ye Uwumbɔr aabɔnabr Elaija u nan bi n-yaayoonn na la. Le biken mu bui ke u ye Uwumbɔr aabɔnabr ke bibɔnabtiib bi nan bi n-yaayoonn na la.

Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na aakun

(Matiu 14.1-12; Luk 9.7-9)

¹⁶ ܐܘܒܪܗܡ, Ubɔr Herod aah ŋun Yesu aabɔr na, le u bui ke, "U ye Jɔnn, u m nan chuu gii uyil na la. U fikr nkun ni la." ¹⁷ Budabu pu Ubɔr Herod len kina na le ye ke u nan tun waajab bi ti chuu Jɔnn, ki buu u tikuln, ki di u ŋa kiyondiik ni. Taani u cha u chuu u na, le ye ke Jɔnn nan bui u ke waah ŋa pu na, naa ŋan. Ba pu? Ubɔr Herod nan kpa naal ubaa, bi yin u ke Filip, le u nan gaa unaal ngbaan aapuu u chee. Bi yin upii ngbaan ke Herodias. ¹⁸ Le Jɔnn bui Ubɔr Herod ke waah gaa unaal aapuu na, u bii Uwumbɔr aakaal.

¹⁹ Nima pu le Herodias nan nann Jɔnn, ki ban u ku u, kaa ŋman; ²⁰ ba pu? Ubɔr Herod aa nan cha u ŋa u nibaa. Herod san Jɔnn ki bee ke u ye uninyaan u bi chain na la. Nima pu na, Herod nan gee u li pel waabɔr. Waah nan ŋun waabɔr ti na nan ŋa u ilandak sakpen a.

²¹ Le Ubɔr Herod aamaal aawiin daal nan fuu. Le u ŋa tijikaar pam, ki yin bininyuum, ni waajab aaninkpiib, ni Galilee aatiŋ aaninkpiib ke bi dan nan ji. ²² Baah bi ji tijikaar ngbaan na, le Herodias aabisal dan nan waa li-waal bi mɔmɔk aanimbiin ni. Le ni mɔr Ubɔr Herod, ni binib bimɔk nan bi ji u chee tijikaar na. Le Ubɔr Herod bui u ke u ga tii u ipiin. U yaa len waah ban pu na kan, nima le u ga tii u. ²³ U nan puu Uwumbɔr ke u ga tii u waah ban pu na; ni yaa po ye waanaan ligeln kan, u ga tii u.

²⁴ Le usapɔɔn ngbaan buen ti baa una ke, "M ga bui u ke u tii mi ba?"

Le una Herodias kan nsan mu u ga di ku Jɔnn na, le ki bui waabo ke, "Li cha ti bui u ke aa ban Jɔnn u muini binib nnyun ni na aayil la."

²⁵ Le u gir buen Ubɔr Herod chee mala, ki ti bui u ke, "M ban ke aa di Jɔnn u muini binib nnyun ni na aayil, ki di ŋa likusambil ponn ni, ki di tii ni mi dandana wee."

²⁶ Waah len kina na, le ni bii Ubɔr Herod aasui sakpen. Waah puu tipuur ti bicham aanimbiil ni na, nima le waa ban ke ti bee. ²⁷ Libuul ngbaan ni le u tun waajab ponn ni ubaa ke u ti li joo ni Jɔnn aayil. Le uja ngbaan buen kiyondiik ni, ki ti chuu gii ni Jɔnn aayil, ²⁸ ki di ŋa likusambil ponn ni, ki joo ni nan di tii usapɔɔn ngbaan. Le u mu di ti tii una. ²⁹ Jɔnn aadidiliib aah ŋun kina na, bi dan nan yoor linikpol ngbaan, ki ti di sub.

Yesu aah kpiin bijab ŋichur ŋijmu pu na

(Matiu 14.13-21; Luk 9.10-17; Jɔnn 6.1-14)

³⁰ Yesu aakpambalb nan ki gir ni u chee, ki nan tuk u baah tuk binib Uwumbɔr aabɔr, ki tun lituln mɔmɔk pu na. ³¹ Binib mu nan bi nima chee ki wiir, bibaa choo, biken mu gir. Nima pu na, u ni waadidiliib aa nan kpa mpaan bi ji tijikaar. Le u bui bi, "Cha ti buen kipɔɔk ni, binib aah kaa bi nin chee na, ki ti li bi tibaa, ki kal ki fuur." ³² Le bi koo buŋɔb ni, ki kpa nnyusakpem aagbaan, ki ti bi kipɔɔk ni bibaa.

³³ Binib nan kan baah cha pu na. Le bi ponn ni pam bee bi, le ki nyan itingbaan mómók ni, ki san kpak nnyusakpem aagbaan, ki ti puen bi fuu nima. ³⁴ Yesu aah nan ti fuu nima ki nyan bunǝb ni na, u kan kinipaak sakperj. Bi nan bi ke ipiih i chuun kaa kpa upihkpaal na. Nima le u san bi kinimbaak, ki tuk bi Uwumbor aabor pam. ³⁵ Kijook aah joor na, le waadidiliib dan nan bui u ke, "Ti bi kipók ni la. Kijook mu joor a. ³⁶ Cha binib ngbaan buen itingbaan ni ki ti daa tijikaar ki ji."

³⁷ Le u bui bi, "Nimi nibaa tii bi tijikaar bi ji man."

Le bi baa u, "Ti ga di iwiin ikui ilee aapal ki daa tijikaar ki nan tii bi, bi ji ii?"

³⁸ Le u baa bi, "Ni kpa njoroboro kpin njina? Li cha ti lik man."

Le bi buen ti lik, ki gir ni nan tuk u ke, "Ti kpa njoroboro kpin njimu ni ijan ilee."

³⁹ Le u bui kinipaak ngbaan mómók ke, "Kaln kitiŋ timosonn pu man, njikpuk njikpuk." ⁴⁰ Le bi kal nkub nkub, ikuul piiŋmu pu. ⁴¹ Le u yoor njoroboro kpin njimu, ni ijan ilee ngbaan, ki waan lik paacham, ki doon Uwumbor, le ki gii gii boroboro ngbaan, ki di tii waadidiliib ke bi yakr siin binib ngbaan aanimbiin ni. Le u yakr ijan ilee ngbaan mu, ki di tii bi mómók. ⁴² Le bi mómók ŋman ki bab. ⁴³ Baah ŋman ki bab na, le waadidiliib kuun boroboro ni ijan i gur na, ki gbiin tibókur kipiik ni tilee. ⁴⁴ Bijab bi jin tijikaar ngbaan na nan ye njichur njimu la.

Yesu aah chuun nnyun pu pu na

(Matiu 14.22-33; Jonn 6.15-21)

⁴⁵ Libuul ngbaan ni, le Yesu muk waadidiliib ke bi gir koo bunǝb na ni, ki loln u pu nsan, ki puur nnyusakpem aadapuul, ki buen Betseda aatiŋ ni. Le u tuk kinipaak ngbaan ke bi li cha kun. ⁴⁶ Waah chɔi bi na, le u jon lijool paab, u ti mee Uwumbor. ⁴⁷ Le ni mue. Le u bi nima, ubaa. Waadidiliib mu nan bi bunǝb ni, nnyusakpem aakaasisik ni. ⁴⁸ Libuln mu daar ki tok bi sakpen ki muk bi. Le Yesu kan ke ni kók sakpen baah ga ŋaal bunǝb pu aan bu chuun na. Ikooja aah wii buyoonn na, le u chuun nnyun paab, ki buen bi chee, ki ti ŋaŋ bi. U ba ga nan jer bi pu. ⁴⁹ Le bi mómók kan u chuun nnyun pu. Baah kan u na, le bi dak ke ni ye utekpiir aawiin la. Le ijawaan chuu bi sakpen. Le bi faa ikuun.

Libuul ngbaan ni le u bui bi, "Chuu nibaa man. Min ye. Ni taa san ijawaan man," ⁵¹ le ki koo bunǝb ni bi chee. Waah koo bunǝb ni na, le libuln ŋmin. Le ni gar bi ki ti nyan; ⁵² ba pu? bitafal aah kók pu na, nima le baa bee waah fe di boroboro tun lijinjir aatuln pu na aataata.

Yesu aah cha bibum kók Genesaret aatiŋ ni pu na

(Matiu 14.34-36)

⁵³ Le bi fuu nnyusakpem aadapuul, Genesaret aatiŋ chee, le ki nyan bunǝb ni, ki di bu gbin. ⁵⁴ Baah ti nyan bunǝb ni na, libuul ngbaan ni le binib bee Yesu, ⁵⁵ ki

san buen itingbaan mómók ni, ki luln ni bibum njikeken ni, ki joo ni bi u chee. Bi yaa ŋun waah bi nin chee na kan, le bi joo ni bibum u chee. ⁵⁶ U yaa buen ntisakpem ni, bee itingbaan ni kan, bi joo ni bibum, ki nan bilni kinyarj ni, le ki mee u ke u cha bibum meeh waabókul aamǝjuul. Bimók meeh li na, libuul ngbaan ni le bi kók.

Biyajatiib aakaal

(Matiu 15.1-9)

7 Le Farisii yaab ni Uwumbor aakaal aamómók bibaa nyan Jerusalem, ki dan nan kuun Yesu chee.

² Bi nan kan ke waadidiliib bibaa aah ji tijikaar pu na, bi bii baakaal; ba pu? baa njir biŋaal.

³ Farisii yaab ni Juu yaab biken dii biyajatiib aakaal la. Bi yaa kaa njir biŋaal mbamóm kan, baan ji tijikaar.

⁴ Bi yaa nyan kinyarj ni kan, baan ji nibaa see bi puen fu nnyun waahr, le ki dii ikaal aabonj aabonj ke nimina na, ki njir njisambil, ni njibuu, ni tiyir, ni tiwandookaan, baakaal aah dii pu na.

⁵ Le Farisii yaab, ni Uwumbor aakaal aamómók ngbaan baa Yesu ke, "Ba ŋa saadidiliib aa dii tiyajatiib aakaal? Bi ji tijikaar kaa njir biŋaal."

⁶ Le u bui bi, "Nimi biŋmanmannim, Uwumbor aabonabr Aisaya aah nan len nimi aabor na, u nan len mbamóm la ke,

'Binib ngbaan pak Uwumbor bumób ni la.

Bisui daa u chee.

⁷ Bi dooni u yoli la,

ki mók binib biyajatiib aakaal, ke ni ye waakaal la." [†]

⁸ Yesu nan ki tuk bi ke, "Ni di Uwumbor aakaal lii, le ki joo binib yaan.

⁹ "Ni tee yii Uwumbor aakaal, le ki dii niyajatiib aakaal. ¹⁰ Moses nan len ke, 'Aa li pak aate ni aana,' ^{††} ki len ke, 'Unii yaa len tibóbir lii ute, bee una pu kan, ni ku u.' ^{†††} Le nima len ke unii yaa bui ute, bee una ke, 'Maah ba ga tii si ni na, maan ki ŋmaa tii si. M di tii Uwumbor a,' ¹² ki yaa kaa tii ute ni una nibaa kan, ni kii kina la. ¹³ Nimina ponn ni, ni yii Uwumbor aabor, le ki dii niyajatiib aakaal, ki tuk binib ke bi mu li dii kina. Ni ŋani tiwan nimina mómók aabonj pam."

Tiwan ni ŋani unii titunwanbirdaan na

(Matiu 15.10-20)

¹⁴ U nan ki yin kinipaak ngbaan, le ki bui bi, "Ni mómók li pel man, aan ki bee maah ga tuk nimi pu na aataata. ¹⁵ Tiwan ni unii di ŋa umób ni u di nab na nibaa aan ŋmaa ŋa u titunwanbirdaan. Tiwan ni nyani umób ni na, nima le ŋani u titunwanbirdaan. [¹⁶ U kpa litafal na kan, u ŋun.]"

¹⁷ Le u siir kinipaak ngbaan chee, ki kun. Waah koo kidiik ni na, le waadidiliib baa u waayatanjaki ngbaan aataata. ¹⁸ Le u baa bi, "Ni mu aa kee bee maaliin aataata aa? Naa nyi ke unii aah ji tiwan ni na aan ŋmaa

[†] : Lik Aisaya 29.13. ^{††} : Lik Nnyam 20.12; Ikaal 5.16. ^{†††} : Lik Nnyam 21.17; Liifai Yaab 20.9.

ɲa u titunwanbirdaan aa? ¹⁹ Waah ji ni na aa koo usui ni. Ni koo lipuul ni la, le u ti sɔnn." Yesu aah len kina na, ni mɔk ke tijikaar tibaa aa kɔ.

²⁰ Le u nan ki tuk bi, "Tiwan ni nyan unii aamɔb ni na, nima le ɲani u titunwanbirdaan. ²¹ Tiwan ni nyani binib aasui ni na le ye ilandak i kaa ɲan na, ni kidagook aat-uln, ni kinaayuk, ni linikul, ²² ni iniman, ni mbiin, ni linyamɔngee, ni inimpoo, ni lipiipoln, ni ɲisiibil, ni kalmbaani, ni kijrk aatuln. ²³ Tiwanbir nimina mɔmɔk nyan ni unii aasui ni la, le ki ɲani u titunwanbirdaan."

Upii aah gaa Yesu ki kii mbamɔm pu na

(Matiu 15.21-28)

²⁴ Le Yesu siir nima, ki buen Taya ni Saidonn aatingbaan ni, ki ti koo lidichal libaa ni, kaa gee ke unii ubaa li nyi ke u bi nima. U mu aa ɲmaa bɔr. ²⁵ Upii ubaa nan bi nima chee. Waa ye Juu yaab aanii ponn ni ubaa. Bi nan ma u Fonisia aatiɲ ni, Siria aatingbaan ni la. Le tiyayaar joo ubisal. Le upii ngbaan ɲun Yesu pu, ki dan nan gbaan unimbiin ni, ki gaɲ u ke u nyan tiyayaar ti joo waabo na. ²⁷ Le Yesu bui u, "Cha ti kpiin mbim waahr. Ti yaa di mbim aajikaar ki di tii ibɔ kan, naa ɲan."

²⁸ Le u bui u, "Ndindaan, ni ye mbamɔn la; ibɔ mu tee dɔ teebul taab ki ji mbim aajikaabol ɲi lir kitiɲ na."

²⁹ Le Yesu bui u, "Saah len mbamɔn pu na, nima le cha m nyan tiyayaar ngbaan saabo ni. Aa ga ɲmaa gir kun."

³⁰ Le u gir kun linampal, ki ti kan ke tiyayaar ngbaan sil nyan waabo ni. U nan dɔ kidiik ni la.

Yesu aah cha ubir pɔk pu na

³¹ Le Yesu ki nyan Taya aatingbaan ni, ki di bɔn dii Saidonn aatiɲ ni, ki ti bɔn dii kitiɲ ki bi yin ki ke Ntim Kipiik na ni, ki ti fuu Galilee Aanyusakpem ni. ³² Le binib bibaa joo ni ubir u chee. Utafal mu kpa. Le bi gaɲ Yesu ke u di uɲaal paan u pu. ³³ Le Yesu di u nyan kinipaak ngbaan ponn ni, ki di buen n-gbaan, ki ti di uɲanbim meeh utafakpaa ngbaan aatafal, ki tii timɔɔtan meeh utafakpaa ngbaan aalambil, ³⁴ le ki waan lik paacham, ki fuu lii uponn ni, le ki bui u ke, "Efata." Efata aatataa le ye ke "Kpaar."

³⁵ Libuul ngbaan ni, le u ɲun. Ulambil mu lɔkr, le u pin ki bi len tibɔr mbamɔm. ³⁶ Yesu nan bui bi ke bi taa tuk ubaa. U yaa bui bi ke bi taa tuk ubaa kan, le bi moo mooni ti. ³⁷ Ni nan gar binib ki ti nyaɲ, le bi len ke, "Waah ɲani nimɔk na, ni ɲan. U cha bitafakpaab ɲun, ki cha bibirb mu len."

Yesu aah kpiin binib ɲichur ɲinaa pu na

(Matiu 15.32-39)

8 N-yoonn ngbaan le kinipaak ngbaan ki kuun ni Yesu chee. Baa nan kpa nibaa bi ji. Le u yin waadidiliib ke bi dan u chee, le ki bui bi ke, ² "M san kinipaak ngbaan kinimbaak la; bi bi m chee iwiin itaa, kaa

kpa nibaa bi ji. ³ Bibaa nyan ni dandar la. M yaa kaa tii bi tijikaar, ki bui bi ke bi li chaa kun kan, bi ga ti fik nsan ponn ni."

⁴ Le waadidiliib bui u, "Ti bi kipɔkɔ ni la. Ti ga kan tijiir la chee aan ki di tii binib ngbaan mɔmɔk aan bi ji bab?"

⁵ Le u baa bi, "Ni kpa ɲiboroboro kpin ɲija?"

Le bi bui u ke, "Njilole."

⁶ Le u bui kinipaak ngbaan, "Kaln kitiɲ man." Le u yoor ɲiboroboro kpin njilole ngbaan, ki doon Uwumbɔr, ki gii gii, ki di tii waadidiliib ke bi yakr siin kinipaak ngbaan aanimbiin ni. Le bi yakr siin binimbiin ni. ⁷ Bi nan kpa njanbim siib mu. Le u yoor ijan ngbaan mu, ki doon Uwumbɔr, le ki bui bi ke bi di i mu ki di yakr siin binimbiin ni. ⁸ Le bi mɔmɔk ɲman ki bab. ⁹ Bi ga nan li fuu ɲichur ɲinaa. Baah ɲman ki gur na, le waadidiliib peei ki gbiin tibɔkɔkur tilole. Le u bui kinipaak ngbaan ke bi li chaa kun. ¹⁰ Libuul ngbaan ni, le u ni waadidiliib koo burɔb ni, ki buen Dalmanuta aatiɲ ni.

Baah ban ke Yesu tun lijinjiir aatuln pu na

(Matiu 12.38-42; 16.1-4)

¹¹ Le Farisii yaab dan, ki nan kpak Yesu kinikpakpak. Bi nan ban bi tɔɲ u la, le ki bui u ke u tun lijinjiir aatuln Uwumbɔr aapɔkɔ pu, aan bi kan. ¹² Le Yesu fuu lii uponn ni, ki baa bi, "Nimi dandana aanib, ba ɲa ni ban ke m tun lijinjiir aatuln aan ni kan? M tuk nimi mbamɔn la, maan tun lijinjiir aatuln aan ni kan."

¹³ Le u siir nima ki cha bi. Le u ni waadidiliib ki gir koo burɔb ngbaan ni ke bi puur nnyusakpem.

Bi li nyi Farisii yaab aamɔkm

(Matiu 16.5-12)

¹⁴ Waadidiliib nan suln kaa joo boroboro. Boroboro kpiin libaa baanja le nan bi baanɔb ni. ¹⁵ Le u bui bi, "Ni li nyi man Farisii yaab, ni Ubɔr Herod aaboroboro aanyɔk."

¹⁶ Le bi bui tɔb, "Taah kaa joo boroboro na, nima le cha u len kina."

¹⁷ Le Yesu bee baah len tɔb chee pu na, le ki baa bi, "Ba ɲa ni len tɔb chee ke naa joo boroboro? Naa kee bee maabimbin aa? Naa bee maah len pu na aatataa aa? Nitafal pɔk la aa? ¹⁸ Ni kpa ɲinimbiil, kaa waa aa? ki kpa ɲitafal, kaa ɲun aa? ¹⁹ Maah nan di ɲiboroboro kpin ɲijaɲmu ki gii yakr binib ɲichur ɲijaɲmu na, ni nan peei ni gur na tibɔkɔkur tiɲa? Naa teer la aa?"

Le bi bui u, "Kipiik ni tilee."

²⁰ Le u ki gir baa bi, "Maah nan di ɲiboroboro kpin njilole ki gii yakr tii binib ɲichur ɲinaa na, ni nan peei ni gur na tibɔkɔkur tiɲa?"

Le bi bui u, "Tilole."

²¹ Le u ki baa bi, "Naa kee nin bee maah len pu na aatataa aa?"

Yesu aah likr ujoon aanimbil pu na

²² Le bi fuu Betseda aatiŋ ni. Le binib bibaa joo ni ujoon Yesu chee, ki nan gaŋ u ke u di uŋaal meeh u. ²³ Le Yesu chuu uŋaal, ki dar u ki di nyan kitiŋ ngbaan ni, le ki ti tii timɔɔtan ŋa ujoon ngbaan aanimbil ni, ki di uŋaal paan u pu, ki baa u, "Aa waa aa?" ²⁴ Le u lik, le ki bui ke, "M waa binib chuun ki naahn isui la." ²⁵ Le Yesu ki gir di uŋaal paan unimbil pu. Le u lik mbamɔm, ki pɔɔk, ki waa tiwan mɔmɔk chain. ²⁶ Le Yesu bui u ke u li tak nsan chaa kun. U taa bɔ dii kitiŋ ngbaan ni.

Piita aah len Yesu aabɔr pu na

(Matiu 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Yesu ni waadidiliib nan siir nima ki di buen Siisarea Filipi aatingbaan ni. Baah cha na, le u baa bi, "Binib bui ke m ye ŋma?" ²⁸ Le bi bui u, "Bibaa len ke aa ye Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na. Biken mu len ke aa ye Uwumbɔr aabɔnabr Elaija u nan bi n-yaayoonn na la. Biken mu len ke aa ye n-yaayoonn na aabɔnabtiib ponn ni ubaa la." ²⁹ Le u ki baa bi, "Nima len ke m ye ŋma?" Le Piita bui u, "Aa ye Kristo u Uwumbɔr lee u na la." ³⁰ Le Yesu sur bi ke bi taa tuk unii ubaa.

Yesu aah tuk waadidiliib waah ga ji falaa pu na

(Matiu 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Le u piin ki tuk waadidiliib ke, "Min Unibɔn Aabo ga ji falaa sakpen. Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbɔr aato-toorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ga yii mi, ki ku mi. Iwiin itaa daal le m ga fikr nkun ni." ³² U tuk bi tibɔr ngbaan chain la. Le Piita di u nyan n-gbaan, ki ti sur u mbamɔm ke u taa len kina. ³³ Le Yesu fenn ki toŋ waadidiliib biken, le ki kae Piita, ki bui ke, "Kinimbɔŋ, siir foor m chee. Saa dak ke Uwumbɔr aah dak pu na. Aa dak ke binib aah dak pu na la." ³⁴ Le Yesu yin kinipaak ngbaan ni waadidiliib, le ki bui bi, "Unii yaa ban u dii mi kan, cha u yii ubaa, ki yoor waadɔpuinkoo, aan ki li dii mi. ³⁵ Unii umɔk kaan ŋmaa kpo m pu na kan, waamɔfal ga bee yɔli la. Unii umɔk ga ŋmaa kpo m pu, ni tibɔnyaan tee pu na kan, u ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. ³⁶ Unii yaa kan dulnyaa wee ni aawan mɔmɔk, ki lann waamɔfal kan, ba aanyoor le u kan? ³⁷ Unii tee ga di ba ki daa waamɔfal? ³⁸ Dandana aanib ye titunwanbirdam la, kaa dii Uwumbɔr. Unii yaa san inimɔm m ni maabɔr chee ke u di tuk biken kan, min Unibɔn Aabo ga nan yii udaan ngbaan. M ga gir ni, ki li kpa Nte Uwumbɔr aapɔɔn. Uwumbɔr aatuuntiib bi ye chain na, mu ga dii mi. N-yoonn ngbaan le m ga yii udaan ngbaan."

⁹ U nan ki tuk bi, "M tuk nimi mbamɔn la, binib bi si do na ponn ni bibaa aan kpo see bi puen kan Uwumbɔr aanaan fuu ni ni mpɔɔn."

Yesu aawon aah kpeln pu na

(Matiu 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Iwiin iloob nan jer, le Yesu di Piita, ni Jems, ni Jɔnn, ki jon lijoal fɔfɔk paab, bibaa. Le uwon kpeln binimbil ni. ³ Waawanpeenkaan nan kpaln tiwanpipiiln, ki wiin chain. Ubaa aa bi dulnyaa wee ni, ki ga ŋmaa ŋa likekeln li li piin kina. ⁴ Le bi kan n-yaayoonn na aabɔn-abtiib Elaija ni Moses bi len Yesu chee tibɔr. ⁵ Le ijawaan chuu waadidiliib sakpen. Piita aa nan nyi waah ga len pu na, le ki bui Yesu ke, "Umɔmɔkr, taah bi do na, ni ŋan. Cha ti ŋa ŋiboo ŋitaa, ki di libaa tii si, ki di liken tii Moses, ki di liken tii Elaija."

⁷ Le ntaalangbam dan nan biin bi pu. Le nneel len ntaalangbam ngbaan ni ke, "Njapɔɔn u m gee u na sɔ. Li ŋun waah len pu na man." ⁸ Le bi fenn lik mala, kaa kan unii ubaa, see Yesu baanja.

⁹ Le bi gir sunn ni lijoal ngbaan taab. Baah bi sunni na, le Yesu bui bi, "Ni taa tuk ubaa naah kan pu na, ki nan saa buyoonn min Unibɔn Aabo ga fikr nkun ni na."

¹⁰ Le bi kii kina. Bi mu nan baa tɔb ke, "Waah len ke u ga fikr nkun ni na, naatataa ye kinye?" ¹¹ Le bi baa u, "Ba pu Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb len ke Elaija le ga puen dan, le Kristo nin fuu ni?"

¹² Le u bui bi, "Mbamɔn, see Elaija puen fuu ni ki nan toor tiwan mɔmɔk. Ni mu ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke min Unibɔn Aabo ga ji falaa sakpen. Binib mu ga yook mi. ¹³ M tuk nimi la, Elaija puun fuu ni a. Le binib ŋa u bakaa, baah gee pu na. Bi ŋa u naah ŋmee pu Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke bi ga ŋa u pu na."

Yesu aah nyan libimbikl ubo ni na

(Matiu 17.14-21; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Le bi fuu waadidiliib biken aah bi nin chee na, ki kan kinipaak sakpen si gob bi. Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb bibaa mu bi kpak bi kinikpakpak. ¹⁵ Le kinipaak ngbaan kan Yesu. Baah kan u na, le ni gar bi mɔmɔk pam. Le bi san buen u chee, ki ti doon u. ¹⁶ Le u baa waadidiliib, "Ni ni bi kpak ba pu?"

¹⁷ Le kinipaak ngbaan ponn ni, uja ubaa bui u ke, "Umɔmɔkr, m joo ni maabo le aa chee. Libimbikl le joo u, ki ŋa u ubir. ¹⁸ Li yaa ti chuu u nin chee na kan, li di u lii kitiŋ la. Le umɔb ponn ni puk tipupukr, le u ŋmɔ ŋjinyin. Le uwon chaar ki pɔɔk. Le m gaŋ saadidiliib ke bi nyan libimbikl ngbaan. Bi mu aa ŋmaa nyan li."

¹⁹ Le Yesu bui bi, "Nimi dandana aanib, naa gaa Uwumbɔr ki kii. Ni ban ke m yunn ni chee kinye pu, aan ki li kpa limɔr ni pu, aan ni gaa Uwumbɔr ki kii. Li joo ni ubo ngbaan m chee." ²⁰ Le bi joo ni u Yesu chee.

Libimbikl ngbaan aah kan Yesu na, le li cha ubo ngbaan aawon gbaa sakpen. Le u lir kitiŋ, ki binni. Le umɔb puk tipupukr. ²¹ Le Yesu baa ute ke, "Libimbikl ngbaan aah chuu saabo ngbaan na, ni yunn kinye?"

Le ute bui u ke, "Li chuu u tibir ni la. ²² Li lir u mmii ni, ni nnyun ni kpala kpala, ki ban li ku u. Aa yaa ga nman kan, san timi kinimbaak ki ter timi."

²³ Le Yesu bui u ke, "Aa len ke m yaa ga nman kan. Ni-baa aa pɔɔ unii u gaa mi ki kii na chee."

²⁴ Libuul ngbaan ni le uja ngbaan teen ke, "M gaa si ki kii la. Ter mi aan m gaa si ki kii mbamɔm."

²⁵ Le Yesu kan ke kinipaak ngbaan san choo, ki kuuni, ki goi bi. Le u kae libimbikl ngbaan, le ki bui li ke, "Li-bimbikl li nja u ubir ni utafakpaa na, m bui si la, nyan u ni, ki taa ki chuu u daalbaadaal."

²⁶ Le libimbikl ngbaan teen, ki cha ubo ngbaan aawon gbaa sakpen, ki nyan u ni. Le u gur dɔ ki naahn linikpol. Bi ponn ni pam nan bui ke u kpo a. ²⁷ Le Yesu chuu uɲaal, ki fiin u. Le u fii sil.

²⁸ Le Yesu koo lidichal ni. Waah koo ni na, le waa-didiliib nan dan u chee bibaa, ki nan baa u, "Ba pu taa nman nyan libimbikl ngbaan u ni?"

²⁹ Le u bui bi, "Naan nman nyan libimbikl limina aaboln, see ni mee Uwumbɔr [ki lul bumɔb.]"

Yesu aah ki tuk bi waakun aabɔr pu na

(Matiu 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Le bi siir nima, ki bɔ dii Galilee aatingbaan ni. Waa ban ke ubaa li nyi waah bi nin chee na; u ban ke u ni waadidiliib li bi bibaa, aan u tuk bi tibrɔ tibaa. ³¹ U bui bi ke, "Bi ga di min Unibɔn Aabo, ki di nja binib aɲaal ni, le bi ku mi. Bi yaa ku mi kan, iwiin itaa daal le m ga fikr nkun ni."

³² Waadidiliib aa nan bee waah len pu na aatataa, kaa kaa bi baa u.

Ulau ye uninyuun?

(Matiu 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Baah chuun nsan ni na, le waadidiliib kpak tɔb ke, "Ti ponn ni, ulau tee ye uninyuun?" Le bi fuu Kape-naum aatiɲ ni, ki koo lidichal libaa ni. Baah bi kidiik ni na, le u baa bi, "Naah ba chuun nsan ni na, ni ba kpak ba pu?"

Le bi si nmin. ³⁵ Le u kal, ki yin waadidiliib kipiik ni bilee ngbaan mɔmɔk, ki bui bi ke, "Unii yaa ban ke u li ye usalɔln kan, u nja puwɔb yoo, ki li ye ni mɔmɔk aatutunn." ³⁶ Le u di ubo siin bikaasisik ni, ki yoor u uɲaal ni, ki bui bi, ³⁷ "Unii umɔk gaa ubo umina aaboln maayimbil pu na, u gaa mi le na. Unii umɔk gaa mi na, naa ye mi baanja le u gaa, u gaa Uwumbɔr u tun ni mi na la."

Taa kiir unii u tun Uwumbɔr aatuln na

(Luk 9.49-50)

³⁸ Le Jonn bui u ke, "Umɔmɔkr, ti kan unii ubaa nyan tiyayaar binib ponn ni saayimbil pu. U mu aa dii timi, nima le ti bui u ke u di cha."

³⁹ Le Yesu bui bi, "Ni taa ki tuk u ke u di cha. Unii yaa tun lijinjiir aatuln maayimbil pu kan, waan nmaa len tibɔbir m pu mala. ⁴⁰ Ba pu? unii u kaa ye timi aadin na si tichan ni la. ⁴¹ M tuk nima mbamɔn la, unii yaa tii nima nnyunyunkoo kan, naah ye maanib pu na le cha u tii nima, u ga sil kan tiyaapar."

Taa tɔɲ ubo ubaa ke u tun titunwanbir

(Matiu 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² "Unii yaa tɔɲ mbim bi gaa mi ki kii na ponn ni ubaa ke u tun titunwanbir kan, tibɔbir ga li bi u pu. Bi yaa ba tee di kinaak sakpen, ki di tul leen uneen ni, ki tur u lii nnyusakpem aabuul li nyoo na ni kan, ni ba soor ki tii u, ni u tɔɲ ubo ubaa. ⁴³ Aa yaa gee tiwan ke saah gee aɲaal pu na aan tiwan ngbaan yaa tɔɲ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Aa yaa lann njaal mbaa, ki kan limɔfal li kaa kpa ndoon na kan, ni soor ni aa li kpa njaal ilee, ki koo mmii mu kaan junn na ni. [⁴⁴ Nima chee, 'njikpaambil nji njaal biwon na aan kpo daalbaadaal, le mmii mu wu bi na mu aan junn.] ⁴⁵ Aa yaa gee tiwan ke saah gee aataal pu na aan tiwan ngbaan yaa tɔɲ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Aa yaa lann litaal libaa, ki kan limɔfal li kaa kpa ndoon na kan, ni soor ni aa li kpa njaal njele, ki ti li bi mmii mu kaan junn na ni. [⁴⁶ Nima chee, 'njikpaambil nji njaal biwon na aan kpo daalbaadaal, le mmii mu wu bi na mu aan junn.] ⁴⁷ Aa yaa gee tiwan ke saah gee aanimbil pu na aan tiwan ngbaan yaa tɔɲ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Aa yaa lann linimbil libaa ki koo Uwumbɔr do kan, ni soor ni aa li kpa njimbil njele, ki ti li bi mmii mu kaan junn na ni. ⁴⁸ Nima chee, 'njikpaambil nji njaal biwon na aan kpo daalbaadaal, le mmii mu wu bi na mu aan junn.' †

⁴⁹ "Mmii ga nja unii mɔmɔk chain ke n-yaan aah nani kitork aanann chain pu na. ⁵⁰ N-yaan njan la. Tɔ, mu yaa bii ki yaa kaa ki mɔ kan, nibaa aa bi ki ga ki nmaa nja mu aan mu mɔk. Ni li bi ke n-yaan aah mɔ pu na, ki li bi suuna tɔb chee man."

Uja taa jenn upuu

(Matiu 19.1-12; Luk 16.18)

10 Yesu nan siir nima, ki di buen Judea aapepel, le ki puur Jonnann aamɔmɔkpuul. Le kinipaak ki kuun ni u chee. Le u tuk bi Uwumbɔr aabɔr, waah nani pu n-yoonn mɔmɔk na.

² Le Farisii yaab bibaa dan u chee, ki ban bi tɔɲ u, le ki baa u ke, "Uja yaa jenn upuu lii kan, timi aakaal kii kina aa?"

³ Le u baa bi, "Moses nan len kinye?"

⁴ Le bi bui ke, "Moses nan len ke uja yaa ban u jenn upuu kan, u ga nmaa njele kigban pu ke u jenn u a, ki di tii u, le ki nin jenn u."

† : Lik Aisaya 66.24.

⁵ Le Yesu bui bi, "Nitafal aah ꞑꞑ pu na, nima le Moses nan ηmee nkaal mue tii nimi. ⁶ Uwumbɔr le aa len kina. Buyoonn u nan naan dulnyaa wee na, u nan naan uja ni upii. ⁷ Nima pu na, uja yaa yoor upii kan, bi ga nya cha bitetiib ni binatiib, ki kpaan tɔb chee, ⁸ ki ηa unibaan. Nima pu na, baa ki ye binib bilee, bi ye unibaan la. ^{†††} Uwumbɔr aah di bi kpaan na, unibɔn taa yakr bi."

¹⁰ Le Yesu ni waadidiliib koo lidichal libaa ni. Baah bi kidiik ni na, le waadidiliib ki baa u tibɔr ngbaan. ¹¹ Le u bui bi, "Uja umɔk jenn upuu lii, ki ki yoor upii uken na, uja ngbaan ye udagoor la. ¹² Upii mu yaa yii uchal, ki ki mɔn uja uken kan, upii ngbaan ye udagoor la."

Yesu aah ηa Uwumbɔr aanyoor ηa mbim pu pu na

(Matiu 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ N-yoonn ngbaan le binib bibaa joo ni mbim Yesu chee, ki ban ke u di unjaal paan bi pu. Le waadidiliib kae bi. ¹⁴ Waah kan ke bi kae bi na, le u gee lijuul, ki bui waadidiliib ke, "Cha mbim ngbaan dan m chee man. Taa ki jenn bi man. Binib bi aabimbin bi ke mbim aah bi pu na, bima le yeh Uwumbɔr aanaan. ¹⁵ M tuk nimi mbamɔn la, unii umɔk kaa gaa Uwumbɔr aanaan ke ubo aah gaal tiwan pu na, waan koo mu ni." ¹⁶ Le u yoor mbim ngbaan ηmam, ki di unjaal paan bi pu, ki ηa Uwumbɔr aanyoor ηa bi pu.

Yesu aah tuk uwankpadaan ubaa pu na

(Matiu 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Yesu aah nyan nima chee na, le uja ubaa san choo u chee, le ki nan gbaan unimbiin ni, ki baa u ke, "Umɔmɔkr nyaan, m ga ηa kinye ki kan limɔfal li kaa kpa ndoon na?"

¹⁸ Le Yesu baa u ke, "Ba pu aa yin mi ke Umɔmɔkr nyaan? Ubaa aa ηan, see Uwumbɔr baanja. ¹⁹ Aa nyi Uwumbɔr aakaal: 'Taa ku binib; taa gɔr kidagook; taa su kinaayuk; taa li ye nnyamɔn aaseeraadaan; taa ji binib pem pem; li pak aate ni aana.'" †

²⁰ Le uja ngbaan bui u ke, "Umɔmɔkr, m joo ikaal imi-na mɔmɔk tibir ni la."

²¹ Le Yesu lik u, ki gee u, le ki bui u ke, "Tiwan nibaa le gur. Buen ti kooh saah kpa tiwan nimɔk na, ki di ηi-mombil ngbaan tii bigiim, aan ki li kpa liwangol paacham, aan ki dan nan li dii mi." ²² Yesu aah len kina na, le uja ngbaan aanimbiil wɔb ηa gbilngbiln. Ni ηa u mpombiin; ba pu? u kpa liwankpal sakpen a. Le u siir nima.

²³ Le Yesu fenn lik waadidiliib, ki bui bi ke, "Ni ꞑꞑ sakpen ke binib bi kpa liwankpal na koo Uwumbɔr aanaan ni."

²⁴ Waah len kina na, le ni gar waadidiliib pam. Le u ki bui bi, "Maabim, ni ꞑꞑ sakpen ke binib [bi tii liwankpal naadii na] koo Uwumbɔr aanaan ni. ²⁵ Uwankpadaan

aah ga koo Uwumbɔr aanaan ni pu na, ni ꞑꞑ ki jerr laakumii aah ga koo seerkaa aaboln ni pu na."

²⁶ Le ni gar bi ki ti nyan. Le bi baa tɔb ke, "Ni yaa ye kina kan, ηma ga tee ηmar?"

²⁷ Le Yesu lik bi, ki bui bi ke, "Ni ꞑꞑ binib le chee. Naa ꞑꞑ Uwumbɔr chee; nibaa aa ꞑꞑ Uwumbɔr chee."

²⁸ Le Piita bui u ke, "Tima kan, ti nan di tiwan mɔmɔk di lii, ki dii si la."

²⁹ Le Yesu bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, unii umɔk di cha waadichal, bee ukpetiib, bee unaatiib, bee uninkpatiib, bee una, bee ute, bee waabim, bee waasaak, m pu, ni tibɔnyaan tee pu na, ³⁰ u ga kan ηdichal, ni kpetiib, ni naatiib, ni ninkpatiib, ni natiib, ni mbim, ni tisar, ni mɔmɔk nfum nkub dandana aayoonn. Binib mu ga ηa u falaa, le n-yoonn mu choo na, u ga nan kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. ³¹ Tɔ, binib bi ye bisalolm na pam le ga nan ηa puwɔb yaab. Binib bi ye puwɔb yaab na pam le ga nan ηa bisalolm."

Yesu aah ki len waakun aabɔr taataa pu na

(Matiu 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Yesu ni waadidiliib nan dii nsan ki cha Jerusalem. Le Yesu loln bi pu nsan. Le ni gar waadidiliib. Binib bi dii bi na mu san ijawaan. Le u di waadidiliib kipiik ni bilee na nyan n-gbaan, ki tuk bi binib aah ga ηa u pu na. ³³ U nan bui bi, "Li pel man, ti yaa fuu Jerusalem kan, bi ga di min Unibɔn Aabo ki di ηa Uwumbɔr aato-toorninkpiib ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb aanjaal ni, le bi ji mi tibɔr, ki ga len ke ni ηeer bi ku mi, ki ga di mi ηa binib bi kaa ye Juu yaab na aanjaal ni. ³⁴ Le bi ga yook mi, ki teei timɔktan ηa m pu, ki lue mi ηinaalab, le ki nin ku mi. Iwiin itaa daal le m ga fikr nkun ni."

Jems ni Jɔnn aah ban pu na

(Matiu 20.20-28)

³⁵ N-yoonn ngbaan le Sebedee aajapɔtiib Jems ni Jɔnn nan dan Yesu chee, ki nan bui u ke, "Umɔmɔkr, ti ban ke aa ηa taah ga mee si pu na le ki tii timi."

³⁶ Le u baa bi ke, "Ni ban ke m ηa ba ki tii nimi?"

³⁷ Le bi bui u, "Aa yaa ji saanaan ki kan mpɔkɔn kan, cha ti ponn ni ubaa li ka aanjangii wɔb, uken mu li ka aanjangan wɔb."

³⁸ Le u bui bi ke, "Naa nyi naah mee mi pu na aatataa. Ni ga ηmaa ji falaa ke maah ga ji falaa pu na aa?"

³⁹ Le bi bui u, "Ti ga ηman."

Le u bui bi, "Ni ga sil ji falaa ke maah ga ji pu na. ⁴⁰ Tɔ, binib bi ga kal ηnjangii, ni ηnjangan wɔb na ma kan, Uwumbɔr le ga lee bi; naa ye min le ga lee bi."

⁴¹ Le waadidiliib kipiik bi gur na ηun Jems ni Jɔnn aah tuk u pu na. Baah ηun kina na, le bi gee lijuul bi pu.

⁴² Le u yin bi mɔmɔk ke bi dan u chee, le ki nan bui bi, "Ni nyi ke dulnyaa wee ni aanib aayidam yoor bibaa paacham la. Binib bi kpa tininkpir na mu joo baanib mpɔkɔn pu la. ⁴³ Nima taa li bi kina man. Ni ponn ni ubaa yaa ban ke u li ye uninyuun kan, u ηa ubaa ni

† : Lik Mpiin 1.27, 5.2. †† : Lik Mpiin 2.24. † : Lik Nnyam 20.12-16; Ikaal 5.16-20.

mamk aatutunn. ⁴⁴ Ubaa yaa ban ke u li ye usaloln kan, u na ubaa ni mamk aanaagbiija. ⁴⁵ Min Unibon Aabo aa dan dulnyaa wee ni ke bi nan tun lituln tii mi. M dan ke m nan tun lituln tii binib, ki kpo ke m gaa binib pam lii."

Yesu aah likr ujoon ubaa aanimbil pu na

(Matu 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Le Yesu ni waadidiliib fuu Jeriko aatiŋ ni, ki jer cha. Le kinipaak sakpeŋ dii bi. Baah cha na, le ujoon u ye uwanmeer na, ka nsan aamogbeln, bi yin u ke Bati-meus, u ye Timeus aajapokn na. ⁴⁷ Le u nŋun ke Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na ban u jer. Le u tar ke, "Yesu, u ye Ubon David aayaabil na, san mi kinimbaak."

⁴⁸ Le binib pam kae u ke u nŋmin. Le u moo tar ke, "Ubon David aayaabil, san mi kinimbaak."

⁴⁹ Le Yesu sil nsan ni, ki bui bi, "Yin ni u."

Le bi yin u ke u dan, le ki bui u, "Li kpa mpopiin, ki fii sil. U yin si la."

⁵⁰ Le u chuu peer waakekeln, ki fii mala, ki dan Yesu chee.

⁵¹ Le Yesu baa u ke, "Aa ban ba?"

Le u bui u ke, "Umamkr, m ban ke aa likr nnimbil le tii mi."

⁵² Le Yesu bui u ke, "Saah tii mi naadii na le cha aa likr. Li dii saasan."

Libuul ngbaan ni le unimbil likr, le u dii Yesu nsan ni nima.

Jerusalem aanib aah nyuŋ Yesu pu na

(Matu 21.1-11; Luk 19.28-40; Jonn 12.12-19)

11 Le bi peen Jerusalem, ki fuu Befej ni Betani aatiŋ, mu bi lijoon li bi yin li ke Olif aasui aajool na paab. ² Baah ti fuu nima chee na, le u bui waadidiliib ponn ni bilee ke, "Li cha man naah si gbok kitiŋ ki na ni. Ni yaa koo ki ponn ni kan, libuul ngbaan ni, ni ga kan ubon u laa diin na si gbin. Ubaa aa kee diŋ u pu. Chuu gbiln u, ki li joo ni u m chee man. ³ Unii ubaa yaa baa nima, 'Ba na ni chuu gbiln u?' kan, ni bui u, 'Tidindaan le ban u. U ga giin ni u dandana wee.'"

⁴ Le bi buen ki ti kan ubon u laa diin na gbin lipaal, mbisamob chee, ki mal nsan. Le bi chuu gbiln u. ⁵ Le binib bi si nima chee na bibaa baa bi ke, "Ba na ni chuu gbiln ubon ngbaan?"

⁶ Le bi tuk bi Yesu aah tuk bi baah ga bui bi pu na. Le binib ngbaan cha bi buen. ⁷ Le bi joo ni ubon ngbaan Yesu chee, ki di baakeken biin u pu. Le Yesu diŋ u pu. ⁸ Le binib pam di baakeken ter nsan ponn ni. Bibaa mu koo timoor ni, ki bar tisufar ki di ter nsan ponn ni. ⁹ Le binib bi loln nsan na, ni bi paan puwob na nan tar ke, "Hosiana, † Uwumbor na tinyoor na unii u choo waayimbil ni na pu. ††¹⁰ Uwumbor aanyoor bi tiyaaja David aanaan mu choo na pu. Hosiana bi paacham."

† : Hosiana aatataa le ye ke "Gaa timi lii." †† : Lik Ilahn 118.25-26.

¹¹ Le Yesu fuu Jerusalem, ki koo Uwumbor Aadichal ni, ki lik tiwan mamk. Le nwiin ban mu lir. Nima pu na, u nan nyan, le u ni waadidiliib buen Betani aatiŋ ni.

Yesu aah bui busub bubaa pu na

(Matu 21.18-19)

¹² Naah woln kitaak na, le bi nyan Betani aatiŋ ni. Baah cha na, le nkon joo u. ¹³ Le u kan likakaln li kpa ti-far na si dandar. Le u buen u ti lik ke nŋsubil bi aan naa bi. Waah ti fuu bu taab na, waa kan nibaa see tifar nŋmeen. Naa nan kee nŋeer nŋikakan lu. ¹⁴ Le u bui busub ngbaan ke, "Ubaa aan ki kan lisubil libaa aa pu ki nŋm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na."

Le waadidiliib nŋun waah len pu na.

Yesu aah toor Uwumbor Aadichal pu na

(Matu 21.12-17; Luk 19.45-48; Jonn 2.13-22)

¹⁵ Le bi fuu Jerusalem. Le u koo Uwumbor Aadichal ni, ki jenn nyan binib bi kooh tiwan ki daa tiwan na li ponn ni, ki labr bilikpelm aateebul mam chiŋ, ki labr binib bi kooh nŋinanjel na mu aajal chiŋ. ¹⁶ Waa nan kii ke unii ubaa ki li tu lituln ki dii Uwumbor Aadichal ponn ni jer. ¹⁷ Le u bui bi ke, "Ni nŋmee Uwumbor Aagban ni ke Uwumbor len ke, 'Maadichal ga li ye mmeen aadichal, nin chee nŋinibol mamk mee mi na la;' le nima di li na bififiirb aakakaa chee." ‡

¹⁸ Le Uwumbor aatotoorninkpiib, ni Uwumbor aakaal aamamkr nŋun Yesu aah na pu na. Nima le bi kpokl baah ga na pu ki ku u na. Bi nan san u ijawaan, ba pu? waah tuk kinipaak ngbaan Uwumbor aabon pu na, ni gar bi mamk pam.

¹⁹ Nwiin aah ban mu lir na, le Yesu ni waadidiliib ki nyan Jerusalem aatiŋ ni.

Likakaln ngbaan aamamkr

(Matu 21.20-22)

²⁰ Naah woln kitaak kichakpinaanyee ni, aan bi chun nsan ni ki ti jer likakaln ngbaan aah bi nin chee na, le bi mui busub ngbaan kuur ki nan saa taab. ²¹ Le Pita teer Yesu aah fe na pu na, le ki bui u ke, "Umamkr, lik, saah fe puun lii busub bu pu na, bu kuur a."

²² Le Yesu bui bi, "Tii Uwumbor naadii man. ²³ M tuk nima mbamob la, unii umok ga bui lijoon limina ke li fii ki ti lir nnyusakpem ni na, u yaa pak ke ni ga na waah len pu na, ki yaa kaa joo beeni usui ni kan, ni ga na ki-na ki tii u. ²⁴ M tuk nima la, naah ga mee Uwumbor tiwan nimok na, ni tii u naadii ke ni kan ni, le ni ga sil kan. ²⁵ Ni yaa bi mee Uwumbor kan, di cha pinn binib bimok tun nima taani na. Ni yaa di cha pinn bi kan, Nite Uwumbor u bi paacham na mu ga di cha pinn nima aatunwanbir. [²⁶ Ni yaa kaa di cha pinn biken kan, Nite Uwumbor u bi paacham na mu aan di cha pinn nima aatunwanbir.]"

‡ : Lik Aisaya 56.7; Jeremia 7.11.

Baah baa Yesu waatuln pu pu na

(Matiu 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Le bi ki fuu Jerusalem. Waah chuun Uwumbor Aadichal ni na, le Uwumbor aatotoorninkpiib, ni Uwumbor aakaal aamomokb, ni Juu yaab aaninkpiib dan u chee, ²⁸ le ki nan baa u ke, "Aa kpa nsan ke aa na saah nani pu na aa? Nma tii si nsan ngbaan ke aa na kina?"

²⁹ Le u bui bi, "M mu ga baa nimi mbaan. Ni yaa nmaa gar kan, m mu ga tuk nimi maah kpa nsan pu ki na maah nani pu na. ³⁰ Jonn aah nan muin binib nnyun ni na, nma nan tii u nsan? Uwumbor aan binib? Tuk mi man."

³¹ Le bi kpokl tob ke, "Ti yaa bui ke Uwumbor le tii u nsan kan, u ga baa timi ke ba na taa nan gaa u ki kii.

³² Taah san kinipaak ngbaan ijawaan pu na, taan nmaa len ke binib le tii u nsan, ba pu? bi momok len ke Jonn nan ye Uwumbor aabonabamonn la." ³³ Nima le bi bui Yesu ke, "Taa nyi."

Le Yesu bui bi ke, "M mu aan tuk nimi maah kpa nsan pu ki nani maah nani pu na."

Bikpaab bi kaa nan na aayatanakl

(Matiu 21.33-46; Luk 20.9-19)

12 Le Yesu ki nakl bi nyatanak ke, "Uja ubaa le nan naan kisaak, le ki num isui i lu nsubil na ki ponn ni, le ki di idob kisaak ngbaan, le ki gbii libuul li bi ga di nsubil na li ponn ni aan ki muen nyan nanyun na, le ki maa libimbifofon ke unii li ka li paab ki kiir kisaak ngbaan, le ki yin bikpaab bibaa, ki di kisaak ngbaan na binaal ni ke bi li lik ki. Isui ngbaan yaa nan lun nsubil kan, bi ker tii u, aan ki ker bibaa mu. Waah na kina na, le u siir ki buen kitin ki daa na ni. ² Buyoonn nsubil ngbaan nan pur na, le u di unaagbiija tun bikpaab ngbaan chee, u ti gaa ni waasubil kisaak ngbaan ponn ni, ki li joo ni. ³ Le bi ti chuu u, ki gbaa u, ki giin ni u, kaa tii u nibaa. ⁴ Le usadaan ngbaan ki di unaagbiija uken tun bi chee. Le bi ti gbaa u mu aayil kob, ki yook u. ⁵ Le usadaan na ki di unaagbiija uken tun bi chee. Le bi ti ku u. Le u ki di binaagbiib pam tun bi chee; le bi gbaa bibaa, ki ku bibaa mu. ⁶ Unii ubaa le ti gur u chee. Ujaponaal u, u gee u na le gur. Kookoo yaan le u di ujaapona ngbaan tun bikpaab ngbaan chee, le ki bui ke, 'Bi ga pak njapona ma.' ⁷ Le bikpaab ngbaan kpokl tob, 'Uma le ye waafaajil. Cha ti ku u man, aan ki ji waafaal.' ⁸ Le bi chuu u, ki ku u, le ki di linikpol ngbaan nyan n-gbaan.

⁹ "To, usadaan ngbaan ga na kinye? U ga dan nan ku bikpaab ngbaan, ki di kisaak na tii bikpaab biken.

¹⁰ Naa karn Uwumbor Aagban aah len pu na aa? ke, 'Litakpal li bidimaab yii li na, lima le ye litakpajal.

¹¹ Uwumbor le na kina, le ni gar timi pam." †

† : Lik Ilahn 118.22-23.

¹² Le Juu yaab aaninkpiib bee ke Yesu di liyatanakl ngbaan nan bima la. Nima pu le bi nan ban bi chuu u, ki mu san kinipaak ngbaan ijawaan, ki di cha u, ki siir.

Baah pen Yesu nlan pu na

(Matiu 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Le bi di Farisii yaab bibaa, ni Ubor Herod aanib bibaa tun Yesu chee bi ti pen u nlan. ¹⁴ Baah fuu ni u chee na, le bi bui u ke, "Umomokr, ti bee ke aa len mbamon la, kaa san ubaa ijawaan, kaa pak ubaa ki jer uken. Aa mok timi Uwumbor aasan mbamon la. Ni nan ti pa lampoo tii Ubor kpaan Siisa aan naa nan? Ti pa aan ti taa pa?"

¹⁵ Le u bee ke bi ban bi pen u nlan la, le ki baa bi, "Ba na ni ton mi? Li joo ni limombil m lik man."

¹⁶ Le bi joo ni li. Le u baa bi, "Nma aanan ni liyimbil bi li pu?"

Le bi bui u ke, "Siisa yaan."

¹⁷ Le u bui bi ke, "Di ni ye Siisa yaan na, ki di tii u man, ki di ni ye Uwumbor yaan na tii Uwumbor."

Waah len kina na, le ni gar bi pam.

Binib bi ga fikr nkun ni na aah ga li bi pu na

(Matiu 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Le Sajusii yaab bibaa dan u chee. Bima le len ke binib aan fikr nkun ni na. ¹⁹ Le bi bui u ke, "Umomokr, Moses nan nmaa nkaal ki di tii timi ke, 'Uja yaa kpo, ki cha upuu, kaa kpa ubo kan, unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki ma mbim ki tii ukpel.' ††²⁰ To, naabitiib bilole nan bi. Upol nan yoor upii, le ki kpo, kaa kpa ubo. ²¹ Le unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki mu kpo, kaa kpa ubo. Le utatar mu di ukpopii ngbaan kpan ki mu kpo, kaa kpa ubo. ²² Bijab ngbaan momok bilole mu na kina, ki kpo doo, kaa nan kpa ubo. Kookoo yoo le upii ngbaan mu kpo. ²³ Binib yaa nan fikr nkun ni kan, upii ngbaan ga li ye nma aapuu? Bi momok bilole nan joo u la."

²⁴ Le Yesu bui bi, "Naa bee Uwumbor Aagban aah len pu na, kaa bee Uwumbor aah kpa momok pu na. Nima le cha ni yenn nimi aaliin ni. ²⁵ Binib yaa nan fikr nkun ni kan, baan yoor bipiib, bipiib mu aan mon bijab. Bi ga li bi ke Uwumbor aatuuntiib bi bi paacham na aah bi pu na la. ²⁶ Joo cha binib aah ga fikr nkun ni pu na aabor, naa karn Moses aah nan nmaa busub bu nan gaal mmii na aabor nin chee na aa? Nima chee le ni nmaa ke Uwumbor nan bui Moses, 'Min le ye Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbor.' ††²⁷ Uwumbor yaa len ke u ye binib bi kpo na Aawumbor kan, nima le mok ke bi kpa limofal. Nimi, naah len ke binib aan fikr nkun ni na, ni yenn sakpen a."

†† : Lik Ikaal 25.5. ‡ : Lik Nnyam 3.6.

Mulakaal ye nkaal kpaan?

(Matiu 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ponn ni ubaa nan bi nima, le ki n̄un baah gbaa tɔb chee tibɔr pu na, ki bee ke Yesu aah len pu na, u gar bi mbamɔm la. Le u dan Yesu chee, ki nan baa u ke, "Mulakaal ye nkaal kpaan?"

²⁹ Le Yesu bui u ke, "Nkaal kpaan le ye ke, 'Israel yaab, li n̄un man, Tidindaan Uwumbɔr ye Dindaan baan la. ³⁰ Aa li gee Aadindaan Uwumbɔr aasui mɔmɔk ni, ni saawiin mɔmɔk, ni saalandak mɔmɔk, ni saapɔkɔk mɔmɔk.' ³¹ Nkaal mu paa na le ye ke, 'Aa li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na.' ³² Nkaal mubaa aa jer ikaal ilee yee."

³² Le u bui Yesu ke, "Umɔmɔkr, aa len mbamɔn la. Saah bui ke Uwumbɔr ye Uwumbɔr baan na, ti gbii la. Ubaa aa bi ki kpee u pu. ³³ Unii yaa gee Uwumbɔr usui mɔmɔk ni, ni waalandak mɔmɔk, ni waapɔkɔk mɔmɔk, ki gee una aabo ke waah gee ubaa pu na kan, nima le n̄an ki jer u di tiwakor toor kitork ki see mmii ni tii Uwumbɔr."

³⁴ Le Yesu bee ke u len nlan aabɔr la. Le u bui u, "Saa daa Uwumbɔr aanaan ni."

Baah len tibɔr ngbaan doo na, ubaa aa ki kaa u baa Yesu mbaan kpee.

Kristo aabɔr

(Matiu 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Yesu nan bi Uwumbɔr Aadichal ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr, ki baa bi, "Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb n̄a kinye pu ki bui ke Kristo u ga gaa binib lii na ga li ye Ubɔr David aayaabil? ³⁶ Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan cha Ubɔr David ubaa len ke,

'Uwumbɔr bui Ndindaan ke: Kal n̄ngangii wɔb

ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim mɔmɔk na.' †

³⁷ "Ubɔr David ubaa aah nan yin Kristo ngbaan ke Udindaan kina na, Kristo ga li n̄maa ye uyaabil aa?"

Bi li nyi Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb aabɔr

(Matiu 23.1-36; Luk 20.45-47)

Le kinipaak ngbaan pel Yesu aah len pu na, ki nan kpa mpopiin. ³⁸ Waah tuk bi Uwumbɔr aabɔr na, le u bui bi, "Ni li nyi man Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb aabɔr. Baageehn le ye ke bi li pee n̄ibɔkul fɔfɔk, ki gee ke binib doon bi mbamɔm kinyan ni, ³⁹ ki ban ke bi kal bininyuum aakakaa chee mmeen aadir ni, ni njim chee. ⁴⁰ Bi ji bikpopiib durm la, le ki mee Uwumbɔr ni yunni ke bi n̄mann ke bi ye bininyaam la. Uwumbɔr ga daa bitafal ki jer waah ga daa binib biken aatafal pu na."

Ukpopii ubaa aah tii sakpen pu na

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Yesu nan ka mal Uwumbɔr aapiin aadakaa, ki lik kinipaak ngbaan aah joo n̄imombil n̄ani daka a ngbaan ponn ni pu na. Le biwankpadam pam nan di n̄imombil pam n̄a u ponn ni. ⁴² Le ukpopiigiin ubaa mu dan nan di janjan mam bilee, ni ye kpakpaln na, ki di n̄a u ponn ni. ⁴³ Le Yesu yin waadidiliib, ki bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, ukpopiigiin wee tii n̄imombil ki jer bi mɔmɔk aah tii pu na. ⁴⁴ Bi mɔmɔk tii, ki gur n̄imombil sakpen a. U ye ugiin la, le ki di waamombil mɔmɔk tii, kaa ki gur nibaa."

Baah ga gbaa wii Uwumbɔr Aadichal pu na

(Matiu 24.1-2; Luk 21.5-6)

13 Yesu nan nyan Uwumbɔr Aadichal ngbaan ni. Waah nyan ni na le waadidiliib ponn ni ubaa bui u ke, "Umɔmɔkr, lik n̄itakpal n̄i bi di maa lidichal lee na aah n̄an pu na, lik tidir tee aah wiir pu na."

² Le Yesu bui u, "Aa kan tidir sakpiin tee ee? Bi ga nan gbaa wii lidichal limina mɔmɔk. Litakpal libaa aan ki li paa liken pu."

Falaa aayoonn aah ga li bi pu na

(Matiu 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Le u buen ki ti kal Olif aasui aajool li bi tok Uwumbɔr Aadichal na paab. Le Piita, ni Jems, ni Jɔnn, ni Andru dan u chee bibaa, ki nan bui u ke, ⁴ "Tuk timi, bi ga n̄a kina bayoonn? Ba ga li ye limɔkl ki mɔk timi ke ni n̄eer bi n̄a kina?"

⁵ Le u bui bi ke, "Ni li nyi man, ubaa taa n̄mann nimi. ⁶ Binib pam le ga nan dan, ki pur maayimbil, ke bima le ye min Yesu, ki n̄mann binib pam. ⁷ Ni ga n̄un ke binib to butɔb kɔnkɔni do, ni dandar mu. Ni taa cha ni li muk nimi man. Uwumbɔr le siin ke nimina mɔmɔk ga n̄a. Nima le aan mɔk ke dulnyaa wee ga doo libuul ngbaan ni. ⁸ Linibol libaa ga to linibol liken butɔb. Nnaan mubaa aanib ni nnaan muken aanib ga to tɔb butɔb. Kitiŋ ga deŋ n̄ipepel, n̄ipepel. Nkon ga lir n̄tim pam ponn ni. Nimina mɔmɔk le ga li ye njan aafalaa.

⁹ "Nimi nibaa, li nyi man. Bi ga nan chuu nimi, ki di buen bibɔjirb chee. Bi ga gbaa nimi mmeen aadir ni. M pu, le n̄tim aaninkpiib ni bibɔrb ga ji nimi tibɔr. Le ni ga tuk bi tibɔnyaan tee. ¹⁰ Binib ga di tibɔnyaan tee tuk n̄inibol mɔmɔk waahr, aan dulnyaa wee nin doo. ¹¹ Bi yaa chuu nimi, ki di buen bibɔjirb chee kan, ni taa puen dak nisui ni ke ni ga len kinye. N-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, ni len Uwumbɔr aah ga tuk nimi pu na. Naa ye nimi le ga len. Uwumbɔr Aafuur Nyaan le ga len. ¹² N-yoonn ngbaan le unii ga di una aabo n̄a binib aanaal ni ke bi ti ku u. Tetiib mu ga di baabim n̄a binib aanaal ni ke bi ti ku bi. Binib mu ga yii bitetiib ni binatiib, ki cha binib ku bi. ¹³ M pu, le binib mɔmɔk ga li

† : Lik Ikaal 6.4-5. †† : Lik Liifai Yaab 19.18. ‡ : Lik Ilahn 110.1.

nan nimi. Unii umək jin limər ki dii mi ki ti saa liməfal aadoon na, uma le ga ηmar.”

Tiwan ni kaa ηan na aabər

(Matiu 24.15-28; Luk 21.20-24; Daniel 9.27)

¹⁴ “Ni ga kan tiwanbir ni bii tiwan nimək bi chain na si naah kaa ba ga li si nin chee na.” (Tɔ, nimi bi karni na, ni li beer nimina aatataa.) “N-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, binib bi bi Judea aatiη ponn ni na san buen ηjoo paab. ¹⁵ Unii yaa bi kidiik paab † kan, u taa ki koo waadiik ni ke u ti yoor nibaa, u san mala. ¹⁶ Unii yaa bi kisaak kan, u taa ki gir kun linampal ke u ti yoor waakekeln. ¹⁷ N-yoonn ngbaan kan, bipiib bi kpa ηjpuu na, ni bipiib bi kpa mbim bi laa ηaa libiil na ga li kpa kinimbaak. ¹⁸ Mee Uwumbər man ke u taa cha tibər tee ηa kakab aayoonn. ¹⁹ N-yoonn ngbaan, binib ga ji falaa sakpen a. Buyoonn Uwumbər nan naan dulnyaa na, ki nan saa dandana wee na, baa kee jin falaa ngbaan aaboln, ki mu aan ki ji falaa kina. ²⁰ Uwumbər yaa kaa bar falaa ngbaan aayoonn aawiin pu kan, ubaa aan ηmar. Le waanigeekaab aanimbaasaln pu na, u ga bar falaa ngbaan aayoonn aawiin pu.

²¹ “N-yoonn ngbaan unii ubaa yaa bui nimi ke, ‘Lik, Kristo u ga gaa binib lii na sɔ,’ ki yaa ki bui ke, ‘U bi ni-ma chee’ kan, ni taa gaa waah len pu na man. ²² Ba pu? biηmanηmannim ga li bi. Bibaa ga bui ke bi ye Kristo la. Biken ga bui ke bi ye Uwumbər aabɔnabtiib la. Bi ga tun lijinjiir aatun ki ηmann binib; bi ga pɔɔn bibaa ke bi ηmann Uwumbər aanib mu. ²³ Ni li nyi man. M puun tuk nimi tibər timina mɔmɔk.”

Yesu aah ga gir ni pu na

(Matiu 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ “N-yoonn ngbaan aafalaa aapuwb, le paacham aawan aan ki li bi mbamɔm. Nwiin ga kɔɔn. Uηmal mu aan ki li wiin. Inmabi mu ga lir. ²⁶ N-yoonn ngbaan le ni ga kan min Unibɔn Aabo bi ntaalangbam ni ki choo, ki wiin chain, ki joo mpɔɔn. ²⁷ N-yoonn ngbaan le m ga tun Uwumbər aatuuntiib dulnyaa wee ponn ni mɔmɔk, liwipuul, ni liwilir, ni ηηangan, ni ηηangii wɔb, bi ti kuu-ni maanib mɔmɔk, ki di dan m chee.”

Bukpasɔm aayatanakl

(Matiu 24.32-35; Luk 21.29-33)

²⁸ “Bukpasɔm le ye liyatanakl ki tii nimi. Bu aabon yaa bi ηani tifar kan, ni bee ke ni yaa kpee siib na kan, kiseek ga seer. ²⁹ Kina na, ni yaa kan nimina bi ηani kan, ni bee ke ni yaa kpee siib na kan, m ga gir ni. ³⁰ M tuk nimi mbamɔn la, dandana aanib aan jer le tiwan nimina mɔmɔk puen ηa. ³¹ Paacham ni taab ga jer. Maamɔbon ma aan jer.”

† : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idɔ paan puln tidir paab, le ki di titan pɔr biin. Bi nan maa ηibimbini le ki taa joi kidiik aapaacham.

Ubaa aa nyi bundaln Yesu ga gir ni na

(Matiu 24.36-44)

³² “Ubaa aa nyi buyoonn m ga gir ni na. Uwumbər aatuuntiib bi bi paacham na aa nyi. Min Uwumbər Aa-japɔɔn mu aa nyi. Nte Uwumbər baanja le nyi. ³³ Ni li nyi man, ki li ka lik man, aan ki li mee Uwumbər; ba pu? naa nyi buyoonn m ga gir ni na. ³⁴ Ni naahn uja u nan ban u chuun nsan, ki tuk waatutum ke bi li joo waadichal mbamɔm, ki mɔk bi mɔmɔk baah ga tun lituln li na, ki tuk ukikiir na ke u li kii, le ki nin buen. ³⁵ Ni mu li nyi man. Naa nyi bundaln min Nidindaan ga gir ni na, nibaakan kijoobɔɔ, nibaakan kinyetaasiik, nibaakan ikooja aah wii buyoonn na, nibaakan lichakpi-taawoln. ³⁶ Ni li nyi man, aan m yaa lir nimi ki fuu ni kan, maan nan muin ni dɔ geen. ³⁷ Maah tuk nimi pu na, m tuk binib mɔmɔk la, li nyi man.”

Baah kpokl ke bi ga ku Yesu pu na

(Matiu 26.1-5; Luk 22.1-2; Jɔnn 11.45-53)

14 N-yoonn ngbaan, ni nan gur iwiin ilee, bi kuun ki ti ji njim mu bi yin mu ke Lakr-jer aajim na. †† N-yoonn ngbaan, le bi ηmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na. Le Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aamɔmɔkb nan kal ki kpokl baah ga ηa pu ki loon chuu Yesu ki ku u na, ² le ki bui tɔb ke, “Ti taa chuu u njim ngbaan aayoonn man. Ti yaa chuu u n-yoonn ngbaan kan, kinipaak na ga ηmɔ tijar.”

Upii ubaa aah nyuη Yesu pu na

(Matiu 26.6-13; Jɔnn 12.1-8)

³ Tɔ, Yesu nan bi Betani aatiη ni, ki bi Simonn u nan ye ukɔndaan na do, ki ka ji tijikaar. Waah ka ji tijikaar kina na, le upii ubaa koo ni ki joo ni tulalee u kpa ki-daak sakpen na, bi yin mu ke naad, ki bi kpalba nyaan u bi yin u ke alabasta na ponn ni. Upii ngbaan nan chuu gii kpalba ngbaan aaneen ni, ki di tulalee na mɔmɔk kpir Yesu aayil pu. ⁴ Waah ηa kina na, le bi ponn ni bibaa gee liηuul, ki baa tɔb ke, “Ba ηa u bii tulalee ngbaan kina? ⁵ Ti ba ga ηmaa di u kooh ki kan ilik ni jer iwiin ikui itaa aapal na, ki di tii bigiim.” Le bi ηulni u pu.

⁶ Le Yesu bui bi, “Di cha u man. Ba ηa ni muk u kina? U tun lituln li ηan na le ki tii mi. ⁷ Bigiim ga li bi ni chee n-yoonn mɔmɔk. Naah ga li ban ni ter bi buyoonn na kan, ni ga ηmaa ter bi. Mma aan li bi ni chee n-yoonn mɔmɔk. ⁸ U ηa waah ga ηmaa ηa pu na la. U di tulalee ngbaan kpir m pu ki puen toor nwon ke bi ti sub mi la. ⁹ M tuk nimi mbamɔn la, baah ga moon tibɔnyaan tee nin chee itingbaan mɔmɔk ni na, bi ga len waah ηa pu na ke binib li teer waabɔr.”

†† : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbər nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiη ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

Judas aah ban ke u kooh Yesu pu na

(Matiu 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Le Yesu aadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa, bi yin u ke Judas Iskariot, buen Uwumbor aatotoorninkpiib chee, ki ti tuk bi ke u ban u di Yesu na bihaal ni la.

¹¹ Baah nun kina na, le ni na bi mpopiin. Le bi puu tipu-ur ke bi ga tii u njimombil. Le u ban nsan mu u ga di Yesu na bihaal ni na.

Yesu ni waadidiliib aah jin njim ngbaan pu na

(Matiu 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jonn 13.21-30)

¹² Lakr-jer aajim, buyoonn bi ga nmo boroboro u kaa kpa nnyok na aajan aawiindaal, bundaln bi ga kor upih-bo na, le Yesu aadidiliib dan nan baa u ke, "Aa ban ke ti gor njim ngbaan aajikaar la chee ki tii si?"

¹³ Le u bui waadidiliib ponn ni bilee ke, "Ni li cha kitiy ngbaan ponn ni man. Ni yaa koo ki ponn ni kan, uja u tu nnyun na ga ton nimi nsan ponn ni. ¹⁴ Ni li dii u man, ki ti koo waah ga koo lidichal li ponn ni na, ki bui udichadaan ngbaan, 'Umomokr bui ke u ni waadidiliib ga ji njim ngbaan aajikaar kiladiik ni?' ¹⁵ Le u ga mok nimi paacham aadisakpen ki bi puun toor ki na. Ni gor njim ngbaan aajikaar nima chee ki tii timi."

¹⁶ Le bi siir, ki buen kitiy ngbaan ni, ki ti kan Yesu aah tuk bi ke bi ga kan pu na. Le bi gor njim ngbaan aajikaar.

¹⁷ Kijook aah joor na, le Yesu ni waadidiliib kipiik ni bilee na koo kidiik ngbaan ponn ni, ki kal ke bi ji.

¹⁸ Baah bi ji na, le u bui bi, "M tuk nimi mbamom la, ni ponn ni ubaa ga kooh mi. Nimi bi bi ji m chee na ponn ni ubaa le ga na kina."

¹⁹ Bisui nan bii. Le bi baa u ubaaba ubaaba, "Ni ye min la aa?"

²⁰ Le u bui bi, "Nimi kipiik ni bilee bimina ponn ni ubaa le ga na kina. Ni ye m ni unii u kpaan bi ji lisambil libaa ponn ni na la. ²¹ Min Unibom Aabo ga kpo ke naah nmee Uwumbor Aagban ponn ni ke m ga kpo pu na. Tibobir mu ga li bi uja u ga kooh mi na pu. Bi yaa kaa ba ma u kan, ni ba soor ki tii u."

Tidindaan aajim

(Matiu 26.26-30; Luk 22.14-20; 1 Korint Yaab 11.23-25)

²² Baah bi ji tijikaar na, le Yesu yoor boroboro, le ki doon Uwumbor, ki gii, ki di tii waadidiliib, le ki bui ke, "Gaa man. Maawon le na."

²³ Le u yoor kiyinyook, ki doon Uwumbor, ki di tii bi. Le bi momok nyun. ²⁴ Le u bui bi, "Maasin le na. Maasin pu, le Uwumbor puu tipuupokn tii nimi. Binib pam aatunwanbir pu le maasin ngbaan ga nya. ²⁵ M tuk nimi mbamom la, maan ki nyu njisubil aanyun ngbaan ki ti saa bundaln m ga ti nyu njisubil aanyunpom Uwumbor aanaan ni na."

²⁶ Le bi gaa Uwumbor aalahn, ki buen Olif aasui aajool paab.

Yesu aah bui ke Piita ga nee u pu na

(Matiu 26.31-35; Luk 22.31-34; Jonn 13.36-38)

²⁷ Le Yesu ti bui bi, "Ni momok ga san cha mi. Ni nmee Uwumbor Aagban ni ke, 'Uwumbor ga ku upih-daan, le ipiih yaa.' ²⁸ Buyoonn Uwumbor ga fikr mi nkun ni na, le m ga loln ni pu nsan, ki buen Galilee."

²⁹ Le Piita bui u, "Bi momok yaa san ki cha si kan, mma aan san cha si."

³⁰ Le Yesu bui u, "M tuk si mbamom la, kinyeek kimi-na, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi le lelee aakoo-ja nin wii."

³¹ Le Piita po beenin len ke, "Bi yaa po ban bi ku m ni si kan, maan len ke maa nyi si."

Le waadidiliib momok mu len kina.

Yesu aah mee Uwumbor pu na

(Matiu 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Le bi ti fuu nibaa chee, bi yin nima chee ke Getsemane. Le u bui waadidiliib, "Kal do man, m buen ti mee Uwumbor."

³³ Le u di Piita, ni Jems, ni Jonn buen. Le usui bii pam. Mpombiin ni nsugar nan muk u sakpen. ³⁴ Le u bui bi, "Nsui bii sakpen, ki ti nyan. Ni wu ke nkun aah wu pu na. Kal do ki li lik man."

³⁵ Le u foor siib, ki doon kitiy lichichikr, ki mee Uwumbor ke ni yaa ga nmaa na aan u taa ji falaa u choo na kan, u taa cha u ji falaa ngbaan, ³⁶ ki bui ke, "Nte, aa ga nmaa na tiwan momok. Nyan mi falaa u choo na ni. Aa mu tee na saageehn, ki taa na maageehn."

³⁷ Le u gir buen waadidiliib bitaa ngbaan chee, ki ti muin bi do geen; le u bui Simonn Piita ke, "Simonn, aa do geen la aa? Saa nmaa li ka lik kikirur kibaa aa? ³⁸ Ni li ka lik man, aan ki li mee Uwumbor, aan ki taa koo ntom ni. Nisui ban ni li lik, le tiwon aa kom."

³⁹ Le u ki foor siib ki ti mee Uwumbor, ki ki bui u tibor tichachaan ngbaan, ⁴⁰ le ki ki gir buen waadidiliib chee, ki ti muin bi ki do geen la; ngeen nan joo bi sakpen. Le baa nyi baah ga len pu na.

⁴¹ Le u ki buen ti mee Uwumbor, ki ki gir ni taataa, ki ki muin bi do geen; le u baa bi, "Ni beenin fuur ki do geen la aa? Ni neer a. N-yoonn fuu a. U kooh min Unibom Aabo, ki di na titunwanbirdam anhaal ni la. ⁴² Fii, ti li cha man. Lik, unii u kooh mi na peen ni a."

Baah chuu Yesu pu na

(Matiu 26.47-56; Luk 22.47-53; Jonn 18.3-12)

⁴³ Waah laa bi len kina na, le Judas u ye waadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa na fuu ni. Le kinipaak dii u. Bi nan joo kijaak aajum ni jagbaali mam. Bi nan nyan ni Uwumbor aatotoorninkpiib, ni Uwumbor aakaal aamomokb, ni Juu yaab aaninkpiib chee la. ⁴⁴ Judas u kooh Yesu na, nan bui kinipaak ngbaan ke bi yaa ti kan

† : Lik Sekaria 13.7.

u moor unii u aatakpiln † na kan, uma le na. Bi chuu u mpɔɔn, ki di u buen.

⁴⁵ Judas aah fuu ni na, le u kpaan buen Yesu chee, ki ti bui ke, "Umoɔmɔkr," le ki moor utakpiln. ⁴⁶ Le bi chuu Yesu mpɔɔn pu. ⁴⁷ Waadidiliib ponn ni ubaa nan yoor waajaak aajuk ki gaa per Uwumbɔr aatotoorninkpel aanaagbiija aatafal. ⁴⁸ Le Yesu baa binib bi dan bi nan chuu u na ke, "Ni joo kijaak aajum ni jagbaali mam ke ni nan chuu mi ke maah ye ufifiir le na aa? ⁴⁹ Iwiin moɔmɔk m nan bi ni chee Uwumbɔr Aadichal ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr, le naa chuu mi. Tɔ, nimina ŋa ke ni gbiin Uwumbɔr Aagban aah len pu na la."

⁵⁰ Le waadidiliib moɔmɔk san cha u.

⁵¹ Unachipɔɔn ubaa nan bi nima chee, ki pee likekepiln, ki paani Yesu pu. Le bi laan chuu unachipɔɔn ngbaan aakekeln. ⁵² Le u san cha waakekeln, ki san cha unmeen.

Juu yaab aaninkpiib aah jin Yesu tibɔr pu na (Matiu 26.57-68; Luk 22.54-55, 63-71; Jɔnn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Le bi di Yesu buen Uwumbɔr aatotoorninkpel aadichal ni. Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamoɔmɔkb mu kuun ni nima chee. ⁵⁴ Le Piita paa Yesu pu, ki bi dandar, le ki ti fuu Uwumbɔr aatotoorninkpel aachiln ni, ki koo, ki ti kal bikikiirb chee wol mmii. ⁵⁵ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni bibɔjirb aaninkpiib moɔmɔk ban biseeraadam bi ga bii Yesu aan bi ku u na. ⁵⁶ Le biseeraadam pam moɔn inyamɔn paan u, ki bii u. Baah len pu na, naa kpaan. Nima pu na, baa kan waataani.

⁵⁷ Le bijab bibaa fii sil, ki moɔn inyamɔn paan u, le ki bui ke, ⁵⁸ "Ti ŋun u len ke u ga gbaa wii Uwumbɔr Aadichal li binib maa li na, ki ki maa liken li binib aa maa li na, iwiin itaa." ⁵⁹ Le bijab bimina mu aah len pu na, naa kpaan.

⁶⁰ Le Uwumbɔr aatotoorninkpel ngbaan fii sil bi moɔmɔk aanimbiin ni, le ki baa Yesu, "Saan len tibaa aa? Binib ngbaan aah bii si pu na, ti gbii aan taa gbii?"

⁶¹ Le Yesu si ŋmin, kaa len tibaa. Le Uwumbɔr aatotoorninkpel ki baa u, "Aa ye Kristo u ga gaa binib lii na aan saa ye? Aa ye Uwumbɔr u ti pak u na Aajapɔɔn aa?"

⁶² Le Yesu bui ke, "M ye. Ni ga kan min Unibɔn Aabo ka Uwumbɔr aarɔngii moɔ. Ni ga kan m bi ntaalangbam ni paacham ki choo."

⁶³ Waah len kina na, le Uwumbɔr aatotoorninkpel chuu kar ubaa aawanpeenkaan, le ki bui ke, "Taa ki ban seeraadam. U di ubaa ŋarj Uwumbɔr la. ⁶⁴ Ni ŋun waah sii Uwumbɔr pu na. Ni dak kinye?"

Le bi moɔmɔk bui ke u ŋeer bi ku u la.

⁶⁵ Le bi ponn ni bibaa piin ki bi teei timɔɔtan ŋani u pu, le ki di likekeln poo unibil, ki gbaa u, ki baa u ke, "Ulau faa si?" Bikikiirb ngbaan mu nan gaa u ki gbaa u.

† : ...moor utakpiln: Israel yaab nan doon tɔb kina le ki moɔk ngeehn.

Piita aah nee Yesu pu na

(Matiu 26.69-75; Luk 22.56-62; Jɔnn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Piita aah nan bi lichiln ngbaan ni na, le Uwumbɔr aatotoorninkpel aanaagbiipii ubaa dan ⁶⁷ ki nan kan Piita bi wol mmii. Le u lik u mbamoɔm, le ki bui u, "Aa mu nan bi Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na chee."

⁶⁸ Le Piita nee, ki bui u, "Maa bee saah len pu na aatataa," le ki nyan lipaal kikaakpaak ponn ni. N-yoonn ngbaan le ukooja wii.

⁶⁹ Le unaagbiipii ngbaan ki kan u, le ki bui binib bi si nima chee na ke, "Umina ye Yesu aadidiliib ponn ni ubaa la." ⁷⁰ Le Piita ki nee lelee.

Le ni ki kpee siib, le binib bi si u chee na bui u ke, "Ni ye mbamoɔn, aa ye Yesu aadidiliib ponn ni ubaa la; aa mu ye Galilee aatiŋ aanii la."

⁷¹ Le Piita puu Uwumbɔr, ki bui ke, "Maa nyi naah len unii u na. M yaa moɔn nnyamoɔn kan, Uwumbɔr daa ntafal."

⁷² Libuul ngbaan ni, le lelee aakooja wii. Le Piita teer ke Yesu ba bui u ke, "Aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi le lelee aakooja nin wii." Piita aah teer kina na, le u wii pam.

Pailat aah jin Yesu tibɔr pu na

(Matiu 27.1-2, 11-14; Luk 23.1-5; Jɔnn 18.28-38)

15 Kichakpinaanyeeek ni le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamoɔmɔkb, ni bibɔjirb aaninkpiib moɔmɔk kal ki kpokl baah ga ŋa pu na. Le bi buu Yesu tikululn, ki di u buen kitiŋ ngbaan aaninkpel u bi yin u ke Pailat na chee, ki di u ŋa unjaal ni. ² Le Pailat baa u, "Aa ye Juu yaab aabɔr la aa?"

Le u bui u, "Saah len pu na, ni ye kina."

³ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ngbaan bii u sakpen. ⁴ Le Pailat ki baa u, "Saan len tibaa aa? Li pel baah bii si sakpen pu na."

⁵ Le Yesu aa ki len tibaa. Waah kaa len tibaa na, le ni gar Pailat pam.

Baah len ke bi ga ku Yesu pu na

(Matiu 27.15-26; Luk 23.13-25; Jɔnn 18.39-19.16)

⁶ Njim ngbaan aayoonn nan saa kan, Pailat ga nyan unaagbiija u kinipaak ban u na lii. ⁷ N-yoonn ngbaan, unaagbiija ubaa nan bi kiyondiik ni, bi yin u ke Barabas. U ni bakadam bi nan dii u na nan tukni kitiŋ ngbaan aaninkpiib, ki ku binib. Nima pu le bi nan di bi ŋa kiyondiik ni. ⁸ Le kinipaak ngbaan dan Pailat chee, ki bui u ke u ŋa waah ti ŋani pu njim ngbaan yoonn moɔmɔk na, ki nyan unaagbiija ubaa lii. ⁹ Le u baa bi, "Ni ban m nyan ni Juu yaab aabɔr la aa?" ¹⁰ Pailat bee ke Uwumbɔr aatotoorninkpiib kpa lipiipoln Yesu pu, nima le cha bi di u ŋa unjaal ni.

¹¹ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib bui kinipaak ngbaan ke bi tuk Pailat ke u nyan Barabas lii, naa ye Yesu.

¹² Kinipaak ngbaan aah tuk Pailat kina na, le u ki baa bi, "Kina kan, uja u ni yin u ke Juu yaab aabɔr na, m ga ŋa u kinye?"

¹³ Le bi teen ke, "Kpaa u ndɔpuinkoo pu."

¹⁴ Le Pailat baa bi, "Ba ŋa? U tun bakaa bayoo?"

Le bi moo tar sakpen ke, "Kpaa u ndɔpuinkoo pu."

¹⁵ Le Pailat ban ke u sɔŋ bisui. Kina pu na, u nan nyan Barabas lii, le ki cha waajab lue Yesu ŋinaalab, ki di u ŋa biŋaal ni, bi ti kpaa u ndɔpuinkoo pu.

Butɔb aajab aah yook Yesu pu na

(Matiu 27.27-31; Jɔnn 19.2-3)

¹⁶ Le butɔb aajab ngbaan di u buen Pailat aachiln ni, ki yin bijab biken ke bi kuun ni. ¹⁷ Le bi chuu peer waawanpeenkaan, le ki di libɔkumaln peen u, ki di ikokon luu kiyikpupuk ki di chiŋ u, ¹⁸ le ki doon u ke, "Juu yaab aabɔr, aa kɔkɔ?" ¹⁹ ki joo lidabil gbaa uyil paab, le ki teei timɔɔtan lɛe u, ki gbaan unimbiin ni ki doon u. ²⁰ Baah ŋa u mbɔnyun ki ti doo na, le bi chuu peer libɔkumaln ngbaan, ki di waawanpeenkaan peen u, ki di u nyan, bi ti kpaa u ndɔpuinkoo pu.

Baah kpaa u ndɔpuinkoo pu pu na

(Matiu 27.32-44; Luk 23.26-43; Jɔnn 19.17-27)

²¹ Baah cha na, le bi ton uja ubaa nsan ni, bi yin u ke Simon, u ye Sairene aatiŋ aanii la. U nyan ni ntingbaan ni, le ki choo Jerusalem. U nan ye Aleksanda ni Rufus aate la. Le bi chuu u mpɔkɔ ke u tun Yesu aadɔpuinkoo. ²² Le bi di Yesu buen nibaa chee, bi yin nima chee ke Golgota. Golgota aataata le ye ke "Kiyikpaŋ aapepel." ²³ Baah ti fuu nima chee na, le binib bibaa ban bi tii Yesu ndaan mu nnyɔk ŋmal mu ponn ni na ke u nyun. Le u yii, kaa nyun. ²⁴ Le butɔb aajab ngbaan kpaa u ndɔpuinkoo pu, ki di waawanpeenkaan yakr tɔb. Bi nan too inaan ke bi lik bimɔk aah ga kan ni na. ²⁵ Ni nan ye kichakpiik ni, tikur tiwae yoonn la, le bi kpaa u ndɔpuinkoo pu. ²⁶ Le bi ŋmee kigbaŋ budabu cha bi ku u na, ki di tam waadɔpuinkoo pu, uyil paab. Bi nan ŋmee ke, "Juu yaab aabɔr." ²⁷ Bi nan di bififiirb bilee kpaa idɔpuinkee pu. Bi di ubaa kpaa uŋangii wɔb, ki di uken kpaa uŋangan wɔb. [²⁸ Le ni gbiiin Uwumbɔr Aagbaŋ aah len pu na ke, "Bi ŋa u ke baah ŋani titunwanbirdam pu na." †]

²⁹ Waah lee ndɔpuinkoo pu na, le binib bi jer nima chee na seei u, ki gbakr biyil, le ki bui u, "Aa mu. Si u len ke aa ga gbaa wii Uwumbɔr Aadichal ki ki maa li iwiin itaa na, ³⁰ sunn ni ndɔpuinkoo ngbaan pu ki ŋmar."

³¹ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔkɔkb mu ŋa u mbɔnyun, ki bui tɔb ke, "U gaal biken le bi ŋmar, kaan ŋmaa gaa ubaa lii. ³² Kristo u ga gaa binib lii ki ye Juu yaab aabɔr na, u sunn ni

ndɔpuinkoo pu dandana wee, aan ti kan ki gaa u ki kii."

Le baah di bififiirb bilee bi kpaa u chee idɔpuinkee pu na, bi mu sii u.

Yesu aah kpo pu na

(Matiu 27.45-56; Luk 23.44-49; Jɔnn 19.28-30)

³³ Nwiin kaasisik ni, le itingbaan mɔmɔk bɔln, ki ti saa nwiin aah kpar pu na. ³⁴ Nwiin aah kpar na, le Yesu teen mpɔkɔ pu ke, "Eloi, eloi, lama sabaktani."

Naatataa le ye ke "Maawumbɔr, Maawumbɔr, ba pu aa siir cha mi?" †

³⁵ Binib bi nan si nima chee na ŋun waah teen pu na, le bibaa bui ke, "Li pel man, u yin Elaija la." ³⁶ Le bi ponn ni ubaa san buen ki ti yoor nkiisuk, ki nan di bɔn ndaan mu mɔkɔ na ni, le ki di ŋa lidabil pu, ki di ŋa Yesu aamɔb chee ke u moor, le ki bui ke, "Di cha man, aan ti lik ke Elaija ga dan ki nan sunn ni u aan waan dan."

³⁷ Le Yesu ki teen mpɔkɔ pu, le ki kpo.

³⁸ Le likekeln li yakr Uwumbɔr aadiik ni nfum mulee na, chuu kar paacham ki ti saa kitiŋ. ³⁹ Le butɔb aajab aaninkpel u si ndɔpuinkoo ngbaan taab na kan Yesu aah kpo pu na, le ki bui ke, "Mbamɔn, uja ngbaan sil ye Uwumbɔr Aajapɔkɔ la."

⁴⁰ Bipiib bibaa mu nan bi nima chee, ki si dandar, ki si lik. Bi ponn ni ubaa ye Mari Magdalene, uken mu ye Salome, uken mu ye Mari u ye Jems waatiir ni Joses aana na. ⁴¹ Yesu aah nan bi Galilee na, le bipiib ngbaan nan dii u, ki tun lituln ter u. Bipiib bi wiir ki nan dii u dan Jerusalem na mu nan bi nima chee.

Baah sub Yesu pu na

(Matiu 27.57-61; Luk 23.50-56; Jɔnn 19.38-42)

⁴² Kijook aah joor na, le uja ubaa fuu ni, bi yin u ke Josef. U nan ye Arimatea aatiŋ aanii la, ki ye bibɔjirb aaninkpiib ponn ni ubaa, ki kpa liyimbil. ⁴³ U mu nan bi kii Uwumbɔr aanaan aah ga fuu ni buyoonn na. Ni nan ye kitaak ki ga woln Juu yaab aakpaakool daal na, buyoonn bi gor ke bi ji likpaakool daal na. Le Josef buen Pailat chee ni lipobil, ki ti bui u, "Tii mi Yesu aawon."

⁴⁴ Pailat aah ŋun ke u kpo na, le ni gar u. Le u yin ni bi-jab aaninkpel na, ki nan baa u ke, "Yesu aah kpo na, ni yunn aa?" ⁴⁵ Le u tuk u waah kpo buyoonn na. Pailat aah ŋun ke u kpo na, le u tii Josef nsan ke u yoor waa-won. ⁴⁶ Josef nan daa likekenyaan, ki nyan Yesu aawon ndɔpuinkoo pu, ki di u poo likekeln ngbaan ni, ki di u ti sub kitakpaluŋ ni. Bi nan gbii kitakpaluŋ ngbaan litakpasakpeln libaa aasikakl ni la. Le u di litakpapapaln len mbisamɔb. ⁴⁷ Le Mari Magdalene, ni Mari u ye Joses aana na, kan baah di Yesu aawon sub nin chee na.

† : Lik Aisaya 53.12.

†† : Lik Ilahn 22.1.

Yesu aah fikr nkun ni pu na

(Matiu 28.1-8; Luk 24.1-12; Jonn 20.1-10)

16 Juu yaab aakpaakool daal aajook, le Mari Magdalene ni Salome, ni Mari u ye Jems aana na, buen ti daa tulalee, bi ti di ŋa Yesu aawon pu. ² Le ki woln kitaak kichakpinaanyeeek ni, nwiin aah laa puu na, le bi buen likaakul ngbaan chee. ³ Tɔ, litakpal li lek kitakpaluŋ ngbaan aamɔb na ye lisakpelŋ la. Nima pu na, baah cha na, le bi baa tɔb ke, “Ŋma ga ti biln litakpal na tii timi?” ⁴ Le bi lik, ki kan ke litakpal na aa ki lek. ⁵ Le bi koo likaakul na ponn ni ki kan unachipɔɔn ubaa ka ŋŋangii wɔb ki pee libɔkupiln fɔfɔk. Le ni gar bi pam.

⁶ Le u bui bi, “Ni taa cha ni gar nimi man. Ni ban Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii u bi nan kpa a u ndɔpuinkoo pu na la. U fikr nkun ni a. Waa bi do. Lik man baah nan di u bil nin chee na. ⁷ Ni li cha ki ti tuk Piita ni waadidiliib biken ke u loln bi pu nsan, ki cha Galilee aatiŋ ni. Bi ga ti kan u nima, waah nan tuk bi pu na.”

⁸ Le ni gar bipiib na pam, le biwon gbaa. Le bi nyan likaakul na ni, ki san. Ijawaan aah chuu bi na, le baa tuk unii ubaa.

Yesu aah di ubaa mɔk binib pu na

(Matiu 28.9-10; Jonn 20.11-18; Luk 24.13-35)

[⁹ Juu yaab aakpaakool daal aah jin ki woln kitaak na aachakpitaawoln, Yesu aah fikr nkun ni na, le u puen di ubaa mɔk Mari Magdalene. Mari le ye upii u Yesu nan nyan tiyayaar tilole u ni na. ¹⁰ Le Mari buen binib bi nan dii Yesu na chee. Bi nan kpa mpombiin ki ka wii. Le Mari tuk bi ke u kan Yesu, u fikr nkun ni a. ¹¹ Baah ŋun kina na, le baa pak ti.

¹² Nimina aapuwɔb, le bi ponn ni bilee nan chuun cha ntingbaan ni. Baah cha na, le Yesu nan di ubaa mɔk bi. Waa nan bi ke waah nan bi pu buyoonn Mari Magdalene kan u na. ¹³ Le bi gir buen biken chee, ki ti tuk bi ke bi kan Yesu. Le baa pak baah len pu na.

Yesu aah di ubaa mɔk waadidiliib pu na

(Matiu 28.16-20; Luk 24.36-49; Jonn 20.19-23; Lituln 1.6-8)

¹⁴ Nimina aapuwɔb, le waadidiliib kipiik ni ubaa ka ji tijikaar. Baah bi ji na, le Yesu di ubaa mɔk bi, le ki kae bi, ke ba ŋa baa pak binib bi kan u, waah fikr nkun ni aapuwɔb na aah len pu na, ke bitafal le pɔkɔ. Baa gaa u ki kii mbamɔm. ¹⁵ Le u ki tuk bi, “Ni li cha dulnyaa mɔmɔk ni, ki di tibɔnyaan tee tuk binib mɔmɔk. ¹⁶ Unii u gaa mi ki kii, ki cha bi muin u nnyun ni na, u ga ŋmar. Unii u kaa gaa mi ki kii na, Uwumbɔr ga bui ke waabɔr bii. ¹⁷ Binib bi gaa mi ki kii na ga tun lijinjiir aatun. Maayimbil pu le bi ga nyan tiyayaar binib ni; bi ga len ilin yayan; ¹⁸ bi ga chuu iwaa, le yaan ŋa bi nibaa. Bi yaa nyu liluul kan, laan ŋa bi nibaa. Bi ga di biŋaal paan bibum pu, le bi ga pɔkɔ.”

Uwumbɔr aah di Yesu buen paacham pu na

(Luk 24.50-53; Lituln 1.9-11)

¹⁹ Tidindaan Yesu aah len bi chee tibɔr doo na, le Uwumbɔr di u buen paacham, le u ti kal unangii wɔb. ²⁰ Le waadidiliib buen njipepel mɔmɔk ni, ki ti tuk binib tibɔnyaan tee. Le Tidindaan ter bi, ki cha bi tun lijinjiir aatun. Baah tun lijinjiir aatun na, nima le mɔk binib ke baah len tibɔnyaan ti na, ti gbii. Amii.]

LUK

1 Maaninkpel Teofilus, binib pam nan pɔɔn bibaa ki ηmee kigbanj ponn ni tibɔr ti nan ηa tikaasisik ni na. ² Binib bi kan tibɔr ngbaan aah piin ki ti doo pu na mooni ti, ki tuk timi. Le bi ηmee baah tuk timi pu na. ³ Min Luk, m mu bee mbamɔm tibɔr ngbaan aah piin pu ki ti doo pu na. Nima le m dak ke ni ηan m mu ηmee ti, taah piin ki ti saa pu na, ki tii si, ⁴ aan aa mu bee baah tuk si tibɔr ti na aabamɔn.

Uwumbɔr aatuun aah len ke bi ga maa Jɔnn pu na

⁵ Buyoonn Herod nan ye Judea aatiη aabɔr na, le Uwumbɔr aatotoor ubaa nan bi, bi nan yin u ke Sekaria. U nan ye Abija aamaal ponn ni aanii la. Upuu aayimbil nan ye Elisabef. U mu nan ye Uwumbɔr aatotoor Aaronn aamaal ponn ni aanii ubaa la. ⁶ Sekaria ni upuu mɔmɔk nan ye bininyaam Uwumbɔr chee, ki dii waakaal mɔmɔk, ki ηani waah ban pu na, kaa kpa taani ubaa. ⁷ Baa nan kpa ubo. Elisabef nan ye upiηjoob la. Bi mɔmɔk mu nan por la.

⁸ Uwumbɔr aatotoorb aakaal aah dii pu na, le bi lee Sekaria, u ti koo Uwumbɔr Aadichal ni ki see tulalee aayon. Waayoonn aah fuu ni na, le u koo Uwumbɔr Aadichal ni, u ti tun lituln limina. ¹⁰ Buyoonn u bi seer tulalee aayon ngbaan tii Uwumbɔr na, le kinipaak sakpeη bi lipaal, ki mee Uwumbɔr. ¹¹ Le u kan Uwumbɔr aatuun, baah seer tulalee aayon libimbiln li paab na aarηangii wɔb. ¹² Sekaria aah kan u na, le ni muk u, le ijawaan chuu u. ¹³ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui u, "Sekaria, taa san ijawaan. Uwumbɔr ηun saameen a. Aapuu Elisabef ga maa ubijabo, ki tii si. Le aa ga yin u ke Jɔnn. ¹⁴ U yaa ma u kan, le aa ga li kpa mpopiη pam. Binib pam mu ga li mɔmɔni. ¹⁵ U ga li ye uninyuun Uwumbɔr chee. Waan nyu ηjubil aadaan, ki mu aan nyu ndaan mubaa. U ga li gbii Uwumbɔr Aafuur Nyaan buyoonn bi ga maa u na, ki li joo cha. ¹⁶ U ga cha nimi Israel yaab pam gir ti dii Bidindaan Uwumbɔr. ¹⁷ U ga li kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan, ni mɔmɔk, ke Uwumbɔr aabɔnabr Elaija aah nan kpa pu na, ki ga loln ni Tidindaan pu nsan. U ga cha tetiib ni baabim ki kpaan. † U ga cha binib bi kaa kii Uwumbɔr aamɔb na li kpa nlan, aan bi kpeln, ki li dii bininyaam aah dii pu na. U ga toor binib, bi li ye binib bi gor ki kii Uwumbɔr na."

¹⁸ Le Sekaria bui Uwumbɔr aatuun ngbaan, "M por a, mpuu mu por a; m ga ηa kinye ki bee ke saah len pu na ga sil ηa."

† : Lik Malakai 4.5-6.

¹⁹ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui u, "M ye Gabriel u si Uwumbɔr aanimbiin ni na la. U tun ni mi ke m nan tuk si tibɔnyaan tee. ²⁰ Ni yaa nan ηeer kan, maah len pu na ga gbiin. Saah kaa pak maah len pu na, le aa ga ηa ubir, kaan ki ηmaa len tibɔr ki ti saa buyoonn tiwan nimina ga ηa na."

²¹ Le kinipaak ngbaan si lipaal, ki si kii buyoonn Sekaria ga nya ni Uwumbɔr Aadichal ni na. U nan yunn kaa nyan ni, le ni gar bi pam. ²² Waah nan nyan ni na, waa ηmaa len bi chee tibɔr. Nima le cha bi bee ke u kan liηinjiir aawan Uwumbɔr Aadichal ni. Le u beenin len libir, kaa ηmaa len tibɔr.

²³ Waawiin aah ye pu u tun lituln Uwumbɔr Aadichal ni na aah doo na, le u kun. ²⁴ Ni bi ki cha, le upuu Elisabef dek lipuul, ki di ubaa bɔr iηmal iηmu, ²⁵ le ki bui ke, "Uwumbɔr lik maah bi pu na la, le ki ηa mi tibulchinn kina ki tii mi, ki nyan mi inimɔmɔn ni."

Uwumbɔr aatuun aah bui Mari ke u ga maa Yesu pu na

²⁶ Lipuul aah ηa iηmal iloob aapuul na, le Uwumbɔr tun waatuun Gabriel ke u buen Galilee aatiη kibaa ni, bi yin ki ke Nasaref, ²⁷ ke u buen usapɔm ubaa chee, bi yin u ke Mari. Waa nyi uja. Bi nan puu ke bi ga tii u tichar. Bi yin uchal Josef, u ye Ubɔr David aamaal ponn ni aanii ubaa la. ²⁸ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan fuu ni Mari chee ki doon u, le ki bui u, "Uwumbɔr ηa si tibulchinn sakpen a, ki bi aa chee, ki ηa tinyoor ηa aa pu ki jer waah ηa bipiib mɔmɔk pu na."

²⁹ Waah len kina na, le ni gar Mari sakpen. Le u dakl lik waah len pu na aatataa. ³⁰ Le u ki bui u, "Mari, taa san ijawaan. Uwumbɔr ηa si tibulchinn la. ³¹ Aa ga dek lipuul, ki maa ubijabo ki yin u ke Yesu. ³² U ga li ye uninyuun la. Bi ga yin u Uwumbɔr u kaa kpa ηeen aato na Aajapɔm. Tidindaan Uwumbɔr ga tii u uyaaja Ubɔr David aanaan. ³³ U ga li ye uyaaja Jakob aayaabitiib †† aabɔr n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Waanaan aan doo."

³⁴ Le Mari baa Uwumbɔr aatuun ngbaan ke, "Maah kaa nyi uja na, m ga ηa kinye ki maa ubo?"

³⁵ Le u bui u, "Uwumbɔr Aafuur Nyaan ga sunn ni aa pu. Uwumbɔr u kaa kpa ηeen aato na aapɔm ga cha aa dek lipuul. Nima pu na, saah ga maa ubo u na ga li ye chain. Bi ga yin u ke Uwumbɔr Aajapɔm la. ³⁶ Lik, aana aabo Elisabef, u por na, u mu pil ubijabo aapuul.

†† : Jakob aayaabitiib ye Israel yaab la.

Baah nan yin u ke upiiŋoob na kpa iŋmal iloob aapuul la; ³⁷ nibaa aa ככּ Uwumbɔr chee.”

³⁸ Le Mari bui Uwumbɔr aatuun ngbaan, “M ye Uwumbɔr aanaagbiipii la. Saah len pu na, u cha ni ŋa kina.” Le Uwumbɔr aatuun ngbaan buen.

Mari aah mann Elisabef pu na

³⁹ N-yoonn ngbaan le Mari gor mala ki buen ŋjoo ponn ni, le ki ti buen kitiŋ kibaa ni, ki bi Juda aatiŋ ponn ni, ⁴⁰ le ki koo Sekaria do, ki doon Sekaria aapu Elisabef. ⁴¹ Elisabef aah ŋun idoon pu na, le waabo fii uponn ni. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin Elisabef. ⁴² Le u len mpɔɔn pu ki bui Mari, “Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa aa pu ki jer waah ŋa bipiib mɔmɔk pu na, ki ŋa tinyoor ŋa ubo u bi aaponn ni na mu la. ⁴³ Ba ŋa Uwumbɔr nyuŋ mi kina ki cha Ndindaan aana dan nan mann mi? ⁴⁴ Ntafal aah ŋun saadoon na, le maabo fii mponn ni, waah kpa mpopiin pu na. ⁴⁵ Si u gaa Uwumbɔr ki kii na, u ŋa tinyoor ŋa aa pu la, ki ga ŋa waah nan tuk si ke u ga ŋa pu na.”

Mari aah gaa nlahn ki pak Uwumbɔr pu na

⁴⁶ Le Mari bui ke,
“M nyuŋni Uwumbɔr nsui ni la.
⁴⁷ M kpa mpopiin sakpen, Uwumbɔr u gaa mi lii na pu.
⁴⁸ U teer mi u ye waanaagbiipiigiin na bɔr.
Dandana ki joo cha, binib mɔmɔk ga len
ke Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa m pu la,
⁴⁹ ba pu? Uwumbɔr u kpa mpɔɔn na tun litukpaan ki tii mi.
Waayimbil ye chain la.
⁵⁰ Binib bi san u na, u san bi kinimbaak,
ni biyaabitiib, ni biyaabisɔɔk ponn ni ki joo cha.
⁵¹ U mɔk binib waapɔɔn,
ki jenn kalmbaanidam bi dak ke bi ye bininyuum na.
⁵² U nyan bibɔrɔkpaam baanaan ni,
ki nyuŋ bigiim.
⁵³ Binib bi nkon joo bi na,
u tii bi tijaakar nyaan, bi ji bab.
U cha biwankpadam chuun ni iŋaalpeen.
⁵⁴ Waah nan puu tipuur ti tii tiyaajatiib na,
u ŋa kina la, ki ter waatutum Israel yaab.
⁵⁵ U teer ki san Abraham ni uyaabitiib kinimbaak
n-yoonn mu kaa kpa ndoon na la.”
⁵⁶ Tɔ, Mari nan bi Elisabef do iŋmal itaa, le ki nin gir kun.

Baah ma Jɔnn u muini binib nnyun ni na pu na

⁵⁷ Le ni ŋeer Elisabef maa ubo. Le u ma ubijabo. ⁵⁸ Le udoyaab ŋun ke Uwumbɔr san u kinimbaak sakpen. Le u ni bi kpaan ki mɔmɔk.

⁵⁹ Waabo aawiin iniin daal, le bi dan bi nan gii uchak-paln, le ki ban bi yin u ke Sekaria ke baah yin ute pu na. ⁶⁰ Le una aa kii, ki bui ke bi ga yin u ke Jɔnn la.

⁶¹ Le bi bui u, “Unii ubaa aa kpa liyimbil limina nimi aamaal ponn ni.” ⁶² Le bi di biŋaal len ute chee, ki baa u ke u ban ke bi yi waabo kinye.

⁶³ Le u bui bi ke bi tii u kigban. Baah tii u na, le u ŋmee ke, “Waayimbil le ye Jɔnn.” Le ni gar bi mɔmɔk pam. ⁶⁴ Libuul ngbaan ni le Sekaria aalambil lɔkr. Le u piin ki bi len ki pak Uwumbɔr. ⁶⁵ Le ijawaan chuu bidoy-aab mɔmɔk. Le Judea aatim mumɔk bi ŋjoo ponn ni na aanib ŋun tibɔr ngbaan. ⁶⁶ Ni nan ŋa binib bimɔk ŋun ti na ilandak. Le bi baa ke, “Ubo ngbaan ga li ye ba aani-bol?” Ba pu? Uwumbɔr aarŋaal nan bi u pu.

Sekaria aah pak Uwumbɔr pu na

⁶⁷ Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin Sekaria, u ye Jɔnn aate na, le ki cha u len Uwumbɔr aabɔr:

⁶⁸ “Cha ti pak Tidindaan u ye timi Israel yaab Aawumbɔr na.

U dan nan ter waanib, ki nyan bi tinaagbiir ni,
⁶⁹ ki tii timi unii u ga gaa timi lii, ki kpa mpɔɔn,
ki ye waatutum Ubɔr David
aamaal ponn ni aanii ubaa na.

⁷⁰ U nan cha waabɔnabtiib chain len kina n-yaayoonn na
ki joo cha.

⁷¹ U nan puu tipuur ke u ga nyan timi, timi aadim aarŋaal ni,

ni bimɔk nan timi na aarŋaal ni, aan ti ŋmar.
⁷² U nan len ke u ga san tiyaajatiib kinimbaak,
ki teer waah puu tipuur ti ye chain na bɔr.

⁷³ U nan puu tipuur tii tiyaaja Abraham,
⁷⁴ ke u ga nyan timi, timi aadim aarŋaal ni,
aan ti dii u ki taa li san ijawaan,

⁷⁵ ki li bi chain,
ki li kpa mbimbinyaan u chee n-yoonn mɔmɔk.

⁷⁶ Si, maabo, bi ga yin si ke Uwumbɔr u kaa kpa ŋeen aatɔ na aabɔnabr.

Aa ga loln ni Tidindaan pu nsan,
ki toor nsan tii u,

⁷⁷ ki tuk waanib ke u ga di cha baatunwanbir pinn bi,
ki gaa bi lii;

⁷⁸ ba pu? timi Aawumbɔr kpa tibulchinn,
ki san timi kinimbaak.

U yaa gaa timi lii kan,
ni ga li bi ke nwiin aah puu ni pu na.

⁷⁹ Ni ga woln binib bi bi mbɔmɔkɔn
ni ki san nkun ijawaan na pu,

ni ga mɔk timi nsan mu ga tii timi nsuudoon na.”

⁸⁰ Le ubo ngbaan muun, ki dii Uwumbɔr ni usui mɔmɔk, le ki nan bi nteersakpiin ni, ki ti saa buyoonn u piin ki bi tuk Israel yaab Uwumbɔr aabɔr na.

† : Ni nan ye iwiin inaa bee iŋmu aasachuln la.

Baah ma Yesu pu na

(Matiu 1.18-25)

2 N-yoonn ngbaan le Ubɔrkpaan Siisa Agustus len ke binib mɔmɔk kuun ni ki nan ηmee baayimbil, u lik baah wiir pu na. ² Baah kahn binib kina njan pu na, Kirinius le nan ye Siria aatiη aaninkpel. ³ Le binib mɔmɔk buen bido aatiη ni, bi ti ηmee baayimbil.

⁴ Josef nan ye Ubɔr David aamaal ponn ni aanii ubaa la. Nima pu na, u nan nyan Nasaref, kitiη ki bi Galilee aatiη ni na, le ki buen Ubɔr David aatiη, ki bi yin ki ke Betlehem, ki bi Judea aatiη ni na. ⁵ Le u ni upuu Mari, u kpa lipuul na, buen bi ti ηmee baayimbil. ⁶ Baah bi Betlehem aatiη ni na, le ni ηeer u maa ubo. ⁷ Le u ma waajan aabijabo, ki di u poo likekeln ni, ki di u di ηa tiwakor aah ηmɔ timoor daka u ponn ni na; mpaan aa nan ki bi bicham aadiik ponn ni ke bi koo.

Uwumbɔr aatuuntiib aah fuu ni bipihdam chee pu na

⁸ Bipihdam bibaa nan bi nima chee timoor ni, ki kpa baapiih ki lik i kinyeek. ⁹ Le Uwumbɔr aatuun dan bi chee. Le Uwumbɔr aawiihn woln bi pu. Le ijawaan chuu bi sakpen. ¹⁰ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui bi, "Taa san ijawaan man. M joo ni tibɔnyaan ti ga tii binib mɔmɔk mpopiin sakpen na la. ¹¹ Kinyeek kee bi ma unii u ga gaa nima lii na, Ubɔr David aatiη ni. Uma le ye Tidindaan Kristo. ¹² Ni ga kan ubo ngbaan aah poo ηikeken ni, ki dɔ tiwakor aah ηmɔ timoor daka u ponn ni na. Nima le ga li ye limɔkl ki tii nima."

¹³ Libuul ngbaan ni le Uwumbɔr aatuuntiib bi wiir sakpen na fuu ni ntuun ngbaan chee, le ki pak Uwumbɔr, ki len ke,

¹⁴ "Cha ti nyuη Uwumbɔr u bi paacham na.

Lifuur ga li bi dulnyaa wee ni.

Uwumbɔr san binib kinimbaak la."

¹⁵ Le Uwumbɔr aatuuntiib ngbaan gir buen paacham. Le bipihdam ngbaan bui tɔb, "Cha ti buen Betlehem aatiη ni dandana, ki ti lik Uwumbɔr aah tuk timi ke tiwan ni ηa nima na."

¹⁶ Le bi buen mala, ki ti kan Mari, ni Josef, ni ubo ngbaan. Ubo ngbaan dɔ tiwakor aah ηmɔ timoor daka u ponn ni na. ¹⁷ Bipihdam ngbaan aah kan u na, le bi tuk binib Uwumbɔr aatuun ngbaan aah tuk bi ubo ngbaan aabɔr pu na. ¹⁸ Binib bimɔk ηun bipihdam ngbaan aah len pu na, le ni gar bi. ¹⁹ Mari le teer tibɔr timina mɔmɔk, ki dakl lik taatataa usui ni. ²⁰ Le bipihdam ngbaan gir buen baapiih chee timoor ni. Baah cha na, le bi nyuηni Uwumbɔr ki pak u, baah kan ki ηun pu na mɔmɔk pu; bi kan ki ηun Uwumbɔr aatuun ngbaan aah tuk bi pu na.

Baah yin Yesu liyimbil pu na

²¹ Ubo ngbaan aawiin iniin daal le ni ηeer bi gii uchakpaln. Le bi yin u ke Yesu. Buyoonn Mari aa nan kee dek lipuul na, le Uwumbɔr aatuun ngbaan nan bui u ke bi yin u kina.

Baah di Yesu ki di tii Uwumbɔr pu na

²² Buyoonn ni ηeer bi ηa Mari chain, Moses aakaal aah mɔk pu na, le bi di ubo ngbaan buen Jerusalem, bi ti di u tii Uwumbɔr. ²³ Ni ηmee Uwumbɔr aakaal aagbarη ni ke bi di njan aabijabo mɔk ki di tii Uwumbɔr.

²⁴ Le Josef ni Mari toor kitork ki tii Uwumbɔr, waakaal aah len pu na. Nkaal ngbaan len ke bi di ηinanjel ηilee, bee mbɔrnanjibim mulee ki di toor kitork ngbaan.

²⁵ Uja ubaa nan bi Jerusalem aatiη ni. Bi nan yin u ke Simeonn. U nan ye uninyaan la, ki dii Uwumbɔr aakaal mɔmɔk mbamɔm, ki lik bundaln Uwumbɔr ga nyan Israel yaab baafalaa ni na. Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan bi u chee, ²⁶ ki nan mɔk u ke waan kpo, see u kan Uwumbɔr aanii Kristo u ga gaa binib lii na waahr.

²⁷ Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan cha u koo Uwumbɔr Aadichal ni, le Yesu aate ni una joo ni Yesu ki di koo ni Uwumbɔr Aadichal ni, bi ti di u tii Uwumbɔr. Buyoonn bi di u koo ni na ²⁸ le Simeonn gaa u unjaal ni, le ki pak Uwumbɔr, ki bui ke,

²⁹ "Uwumbɔr, aa ga ηmaa cha saatutunn nya dulnyaa wee ni, nsuudoon ni;

ba pu? dandana aa ηa saah nan len pu na,

³⁰ ki cha nnimbil kan Saabo u ga gaa timi lii na.

³¹ Aa nan len ke aa ga tun ni u dulnyaa wee ni.

Dandana wee u ga nya, aan binib mɔmɔk bee waabɔr.

³² U ye nwiihn ki ga woln binib bi

kaa ye Israel yaab na aanimbil.

U pu, le binib ga nyuη saanib Israel yaab."

³³ Simeonn aah len ubo ngbaan aabɔr kina na, le ni gar ute ni una. ³⁴ Le Simeonn ηa Uwumbɔr aanyoor ηa bi pu, le ki bui ubo ngbaan aana Mari, "Uwumbɔr nyan ubo ngbaan ke u sunn timi Israel yaab ponn ni pam taab, ki nyuη ti ponn ni pam mu. U ye limɔkl li binib pam ga yii li na. ³⁵ Nima le ga kpiir baah dak pu bisui ni na. Aasui mu ga bii sakpen a, ki ga li wu ke unyoohn na."

³⁶ Le upininkpel ubaa, u ye Uwumbɔr aabɔrnappii, aan bi yin u ke Ana na, mu nan bi. U nan ye Fanuel aabisal, ki ye Aser aanibol ponn ni aanii ubaa la. U nan por sakpen a. U nan bi uchal chee ηibin ηilole, le uchal kpo cha u, le u ye ukpopii. ³⁷ U nan ye ηibin imonko inaa ni ηinaa aanii la. U nan bi Uwumbɔr Aadichal ni n-yoonn mɔmɔk, ki dooni u nwiin pu ni kinyeek, ki lulni bumɔb, ki mee u. ³⁸ N-yoonn ngbaan le u mu fuu ni, ki dooni Uwumbɔr ubo ngbaan pu, le ki di waabɔr tuk Jerusalem aanib bimɔk lik buyoonn Uwumbɔr ga gaa bi lii na.

† : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Masiya aatataa le ye ke bi di olif aakpan kpir unii aayil pu ki mɔk ke u ye Uwumbɔr yoo.

Baah gir ni Nasaref aatiŋ ni pu na

³⁹ Yesu aate ni una nan ŋa Uwumbɔr aakaal aah len pu na mɔkɔk, le ki gir kun bido aatiŋ Nasaref ki bi Galilee aatiŋ ni na. ⁴⁰ Le ubo ngbaan muun, ki moo kan mpɔkɔk, ki kpa nlan sakpen. Le Uwumbɔr aanyoor nan bi u pu.

Yesu aah bi Uwumbɔr Aadichal ni pu na

⁴¹ Libiln mɔk, ute ni una nan chaa Jerusalem, buyoonn Juu yaab ji Lakr-jer aajim ⁴² Yesu aah nan ti saa ŋibin kipiik ni ŋilee na, le bi buen Jerusalem bi ti ji ŋjim ngbaan, baah ŋani pu ŋibin mɔkɔk na. ⁴³ Bi nan bi nima ki ti saa buyoonn ŋjim ngbaan aawiin doo na, le ki gir chaa kun. Le Yesu u nan laa ye ubo na gaar Jerusalem ni. Ute ni una mu aa nyi. ⁴⁴ Bi dak ke u bi usachun ŋeen aatɔtiib ponn ni. Le bi chuun nwimɔn aasachuln, le ki nin ban u bidoyaab ponn ni, kaa kan u. ⁴⁵ Baah kaa kan u na, le bi gir buen Jerusalem ponn ni, ki ti chuun ban u. ⁴⁶ Iwiin itaa daal le bi ti kan u Uwumbɔr Aadichal ni. U ka bimɔkɔkninkpiib aakaasisik ni, ki pel baah len pu na, ki mu baa bi mbaan, ⁴⁷ ki kpa nlan ki bee baah len pu na aatataa, ki giin kii bi mbamɔm. Nima le ni gar binib bimɔk ŋun na. ⁴⁸ Ute ni una aah kan u na, le ni gar bi pam. Le una baa u, "Maabo, ba ŋa aa ŋa timi kina? M ni aate ban si ni mpombiin." ⁴⁹ Le u baa bi, "Ba pu ni ban mi? Naa nyi ke ni ye ke m li bi Nte Uwumbɔr aatuln ni ii?" ⁵⁰ Le baa bee waah len pu na aatataa. ⁵¹ Le u dii bi ki gir Nasaref aatiŋ ni, le ki kii bimɔi. Le una joo tibɔr timina mɔkɔk usui ni. ⁵² Yesu nan muun ki moo kan nlan, le ki kan kipak binib ni Uwumbɔr mu chee.

Jonn u muini binib nnyun ni na aah moon Uwumbɔr aabɔr pu na

(Matiu 3.1-12; Mak 1.1-8; Jonn 1.19-28)

3 Buyoonn Ubɔrkpaan Tiberius Siisa nan jin waanaan ŋibin kipiik ni ŋinŋmu ni, aan Pontius Pailat mu ye Judea aatiŋ aaninkpel, Herod mu ye Galilee aabɔr, aan unaal Filip mu ye Iturea aatiŋ, ni Trakonitis aatiŋ aabɔr, Lisanius mu ye Abilene aatiŋ aabɔr, ² aan Anas ni Kayafas mu ye Uwumbɔr aato-toorninkpiib na, n-yoonn ngbaan le Jonn u ye Sekaria aajapɔkɔk na nan bi nteersakpiin ni. Le Uwumbɔr len u chee tibɔr nima. ³ Le u bɔ dii Jonndann aamɔɔl aatingbaan ni, ki mooni ke, "Kpeln nima aabimbin man, aan m muin nima nnyun ni, le Uwumbɔr ga di cha nima aatunwanbir pinn nima." ⁴ Waah ŋa kina na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aah nan ŋmee pu Uwumbɔr Aagbaŋ ni na ke, "Unii ubaa bi nteersakpiin ni ki tar, 'Toor Uwumbɔr aasan man

† : Bi nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer bundaln Uwumbɔr aatuun u ku binib na nan lakr bi pu jer na. Lik Nnyam 12.1-27; Ikaal 16.1-8.

ki ŋa waasan mu li tok ki tii u.

⁵ Bi ga di titan gbiin tifatann mɔkɔk, ki ber ŋijoo ni ŋigongon mɔkɔk lii taab, ki naar isan imɔk gɔr na, ki ŋa isan imɔk kaa joon na, i li joon tii u.

⁶ Binib mɔkɔk ga kan Uwumbɔr aah ga gaa bi lii pu na." ††

⁷ Le kinipaak nan dan Jonn chee, ki ban ke u muin bi nnyun ni. Le u baa bi, "Nimi ijagen aabim, ŋma sur nima ke ni nya ntafadaan mu choo na ni?" ⁸ Ni li tun lituln li ga mɔk ke ni sil kpeln nima aabimbin na, ki taa bui ke niyaaja aah ye Abraham na, nima le ga cha ni nyan ntafadaan ni. M tuk nima la, Uwumbɔr ga ŋmaa di ŋitakpal ŋimina kpeln Abraham aayaabitiib. ⁹ Dandana wee Uwumbɔr toor kichɔk ke u ti gaa isui imɔk kaa lu ŋjubil ŋi ŋan na, ki di ŋa mmii ni."

¹⁰ Le kinipaak ngbaan baa u, "Kina kan, ti ga ŋa kinye?"

¹¹ Le u bui bi, "Unii u kpa ŋibɔkul ŋilee na, u tii unii u kaa kpa libaa na. Unii u mu kpa tijikaar na, u yakr tii unii u kaa kpa na."

¹² Bilampoogaab mu nan dan u chee, ki ban ke u muin bi nnyun ni, le ki baa u, "Umɔkɔkr, ti mu ga ŋa kinye?"

¹³ Le u bui bi, "Ni taa gaa ŋimombil ki jer baah siin nima pu na."

¹⁴ Le butɔb aajab mu baa u, "Ti mu ga ŋa kinye?"

Le u bui bi, "Ni taa gaa unii ubaa aamombil mpɔkɔk man, ki taa galn unii u kaa kpa taani na. Cha ninimbil gbiin nima aapal."

¹⁵ Jonn pu, le binib aalandak fii. Bi mɔkɔk baa bisui ni ke, "U ye Kristo u ga gaa timi lii na aan waa ye?" ¹⁶ Le Jonn bui bi mɔkɔk, "Mma muin nima nnyun ni la. Tɔ, unii u jer mi na mu choo. Maa ŋeer ke m gbiln waanaatak aarŋmin ki tii u. Uma le ga muin nima Uwumbɔr Aafuur Nyaan, ni mmii ni. ¹⁷ U joo waayikpimbik ŋaal ni, u ti chaar waajikaar, ki di njikaabim ŋa lipil ni, ki di tigbengbir see mmii mu kaan junna ni."

¹⁸ Kina le Jonn nan sur binib ngbaan, ki di ŋimɔbon aabɔŋ kpee ki sur bi, ki mooni tibɔnyaan ngbaan. ¹⁹ U nan sur Ubɔr Herod mu. Herod nan gaa unaal aapuu Herodias, ki ki tun titunwanbir sakpen ki kpee. Nima le cha Jonn nan sur u. ²⁰ Le Herod ki tun titunwanbir tiken ki kpee, ki chuu Jonn laŋ kiyondiik ni.

Jonn aah muin Yesu nnyun ni pu na

(Matiu 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹ Jonn aah nan muin binib nnyun ni na, le u muin Yesu mu nnyun ni. Le Yesu mee Uwumbɔr. Waah bi mee Uwumbɔr na, le kitaapaak chuu piir. ²² Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan sunn ni, ki nan tɔŋ u pu, ki naahn linanjel. Le nneel nyan ni paacham ki len, "Aa ye Njapɔkɔk u m gee si na la. Nnimbil gbiin si." ‡

†† : Lik Aisaya 40.3-5. ‡ : Lik Aisaya 42.1.

Yesu aayaajatiib ponn ni aayimbil

(Matiu 1.1-17)

²³ Buyoonn Yesu naahn ke waah ŋa ŋibin piitaa aanii na, le u piin ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Binib nan dak ke u ye Josef aajapɔkɔn la.

Josef nan ye Heli aajapɔkɔn,

²⁴ Heli mu nan ye Matat aajapɔkɔn, Matat mu nan ye Liifai aajapɔkɔn,

Liifai mu nan ye Melki aajapɔkɔn, Melki mu nan ye Janai aajapɔkɔn,

Janai mu nan ye Josef aajapɔkɔn,

²⁵ Josef mu nan ye Matatias aajapɔkɔn, Matatias mu nan ye Amos aajapɔkɔn,

Amos mu nan ye Nahum aajapɔkɔn, Nahum mu nan ye Esli aajapɔkɔn,

Esli mu nan ye Nagai aajapɔkɔn,

²⁶ Nagai mu nan ye Maaf aajapɔkɔn, Maaf mu nan ye Matatias aajapɔkɔn,

Matatias mu nan ye Semeinn aajapɔkɔn, Semeinn mu nan ye Josek aajapɔkɔn,

Josek mu nan ye Joda aajapɔkɔn,

²⁷ Joda mu nan ye Joanann aajapɔkɔn, Joanann mu nan ye Resa aajapɔkɔn,

Resa mu nan ye Serubabel aajapɔkɔn, Serubabel mu nan ye Sealtiel aajapɔkɔn,

Sealtiel mu nan ye Neri aajapɔkɔn,

²⁸ Neri mu nan ye Melki aajapɔkɔn, Melki mu nan ye Adi aajapɔkɔn,

Adi mu nan ye Kosam aajapɔkɔn, Kosam mu nan ye Elmadam aajapɔkɔn,

Elmadam mu nan ye Er aajapɔkɔn,

²⁹ Er mu nan ye Josua aajapɔkɔn, Josua mu nan ye Elieser aajapɔkɔn,

Elieser mu nan ye Jorim aajapɔkɔn, Jorim mu nan ye Matat aajapɔkɔn,

Matat mu nan ye Liifai aajapɔkɔn,

³⁰ Liifai mu nan ye Simeonn aajapɔkɔn, Simeonn mu nan ye Juda aajapɔkɔn,

Juda mu nan ye Josef aajapɔkɔn, Josef mu nan ye Jonam aajapɔkɔn,

Jonam mu nan ye Eliakim aajapɔkɔn,

³¹ Eliakim mu nan ye Melea aajapɔkɔn, Melea mu nan ye Mena aajapɔkɔn,

Mena mu nan ye Matata aajapɔkɔn, Matata mu nan ye Natann aajapɔkɔn,

Natann mu nan ye Ubɔr David aajapɔkɔn,

³² Ubɔr David mu nan ye Jese aajapɔkɔn, Jese mu nan ye Obed aajapɔkɔn,

Obed mu nan ye Boas aajapɔkɔn, Boas mu nan ye Salmonn aajapɔkɔn,

Salmonn mu nan ye Nasonn aajapɔkɔn,

³³ Nasonn mu nan ye Aminadab aajapɔkɔn, Aminadab mu nan ye Adminn aajapɔkɔn,

Adminn mu nan ye Arni aajapɔkɔn, Arni mu nan ye Hesronn aajapɔkɔn,

Hesronn mu nan ye Peres aajapɔkɔn, Peres mu nan ye Juda aajapɔkɔn,

³⁴ Juda mu nan ye Jakob aajapɔkɔn, Jakob mu nan ye Aisak aajapɔkɔn,

Aisak mu nan ye Abraham aajapɔkɔn, Abraham mu nan ye Tera aajapɔkɔn,

Tera mu nan ye Nahor aajapɔkɔn,

³⁵ Nahor mu nan ye Serug aajapɔkɔn, Serug mu nan ye Reu aajapɔkɔn,

Reu mu nan ye Peleg aajapɔkɔn, Peleg mu nan ye Eber aajapɔkɔn,

Eber mu nan ye Sela aajapɔkɔn,

³⁶ Sela mu nan ye Kainann aajapɔkɔn, Kainann mu nan ye Afaksad aajapɔkɔn,

Afaksad mu nan ye Sem aajapɔkɔn, Sem mu nan ye Nowa aajapɔkɔn,

Nowa mu nan ye Lamek aajapɔkɔn,

³⁷ Lamek mu nan ye Metusela aajapɔkɔn, Metusela mu nan ye Enok aajapɔkɔn,

Enok mu nan ye Jared aajapɔkɔn, Jared mu nan ye Mahalaleel aajapɔkɔn,

Mahalaleel mu nan ye Kenann aajapɔkɔn,

³⁸ Kenann mu nan ye Enos aajapɔkɔn, Enos mu nan ye Sef aajapɔkɔn,

Sef mu nan ye Adam aajapɔkɔn, Uwumbɔr le nan naan Adam.

Kinimbɔŋ aah ŋɔŋ Yesu pu na

(Matiu 4.1-11; Mak 1.12-13)

4 Yesu, u nan gbii Uwumbɔr Aafuur Nyaan na nan nyan Jɔkɔdann aamɔkɔn chee. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha u buen nteersakpiin ni, ² le kinimbɔŋ ti ŋɔŋ u nima, iwiin imonko ilee. Iwiin imonko ilee ngbaan Yesu aa jin nibaa. Le iwiin ngbaan aah jer na, nkon chuu u.

³ Le kinimbɔŋ bui u, "Aa yaa ye Uwumbɔr Aajapɔkɔn kan, bui litakpal limina aan li kpaln tijikaar."

⁴ Le Yesu bui ki ke, "Ni ŋmee Uwumbɔr Aagbanj ni ke, 'Tijikaar baanja aan ŋmaa tii unii limɔfal.'"

⁵ Le kinimbɔŋ di u buen lijoal li fɔk na paab, ki ti mɔk u dulnyaa wee ni aanaan mɔmɔkɔn libuul ngbaan ni, ⁶ le ki bui u, "M ga di mɔkɔn mumina mɔmɔkɔn, ni mu aawangol tii si. Bi nan di ni mɔmɔkɔn tii mi la. M mu ga ŋmaa di ni tii unii u m ban na. ⁷ Aa yaa gbaan nnimbiin ni ki pak mi kan, sin le ga li yeh ni mɔmɔkɔn."

⁸ Le Yesu bui ki ke, "Ni ŋmee Uwumbɔr Aagbanj ni ke, 'Li pak Aadindaan Uwumbɔr ki dii uma baanja.'"

⁹ Le kinimbɔŋ di u buen Jerusalem, ki ti di u ŋɔŋ Uwumbɔr Aadichal paab, le ki bui u, "Aa yaa ye Uwumbɔr Aajapɔkɔn kan, lir ni kitiŋ; ¹⁰ ni ŋmee Uwumbɔr Aagbanj ni ke,

'U ga tuk waatuuntiib ke bi li lik si.

¹¹ Le bi ga li joo si biŋaal ni, aataal taa gbeer litakpal.'"

¹² Le Yesu bui ki ke, "Uwumbɔr Aagbanj len ke, 'Taa ŋɔŋ Aadindaan Uwumbɔr.'"

¹³ Kinimbɔŋ aah tɔŋ Yesu ntɔŋ mɔmɔk ki ti doo na, le ki laa siir cha u.

Yesu aah piin waatun Galilee aatiŋ ni pu na

(Matiu 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ N-yoonn ngbaan le Yesu gir kun Galilee aatiŋ ni. Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn mu bi u ni. Le waayim-bil moon Galilee aatingbaan mɔmɔk ni. ¹⁵ Le u koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔnyaan. Le binib mɔmɔk nyuŋ u.

Nasaref aatiŋ aanib aah yii Yesu pu na

(Matiu 13.53-58; Mak 6.1-6)

¹⁶ Yesu nan ti fuu Nasaref aatiŋ, baah nan kpiin u nin chee na. Juu yaab aakpaakool daal, le u koo mmeen aadiik ni, waah ŋani pu n-yoonn mɔmɔk na. Le u fii sil ke u karn Uwumbɔr Aagbaŋ ni. ¹⁷ Le bi nan di Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aagbaŋ di tii u. Le u kpar kigbaŋ ngbaan, ki kan nin chee ŋmee ke,

¹⁸ "Uwumbɔr Aafuur Nyaan bi m ni;

u nyan mi ke m tuk bigiim tibɔnyaan tee.

U tun ni mi ke m nan tɔŋ binib bi kpa mpombiin na aasui,

ki tuk binaagbiib ke m gaa bi lii la,

ki tuk bijoom ke m likr binimbil,

ki nyan bifalaadam baafalaa ni,

¹⁹ ki tuk binib ke buyoonn Uwumbɔr ga gaa waanib lii na fuu ni." †

²⁰ Le Yesu ki kpab kigbaŋ ngbaan, ki ki giin ki tii mmeen aadiik ni aatotoor ngbaan, le ki kal. Le binib bimɔk bi mmeen aadiik ni na aanimbil kal u pu. ²¹ Le u bui bi, "Naah ŋun Uwumbɔr Aagbaŋ ni aabɔr ti din wee na gbiin la."

²² Le bi mɔmɔk pak u. Waah len iliinyaan pu na, le ni gar bi pam. Le bi baa tɔb, "Waa ye Josef aajapɔɔn la aa?"

²³ Le u bui bi, "M bee ke ni ga bui mi liyatanakl limina, 'Dɔkta, tii aabaa laafee.' Ni ga ki bui mi, 'Ti ŋun saah tun lijinjiir aatun Kapenaum aatiŋ ni pu na. Tun kina do chee na, saatiŋ ponn ni.' ²⁴ M tuk nimi mbamɔn la, binib aan nyuŋ Uwumbɔr aabɔnabr ubaa udo aatiŋ ni.

²⁵ "Li pel man, Elaija aayoonn na, utaal aa nan nun ŋibin ŋitaa ni iŋmal iloob. Le nkon sakpem lir kitiŋ ngbaan ni. N-yoonn ngbaan Israel yaab ponn ni bikpopi-ib nan bi ki wiir. ²⁶ Uwumbɔr mu aa nan tun Elaija u ti ter bi ponn ni ubaa. U nan tun u Sarefaf aatiŋ, ki bi Saidonn aatiŋ ni na, ke u ti ter ukpopii u bi nima na. ²⁷ Uwumbɔr aabɔnabr Elaisa aayoonn na, bikɔndam nan bi Israel yaab ponn ni ki wiir; le Uwumbɔr aa cha bi ponn ni ubaa pɔɔk. Naamann, u nan ye Siria aatiŋ aanii na baanja le u nan cha u pɔɔk."

²⁸ Yesu aah len kina na, le binib bimɔk bi mmeen aadiik ni na gee liŋuul sakpen, ²⁹ le ki fii, ki chuu nyan u kitiŋ ngbaan ni, ki di u buen baatiŋ aah bi lijooll li

† : Lik Aisaya 61.1-2.

paab na, bi ti di u lii lijooll ngbaan aataab. ³⁰ Le u bɔ dii bikaasisik ni ki buen.

Yesu aah nyan tiyayaar uja ni pu na

(Mak 1.21-28)

³¹ U nan fuu Kapenaum, kitiŋ ki bi Galilee aatiŋ ni na. Le Juu yaab aakpaakool daal u koo mmeen aadiik ni, ki ti tuk binib Uwumbɔr aabɔr. ³² Waah tuk bi tibɔr ti na, le ni gar bi pam. Ba pu? waabɔr nan kpa mpɔɔn. ³³ Le uja u tiyayaar joo u na bi mmeen aadiik ngbaan ni, le ki teen mpɔɔn pu ke, ³⁴ "Sin Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na, aa ban ba ti chee? Aa dan aa nan ŋa timi yɔli la aa? M nyi si. Aa ye Uwumbɔr aanii u ye chain na la."

³⁵ Le Yesu kae tiyayaar ngbaan, ki len ke, "Ŋmim. Di uja ngbaan lii." Le tiyayaar ngbaan di u lii kitiŋ, ki nyan cha u. Taah lii u kitiŋ na, naa ŋa u nibaa.

³⁶ Le ni gar bi mɔmɔk pam. Le bi baa tɔb, "Ba aabɔboln tɔ? U kpa yiko ni mpɔɔn le ki tuk tiyayaar ke ti di binib lii. Le ti kii waamɔb." ³⁷ Le Yesu aayimbil moon ŋipepel mɔmɔk, nima chee.

Yesu aah tii bibum pam laafee pu na

(Matiu 8.14-17; Mak 1.29-34)

³⁸ Yesu nan nyan mmeen aadiik ni, ki buen Simonn aadichal ni. Le Simonn aapuu aana aawon tɔŋ sakpen. Le bi mee Yesu ke u ter u. ³⁹ Le Yesu dan nan sil jonn u pu, le ki kae iween i joo u na. Le uwon tɔŋ. Libuul ngbaan ni le u fii, ki chann bi tichann.

⁴⁰ Tɔ, nwiin aah bi lir na, le binib bimɔk kpa bibum bido na joo ni bi Yesu chee. Le iween aabɔŋ aabɔŋ joo bi. Le u di unjaal paan bi mɔmɔk pu, ki cha bi pɔɔk. ⁴¹ Le tiyayaar mu di binib pam lii, ki teen ke, "Aa ye Uwumbɔr Aajapɔɔn la."

Tiyayaar ngbaan bee ke u ye Kristo u gaa binib lii na. Nima pu le u kae ti, kaa cha ti len tibaa.

Yesu aah tuk binib Uwumbɔr aabɔr Judea aatiŋ ni pu na

(Mak 1.35-39)

⁴² Naah woln kichakpinaanyeeke ni na, le u nyan nima, ki buen nibaa chee, ki ti bi ubaa. Le kinipaak ngbaan bi ban u. Baah ti kan u na, le bi gar u ke u taa buen cha bi. ⁴³ Le u bui bi, "See m buen ntim muken ponn ni, ki ti tuk bi mu Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan. Nima le cha Uwumbɔr tun ni mi."

⁴⁴ U nan bɔ dii Juu yaab aatim ni, le ki koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr.

Yesu aah yin njan aadiliib pu na

(Matiu 4.18-22; Mak 1.16-20)

5 Daalbaadaal le Yesu nan si Genesaret Aanyusakpem aagbaan, †† le kinipaak gob u, ki mueni u, bi ŋun Uwumbɔr aabɔr. ² Le u kan iŋɔi ilee

†† : Genesaret Aanyusakpem: Bi ki yin mu ke Galilee Aanyusakpem la.

nnyusakpem aagbaan. Bijanbam aa bi i ponn ni. Bi nan bi nibaa chee, ki bi finni baapɔr. ³ Le Yesu koo buɔɔɔ bubaa ponn ni, bu ye Simonn yaab na, le ki bui u ke u foor buen nnyun ponn ni siib. Baah foor siib na, le u kal nima chee buɔɔɔ na ponn ni, le ki tuk kinipaak ngbaan Uwumbɔr aabɔr.

⁴ Waah tuk bi ti doo na, le u bui Simonn, "Buen nnyun aah nyoo nin chee na, aan ni ti mee tipɔr ngbaan ki chuu ijan."

⁵ Le Simonn bui u, "Ndindaan, ti ban ijan kinyeek na mɔk linimaln, kaa kan nibaa. Tɔ, saah len pu na, m ga mee tipɔr na nnyun ni." ⁶ Le bi mee tipɔr, ki chuu ijan pam. Le tipɔr ngbaan ban ti kar. ⁷ Le bi kab biɔaal ki yin biɔeen aatɔtiib bi bi buɔɔɔ buken ponn ni na ke bi dan nan ter bi. Le bi dan, ki nan nyan ijan ki gbiin iɔɔi ilee ngbaan mɔkɔkɔ. Nima le cha iɔɔi ngbaan ban i muin. ⁸ Simonn Piita aah kan kina na, le u gbaan Yesu aanimbiin ni, ki bui u, "Ndindaan, siir m chee. M ye titunwanbirdaan la."

⁹ Baah chuu ijan sakpen pu na, le ni gar Simonn ni binib bimɔk bi u chee na, ¹⁰ ni Sebedee aajapɔtiib Jems ni jɔnn bi nan ye Simonn aatutuɔeertiib na. Le Yesu bui Simonn, "Taa san ijawaan. Dandana ki joo cha, aa ga li ban binib tii Uwumbɔr la."

¹¹ Le bi dar baanɔi cha n-gbaan, ki di cha ni mɔkɔk, ki dii Yesu.

Yesu aah cha ukɔndaan pɔkɔ pu na

(Matiu 8.1-4; Mak 1.40-45)

¹² Yesu nan bi kitiɔ kibaa ni. Ukɔndaan ubaa mu bi nima. Waah kan Yesu na, le u dan nan gbaan unimbiin ni, ki di unimbil chiɔ kitiɔ, ki garɔ u, le ki bui u, "Ndindaan, aa yaa gee kan, aa ga ɔmaa cha m pɔkɔ." ¹³ Le Yesu taln uɔaal ki meeh u, ki bui u, "M gee. Aa pɔkɔ." Libuul ngbaan ni, le u pɔkɔ. ¹⁴ Le Yesu bui u, "Taa tuk unii ubaa. Li cha Uwumbɔr aatotoor chee, ki ti di aabaa mɔk u, ki toor kitork tii Uwumbɔr ke Moses aakaal aah siin pu na. Nima le ga mɔk binib ke aa pɔkɔ a."

¹⁵ Le Yesu aayimbil moo moon ɔjipepel mɔkɔkɔ. Le kinipaak sakperɔ kuun u chee ke bi ɔnun waah len pu na, ki ban ke u cha bi ponn ni bi ye bibum na pɔkɔ. ¹⁶ N-yoonn, n-yoonn kan, le u ti nya bi chee, ki buen kipɔkɔ ni, u ti mee Uwumbɔr.

Yesu aah cha uja u aawon faan na pɔkɔ pu na

(Matiu 9.1-8; Mak 2.1-12)

¹⁷ N-yoonn ngbaan le Yesu nan bi tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Le Farisii yaab ni ikaal aamɔkɔkɔ bi nyan ni Galilee aatingbaan ni, ni Judea aatingbaan ni, ni Jerusalem na, nan ka u chee. Uwumbɔr aapɔkɔ nan bi u chee, le u cha bibum pɔkɔ. ¹⁸ Le bijab bibaa luln ni uja u aawon faan na likekeln ni, ki ban bi di u koo ni kidiik ni, ki di u bil Yesu aanimbiin ni. ¹⁹ Binib aah nan wiir pu na, baa kan mpaan bi koo ni. Le bi jon kidiik ngbaan paab, † le ki chee liboln, ki di u di luln ni, ki di u

bil kidiik ponn ni, Yesu aanimbiin ni. ²⁰ Le Yesu kan baah gaa u ki kii pu na, le ki bui uja u aawon faan na, "Njɔ, m di cha saatunwanbir pinn si."

²¹ Waah len kina na, le Uwumbɔr aakaal aamɔkɔkɔ bi Farisii yaab dak bisui ni ke, "U ye ɔmaa ki sii Uwumbɔr? Ubaa aan ɔmaa di cha pinn titunwanbir see Uwumbɔr baanja."

²² Yesu nan bee baah dak pu na, le ki baa bi, "Ba pu ni dak kina nisui ni? ²³ Maah len ke m di cha waatunwanbir pinn u na le pɔkɔ aan m yaa len ke 'Fiin ki li chuun' le pɔkɔ? ²⁴ M ga mɔk nimi ke min Unibɔn Aabo kpa mɔkɔkɔ dulnyaa wee ni ke m di cha pinn titunwanbir." Waah len kina na, le u bui uja u aawon faan na, "M bui si la, fii ki yoor saawandookaan ki li chaa kun."

²⁵ Libuul ngbaan ni le u fii binimbil ni, ki yoor waawandookaan, ki chaa kun, le ki chuun nyuɔni Uwumbɔr. ²⁶ Le ni gar bi mɔkɔkɔ pam. Le bi nyuɔ Uwumbɔr, ki san ijawaan, ki bui ke, "Din, le ti kan lijnijiir aawan."

Yesu aah yin Liifai pu na

(Matiu 9.9-13; Mak 2.13-17)

²⁷ Nee aapuwɔb, le Yesu nyan nima. Waah cha na le u kan ulampoogaar ubaa, bi nan yin u ke Liifai. U ka baah gaal lampoo nin chee na. Le Yesu bui u, "Li dii mi." ²⁸ Le u di cha waawan mɔkɔkɔ ki fii, ki dii u.

²⁹ Le Liifai ɔa tijikaar sakpen waadichal ni ki tii Yesu. Le bilampoogaab pam ni binib biken dan nan ka ji bi chee tijikaar. ³⁰ Le Farisii yaab ni Uwumbɔr aakaal aamɔkɔkɔ bi mu ye Farisii yaab na bi ɔlɔni, le ki baa Yesu aadidiliib, "Ba ɔa ni ni bilampoogaab ni titunwanbirdam kpaan ki ji tijikaar ki nyu?"

³¹ Le Yesu bui bi, "Binib bi kpa laafee na aa ban dɔkta, see bi bun na le ban dɔkta. ³² Maa dan ke m nan yin bininyaam. M dan ke m nan yin titunwanbirdam ke bi nan kpeln baabimbin la."

Kimɔlul aabɔr

(Matiu 9.14-17; Mak 2.18-22)

³³ Binib bibaa nan dan ki nan tuk Yesu, "jɔnn aadidiliib ni Farisii yaab aadidiliib lulni bumɔb kpala kpala, ki mee Uwumbɔr. Le saadidiliib ma ji ki nyu."

³⁴ Le u baa bi, "Ni ga ɔmaa cha bicham bi dan bi nan ji ubɔkɔdinn aajim na lul bumɔb buyoonn upiidinn bi bi chee na aa? Aayii. ³⁵ N-yoonn choo, le bi ga chuu nyan upiidinn na bi chee mɔkɔkɔ. N-yoonn ngbaan le bi ga lul bumɔb."

³⁶ Le u ki ɔnakl bi liyataɔakl ke, "Ubaa aan chuu gii lekr libɔkupɔln aakekengeln ki ti di leɔ libɔkukpɔkl. U yaa ɔa kina kan, u ga bii lipɔln na. Libɔkupɔln aageln ni libɔkukpɔkl ngbaan aa ɔnak. ³⁷ Ubaa mu aan di ndawiin ki di ɔa kilookpok ponn ni. U yaa ɔa kina kan, kilookpok ngbaan ga puu ki bii. Ndaan na mu ga kpir.

† : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idɔ paan puln tidir paab, le ki di titan por biin. Bi nan maa ɔjibimbin le ki taa joi kidiik aapaacham.

³⁸ See bi di ndawiin ɲa kiloopɔɲ ni. ³⁹ Unii mu yaa nyu ndakpaan kan, waan ki ban ndapɔm. U ga len ke mu kpok na le mɔ.”

Juu yaab aakpaakool daal aabɔr

(Matiu 12.1-8; Mak 2.23-28)

6 Juu yaab aakpaakool libaa daal, le Yesu ni waa-didiliib bɔ dii kisaak kibaa ponn ni. Le waadidiliib geei tijikaar ki per ki ɲmɔ. ² Le Farisii yaab bibaa nan baa bi, “Ba ɲa ni ɲani kina? Timi aakaal aa kii ke ni ɲa kina likpaakool daal.”

³ Le Yesu baa bi, “Naa karn Ubɔr David aah nan ɲa pu na aa? Nkon nan joo u ni waanib. ⁴ Le u koo Uwumbɔr Aadichal ni, ki di Uwumbɔr aaboroboro ɲman, ki joo tii waanib mu, bi ɲman. Baah ɲa kina na, le bi bii Moses aakaal mu len ke Uwumbɔr aatotoorb baanja le ga ɲmɔ boroboro ngbaan na.

⁵ “Tɔ, min Unibɔn Aabo le ye likpaakool daal mu Aadindaan.”

Yesu aah cha uja u aajaal faan na ɔɔɔ pu na

(Matiu 12.9-14; Mak 3.1-6)

⁶ Juu yaab aakpaakool liken daal, le Yesu ki koo mmeen aadiik ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Le uja u aajaal faan na bi nima. ⁷ Le Uwumbɔr aakaal aamɔɔɔb ni Farisii yaab lik Yesu, ke u ga cha u ɔɔɔ likpaakool daal aan waan cha u ɔɔɔ. Bi ban bi kan nsan aan ki galn u, ke u bii likpaakool daal. ⁸ Le Yesu bee baalandak, le ki bui uja u aajaal faan na, “Dan nan sil do binib aanimbiin ni.” Le u fii ti sil nima. ⁹ Le Yesu baa bi, “Likpaakool daal kan, ti ɲa ni ɲan na aan ni kaa ɲan na? Ti tii unii limɔfal aan ti ku u? Timi aakaal mɔk timi kinye?” ¹⁰ Le u lik bi mɔɔɔ, le ki bui uja u aajaal faan na, “Taln aajaal.” Le u taln ujaal. Le mu ɔɔɔ.

¹¹ Le bi gee liɲuul Yesu pu pam, le ki kpokl baah ga ɲa u pu na.

Yesu aah nyan waakpambalb kipiik ni bilee pu na

(Matiu 10.1-4; Mak 3.13-19)

¹² N-yoonn ngbaan le Yesu jon lijuul paab, u ti mee Uwumbɔr, le ki mee u kinyeek ngbaan ki ti woln kitaak.

¹³ Naah woln kichakpinaanyeek ni na, le u yin waa-didiliib ke bi dan u chee, le ki nyan bi ponn ni bijab kipiik ni bilee, ki yin bi ke waakpambalb. ¹⁴ Baayimbil sɔ; Simonn u Yesu duln u ke Piita na, ni unaal Andru; ni Jems, ni Jɔnn, ni Filip, ni Batolomiu, ¹⁵ ni Matiu, ni Tomas, ni Jems u ye Alfeus aajapɔɔɔ na; ni Simonn u nan ban u kuln waatiɲ aadim na; ¹⁶ ni Judas u ye Jems aajapɔɔɔ na; ni Judas Iskariot u ga nan kooh Yesu na.

Yesu aah moon Uwumbɔr aabɔr ki cha bibum ɔɔɔ pu na

(Matiu 4.23-25)

¹⁷ Le Yesu sunn ni lijuul ngbaan paab, ki nan sil nin chee ɲak na. Waakpambalb ngbaan mu bi u chee. Binib bi dii u na mu bi u chee ki wiir. Kinipaak ki nyan ni Judea aatingbaan mɔɔɔ ni, ni Jerusalem, ni nnyusakpem aatim Taya ni Saidonn aatingbaan ni na, mu bi nima. ¹⁸ Bi dan ke bi nan ɲun waaliin, ki ban ke u tii bi ponn ni bi ye bibum na laafee. Le u cha bi ɔɔɔ, ki cha binib bi tiyayaar joo bi na mu ɔɔɔ. ¹⁹ Le kinipaak ngbaan mɔɔɔ ban ke bi di biɲaal meeh u; ba pu? mɔɔɔ nyan u ni, ki cha bi mɔɔɔ ɔɔɔ.

Uwumbɔr aanyoor ni tibɔbir aabɔr

(Matiu 5.1-12)

²⁰ Yesu nan lik waadidiliib le ki bui ke:

“Nimi bi ye bigiim na,
Uwumbɔr aanyoor bi ni pu;
nimi le yeh Uwumbɔr aanaa.

²¹ Nimi bi nkon joo nimi dandana na,
Uwumbɔr aanyoor bi ni pu;
ni ga nan ji ki bab.

Nimi bi wii dandana na,
Uwumbɔr aanyoor bi ni pu;
ni ga nan laa.

²² “Binib yaa nan nimi, ki yakr ni chee, ki sii nimi, ki yin nimi mbiindam, min Unibɔn Aabo pu kan, Uwumbɔr aanyoor bi ni pu. ²³ Bi yaa ɲa nimi kina kan, ni li kpa mpopiin sakpen ki li mɔɔɔ; ba pu? ni ga nan kan tinyoor sakpen paacham. Kina le biyaajatiib nan ɲa Uwumbɔr aabɔnabtiib falaa.

²⁴ Nimi biwankpadam, tibɔbir ga li bi ni pu;
ba pu? ni puen kan ni mɔ na la.

²⁵ Nimi bi ji babr dandana na, tibɔbir ga li bi ni pu.
Nkon ga nan chuu nimi.

Nimi bi laa dandana na, tibɔbir ga li bi ni pu.
Ni ga nan li kpa mpombiin ki li wii.

²⁶ “Binib mɔɔɔ yaa pak nimi kan, tibɔbir ga li bi ni pu. Kina le biyaajatiib nan pak biɲmanɲmannim bi nan ɲmanni ke bi ye Uwumbɔr aabɔnabtiib na.”

Naah ga ɲa nimi aadim pu na

(Matiu 5.38-48; 7.12a)

²⁷ “M tuk nimi bi pel na, ni li gee nimi aadim man, ki ɲa binib bi nan nimi na tiɲann, ²⁸ ki ɲa Uwumbɔr aanyoor ɲa binib bi seei nimi na pu, ki mee Uwumbɔr tii binib bi ɲa nimi bakaa na. ²⁹ Unii yaa faa si kitapak kibaa kan, cha u faa kiken mu. Unii yaa gaa saakekeln aa chee kan, di saabɔkul mu ki kpee u. ³⁰ Unii umɔk mee si tiwan na kan, tiin u. Unii yaa yoor saawan kan, taa bui u ke u giini ni. ³¹ Naah ban ke binib li ɲani nimi pu na, ni mu li ɲani bi kina.

³² “Ni yaa gee binib bi gee nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbɔr chee ee? Titunwanbirdam mu gee binib bi gee bi na la. ³³ Ni yaa ter binib bi ter nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbɔr chee ee? Titunwanbirdam mu ɲani kina la. ³⁴ Ni yaa pinn binib bi ga giin tii nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbɔr chee ee? Titunwanbirdam mu pinni titunwanbirdam ke bi ki giin baah pinn bi pu na tii bi. ³⁵ Ni ma kan, ni li gee nimi aadim, ki ɲa bi tinjann, ki pinn binib tiwan, ki taa ki li ban ni. Le Uwumbɔr ga tii nimi tinyoor sakpen. Ni ga li ye Uwumbɔr u kaa kpa ɲeen aatɔ na aabim. Uma le ɲani titunwanbirdam ni binib bi kaa dooni u na tibulchinn. ³⁶ Ni li kpa linimbaasaln ke Nite Uwumbɔr aah kpa pu na.”

Ni taa galni binib

(Matiu 7.1-5)

³⁷ “Ni taa ji binib tibɔr, le Uwumbɔr mu aan ji nimi tibɔr. Ni taa galni binib, le Uwumbɔr mu aan galni nimi. Ni di cha pinn binib man, le Uwumbɔr mu ga di cha pinn nimi. ³⁸ Tiin binib man, le Uwumbɔr mu ga tii nimi. U ga tii nimi sakpen. Mbamɔn, u ga lee gbiin nimi lisambil, le ki yek yek, ki ki lee kpee, le ki nyii nyii ki moo lee kpee aan li ti bar kpir, aan ki di tii nimi. Naah tii binib pu na, Uwumbɔr mu ga giin kina le ki tii nimi.”

³⁹ Le Yesu ɲakl bi liyataɲakl ke, “Ujoon ga ɲmaa mɔk ujoon nsan aa? Bi mɔmɔk bilee aan lir libuul ponn ni ii? ⁴⁰ Unii u bae mbaem na aa jer waamɔmɔkr. Unii umɔk bae mbaem ki chikr na ga li bi ke waamɔmɔkr aah bi pu na la.

⁴¹ “Ba ɲa aa lik ki waa lidɔɔɔl li bi aana aabo animbil ni na, kaa tee waa jaatɔlk u bi aayaan ni na? ⁴² Aa yaa kaa waa jaatɔlk u bi aabaa animbil ni na kan, aa ga tee ɲa kinye ki bui aana aabo ke, ‘Nna aabo, cha m nyan lidɔɔɔl li bi animbil ni na?’ Sin unɲmanɲmann, chuu nyan jaatɔlk u bi animbil ni na waahr, aan ki li waa mbamɔm, aan ki nan nyan aana aabo yaan ni lidɔɔɔl.”

Naah ga ɲa pu ki bee unii aabimbin na

(Matiu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ “Busub bu ɲan na aan lu ɲisubil ɲi kaa ɲan na. Busub bu kaa ɲan na mu aan lu ɲisubil ɲi ɲan na. ⁴⁴ Busub aasubil pu, le aa ga bee bu aah ye busub bu na. Binib aa ker saasaa bukokom pu, kaa ker nkakan ichakpeejagar pu. ⁴⁵ Ilandak nyaan bi uninyaan aasui ni, le ki cha u len ni ɲan na. Ilandakbir bi mbiindaan aasui ni, le ki cha u len ni bir na. Ba pu? ilandak i gbii unii aasui ni na, ima le u ga len.”

Bidimaab bilee aabɔr

(Matiu 7.24-27)

⁴⁶ “Ba pu ni yin mi ke ‘Dindaan, Dindaan,’ kaa ɲani maah tuk nimi ke ni ɲa pu na? ⁴⁷ Unii umɔk dan m chee, ki ɲun maaliin, ki ɲani kina na, m ga mɔk nimi

waah naahn udaan u na. ⁴⁸ U naahn uja u ban u maa kidiik, ki gbii ni nyoo, ki maa lidinyikl ɲitakpal pu na la. Le nwam nyan, ki puu ki yur kidiik ngbaan, le kaa deɲni; ba pu? u maa ki mbamɔm. ⁴⁹ Unii u ɲun maaliin, kaa ɲani kina na naahn uja u maa kidiik kitiɲ pu, kaa puen gbii mbuu ki maa lidinyikl na la. Le nwam nyan ki puu yur ki. Libuul ngbaan ni le ki lir kookoo.”

Yesu aah cha butɔb aajab aaninkpel aanaagbiija pɔkɔ pu na

(Matiu 8.5-13)

7 Waah len tibɔr timina binib aatafal ni ki ti doo na, le u buen Kapenaum aatiɲ ni. ² Le butɔb aajab nkub aaninkpel ubaa nan kpa unaagbiija ubaa ki gee u sakpen. Le unaagbiija ngbaan bun, ki ban u kpo. ³ Le butɔb aajab aaninkpel ngbaan ɲun Yesu aabɔr, le ki tun ni Juu yaab aaninkpiib u chee, bi nan bui u ke u dan nan cha waanaagbiija pɔkɔ. ⁴ Juu yaab aaninkpiib ngbaan aah fuu ni Yesu chee na, le bi gar u ki bui ke, “Butɔb aajab aaninkpel ɲeer ke aa ter u. ⁵ U gee timi aanib, ki maa mmeen aadiik tii timi.”

⁶ Le Yesu dii bi buen. Waah ti peen butɔb aajab aaninkpel ngbaan aadichal na, le uninkpel ngbaan tun ni ujɔtiib ke bi tooh u nsan ni, ki ti bui u, “Tidindaan, butɔb aajab aaninkpel ke: Taa ki ɲani falaa, ke waa ɲeer aa dan udo ki koo waadiik ni. ⁷ U mu aa dak ke u ɲeer u dan aa chee. Aa yaa po sil nsan ni ki len kan, waanaagbiija ga pɔkɔ. ⁸ Uma ubaa kii uninkpel aamɔb, ki mu ye butɔb aajab aaninkpel la, le ki bui ubaa, ‘Li cha,’ le u buen; ki bui ubaa mu, ‘Dan,’ le u dan; le ki bui waanaagbiija, ‘Nja kina,’ le u ɲa.”

⁹ Yesu aah ɲun waah len pu na, le ni gar u pam. Le u fenn ki toɲ kinipaak ki dii u na, le ki bui bi, “M tuk nimi la, maa kee kan unii u bi Israel yaab ponn ni ki gaa mi ki kii mbamɔm kina na.”

¹⁰ Le binib bi tooh Yesu nsan ponn ni na gir kun butɔb aajab aaninkpel do, le ki ti mui waanaagbiija ngbaan pɔkɔ a.

Yesu aah fikr ukpopii aajapɔkɔ nkun ni pu na

¹¹ Naa yunn le Yesu buen kitiɲ kibaa ni, bi yin ki ke Neenn. Le waadidiliib ni kinipaak pam dii u. ¹² Waah peen kitiɲ ngbaan aagoln aabisamɔb na, le u kan uja ubaa kpo, bi tu ni u. Una nan ye ukpopii la. U mu ye uɲapɔnbaal la. Le waatiɲ aanib pam mu dii u ki wiir. ¹³ Tidindaan aah kan ukpopii ngbaan na, le kinimbaak chuu u. Le u bui u, “Taa ki wii,” ¹⁴ le ki too foor duun linikpol na aawandookaan chee, ki meeh ni. Le binib bi tu ni u na sil. Le Yesu bui ke, “Unachipɔkɔ, m bui si, fiin.” ¹⁵ Le uja u kpo na fii kal, ki piin ki bi len. Le Yesu di u tii una.

¹⁶ Le ijawaan chuu bi mɔmɔk. Le bi nyuɲni Uwumbɔr, ki bui ke, “Uwumbɔr aabɔnabr kpaan bi tikaasisik ni. Uwumbɔr dan u nan ter waanib la.”

¹⁷ Le bi mooni tibor timina itingbaan i bi nima chee na ni, ni Judea aatingbaan mawak ni, ki mooni Yesu aayimbil.

Jonn aah tun ni waadidiliib Yesu chee pu na
(Matiu 11.2-19)

¹⁸ Jonn aadidiliib nan tuk u Yesu aah nani pu na mawak. ¹⁹ Le u yin bi ponn ni bilee, le ki tun bi ke bi buen Tidindaan chee, ki ti baa u ke u ye unii u Uwumbor aabonabtiib nan len ke u ga dan na aan waa ye? Bi ga li ban uken aa?

²⁰ Le Jonn aadidiliib ngbaan fuu ni Yesu chee ki nan bui u ke, "Jonn u muini binib nnyun ni na tun ni timi aa chee ti nan baa si ke, 'Aa ye unii u Uwumbor aabonabtiib nan len ke u ga dan na aan saa ye, bee ti ga li ban uken la aa?'"

²¹ N-yoonn ngbaan le Yesu cha bibum pam kawak, ki nyan tiyayaar binib ni, ki likr bijoom bi wiir na aanimbil; ²² le ki bui Jonn aadidiliib, "Gir buen Jonn chee, ki ti tuk u naah njon pu ki kan pu na, ke m likr bijoom aanimbil, ki cha biwab, ni bikandam, ni bitafakpaab kawak, ki fikr binib bi kpo na nkun ni, ki tuk bigiim Uwumbor aabonyaan tee. ²³ Unii u kaa joo mi beeni na, Uwumbor aanyoor bi u pu."

²⁴ Le Jonn aadidiliib aah buen na, Yesu len kinipaak ngbaan chee Jonn aabor ke, "Naah nan buen Jonn chee nteersakpiin ni na, ni nan dak ke ni ga kan kinye? Ni nan dak ke ni ga kan lipul li libuln fiini li na la aa? ²⁵ Ni nan buen ni ti kan uja u pee tiwanyaan na la aa? Binib bi pee tiwanyaan ki ji mmawak na bi biborb aadichal ni la. ²⁶ Ni nan buen ni ti kan Uwumbor aabonabr la aa? Mbamawak, m tuk nimi la, u jer Uwumbor aabonabr. ²⁷ Ni nimee Uwumbor Aagbar ni ke Uwumbor bui ke, 'Maatutunn so. M tun ni u ke u loln ni nsan, ki nan toor nsan siin si.' [†] Jonn le ye ututunn ngbaan. ²⁸ M tuk nimi la, baa kee ma unii ubaa u jer Jonn. Le unii u ye uwaatiir Uwumbor aanaan ni na jer Jonn."

²⁹ Binib mawak ni bilampoogaab nan njon Jonn aaliin, ki cha u muin bi nnyun ni. Nima le kawak ke bi kii ki tii Uwumbor aabamawak. ³⁰ Farisii yaab ni Uwumbor aakaal aamawakb aa nan cha u muin bi nnyun ni. Nima le kawak ke bi yii Uwumbor aamawakboln.

³¹ To, Yesu nan ki bui kinipaak ngbaan ke, "M ga di ba ki di njan dandana aanib ngbaan? Bi bi ke ba na? ³² Bi bi ke mbim mu ka kinyan ni ki tuk binjeen aatotiib, 'Ti pii njwul le ki tii nimi, le naa saar. Ti wii ikpowiil, le naa kaani.' ³³ Dandana aanib ngbaan mu bi kina la; Jonn nan dan ki nan lul bumawak, kaa nyu ndaan, le bi bui ke u kpa kinimbawak. ³⁴ Min Unibon Aabo dan le ki ji ki nyu, le bi bui ke m ye upusakpiindaan ki ye udanyur, ki jonn ni bilampoogaab ni titunwanbirdam la. ³⁵ To, binib bimawak kpa nlan mbamawak na, bi bee ke Uwumbor aah nani pu na, ni njan."

† : Lik Malakai 3.1.

Upii ubaa aah nyun Yesu pu na

³⁶ Farisii aanii ubaa nan bui Yesu ke u dan nan ji u chee tijikaar. Le u koo waadichal ni, ki kal ki bi ji. ³⁷ Le upii u ye titunwanbirdaan na bi kitiij ngbaan ni, ki njon ke Yesu ka ji tijikaar Farisii aanii ngbaan do. Le u joo ni nkpan mu nun kawak na, kpalba nyaan u bi yin u ke al-abasta na ponn ni, ³⁸ le ki dan nan sil Yesu aapuwawak, utaa chee, le ki wii, ki cha tinyunyunn lir Yesu aataa pu, ki finn utaa, le ki joo waayikpir per utaa, ki moor utaa, ki di tulalee ngbaan njmir utaa. ³⁹ Farisii aanii ngbaan aah kan kina na, le u dak usui ni ke, "Uja wee yaa sil ye Uwumbor aabonabr kan, u ba ga bee upii u meeh u na aabimbin aah bi pu na, ke u ye titunwanbirdaan la."

⁴⁰ Le Yesu tuk Farisii aanii ngbaan ke, "Simonn, m ban m bui si tibor tibaa la."

Le u bui u, "Umawakr, lem."

⁴¹ Le Yesu bui u, "Bijab bilee le nan bi, le ki joo uwankpadaan aapawak. Ubaa joo waapawak njimombil ni njeer iwiin ikui njmu aapal na, ubaa mu joo waapawak njimombil ni njeer iwiin piijmu aapal na. ⁴² Bi mawak bilee aah kaa kpa nibaa bi giin tii u na, le u di cha pinn bi kawak. Bijab bilee ngbaan ponn ni, ulau ga li gee u ki jer uken?"

⁴³ Le Simonn bui u, "Waah di cha pinn unii u aapawak wiir na le ga li gee u ki jer u aapawak kaa wiir na."

Le Yesu bui u, "Aa len mbamawak la," ⁴⁴ le ki fenn torj upii ngbaan, ki bui Simonn, "Aa kan upii wee ee? M koo ni saadichal ni, le saa tii mi nnyun ke m finn ntaa. Upii wee ma kan, u di tinyunyunn le finn ntaa, ki di waayikpir per ntaa. ⁴⁵ Saa moor ntakpawl. ^{††} Uma le moor ntaa buyoonn m koo ni na ki nan saa dandana. ⁴⁶ Saa di nkpan njmir n-yil. Uma le di tulalee njmir ntaa. ⁴⁷ M tuk si la, m di cha waatunwanbir ti wiir na ki pinn u. Nima le cha u gee mi sakpen. M yaa di cha pinn unii titunwanbir siib na kan, udaan ga li gee mi siib la."

⁴⁸ Yesu nan bui Simonn kina, le ki tuk upii ngbaan, "M di cha pinn si saatunwanbir la."

⁴⁹ Le binib bi bi ji u chee tijikaar na baa bibaa bisui ni, "U ye njma ki di cha pinn titunwanbir?"

⁵⁰ Le Yesu bui upii ngbaan, "Saah gaa mi ki kii pu na, nima le cha aa njmar. Li cha ki li kpa nsuudoon."

Bipiib bi dii Yesu na

8 Naa yunn le Yesu kawak dii ntisakpem ni ntiwaatiir ni, ki mooni Uwumbor aanaan aabonyaan tee. Waakpambalb kipiik ni bilee mu dii u. ² Bipiib bi u nan cha bi kawak na mu dii u. Iween le nan joo bibaa. Tiyaayar mu nan joo biken. Bi ponn ni ubaa nan ye Mari, u bi yin u ke Magdalene na. Tiyaayar tilole le nan joo u, le Yesu nan jenn nyan ti u ni. ³ Bi ponn ni ubaa mu ye Joana, u ye Uborkpaan Herod aatutunn Chusa aapuu na. Ubaa

†† : ...moor ntakpawl: Israel yaab nan doon kawak kina le ki kawak ngeehn.

mu ye Susana. Bipiib biken mu nan bi ki dii u ki wiir. Le bi mómók di baawan ter u ni waakpambalb.

Unii u yaa njikaabim na aayatanakl

(Matiu 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴ Le binib nyan itingbaan mómók ni, ki dan Yesu chee, ki na kinipaak sakpen. Le u njakl bi liyatanakl:

⁵ “Ukpaal ubaa nan buen u ti yaa njikaabim. Waah yaa na, le mubaa lir nsan ponn ni. Le binib taa taa mu pu. Le inyoon i laani paacham na dan nan peei jin. ⁶ Le mubaa mu lir ntakpateer pu. Le mu guu punn mala, ki mu ki yól mala; ba pu? nima chee aa soon. ⁷ Le mubaa mu lir ikokon ponn ni. Le mu ni ikokon kpaan muun. Le ikokon ku mu. ⁸ Le mubaa mu lir kitiŋ ki njan na ponn ni, ki muun, ki mar, ki lu nkub nkub.”

Yesu aah len kina ti doo na, le u teen ke, “U kpa litafal na kan, u njan.”

Njataa nji pu u njakl bi njyatanak na

(Matiu 13.10-17; Mak 4.10-12)

⁹ Le waadidiliib dan ki nan baa u liyatanakl ngbaan aatataa. ¹⁰ Le u bui bi, “Uwumbor le cha ni bee waanaan aaboborkaan. Biken ma kan, u njak bi njyatanak, aan bi lik, kaan li waa, ki pel, kaan bee naatataa.” †

Unii u yaa njikaabim na aayatanakl aatataa

(Matiu 13.18-23; Mak 4.13-20)

¹¹ “Liyatanakl ngbaan aatataa le ye ke njikaabim ngbaan le ye Uwumbor aabor. ¹² Mu lir nsan ponn ni na le ye binib bi njan Uwumbor aabor na. Le kinimbora dan nan nyan ti bisui ni, bi taa gaa Uwumbor ki kii, ki njmar. ¹³ Mu lir ntakpateer pu na le ye binib bi njan Uwumbor aabor ki gaa ti ni mpopiin na. Bi mu aa gaa ti bisui ni mbamom. Bi gaa Uwumbor ki kii ni yunn siib; to, ntora yaa pii bi kan, le bi ga di u lii. ¹⁴ Mu lir ikokon ponn ni na le ye binib bi njan Uwumbor aabor aan ki cha bitafal bi liwankpal ni, ni dulnyaa ni aawan ni kom na ni, ni baabimbin aabor ni na. Nima le ku tibor ngbaan bisui ni. Le taa mar. ¹⁵ Mu lir kitiŋ ki njan na ponn ni na le ye binib bi aasui njan ki ye mbamom na, ki njan Uwumbor aabor, ki joo ti mbamom, ki kpa limor, ki dii Uwumbor kaa di cha na.”

Karyaa aayatanakl

(Mak 4.21-25)

¹⁶ “Unii yaa see karyaa kan, waan di lisambil ki di chin u pu, kaan di siin tiwandookaan aataab. U ga di u tona tiwan paab la, le u li wiin aan binib bimok koo ni na li waa.

¹⁷ “Tibor timok kom na, ti ga kpiir. Tiboborkaan momom mu ga nyan mpaan pu.

¹⁸ “Cha nitafal li bi naah njan pu na ni man. Unii u kpa na, Uwumbor ga kpee u. Unii u kaa kpa na, Uwumbor ga chuu gaa waah dak ke u kpa ti na.”

Binib bi ye Yesu aana ni unaatiib na

(Matiu 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹ Yesu aana ni unaatiib nan fuu ni ki ban u. Kinipaak ngbaan pu le baa njmaa koo ni u chee. ²⁰ Le bibaa tuk u, “Aana ni aanaatiib si lipaal ki ban si la.”

²¹ Le u bui bi, “Nna ni nnaatiib le ye binib bi njan Uwumbor aabor ki njan taah len pu na.”

Yesu aah na pu ki cha kibura njmin na

(Matiu 8.23-27; Mak 4.35-41)

²² N-yoonn ngbaan le Yesu ni waadidiliib koo burora ni. Le u bui bi, “Cha ti puur nnyusakpem man.” Le bi buen. ²³ Burora na aah cha na, le u do bu ponn ni geen. Le kibura piin ki daar. Le nnyun feei ki koo burora na ni, le bu ban bu gbii. Ni nan ye linimaln la. ²⁴ Le bi dan ki nan finn Yesu ki bui ke, “Tidindaan, Tidindaan, ti ga bee nnyun ni.”

Le u finn, ki kae kibura ni tinyunkpenn. Le kibura ni tinyunkpenn njmin chii. ²⁵ Le u baa bi, “Ba pu naa gaa mi ki kii?”

Yesu aah na pu na, le ni gar bi pam. Le ijawaan chuu bi. Le bi baa tob, “Ba aanibol bi na, ki kae kibura ni nnyun mu, aan ni kii waamob.”

Yesu aah cha uwaar kom pu na

(Matiu 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶ Bi nan fuu Gerasiin yaab aatiŋ ki bi Galilee Aanyusakpem aadapuul na. ²⁷ Le uwaar ubaa nan bi nima, ki chuun unjeen ni yunn, ki koo baah sui binib titakpalunn ti ponn ni na, kaa kii u li bi linampal. Tiyayaar chur u kpala kpala. Le udoyaab nan di idoribi ni tikululn buu u ke bi kiir u. Le u nan keei tikululn ni idoribi ngbaan. Tiyayaar ngbaan le di u buen nteer-sakpiin ni. Le Yesu aah nyan burora ni na, uja ngbaan dan nan tooh u nsan pu. Le Yesu tuk tiyayaar ngbaan, “Nyan u ni.” Nima pu na, waah kan Yesu na, le u teen, ki gbaan kitiŋ, unimbiin ni, le ki len mokom pu ke, “Yesu, sin u ye Uwumbor u kaa kpa njeen aato na Aajakom na, aa ban ba m chee? M gar si, taa na mi falaa.”

³⁰ Le Yesu baa u, “Bi yin si ke ba?”

Tiyayaar pam aah bi u ni na, nima le u bui ke bi yin u ke Kipaak. ³¹ Le tiyayaar ngbaan gar Yesu ke u taa bui ti ke ti buen libuul li nyoo na ni.

³² Igbeer nan bi nima chee ki wiir, ki chuun ji limok-gongoln paab. Le tiyayaar ngbaan gar Yesu ke u cha ti koo igbeer ngbaan ni. Le u kii. ³³ Le ti nyan uja ngbaan ni, ki ti koo igbeer na ni. Le igbeer ngbaan momom san sunn ni limok-gongoln taab, ki ti koo nnyun ni, ki bee nnyun ni.

† : Lik Aisaya 6.9-10.

³⁴ Ծ, bijab bi kii igbeer ngbaan na aah kan kina na, le bi san buen kitiŋ ni, ni itingbaan ni, le ki ti tuk binib tibɔr ngbaan. ³⁵ Binib aah ŋun kina na, le bi dan bi nan lik budabu ŋa na, le ki fuu ni Yesu chee, ki kan uja u tiyayaar nyan u ni na ka Yesu chee ki cheer ki pee ti-wanpeenkaan, kaa ki chuun uŋmeen. Le ijawaan chuu bi. ³⁶ Le binib bi kan Yesu aah cha uja ngbaan քոք pu na, tuk bi waah ŋa pu na. ³⁷ Le Gerasiin aatiŋ aanib, ni itingbaan մամռանի san ijawaan pam. Nima le bi gaŋ Yesu ke u nya baatiŋ ni. Le u koo buŋɔb ni ke u gir buen nnyusakpem aadapuul. ³⁸ Le uja u tiyayaar nyan u ni na gaŋ Yesu ke u cha u dii u.

Le Yesu aa kii, ki bui u, ³⁹ “Gir kun ki ti tuk binib Uwumbɔr aah tun litukpaan tii si pu na.”

Le u siir, ki Ե dii waatiŋ ngbaan ni, ŋipepel մամռանի, ki tuk binib Yesu aah tun litukpaan pu tii u na.

Yesu aah cha upii ubaa քոք aan ki fikr upiibo nkun ni pu na

(Matiu 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Yesu aah puur nnyusakpem na, kinipaak nan si kii u nima, ki kpa mpopiin ki gaa u. ⁴¹ Le uja ubaa, u ye mmeen aadiik ni aaninkpel, aan bi yin u ke Jairus na, dan nan gbaan kitiŋ Yesu aanimbiin ni, ki gaŋ u ke u dan udo, ⁴² ke ubisabaan, u ye ŋibin kipiik ni ŋilee na bun, ki ban u kpo. Le Yesu dii u ki buen.

Waah cha na, le kinipaak dii u ki mueni u. ⁴³ Le upii u fu tipiir ŋibin kipiik ni ŋilee taa door na bi nima. U nan chaa biteteeb chee, ki jin waamombil մամռանի doo. Bi ponn ni ubaa mu aa ŋmaa cha u քոք. ⁴⁴ Le u dan Yesu aapuwɔb, le ki nan meeh waabɔkul aamɔjuul. Libuul ngbaan ni le u քոք. ⁴⁵ Le Yesu baa ke, “Ŋma meeh mi?”

Le bi մամռանի nee ke baa meeh u. Le Piita ni binib bi bu chee na bui u, “Ndindaan, kinipaak ngbaan մամռանի bi aa chee ki mueni si kina, le aa baa ke ŋma meeh si?”

⁴⁶ Le Yesu bui ke, “Unii ubaa le meeh mi. M bee ke mpɔkɔn nyan m ni.” ⁴⁷ Le upii ngbaan nan bee ke waa Ե. Ijawaan nan chuu u, le uwon gbaa. Le u dan nan gbaan Yesu aanimbiin ni, ki tuk u binib մամռանի aanim-bil ni, budabu cha u meeh u na, ni waah քոք libuul ngbaan ni pu na. ⁴⁸ Le Yesu bui u, “Mbisal, saah gaa mi ki kii na, nima le cha aa քոք. Li cha ni mpopiin.”

⁴⁹ Yesu aah len kina na, le unii ubaa nyan ni Jairus do ki tooh Jairus nsan pu, ki nan tuk u ke, “Aabisal kpo a. Taa ki cha Umɔkɔr ngbaan ŋani falaa ki cha aado.”

⁵⁰ Le Yesu ŋun waah len pu na, ki bui Jairus, “Taa san ijawaan. Aa yaa ŋa naadii baanja kan, u ga քոք.”

⁵¹ Yesu aah fuu Jairus do na, le waa cha unii ubaa dii u ki koo ni, see Piita, ni Ե, ni Jems, ni upiibo ngbaan aate ni una. ⁵² Le binib bi մամռանի bi lichiln ni na bi wii ikpowiil ki kaani. Le Yesu bui bi, “Taa wii man. Waa kpo. U geen la.”

⁵³ Le bi laa u pam. Bi bee ke u kpo la. ⁵⁴ Le Yesu chuu uŋaal ki bui u, “Upiibo, fiin.” ⁵⁵ Libuul ngbaan ni le waawiin ki gir koo u ni, le u fii. Le ni gar ute ni una pam. Le Yesu bui bi ke bi taa tuk unii ubaa waah ŋa pu na, le ki bui bi ke bi tii ubo ngbaan tijikaar u ji.

Yesu aah tun waadidiliib kipiik ni bilee pu na

(Matiu 10.5-15; Mak 6.7-13)

9 Yesu nan yin ni waadidiliib kipiik ni bilee ke bi kun ni u chee, le ki tii bi mpɔkɔn bi ti nyan tiyayaar aabɔŋ մամռանի binib ni, ki mu cha bibum քոք; ² le ki tun bi, bi ti li tuk binib Uwumbɔr aanaan aabɔr, ki cha bibum քոք, le ki bui bi, ³ “Ni taa li tu lisachuln aatuln libaa. Ni taa li joo kijaangbeek, ki taa li joo litaakɔr, ki taa li joo tijikaar, ki taa li joo ŋimombil, ki taa li joo ŋibɔkul ŋilee. ⁴ Naah ti koo lidichal li ponn ni na, ni li bi li ponn ni ki ti saa bundaln ni ga nyan kitiŋ ngbaan ponn ni na. ⁵ Kitiŋ kibaa aanib yaa kaa gaa nimi kan, ni nyan nima ki kpaar nitaa aatatan ki lii nima. Nimina le ga li ye nsurm ki tii bi.”

⁶ Yesu aah tuk waadidiliib kina ki doo na, le bi siir ki Ե dii ntim ni, ki mooni tibɔnyaan tee. Baah buen nimɔk na, le bi cha bibum քոք.

Uɔr Herod aah len pu joo cha Yesu wɔb na

(Matiu 14.1-2; Mak 6.14-29)

⁷ Uɔr Herod nan ŋun Yesu aah ŋa pu na, kaa nyi waah ye udaan u na. Bibaa len ke Ե յոն le fikr nkun ni, ⁸ bibaa mu len ke Elaija, bibaa mu len ke n-yaayoonn na aabɔnabr ubaa le fikr. ⁹ Le Herod bui ke, “M nan chuu gii Ե aayil. Maah ŋun u aabɔr na, u ye ŋma?” le ki ban ke u kan u.

Yesu aah kpiin binib ŋichur ŋiŋmu pu na

(Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Ե 6.1-14)

¹⁰ Le Yesu aakpambalb ki gir ni, ki nan tuk u baah ŋa pu na. Le u di bi buen Betseda aatiŋ ni, bima bibaa.

¹¹ Le kinipaak ngbaan ŋun ke u buen nima. Le bi mu paan u pu. Le u gaa bi, ki tuk bi Uwumbɔr aanaan aabɔr, le ki cha bi ponn ni bi ye bibum na քոք.

¹² Nwiin aah ban mu lir na, le waakpambalb kipiik ni bilee na dan nan bui u, “Ti bi kipɔkɔn ni la; cha kinipaak ngbaan buen itingbaan ni, ki ti ban tijikaar ni nkookoo yaan.”

¹³ Le u bui bi, “Nimi nibaa tii bi tijikaar man, bi ji.”

Le bi bui u, “Ŋiboroboro kpin ŋiŋmu ni ijan ilee baan-ja le bi. Aa ban ke ti buen ti daa tijikaar ti ga ŋeer binib ngbaan մամռանի na aa?” ¹⁴ Bijab ngbaan ga nan li fuu ŋichur ŋiŋmu.

Le u bui waakpambalb ke bi cha kinipaak ngbaan kal kitiŋ ŋikpuk ŋikpuk, piŋmu piŋmu.

¹⁵ Le waakpambalb ŋa kina, ki cha bi մամռանի kal. ¹⁶ Le u yoor ŋiboroboro kpin ŋiŋmu, ni ijan ilee ngbaan, le ki waan lik paacham, ki doon Uwumbɔr, ki gii, le ki di tii waakpambalb ke bi yakr siin kinipaak ngbaan մամռանի

aanimbiin ni. ¹⁷ Le bi mɔmɔk ɲman ki bab. Baah ɲman ki bab ki gur ni na, le waakpambalb yoor tijikaar ti gur na, ki gbiin tibɔkur kipiik ni tilee.

Piita aah len Yesu aabɔr pu na

(Matiu 16.13-19; Mak 8.27-29)

¹⁸ Kitaak kibaa daal, le Yesu nan bi mee Uwumbɔr ubaa. Waadidiliib mu bi u chee. Le u baa bi, "Kinipaak ngbaan bui ke m ye ɲma?"

¹⁹ Le bi bui u, "Bibaa len ke aa ye Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na, le biken mu len ke aa ye Uwumbɔr aabɔnabr Elaija u nan bi n-yaayoonn na la; biken mu len ke n-yaayoonn na aabɔnabr ubaa le fikr nkun ni."

²⁰ Le u baa bi, "Nimi nibaa len ke m ye ɲma?"

Le Piita bui u, "Aa ye Uwumbɔr Aanii Kristo u ga gaa timi lii na la."

Yesu aah tuk bi waah ga ji falaa pu na

(Matiu 16.20-28; Mak 8.30-9.1)

²¹ Le u sur bi mbamɔm ke bi taa tuk unii ubaa, ²² le ki bui bi, "Min Unibɔn Aabo ga ji falaa sakpen. Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ga yii mi, ki ku mi. Iwiin itaa daal le Uwumbɔr ga fikr mi nkun ni."

²³ Tɔ, u nan bui waadidiliib ni kinipaak ngbaan, "Unii yaa ban u dii mi kan, u yii ubaa, ki yoor waadɔpuinkoo iwiin mɔmɔk aan ki li dii mi. ²⁴ Unii umɔk kaan ɲmaa kpo m pu na kan, waamɔfal ga bee yɔli la. Unii umɔk ga ɲmaa kpo m pu na kan, u ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. ²⁵ Unii yaa kan dulnyaa wee ni aawan mɔmɔk, ki lann waamɔfal, ki wɔɲ kan, ba aanyoor le u kan? ²⁶ Unii yaa san inimɔm m ni maaliin chee u tuk binib biken kan, min Unibɔn Aabo ga nan yii udaan ngbaan. M ga gir ni, ki li kpa m ni Nte Uwumbɔr aapɔm. Uwumbɔr aatuuntiib bi ye chain na mu ga nyuɲ mi. N-yoonn ngbaan le m ga yii udaan ngbaan. ²⁷ M tuk ni-mi mbamɔn la, binib bi si do na ponn ni bibaa aan kpo see bi puen kan Uwumbɔr aanaan waahr."

Yesu aawon aah kpeln pu na

(Matiu 17.1-8; Mak 9.2-8)

²⁸ Waah len kina na, ni naahn iwiin iniin aapuwɔb le u di Piita, ni Jɔnn, ni Jems, ki di jon lijoal paab, u ti mee Uwumbɔr. ²⁹ Waah bi mee Uwumbɔr na, le unimbil wɔb kpeln. Le waawanpeenkaan mu kpeln tiwanpipiln ni ga li deer aanimbil na. ³⁰ Le bi kan bijab bilee bi wiin chain na bi len u chee tibɔr. Bi nan ye n-yaayoonn na aabɔn-abtiib Moses ni Elaija la. Bi nan len waah ga ɲa Uwumbɔr aageehn ki kpo Jerusalem ponn ni pu na. ³² Le ngeen joo Piita mam. Baah finn na, le bi kan Yesu aah wiin chain pu na, ki kan bijab bilee bi si u chee na. ³³ Bijab bilee ngbaan aah siir cha u na, le Piita bui u, "Ndinnaan, taah bi do na, ni ɲan. Cha ti ɲa ɲiboo ɲitaa, ki di libaa tii si, ki di liken tii Moses, ki di liken tii Elaija." Piita aah len kina na, waa nyi waah len ti cha ni wɔb na.

³⁴ Waah laa bi len kina na, le ntaalangbam dan nan biin bi pu. Mu aah biin bi pu na, le ijawaan chuu Yesu aadidiliib ngbaan. ³⁵ Le nneel len ntaalangbam na ni ke, "Maabo u m lee u na sɔ. Li ɲun waah len pu na man." †

³⁶ Nneel ngbaan aah len ki ti doo na, bi nan kan Yesu baanja le si. Le bi joo tibɔr ngbaan bima baanja, kaa tuk unii ubaa n-yoonn ngbaan baah kan pu na.

Yesu aah nyan libimbikl ubo ni pu na

(Matiu 17.14-18; Mak 9.14-27)

³⁷ Kitaak aah woln na, le bi sunn ni lijoal ngbaan taab. Le kinipaak sakpenj tooh u nsan ni. ³⁸ Le kinipaak ngbaan ponn ni uja ubaa teen ke, "Umɔmɔkr, m gar si, san ɲjapɔm kinimbaak. U ye maabobaal la. ³⁹ Libimbikl le lir u ki cha u tar, ki cha uwon gbaa, le umɔb ponn ni puk tipupukr, ki liin u nsin sakpen, kaa ban li di u lii.

⁴⁰ M gar saadidiliib ke bi nyan u libimbikl ngbaan. Bi mu aa ɲmaa nyan u."

⁴¹ Le Yesu bui ke, "Nimi dandana aanib, naa gaa Uwumbɔr ki kii, ki mu aa dii u mbamɔm. Ni ban ke m yunn ni chee kinye pu, aan ki li kpa limɔr ni pu?" le ki tuk ubo ngbaan aate, "Li joo ni aajapɔm ngbaan m chee."

⁴² Le ubo ngbaan aah choo na, libimbikl lii u kitin, le ki cha uwon gbaa sakpen. Le Yesu kae libimbikl ngbaan, ki cha ubijabo ngbaan ɔɔk, le ki di u giin tii ute.

⁴³ Baah kan Uwumbɔr aah kpa mɔmɔk sakpen pu na, le ni gar kinipaak ngbaan mɔmɔk pam.

Yesu aah ki tuk waadidiliib waakun aabɔr pu na

(Matiu 17.22-23; Mak 9.30-32)

Naah gar binib ngbaan mɔmɔk kina na, le Yesu bui waadidiliib, ⁴⁴ "Bi ga di min Unibɔn Aabo ɲa binib aanaal ni la. Cha tibɔr timina koo nitafal ni man." ⁴⁵ Le baa bee taatataa. Uwumbɔr le bɔr taatataa ke bi taa bee. Le baa kaa ke bi baa Yesu taatataa.

Ulau ye uninyuun?

(Matiu 18.1-5; Mak 9.33-37)

⁴⁶ Le waadidiliib kpak tɔb kinikpakpak ke ulau ye uninyuun bi ponn ni. ⁴⁷ Le Yesu bee baah dak pu na, le ki di ubo siin ubaa chee, ⁴⁸ le ki tuk bi, "Unii umɔk gaa ubo wee maayimbil pu na kan, u gaa mi le na. Unii umɔk gaa mi na kan, u gaa Uwumbɔr u tun ni mi na le na. Unii u ye uwaatiir ni ponn ni na, uma le ye uninyuun."

Taa kiir unii u tun Uwumbɔr aatuln na

(Mak 9.38-40)

⁴⁹ Le Jɔnn tuk Yesu, "Ndinnaan, ti kan unii ubaa nyan tiyayaar binib ponn ni, saayimbil pu. U mu aa dii timi, nima le ti bui u ke u di cha."

† : Lik Aisaya 42.1.

⁵⁰ Le Yesu bui u, "Taa ki tuk u ke u di cha. Unii u kaa ye nimi aadin na si nicharj ni la."

Samaria yaab bibaa aah yii Yesu pu na

⁵¹ Bundaln Yesu ga gir buen paacham na peen ni. Le u ꞑꞑꞑ ubaa ke u buen Jerusalem, ⁵² le ki tun bitutum ke bi loln u pu nsan. Le bi buen, le ki ti fuu Samaria yaab † aatiŋ kibaa ponn ni, bi ti gor kiir u. ⁵³ Le kitiŋ ngbaan ni aanib kan ke u ban u buen Jerusalem. Nima le bi yii u. ⁵⁴ Waadidiliib Jems ni Jɔnn aah kan ke bi yii u na, le bi baa u, "Tidindaan, aa ban ke ti mee Uwumbɔr aan mmii nyan paacham ki gaa bi [ke Elaija aah nan ŋa pu na aa]?"

⁵⁵ Yesu nan fenn toŋ Jems ni Jɔnn le ki kae bi, [ki bui bi, "Naa nyi Mfuur Nyaan mu yeh nimi na aah bi pu na.

⁵⁶ Min Unibɔn Aabo aa dan m nan ku binib. M dan ke m nan gaa bi lii la."]

Le bi buen kitiŋ kiken ni.

Binib bi ban ke bi dii Yesu na

(Matiu 8.19-22)

⁵⁷ Baah cha na, le uja ubaa dan nan bui Yesu, "M ga dii si saah cha nin chee na mɔk."

⁵⁸ Le Yesu bui u, "Iŋɔk kpa yaah koo ibuu i ponn ni na. Inyoon i laani paacham na mu kpa yaadil. Min Unibɔn Aabo aa kpa maah ga doon nin chee na."

⁵⁹ Le Yesu tuk uja uken, "Li dii mi."

Le u bui u, "Ndindaan, m mee si nsan, cha m buen ti sub nte waahr, aan ki nan dii si."

⁶⁰ Le Yesu bui u, "Cha bitekpiib sub tɔb. Si ma kan, aa li cha ti moon Uwumbɔr aanaan aabɔr."

⁶¹ Le uja uken mu tuk Yesu, "Ndindaan, m ga dii si la. M mu mee si nsan, cha m buen ti chɔi maachiln ni aanib waahr, aan ki nan dii si."

⁶² Le Yesu bui u, "Unii yaa joo unaaja ko kisaak ki lik puwɔb kan, waa ŋeer Uwumbɔr aanaan ni aatuln." ††

Yesu aah tun waadidiliib imonko itaa ni kipiik pu na

10 Nee aapuwɔb le Tidindaan nyan bijab imonko itaa ni kipiik ki kpee, le ki tun bi bilelee ke bi loln u pu nsan, ki ti koo waah ga buen ntim mu mɔmɔk ni na. ² U bui bi, "Idi biir le ki wiir. Bidicheeb aa wiir. Nima pu na, ni li mee kisaak aadindaan man ke u tun bidicheeb bi ti chee waajikaar. ³ Li cha man. Maah tun nimi na, ni ga li bi ke ipihbi i bi ŋisapol aakaasisik ni na la. ⁴ Ni taa li joo ŋimombil aataakɔr, ki taa tun ŋitun, ki taa li joo ŋinaatak, ki taa sil nsan ni ki doon unii ubaa. ⁵ Ni yaa koo lidichal ni kan, njan aawan le ye ke ni bui bi, 'Uwumbɔr aanyoor bi lidichal lee aanib pu.' ⁶ Uninyaan yaa bi nima chee kan, Uwumbɔr aanyoor ga li bi u pu. Uninyaan yaa kaa bi kan, Uwumbɔr aanyoor ga gir ni ni pu. ⁷ Lidichal libaa aanib yaa gaa nimi

† : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mɔ. †† : Naatataa le ye ke unii yaa kaa gaa Uwumbɔr aatuln iŋaal ilee kan, waa ŋeer u tun li.

kan, ni li bi nima ki ti saa buyoonn ni ga nan nya na, ki taa jir lidichal. Ni li ji ki li nyu baah ga tii nimi ni na; ututunn mɔmɔk ŋeer waapar. ⁸ Ni yaa koo kitiŋ kibaa ni aan bi gaa nimi kan, ni li ji baah ga tii nimi ni na, ⁹ ki bui bi ke, 'Uwumbɔr aanaan peen ni nimi la,' ki cha bibum bi bi nima na ꞑꞑꞑ. ¹⁰ Ni yaa koo kitiŋ kibaa ni, aan baa gaa nimi kan, ni bɔ dii ki ponn ni ki bui ke, ¹¹ 'Nimi aatiŋ aatatan ti bi titaapɔtan ni na, tima le ti kpaar lii do chee na, ni li ye nsurm ki tii nimi. Ni li nyi ke Uwumbɔr aanaan peen ni, le ni yii.' ¹² M tuk nimi la, bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, binib ngbaan aatafadaan ga jer Sodom aatiŋ aanib aatafadaan."

Binib bi kaa kpeln baabimbin na aabɔr

(Matiu 11.20-24)

¹³ "Korasinn aatiŋ aanib, tibɔbir bi ni pu. Betseda aatiŋ aanib, tibɔbir bi ni mu pu; ba pu? m yaa ba nan tun lijinjiir aatun Taya ni Saidonn aatim aanib aakaasisik ni ke maah tun lijinjiir aatun nikaasisik ni pu na kan, bi ba ga kpeln baabimbin ni yunn, ki li pee tiwanpeenkaan ni saak kuub na, ki di nfatan puŋ biyil, aan ki mɔk ke bisui bii baatunwanbir pu. ¹⁴ Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, nimi aatafadaan ga jer Taya aatiŋ aanib ni Saidonn aatiŋ aanib aatafadaan. ¹⁵ Nimi Kapenaum aatiŋ aanib ma kan, bi ga yoor nimi paacham aa? Aayii. Bi ga sunn nimi tataab tataab la."

¹⁶ Yesu nan tuk waadidiliib, "Unii u ŋun nimi aabɔr na kan, u ŋun maabɔr le na. Unii u yii nimi na kan, u yii mi le na. Unii u yii mi na kan, u yii Uwumbɔr u tun ni mi na le na."

Waadidiliib imonko itaa ni kipiik na aah gir ni pu na

¹⁷ Le bijab imonko itaa ni kipiik ngbaan gir ni Yesu chee ni mpopiin, ki nan bui u, "Tidindaan, tiyayaar mu kii timi aamɔb, saayimbil pu."

¹⁸ Le u bui bi, "M kan kinimbɔŋ nyan ni paacham ki ŋa yɔki ke utaal aah moor ki lir pu na. ¹⁹ Lik man, m tii nimi mpɔkɔk, ni ti taa ikuub ni inyoohn pu, ki tii nimi mpɔkɔk, ni nyan timi aadin kinimbɔŋ aapɔkɔk mɔmɔk, le tiwan nibaa aan ŋmaa ŋa nimi nibaa. ²⁰ Tɔ, tiyayaar aah kii nimi aamɔb na, ni taa cha nima baanja le li ye nimi aapopiin. Nimi aayimbil aah ŋmee paacham na le ye mpopiin mbamɔm."

Yesu aah kpa mpopiin sakpen pu na

(Matiu 11.25-27; 13.16-17)

²¹ N-yoonn ngbaan le Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha Yesu kpa mpopiin pam, ki bui ke, "Nte Uwumbɔr u ye paacham ni taab Aadindaan na, aa bɔr tibɔr timina bilankpalb ni binimbiwolm, le ki di mɔk chapɔntiib, nima le m pak si. Nte, saageehn le na, nima le cha aa ŋa kina.

²² "Nte Uwumbɔr le tii mi tiwan mɔmɔk. Ubaa aa nyi min Uwumbɔr Aajapɔkɔk aah ye udaan u na, see Nte Uwumbɔr. Ubaa mu aa nyi Nte Uwumbɔr aah ye

udaan u na, see min Ujapככנ. Binib bi m ban ke m di Uwumbֹר מַכְּ bi na, bi mu nyi u.”

²³ Le u fenn ki toḡ waadidiliib, ki bui bi libככּ ni, “Uwumbֹר aanyoor bi ni pu, ninimbil aah kan tiwan ni na pu. ²⁴ M tuk nimi la, Uwumbֹר aabֹכּnabtiib ni bibֹכּbֹר bi wiir na nan ban bi kan naah kan tiwan ni na, kaa kan. Bi nan ban bi ḡun naah ḡun tibֹכּr ti na, kaa ḡun ti.”

Samaria aatiḡ aaninyaan aah ḡa pu na

²⁵ Le uja u nyi Uwumbֹר aakaal mbamֹכּm na ubaa fii sil ki pen Yesu nlan, ki baa u, “Umֹכּמֹכּr, m ga ḡa kinye ki kan limֹכּfal li kaa kpa ndoon na?”

²⁶ Le Yesu baa u, “Ni ḡmee kinye Uwumbֹר aakaal ponn ni? Aa karn kinye?”

²⁷ Le u bui u, “Ni ḡmee ke, ‘Aa li gee Aadindaan Uwumbֹר aasui mֹכּמֹכּ ni, ni saawiin mֹכּמֹכּ, ni saapֹכּכּn mֹכּמֹכּ, ni saalandak mֹכּמֹכּ, ki li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na.”

²⁸ Le Yesu bui u, “Aa len mbamֹכּn la. Li ḡani kina, le aa ga kan limֹכּfal.”

²⁹ Le u ban ke u li kpa mbamֹכּn, le ki baa Yesu, “ḡma ye nna aabo?”

³⁰ Le Yesu bui u, “Uja ubaa nan nyan Jerusalem ki cha Jeriko. Waah cha na, le u ti lir bifiirb aarḡaal ni. Le bi chuu peer waawanpeenkaan ki gbaa u, le u ti ban u kpo. Le bi siir cha u. ³¹ Naah kpee siib na, le Uwumbֹר aatotoor ubaa mu jer nima, ki kan u. Waah kan u na, le u ḡֹln u ki jer. ³² Le Liifai † aanii ubaa mu paan ni, ki nan jer nima, le ki kan u, le ki mu ḡֹln u ki jer. ³³ Le Samaria †† aatiḡ aanii ubaa mu cha waasachuln, ki nan fuu nima chee. Waah kan u na, le kinimbaak chuu u.

³⁴ Le u buen u chee, ki di nnyֹכּ ni nkpan meen ibuun ngbaan, ki di ḡitan poo u, le ki di u diḡ uma ubaa aabon pu, ki di u buen tichaandir ponn ni, ki ti lik u nima. ³⁵ Le ni woln kitaak le u di ḡimombil tii tichaandirdaan, le ki bui u, ‘Lik u tii mi. Aa yaa jin ḡimombil ḡi jer ḡimina kan, m nan ḡir ni kan, m ga nan pa si.”

³⁶ Le Yesu baa nkaal aamֹכּמֹכּr ngbaan, “Uja u lir bifiirb aarḡaal ni na, bijab bitaa ngbaan ponn ni, ulau tee ye una aabo? Aa dak kinye?”

³⁷ Le u bui u, “Unii u san u kinimbaak na le ye una aabo.”

Le Yesu bui u, “Li cha ki mu li ḡani kina.”

Yesu aah mann Mata ni Mari pu na

³⁸ טֹכּ, Yesu ni waadidiliib aah chuun lisachuln pu na, le bi ti fuu kitḡ kibaa ponn ni. Le upii u bi yin u ke Mata na gaa u waadichal ni. ³⁹ Mata nan kpa naal ubaa, bi yin u ke Mari. Le Mari ka Yesu chee, ki pel waah len pu na. ⁴⁰ Mata le tun tichann aatuln ki bi gonni ki ti bak. Nima le u dan nan bui Yesu, “Ndindaan, nnaal cha mi

† : Liifai yaab nan tun lituln Uwumbֹר Aadichal ni la. †† : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mֹכּ.

baanja le channi nimi tichann kaa ter mi. Aatafal aa bi ni ni ii? Bui u ke u ter mi.”

⁴¹ Le Tidindaan bui u, “Mata, Mata, aa cha tiwan sakpen le muk si ki ḡa si ilandak. ⁴² Tiwan nibaa baanja le aa lann. Mari aah lee ni na le ḡan. Ubaa aan nyan waah lee ni na u chee.”

Yesu tuk bi baah ga mee Uwumbֹר pu na

(Matiu 6.9-13; 7.7-11)

11 Kitaak kibaa daal, le Yesu nan bi nibaa chee ki bi mee Uwumbֹר. Waah mee u ti doo na, le waadidiliib ponn ni ubaa bui u, “Ndindaan, mֹכּ timi taah ga mee Uwumbֹר pu na, ke ḡֹnn u nan muini binib nnyun ni na aah nan mֹכּ waadidiliib pu na.”

² Le Yesu bui bi, “Ni yaa mee Uwumbֹר kan, ni bui ke, ‘Tite Uwumbֹר [u bi paacham na,] cha binib li san saayimbil; cha saanaan dan.

[Bi li ḡani saageehn dulnyaa wee ni, ke baah ḡani paacham pu na.]

³ Tiin timi din aawiin aajikaar.

⁴ Cha timi aatunwanbir pinn timi; ba pu? ti mu di cha pinn binib bimֹכּ koo timi aataani ni na. Taa cha ti kan ntֹכּ.

[Nyan timi tibֹכּbir ni.]”

⁵ Le Yesu ki bui bi, “Ni ponn ni ubaa yaa buen aaj do kinyetaasiik ki ti sil lipaal ki bui u, ‘Njֹ, pinn mi ḡi-boroboro kpin ḡitaa; ⁶ njֹ ubaa chuun fuu ni ndo; m mu aa kpa tijiir tibaa m tii u’ kan, ⁷ le aaj u bi kidiik ni na ga bui si, ‘Taa muk mi. M ni maabilb doon ki lar kidiik a. Maan ḡmaa fii ki tii si.’ ⁸ Naa ye kijtiik pu le u ga fii ki tii si. Aa yaa ḡarḡni u ki ḡarḡni u ki muk u kan, nima le ga cha u fii ki tii si saah ban pu na mֹכּמֹכּ. ⁹ Ni-ma pu na, m tuk nimi la, ni li mee Uwumbֹר man, le u ga tii nimi. Ni li ban Uwumbֹר chee man, le ni ga kan. Ni li kpaar jaalerḡ man, le u ga piir tii nimi. ¹⁰ Unii umֹכּ mee Uwumbֹר na, u ga tii u. Unii umֹכּ ban na, u ga kan. Unii umֹכּ kpaar jaalerḡ na, u ga piir tii u. ¹¹ Ni ponn ni ubaa aabo yaa mee si maab kan, aa ga di litakpal tii u uu? U yaa mee si ujan kan, aa ga di uwaa tii u uu? ¹² U yaa mee si likoojiln kan, aa ga di unyoohn tii u uu? ¹³ Nimi titunwanbirdam yaa tee nyi ipiin i ḡan na ki tii nimi aabim kan, ḡmaninkabaa Nite Uwumbֹר u bi paacham na le aan di Waafuur Nyaan tii binib bi mee u ki ban mu na aa?”

Binib bibaa aah sii Uwumbֹר Aafuur Nyaan pu na

(Matiu 12.22-30; Mak 3.20-27)

¹⁴ Uja u tiyayaar cha u ḡa ubir na nan bi nima chee. Le Yesu nyan tiyayaar ngbaan u ni, le u len, kaa ki ye ubir. Le ni gar kinipaak ngbaan pam. ¹⁵ Bi ponn ni bibaa mu bui ke kinimbֹכּḡ ki bi yin ki ke Beelsebul, u ye tiyayaar aayidaan na, le tii u mpֹכּכּ ke u nyan tiyayaar binib ni.

¹⁶ Bibaa mu tɔŋ u ki ban ke u tun lijinjiir aatuln ki mɔk bi ke u ye Uwumbɔr Aanii. ¹⁷ Le u bee baah dak pu na, le ki bui bi, "Nnaan mubaa ni aanib yaa jaa tɔb kijaak kan, nnaan ngbaan ga bee yɔli la. Lidichal libaa ni aanib mu yaa jaa tɔb kijaak kan, bi ga lir la. ¹⁸ Ni len ke Beelsebul u ye tiyayaar aayidaan na le tii mi mpɔɔn ke m nyan tiyayaar binib ni. Tiyayaar aayidaan kinimbɔŋ yaa ŋa kina kan, ki jan kibaa kijaak la. Kaanaan ga ŋa kinye aan ki sil? ¹⁹ Ni yaa len ke tiyayaar aayidaan Beelsebul le tii mi mpɔɔn ke m nyan tiyayaar binib ni kan, ŋma tii nimi aanib mu mpɔɔn ke bi nyan tiyayaar binib ni? Nimi aanib aah ŋani pu na le ga mɔk ke ni kpa mbamɔn aan naa kpa. ²⁰ Mma kan, Uwumbɔr aapɔɔn pu le m nyani tiyayaar binib ni. Nima le mɔk ke Uwumbɔr aanaan fuu ni ni chee.

Yesu aah nyan kinimbɔŋ ki bii kaawan pu na

(Matiu 12.29; Mak 3.27)

²¹ "Liwoɔkl li kpa tijawan sakpen na yaa lik waadichal kan, ubaa aan bii waawan. ²² Le unii u kpa mpɔɔn jer u na yaa lir u pu ki nyan u kan, u ga gaa waajawan ti ter u na mɔmɔk, ki ji waawan.

²³ "Unii u kaa dii mi na kan, u ye maadin la. Unii u mu kaa kuuni binib tii mi na kan, u yaani bi la."

Tiyayaar aah ga gir ni pu na

(Matiu 12.43-45)

²⁴ "Tiyayaar yaa nyan unii ni kan, ti ga li chuun gɔr nnyun aah kaa bi kipɔɔk ki ponn ni na, ki ban taah ga kal nin chee ki fuu na, kaan kan. Le ti ga len ke, 'M ga gir kun maah nan nyan unii u ponn ni na la.' ²⁵ Le ti ga gir ni ki nan kan ke bi toor taakookoo yaan, le ni ŋan. ²⁶ Le ti ga buen ki ti joo ni tiyayaar tilole ti bir ki jer ti na. Le ti mɔmɔk ga koo unii ngbaan ponn ni, ki ga li bi u ponn ni, le ki ŋa u yɔli ki jer waah nan bi njan na pu na."

Binib bi kpa Uwumbɔr aanyoor mbamɔn na

²⁷ Yesu aah len kina na, le kinipaak ngbaan ponn ni upii ubaa len mpɔɔn pu, "Uwumbɔr aanyoor bi upii u ma si ki tii si libiil na pu."

²⁸ Le Yesu bui ke, "Binib bi ŋun Uwumbɔr aabɔr ki kii ti na, Uwumbɔr aanyoor bi bima le pu."

Baah ban ke Yesu tun lijinjiir aatuln pu na

(Matiu 12.38-42)

²⁹ Kinipaak aah kuun ni Yesu chee na, le u bui ke, "Dandana aanib ye binib bi bir na la. Bi ban ke m mɔk bi lijinjiir aawan, aan bi nin gaa mi ki kii. Uwumbɔr aah nan ŋa lijinjiir aatuln ki ŋa waabɔnabr Jona pu na, lituln limina aaboln le bi ga kan. Maan mɔk bi lijinjiir aawan niken. ³⁰ Uwumbɔr aah nan ŋa Jona pu na, ni nan ye limɔkl le ki tii Ninefa aatiŋ aanib. Kina le waah ga ŋa min Unibɔn Aabo pu na ga li ye limɔkl ki tii dandana aanib ngbaan. ³¹ Seba aatiŋ aapiibɔr nan nyan ni dan-

dar ke u nan ŋun Ubɔr Solomonn aalan aaliin. Min u jer Solomonn na bi do la, le naa ŋun maaliin. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, upiibɔr ngbaan aah nan ŋa pu na, nima le ga mɔk ke dandana aanib aabɔr bii. ³² Jona nan tuk Ninefa aatiŋ aanib Uwumbɔr aabɔr, le bi kpeln baabimbin. Min, u jer Jona na le tuk dandana aanib Uwumbɔr aabɔr, le baa kpeln baabimbin. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, Ninefa aatiŋ aanib aah nan kpeln baabimbin pu na, nima le ga mɔk ke dandana aanib aabɔr bii."

Tiwon aawiihn

(Matiu 5.15; 6.22-23)

³³ "Unii yaa see karyaa kan, waan di u di bɔr, kaan di lisambil chiŋ u pu. U ga di u tɔŋ tiwan paab la, le u li wiin binib bimɔk koo ni na chee, bi li waa. ³⁴ Aanibil ye saawon aakaryaa la. Aanibil yaa woln ke aa dii Uwumbɔr aasan kan, saabimbin mɔmɔk gbii nwiihn la. Aanibil yaa kaa woln kan, saabimbin gbii mbɔmɔk la. ³⁵ Li nyi ki taa cha nwiihn mu bi aa ni na li ye mbɔmɔk. ³⁶ Saabimbin mɔmɔk yaa gbii nwiihn, kaa bɔn ni-baa chee kan, aa ga li bi nwiihn ni mbamɔm. Ni ga li bi ke karyaa u wiin chain na aah ga woln saah bi nin chee na pu na la."

Yesu aah galn Farisii yaab ni ikaal aamɔmɔk pu na

(Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40)

³⁷ Yesu aah len kina ki ti doo na, le Farisii aanii ubaa bui u ke u dan udo ki nan ji tijikaar. Le u koo waadichal ni, ki kal ki bi ji. ³⁸ Le Farisii aanii ngbaan kan ke Yesu ji kaa ŋir uŋaal. Le ni gar u. ³⁹ Le Tidindaan bui u, "Nimi Farisii yaab, ni ŋir tiyir ni ŋisambil aapuwɔb mbamɔm, kaa ŋir ni ponn ni. Kina le ni ban ke binib bui ke ni ye bininyaam; nisui ponn ni mu gbii kinaayuk aatuln ni titunwanbir. ⁴⁰ Nimi bijɔrb bimina, Uwumbɔr u nan naan tiwon na, uma le naan nisui mu. ⁴¹ Di naah kpa tiwan ni na tii bigiim, ki di nibaa mu tii bi. Ni yaa ŋa kina kan, tijɔŋ tibaa aan ki li bi ni chee.

⁴² "Nimi Farisii † yaab, tibɔbir bi ni pu; ba pu? ni yakr tikpifar nfum kipiik le ki nyan nibaa le di tii Uwumbɔr, kaa ŋani ni ŋan na, kaa gee Uwumbɔr. Ni ŋan ke ni li ŋani ni ŋan na, ki li gee Uwumbɔr, ki yakr nimi aawan mu ki di tii u.

⁴³ "Nimi Farisii yaab, tibɔbir bi ni pu; ba pu? ni gee ke ni kal bininyuum aakakaa chee mmeen aadir ni, ki gee ke binib doon nimi mbamɔm kinyar ni. ⁴⁴ Tibɔbir bi ni pu. Ni naahn ŋikaakul ŋi bɔn na, ŋi binib chuun taar ŋi pu, kaa nyi na."

⁴⁵ Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkr ubaa bui u, "Umɔmɔkr, saah len kina na, aa sii ti mu la."

⁴⁶ Le Yesu bui ke, "Nimi Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, tibɔbir bi ni mu pu. Ni di nkaal mu pɔk sakpen na, le ki di kpee Uwumbɔr aakaal pu, ki tuk binib ke bi li dii kina. Ni mu aa ter bi ke bi dii kina. ⁴⁷ Tibɔbir bi ni pu; ba

† : Farisii yaab nan ye Juu yaab bibaa bi aanibil man ke binib li dii Moses aakaal na.

pu? ni maa njakaakul ki tii Uwumbor aabonabtiib bi nan bi n-yaayoonn na. Niyaajatiib le nan ku bi. ⁴⁸ Ni mu nyi baah nan ku bi pu na, ki mu kii baah nan na pu na. Niyaajatiib le nan ku bi. Ni mu maa njakaakul tii bi. ⁴⁹ Ni ma pu le Uwumbor aah kpa nlan pu na, u bui ke, 'M ga tun bibonabr ni bitutum bi chee. Le bi ga ku ngem ki na biken mu falaa.' ⁵⁰ Buyoonn dulnyaa wee nan piin ki joo cha na, binib nan ku Uwumbor aabonabtiib. Linikul ngbaan mawok pu le Uwumbor ga daa dandana aanib aatafal. ⁵¹ Njan, bi nan ku Abel, le ki ku bininyaam ki joo cha, ki ti pii Uwumbor aabonabr Sekaria, u bi nan ku u, kitork aabimbiln ni Uwumbor Aadichal aakaasisik ni na. Mbamom, m tuk nimi la, linikul ngbaan mawok pu le Uwumbor ga daa dandana aanib aatafal.

⁵² "Nimi Uwumbor aakaal aamawokb, tibobir bi ni pu. Naa mok binib Uwumbor aakaal mbamom. Nimi nibaa aa dii mu, le ki tee lej binib bi ban bi dii mu na nsan."

⁵³ Yesu aah nyan nima chee na, le Uwumbor aakaal aamawokb, ni Farisii yaab kpak u kinikpakpak pam, ki baa u mbaan tibor ti wiir na pu, ⁵⁴ ki ban bi pen u nlan ki kan waataani aan ki galn u.

Yesu tuk waadidiliib ke bi li nyi binib bi nmann bi na
(Matiu 10.26-27)

12 Binib churbaka aah nan kuun Yesu chee ki taar tob pu pu na, le u bui waadidiliib, "Ni li nyi Farisii yaab aabimbin aah bi pu na, ki taa li bi kina man. Bi nmanni ke bi ye bininyaam, kaa ye. ² Tiboborkaan mawok ga kpiir. Tibor timok bok na, ti ga nyan mpaan pu. ³ Naah loon len tibor ti mbomokon ni na, binib ga nun ti nwiin pu. Naah loon tibor ti binib aatafal ni kidiik ponn ni na, bi ga di ti moon lipaal."

Ni li san Uwumbor baanja
(Matiu 10.28-31)

⁴ "Nimi bi ye njotiib na, m tuk nimi la, ni taa san binib ijawaan man. Bi ga nmaa ku nimi aawon baanja la. Baan ki nmaa na nimi nibaa. ⁵ M sur nimi naah ga li san u ijawaan na. Ni li san Uwumbor. U yaa ku binib kan, u kpa mpok ke u di bi na mmii mu kaan junn na ni. Mbamom, m tuk nimi la, ni li san uma.

⁶ "Bi kooh iyaar injmu janjan bilee la. Le Uwumbor aa suln i ponn ni ubaa aabok. ⁷ Ni taa san ijawaan man. Ni jer iyaar pam. Uwumbor nyi nimi aayikpir aakahm."

Lem binib aanibil ni ke aa ye Kristo yoo la
(Matiu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ "M tuk nimi la, unii umok len binib aanibil ni ke min le ye Udindaan na, min Unibon Aabo mu ga len Uwumbor aatuuntiib aanibil ni ke udaan ngbaan le ye miyoo. ⁹ Unii umok yii mi binib aanibil ni na, m mu ga yii udaan ngbaan Uwumbor aatuuntiib aanibil ni.

¹⁰ "Unii yaa bii min Unibon Aabo kan, Uwumbor ga nmaa di cha pinn u. Unii yaa sii Uwumbor Aafuur Nyaan kan, Uwumbor aan di cha pinn u.

¹¹ "Bi yaa chuu nimi, ki di na mmeen aadir ni, bee ntim aaninkpiib aanimbiin ni, bi ti ji nimi tibor kan, ni taa baa nisui ni ke ni ga len kinye aan ki nyan nibaa tibor ni. ¹² N-yoonn ngbaan yaa fuu ni kan, Uwumbor Aafuur Nyaan le ga mok nimi naah ga len pu na."

Uwankpadaan u ye ujr na

¹³ Kinipaak ngbaan ponn ni le uja ubaa tuk Yesu, "Umawok, bui nkpel ke u yakr tite aafaal ki di min yaan tii mi."

¹⁴ Le Yesu bui u, "Uja, nmaa tii mi nsan ke m ji nimi tibor ki yakr lifaal tii nimi?" ¹⁵ Le ki tuk kinipaak ngbaan, "Ni li nyi man ki taa li kpa iniman. Unii yaa kpa liwangol li wiir na kan, nima le aan tii u limofal."

¹⁶ Yesu nan nakl bi liyatanakl ke, "Uwankpadaan ubaa aasaak nan na tijikaar ti wiir na. ¹⁷ Le u dak usui ni, 'Maa ki kpa maah ga di maajikaar na tiwan ni ponn ni na. M ga na kinye? ¹⁸ M ga na kina la; m ga gbaa wii maapil mawok, ki ki maa njipil ni filk ki jer njimina na. M ga di maajikaar mawok na ni ponn ni. ¹⁹ Le m ga bui mbaa, M kpa tijikaar ti ga fuu mi njibin sakpen na. M ga fuu, ki ji, ki nyu, ki li mawok.' ²⁰ To, le Uwumbor bui u, 'Si ujr wee, kinyeek kee le aa ga kpo. Saah kuun liwangol limok siin na, nmaa ga li yeh li?'

²¹ "Kina le unii umok di liwangol bil kiir ubaa, kaa kpa liwangol Uwumbor chee na, u mu ye ujr."

Gaa Uwumbor ki kii mbamom man
(Matiu 6.25-34)

²² Le Yesu bui waadidiliib, "Nima le m tuk nimi, ni taa cha nimi aalandak li muk nimi tiwon aawan pu, ki taa li dak ke, 'Ti ga ji ba? Ti ga peen ba?' ²³ Limofal bi tijikaar baanja pu la aa? Tiwon bi tiwanpeenkaan baanja pu la aa? ²⁴ Dakl lik njakaa aah bi pu na. Naa ko tijikaar, ki mu aa chee ti, kaa kpa njipil, kaa kpa njiboo. Uwumbor le kpiini ni. Naa jer ni sakpen aa? ²⁵ Ni ponn ni ubaa ga nmaa muk waalandak aan ki yunn ki jer Uwumbor aah siin pu na aa? ²⁶ Naah kaa nmaa na tiwan ni kaa bok na, ba pu ni cha ilandak muk nimi ni gur na pu? ²⁷ Dakl lik mmopuun aah bi pu na. Mu aa tun lituln, ki mu aa fik tikokonn. M tuk nimi la, Ubor Solomon u nan pee tiwanpeenkaan nyaan na aawanpeenkaan aa nan nan ke mmopuun aah nan pu na. ²⁸ Timoor bi din, ki ga fe wu mmii fen, le Uwumbor na ti mmopuun mu nan na. Waan tii nimi tiwanpeenkaan aa? Naa gaa Uwumbor ki kii mbamom. U ga tii nimi. ²⁹ Ni taa cha ninimbil li man tijikaar ni tiwanyukaan pu, ki taa cha ilandak li muk nimi. ³⁰ Tiwan ngbaan mawok pu le dulnyaa wee ni aanib bi kaa dii Uwumbor aasan na aanibil man. Nite Uwumbor nyi ke ni ban tiwan ngbaan. ³¹ Ni cha ninimbil li man Uwumbor aanaan pu, le u ga di tiwan ngbaan mawok kpee nimi."

† : Bee "...aan ki di lisan libaa kpee waafok pu uu?"

Paacham aawankpal

(Matiu 6.19-21)

³² “Maanib bi bi siib na, ni taa san ijawaan man. Nite Uwumbɔr le ban ke u tii nimi nnaan. Waageehn le na. ³³ Ni kooh naah kpa tiwan ni na man, ki di njimombil ngbaan tii bigiim, aan ki li kpa njimombil ni kaan doo na. Ni ga li kpa liwankpal li kaan doo na paacham. Un-aayuk ubaa aan buen nima. Njikaambil aan li bi nima ki bii ni. ³⁴ Saawankpal aah bi nin chee na, aasui mu bi nima chee la.”

Bitutum bi si kii na aayatanjaki

³⁵ “Ni gor nibaa pu man, ki see nimi aakaryaa mam, ³⁶ ki li bi ke bitutum bi si kii buyoonn bidindaan ga nya tibɔndinn aajikaar aajim ni, ki fuu ni na. U yaa nan fuu ni ki kpaar jaalenj kan, libuul ngbaan ni le bi ga chuu piir tii u. ³⁷ Bitutum bi lik bidindaan aah ga fuu ni pu na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu. M tuk nimi mbamɔn la, u ga cha bi kal, ki ga di tijikaar siin binimbiin ni. ³⁸ U yaa fuu ni kinyetaasiik, bee u yaa fuu ni likoojawiiil yoonn, ki kan ke bi gor kan, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu la. ³⁹ Ni nyi ke udichadaan yaa ba nyi buyoonn un-aayuk ga fuu ni na kan, waa ba ga doon ki geen, u ba ga li ka lik, un-aayuk ngbaan taa koo ni waadichal ni. ⁴⁰ Ni mu gor man; ba pu? buyoonn naan li dak ke m ga gir ni na, n-yoonn ngbaan le m ga gir ni.”

Ututunn u njan na, ni u kaa njan na

(Matiu 24.45-51)

⁴¹ Le Piita baa Yesu, “Ndindaan, aa njaki liyatanjaki ngbaan ki tii timi baanja le aan aa njaki ki tii binib mɔmɔk la?”

⁴² Le Tidindaan bui u, “Uyidaan ubaa yaa tii waatu-tunn ubaa tininkpir ke u li lik waachiln ni aanib ki tii bi tijikaar naah neer buyoonn na kan, ututunn ngbaan ga nja kinye ki li kpa nlan, ki li tun waatuln mbamɔm? ⁴³ Udindaan yaa nan fuu ni ki mui waatutunn njan uma udindaan aah ban pu na kan, Uwumbɔr aanyoor bi ututunn ngbaan pu. ⁴⁴ M tuk nimi mbamɔn la, u ga tii u tininkpir u li lik waawan mɔmɔk. ⁴⁵ Tɔ, ututunn ngbaan mu yaa dak usui ni ke udindaan ga yunn, ki yaa piin ki gbaa ututunjeen aatɔtiib, bijab ni bipiib mɔmɔk, ki ji ki nyu ndaan gbii kan, ⁴⁶ udindaan ga gir ni buyoonn waan li dak ke u ga gir ni na, ki ga gbaa u njinaal-ab mbamɔm, ki ga di u nja binib bi yii waamɔb na aah bi nin chee na.

⁴⁷ “Ututunn u nyi udindaan aah ban pu na, kaa gor, kaa njan kina na, bi ga gbaa u sakpen. ⁴⁸ Ututunn u kaa nyi udindaan aah ban pu na, ki tun lituln li neer njinaalab aagbaan na kan, bi ga gbaa u siib la. Uwumbɔr yaa tii unii nlan sakpen kan, u ga li ban ke u di nlan ngbaan tun litunyaan jer biken. Uwumbɔr yaa tii unii tininkpir kan, u ga li ban ke udaan ngbaan tun ki jer biken aah tun pu na.”

Binib aah ga yakr tɔb chee Yesu pu pu na

(Matiu 10.34-36)

⁴⁹ “M dan m nan tuur mmii dulnyaa wee ni. Mu yaa puun gaal kan, m ba gee. ⁵⁰ M ga ji falaa ki ti nyan. Nsui aan doon see m jin falaa ngbaan ki ti doo. ⁵¹ Maah dan dulnyaa wee ni na, ni dak ke nima le ga cha binib mɔmɔk li kpaan kimɔbaan aa? Aayii. M tuk nimi la, m pu le bi ga yakr tɔb chee. ⁵² Dandana ki joo cha, binib binjmu yaa bi lidichal libaa ni kan, bi ga yakr tɔb chee la. Bitaa ga kpak bilee bi gur na. Bilee ngbaan mu ga kpak bitaa na. ⁵³ Uja ga yakr ujaɔɔɔ chee; japaɔɔ mu ga yakr ute chee; upii mu ga yakr ubisal chee; bisal mu ga yakr una chee; upii mu ga yakr ubipuu chee; bipuu mu ga yakr uchapii chee.”

Baa bee Uwumbɔr aah njan pu na

(Matiu 16.2-3)

⁵⁴ Le Yesu bui kinipaak ngbaan, “Ni yaa kan utaal yun ki bɔln liwilir wɔb kan, libuul ngbaan ni le ni ga bui ke, ‘Utaal ga nu la,’ le u nu. ⁵⁵ Libuln yaa nyan ni njangii aasikakl wɔb kan, le ni ga bui ke, ‘Kitotoɔ koo a,’ le ki koo. ⁵⁶ Nimi binjmanjmannim, kitiɔ ni paacham pu le cha ni beer naah ga li bi pu na. Ba nja naa bee Uwumbɔr aah njan pu dandana na?”

Aa yaa koo unii aataani ni kan, chuu utaal mala

(Matiu 5.25-26)

⁵⁷ “Ba nja naa njmaa dakl lik ki bee ni njan na? ⁵⁸ Aa ni unii yaa kpa tibɔr, u ban u di ti buen bibɔjirb chee kan, chuu utaal mala, u taa kee fuu bi chee, ki taa di si nja binjaal ni, bi di si nja kiyondiik ni. ⁵⁹ M tuk si la, saan nya nima ki nan saa buyoonn aa ga pa kooti ni aamombil mɔmɔk doo na.”

Kpeln nimi aabimbin man

13 N-yoonn ngbaan le binib bibaa dan nan bui Yesu ke Galilee aatiɔ aanib aah nan bi toor kitor tii Uwumbɔr na, Pailat nan ku bi. ² Le Yesu baa bi, “Ni dak ke Galilee aatiɔ aanib ngbaan nan ye titunwan-birdam ki jer Galilee yaab biken aa? Nima le cha u ku bi ii? ³ Aayii. M tuk nimi la, ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, ni mɔmɔk ga kpo kina la. ⁴ Tɔ, libimbifɔɔɔ aah nan lir ki ku bijab kipiik ni biniin Siloam aatiɔ ni na, ni dak ke bi nan kpa taani ki jer Jerusalem aanib mɔmɔk aa? ⁵ Aayii. M tuk nimi la, ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, ni mɔmɔk ga kpo kina la.”

Busub bu kaa lu njisubil na

⁶ Le u njaki bi liyatanjaki ke, “Uja ubaa nan bun busub bubaa waasaak ponn ni; ki joo cha, le u dan nan lik ke njisubil bi aa nja bi, le kaa kan nibaa. ⁷ Le u bui waatu-tunn, ‘Njibin njitaa le na, le m choo m nan lik busub bue. Maa kan lisubil libaa. Gaa bu lii. Taa cha bu li si ki gaa kitiɔ yɔli.’ ⁸ Le ututunn ngbaan bui u, ‘Ndindaan, di

cha bu libiln lee, m gbii bu taab, ki ban tinaabin ki bil bu. ⁹ Libiln li choo na, bu yaa lun kan, ni njan. Bu yaa kaa lun kan, aa gaa bu lii.”

Yesu aah cha upii u boo gui na ꞑꞑꞑ pu na

¹⁰ Juu yaab aakpaakool daal le Yesu bi mmeen aadiik ni, ki bi tuk binib Uwumbɔr aabɔr. ¹¹ Le upii ubaa bi nima. Tiyayaar le joo u ki nja u ubun nɔbin kipiik ni njiniin. U boo gui, kaa nmaa yaar. ¹² Yesu aah kan u na, le u yin u ke u dan u chee, le ki bui u, “Upii, aa kan aabaa saaween chee,” ¹³ le ki di uŋaal paan u pu. Libuul ngbaan ni le u yaar, le ki nyuŋ Uwumbɔr.

¹⁴ Yesu aah cha upii ngbaan ꞑꞑꞑ likpaakool daal na, nima le cha mmeen aadiik ni aaninkpel gee liŋuul Yesu pu, le ki bui kinipaak ngbaan, “Iwiin iloob le bi likpaakool aakaasisik ni, ti li tun lituln, ki cha likpaakool daal. Nima pu na, ni dan iwiin iloob ngbaan aakaasisik ni aan u cha ni ꞑꞑꞑ. Ni taa ki dan nan ban laafee likpaakool daal.”

¹⁵ Le Tidindaan bui u, “Nimi biŋmanɔmannim, likpaakool daal kan, ni ga chuu gbiln nimi aanaaja, bee nimi aabon, ki di u buen nkpen ni ke u ti nyu nnyun. ¹⁶ Upii wee ye Abraham aayaabil la, le kinimɔnɔ buu u nɔbin kipiik ni njiniin le ki nja u u boo gui na. Maah chuu buur u likpaakool daal na, naa njan aa?” ¹⁷ Yesu aah len kina na, le inimɔnɔ chuu binib bimɔk kpak u kinikpakpak na. Waah tun lijinjiir aatun pam pu na, le kinipaak ngbaan mɔmɔk nan kpa mpopiin pam.

Tisufar aabil aayatanɔki

(Matiu 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸ Le Yesu baa bi, “Uwumbɔr aanaan naahn ba? M ga di ba ki di njan mu? ¹⁹ Mu naahn linaanyiimbil li uja ubaa nan di bun waakpaab ni na la. Le li muun ki nja busub. Le inyoon i laani paacham na dan nan ter yaadil bu aabon pu.”

Boroboro aanyɔk aayatanɔki

(Matiu 13.33)

²⁰ Yesu nan ki baa bi, “M ga di ba ki di njan Uwumbɔr aanaan? ²¹ Mu naahn nnyɔk mu bi joo nani boroboro ni aan upii ubaa nan di nja boroboro aayon ponn ni na, le boroboro ngbaan mɔk duun.”

Naah ga dii pu na

(Matiu 7.13-14, 21-23)

²² Le Yesu cha Jerusalem. Waah cha na, le u bɔ dii nti-sakpem ni ntiwaatiir ni, le ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. ²³ Le unii ubaa baa u, “Ndindaan, binib bi njan na le bi siib aa?”

²⁴ Le Yesu bui bi, “Cha ninimbil li man ni li dii mbisamɔb mu kaa waa na. M tuk nimi la, buyoonn udichadaan na ga nan fii ki lanj kidiik na, nee aapuwɔb le binib pam ga li ban bi koo ni, kaan nmaa koo ni. Ni ga li si lipaal, ki kpaar jaalen, ki bui ke, ‘Tidindaan,

chuu piir tii timi.’ Le u ga bui nimi, ‘Maa nyi nimi. Ni nyan ni la chee?’ ²⁶ Le ni ga bui ke, ‘Ti ni si le nan kpaan ji ki nyun. Aa nan tuk binib Uwumbɔr aabɔr timi aating ni la.’ ²⁷ Le u ga ki bui nimi, ‘M tuk nimi la, maa nyi nimi. Ni nyan ni la chee? Nimi titunwanbirdam, ni mɔmɔk siir m chee man.’ ²⁸ Le u ga jenn nimi. Le ni ga li waa Abraham, ni Aisak, ni Jakob, ni Uwumbɔr aabɔn-abtiib mɔmɔk Uwumbɔr aanaan ni. Ni ga li bi lipaal, ki wii ki njan nɔnyin nima chee. ²⁹ Binib ga nya liwipuul wɔb, ni liwilir wɔb, ni isikakl mɔk, ki ga li ka ki ji tijikaar Uwumbɔr aanaan ni. ³⁰ Li pel man, puwɔb yaab bibaa ga nan nja bisalolm. Bisalolm bibaa mu ga nan nja puwɔb yaab.”

Yesu aah gee Jerusalem aanib pu na

(Matiu 23.37-39)

³¹ N-yoonn ngbaan le Farisii yaab bibaa dan Yesu chee, ki nan bui u, “Nya do chee, ki li cha. Ubɔr Herod ban u ku si la.”

³² Le Yesu bui bi, “Ni li cha ti tuk uŋɔk ngbaan, ‘Din ni fen le m ga nyan tiyayaar binib ni, ki cha bibum ꞑꞑꞑ. Iwiin itaa daal le maatuln ga doo.’ ³³ Nima le m cha Jerusalem din, ni fen, ni daalpu. Baan ku Uwumbɔr aabɔnabr ubaa nibaa chee, see Jerusalem ponn ni.

³⁴ “Jerusalem aanib, nsui bii ni pu la. Ni ku Uwumbɔr aabɔnabtiib, ki yur waatutum nɔtakpal ki ku bi. N-yoonn mɔmɔk le m nan ban m kuun nimi nja mbaa chee ke ukɔla aah kuuni waakoobi pu ki nani ufeen ni na, le naa kii. ³⁵ Lik, Uwumbɔr siir cha nimi. M tuk nimi la, naan ki kan mi ki nan saa bundaln ni ga nan bui ke, ‘Uwumbɔr aanyoor bi unii u choo uma Uwumbɔr aayimbil ni na pu.’” †

Yesu aah cha ubun ꞑꞑꞑ pu na

14 Juu yaab aakpaakool daal le Yesu nan buen Farisii yaab aaninkpel ubaa do, u ti ji tijikaar. Le bi lik waah ga nja pu na mɔmɔk. ² Le uja u taakpachoo fuukoo nan chuu u na mu bi nima, le ki dan Yesu chee. ³ Le Yesu baa Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab, “Timi aakaal kii ke unii cha bibum ꞑꞑꞑ likpaakool daal aa?”

⁴ Le baa len tibaa. Le Yesu chuu uja ngbaan ki ti cha waaween doo, ki cha u buen. ⁵ Le u baa bi, “Unii ubaa aabon, bee waanaaja yaa lir nnyunbun ni likpaakool daal kan, waan nyan u likpaakool daal ngbaan aa?”

⁶ Le baa ki nmaa len tibaa.

Binib bi Uwumbɔr ga nyuŋ bi na

⁷ Le Yesu kan ke binib bi dan bi nan ji tijikaar na buen ti kal bininyuum aakakaa chee. Nima le u nɔk bi liyatanɔki: ⁸ “Unii ubaa yaa yin si ke aa dan nan ji u chee tijikaar kan, taa kal bininyuum aakakaa chee. Ni-baakan, unii u jer si na ga fuu ni. ⁹ Le udichadaan ngbaan ga dan nan bui si, ‘Cha uja wee kal do chee.’ Le

† : Lik Ilahn 118.26.

inimɔɔn ga chuu si. Le aa ga fii ki ti kal uwaatiir aakakaa chee. ¹⁰ Unii yaa yin si ke aa dan nan ji u chee tijikaar kan, ti puen kal unii waatiir aakakaa chee. Le udichadaan ngbaan ga dan nan bui si, 'Njɔ, nan kal nkakaa mu njan na chee.' Le binib bimɔk ji aa chee tijikaar na ga nyuŋ si. ¹¹ Naatataa le ye ke unii umɔk nyuŋ ubaa na, Uwumbɔr ga sunn u taab. Unii umɔk sunn ubaa taab na, Uwumbɔr ga nyuŋ u."

¹² Le Yesu bui Farisii yaab aaninkpel u yin u ke u dan nan ji tijikaar na, "Aa yaa njan njim kan, taa yin aajɔtiib, bee saamaal aanib, bee aanaabitiib, bee aanjeen aatɔtiib bi ye biwankpadam na, ke bi dan nan ji; ba pu? bi mu ga ki yin si ke aa nan ji bi chee tijikaar ki teen.

¹³ Aa yaa njan njim kan, yin bigiim, ni bitaageeb, ni biwɔb, ni bijoom, ke bi dan nan ji. ¹⁴ Bima le aa kpa nibaa ke bi ki giin tii si. Uwumbɔr le ga njan tinyoor njan aa pu. Buyoonn bininyaam ga fikr nkun ni na, le Uwumbɔr ga tii si saapal."

Njim sakpem aayatanjaki

(Matu 22.1-10)

¹⁵ Binib bi ji u chee tijikaar na ponn ni ubaa njan waah len pu na, le ki bui u, "Binib bi ga ji tijikaar Uwumbɔr aanaan ni na, waanyoor bi bi pu la."

¹⁶ Le Yesu bui u, "Uja ubaa nan bui binib pam ke u ga njan tijikaar bi dan nan ji. Le u njan tijikaar pam. ¹⁷ Tijikaar aajim yoonn, le u tun waatutunn u ti bui bi, 'Ni njeer a. Dan man.' ¹⁸ Waah bui bi kina na, le bi mɔmɔk kpaan yii. Njan yoo na bui u, 'M daa bukpaab la, ki ban ke m buen ti lik bu aah bi pu na. M njan si gafara la.' ¹⁹ Le ubaa mu bui u, 'M daa inaaja i ko kisaak na kipiik la. M cha m ti lik yaah bi pu na la. M njan si gafara.' ²⁰ Le ubaa mu bui u, 'M laa kunn upii la, le kaan njan dan.'

²¹ "Le ututunn ngbaan gir kun udindaan chee, ki ti tuk u bi mɔmɔk aah len pu na. Le lijuul chuu u. Le u bui waatutunn ngbaan, 'Li cha kinyan ni mala, ki ti yin ni bigiim, ni bitaageeb, ni bijoom, ni biwɔb, ke bi dan nan ji.' ²² Le waatutunn njan kina, ki dan nan bui u, 'Ndin daan, m njan saah len pu na. Mpaan gur bi.' ²³ Le udindaan bui u, 'Li cha isan ni, ki ti ganj binib ke bi dan nan ji, aan maadichal gbiin. ²⁴ M tuk nimi la, binib bi m nan puen bui bi ke bi dan nan ji na, bi ponn ni ubaa aan lak maajikaar.'"

Unii u kaa njan yii tiwan mɔmɔk na aan njan dii Yesu

(Matu 10.37-38)

²⁵ Le kinipaak pam dii Yesu. Le u fenn torj bi, ki bui bi, ²⁶ "Unii yaa dan u nan dii mi, ki yaa kaa gee mi ki jer waah gee ute ni una, ni upuu, ni waabim, ni unaatiib, ni ukpetiib, ni uninkpatiib, ni waamɔfal pu na kan, waan njan dii mi. ²⁷ Unii umɔk kaan yoor waadɔpuinkoo ki dii mi na kan, waan njan li ye maadidiir.

²⁸ "Ni ponn ni ubaa yaa ban ke u maa kidifɔɔn kan, u ga puen dakl lik ke waamombil ga fuu aan njan fuu.

²⁹ U yaa piin ki bi maa kidiik, kaa puen dakl lik

waamombil aah bi pu na kan, nibaakan, waamombil aan fuu. Le waan njan maa kidiik ngbaan doo. Binib bimɔk kan na ga laa u, ki bui ke, ³⁰ 'Uja wee nan piin ki bi maa kidiik, kaan njan doo.'

³¹ "Tɔ, ubɔr u kpa butɔb aajab njichur kipiik na yaa ban u buen ti to ubɔr u kpa butɔb aajab njichur moninko na butɔb kan, u ga puen dakl lik ke u ga njan aan waan njan. ³² U yaa nyi ke waan njan nyan u kan, waah laa bi ni daa na, u ga tun bitutum bi ti tooh u nsan ni, ki bui u ke u mɔk ubaa aan bi ti kpokl ki kuln kijaak ngbaan. ³³ Niyatanjak ngbaan aatataa le ye ke aa yaa kaa yii saah kpa nimɔk na kan, saan njan dii mi."

N-yaan aayatanjaki

(Matu 5.13; Mak 9.50)

³⁴ "Tɔ, n-yaan njan la. Mu yaa bii, ki yaa kaa ki mɔk kan, nibaa aa bi ki ga ki njan njan mu aan mu mɔk. ³⁵ Mu njan yɔli le na. Mu aan ki li kpa nterm tii nibaa. Bi ga di kpir la. U kpa litafal na kan, u njan."

Kiwakork ki wɔn na aayatanjaki

(Matu 18.12-14)

¹⁵ Bilampoogaab ni titunwanbirdam pam nan bi kuuni Yesu chee ke bi ti pel waah len tibɔr ti na.

² Le Farisii yaab ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkɔb njan u pu ke, "Uja wee gaal titunwanbirdam ki ji bi chee tijikaar."

³ Nima pu le Yesu njaki bi liyatanjaki, ⁴ "Ni ponn ni ubaa yaa kpa ipiih nkub, ubaa yaa wɔn kan, u ga di cha ipiih imonko inaa ni kipiik ni iwae i gur na timoor ni, ki buen ti ban upiih u wɔn na, ki ti saa buyoonn u ga kan u na. ⁵ U yaa ti kan u kan, u ga li mɔkni, ki di u buŋ usil, ki chaa kun. ⁶ U yaa ti fuu linampal kan, le u ga yin ni ujɔtiib ni udoyaab, ki nan bui bi, 'Maapiih u wɔn na, m kan u. Cha ti li mɔkni man.' ⁷ Liyatanjaki lee aatataa le ye ke titunwanbirdaan ubaa yaa kpeln waabimbin kan, paacham yaab ga li mɔkni unii u kpeln waabimbin na pu, ki jer baah ga li mɔkni bininyaam imonko inaa ni kipiik ni iwae bi kaa ban bi kpeln baabimbin na pu."

Nimombil njan wɔn na aayatanjaki

⁸ "Upii ubaa yaa kpa tikunabr aamombil kipiik, libaa yaa wɔn kan, u ga see karyaa, le ki njal lidichal ni, ki lik mbamɔm ki ti kan li. ⁹ Tɔ, u yaa ti kan li kan, u ga yi ni unaakoontiib ni udoyaab, ki nan bui bi, 'Maamombil li wɔn na, m kan li. Cha ti li mɔkni man.' ¹⁰ Liyatanjaki lee aatataa le ye ke titunwanbirdaan ubaa yaa kpeln waabimbin kan, u pu le Uwumbɔr aatuuntiib ga li mɔkni paacham."

Japɔn u wɔn na aayatanjaki

¹¹ Yesu nan ki bui bi, "Uja ubaa nan bi ki nan kpa japɔtiib bilee. ¹² Le uwaatiir na bui u ke, 'Nte, yakr maafaal ki di tii mi dandana.' Le ute yakr bimɔk aafaal

ki di tii bi. ¹³ Iwiin ilee aah jer na, le uwaatiir na kuun waafaal mɔmɔk, ki di buen kitiŋ ki daa na ni. Waah ti bi nima na, le u jin waafaal mɔmɔk yɔl yɔl, le li ti doo.

¹⁴ Waah jin ni mɔmɔk ti doo na, le nkon sakpem lir ni-ma chee. Igiin le nan gur joo u. ¹⁵ Le u di ubaa ti kpaan kitiŋ ngbaan ni aanii ubaa chee. Le u tun u igbeer chee timoor ni ke u ti li nani i tijikaar. ¹⁶ Nkon aah joo u sakpen pu na, u ga nmaa nɔm igbeer ngbaan aajikaar. Unii ubaa mu aa tii u nibaa. ¹⁷ Le u njan nlan le ki bui ke, 'Nte aatutum mɔmɔk ji ki gur. Le nkon ban mu ku mi do chee na. ¹⁸ M ga gir kun nte do, ki ti bui u ke, Nte, m koo aa ni Uwumbɔr mɔk aataani ni. ¹⁹ Naa ki njan ke aa yin mi aajapɔkɔn. Nja mi saah nani saatutum pu na.'

²⁰ Le u fii ki cha ute do.

"Waah laa bi ni daa na, le ute waa u, ki san u kinimbaak, le ki san tooh u nsan ni, ki ti di uŋaal kpal u, le ki moor utakpiln. ²¹ Le ujanɔkɔn bui u, 'Nte, m koo aa ni Uwumbɔr mɔk aataani ni. Naa ki njan ke aa yin mi aajapɔkɔn.' ²² Le ute bui waatutum, 'Li cha mala ki ti yoor ni lininkpebɔkul nyaan na, ki nan di peen u, ki di kibɔmbik nmaan u, ki di njinaatak tarj u, ²³ ki li joo ni unaabo u filk na, ki nan kɔr u, aan ti ji ki li mɔkɔni. ²⁴ M nan nyi ke njapɔkɔn umina kpo a, le u bi. U nan wɔn a, le m ki kan u.' Le bi piin ki bi mɔkɔni.

²⁵ "Ɔ, ujanɔkɔn na nan bi kisaak. Waah nyan ni kisaak ki peen ni linampal na, le u njan bi gbaa tibar ki gaa ilahn. ²⁶ Le u yin bitutum ponn ni ubaa, le ki nan baa u, 'Ni ye kinye?' ²⁷ Le u bui u, 'Aanaal na fuu ni a. Waah fuu ni ni laafee na, le aate cha bi kɔr unaabo u filk na.' ²⁸ Ukpel aah njan kina na, le u gee linjuul, kaa ban u koo ni. Le ute nyan ni lipaal, ki nan garj u ke u koo ni. ²⁹ Le u bui ute, 'Lik, m tun lituln njan sakpen le ki tii si, kaa kee yii saamɔk. Le saa po tii mi uŋobo ke m ni njɔtiib ji ki li mɔkɔni. ³⁰ Aajapɔkɔn umina le nan dii bipiidagoob ki ti bii saawangol mɔmɔk doo, le waah fuu ni na, aa kɔr unaabo u filk na ki tii u.' ³¹ Le ute bui u, 'Maabo, aa bi m chee n-yoonn mɔmɔk la. Sin le yeh maah kpa tiwan ni na mɔmɔk. ³² Aanaal umina, m nan nyi ke u kpo a, le u bi. U nan wɔn a, le m ki kan u. Nima le ni njan ke ti li mɔkɔni ki li kpa mpopiin.'"

Ututunn u kpa nlan na

16 Ɔ, Yesu nan bui waadidiliib, "Uwankpadaan ubaa le nan bi ki kpa ututunn u lik waawan mɔmɔk na. Le bibaa dan nan bii u udindaan aanimbiin ni ke u joo waawan ji la. ² Le udindaan yin u ki nan baa u, 'Maah njan saabɔr ti na, ti ye kinye? Mɔk mi saah njan maawan pu na mɔmɔk. Saan ki li ye maatutunn.' ³ Le ututunn ngbaan dak usui ni, 'Ndindaan ga nyan mi waatuln ni. M ga njan kinye? Maan nmaa ko kisaak. M mu yaa kpaln uwanmeer kan, inimɔkɔn ga li joo mi. ⁴ M nyi maah ga njan pu na, aan ndindaan yaa nyan mi waatuln ni kan, bibaa gaa mi baadichal ni.' ⁵ Le u buen

† : ...moor utakpiln: Israel yaab nan doon ɔb kina le ki mɔk ngeehn.

ti yin ni binib bi joo udindaan aapɔln na ke bi dan u chee ubaaba ubaaba, le ki baa njan yoo na, 'Aa joo ndindaan aapɔln njan?' ⁶ Le u bui u, 'Nkpan ankɔra nkub.' Le u bui u, 'Yoor saapɔln aagbanj ki kal mala ki njan ankɔra piinmu.' ⁷ Le u baa uken, 'Si, aa mu joo waapɔln njan?' Le u bui u, 'Idi ɔb nkub.' Le u bui u, 'Yoor saapɔln aagbanj ki njan ɔb imonko inaa.' ⁸ Ɔ, ututunn u kaa njan na aadindaan aah njan ni pu na, le u pak u, ke waah njan pu na, u kpa nlan la. Naatataa le ye ke dulnyaa wee aanib kpa nlan baabɔr ni ki jer Uwumbɔr aanib aah kpa pu na.

⁹ "M tuk nima la, ni di dulnyaa wee ni aawankpal ter bigiim, aan ni yaa doo kan, ni ga koo nkookoo yaan mu ga li bi ki cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na ni.

¹⁰ Unii u tun lituwaatiir mbamɔm na, u ga tun litusakpeln mu mbamɔm. Unii u kaa tun lituwaatiir mbamɔm na, waan tun litusakpeln mu mbamɔm. ¹¹ Ni yaa kaa joo dulnyaa wee ni aawankpal mbamɔm kan, njan ga di Uwumbɔr aatuln njan aanaal ni? ¹² Ni yaa kaa njan dulnyaa wee ni aawan mbamɔm kan, Uwumbɔr aan tii nima paacham aawan.

¹³ "Unaagbiija ubaa aan nmaa tun lituln ki tii dindatiib bilee. U ga li nan ubaa, le ki li gee uken. U ga li si ubaa aachanj ni, le ki lik uken fam. Naan nmaa li dii Uwumbɔr ni liwankpal mu."

Yesu aah ki len pu na

(Matiu 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12)

¹⁴ Le Farisii yaab, bi gee nimombil sakpen na, njan Yesu aah len tibɔr timina mɔmɔk pu na, le ki laa u. ¹⁵ Le u bui bi, "Nima le ban ke binib li dak ke ni ye bininyaam. Uwumbɔr le nyi nisui ni aah bi pu na. Binib aah nyunni tiwan ni na ye fam le Uwumbɔr chee.

¹⁶ "Uwumbɔr aakaal ni waabɔnabtiib aaliin nan joo binib ki nan saa jonn u nan muini binib nnyun ni na aayoonn. Waayoonn ngbaan ki joo cha, le bi mooni Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan tee. Le binib mɔk aabɔn koo Uwumbɔr aanaan ni mɔkɔn. ¹⁷ Uwumbɔr aakaal mubaa aah ga njan yɔli pu na, ni kɔk ki jer paacham ni taab aah ga jer pu na.

¹⁸ "Uja umɔk jenn upuu lii ki ki yoor upii uken na, uja ngbaan kpaln udagoor la. Upii aachal yaa jenn u lii aan uja uken ki yoor u kan, uja ngbaan mu kpaln udagoor la."

Uwankpadaan ni uwanmeer Lasarus aabɔr

¹⁹ "Ɔ, uwankpadaan ubaa nan bi, ki peeni tiwan-peekaan nyaan, ki ji tijikaar ti mɔ na iwiin mɔmɔk.

²⁰ Le uwanmeer ubaa mu nan bi, bi nan yin u ke Lasarus. Le ibusoon joo u. Le bi joo u ti bilni uwankpadaan ngbaan aabisamɔk chee. ²¹ Le u ban ke u li peei njan aabɔl njan nyan uwankpadaan ngbaan aateebul paab ki lir kitiŋ na ji. Le ibɔ mu choo nan lakr waabuun ngbaan. ²² Naah joo cha na, le uwanmeer ngbaan nan kpo. Le Uwumbɔr aatuutiib dan nan

voor u ki di buen paacham, Abraham chee. ²³ Le uwankpadaan ngbaan mu nan kpo. Le binib di u ti sub. Waah kpo na, le u ti bi mmii mu kaan junn na ni, ki ji falaa sakpen, le ki waan lik paacham, ki waa Abraham dandar, ki waa Lasarus mu bi u chee nima. ²⁴ Le u teen, 'Nte Abraham, m ji falaa sakpen mmii mue ponn ni; san mi kinimbaak, ki tun Lasarus u ti di unanbik tu nnyun ki nan di meeh nlambil aan li sɔŋ.'

²⁵ "Le Abraham bui u, 'Maabo, teer ke saah nan bi limɔfal ni na, aa nan bi ji saamɔɔ la. Lasarus mu nan bi ji falaa la. Dandana wee Lasarus aasui sɔŋ do chee na. Aa mu bi ji falaa la. ²⁶ Libuusakpeln mu bi ti ni saakaasisik ni, aan binib bi ban bi nyan do ki puur buen aa chee na taa ŋmaa puur, ubaa mu taa nyan aa chee ki dan do chee na.' ²⁷ Le uwankpadaan ngbaan bui u, 'Nte, ni yaa ye kina kan, m gaŋ si, tun Lasarus u buen nte do ²⁸ ki ti sur nnaatiib biŋmu bi gur na, bi taa dan do chee na, ki mu nan ji falaa wee.'

²⁹ "Le Abraham bui u, 'Bi kpa Uwumbɔr Aagbaŋ. Bi li ŋun kigbaŋ ngbaan aah len pu na.' ³⁰ Le u bui ke, 'Nte Abraham, aayii, baan ŋun; unii yaa fikr nkun ni ki buen bi chee kan, nima le bi ga kpeln baabimbin.' ³¹ Le Abraham bui u, 'Bi yaa kaa ŋun Uwumbɔr Aagbaŋ aah len pu na kan, unii yaa fikr nkun ni kan, nima le aan cha bi kpeln baabimbin.'"

Taa tɔŋ unii ke u tun titunwanbir

(Matiu 18.6-7, 21-22; Mak 9.42)

17 Yesu nan bui waadidiliib, "Ntɔŋ ga sil li bi; tibɔbir mu bi unii u tɔŋni binib ke bi tun titunwanbir na pu. ² Bi yaa ba tee di kinaasakperŋ ki di tul leen uneen ni, ki tur u lii nnyusakpem nin chee nyoo na ni kan, ni ba soor ki tii u, ni u tɔŋ maadidiliib ponn ni uwaatiir ubaa u tun titunwanbir. ³ Ni li nyi man.

"Aana aabo yaa ŋa si bakaa kan, sur u. U yaa kpeln waabimbin kan, di cha pinn u. ⁴ U yaa ŋa si bakaa nfum mulole nwiin mbaa ponn ni, ki yaa dan aa chee nfum mulole ki nan bui si, 'M ŋa si gafara la,' kan, aa di cha pinn u."

Gaa Uwumbɔr ki kii

⁵ Le waakpambalb bui u, "Tidindaan, too kpee timi aanaadii pu."

⁶ Le u bui bi, "Ni yaa gaa Uwumbɔr ki kii siib na kan, ni ga ŋmaa bui busub ngbaan ke bu ŋɔb libuul ngbaan ni ki ti ŋum nnyusakpem ponn ni, le bu ga kii nimi aamɔb."

Unaagbiija aatuln aah ye pu na

⁷ "Tɔ, ni ponn ni ubaa yaa kpa unaagbiija u ko kisaak, bee u kpa ipiih na kan, u yaa nyan ni kisaak kan, saan bui u libuul ngbaan ni, 'Nan ji tijikaar.' ⁸ Aa ga bui u, 'Ŋa tijikaar ki siin mi aan m ji ki nyu. M yaa jin doo kan, aa mu ga ji ki nyu.' ⁹ Saanaagbiija yaa ŋa saah ban pu na kan, aa ga doon u ke u ni lituln aa? Aayii. ¹⁰ Ni mu bi ke

unaagbiija ngbaan aah bi pu na la. Ni yaa ŋa Uwumbɔr aah tuk nimi ke ni ŋa pu na mɔmɔ kan, ni bui ke, 'Taa ŋeer ubaa pak timi. Ti po ŋa taah ba ga ŋa pu na la.'"

Yesu aah cha bikɔndam kipiik kɔk pu na

¹¹ Yesu aah cha Jerusalem na, le u dii Samaria ni Galilee aatiŋ aanaanmɔk. ¹² Waah bi koo kitiŋ kibaa ni na, le bikɔndam kipiik ton u nsan ni, ki si ni daa siib, ¹³ le ki teen ke, "Tidindaan Yesu, san timi kinimbaak."

¹⁴ Yesu aah waa bi na, le u bui bi, "Li cha Uwumbɔr aatotoortiib chee, aan bi ti ŋaŋ nimi."

Baah cha na, le bi kɔk. ¹⁵ Le bi ponn ni ubaa aah kan ke u kɔk na, u gir ni, ki nyuŋni Uwumbɔr mɔkɔ pu, ¹⁶ le ki nan gbaan Yesu aanimbiin ni, ki doon u. ¹⁷ Uja ngbaan nan ye Samaria † aatiŋ aanii la. Le Yesu baa ke, "Maa cha bikɔndam kipiik kɔk la aa? ke biwae na bi la chee? ¹⁸ Ubaa aa gir ni u nan nyuŋ Uwumbɔr see uwaɔɔŋja ngbaan baanja aa?" ¹⁹ le ki bui u, "Saah gaa mi ki kii na, nima le cha aa kɔk. Fiin ki li dii saasan."

Uwumbɔr aanaan aah ga fuu ni pu na

(Matiu 24.23-28, 37-41)

²⁰ Le Farisii yaab nan baa u, "Uwumbɔr aanaan ga fuu ni bayoonn?" Le u bui bi, "Uwumbɔr aanaan aah ga fuu ni pu na, binib aanimbiil aan li waa mu. ²¹ Baan ŋmaa bui ke, 'Lik, mu bi do,' kaan ŋmaa bui ke, 'Mu bi nima la.' Uwumbɔr aanaan bi ni ni."

²² Le u tuk waadidiliib, "N-yoonn choo, le ninimbiil ga li man min Unibɔn Aabo aah ga gir ni bundaln na, kaan kan. ²³ Le bi ga bui nimi, 'Lik, u bi nima,' ki ga ki bui ke, 'Lik, u bi do.' Ni taa buen ti lik, ki taa dii bi man. ²⁴ Bundaln min Unibɔn Aabo ga nan gir ni na, ni ga li bi ke utaal aah moor ki wolni paacham mɔmɔ pu na, aan binib mɔmɔ ga li waa pu na la. ²⁵ Dandana aanib ga yii mi, le m ga ji falaa sakpen waahr, aan ki nin buen paacham aan ki gir ni. ²⁶ Min Unibɔn Aabo aah ga gir ni buyoonn na ga li bi ke Nowa aayoonn aah nan bi pu na la. ††²⁷ Bi nan ji ki nyu, bijab nan yoor bipiib, bipiib mu nan mɔn bijab, ki ti saa bundaln Nowa nan koo buŋɔb ni na, le nnyusakpem fuu ni ki nan jin bi mɔmɔ. ††²⁸ Tɔ, maah ga gir ni bundaln na mu ga li bi ke Lot aayoonn aah nan bi pu na la. Bi nan ji ki nyu, ki daa tiwan ki kooh, ki bu tijikaar, ki maa tidir. ²⁹ Bundaln Lot nyan Sodom aatiŋ ni na, le mmii ni chirbil nyan ni paacham ki lir ni, ki ku bi mɔmɔ. ††³⁰ Kina le ni ga li bi bundaln min Unibɔn Aabo ga nan nya ni mpaan pu na.

³¹ "N-yoonn ngbaan, unii yaa bi kidiik paab †† kan, u taa koo waadiik ponn ni u ti yoor waawan ni bi ki ponn ni na. Unii u bi kisaak na mu taa gir kun. ³² Teer man tibɔr ti nan ŋa Lot aapuu na. †††³³ Unii umɔk kaa di ubaa

† : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mɔ. †† : Lik Mpiin 6.5-8. ††† : Lik Mpiin 7.6-24. †††† : Lik Mpiin 18.20-19.25.

††††† : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idɔ paan puln tidir paab, le ki di titan pɔr biin. Bi nan maa ŋibimbin le ki taa joi kidiik aapaacham. †††††† : Lot aapuu nan fenn lik upuwɔb le ki kpeln n-yaan aatakpal. Lik Mpiin 19.26.

tii Uwumbɔr na kan, waamɔfal ga bee yɔli la. Unii umɔk di ubaa tii Uwumbɔr na kan, u ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. ³⁴ M tuk nimi la, buyoonn m ga gir ni na, binib bilee ga li dɔ kidiik kibaa ponn ni kinyeek. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken. ³⁵ Bipiib bilee ga li boo nan idi. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken. [³⁶ Bijab bilee ga li bi kisaak. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken.]

³⁷ Le waadidiliib baa u, "Tidindaan, la chee?"

Le u bui bi, "Liwankpol aah bi nin chee na, nangba mam mu kuuni nima chee la."

Ukpooii ni ubɔjir aabɔr

18 Le Yesu ɔakl bi liyataɔakl, u di mɔk bi ke ni ɔan bi li mee Uwumbɔr n-yoonn mɔmɔk, ki taa cha bitaakpab yɔl. ² "Uɔjir ubaa nan bi kitiɔ kibaa ni, kaa san Uwumbɔr, ki mu aa pak binib. ³ Ukpooii ubaa mu nan bi kitiɔ ngbaan ponn ni, le ki choo u chee n-yoonn mɔmɔk, ki nan bui u ke u nyan u waadin aarɔal ni. ⁴ N-yoonn mɔmɔk le u yiil ni ti yunn. Naah joo cha kina na, le u ti len usui ni, 'Maa san Uwumbɔr, ki mu aa pak binib. ⁵ ɔ, ukpooii wee mu aah choo m chee n-yoonn mɔmɔk ki nan muk mi sakpen pu na, m ga tii u waabamɔn, u taa ki beenin choo nan muk mi kina aan nsui ti nyan mbaa ponn ni.'"

⁶ Le Yesu ki bui waadidiliib, "Li ɔun man ubɔjir u kaa ɔan na aah len pu na. ⁷ Waah len ke u ga tii u waabamɔn pu na, Uwumbɔr aan tii waanib bi mee u n-yoonn mɔmɔk nwiin pu ni kinyeek na baabamɔn aa? U ga taan aa? ⁸ M tuk nimi la, u ga tii bi baabamɔn mala. Min Unibɔn Aabo mu yaa nan gir ni kan, m ga kan binib beenin tii mi naadii dulnyaa wee ni ii?"

Farisii aanii ni ulampoogaar aabɔr

⁹ Le Yesu ɔakl liyataɔakl tii binib bi dak ke bima le ɔan ki jer unibɔn mɔmɔk, kaa lik pak ubaa na ke, ¹⁰ "Bijab bilee nan koo Uwumbɔr Aadichal ni ke bi ti mee Uwumbɔr. Ubaa nan ye Farisii aanii la, uken mu nan ye ulampoogaar. ¹¹ Farisii aanii na nan sil ubaa ki mee Uwumbɔr ki bui ke, 'Uwumbɔr, m doon si ke maa bi ke binib mɔmɔk aah bi pu na. Maa kpa iniman, kaa tun lit-uln li kaa ɔan na, kaa ɔr kidagook, kaa bi ke ulampoogaar umina aah bi pu na. ¹² Likpaakool mɔmɔk ponn ni, m lulni bumɔb iwiin ilee la. Maah kan tinyoor timɔk na, m yakr nfum kipiik ki nyan tibaa tii si.'

¹³ "Ulampoogaar ngbaan nan sil dandar, kaa kaa u waan lik paacham. U nan po si jik uyil, le ki bui ke, 'Uwumbɔr, san mi titunwanbirnaan kinimbaak,' le ki si-ir kun. ¹⁴ M tuk nimi la, Uwumbɔr len ke ulampoogaar ngbaan aabɔr le ɔan, waa len ke Farisii aanii ngbaan aabɔr ɔan; ba pu? unii umɔk nyun ubaa na, Uwumbɔr ga sunn u taab. Unii umɔk sunn ubaa taab na, Uwumbɔr ga nyun u."

Yesu aah ɔa Uwumbɔr aanyoor ɔa mbim pu pu na

(Matiu 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ Le binib bibaa joo ni mbipɔm, ki di dan Yesu chee, ki ban ke u di urɔal paan bi pu. Waadidiliib aah kan kina na, le bi kae bi. ¹⁶ Le Yesu yin mbim ngbaan ke bi dan u chee, le ki bui waadidiliib, "Cha mbim ngbaan dan m chee man. Taa ki jenn bi man. Binib bi aabimbin bi ke mbim aah bi pu na, bima le yeh Uwumbɔr aanaan. ¹⁷ M tuk nimi mbamɔn la, unii umɔk kaa gaa Uwumbɔr aanaan ke ubo aah gaal tiwan pu na aan koo mu ni."

Yesu aah tuk uwankpadaan ubaa pu na

(Matiu 19.16-30; Mak 10.17-31)

¹⁸ Uyidaan ubaa nan baa Yesu, "Umɔmɔkr nyaan, m ga ɔa kinye ki kan limɔfal li kaa kpa ndoon na?"

¹⁹ Le Yesu baa u, "Ba pu aa yin mi ke Umɔmɔkr nyaan? Ubaa aa ɔan, see Uwumbɔr baanja. ²⁰ Aa nyi Uwumbɔr aakaal: 'Taa ɔr kidagook; taa ku binib; taa su kinaayuk; taa li ye nnyamɔn aaseeraadaan; li pak aate ni aana.'"

²¹ Le u bui u, "M joo nkaal mumina mɔmɔk tibir ni la."

²² Yesu aah ɔun kina na, le u bui u, "Tiwan nibaa le gur. Koo saah kpa tiwan ni na mɔmɔk, ki di njimobil ngbaan tii bigiim, aan ki li kpa liwangol paacham, aan ki dan nan dii mi." ²³ Waah ɔun kina na, le ni ɔa u mpombiin sakpen; ba pu? u nan kpa liwankpal pam.

²⁴ Yesu aah kan kina na, le u bui ke, "Ni kɔk sakpen binib bi kpa liwankpal na koo Uwumbɔr aanaan ni. ²⁵ Uwankpadaan aah ga koo Uwumbɔr aanaan ni pu na, ni kɔk ki jer laakumii aah ga koo seerkaa aaboln ni pu na."

²⁶ Le binib bi ɔun kina na bui ke, "Ni yaa ye kina kan, ɔma ga tee ɔmar?"

²⁷ Le Yesu bui ke, "Tiwan ni kɔk binib chee na aa kɔk Uwumbɔr chee."

²⁸ Le Piita bui u, "Tima kan, ti nan di taah kpa nimɔk na ki di lii, ki dii si la."

²⁹ Le Yesu bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, unii umɔk di cha waadichal, bee upuu, bee unaabitiib, bee ute, bee una, bee waabim, Uwumbɔr aanaan pu na kan, ³⁰ u ga kan ki jer waah di cha tiwan nimɔk na sakpen dandana wee. N-yoonn mu choo na, u ga nan kan limɔfal li kaa kpa ndoon na."

Yesu aah ki len waakun aabɔr taataa pu na

(Matiu 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹ Yesu nan di waadidiliib kipiik ni bilee na nyan n-gbaan, le ki ti bui bi, "Li pel man, ti yaa fuu Jerusalem kan, bi ga ɔa min Unibɔn Aabo ke Uwumbɔr aabɔn-abitiib aah nan ɔmee ke bi ga nan ɔa mi pu na mɔmɔk. ³² Bi ga di mi ɔa binib bi kaa ye juu yaab na aarɔal ni, bi ti ɔa mi mbɔnyun, ki yook mi, ki teei timɔkɔn ɔani

m pu, ³³ ki lue mi njinaalab, ki ga ku mi. Iwiin itaa daal le m ga fikr nkun ni."

³⁴ Le baa bee iliin imina aatataa. Uwumbor le bor yaatataa. Nima le baa bee waah len pu na aatataa.

Yesu aah likr ujoon aanimbil pu na

(Matiu 20.29-34; Mak 10.46-52)

³⁵ Le Yesu aah peen Jeriko aatiŋ ni na, ujoon ubaa ka nsan aamogbeln, ki mee binib tiwan. ³⁶ Le u njun kini-paak aah choo pu na, ki baa ke, "Ba ŋa?"

³⁷ Le bi bui u, "Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na le choo."

³⁸ Le u teen ke, "Yesu, u ye Ubor David aayaabil na, san mi kinimbaak."

³⁹ Le binib bi loln Yesu pu nsan na kae u ke u njmin. Le u moo tar, "Ubor David aayaabil, san mi kinimbaak."

⁴⁰ Le Yesu sil nsan ni, le ki bui bi, "Li joo ni u man." Waah duun ni u na, le Yesu baa u, ⁴¹ "Aa ban ba?"

Le u bui u, "Ndindaan, m ban ke aa likr nnimbil le tii mi."

⁴² Le u bui u, "Aa likr a. Saah gaa mi ki kii na, nima le cha aanimbil likr."

⁴³ Libuul ngbaan ni le unimbil likr, le u dii u, le ki nyuŋni Uwumbor. Binib ngbaan mɔmɔk aah kan kina na, le bi pak Uwumbor.

Yesu aah tuk bilampoogaab aaninkpel pu na

19 Yesu nan koo Jeriko aatiŋ ni, ki bɔ dii ki ponn ni. ² Uja ubaa nan bi nima, bi nan yin u ke Sakeus, u ye bilampoogaab aaninkpel, ki mu ye uwankpadaan la. ³ Le u ban ke u kan Yesu aah bi pu na, ki mu ye kinigenger. Kinipaak ngbaan pu, waa ŋmaa kan Yesu. ⁴ Le u san ki loln kinipaak ngbaan pu nsan, le ki ti jon likakaln aasub pu ke u li waa Yesu aah ga jer nima chee pu na. ⁵ Yesu aah nan fuu ni nima chee na, le u waan lik, ki bui u, "Sakeus, sunn ni mala. Din, m ga doon aado."

⁶ Le u sunn ni mala, ki gaa u, ki kpa mpopiin pam.

⁷ Kinipaak ngbaan aah kan ke u koo Sakeus do na, le bi mɔmɔk ŋul u pu, ke u buen titunwanbirdaan do la.

⁸ Tɔ, Sakeus nan fii sil, ki bui u, "Ndindaan, lik, m ga di maawankpal ligeln tii bigiim la. Maah nan jin binib bi aawan na, m ga giin kina nfum munaa le ki di tii bi."

⁹ Le Yesu bui u, "Din le lidichal limina aanib ŋmar; ba pu? aa mu ye Abraham aayaabil la. ¹⁰ Min Unibɔn Aabo dan m nan ban binib bi wɔŋ na ke bi ŋmar la."

Bitutum aah joo bidindaan aapiin pu na

(Matiu 25.14-30)

¹¹ Yesu nan ŋakl binib bi njun tibor timina na liyatanakl, bi taa li dak ke waah peen Jerusalem na Uwumbor aanaan ga fuu ni libuul ngbaan ni. ¹² U nan bui bi, "Uyidaan ubaa nan ban u buen kitiŋ ki daa na ni, u ti ji nnaan ki gir ni. ¹³ Le u yin waatutum kipiik, le ki di salmaa aamombil kipiik, ki di yakr bi ubaaba, le

ki bui bi, 'Li joo tiir kitiir man, ki ti saa buyoonn m ga nan gir ni na,' le ki buen. ¹⁴ Le waatiŋ ni aanib nan nan u, ki tun binib ke bi paan u pu ki ti bui uborkpaan na, 'Taa ban ke uja ngbaan le ye timi aabor.'

¹⁵ "Le u jin nnaan ngbaan, le ki gir kun, ki yin waatum bi u nan tii bi njimombil ngbaan na, ke bi dan u chee, aan u lik bimɔk aah tiir kitiir ki kan tinyoor pu na.

¹⁶ Le njan yoo dan nan bui u, 'Ndindaan, saah nan tii mi limombil libaa li na, m kan tinyoor njimombil kipiik ki kpee.' ¹⁷ Le u bui u, 'Nfaan. Aa ye ututunn nyaan la. Saah joo tiwan waatiir mbamɔm na, m ga ŋa si ntisakpem kipiik ni aaninkpel la.' ¹⁸ Le lelee yoo mu dan nan bui u, 'Ndindaan, aa nan tii mi limombil libaa la. M kan tinyoor njimombil njmɔm le ki kpee.' ¹⁹ Le u bui u mu, 'M ga ŋa si ntisakpem mɔŋmu ni aaninkpel la.'

²⁰ "Le uken na mu dan nan bui u, 'Ndindaan, lik, saamombil le na. M nan di likekegeln le poo li, ki di bil.

²¹ Aa ye unii u chur binib mɔkɔk na la. Aa gaal saah kaa yeh tiwan ni na, ki chee saah kaa nan bun tijikaar ti na. Nima le m san si ijawaan.' ²² Le u bui u, 'Si ututunn u kaa ŋan na, saah len pu na, nima le bii si. Aa bui ke aa nyi ke m ye unii u chur binib mɔkɔk na ki gaal maah kaa yeh tiwan ni na, ki chee maah kaa nan bun tijikaar ti na. ²³ Saah nyi kina na, ba ŋa saa nan di maamombil ti bil banki ponn ni? Maah fuu ni na, m ba ga kan maamombil ni tinyoor ki kpee,' ²⁴ le ki bui binib bi si u chee na, 'Chuu gaa waamombil libaa ngbaan man, ki di kpee ututunn u joo njimombil kipiik na.' ²⁵ Le bi bui u, 'Tidindaan, u kpa njimombil kipiik la.' ²⁶ Le u bui bi, 'M tuk nimi la, unii umɔk kpa na, bi ga kpee u. U kaa kpa na, bi ga chuu gaa waah kpa ni pɔkaa na. ²⁷ Tɔ, maadim bi kaa nan ban ke m li ye baabor na, li joo ni bi do chee na, ki nan ku bi nnimbiin ni.'"

Jerusalem aanib aah nyuŋ Yesu pu na

(Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Jonn 12.12-19)

²⁸ Yesu aah ŋakl bi liyatanakl ngbaan ti doo na, le u loln bi pu nsan ki cha Jerusalem. ²⁹ Waah nan peen ni Befej ni Betani aatim mu bi lijool li bi yin li ke Olif aasui aajool paab na, ³⁰ le u tuk waadidilib ponn ni bilee, "Li cha man naah si gbɔk kitiŋ ki na. Ni yaa koo ki ponn ni kan, ni ga kan ubon u laa diin na si gbin. Ubaa aa kee diŋ u pu. Chuu gbiln u, ki li joo ni u m chee man. ³¹ Unii ubaa yaa baa nimi, 'Ba ŋa ni chuu gbiln u?' kan, ni bui u, 'Tidindaan le ban u.'"

³² Yesu aah tun bi pu na, le bi buen, ki ti kan ubon u laa diin na waah tuk bi ke bi ga kan pu na. ³³ Baah bi gbilni u na, le binib bi yeh u na baa bi, "Ba ŋa ni bi gbilni ubon ngbaan?"

³⁴ Le bi bui bi, "Tidindaan le ban u," ³⁵ le ki joo ni u Yesu chee, ki di baakeken paan u pu, ki di Yesu diŋ u pu. ³⁶ Le waah cha na, kinipaak ngbaan di baakeken ter nsan ponn ni.

³⁷ Le u peen Jerusalem, ki fuu baah sunni Olif aasui aajool nin chee na. Baah fuu nima chee na, le kinipaak kimɔk dii u na piin ki bi mɔkɔni. Baah kan u tun lijinjiiir

aatun mɔmɔk pu na, le bi pak Uwumbɔr mpɔɔn pu, ³⁸ ki bui ke, "Uwumbɔr aanyoor bi Ubɔrkpaan u choo waayimbil ni na pu. Lifuur bi paacham. Ni li nyunji Uwumbɔr paacham man."

³⁹ Le Farisii yaab bi bi kinipaak ngbaan ponn ni na bibaa bui Yesu, "Umɔmɔkr, tuk saadidiliib ngbaan ke bi kpa kifuuk."

⁴⁰ Le Yesu bui bi, "M tuk nimi la, bi yaa nmin kan, njitakpal njimina ga li tar la."

Yesu aah wii Jerusalem aanib aafalaa u choo na pu na

⁴¹ Yesu aah peen Jerusalem aatiŋ na, le u waa ki, ki wii sakpen ki pu, ⁴² ki bui ke, "Jerusalem aatiŋ aanib, ni yaa ba nyi nsuudoon aasan din kan, ni ba ga li njan ki tii nimi. Dandana wee, mu bɔr ke ninimbil taa li waa mu. ⁴³ Buyoonn Uwumbɔr ban u ter nimi na, ni yii a. Nima le nimi aadim ga nan gob nimi aatiŋ, ki yuu lakr kaagoln pu, ⁴⁴ ki kuln ni mɔmɔk, ki gbaa wii nimi aadir mɔmɔk. Tidir ngbaan aatakpal njilee aan ki li bi ki tok tɔb pu."

Yesu aah toor Uwumbɔr Aadichal pu na

(Matiu 21.12-17; Mak 11.15-19; Jɔnn 2.13-22)

⁴⁵ Yesu nan koo Uwumbɔr Aadichal ponn ni, le ki jenn nyan binib bi koo tiwakor na, ⁴⁶ le ki tuk bi, "Ni nmeew Uwumbɔr Aagbarŋ ni ke Uwumbɔr len ke, 'Bi ga yin maadichal ke Mmeen Aadichal;' tɔ, nimi le njan li bififiirb aakakaa chee." †

⁴⁷ Iwiin mɔmɔk Yesu nan bi Uwumbɔr Aadichal ponn ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Le Uwumbɔr aato-toorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, ni Juu yaab aaninkpiib ka ki kpokl baah ga njan pu ki ku Yesu na, ⁴⁸ kaa nmaa kan baah ga ku u pu na; ba pu? binib ngbaan mɔmɔk aanimbil man ke bi njan waah len pu na.

Baah baa Yesu waatuln pu pu na

(Matiu 21.23-27; Mak 11.27-33)

20 Kitaak kibaa daal, le waah bi Uwumbɔr Aadichal ni ki tuk binib Uwumbɔr aaliin, ki mooni tibɔnyaan tee na, le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, ni Juu yaab aaninkpiib dan u chee, ² le ki nan baa u, "Aa kpa nsan ke aa njan saah njan pu na aa? Njan tii si nsan ngbaan? Tuk timi."

³ Le u bui bi, "M mu ga baa nimi mbaan. ⁴ Jɔnn aah nan muini binib nnyun ni na, njan nan tii u nsan? Uwumbɔr aan binib? Tuk mi man."

⁵ Le bi kpokl tɔb, "Ti yaa bui ke Uwumbɔr le nan tii u nsan kan, u ga baa timi ke ba njan taa nan gaa u ki kii.

⁶ Ti yaa ki len ke binib le tii u nsan kan, binib ngbaan mɔmɔk ga mae timi njitakpal; bi mɔmɔk len ke Jɔnn nan ye Uwumbɔr aabɔnabr la." ⁷ Nima le bi bui Yesu ke baa nyi udaan u tii Jɔnn nsan na.

⁸ Le Yesu bui bi, "M mu aan tuk nimi maah kpa nsan pu ki njan maah njan pu na."

Bikpaab bi kaa njan na aayatanakl

(Matiu 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹ Le u njan binib ngbaan liyatanakl, "Uja ubaa nan naan kisaak, ki njan isui i lu njubil na ki ponn ni, le ki yin bikpaab bibaa, ki di kisaak ngbaan njan binjal ni ke bi li lik ki. Isui ngbaan yaa nan lun njubil kan, bi ker tii u, aan ki ker bibaa mu. Waah njan kina na, le u siir ki buen kitiŋ ki daa na ni, ki ti yunn nima. ¹⁰ Buyoonn njubil ngbaan nan pur na, le u di unaagbiija ubaa tun bikpaab ngbaan chee ke bi tii ni u kisaak ngbaan ponn ni aasubil. Le bi gbaa u, ki giin ni u, kaa tii u nibaa. ¹¹ Le u ki di unaagbiija uken tun bi chee. Le bi ti gbaa u mu, ki yook u, le ki giin ni u, kaa tii u nibaa. ¹² Le u ki tun unaagbiija tatar bi chee. Le bi ti gbaa u mu, ni ti njan u iween, le ki jenn nyan u nima. ¹³ Le usadaan ngbaan bui ke, 'M ga njan kinye? M ga di maabogeehn le tun bi chee. Nibaakan, bi ga pak uma.' ¹⁴ Le bikpaab ngbaan aah kan waabo ngbaan choo na, le bi kpokl tɔb, 'Uma le ye waafaajil. Cha ti ku u man, aan ki ji waafaal.' ¹⁵ Le bi chuu u, ki di nyan n-gbaan, le ki ti ku u.

"Kina pu na, usadaan ngbaan ga njan bi kinye? ¹⁶ U ga dan nan ku bikpaab ngbaan, ki di kisaak ngbaan tii bikpaab biken."

Kinipaak ngbaan aah njan kina na, le bi bui ke, "Uwumbɔr taa cha ni pii bi."

¹⁷ Le Yesu lik bi, ki bui bi, "U yaa kaa njan bi kina kan, Uwumbɔr Aagbarŋ aah len pu na aatataa ye kinye? ke, 'Litakpal li bidimaab yii li na, lima le ye litakpajal.' ††

¹⁸ Unii umɔk lir litakpal ngbaan pu na, u ga kool. Unii u litakpal ngbaan lir u pu na, li ga nan u, u njan ke ntayon na."

Baah pen Yesu nlan pu na

(Matiu 22.15-22; Mak 12.13-17)

¹⁹ Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb, ni Uwumbɔr aato-toorninkpiib nan bee ke Yesu di liyatanakl ngbaan njan bima la. Nima pu, le bi nan ban bi chuu u libuul ngbaan ni, ki mu san kinipaak ngbaan ijawaan. ²⁰ Le bi ban nsan mu pu bi ga chuu u na, ki di bipepekb tun u chee, bi ti njan ke bi ye bininyaam la, aan ki pen u nlan, aan ki chuu u, ki di njan kitiŋ ngbaan aayidaan aanjaal ni. ²¹ Le bi dan nan bui u, "Umɔmɔkr, ti nyi ke aa len mbamɔn, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr mbamɔn, kaa pak ubaa ki jer uken. Aa po mɔk bi Uwumbɔr aasan mbamɔn la. ²² Tuk timi, ni njan ti pa lampoo ki di tii Ubɔrkpaan Siisa aan naa njan?"

²³ Le Yesu bee ke bi pen u nlan la, le ki bui bi, ²⁴ "Mɔk mi limombil man." Baah mɔk u na le u baa bi, "Njan aanaŋ ni liyimbil bi li pu?"

Le bi bui u, "Siisa yaan."

† : Lik Aisaya 56.7; Jeremia 7.11.

†† : Lik Ilahn 118.22.

²⁵ Le u bui bi, "Nima pu na, ni di ni ye Siisa yaan na tii u man, ki di ni ye Uwumbor yaan na tii Uwumbor."

²⁶ Yesu aah len kina na, le ni gar bi pam. Baa nmaa chuu u taani waabolen pu, binib aanibil ni. Le bi nmin.

Binib bi ga fikr nkun ni na aah ga li bi pu na

(Matiu 22.23-33; Mak 12.18-27)

²⁷ Le Sajusii yaab bibaa dan u chee. Bima le len ke binib aan fikr nkun ni na. ²⁸ Le bi bui u, "Umomokr, Moses nan nmaa nkaal tii timi ke, 'Uja yaa kpa puu ki yaa kpo, kaa kpa ubo kan, unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki maa mbim tii ukpel.' ²⁹ To, naabitiib bilole nan bi. Upol na nan yoor upii, le ki kpo, kaa kpa ubo. ³⁰ Le unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki mu kpo, kaa kpa ubo. ³¹ Le u paa u pu na mu na kina. Le bijab bilole ngbaan momok nna kina, ki kpo doo, kaa kpa ubo. ³² Kookoo yoo le upii ngbaan mu kpo. ³³ Kina pu na, binib yaa nan fikr nkun ni kan, upii ngbaan ga li ye nmaa aapuu? Bi momok bilole nan joo u la."

³⁴ Le Yesu bui bi, "Dulnyaa wee ponn ni, bijab yoor bipiib la. Bipiib mu mon bijab la. ³⁵ Binib bi neer ke bi fikr nkun ni ki li bi dulnyaa u choo na ni na aan yoor bipiib. Bipiib mu aan mon bijab. ³⁶ Bi ga li bi ke Uwumbor aatuuntiib aah bi pu na, kaan ki kpo. Baah ga fikr nkun ni na, bi ga li ye Uwumbor aabim la. ³⁷ To, Moses mu nan mok timi ke binib bi kpo na ga fikr nkun ni. Buyoonn u nan bi busub bu gaal mmii na chee na, u nan yin Uwumbor ke Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbor la. ³⁸ Uwumbor yaa len ke u ye binib bi kpo na Aawumbor kan, nima le mok ke bi kpa limofal. Bi momok ye binifuub Uwumbor chee la."

³⁹ Le Uwumbor aakaal aamomokkb bibaa bui Yesu, "Umomokr, saah len pu na, ni nan la." ⁴⁰ Le baa kaa bi ki baa u mbaan.

Kristo u ga gaa binib lii na aabor

(Matiu 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹ Le Yesu baa bi, "Binib na kinye pu ki bui ke Kristo u ga gaa binib lii na ye Ubor David aayaabil? ⁴² David ubaa nan len Uwumbor aalahn aagbar ponn ni ke, 'Uwumbor bui Ndindaan ke: Kal njanjii kob, ⁴³ ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim momok na.' ⁴⁴ David aah nan yin Kristo ngbaan ke Udindaan kina na, Kristo ga li nmaa ye uyaabil aa?"

Bi li nyi Uwumbor aakaal aamomokkb aabor

(Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40)

⁴⁵ Kinipaak ngbaan aah pel Yesu aah len pu na, le u bui waadidiliib, ⁴⁶ "Ni li nyi man Uwumbor aakaal aamomokkb aabor. Baageehn le ye ke bi li pee njibokul fofok, ki gee ke binib li dooni bi kinyan ni, ki gee ke bi kal bininyuum aakakaa chee mmeen aadir ni, ni njim chee. ⁴⁷ Bi ji bikpopiib durm la, le ki mee Uwumbor ni

yunni ke bi nmann ke bi ye bininyaam la. Uwumbor ga daa bitafal ki jer waah ga daa binib biken aatafal pu na."

Ukpopii ubaa aah tii sakpen pu na

(Mak 12.41-44)

21 Yesu nan yaar lik, ki kan biwankpadam joo njimombil pam nani Uwumbor aapiin aadakaa ni, ² ki kan ukpopiigiin ubaa mu di janjan bilee ki di na u ponn ni. ³ Le Yesu bui ke, "M tuk nima mbamon la, ukpopiigiin wee tii njimombil ki jer bi momok aah tii pu na. ⁴ Bi momok tii ki gur njimombil sakpen. U ye ugiin la, le ki di waamombil momok tii, kaa ki gur nibaa."

Baah ga gbaa wii Uwumbor Aadichal pu na

(Matiu 24.1-2; Mak 13.1-2)

⁵ To, binib bibaa nan bi len Uwumbor Aadichal aah nan pu na, ki kpa njitakpanyaan, ni ipiin i binib tii Uwumbor na. ⁶ Le Yesu bui bi, "N-yoonn choo, bi ga nan gbaa wii lidichal limina momok. Litakpal libaa aan ki li paa liken pu."

Falaa aayoonn aah ga li bi pu na

(Matiu 24.3-14; Mak 13.3-13)

⁷ Le Yesu aadidiliib baa u, "Umomokr, bi ga na kina bayoonn? Ba ga li ye limokl ki mok timi ke ni neer bi na kina?"

⁸ Le u bui bi, "Ni li nyi man, aan ubaa taa nmann nini. Binib pam ga nan dan ki pur maayimbil ke bima le ye min Yesu, ki ga bui ke ni neer a. Ni taa dii bi man. ⁹ Ni yaa nun ke ntim mubaa aanib to tok butok, aan ntim muken aanib kpa tibor kan, ni taa san ijawaan man. Uwumbor le siin ke nimina momok ga na. Nima le aan mok ke dulnyaa wee ga doo libuul ngbaan ni.

¹⁰ "Linibol libaa ga to linibol liken butok. Nnaan mubaa aanib ni nnaan muken aanib ga to tok butok. ¹¹ Kitiij ga den sakpen njepel njepel. Nkon mu ga lir. Iween mu ga lir, ki ku binib pam ntim ntim ponn ni. Lijinjiir aawan, ni tiwan ni faani binib na mu ga li bi paacham.

¹² "Nimina momok aa kaa kee na buyoonn na, le bi ga chuu nima, ki na nima falaa, ki di nima na mmeen aadir ni ki ji nima tibor, ki di nima na kiyondiik ponn ni. M pu, le bi ga di nima siin biborb ni ntim aaninkpiib aanimbiin ni ke bi ji nima tibor. ¹³ Nima le ga tii nima nsan le ni tuk bi tiboryaan tee. ¹⁴ Ni di na nisui ni man ke naan puen baa nisui ni ke ni ga len kinye? ¹⁵ M ga tuk nima naah ga len pu na, aan nima aadim ubaa taa ki nmaa kpa kpa nima, kaan ki nmaa len tibaa. ¹⁶ Nitetiib, ni ninatiib, ni ninaabitiib, ni nidoyaab, ni nijtiib, ga kooh nima. Le binib ga ku ni ponn ni bibaa. ¹⁷ Binib momok ga li nan nima m pu. ¹⁸ Ni mu aan bee yoli; nima aayikipirk kibaa le aan bee yoli. ¹⁹ Ni yaa ji limor falaa momok ponn ni kan, ni ga kan limofal li kaa kpa ndoon na."

Baah ga bii Jerusalem aatiŋ pu na

(Matiu 24.15-21; Mak 13.14-19)

²⁰ “Ni yaa kan butɔb aajab si gob Jerusalem aatiŋ kan, ni li nyi man, naan yunn, le bi ga bii kitiŋ ngbaan doo. ²¹ N-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, binib bi bi Judea aatiŋ ponn ni na san buen njoo paab. Binib bi bi Jerusalem ponn ni na mu li nya ki ni. Binib bi bi itingbaan ni na, bi taa koo ni Jerusalem aatiŋ ni. ²² N-yoonn ngbaan le Uwumbɔr ga daa Jerusalem aatiŋ aanib aatafal, aan ni gbiin waagbaŋ aah njmee pu na mɔmɔk. ²³ N-yoonn ngbaan, bipiib bi kpa njpuu na, ni bipiib bi kpa mbim bi laa ŋaa libiil na ga li kpa kinimbaak; ba pu? Uwumbɔr ga gee liŋuul sakpen kitiŋ ngbaan aanib pu. Bi ga ji falaa pam. ²⁴ Bi ga di kijaak aajum ku bibaa, ki ga chuu bibaa mu tinaagbiir ki di buen njinibol mɔmɔk aakaasisik ni. Le binib bi kaa ye Juu yaab na ga bii Jerusalem ki ti saa baayoonn aah ga doo pu na.”

Yesu aah ga gir ni pu na

(Matiu 24.29-31; Mak 13.24-27)

²⁵ “Lijinjiir aawan ga li bi nwiin, ni uŋmal, ni njimabil ponn ni. Nnyusakpem ga ŋa tinyunkpenn sakpiin, ki faa kifuuk sakpen, ki ŋa binib ilandak. Baan ki li nyi baah ga ŋa pu na. ²⁶ Paacham aawan aan ki li bi mbamɔm. Nima le binib ga lik naah ga li bi pu dulnyaa wee ni na, ki ga san ijawaan ki ti fik. ²⁷ N-yoonn ngbaan le bi ga kan min Unibɔn Aabo bi ntaalangbam ni ki choo, ki wiin chain, ki joo mpɔɔn. ²⁸ Ni yaa kan tiwan nimina mɔmɔk bi ŋani kan, chuu nibaa man, ki pɔɔk ni-taakpab. Naan yunn le ni ga njmar.”

Isui aayatanakl

(Matiu 24.32-35; Mak 13.28-31)

²⁹ Yesu nan ŋakl bi liyatanakl ke, “Ni li lik bukpasɔm ni isui mɔmɔk man. ³⁰ Ni yaa nan kan yaabon bi ŋani tifar kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, kiseek ga seer. ³¹ Ki-na na, ni yaa kan nimina bi ŋani kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, Uwumbɔr aanaan ga fuu ni.

³² “M tuk nimi mbamɔn la, dandana aanib aan jer le tiwan nimina mɔmɔk puen ŋa. ³³ Paacham ni taab ga jer. Maamɔbon ma aan jer.”

Yesu aagirndaal aabɔr

³⁴ “Ni li nyi man, ki taa nyu ndaan gbii ki li kpa ndaan aaween, ki taa cha nimi aabimbini aabɔr gbiin nimi aalandak mɔmɔk, aan maagirndaal taa yuk nipobil. ³⁵ Maagirndaal kan, dulnyaa wee ni aanib mɔmɔk aapobil ga yuk ke gaawɔb aah chuu upeel kan, upobil yukr pu na. ³⁶ Li nyi man n-yoonn mɔmɔk, ki mee Uwumbɔr u tii nimi mpɔɔn ke ni nya falaa umɔk choo na ni, ki nan sil min Unibɔn Aabo animbiin ni.”

³⁷ Iwiin mɔmɔk le Yesu nan bi Uwumbɔr Aadichal ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Tinyer mɔmɔk le u buen Olif aasui aajool paab ki ti dɔ geen. ³⁸ Kichakpinaany-

eek ni mɔmɔk le binib chaa u chee Uwumbɔr Aadichal ni, bi ti njun waah len pu na.

Baah kpokl ke bi ga ku Yesu pu na

(Matiu 26.1-5; Mak 14.1-2; Jɔnn 11.45-53)

22 N-yoonn ngbaan, naa nan ki daa ke bi ji Lakr-jer aajim, † ki njmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na.

² Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb nan kpokl baah ga ŋa pu ki ku Yesu na. Bi mu nan san binib na ijawaan.

Judas aah nan ban ke u kooh Yesu pu na

(Matiu 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Le kinimbɔŋ koo Judas Iskariot aasui ni. Judas nan ye Yesu aadidiliib kipiik ni bilee na ponn ni ubaa. ⁴ Kinimbɔŋ aah koo Judas aasui ni na, le u buen Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr Aadichal aakikiirb aaninkpiib chee, u ti kpokl bi waah ga ŋa pu ki di Yesu ŋa biŋaal ni na. ⁵ Le bi nan kpa mpopiin, ki puu tipuur ke bi ga tii u njimombil. ⁶ Le u kii, ki ban nsan mu u ga di Yesu ŋa biŋaal ni, buyoonn kinipaak ngbaan aa bi u chee na.

Baah toor njim ngbaan pu na

(Matiu 26.17-25; Mak 14.12-21; Jɔnn 13.21-30)

⁷ Lakr-jer aajim, buyoonn bi ga njmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na aawiin mu daal bi ga kɔr upihbo na, ⁸ le Yesu bui Piita ni Jɔnn, “Li cha ti gor njim ngbaan aajikaar aan ti ji.”

⁹ Le bi baa u, “Aa ban ke ti gor ti la chee?”

¹⁰ Le u bui bi, “Ni yaa koo kitiŋ ngbaan ni kan, uja u tu nnyun na ga ton nimi nsan ponn ni. Ni li dii u man, ki ti koo waah ga koo lidichal li ponn ni na, ¹¹ ki bui udichadaan na, ‘Umɔmɔkr bui ke u ni waadidiliib ga ji njim ngbaan aajikaar kiladiik ni?’ ¹² Le u ga mɔk nimi paacham aadisakpen ki bi puen toor ki na. Ni gor njim ngbaan aajikaar nima chee.”

¹³ Le bi buen, ki ti kan Yesu aah tuk bi ke bi ga kan pu na. Le bi gor njim ngbaan aajikaar.

Tidindaan aajim

(Matiu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korint Yaab 11.23-25)

¹⁴ Tijikaar aajim yoonn aah fuu ni na, le Yesu ni waadidiliib dan nan kal. ¹⁵ Le u bui bi, “Nnimbil nan man ke m ni nimi kpaan ji njim mue waahr aan m nin ji maafalaa ngbaan. ¹⁶ M tuk nimi la, maan ki ji njim mue ki ti saa buyoonn Uwumbɔr ga nan ŋa mu aah mɔk pu na waanaan ni.”

¹⁷ Yesu nan yoor kiyinyook, le ki doon Uwumbɔr, le ki bui bi, “Gaa man ki yakr tɔb. ¹⁸ M tuk nimi la, maan ki nyu njisubil aanyun ngbaan ki ti saa buyoonn Uwumbɔr aanaan ga fuu ni na.”

† : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

¹⁹ Le u yoor boroboro, le ki doon Uwumbor, ki gii, ki di tii waadidiliib ki bui bi, "Maawon le na. Nimi aatunwanbir pu le m tii tiwon tee. Ni li njm kina aan ki li teer mbor." ²⁰ Baah jin tijikaar ngbaan ti doo na, le u yoor kiyinyook, ki doon Uwumbor, ki di tii bi, le ki bui bi, "Ti wanyukaan ngbaan ye maasin aamokl la. Maasin ga nya nimi aatunwanbir pu la. Maasin pu, le Uwumbor puu tipuupoln tii nimi.

²¹ "Lik, unii u ga kooh mi na, m ni uma le aanjaal kpaan bi lisambil ni na. ²² Min Unibon Aabo ga sil kpo, Uwumbor aah nan len ke m ga kpo pu na. Tibobir mu ga li bi uja u ga kooh mi na pu."

²³ Le waadidiliib baa tob, "Ti ponn ni, ulau ga tee na kina?"

Ulau ye uninyuun?

²⁴ To, Yesu aadidiliib nan kpak tob kinikpakpak ke ulau tee ye uninyuun bi ponn ni. ²⁵ Le u bui bi, "Dulnyaa wee ni aanibol aaborb yoor bibaa paacham la. Binib bi kpa tininkpir na, baanib yin bi baateterb la. ²⁶ Nimi, ni taa li bi kina man. Unii u ye uninyuun ni ponn ni na kan, u na ubaa ke uwaatiir na. Unii u ye usaloln na kan, u na ubaa ke nimok aatutunn na. ²⁷ Unii u na tijikaar na, ni unii u ji na, njma jer uken? Naa ye unii u ji na aa? Mma kan, m bi ke ututunn na le ni ponn ni.

²⁸ "To, maah bi ntog ni na, nimi le sil ncharj ni. ²⁹ M ga na nimi biborb ke Nte Uwumbor aah na mi ubor pu na. ³⁰ Le ni ga ji tijikaar ki nyu nnyun m chee maanaan ni, ki kal njborjal pu, ki ji Israel yaab aanibol kipiik ni njilee tior."

Yesu aah bui ke Piita ga nee u pu na

(Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Jonn 13.36-38)

³¹ Le Yesu bui Simonn Piita, "Simonn, Simonn, lik, kinimbog kan nsan ke ki tog nimi, aan ni lir. ³² Le m mee Uwumbor tii si, aa taa di cha maasan. Aa yaa ki gir ni ki nan dii mi kan, kokk aanaabitiib aataakpab."

³³ Le Piita bui u, "Ndindaan, m ga njmaa kpaan aa chee kiyondiik ni. M ni si ga njmaa kpaan ki kpo."

³⁴ Le Yesu bui u, "Piita, m tuk si la, din, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi, le ukooja nin wii."

Litaakor ni kijaak aajuk aabor

³⁵ To, Yesu nan baa bi, "Maah nan tun nimi ki nan bui nimi ke ni taa li joo njimombil aataakor, ki taa li joo litaakor mu, ki taa li joo njinaatak na, ni nan lann nibaa aa?"

Le bui bui u, "Taa nan lann nibaa."

³⁶ Le u bui bi, "Dandana wee, naa ki bi ke naah nan bi pu na. Unii u kpa njimombil aataakor na kan, u li joo li. Unii u kpa litaakor mu na kan, u li joo li. Unii u kaa kpa kijaak aajuk na kan, u di waabokul kooh, ki daa kibaa. ³⁷ M tuk nimi la, ni njmee Uwumbor Aagbanj ponn ni ke bi ga na mi ke baah njani titunwanbirdam pu na. Le bi

ga sil na mi kina. Baah nan njmee maabor pu na, ni mokok bi gbiini la."

³⁸ Le bui bui u, "Ndindaan, lik, ti kpa kijaak aajum mulee la."

Le u bui bi, "Ni njeer a."

Yesu aah mee Uwumbor pu na

(Matiu 26.36-46; Mak 14.32-42)

³⁹ Le u nyan nima, le ki buen Olif aasui aajool paab, waah chaa nima n-yoonn mokok pu na. Waadidiliib mu dii u. ⁴⁰ Waah ti fuu nima chee na, le u bui bi, "Ni li mee Uwumbor man, aan ki taa koo ntog ni."

⁴¹ Le u siir cha bi, ki foor siib, le ki gbaan kitij ki mee Uwumbor ke, ⁴² "Nte, ni yaa ye saageehn kan, nyan mi falaa u choo na ni. To, na saageehn, ki taa na maageehn." ⁴³ Le Uwumbor aatuun nyan ni paacham ki dan u chee ki nan kokk utaakpab. ⁴⁴ Le Yesu aasui ponn ni wu ki ti nyan. Le u ki mee Uwumbor linimaln. Le kitotog naa u, ki ye nsin ki tuu lir kitij.

⁴⁵ Le u mee Uwumbor ti doo, le ki fii, ki gir buen waadidiliib chee, ki ti mui bi do geen, mpombiin pu. ⁴⁶ Le u baa bi, "Ba na ni do geen? Fiin, ki li mee Uwumbor man, aan ki taa koo ntog ni."

Baah chuu Yesu pu na

(Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Jonn 18.3-11)

⁴⁷ Waah laa bi len kina na, le kinipaak fuu ni bi chee. Judas u ye waadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa na, loln kinipaak ngbaan pu nsan, le ki buen Yesu chee ke u moor utakpiln. ⁴⁸ Le Yesu baa u, "Judas, aa moor ntakpiln ke aa kooh min Unibon Aabo oo?"

⁴⁹ Yesu aadidiliib aah kan ke binib ngbaan ban bi chuu u na, le bi baa u, "Tidindaan, ti di kijaak aajum jan bi ii?" ⁵⁰ Le waadidiliib ponn ni ubaa di kijaak aajuk ki gaa per Uwumbor aatotoorninkpel aatutunn aatafagiir.

⁵¹ Le Yesu bui bi, "Di cha kina man," le ki di unjaal meeh utafal le ki cha li kokk.

⁵² Le Yesu baa Uwumbor aatotoorninkpiib, ni Uwumbor Aadichal ni aakikiirb, ni juu yaab aaninkpiib bi dan bi nan chuu u na, "Ni joo kijaak aajum ni jagbaali mam ke ni nan chuu mi, ke maah ye ufifiir le na aa? ⁵³ M nan bi ni chee Uwumbor Aadichal ni iwiin mokok, le naa nan chuu mi. To, dandana wee le ye n-yoonn mu Uwumbor siin ki tii nimi ni kinimbog ki tun mbokok aatuln na."

Piita aah nee Yesu pu na

(Matiu 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 66-72; Jonn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Le bui chuu Yesu ki di u buen Uwumbor aatotoorninkpel aadichal ni. Le Piita paa u pu ki bi dandar. ⁵⁵ Le bui tuur mmii lichiln ngbaan ni, ki ka gob mu. Piita mu nan ti kal bi chee ki ka bikaasisik ni. ⁵⁶ Mmii aah woln unimbil kob na, le usakok u ye ututunn na kan

† : ...moor utakpiln: Israel yaab nan doon binaabitiib kina le ki mok ngeehn.

u, ki ka lik u sulm, le ki ti bui ke, "Uja umina mu nan bi Yesu chee."

⁵⁷ Le u nee, ki bui u, "Upii, maa nyi u."

⁵⁸ Le ni kpee siib, le unii uken mu kan u, ki mu bui u, "Aa mu ye bi ponn ni ubaa la."

Le Piita bui u, "Uja, maa ye."

⁵⁹ Le ni ki kpee siib, le uja uken bui ke, "Ni ye mbamɔn, uja wee mu nan bi u chee. U mu ye Galilee aatiŋ aanii la."

⁶⁰ Le Piita bui u, "Uja, maa nyi saah len pu na aatataa."

Waa laa bi len kina na, libuul ngbaan ni, le ukooja wii. ⁶¹ Tidindaan nan fenn ki lik Piita. Le Piita teer Tidindaan aah ba tuk u pu na ke, "Din, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi le ukooja nin wii." ⁶² Le Piita nyan li-paal, ki ti wii pam.

Baah yook Yesu ki gbaa u pu na

(Matiu 26.67-68; Mak 14.65)

⁶³ Le bijab bi joo Yesu na ŋa u mbɔnyun, le ki gbaa u, ⁶⁴ ki di likekeln poo unimbil, le ki baa u, "Uwumbɔr aabɔnabr, ulau faa si?" ⁶⁵ le ki seei u njiibil pam.

Juu yaab aaninkpiib aah jin Yesu tibɔr pu na

(Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Jɔnn 18.19-24)

⁶⁶ Ki woln kitaak kichakpiik ni, le Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔkɔkb kuun ni tɔb chee, le ki di Yesu siin binimbiin ni, ⁶⁷ le ki baa u, "Aa ye Kristo u ga gaa timi lii na aa? Tuk timi."

Le u bui bi, "M yaa tuk nimi kan, naan li pak maah len pu na. ⁶⁸ M mu yaa baa nimi mbaan kan, naan giin tii mi, [kaan di mi lii.] ⁶⁹ Dandana ki joo cha, min Unibɔn Aabo ga kal Uwumbɔr u yeh mpɔɔn mɔkɔk na aɔŋangii kɔb."

⁷⁰ Le bi mɔkɔk baa u, "Aa ye Uwumbɔr Aajapɔkɔn la aa?"

Le u bui bi, "Ni ye naah len pu na la."

⁷¹ Le bi bui ke, "Taa ki ban seeraadam. Timi tibaa ŋun waah len umɔb ni pu na."

Pailat aah jin Yesu tibɔr pu na

(Matiu 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jɔnn 18.28-38)

23 Bi mɔkɔk nan fii, le ki di Yesu buen kitiŋ ngbaan aaninkpel chee, bi nan yin u ke Pailat, ² le ki piin ki bi galni u, ki bui ke, "Ti kan uja wee ŋmanni timi aanibol la. U tuk bi ke bi taa ki pa lampoo tii Ubɔrk-paan Siisa, ke uma ubaa le ye Kristo u ga gaa binib lii na, ki ye Ubɔr."

³ Le Pailat baa u, "Aa ye Juu yaab aabɔr la aa?"

Le u bui u, "Saah len pu na, ni ye kina."

⁴ Le Pailat bui Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni kinipaak ngbaan, "Maa kan uja wee aataani ubaa."

⁵ Le bi moo galni u, ki bui ke, "U tuk binib waaliin la, le bi ŋma tijar. U nan piin Galilee aatiŋ ni, le ki bɔ dii Judea aatim mɔkɔk ni, ki nan fuu ni kitiŋ kee ni."

Ubɔr Herod aah jin Yesu tibɔr pu na

⁶ Pailat aah ŋun kina na, le u baa bi, "U ye Galilee aatiŋ aanii la aa?" ⁷ Tɔ, Ubɔr Herod le nan joo Galilee aatiŋ aanib. Pailat aah ŋun ke Yesu nyan nima na, le u di u tun Herod chee. U mu nan bi Jerusalem aatiŋ ni n-yoonn ngbaan. ⁸ Ubɔr Herod aah kan Yesu na, le u kpa mpopiin sakpen. U nan ŋun waabɔr, ki ban u kan u ni yunn, ki mak ke u ga tun lijnjiir aatuln aan u kan.

⁹ Le u baa Yesu mbaan pam. Yesu ma aa len tibaa. ¹⁰ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔkɔkb mu si nima ki galni u mpɔɔn pu. ¹¹ Le Ubɔr Herod ni waatɔb aajab lik u fam, ki ŋa u mbɔnyun, ki di kikipalk nyaan peen u, ki di u giin Pailat chee.

¹² Liyaadaal ngbaan le Herod ni Pailat ki ŋa kijtiik. Bi nan ye tɔb aadim la.

Baah len ke bi ga ku Yesu pu na

(Matiu 27.15-26; Mak 15.6-15; Jɔnn 18.39-19.16)

¹³ Pailat nan yin Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib, ni kinipaak ngbaan, ¹⁴ le ki bui bi, "Ni joo ni uja wee m chee, ki bui ke u ŋmanni binib la. Le m jin u tibɔr ninimbil ni. Nimi aagalm ngbaan ponn ni, maa kan u ŋa tibaa. ¹⁵ Ubɔr Herod mu aa kan waataani, le u di u giin ni ti chee. Waa ŋa nibaa ni ŋeer u nkun. ¹⁶ M ga cha bi lue u ŋinaalab, le ki di u lii."

[¹⁷ Njim ngbaan mɔkɔk yoonn kan, see Pailat nyan unaagbiija ubaa lii.] ¹⁸ Le bi mɔkɔk kpaan ki teen ke, "Ku uja wee. Di Barabas di lii." ¹⁹ Barabas nan tukni kitiŋ ngbaan aaninkpiib, ki ku binib, le bi laŋ u kiyondiik ni.

²⁰ Pailat nan ban u di Yesu lii, nima pu le u ki len kini-paak ngbaan chee. ²¹ Le bi ki teen ke, "Kpaa u ndɔpuinkoo pu. Kpaa u ndɔpuinkoo pu."

²² Le Pailat baa bi, "Ba ŋa? U tun bakaa bayoo? Maa kan u ŋa nibaa ni ŋeer u nkun. M ga cha bi lue u ŋinaalab, le ki di u lii."

²³ Le bi beenin tar mpɔɔn pu, "Kpaa u ndɔpuinkoo pu." Baah tar kina na, le bi nyan Pailat. ²⁴ Le u kii ke u ga ŋa baah ban pu na, ²⁵ le ki di Barabas u nan tukni kitiŋ ngbaan aaninkpiib ki ku binib, ki bi kiyondiik ni na lii, baah ban pu na, le ki di Yesu ŋa biŋaal ni, bi ti ŋa u baah ban pu na.

Baah kpaa Yesu ndɔpuinkoo pu pu na

(Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Jɔnn 19.17-27)

²⁶ Le butɔb aajab di Yesu buen. Baah cha na, le bi ton uja u nyan ni ntingbaan ni na nsan ni. Bi nan yin u ke Simonn, u ye Sairene aatiŋ aanii na. Le bi chuu u ke u tun Yesu aadɔpuinkoo ki li paan u pu.

²⁷ Le kinipaak sakperj paa Yesu pu. Bi ponn ni bibaa ye bipiib bi wii ki kaani u pu na. ²⁸ Le Yesu fenn ki torj bi, le ki bui bi, "Jerusalem aatiŋ aapiib, ni taa wii m pu. Ni li wii nimi nibaa ni nimi aabim pu; ²⁹ ba pu? falaa aayoonn choo. N-yoonn ngbaan le bi ga len ke, 'Bipi-ingoob bi kaa ma mbim kaa tii bi libiil na, bima le kpa mpopiin.' ³⁰ N-yoonn ngbaan le bi ga bui njjoo ni njigongon, 'Lir ti pu, ki biin ti pu.' ^{†31} Bi yaa di ndɔsoon ŋa mmii ni aan mu gaa kan, ndɔkuun ga li bi kinye?" ^{††}

³² Le bi di bakadam bilee kpee Yesu pu, ki di buen ke bi ti ku bi mu. ³³ Le bi ti fuu nibaa chee, bi yin nima chee "Kiyikpaŋ." Baah ti fuu nima na, le bi di u kpa ndɔpuinkoo pu, le ki di bakadam bilee na mu kpa idɔpuinkee pu. Bi kpa ubaa uŋangii wɔb, ki kpa uken uŋangan wɔb. ³⁴ Baah bi kpa Yesu ndɔpuinkoo pu na, le u bui ke, "Nte Uwumbɔr, di cha pinn bi. Baa nyi baah ŋani pu na."

Le butɔb aajab ngbaan yoor waawanpeenkaan bi ti yakr tɔb, le ki too inaan ke bi lik bimɔk aah ga kan ni na. ³⁵ Le kinipaak ngbaan si ki lik u. Le Juu yaab aaninkpiib sii u, ki bui ke, "U gaal biken le bi ŋmar; u yaa ye Kristo u ga gaa timi lii, aan Uwumbɔr nyan u na kan, u gaa ubaa mu lii."

³⁶ Butɔb aajab ngbaan mu nan ŋa u mbɔnyun, ki di ndaan mu mɔɔn na nyunn u, ³⁷ le ki bui u, "Aa yaa ye Juu yaab aabɔr kan, gaa aabaa lii."

³⁸ Bi nan ŋmee kigbaŋ tam waadɔpuinkoo pu, uyil paab. Ni ŋmee ke, "Juu yaab Aabɔr le na."

³⁹ Le baah nan kpa bakadam bilee bi idɔpuinkee pu na ponn ni ubaa mu sii u, ki baa u, "Saa ye Kristo u ga gaa binib lii na aa? Gaa aabaa lii aan ki gaa ti mu lii."

⁴⁰ Le bakadaan uken na kae u, le ki bui u, "Saa san Uwumbɔr aa? Aa ni u kpaan kan ntafadaan mubaa la. ⁴¹ Timi le ŋeer ntafadaan ngbaan. Bi ŋa timi, timi aat-uln aah ŋeer pu na la. Uma le aa ŋa bakaa ubaa," ⁴² le ki bui Yesu, "Ndindaan, aa yaa jin saanaan kan, aa teer mbɔr."

⁴³ Le Yesu bui u, "M tuk si mbamɔn la, din aa ga li bi m chee Paradais ni." ‡

Yesu aah kpo pu na

(Matiu 27.45-56; Mak 15.33-41; Jɔnn 19.28-30)

⁴⁴ Ni nan ye nwiin kaasisik ni. Le dulnyaa mɔk bɔln, ki ti saa nwiin aah kpar pu na. ⁴⁵ Nwiin aa ki wiin. Le likekeln li yakr Uwumbɔr aadiik ni nfum mulee na chuu kar paacham, ki ti saa kitiŋ. ⁴⁶ Le Yesu teen mpɔɔn pu, le ki bui ke, "Nte Uwumbɔr, m di maawiin ŋa aarjaal ni la." Waah len kina na, le u kpo.

⁴⁷ Tɔ, butɔb aajab aaninkpel aah kan naah ŋa pu na, le u nyunj Uwumbɔr, le ki bui ke, "Uja ngbaan sil ye uninyaan la."

† : Lik Hosea 10.8. †† : Naatataa le ye ke, uninyaan yaa ji falaa kina kan, bibiindam ga li bi kinye? ‡ : Paradais ye Uwumbɔr do paacham la.

⁴⁸ Le kinipaak kimɔk kuun nima chee ke bi lik na aah kan tiwan ni mɔmɔk ŋa na, bi nan kpa mpombiin ki labr kun. ⁴⁹ Le ujɔtiib mɔmɔk, ni bipiib bi nyan ni Galilee aatiŋ ni ki dii u na si dandar, ki waa ni mɔmɔk.

Baah sub Yesu pu na

(Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Jɔnn 19.38-42)

⁵⁰ Uja ubaa nan bi, bi nan yin u ke Josef, u nyan ni Juu yaab aatiŋ ki bi yin ki ke Arimatea na ni. U nan ye uninyaan la, ki kii Uwumbɔr aanaan aah ga fuu ni buyoonn na. U nan ye bibɔjirb aaninkpiib ponn ni ubaa la. Le waa kii baah kpokl pu ki ku Yesu na. ⁵² Le u buen Pailat chee, ki ti bui u, "Di Yesu aawon tii mi." ⁵³ Le Pailat kii. Le u nyan waawon ndɔpuinkoo pu, le ki di u poo likekenyaan ni, ki di u ti sub kitakpaluŋ ni. Bi nan gbii kitakpaluŋ ngbaan litakpasakpeln aasikakl ni la. Baa nan kee sub unii ubaa ki ponn ni. ⁵⁴ Ni nan ye ki-taak ki ga woln Juu yaab aakpaakool daal na la.

⁵⁵ Le bipiib bi nan nyan Galilee aatiŋ ni ki dii Yesu na paan Josef pu, le ki ti kan kitakpaluŋ ngbaan, ki kan baah di Yesu aawon ki di ŋa ki ponn ni pu na. ⁵⁶ Le bipi-ib ngbaan gir kun, ki ti ban tulalee ni nkpan mu nun mɔ na.

Juu yaab aakpaakool daal, le bi fuur, baakaal aah len pu na.

Yesu aah fikr nkun ni pu na

(Matiu 28.1-10; Mak 16.1-8; Jɔnn 20.1-10)

24 Juu yaab aakpaakool aah jin ki woln kitaak na, le bipiib ngbaan yoor tulalee ni nkpan ngbaan bi ti toor Yesu aawon, ki di buen likaakul ngbaan chee kichakpinaanyeeke ni. ² Baah ti fuu nima na, le bi kan ke litakpal li bi nan di leŋ kitakpaluŋ aamɔb na, aa ki bi. ³ Le bi koo, le kaa kan Tidindaan Yesu aawon. ⁴ Baa nyi baah ga li dak pu na. Libuul ngbaan ni le bijab bilee bi aawanpeenkaan wiin chain na sil bi chee. ⁵ Le ijawaan chuu bipiib ngbaan, le bi gbaan kitiŋ binimbiin ni. Le bijab ngbaan baa bi, "Ba pu ni ban unifuub bitekpiib ponn ni? ⁶ Waa bi do. U fikr nkun ni a. Teer man waah nan tuk nimi pu buyoonn u nan laa bi Galilee ni na, ⁷ ke Uwumbɔr siin ke bi ga di uma Unibɔn Aabo, ki di ŋa titunwanbirdam aarjaal ni, bi ti kpa u ndɔpuinkoo pu, ke iwiin itaa daal u ga fikr nkun ni."

⁸ Le bipiib ngbaan teer waabɔr timina. ⁹ Le bi nyan kitakpaluŋ ngbaan chee, ki gir kun, le ki di tibɔr timina tuk waakpambalb kipiik ni ubaa na, ni waadidiliib bi gur na mɔmɔk. ¹⁰ Bipiib ngbaan aayimbil le nan ye Mari Magdalene, ni Joana, ni Mari u ye Jems aana na. Bi ni bipiib bi nan dii bi na nan di tibɔr timina tuk waakpambalb. ¹¹ Le waakpambalb aa pak baah len pu na. Bi dak ke ni ye kijrɔk aaliin la. ¹² Le Piita fii ki san buen kitakpaluŋ ngbaan chee, ki ti boon ki gbuun lik, le ki muin njikeken ngbaan baanja le dɔ. Ni nan gar u pam. Le u gir kun.

Yesu aadidiliib ponn ni bilee aah kan u pu na

(Mak 16.12-13)

¹³ Liyaadaal ngbaan le bi ponn ni bilee cha kitiŋ ki bi yin ki ke Emaus na ni. Kitiŋ ngbaan ni Jerusalem aah daa tɔb chee pu na ye mal bilole la. ¹⁴ Baah cha na, le bi gbaa tɔb chee tibɔr, le ki len tiwan nimɔk ŋa na.

¹⁵ Baah gbaa tɔb chee tibɔr kina na, le Yesu ubaa pii bi nsan ni, ki dii bi. ¹⁶ Le Uwumbɔr doŋ binimbil ke bi taa bee u. ¹⁷ Le u baa bi, "Naah chuun gbaa tɔb chee tibɔr ti na, ti ye bɔr bayaar, aan ninimbil wɔb bi gbilngbiln kina?"

¹⁸ Le bi ponn ni ubaa, bi nan yin u ke Kleopas, baa u, "Bicham bi bi Jerusalem ponn ni na, si baanja le aa nyi tibɔr ti ŋa nima chee dandana na aa?"

¹⁹ Le u baa bi, "Tilabɔr?"

Le bi bui u, "Yesu u nan ye Nasaref aatiŋ aanii na aabɔr. U nan ye Uwumbɔr aabɔnabr la. U nan kpa mpɔkɔn ki tun lijinjiir aatun; waaliin mu nan kpa mpɔkɔn. U piir Uwumbɔr ni binib mɔkɔm aasui. ²⁰ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni timi Israel yaab aaninkpiib di u ŋa binib aŋaŋal ni, ke u ŋeer nkun. Le bi kpa u ndɔpuinkoo pu. ²¹ Ti nan kpa limakl ke uma le ga gaa timi Israel yaab lii. Baah nan ŋa u kina na, din le ye iwi-in itaa. ²² Ti ponn ni bipiib bibaa mu tuk timi tibɔr ti gar timi sakpen na. Bi buen kitakpaluŋ ngbaan chee kichakpinaanyeeke ni, ²³ kaa ti kan waawon, le ki gir ni ki nan tuk timi ke bi kan Uwumbɔr aatuuntiib bi tuk bi ke u fikr na. ²⁴ Le ti ponn ni bibaa buen kitakpaluŋ ngbaan chee, ki ti kan ni bi ke bipiib ngbaan aah len pu na. Uma le baa kan."

²⁵ Le Yesu bui bi, "Nimi aalan par la. Naa gaa Uwumbɔr aabɔnabtiib aah nan len pu na mɔkɔm mala.

²⁶ Uwumbɔr le nan siin ke Kristo u ga gaa binib lii na ga ji falaa kina, le ki nin kan mpɔkɔn." ²⁷ Le Yesu ŋeer waabɔr ti ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni na mɔkɔm tuk bi. Njan u tuk bi Moses aah nan ŋmee ti pu na, le ki nin tuk bi Uwumbɔr aabɔnabtiib mɔkɔm aah nan ŋmee ti pu na.

²⁸ Le bi duun baah cha kitiŋ ki na ni. Le Yesu ŋa ke waah ga piln jer le na. ²⁹ Le bi gaŋ u, "Doon ti chee. Kijook joor a. Naan yunn le ni ga mue." Le u koo ni bi chee. ³⁰ Le bi ti kal ke bi ji tijikaar. Waah kal bi chee ke u ji tijikaar na, le u yoor boroboro, ki doon Uwumbɔr, ki gii, ki di tii bi. ³¹ Le Uwumbɔr likr binimbil ke bi bee u. Libuul ngbaan ni le baa ki kan u. ³² Le bi bui tɔb, "Waah dii timi nsan ni ki len ti chee ki ŋeer Uwumbɔr Aagbaŋ aaliin aatataa tuk timi na, tisui aa ba piin u pu sakpen aa?"

³³ Libuul ngbaan ni, le bi fii, ki gir buen Jerusalem, ki ti kan Yesu aakpambalb kipiik ni ubaa na, ni waadidiliib biken kuun tɔb chee, ³⁴ ki bi len ke, "Tidindaan sil fikr nkun ni. Simonn le kan u."

³⁵ Le waadidiliib bilee ngbaan mu tuk bi Yesu aah pii bi nsan ni pu na, ni baah bee u buyoonn u gii boroboro na.

Yesu aah di ubaa mɔk waadidiliib pu na

(Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Jɔnn 20.19-23; Lituln 1.6-8)

³⁶ Baah len tɔb chee tibɔr kina na, libuul ngbaan ni le Yesu ubaa sil bikaasisik ni, le ki bui bi, "Ni li kpa nsuudoon man."

³⁷ Le bipobil yuk; ijawaan chuu bi sakpen a. Bi nan dak ke bi kan utekpiir aawiin la. ³⁸ Le u baa bi, "Ba ŋa ni san ijawaan? Ba ŋa ni beeni nisui ni? ³⁹ Lik ŋŋaal ni ntaa, ki bee ke m sil ye. Taln niŋaal ki di meeh mi ki lik man. Utekpiir aawiin aa kpa tinann ni ŋjɔkpab ke naah kan m kpa pu na."

⁴⁰ Waah len kina na, le u mɔk bi baah nan kpa uŋaal ni utaa ponn ni ipiin pu na. ⁴¹ Bi nan kpa mpopiin sakpen, ki mu aa kee gaa kii mbamɔm. Ni nan gar bi pam. Le u baa bi, "Tijikaar tibaa bi do oo?" ⁴² Le bi tii u lijangeln li bi pul li mmii ni na. ⁴³ Le u gaa, ki ŋman li binimbil ni.

⁴⁴ U nan bui bi, "Maabɔr timɔk ŋmee Moses aakaal ponn ni, ni Uwumbɔr aabɔnabtiib aagbann ni, ni Uwumbɔr aalahn aagbaŋ ni na, Uwumbɔr le siin ke ni mɔkɔm ga gbiin. Maah nan laa bi ni chee na, m nan tuk nimi kina la."

⁴⁵ Le u woln binimbil ke bi bee Uwumbɔr Aagbaŋ aaliin aatataa, ⁴⁶ le ki bui bi, "Ni ŋmee ke Kristo u ga gaa binib lii na ga ji falaa, ki fikr nkun ni, iwiin itaa daal. ⁴⁷ Ni li mooni binib maayimbil pu, ke bi yaa kpeln baabimbin kan, Uwumbɔr ga di cha baatunwanbir pinn bi. Ni piin ki li mooni Jerusalem aatiŋ aanib ni, aan ki nin moon niŋibol mɔkɔm mu ni. ⁴⁸ Nimi le ye maabɔr mɔkɔm aaseeraadam. ⁴⁹ Nte Uwumbɔr aah puu tipuur ti ke u ga tii nimi Waafuur Nyaan na, m ga tun ni Nfuur Nyaan ngbaan ni chee. Ni li bi Jerusalem ni ki ti saa bundaln ni ga kan mpɔkɔn mu ga nyan ni paacham na."

Uwumbɔr aah di Yesu buen paacham pu na

(Mak 16.19-20; Lituln 1.9-11)

⁵⁰ Le Yesu di bi buen Betani aatiŋ chee. Baah ti fuu ni-ma na, le u yoor uŋaal paacham, ki ŋa Uwumbɔr aanyoor ŋa bi pu. ⁵¹ Waah laa bi ŋani kina na, le u nyan bi chee, Uwumbɔr di u buen paacham. ⁵² Le bi gbaan kitiŋ ki doon u, ki nin gir buen Jerusalem ni, ki kpa mpopiin sakpen, ⁵³ ki pak Uwumbɔr, waadichal ponn ni, n-yoonn mɔkɔm.

JONN

Unii u bi yin u ke Limɔboln na aabɔr

¹ Uwumbɔr aah kaa nan kee naan dulnyaa na, ubaa nan bi, bi yin u ke Limɔboln. U nan bi Uwumbɔr chee, ki bi ke Uwumbɔr aah bi pu na. ² U nan bi Uwumbɔr chee ki nyan ni mpiin la. ³ Uwumbɔr nan cha u naan tiwan mɔmɔk. Tiwan nibaa aa gur waa naan ni. ⁴ Uma le ye umɔfadaan. Limɔfal ngbaan tii binib nwiihn mu woln binimbil na. ⁵ Nwiihn ngbaan wolni mɔmɔkɔkɔkɔ ni. Mbɔmɔkɔkɔkɔ aa junn nwiihn ngbaan.

⁶ Uwumbɔr nan tun ni uja ubaa, bi nan yin u ke Jonn. ⁷ U dan ke u nan tuk binib nwiihn ngbaan aabɔr, aan binib mɔmɔkɔkɔkɔ nyan waah len pu na, aan ki gaa nwiihn ngbaan. ⁸ Jonn aa nan ye nwiihn ngbaan. U dan ke u nan tuk binib nwiihn ngbaan aabɔr la. ⁹ Nwiihn ngbaan le ye nwiihn bamɔnn, le ki dan dulnyaa wee ni ki nan woln binib mɔmɔkɔkɔkɔ aanimbil.

¹⁰ Baah yin u ke Limɔboln na nan naan dulnyaa, ki dan nan bi dulnyaa ni, le dulnyaa aanib aa bee u. ¹¹ U dan udo aatiŋ ni, le udo aatiŋ ni yaab yii u. ¹² Binib bimɔk gaa u na, u tii bi nyan ke bi kpaln Uwumbɔr aabim. Bima le ye binib bi gaa u ki kii na. ¹³ Baah kpaln Uwumbɔr aabim na, naa ye ke binibɔm le ma bi Uwumbɔr aamaal ni, kaa ye binibɔm aageehn pu. Uwumbɔr le ma bi waamaal ponn ni.

¹⁴ Baah yin u ke Limɔboln na nan kpaln unibɔn, ki nan bi tikaasisik ni. U gee binib chob, ki len ibamɔn baanja la. Le ti kan waah kpa mɔkɔkɔ pu na. Waah ye Uwumbɔr Aajapɔnbaal na, u kpa mɔkɔkɔ ke Ute Uwumbɔr aah kpa pu na.

¹⁵ Jonn nan tuk binib waabɔr, ki len ke, "M nan tuk nimi ke unii u ga paan ni mpuwɔb na jer mi; baah kaa nan kee ma mi na, u nan bi. Uma le na."

¹⁶ Uwumbɔr aah bi pu na, u mu bi kina le chob. Le ti mɔmɔkɔkɔ gaa waabimbin. U ŋa Uwumbɔr aanyoor ŋa ti pu, ki beenin ŋani timi tinyoor n-yoonn mɔmɔkɔkɔ.

¹⁷ Uwumbɔr nan tuk Moses waakaal ke u di tuk timi. Yesu Kristo dan nan tuk timi Uwumbɔr aah gee timi pu na, ki tuk timi tibɔr ti ye mbamɔn na. ¹⁸ Ubaa aa kee kan Uwumbɔr. Ujapɔnbaal Yesu Kristo, u bi ke Ute Uwumbɔr aah bi pu na, ki bi u chee na, uma le tuk timi Uwumbɔr aah bi pu na.

Jonn u nan muini binib nnyun ni na aah len pu na

(Matiu 3.1-12; Mak 1.1-8; Luk 3.1-18)

¹⁹ Juu yaab bi nan bi Jerusalem aatiŋ ni na nan tun ni Uwumbɔr aatotoorb ni Liifai yaab Jonn chee ke bi ti baa u, "Aa ye ŋma?"

²⁰ Le Jonn tuk bi mbamɔn, kaa gur tibaa. U nan tuk bi mbamɔn, ki len ke, "Maa ye Kristo u ga gaa binib lii na."

²¹ Le bi ki baa u ke, "Aa ye ŋma? Aa ye Elaija aa?"
Le u bui bi, "Maa ye."

Bi nan ki baa u ke, "Aa ye Uwumbɔr aabɔnabr u bi bui ke u ga dan aa?"

Le u bui bi, "Aayii."

²² Nima pu na, bi nan ki baa u ke, "Aa ye ŋma? Tuk timi, aan ti ti tuk binib bi tun ni timi na. Aa ga len saabɔr ngbaan kinye?"

²³ U nan bui ke,

"M ye nneel mu tar nteersakpiin ni na ke:
'Toor Uwumbɔr aasan man.'" †

Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya nan len kina la.

²⁴ Binib bi nan baa Jonn mbaan ngbaan na nyan ni Farisii yaab chee la. ²⁵ Le bi ki baa u ke, "Saah kaa ye Kristo u ga gaa timi lii na, kaa ye Elaija, kaa ye Uwumbɔr aabɔnabr ngbaan mu na, ba pu aa muini binib nnyun ni?"

²⁶ Le u bui bi, "Mma muini binib nnyun ni la. Ubaa mu bi nikaasisik ni. Nimi le aa nyi u. ²⁷ U ye unii u paan ni mpuwɔb na. Maa ŋeer ke m chuu gbiln waanaatak aajamin tii u."

²⁸ Bi nan len tɔb chee tibɔr ngbaan Betani aatiŋ, ki bi Jonn dan aamɔkɔkɔdapuul, Jonn aah muini binib nnyun ni nin chee na ni.

Unii u ye Uwumbɔr Aapihbo na

²⁹ Ki woln kitaak le Jonn kan Yesu choo u chee, le u bui ke, "Lik, Uwumbɔr Aapihbo u nyani dulnyaa ni aanib aatunwanbir na. ³⁰ M nan len ke uja ubaa paan ni mpuwɔb ki mu tee jer mi; baah kaa nan kee ma mi na, u nan bi. Uma le na. ³¹ Min mbaa aa nan nyi u; m muini binib nnyun ni ke nimi Israel yaab bee u la."

³² Le Jonn jin seeraa ki tuk binib, "M kan Uwumbɔr Aafuur Nyaan nyan ni paacham ki naahn linanjel, ki nan tɔŋ u pu. ³³ Min mbaa aa nan nyi u; Uwumbɔr u tun ni mi ke m nan muin binib nnyun ni na, uma le bui mi ke

† : Lik Aisaya 40.3.

m ga kan Waafuur Nyaan sunn ni ki nan tɔŋ uja ubaa pu, ke uma le ye unii u ga gbiin binib Uwumbɔr Aafuur Nyaan na. ³⁴ Le m kan kina, ki ji seeraa ki tuk binib ke uma le ye Uwumbɔr Aajapɔɔn.”

Binib bi puen ŋa Yesu aadidiliib na

³⁵ Ki woln kitaak le Jonn ni waadidiliib bilee nan ki bi nima, ³⁶ ki kan Yesu bi chuun nima. Jonn nan lik u, le ki len ke, “Lik, Uwumbɔr Aapihbo.”

³⁷ Jonn aadidiliib bilee ngbaan ŋun waah len pu na, le ki di paan Yesu pu. ³⁸ Le Yesu fenn, ki kan bi paan ni u pu. Le u baa bi, “Ni ban ba?”

Le bi baa u, “Umɔɔkr, aa koo la chee?”

³⁹ Le u bui bi, “Dan ki nan ti lik man.” Le bi dii u ki ti kan waah koo nin chee na. Ni nan ye tikur tinaa aayoonn la, le bi nan doon udo liyaadaal ngbaan.

⁴⁰ Bijab bilee bi nan ŋun Jonn aah len pu aan ki dii Yesu na, bi yin bi ponn ni ubaa ke Andru, u nan ye Simonn Piita aanaa na. ⁴¹ Libuul ngbaan ni le u buen ti kan ukpel Simonn, ki tuk u, “Ti kan Masiya u ga gaa timi lii na.” Masiya ni Kristo ye liyimbibaan la. ⁴² Le u di u dan Yesu chee.

Le Yesu lik Piita, ki bui u, “Bi yin si le ke Simonn, Jonn aajapɔɔn. Bi ga li gur yin si ke Siifas la.” Siifas aatataa le ye ke “litakpal.” Siifas ni Piita ye liyimbibaan la.

Yesu aah yin Filip ni Natanael pu na

⁴³ Ki woln kitaak le Yesu ban u buen Galilee aatiŋ ni, ki kan Filip, le ki bui u, “Li dii mi.” ⁴⁴ Filip do le ye Betse-da aatiŋ ni. U ni Andru ni Piita nyan ni kitiŋbaan ni la.

⁴⁵ Filip mu nan ti kan Natanael le ki tuk u, “Ti kan unii u Moses ni Uwumbɔr aabɔɔnabiib mu nan ŋmee waabɔɔr Uwumbɔr aakaal aagbaŋ ni na. Uma le ye Josef aajapɔɔn Yesu, u ye Nasaref aatiŋ anii na.”

⁴⁶ Le Natanael baa u, “Tiwanyaana nibaa ga ŋmaa nyan ni Nasaref aatiŋ ni ii?”

Le Filip bui u, “Dan nan lik.”

⁴⁷ Yesu nan waa Natanael choo u chee, le ki bui ke, “Lik, Israel aabobamɔɔn. Nnyamɔɔn aa bi u ni.”

⁴⁸ Le Natanael baa u, “Aa ŋa kinye ki ti nyi mi?”

Le Yesu bui u, “Saah ba bi likakaln taab na, m puen kan si, Filip aa kee yin si.”

⁴⁹ Le Natanael bui u, “Umɔɔkr, aa sil ye Uwumbɔr Aajapɔɔn. Aa ye Israel yaab Aabɔɔrkpaan la.”

⁵⁰ Le Yesu baa u, “Maah bui ke m kan si likakaln taab na, nima le cha aa gaa mi ki kii ii? Aa ga kan lijinjiir aawan ki jer nimina. ⁵¹ M tuk nimi mbamɔɔn la, ni ga kan kitaapaak chuu piir, ki ga kan Uwumbɔr aatuuntiib cha paacham ki ki sunni, min Unibɔɔn Aabo pu.”

Yesu aah tun lijinjiir aatuln Kana aatiŋ ni pu na

2 Iwiin itaa daal le bi nan ji ubɔɔndinn aajim Kana aatiŋ ki bi Galilee ni na. Yesu aana mu nan bi nima. ² Bi nan yin Yesu ni waadidiliib ke bi mu dan nan ji.

³ Ni nan bi cha, le ŋsubil aadaan na ti doo. Le Yesu aana bui u, “Baa ki kpa ndaan.”

⁴ Le Yesu bui u, “Nna, ni ye maabɔɔr aa? Maayoonn aa kee fuu.”

⁵ Le una bui bitutum na, “U yaa tuk nimi pu na kan, ni ŋa kina.”

⁶ Ikin sakpiin iloob nan si nima. Galorŋ piitaa, bee moninko ga ŋmaa koo mubaa ponn ni. Juu yaab joo ikin ngbaan aanyun le finni bibaa, baakaal aah dii pu na. ⁷ Le Yesu tuk bitutum ngbaan, “Ban nnyun gbiin ikin ngbaan man.” Le bi ban nnyun gbiin i mɔɔmɔɔk paa-paa. ⁸ Le u tuk bi ke bi kab ti tii njim aaninkpel. Le bi kab ti tii u. ⁹ Baah kab nnyun ngbaan ti tii u na, le mu kpaln ndaan. Le u wub lik, kaa nyi mu aah nyan nin chee na. Bitutum bi kab tii u na le nyi. Le u yin uja u din upii na, ¹⁰ ki nan bui u, “Binib mɔɔmɔɔk yaa ban bi tii ndaan kan, bi puen tii mu mɔɔ na la. Binib yaa nyan ti bab kan, le bi nin tii bi ndaan mu kaa mɔɔ na. Si ma kan, saah tii bi mu puwɔɔ na le mɔɔ ki jer saah puen tii bi mu na.”

¹¹ Nima le ye njan aajinjiir aatuln li Yesu tun na. U nan tun lituln ngbaan Kana aatiŋ ki bi Galilee ni na ni la. Le binib kan waah kpa Uwumbɔr aapɔɔn pu na. Le waadidiliib gaa u ki kii.

¹² Ubɔɔndinn aajim ngbaan aah doo na, le u ni una ni unaatiib ni waadidiliib buen Kapenaum aatiŋ ni, ki ti ŋa iwiin ilee nima.

Yesu aah toor Uwumbɔr Aadichal pu na

(Matiu 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Ni nan gur siib ke Juu yaab ji Lakr-ŋer aajim. [†] Le Yesu buen Jerusalem aatiŋ ni ¹⁴ ki ti koo Uwumbɔr Aadichal ni, le ki kan binib ka nima ki kooh inaaja, ni ipiih, ni ŋnanjel. Binib bi kpelni ŋimombil na mu ka nima. ¹⁵ Le u di iŋmin ŋa linaalab, ki di jenn nyan inaaja, ni ipiih ngbaan mɔɔmɔɔk lipaal, le ki labr binib bi kpelni ŋimombil na aateebul tiib chin, le ŋimombil yaa tɔɔ chee. ¹⁶ U nan tuk binib bi kooh ŋnanjel na, “Di ŋnanjel ngbaan nyan lipaal man. Ni taa ki di Nte Uwumbɔr Aadichal ŋa kinyan.” ¹⁷ Le waadidiliib teer ke ni ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke, “Uwumbɔr, maah neen saadichal pu na bi ke mmii le aah wu mponn ni na.” Le bi bee ke ni ye Yesu aabɔɔr la.

¹⁸ Le Juu yaab baa u, “Aa ga ŋa ba aajinjiir aawan ki mɔɔk timi ke aa kpa nsan ke aa ŋa saah ŋani pu na?”

¹⁹ Le u bui bi, “Gbaa wii Uwumbɔr Aadichal limina, aan m di iwiin itaa ki fiin li.”

²⁰ Le bi bui ke, “Njibin imonko ilee ni ŋjiloo le bi nan di maa Uwumbɔr Aadichal ngbaan. Le aa bui ke aa ga di iwiin itaa fiin li ii?”

²¹ Tɔɔ, u mu aa nan len Uwumbɔr Aadichal aabɔɔr la. Uma ubaa aawon le u nan len. ²² N-yoonn mu u fikr nkun ni na, le waadidiliib teer ke u nan len kina. Le bi

[†] : Israel yaab nan ji Lakr-ŋer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

pak waah len pu na, ni Uwumbor Aagbanj aah len pu na.

Yesu nyi binib mawmaw aabimbin

²³ Yesu aah bi Jerusalem aatinj ni, njim ngbaan aay-oonn na, le kinipaak kan waah tun lijnjiir aatun pu na, le ki gaa u ki kii. ²⁴ Uma aa tee gaa bi ki kii; ²⁵ ba pu? u nyi binib mawmaw aabimbin. Waa ban ke ubaa nyaa u binib aabor. Uma ubaa nyi binib aasui ni aabor.

Yesu aah tuk Nikodemus pu na

3 Uja ubaa mu nan bi nima, bi nan yin u ke Nikodemus, u nan ye Farisii aanii la, ki ye Juu yaab aaninkpel ubaa. ² Le u buen Yesu chee kinyeek ki nan bui u ke, "Umawmaw, ti nyi ke aa ye Umawmaw u nyan ni Uwumbor chee na la; ba pu? ubaa aan nmaa tun lijnjiir aatun ke saah tun pu na, see Uwumbor bi u chee."

³ Le Yesu bui u, "M tuk si mbamaw la, bi yaa kaa ma unii lelee kan, waan nmaa koo Uwumbor aanaan ni."

⁴ Nikodemus nan baa u, "Unii yaa por kan, bi ga nja kinye ki ki ma u lelee? U ga nmaa gir koo una aaponn ni aan bi ki ma u uu?"

⁵ Le Yesu bui u, "M tuk si mbamaw la, Uwumbor Aafuur Nyaan yaa kaa ma unii lelee aan bi muin u nnyun ni kan, waan nmaa koo Uwumbor aanaan ni. ⁶ Unibon aah ma u na ye unibon la. Uwumbor Aafuur Nyaan aah ma u na ye Uwumbor Aafuur Nyaan yoo la. ⁷ M tuk si la, see bi ki ma nima lelee. Maah tuk si pu na, taa cha ni gar nima. ⁸ Libuln daar cha laah ban nin chee na, le aa njan laah kpa kifook pu na, kaa nyi laah nyan ni nin chee na, ki mu aa nyi laah cha nin chee na. Ni bi kina le ki tii unii umawmaw Uwumbor Aafuur Nyaan ma u na."

⁹ Le Nikodemus baa u, "Ni ga nja kinye aan ki nja kina?"

¹⁰ Le Yesu baa u, "Aa ye unii u maw Israel yaab Uwumbor aakaal na, le kaa bee maah len pu na aatataa aa?"

¹¹ M tuk si mbamaw la, ti len taah nyi pu na la, ki tuk binib tinibil aah kan pu na, le naa gaa taah len pu na. ¹² M tuk nima dulnyaa wee ni aabor, le naa pak ti, ka m yaa tuk nima paacham aabor kan, ni ga nja kinye ki pak ti? ¹³ Ubaa aa kee buen paacham see min Unibon Aabo u [bi paacham ki] nyan ni paacham na.

¹⁴ "Moses aah nan di uwaa fin ndu pu ki di chon paacham nteersakpiin ni pu na, see bi di min Unibon Aabo mu chon paacham kina, ¹⁵ aan unii umawmaw gaa mi ki kii na li kpa limfal li kaa kpa ndoon na."

¹⁶ Uwumbor aah gee dulnyaa aanib sakpen pu na, nima le u di Ujaponaal tii ni ke unii umawmaw gaa u ki kii na taa kpo, u li kpa limfal li kaa kpa ndoon na. ¹⁷ Uwumbor tun ni Ujaponaal dulnyaa ni. Waa tun ni u ke u nan ji dulnyaa wee ni aanib tibor, u tun ni u ke u gaa bi lii la.

¹⁸ Unii umawmaw gaa u ki kii na, Uwumbor aa len ke waabor bii. Unii umawmaw kaa gaa u ki kii na, Uwumbor len ke waabor bii a. Waah kaa gaa Uwumbor Aajaponaal ki kii na, nima le cha Uwumbor len ke waabor bii.

¹⁹ Uwumbor aah ga ji bi tibor pu na le ye ke nwiihn dan dulnyaa ni, le binib yii mu, le ki gee mbawmaw ni; ba pu? baatuln aa njan. ²⁰ Unii umawmaw tun lituln li kaa njan na, u nan nwiihn la, kaan dan nwiihn ponn ni, binib taa kan waah tun pu na. ²¹ Unii umawmaw tun lituln li njan na kan, u choo nwiihn ponn ni ke unii mawmaw nan kan waah tun pu na, ke u tun Uwumbor aah gee pu na la.

Jonn aah len Yesu aabor pu na

²² Yesu aah len tibor timina ki ti doo na, le u ni waadidiliib buen Judea aatinj ni, ki ti bi nima ki muini binib nnyun ni. ²³ Jonn mu nan bi muini binib nnyun ni. U nan bi Enonn aatinj ni, Salim aatinj chee, nnyun aah wiir nima chee pu na. Le binib choo u chee, le u muini bi nnyun ni. ²⁴ Baa nan kee chuu u nja kiyondiik ni n-yoonn ngbaan.

²⁵ Le Jonn aadidiliib ni Juu aanii ubaa nan kpak taw kinikpakpak, baah muini binib nnyun ni pu na pu. ²⁶ Le bi dan Jonn chee ki nan tuk u, "Umawmaw, lik, unii u nan bi aa chee Jonn aamawmaw na, aan aa nan tuk binib waabor na, u mu gur bi muini binib nnyun ni, le binib mawmaw gur chaa u chee."

²⁷ Le Jonn bui bi, "Ubaa aan nmaa nja nibaa see Uwumbor le tii u. ²⁸ Nima nibaa njan m len ke maa ye Kristo u ga gaa binib lii na; Uwumbor tun ni mi ke m li ye Kristo aasaloln ki toor nsan tii u. ²⁹ Usaponaal yaa kun uchal do kan, uchal le yeh u. Le uchal aaj u si u chee ki njan waaneel na kpa mpopiin pam. Nima le cha m mu kpa mpopiin mbamaw. ³⁰ Ni njan ke uma Kristo li moo kani mpawmaw, le m ma gur."

Unii u nyan ni paacham na aabor

³¹ Uma u nyan ni paacham na le jer binib mawmaw. Unii u nyan ni dulnyaa ni na ye dulnyaa ni aanii la, ki len dulnyaa ni aabor la. Yesu u nyan ni paacham na le jer binib mawmaw. ³² U tuk binib waah kan pu na, ni waah njan pu na. Ubaa mu aa gaa waah len pu na.

³³ Unii umawmaw gaa waah len pu na, u kii ke Uwumbor ye mbamaw na la. ³⁴ Yesu u Uwumbor tun ni u na le len uma Uwumbor aabor; ba pu? Uwumbor di Waafuur Nyaan mu kaa kpa njan na gbiin u. ³⁵ Uwumbor gee Ujaponaal Yesu ki di mpawmaw mawmaw nja unjal ni. ³⁶ Unii umawmaw gaa Uwumbor Aajaponaal ki kii na le kpa limfal li kaa kpa ndoon na. Unii umawmaw kaa kii Uwumbor Aajaponaal aamaw na, waan kan limfal li kaa kpa ndoon na. Uwumbor gee linjuul u pu n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

Yesu aah tuk Samaria aatinj aapii pu na

4 Le Farisii yaab njan ke Yesu nja binib waadidiliib ki muin bi nnyun ni ki jer Jonn aah nja pu na. ² Yesu ubaa mu aa muin binib nnyun ni. Waadidiliib na le muini bi. ³ Taw, waah bee ke Farisii yaab njan kina na, le

† : Uja ni usaponaal ngbaan si Yesu ni waanib aasisii la, Jonn le ye uj.

u nyan Judea aatiŋ ni, ki ki gir buen Galilee aatiŋ ni.

⁴ Waah cha na, le u neen ke u dii Samaria [†] aatiŋ ni.

⁵ Le u ti fuu Samaria aatiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Saika. Bukpaab bu Jakob nan di tii ujaŋ Josef na aa daa ni-ma chee. ⁶ Jakob aanyunbun mu bi nima chee. Le Yesu aah chuun na, u bak a. Nima le u kal nnyunbun ngbaan aamgbeln pu. Nwiin nan bi kaasisik ni.

⁷ Le Samaria aapii ubaa dan u nan lu nnyun. Le Yesu bui u, "Pu mi nnyun m nyu." ⁸ Waadidiliib na puun buen kitiŋ ponn ni bi ti daa tijikaar.

⁹ Le upii ngbaan bui u, "Aa ye Juu aanii la, m mu ye Samaria aapii la. Ba pu aa bui mi ke m tii si nnyun?" Juu yaab ni Samaria yaab aa kpaani tɔb chee, nima le cha u len kina.

¹⁰ Le Yesu bui u, "Aa yaa ba nyi Uwumbɔr aah tii binib pu na, ki yaa ba nyi unii u mee si nnyun na kan, aa ba ga bui u ke u tii si nnyun mu ye limɔfal aanyun na, le u ba ga tii si."

¹¹ Le upii ngbaan bui u, "Maaninkpel, saa kpa goomaa, nnyunbun ngbaan nyoo, aa ga kan limɔfal aanyun ngbaan la chee? ¹² Tiyaaja Jakob, ni ujaŋtiib, ni waawakor nan nyu nnyunbun ngbaan ni la. Uma le nan tii timi nnyunbun ngbaan. Aa jer uma la aa?"

¹³ Le Yesu bui u, "Unii umɔk nyu nnyun mue na, nnyunyuu ga ki chuu u. ¹⁴ Unii umɔk nyun maah ga tii u nnyun mu na, nnyunyuu aan ki chuu u. Maah ga tii u nnyun mu na, mu ga li ye nnyunbun mu bu u ponn ni kaan foor na, mu ga tii u limɔfal li kaa kpa ndoon na."

¹⁵ Le upii ngbaan bui u, "Maaninkpel, tii mi nnyun ngbaan aan nnyunyuu taa ki chuu mi, aan m taa ki dan do nan lu nnyun."

¹⁶ Le Yesu bui u, "Li cha ki ti yin ni aachal, aan ki gir ni."

¹⁷ Le u bui u, "Maa kpa chal."

Le Yesu bui u, "Saah len ke saa kpa chal na, ni ye mbamɔn la. ¹⁸ Aa nan kpa chatiib biŋmu la. Saah bi uja u chee dandana na aachal aa ye u. Saah len pu na, aa len mbamɔn la."

¹⁹ Le upii ngbaan bui u, "Maaninkpel, m bee ke aa ye Uwumbɔr aabɔnabr la. ²⁰ Timi Samaria yaab aayaajatiib nan dooni Uwumbɔr lijoal limina paab la, le nimi Juu yaab ma bui ke ni ŋan ke binib li dooni Uwumbɔr Jerusalem aatiŋ ni."

²¹ Le Yesu bui u, "Upii, pakn maah ga len pu na, n-yoonn choo, binib aan nan ki doon Tite Uwumbɔr lijoal limina paab, ki mu aan ki doon u Jerusalem aatiŋ ni. ²² Nimi Samaria yaab dooni Uwumbɔr u naa nyi u na. Timi Juu yaab ma dooni Uwumbɔr u ti nyi u na la. Unii u ga gaa dulnyaa ni aanib lii na nyan ni Juu yaab aakaasisik ni la. ²³ N-yoonn choo, ki mu fuu ni a, le binib bi dooni Tite Uwumbɔr mbamɔn na ga li dooni u bisui ni, Waafuur Nyaan aapɔɔn pu. Uwumbɔr ban binib kina aaboln le bi li dooni u. ²⁴ Uwumbɔr ye kifurk la. Le binib bimɔk dooni u na li dooni u bisui ni, Waafuur Nyaan aapɔɔn pu."

[†] : Samaria yaab ni Juu yaab aakaasisik ni aa nan mɔ.

²⁵ Le upii ngbaan bui u, "M nyi ke Masiya ^{††} u bi yin u ke Kristo na ga dan. U yaa fuu ni kan, u ga nan tuk timi tiwan mɔmɔk aah bi pu na."

²⁶ Le Yesu bui u, "Min u bi len aa chee na, m ye uma."

²⁷ Libuul ngbaan ni le waadidiliib fuu ni. Baah nan mui u ni upii bi len tɔb chee tibɔr na, [‡] le ni gar bi pam; ubaa mu aa baa upii ngbaan, "Aa ban ba?" kaa baa Yesu mu, "Ba pu aa len u chee tibɔr?"

²⁸ Le upii ngbaan di waanyunbuul siin, ki buen kitiŋ ni, ki ti bui binib ke, ²⁹ "Dan nan lik man uja u tuk mi maah nan tun pu na mɔmɔk na. Uja ngbaan ga li ye Kristo u ga gaa timi lii na la aa?" ³⁰ Le bi nyan kitiŋ ni ki cha u chee.

³¹ Upii ngbaan aah gir buen kitiŋ ni na, le Yesu aadidiliib nan bi gaŋni u ke, "Umɔmɔkr, ji tijikaar."

³² Le u bui bi, "M kpa tijikaar ti naa nyi tibɔr na m ji."

³³ Waah len kina na le waadidiliib baa tɔb, "Ubaa le taanin joo ni tijikaar nan tii u uu?"

³⁴ Le u bui bi, "Maajikaar le ye ke m ŋa Uwumbɔr u tun ni mi na aah gee pu na, ki tun waatuln doo. ³⁵ Ni ŋakl liyatanakl ke, 'Ni gur iŋmal inaa le ni ŋeer li-jikaacheel.' Tɔ, m tuk nimi la, jaar lik man, tijikaar ŋeer licheel a. ³⁶ Unii u chee na ga kan tipar, ki ga di binib koon Uwumbɔr aanaan ni, aan bi kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. Nima le ga cha unii u bun na, ni unii u chee na mɔmɔk li kpa mpopiin. ³⁷ Bi len ke 'Ubaa bun, le uken chee,' le ti gbii; ³⁸ ba pu? m tun nimi, ni ti chee tijikaar ti naa tun taatuln na. Biken aatuln pu, le ni jin tinyoor."

³⁹ Le upii ngbaan tuk Samaria yaab bi bi kitiŋ ngbaan ni na ke Yesu tuk u waah nan tun pu na mɔmɔk, nima le cha bi ponn ni pam gaa Yesu ki kii. ⁴⁰ Le bi dan u chee, ki gaŋ u ke u li bi bi chee. Le u ŋa bi chee iwiin ilee.

⁴¹ Le binib bi gaa u ki kii waaliin pu na wiir ki jer binib bi gaa u ki kii upii ngbaan aaliin pu na. ⁴² Le bi tuk upii ngbaan, "Ti gaa u ki kii la; naa ki ye saaliin pu le ti gaa u ki kii. Timi tibaa ŋun waah len pu na, ki bee ke u sil ye Kristo u ga gaa dulnyaa ni aanib lii na."

Yesu aah cha uninkpel ubaa aabo pɔɔk pu na

⁴³ Yesu aah bi bi chee iwiin ilee na, le u nyan nima ki buen Galilee aatiŋ ni. ⁴⁴ Uma ubaa le len ke Uwumbɔr aabɔnabr ma kan, udo aatiŋ ni aanib aan nyun u.

⁴⁵ Waah ti fuu Galilee aatiŋ ni na le bi gaa u; ba pu? bi mu nan buen Jerusalem bi ti ji njim ngbaan, ki kan waah tun lijinjir aatun ŋimɔk na, njim ngbaan yoonn.

⁴⁶ Le u ki dan Galilee aatiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Kana, waah nan cha nnyun kpaln ndaan nin chee na. Le ubɔrkpaan aakpambalb ponn ni ubaa bi Kapenaum aatiŋ ni. Le ujaŋ bun. ⁴⁷ Uninkpel ngbaan nan ŋun ke Yesu nyan ni Judea aatiŋ ni ki bi Galilee aatiŋ ni. Le

^{††} : Hiibru aaliin ni, bi yin u ke Masiya, le ki yin u ke Kristo, Griik aaliin ni. Naatataa le ye ke "Unii u ga gaa binib lii na." [‡] : Juu yaab aabimbin aah nan bi pu na, uja ni upii u kaa ye upuu na aan gbaa tɔb chee tibɔr.

u buen Yesu chee, le ki ti garj u ke u dan udo, ki nan cha ujaƿƿƿƿ u ban u kpo na aaween ƿƿƿ. ⁴⁸ Le Yesu bui u, “Ni yaa kaa kan lijnƿƿ aatun kan, naan gaa mi ki kii.”

⁴⁹ Le uninkpel ngbaan bui u, “Ndindaan, dan mala. Aa yaa taan kan, aa ga nan mui maabo kpo a.”

⁵⁰ Le Yesu bui u, “Li dii saasan. Aajapƿƿƿƿ kan limƿfal la.”

Le uja ngbaan pak Yesu aah len pu na, ki labr kun.

⁵¹ Waah paan ni nsan pu na le waatutum tooh ni u nsan ni ki nan bui u ke waabo na kan limƿfal a.

⁵² Le u baa bi, “Bayoonn ni ƿƿƿ?” Le bi bui u, “Fen na, nwiin aah kpar buyoonn na, le uwon ƿƿƿ.” ⁵³ Le uja ngbaan mu bee ke n-yoonn mu Yesu fe bui u ke ujaƿƿƿƿ kan limƿfal na le na. Kina pu le cha u ni waachiln ni aanib ƿƿƿƿ gaa Yesu ki kii.

⁵⁴ Nimina le nan ƿƿ lijnƿƿ aatuln leler le u tun waah nyan ni Judea aatiƿ ni ki bi Galilee ni na.

Yesu aah cha uja ƿƿƿ nnyunbun chee pu na

5 Nee aapuwƿƿ le Juu yaab aajim mubaa nan bi. Le Yesu buen Jerusalem. ² Jerusalem ponn ni le nnyunbun mu waa na bi ipiih aabisamƿƿ chee. Juu yaab aaliin ponn ni bi yin nnyunbun ngbaan ke Betsata. Tinaamboln tiƿmu nan si gob nnyunbun ngbaan. ³ Le bibum wiir ki dƿ tinaamboln ngbaan ponn ni. Bi nan ye bijoom, ni biwƿƿ, ni binib bi aawon faan na, [ki dƿ kii buyoonn nnyun ga fii yerj na; ⁴ ba pu? nwiin nwiin le Uwumbƿr aatuun ubaa sunn ni ki nan koo nnyunbun ni, ki ti kur nnyun. Bundaln u yaa ti dan nan kur nnyun na kan, ubun u puen koo nnyun ni na kan, le u ƿƿƿ.] ⁵ Le uja ubaa bi nima ki bun njibin piitaa ni njiniin. ⁶ Le Yesu kan u, u dƿ nima, le ki bee ke u bun ni yunn. Le u baa u, “Aa ban aa ƿƿƿ aa?”

⁷ Le u bui u, “Ndindaan, nnyun yaa fii yerj kan, maa kpa unii u ga di mi koon nnyun ni na. M yaa ban m koo nnyun ni kan, le ubaa puen mi ki koo.”

⁸ Le Yesu bui u, “Fiin ki yoor saawandookaan ki li chuun.” ⁹ Libuul ngbaan ni le u ƿƿƿ, le ki yoor waawandookaan, ki bi chuun.

Liyaadaal ngbaan nan ye Juu yaab aakpaakool daal la. ¹⁰ Nima pu le Juu yaab bui uja u ƿƿƿ na, “Din ye likpaakool la. Saah yoor saawandookaan na, aa bii timi aakaal.”

¹¹ Le u bui bi, “Uja u tii mi laafee na, uma le bui mi ke m yoor maawandookaan ki li chuun.”

¹² Le bi baa u, “Nma ye u bui si ke aa yoor saawandookaan ki li joo chuun na?”

¹³ Le uja u ƿƿƿ na aa nyi unii u ye na; ni ba ye kiniipaak ni la, le Yesu nyan nima ki buen.

¹⁴ Nee aapuwƿƿ le Yesu kan u Uwumbƿr Aadichal ni le ki bui u, “Lik, aa ƿƿƿ a. Aa taa ki tun titunwanbir aan ki taa ki kan falaa u jer saah kan u na.”

¹⁵ Le uja ngbaan buen ti tuk Juu yaab ke Yesu le ye uja u cha u ƿƿƿ na. ¹⁶ Nima pu le Juu yaab nan muk Yesu, ke ba ƿƿ u tii ubun laafee likpaakool daal. ¹⁷ Le

Yesu bui bi, “Nte Uwumbƿr beenin tun lituln le ki nan saa dandana wee, le m mu bi tun.”

¹⁸ Waah len kina na, le Juu yaab moo ban bi ku u; ba pu? naa ye waah bii likpaakool daal aakoobil na baanja, u yin Uwumbƿr ke Ute. Waah yin u ke Ute na, u di ubaa ƿƿƿ Uwumbƿr la.

Yesu aah kpa tininkpir pu na

¹⁹ Le Yesu bui bi, “M tuk nimi mbamƿƿ la, min Uwumbƿr Aajapƿƿƿƿ aa ƿƿmaa ƿƿ nibaa mbaa pu. Maah kan Nte Uwumbƿr aah ƿƿni pu na, le m ƿƿni; waah ƿƿni pu na, le min Ujapƿƿƿƿ mu ƿƿni kina; ²⁰ ba pu? Nte Uwumbƿr gee mi Ujapƿƿƿƿ, ki mƿƿ mi waah tun pu na mƿƿmƿƿ. U ga mƿƿ mi lituln li jer limina na ke m tun, aan ni moo gar nimi. ²¹ Nte Uwumbƿr aah fikr binib bi kpo na nkun ni, ki tii bi limƿfal pu na, kina le min Ujapƿƿƿƿ mu tii maah lee bi na limƿfal. ²² Nte Uwumbƿr aa ji unii ubaa tibƿr, u cha min Ujapƿƿƿƿ le ji binib mƿƿmƿƿ aabƿr, ²³ aan binib mƿƿmƿƿ nyuƿ min Ujapƿƿƿƿ ke baah nyuƿ Nte Uwumbƿr pu na. Unii umƿƿ kaa nyuƿ min Uwumbƿr Aajapƿƿƿƿ na, waa nyuƿ Uwumbƿr u tun ni mi na le na.

²⁴ “M tuk nimi mbamƿƿ la, unii umƿƿ ƿƿn maaliin ki gaa Uwumbƿr u tun ni mi na ki kii na, u kpa limƿfal li kaa kpa ndoon na. Uwumbƿr aan ji u tibƿr. U nyan nkun ni, ki kan limƿfal a. ²⁵ M tuk nimi mbamƿƿ la, n-yoonn choo, ki mu fuu ni a, le binib bi kpo na ga ƿƿn min Uwumbƿr Aajapƿƿƿƿ aaneel pu, le bi ƿƿn na ga kan limƿfal. ²⁶ Nte Uwumbƿr ye Umƿfadaan la, le ki ƿƿ min Ujapƿƿƿƿ mu Umƿfadaan, ²⁷ ki tii mi mƿƿƿ ke m ji binib tibƿr; ba pu? m ye Unibƿƿ Aabo la. ²⁸ Ni taa cha nimina gar nimi man. N-yoonn choo, le binib bimƿƿ bi njikaakul ni na ga ƿƿn maaneel pu, ²⁹ ki nyan ni. Binib bi nan tun lituln li ƿƿn dulnyaa wee ni na ga fikr ki kan limƿfal li kaa kpa ndoon na. Binib bi nan tun lituln li kaa ƿƿn na ga fikr ki kan ntafadaan.”

Tiwan ni mƿƿ ke Yesu sil nyan ni Uwumbƿr chee na

³⁰ “Maa ƿƿmaa ƿƿ nibaa mbaa pu. M ji binib tibƿr, Uwumbƿr aah tuk mi pu na la. Maah ji bi tibƿr pu na, ni ƿƿn; ba pu? maa ban maageehn, m ban Uwumbƿr u tun ni mi na aageehn la.

³¹ “M yaa tuk nimi maah ye pu na kan, ni ga len ke taa gbii. ³² Ubaa mu bi ki len maah ye pu na. Uma le ye Uwumbƿr. M nyi ke waah len pu na, ti gbii. ³³ Ni nan tun binib Jonn chee. U mu nan tuk nimi maah ye pu na, ki tuk nimi mbamƿƿ. ³⁴ Naa ye ke m ban unibƿƿ aaseeraa la. M ban ke ni ƿƿmar, nima le cha m teer nimi Jonn aah len pu na. ³⁵ Jonn nan bi ke karyaa u gaal mmii ki wiin na la. Ni nan gee ke ni li bi waawiihn ni, ni yunn siib, ki nan kpa mpopiin. ³⁶ Jonn nan tuk nimi maah ye pu na. Tiwan nibaa mu bi ki ji seeraa ki tii mi, ki jer Jonn aaseeraa. Nte Uwumbƿr tii mi lituln ke m tun li ki doo. Lima le m tun. Lituln ngbaan le ji seeraa ki tii mi ke Nte Uwumbƿr tun ni mi dulnyaa wee ni.

³⁷ Nte Uwumbƿr u tun ni mi na, uma ubaa le ji seeraa

ki tii mi. Naa kee n̄un waaneel, ki mu aa kee kan unim-bil wɔb. ³⁸ Waaliin aa bi nisui ni; u tun ni mi ni chee, le naa pak maah len pu na; nima le mɔk ke waaliin aa bi nisui ni. ³⁹ Ni karni Uwumbɔr Aagban̄ ke ni bee kaah len pu na; ba pu? ni dak ke ni ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na ki ponn ni. Kigban̄ ngbaan len maabɔr le na. ⁴⁰ Le naa kii ke ni dan m chee, aan ki kan limɔfal.

⁴¹ "U nyuŋni mi na aa ye unibɔn. ⁴² M nyi nimi ke naa gee Uwumbɔr. ⁴³ M dan ni chee Nte Uwumbɔr aayimbil pu, le naa gaa mi. Ubaa mu yaa dan ni chee uma ubaa aayimbil pu kan, ni ga gaa uma. ⁴⁴ Ni nyuŋni tɔb la, kaa ban ke Uwumbɔr, u ye Uwumbɔr baan na, li nyuŋni ni-mi. Ni ga n̄a kinye aan ki gaa mi ki kii? ⁴⁵ Ni taa dak ke m ga bii nimi Nte Uwumbɔr chee. Ubaa le bi ki ga bii nimi. Uma le ye Moses. Ni mak ke ni ga n̄mar waamɔbon pu. ⁴⁶ Tɔ, ni yaa ba pak waamɔbon kan, ni ba ga pak m mu aaliin; ba pu? maabɔr le u n̄mee. ⁴⁷ Ni yaa kaa pak waah n̄mee pu na kan, ni ga n̄a kinye ki pak maah len pu na?"

Yesu aah kpiin binib n̄ichur n̄iŋmu pu na

(Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

6 Yesu aah len kina ki ti doo na, le u puur Galilee Aanyusakpem. Bi yin mu ke Galilee, le ki ki yin mu ke Tiberias. ² Kinipaak nan dii u. Bi kan waah tun lijinjiir aatun ki tii bimum laafee pu na, nima le cha bi dii u.

³ Le u jon lijoor paab, le u ni waadidiliib kal kitiŋ nima.

⁴ Ni nan gur siib Juu yaab ji n̄jim mu bi yin mu ke Laker-jer aajim na. ⁵ Le Yesu yaar lik, le ki kan kinipaak choo u chee. Le u baa Filip, "Ti ga daa tijikaar la chee aan binib ngbaan ji?" ⁶ Uma ubaa nyi waah ga n̄a pu na, le ki baa Filip kina ke u lik ke u ga len kinye.

⁷ Le Filip bui u, "Ti yaa di iwiin ikui ilee aapal daa tijikaar kan, taan fuu bi mɔmɔk kan siisii ki ji."

⁸ Le waadidiliib ponn ni ubaa, bi yin u ke Andru aan u ye Simonn Piita aanaal na, bui u ke, ⁹ "Unachipɔnbo ubaa bi do ki joo n̄boroboro kpin n̄iŋmu ni n̄janbim mulee; binib ngbaan mu aah wiir pu na, nimina ga n̄a bi ba?"

¹⁰ Le Yesu bui bi, "Cha binib ngbaan kal kitiŋ." Timosɔnn nan wiir nima chee. Le bi kal kitiŋ. Bijab ga nan li fuu n̄ichur n̄iŋmu. ¹¹ U nan yoor n̄boroboro kpin n̄iŋmu ngbaan, le ki doon Uwumbɔr, ki geei geei ki tii binib bi ka kitiŋ na, le ki geei geei n̄janbim mulee na mu, ki tii bi, bimɔk aah ban pu na. ¹² Le bi mɔmɔk n̄man ki ti bab. Baah n̄man ki ti bab na, le u bui waadidiliib, "Kuun ni baah n̄man gur ni na man, nibaa taa bii." ¹³ Baah n̄man n̄boroboro kpin n̄iŋmu ki ti bab ki gur ni na, bi nan kuun ni gbiin tibɔkɔkur kipiik ni tilee la.

¹⁴ Binib ngbaan aah kan Yesu aah tun lijinjiir aatuln ngbaan pu na, le bi bui ke, "Uja wee sil ye Uwumbɔr aabɔnabr u bi nan len ke u ga dan dulnyaa wee ni na la." ¹⁵ Yesu nan bee ke bi ban bi chuu u mpɔkɔn ki di n̄a

baabɔr. Nima pu le u nyan bi chee, ki ki buen lijoor ngbaan paab ubaa.

Yesu aah chuun nnyun pu pu na

(Matiu 14.22-33; Mak 6.45-52)

¹⁶ Kijook aah joor na, le waadidiliib buen nnyusakpem ni, ¹⁷ ki ti koo bunɔb ni, ki cha nnyusakpem aadapuul, Kapenaum aatiŋ ni. Waa nan kee fuu bi chee, le ni mue. ¹⁸ Le libuln daar ki pɔkɔ sakpen, le tinyunkpenn feeni. ¹⁹ Baah n̄aal bunɔb ki pii mal bitaa, bee binaa na, le bi kan u chuun nnyun pu ki choo, ki duun ni baanɔb chee. Le ijawaan chuu bi. ²⁰ Le u bui bi, "Min ye. Taa san ijawaan man." ²¹ Waah len kina na, le bi nan kpa mpopiin ki yoor u n̄a bunɔb na ni. Libuul ngbaan ni le bi fuu baah cha kitiŋ ki ni na.

Kinipaak ngbaan aah ban Yesu pu na

²² Ki woln kitaak le kinipaak ki gur nnyusakpem aadapuul na kan ke bunɔb bubaa aa ki bi bi chee nima, ki nyi ke bunɔb bubaa baan̄a le fe bi nima, ki nyi ke Yesu aa fe koo bunɔb ngbaan ni, waadidiliib chee, bi fe buen bibaa la. ²³ Le n̄iŋi nyan ni Tiberias aatiŋ ni, ki duun ni nin chee Yesu fe doon Uwumbɔr ki tii bi tijikaar bi ji na. ²⁴ Kinipaak ngbaan kan ke Yesu ni waadidiliib aa ki bi. Nima pu le bi koo n̄iŋi ni, ki cha nnyusakpem aadapuul, Kapenaum aatiŋ ni, bi ti ban Yesu.

Yesu le ye limɔfal aajikaar

²⁵ Le bi ti kan u nnyusakpem aadapuul, le ki baa u ke, "Umɔmɔkr, aa fuu ni do bayoonn?"

²⁶ Le u bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, naah fe jin tijikaar bab na, nima le ni ban mi, naa ye ke ni bee lijinjiir aatun ngbaan aatataa la. ²⁷ Ni taa cha ninimbil li man tijikaar ti ga bii na pu. Ninimbil li man tijikaar ti ga tii nimi limɔfal li kaa kpa ndoon na pu. Min Unibɔn Aabo le ga tii nimi tijikaar ngbaan; ba pu? min Unibɔn Aabo le Nte Uwumbɔr mɔk ke m ye Waanii."

²⁸ Le bi baa u, "Ti ga n̄a kinye aan ki tun Uwumbɔr aatuln waah ban pu na?"

²⁹ Le Yesu bui bi, "Ni gaa mi, u Uwumbɔr tun ni na, ki kii man. Uwumbɔr aatuln le na."

³⁰ Le bi baa u, "Aa ga tun lijinjiir aatuln bayaar, aan ti kan ki pak saah len pu na? Aa ga tun bayaar? ³¹ Tiyaa-jatiib nan ji tijikaar ti bi yin ti ke mana na, nteersakpiin ni; ni n̄mee Uwumbɔr Aagban̄ ni ke, "U tii bi tijikaar ti nyan ni paacham na ke bi ji." ††

³² Le Yesu bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, naa ye Moses le nan tii bi tijikaar ti nyan ni paacham na. Nte Uwumbɔr le tii nimi tijikaar bamɔnn ti nyan ni paacham na. ³³ Tijikaar ti Uwumbɔr tii nimi na le ye tijikaar ti nyan ni paacham ki tii dulnyaa ni aanib limɔfal li kaa kpa ndoon na."

³⁴ Le bi bui u, "Tidindaan, li tii timi tijikaar ngbaan n-yoonn mɔmɔk."

† : Israel yaab nan ji Laker-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

†† : Lik Nnyam 16.4, 15; Iahn 78.24.

³⁵ Le u bui bi, "Min le ye limɔfal aajikaar. Unii umɔk dan m chee na kan, nkon aan ki chuu u. Unii umɔk gaa mi ki kii na, nnyunyu u aan ki chuu u. ³⁶ M nan tuk nimi ke ni kan mi, ki mu aa gaa mi ki kii. ³⁷ Binib bimɔk Uwumbɔr di bi tii mi na, bi ga dan m chee. Unii umɔk dan m chee na, maan yii u, m ga gaa u. ³⁸ M nyan ni paacham ke m nan ɔa Uwumbɔr u tun ni mi na aageehn la. Maa dan m nan ɔa mbaa aageehn. ³⁹ Uwumbɔr aah tii mi binib bimɔk na, u ban ke m taa cha bi ponn ni ubaa wɔɔ. U ban ke m fikr bi mɔmɔk nkun ni, kookoo aataadaal. Waageehn le na. ⁴⁰ U ban ke unii umɔk bee ke m ye Uɔapɔɔ, ki gaa mi ki kii na, u li kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. Le m ga fikr u nkun ni, kookoo aataadaal. Nte Uwumbɔr aageehn le na."

⁴¹ Le Juu yaab ɔul u pu, ke ba ɔa u bui ke u ye tijikaar ti nyan ni paacham na. ⁴² Le bi baa tɔb ke, "Uja wee aa ye Josef aajapɔɔ Yesu uu? Ti nyi ute ni una. Ba ɔa u len ke u nyan ni paacham?"

⁴³ Le Yesu bui bi, "Ni taa ɔulni tɔb chee man. ⁴⁴ Unii ubaa aan ɔmaa dan m chee see Nte Uwumbɔr u tun ni mi na daa foor ni u m chee. Unii umɔk dan m chee na le m ga fikr u nkun ni, kookoo aataadaal. ⁴⁵ Uwumbɔr aabɔnabtiib nan ɔmee ke Uwumbɔr ga mɔk bi mɔmɔk waasan. † Unii umɔk ɔun Nte Uwumbɔr aah len pu na, ki bae waakaal na, u ga dan m chee. ⁴⁶ Ubaa aa kee kan Nte Uwumbɔr. Min u nyan ni u chee na baanja le kan u. ⁴⁷ M tuk nimi mbamɔn la, unii umɔk gaa mi ki kii na kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. ⁴⁸ Min le ye limɔfal aajikaar. ⁴⁹ Niyaajatiib bi nan jin mana ngbaan nteer-sakpiin ni na, bi kpo a. ⁵⁰ Unii umɔk ji tijikaar ti nyan ni paacham na aan kpo. ⁵¹ Min le ye tijikaar ti nyan ni paacham ki tii binib limɔfal na. Unii yaa ji tijikaar ngbaan kan, u ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Tijikaar ti m ga tii u na, tima le ye maawon. M ga di maawon tii dulnyaa ni aanib, aan bi kan limɔfal."

⁵² Waah len kina na, le Juu yaab kpak tɔb kinikpak-pak, "Uja ngbaan ga ɔa kinye ki tii timi waawon, aan ti ji?"

⁵³ Le u bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, ni yaa kaa ji min Unibɔn Aabo aawon, kaa nyu maasin kan, naa kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. ⁵⁴ Unii umɔk ji maawon ki nyu maasin na, u kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na, le m ga nan fikr u nkun ni, kookoo aataadaal. ⁵⁵ Maawon ye tijikaar bamɔnn la. Maasin ye tiwanyukaan bamɔnn la. ⁵⁶ Unii umɔk ji maawon ki nyu maasin na, u bi m ni, le m mu bi u ni. ⁵⁷ Nte Uwumbɔr u ye limɔfal daan ki tun ni mi na, u pu le m kpa limɔfal. Unii umɔk ji mi na, m pu le u mu ga li kpa limɔfal. ⁵⁸ Timina le ye tijikaar ti nyan ni paacham na. Unii umɔk ji ti na ga li bi, ki nan saa n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Tijikaar timina aa bi ke tijikaar ti niyaajatiib nan jin ti na; tijikaar ngbaan aa nan tii bi limɔfal li kaa kpa ndoon na."

⁵⁹ Yesu nan bi mmeen aadiik ni, Kapenaum aatiɔ ni, le ki len kina.

Limɔfal li kaa kpa ndoon na aabɔr

⁶⁰ Binib bi dii u na aah ɔun kina na, le bi ponn ni pam bui ke, "Ti ye tibɔr ti pɔɔ na la. Ubaa aa ɔmaa pel ti."

⁶¹ Le u bee usui ni ke bi ɔulni tibɔr ngbaan pu, le ki baa bi, "Timina le kiir nimi maasan ni ii? ⁶² Ni yaa ti kan min Unibɔn Aabo gir buen paacham maah nan bi nin chee na kan, ni ga len kinye? ⁶³ Uwumbɔr Aafuur Nyaan le tii binib limɔfal. Tiwon aa kpa tinyoor tibaa. Tibɔr ti m len ni chee na le tii nimi Nfuur Nyaan ni limɔfal. ⁶⁴ Ni ponn ni bibaa mu aa gaa mi ki kii." Yesu aah nan piin waatuln buyoonn na, u nan nyi binib bi kaa gaa u ki kii na, ki nyi udaan u ga nan di u kooh waadim pu na. ⁶⁵ Le u ki bui bi, "Nima le cha m tuk nimi ke ubaa aa ɔmaa dan m chee, see Nte Uwumbɔr cha u dan."

⁶⁶ Nee aapuwɔb le binib bi dii u na ponn ni pam gir puwɔb kaa ki dii u. ⁶⁷ Le u baa waadidiliib kipiik ni bilee na, "Ni mu ga buen cha mi ii?"

⁶⁸ Le Simonn Piita bui u, "Ndindaan, ti ga buen ɔma chee? Sin le kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na aaliin. ⁶⁹ Ti pak saah len pu na, ki bee ke aa ye Uwumbɔr Aanii u ye Chain na la."

⁷⁰ Le u bui bi, "M nyan nimi binib kipiik ni bilee, le ni ponn ni ubaa ye kinimbɔɔ anii." ⁷¹ U len Judas u ye Simonn Iskariot aajapɔɔ na aabɔr la; uma Judas mu nan ye waadidiliib kipiik ni bilee na ponn ni ubaa, u ga nan di Yesu kooh waadim pu na.

Yesu ni unaatiib aah len tɔb chee tibɔr pu na

7 Nee aapuwɔb le Yesu bɔ dii Galilee aatingbaan ni. Waa gee u bɔ dii Judea aatingbaan ni; ba pu? Juu yaab bi bi nima na ban ke bi ku u la. ² Ni nan gur siib, Juu yaab ji njim mu bi yin mu ke Tikakar Aajim na. ^{††3} Le unaatiib bui u, "Siir do, ki li cha Judea aatiɔ ni, aan binib bi dii si na mu ti kan saah tun lijnjiir aatun pu na. ⁴ Unii u ban u li kpa liyimbil na, waan bɔr waah tun pu na. Aa yaa tun lijnjiir aatun kan, cha binib mɔmɔk kan saah tun pu na." ⁵ Unaatiib mu aa nan gaa u ki kii.

⁶ Le u bui bi, "Maayoonn aa kee fuu. Nimi aayoonn bi n-yoonn mɔmɔk la. ⁷ Dulnyaa aanib aa ɔmaa li nan nimi. Bi nan mi la; ba pu? m tuk bi ke baatuln aa ɔan.

⁸ Ni li cha ti ji njim ngbaan. Maan kee buen; maayoonn aa kee fuu." ⁹ U nan len bi chee kina, ki gaar Galilee aatiɔ ni.

Yesu aah jin njim ngbaan pu na

¹⁰ Unaatiib aah buen bi ti ji njim ngbaan na, le u mu paan. Waa dii nsan binib aanimbil ni, ubaa aa nyi ubɔr.

¹¹ Le Juu yaab aaninkpiib ban u binib bi ji njim na ponn ni, ki baa ke u bi la.

† : Lik Aisaya 54.13.

†† : Lik Liifai Yaab 23.34; Ikaal 16.13.

¹² Le kinipaak na looni len waabɔr tɔb chee. Bibaa len ke u ye unibamɔnn la. Biken len ke waa ye, u ɣmanni binib la. ¹³ Ubaa mu aa len waabɔr lipaal; bi san Juu yaab aaninkpiib ijawaan la.

¹⁴ Njim ngbaan aakpaakool aakaasisik ni le Yesu koo Uwumbɔr Aadichal ni, le ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr.

¹⁵ Le ni gar Juu yaab aaninkpiib, ke uja ngbaan aa bae mbaem; u ɣa kinye ki nyi kigbanj?

¹⁶ Le u bui bi, "Maah mɔk binib na, naa ye min mbaa aamɔkm, ni ye Uwumbɔr u tun ni mi na aamɔkm la.

¹⁷ Unii ubaa yaa ban ke u ɣa Uwumbɔr aageehn kan, u ga bee ke maah mɔk binib pu na, ni ye Uwumbɔr aamɔkm la, naa ye min mbaa aamɔkm. ¹⁸ Unii u len ubaa pu na, u ban ke binib nyuɣ u la. Unii u ban ke binib nyuɣ unii u tun ni u na, uma le ye mbamɔndaan, kaa ɣmanni binib. ¹⁹ Moses nan tii nimi nkaal. Ni ponn ni ubaa aa dii nkaal ngbaan. Ba ɣa ni ban ni ku mi?"

²⁰ Le kinipaak ngbaan bui u, "Aa kpa kinimbɔɣ la. Njma ban u ku si?"

²¹ Le u bui bi, "Maah tun lijnjiir aatuln libaa likpaakool daal na, le ni gar ni mɔkmɔk. ²² Moses nan tii nimi nkaal ke ni li geei ɣichakpan. Tɔ, naa ye Moses le puen tii nimi nkaal ngbaan, niyaajatiib le nan puen tii nimi. Likpaakool daal, ubo u ɣeer ni gii uchakpaln na kan, ni geei la. ²³ Ni geei ubo aachakpaln likpaakool daal ke ni taa bii Moses aakaal. Le maah cha ubun aawon mɔkmɔk kɔk likpaakool daal na, ni gee lijuul m pu uu? ²⁴ Ni taa bii unii, kaa nyi tibɔr ti bi usui ni na. Puen bee tiwan ni bi usui ni na, aan ki nin len waabɔr mbamɔm."

Baah len Yesu aabɔr tɔb chee pu na

²⁵ Yesu aah len kina na, le Jerusalem yaab bibaa baa ke, "Uja wee le bi ban bi ku u na aa? ²⁶ Lik waah len binib aanimbil ni pu na, le ubaa aa len tibaa. Ni ye ke timi aaninkpiib sil nyi ke u ye Kristo u ga gaa timi lii na aa? ²⁷ Kristo na yaa fuu ni kan, ubaa aan bee waah nyan nin chee na. Uja wee ma kan, ti mɔkmɔk nyi waah nyan nin chee na."

²⁸ Yesu nan bi Uwumbɔr Aadichal ni, ki bi tuk binib waaliin, le ki len mpɔkɔn pu, "Ni sil nyi mi ii? Ni nyi maah nyan nin chee na aa? Maa dan mbaa pu. U tun ni mi na ye mbamɔndaan la. Le naa nyi u. ²⁹ Min le nyi u; uma le tun ni mi. M nyan ni u chee la."

³⁰ Waah len kina na, le bi ban bi chuu u. Ubaa mu aa ɣa u nibaa; ba pu? waayoonn aa nan kee fuu. ³¹ Kinipaak ngbaan ponn ni binib pam le gaa u ki kii, le ki bui ke, "Kristo yaa fuu ni kan, waan tun lijnjiir aatun ki jer uja ngbaan aah tun pu na."

Baah ban ke bi chuu Yesu pu na

³² Farisii yaab nan ɣun kinipaak ngbaan looni len Yesu aabɔr kina. Le bi ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib tun baatutum ke bi ti chuu ni u. ³³ U nan bui kinipaak ngbaan, "M ga li bi ni chee ni yunn siib, le ki nin gir

buen u tun ni mi na chee. ³⁴ Ni ga nan ban mi, kaan kan mi. Maah ga ti li bi nin chee na, naan ɣmaa buen nima chee."

³⁵ Juu yaab nan baa tɔb ke, "Uja ngbaan ga buen la chee, aan taan kan u? U ga buen Juu yaab aah yaa nin chee Griik yaab aatingbaan ni na, ki ti tuk Griik yaab Uwumbɔr aabɔr aa? ³⁶ U len ke ti ga ban u, kaan kan u, kaan ɣmaa buen waah ga li bi nin chee na. Waah len pu na aatataa ye kinye?"

Limɔfal aanyun aabɔr

³⁷ Bundaln njim ga doo na, liyaadaal le nan ye njim sakpem. Liyaadaal ngbaan le Yesu sil ki len mpɔkɔn pu, "Nnyunyuu yaa chuu u na kan, udaan dan m chee ki nan nyu. ³⁸ Uwumbɔr Aagbanj len ke, 'Unii umɔk gaa mi ki kii na, limɔfal aanyun ga puu nyan ni usui ni.'"

³⁹ Waah len pu na aatataa le ye ke binib bi gaa u ki kii na, bi ga gaa Uwumbɔr Aafuur Nyaan. N-yoonn ngbaan Uwumbɔr aa nan kee tii binib Waafuur Nyaan; ba pu? waa nan kee yoor Yesu paacham.

Kinipaak ngbaan aah len Yesu aabɔr tɔb chee pu na

⁴⁰ Kinipaak ngbaan aah ɣun Yesu aah len pu na, le bibaa bui ke, "Uja ngbaan sil ye Uwumbɔr Aabɔnabr na la."

⁴¹ Bibaa mu bui ke u ye Kristo u ga gaa binib lii na la.

Biken mu bui ke, "Waa ye, ke Kristo aan nyan ni Galilee aatiɣ ni. ⁴² Uwumbɔr Aagbanj len ke u ga li ye tiyaaja David aayaabil, ki ga nyan ni Betlehem aatiɣ ni, kitiɣ ki ye David do na." ⁴³ Kinipaak ngbaan mɔk aamɔi nan bi ibaaba la le Yesu aabɔr pu. ⁴⁴ Bibaa mu nan ban bi chuu u mpɔkɔn. Ubaa mu aa ɣa u nibaa.

Juu yaab aaninkpiib aah kaa gaa Yesu ki kii pu na

⁴⁵ Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Farisii yaab aah tun bitutum ke bi ti chuu ni Yesu na, le bitutum ngbaan gir ni bi chee. Le bi baa bi, "Ba ɣa naa chuu ni u?"

⁴⁶ Le bi bui bi, "Unii ubaa aa kee len ke waah len pu na."

⁴⁷ Le Farisii yaab na baa bi, "U ɣmann ni mu la aa? ⁴⁸ Timi Farisii yaab ni nimi aaninkpiib ponn ni ubaa gaa u ki kii ii? ⁴⁹ Kinipaak bi kaa nyi Uwumbɔr aakaal na ma kan, tibɔbir bi bi pu la."

⁵⁰ Nikodemus u nan buen Yesu chee kinyeek na, u mu nan ye Farisii yaab ponn ni ubaa, le ki baa bi, ⁵¹ "Timi aakaal aah dii pu na, ti ga ɣmaa bii unii kaa puen jin u tibɔr ki bee waah tun pu na aa?"

⁵² Le Farisii yaab na baa u, "Aa mu nyan ni Galilee aatiɣ ni la aa? Aa yaa karn Uwumbɔr Aagbanj ni kan, aa ga bee ke Uwumbɔr aabɔnabr ubaa aa nyan ni nima."

[⁵³ Le bi mɔkmɔk kun.

Upii u ɲa kidagook na

8 Yesu nan buen lijoool libaa paab, bi yin li ke Olif aasui aajool. ² Le ki woln kitaak kichakpinaanyeeek ni, le u gir buen Uwumbɔr Aadichal ni. Le kinipaak ku-u u chee, le u kal ki tuk bi Uwumbɔr aabɔr. ³ Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab joo ni upii u bi pii u, u bi ɲani kidagook na, le ki di u siin kinipaak ngbaan aanimbiin ni, ⁴ ki bui Yesu, "Umɔmɔkr, upii wee bi ɲani kidagook, le bi pii u. ⁵ Moses aakaal len ke unii yaa ɲa kina kan, bi yur u ɲitakpal ki ku u, tɔ, aa len waabɔr kinye?" ⁶ Baah baa Yesu kina na, bi nan bi tɔɲi u ke bi kan waataani aan ki galn u. Le u boon ki joo uɲanbil ɲmee kitiɲ.

⁷ Bi nan beenin baa u, le u yaar ki bui bi, "Ni ponn ni u kaa kpa taani na kan, u puen mee upii wee litakpal," ⁸ ki ki boon ki joo uɲanbil ki ɲmee kitiɲ. ⁹ Baah ɲun u len kina na, le bi mɔmɔk bolni ubaabaa; [ba pu? baalandak galn bi]. U ye uninkpel na puen boln siir, le bi mɔmɔk bolni ubaabaa, ki ti cha upii ngbaan si Yesu aanimbiin ni. ¹⁰ Le Yesu yaar ki baa u, "Upii, bi bi la chee? Ubaa aa galn si ii?"

¹¹ Le u bui u, "Ndindaan, ubaa aa galn mi."

Le Yesu bui u, "M mu aan galn si. Li cha, ki taa ki tun titunwanbir."]

Yesu le ye dulnyaa ni aawiihn

¹² Yesu nan ki len kinipaak ngbaan chee ki bui bi, "Min le ye dulnyaa ni aawiihn ki wolni binib aanimbiil. Unii umɔk dii mi na aan li bi mbɔmbɔɔn ni. U ga li kpa limɔfal, ki ga li bi nwiihn ni."

¹³ Waah len kina na, le Farisii yaab bui u, "Aa ji seeraa ki tii aabaa la. Saaseeraa aa ye mbamɔn."

¹⁴ Le u bui bi, "M yaa ji seeraa ki tii mbaa kan, maaseeraa ye mbamɔn; ba pu? m nyi maah nyan ni nin chee na, ki nyi maah cha nin chee na mu. Nimi le aa nyi maah nyan ni nin chee na, kaa nyi maah cha nin chee na mu. ¹⁵ Ni len maabɔr binibɔm aah len tibɔr pu na la. Maa len unii ubaa aabɔr. ¹⁶ M yaa len binib aabɔr kan, m len mbamɔn la; ba pu? naa ye min baanja le len baabɔr, m ni Uwumbɔr u tun ni mi na le len. ¹⁷ Nimi aakaal ponn ni, ni ɲmee ke binib bilee yaa ji seeraa ki len tibɔbaan kan, baaseeraa ye mbamɔn la. ¹⁸ M ji seeraa ki tii mbaa la. Nte u tun ni mi na mu ji seeraa ki tii mi."

¹⁹ Le bi baa u, "Aate bi la?"

Le u bui bi, "Naa nyi mi, kaa nyi Nte mu. Ni yaa ba nyi mi kan, ni ba ga li nyi Nte mu."

²⁰ Waah len kina na, u nan bi Uwumbɔr Aadichal ni, baah tii Uwumbɔr ɲimombil nin chee na. Le ubaa aa chuu u; ba pu? waayoonn aa kee fuu.

Yesu aah sur Juu yaab pu na

²¹ Le u ki tuk bi, "M ga buen nibaa chee. Ni ga ban mi, kaan kan mi, ki ga nan kpo; le Uwumbɔr aan di cha pinn nimi. Maah cha nin chee na, naan ɲmaa buen nima chee."

²² Le Juu yaab baa tɔb, "U ga ku ubaa la aa? U len ke waah cha nin chee na, taan ɲmaa buen nima chee."

²³ Le u bui bi, "Ni nyan ni taab, le m ma nyan ni paacham. Ni ye kitiɲ pu yaab la. Maa ye kitiɲ pu yoo.

²⁴ Nima le cha m tuk nimi ke ni ga kpo, le Uwumbɔr aan di cha pinn nimi; ba pu? ni yaa kaa gaa mi ki kii ke m ye maah tuk nimi pu na kan, ni ga kpo, le Uwumbɔr aan di cha pinn nimi."

²⁵ Le bi baa u, "Aa ye ɲma?"

Le u bui bi, "Maah tuk nimi n-yoonn mɔmɔk pu na, m ye kina la. ²⁶ M ga ɲmaa len tibɔr sakpenn ti ga bii nimi na. U tun ni mi na ye ubamɔndaan la. Le m ɲun waah len pu na, ki tuk dulnyaa ni aanib."

²⁷ Yesu aah len kina na, baa bee ke u len Ute Uwumbɔr aabɔr la. ²⁸ Nima pu le u bui bi, "Ni yaa nan yoor min Unibɔn Aabo kitiɲ paacham kan, ni ga bee ke m ye maah ye u na. Ni ga bee ke maa tun nibaa mbaa pu. M len Nte Uwumbɔr aah tuk mi pu na la. ²⁹ U tun ni mi na bi m chee la. Waa cha m bi mbaa; ba pu? n-yoonn mɔmɔk m tun lituln li piir usui na la."

³⁰ Yesu aah len kina na, le binib pam gaa u ki kii.

Titunwanbir aah chuu binib tinaagbiir pu na

³¹ Le u tuk Juu yaab bi gaa u ki kii na, "Ni yaa beenin joo maamɔbon kan, ni sil ye maadidiliib la. ³² Le ni ga li beer tibɔbamɔnn. Tibɔbamɔnn tee le ga nya nimi tinaagbiir ni."

³³ Le bi bui u, "Ti ye Abraham aayaabitiib la. Ubaa aa kee chuu timi tinaagbiir. Ba ɲa aa bui ke ti ga nya tinaagbiir ni?"

³⁴ Le u bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, unii umɔk tun titunwanbir na kan, u ye titunwanbir aanaagbiija la.

³⁵ Unaagbiija aan li bi udindaan do n-yoonn mɔmɔk.

Udindaan aajapɔɔn ma ga li bi n-yoonn mɔmɔk. ³⁶ Ni-ma pu na, min Uwumbɔr Aajapɔɔn yaa nyan nimi tinaagbiir ni kan, ni ga sil nya tinaagbiir ni. ³⁷ M nyi ke ni ye Abraham aayaabitiib, le ki tee ban ni ku mi. Ni yii maaliin la. Nima le cha ni ban ni ku mi. ³⁸ M tuk nimi maah kan Nte Uwumbɔr chee pu na la. Ni mu ɲani naah ɲun nite chee pu na la."

³⁹ Le bi bui u, "Tite le ye Abraham."

Le u bui bi, "Ni yaa ba ye Abraham aabibamɔm kan, ni ba ga tun waah nan tun pu na. ⁴⁰ M ɲun tibɔbamɔnn Uwumbɔr chee, le ki tuk nimi. Le ni ban ni ku mi. Abraham aa nan ɲani kina. ⁴¹ Ni ɲani ke nite aah ɲani pu na la."

Le bi bui u, "Taa ye mbɔnbim. Tite ye ubaa la. Uma le ye Uwumbɔr."

⁴² Le u bui bi, "Nite yaa ba sil ye Uwumbɔr kan, ni ba ga li gee mi; ba pu? m nyan ni u chee le ki dan do. Maa dan mbaa pu. Uma le tun ni mi. ⁴³ Ba ɲa naa bee maah len pu na aatataa? Ni ye ke naa gee ke ni ɲun maaliin la. ⁴⁴ Kinimbɔɲ aabim le ye nimi, kima le ye nite. Le ni ban ni li ɲani kaah gee pu na. Dulnyaa aah nan piin buyoonn ki nan saa dandana na, ki ye unikur la. Kaa len ibamɔn. Mbamɔn aa bi ki ni. Ki yaa len inyamɔn kan, ki len tibɔr ti bi ki ni na la. Ki ye unyamɔndaan la. Kima le naan inyamɔn. ⁴⁵ M ma len ibamɔn la. Nima le cha naa pak maaliin. ⁴⁶ Ni ponn ni, ɲma ga ɲmaa mɔk maatunwanbir? M len ibamɔn la. Ba ɲa naa pak maah len pu na? ⁴⁷ Unii umɔk ye Uwumbɔr yoo na kan, uma le ɲun waaliin. Nimi le aa ɲun waaliin. Ba pu? Naa ye waanib. Nima le cha naa ɲun waaliin."

Unii umɔk kii Yesu aabɔr na aan kpo

⁴⁸ Le bi bui u, "Taah len ke aa ye Samaria aatiɲ aanii ki kpa kinimbɔɲ na, ti len mbamɔn la."

⁴⁹ Le u bui bi, "Maa kpa kinimbɔɲ. M nyuɲ Nte Uwumbɔr la. Le ni sii mi. ⁵⁰ Min le aa nyuɲni mbaa; Uwumbɔr le nyuɲni mi. Uma le ga ji binib tibɔr. ⁵¹ M tuk nimi mbamɔn la, unii yaa joo maaliin kan, waan kpo."

⁵² Le bi bui u, "Dandana wee ti bee ke aa kpa kinimbɔɲ la. Tiyaaja Abraham nan kpo. Uwumbɔr aabɔnabtiib mu nan kpo, le aa len ke unii yaa joo saaliin kan, waan kpo. ⁵³ Aa jer tiyaaja Abraham la aa? U nan kpo. Uwumbɔr aabɔnabtiib mu nan kpo. Aa len ke aa ye ɲma?"

⁵⁴ Le u bui bi, "M yaa nyuɲni mbaa kan, ni ye fam la; Nte le nyuɲni mi. Uma le ni len ke u ye nimi Aawumbɔr. ⁵⁵ Le naa nyi u. Min le nyi u. M yaa len ke maa nyi u kan, m ga li ye unyamɔndaan la, ke naah ye binyamɔndam pu na. M sil nyi u, ki joo waaliin. ⁵⁶ Niyaaja Abraham nan mɔkni; ba pu? u ga nan kan buyoonn m ga dan na. Waah sil kan n-yoonn mue na, nima le u nan kpa mpopiin."

⁵⁷ Le bi baa u, "Saa ye ɲibin piiɲmu aanii, ki bui ke aa nyi Abraham aa?"

⁵⁸ Le u bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, baah kaa nan kee ma Abraham buyoonn na, m nan bi."

⁵⁹ Le bi yoor ɲitakpal bi ti mae u. Le u miln ki nyan Uwumbɔr Aadichal ni.

Yesu aah likr ujoon aanimbil pu na

9 Waah chuun cha na, le u kan ujoon ubaa. Baah ma u na, u nan ye ujoon la. ² Le Yesu aadidiliib baa u, "Umɔmɔkr, uja ngbaan le tun titunwanbir, aan ute ni una le tun, aan bi ma u ujoon."

³ Le Yesu bui bi, "Naa ye uja ngbaan aatunwanbir pu, ki mu aa ye ute, bee una aatunwanbir pu. U ye ujoon aan binib kan Uwumbɔr aah ga tun lijinjiir aatuln pu ki tii u na. ⁴ Ni ɲan ke ti tun Uwumbɔr u tun ni mi na aatuln nwiihn aah laa bi pu na; mbɔmbɔn choo, le ubaa

aan ki ɲmaa tun. ⁵ Maah laa bi dulnyaa ni na, m ye dulnyaa ni aawiihn ki wolni binib aanimbil la."

⁶ Waah len kina ki ti doo na, le u tii timɔktan lii kitiɲ, ki di uɲaal lee, le ni ɲa titan, le ki di pɔl ujoon ngbaan aanimbil, ⁷ ki bui u, "Li cha ki ti finn aanimbil nnyunbun mu bi yin mu ke Siloam na ni." Siloam aatataa le ye ke "Bi tun u." Le ujoon ngbaan buen ti finn unimbil, le unimbil likr, le u gir ni.

⁸ Le udoyaab, ni binib bi nyi ke u ye uwanmeer na baa tɔb, "Naa ye uja wee le nan ka ki mee na aa?"

⁹ Bibaa bui ke u ye. Biken mu bui ke bi naahn la, waa ye.

Le uma ubaa bui ke u ye.

¹⁰ Le bi baa u, "Aa ɲa kinye aan ki likr?"

¹¹ Le u bui bi, "Uja u bi yin u ke Yesu na, uma le nan di titan pɔl nnimbil, le ki bui mi ke m li cha Siloam aanyunbun ni ki ti finn nnimbil. Le m buen ti finn, le nnimbil likr."

¹² Le bi baa u, "U bi la chee?"

Le u bui bi, "Maa nyi."

Farisii yaab baa u waah ɲa pu aan ki likr na

¹³ Le bi di u buen Farisii yaab chee. ¹⁴ Bundaln Yesu ɲa titan ki likr unimbil na nan ye Juu yaab aakpaakool daal la. ¹⁵ Le Farisii yaab baa uja u nan ye ujoon na, "Aa ɲa kinye aan ki ti likr?" Le u bui bi, "U di titan le pɔl nnimbil, le m finn, le nnimbil likr."

¹⁶ Le Farisii yaab bibaa bui ke, "Uja ngbaan aa joo likpaakool daal aakaal, nima le mɔk ke waa nyan ni Uwumbɔr chee."

Le biken mu bui ke, "Unii yaa ye utunwanbirdaan kan, u ga ɲa kinye ki tun lijinjiir aatuln ke waah tun pu na?" Le bi mɔmɔk aamɔi nan bi ibaabaa.

¹⁷ Le bi ki baa uja u nan ye ujoon na, "Waah likr aanimbil na, aa len waabɔr kinye?"

Le u bui bi, "U ye Uwumbɔr aabɔnabr la."

¹⁸ Le baa pak ke u nan ye ujoon le ki likr. Le bi yin ni ute ni una, ¹⁹ ki nan baa bi, "Nijapɔk le na aa? Naah ma u na, u ye ujoon la aa? tɔ, u ɲa kinye ki likr dandana wee?"

²⁰ Le ute ni una bui bi, "Ti nyi ke tijapɔk ye. Taah nan ma u na, u ye ujoon la. ²¹ Ti mu aa nyi waah ɲa pu ki likr dandana wee na, ki mu aa nyi udaan u likr unimbil na. U mu aa ki ye ubo. Baa u man. U ga tuk nimi waabɔr." ²² Budabu cha bi len kina na le ye ke bi san Juu yaab aaninkpiib ijawaan; ba pu? Juu yaab aaninkpiib nan puun len ke unii yaa bui ke Yesu le ye Kristo u ga gaa binib lii na kan, bi ga nyan udaan mmeen aadiik ni. ²³ Nima le ute ni una bui ke, "Waa ki ye ubo. Baa u man."

²⁴ Le Farisii yaab ki yin uja u nan ye ujoon na, le ki nan bui u, "Nyuy Uwumbɔr. Ti nyi ke uja ngbaan le ye titunwanbirdaan."

²⁵ Le u bui bi, "Maan ηmaa bee ke u ye titunwanbir-daan, bee waa ye. Maah nyi ni na le ye ke m nan ye ujoon la. Dandana wee nnimbil likr a."

²⁶ Le bi baa u, "U ηa kinye aan ki likr aanimbil?"

²⁷ Le u bui bi, "Dandana wee le m tuk nimi. Le naa gee ke ni ηun. Ba pu ni ban ke m ki gir tuk nimi? Ni mu ban ke ni ηa waadidiliib la aa?"

²⁸ Waah len kina na, le bi sii u, ki bui u, "Aa ye waa-didiir la. Tima kan, ti ye Moses aadidiliib la. ²⁹ Ti nyi ke Uwumbɔr nan len Moses chee tibɔr. Uja ngbaan ma kan, taa nyi waah nyan nin chee na."

³⁰ Le u bui bi, "U likr nnimbil la. Le naa nyi waah nyan nin chee na. Ni gar mi pam. ³¹ Ti nyi ke Uwumbɔr aan ηun titunwanbirdam aameen. Unii yaa dii Uwumbɔr ki ηa Uwumbɔr aageehn kan, uma le Uwumbɔr ga ηun waameen. ³² Dulnyaa aah piin ki nan saa din na, baa kee ηun ke unii likr unii u bi ma u ijoon ni na aanimbil.

³³ Uja ngbaan yaa kaa nyan ni Uwumbɔr chee kan, waa ba ga ηmaa ηa nibaa."

³⁴ Le bi bui u, "Bi ma si aa ye titunwanbirdaan la. Aa ye ηma ki mɔk timi?" le ki jenn nyan u mmeen aadiik ni.

Yesu aah wolni binib aanimbil pu na

³⁵ Yesu nan ηun ke bi nyan u. Le u ti kan u, le ki baa u, "Aa gaa Uwumbɔr Aajapɔɔn ki kii ii?"

³⁶ Le u baa u, "Ndindaan, ηma ye Uwumbɔr Aajapɔɔn? Tuk mi aan m gaa u ki kii."

³⁷ Le Yesu bui u, "Aa waa u. Uma le len aa chee tibɔr na."

³⁸ Le u bui u, "Ndindaan, m gaa si ki kii," le ki gbaan unimbiin ni, ki pak u.

³⁹ Le Yesu bui ke, "M dan dulnyaa wee ni, m nan ji binib tibɔr, ki woln binib bi aanimbil aa woln na aanimbil, ki jɔb binib bi aanimbil woln na aanimbil."

⁴⁰ Le Farisii yaab bi bi u chee na ηun waah len pu na, le ki baa u, "Ti mu aanimbil aa woln aa?"

⁴¹ Le u bui bi, "Ninimbil yaa kaa ba woln kan, naa ba ga li kpa ngalm. Le ni len ke ninimbil woln, nima pu le ni kpa ngalm."

Ipiih aabɔkpun aayatanaki

10 "M tuk nimi mbamɔn la, unii u loon ki koo ipiih aabɔkpun ni, kaa dii mbisamɔb na, u ye unaayuk la, ki ga peel ipiih mpɔɔn. ² Unii u dii mbisamɔb koo ni na, uma le ye upihdaan. ³ Unii u kii mbisamɔb na ga pi-ir tii u. Le ipiih ηun waaneel. U yin uma ubaa aapiih aayimbil, le i nyan ni. ⁴ U yaa nyan waapiih mɔmɔk kan, le u loln nsan, le i paa u pu; ba pu? i nyi waaneel. ⁵ Yaan dii uniyayan. I ga san u chee; ba pu? yaa nyi waaneel."

⁶ Yesu ηak bi liyatanaki ngbaan, le baa bee laatataa.

Yesu aah ye upihdaanya pu na

⁷ Baah kaa bee liyatanaki ngbaan aatataa na, le u ki bui bi, "M tuk nimi mbamɔn la, min le ye ipiih aabɔkpun aabisamɔb. ⁸ Binib bimɔk puen mi ki dan na, bi nan ye binaayukb la, ki nan ban bi peel ipiih mpɔɔn. Ipiih aa nan pel baaneel. ⁹ Min le ye Uwumbɔr aanaan ni aabisamɔb. Unii yaa dii mi ki koo ni kan, u ga ηmar, ki ga koo ki nya ki gir koo, ki ga kan timosoon la. ¹⁰ Unaaayuk yaa dan kan, u ban ke u su ipiih, ki ku i, ki bii i la. M dan m nan tii binib limɔfal li kaa kpa ndoon na la.

¹¹ "Min le ye upihdaanya na. Upihdaanya ga ηmaa kpo waapiih pu. ¹² Unii u kpa ipiih ηmombil pu, kaa ye upihdaan na, u yaa kan lisapol choo kan, u ga san cha i. Lisapol ga chur i, ki cha i yaa. ¹³ U kpa ipiih ηmombil pu la. Utafal aa bi i ni. Nima le cha u san cha i. ¹⁴ Min le ye upihdaanya na, ki nyi maapiih. Le maapiih mu nyi mi, ¹⁵ ke Nte Uwumbɔr aah nyi mi pu na, kina le m mu nyi u. Le m ga kpo maapiih pu; ba pu? m ye upihdaanya na la. ¹⁶ M kpa ipiih iken i kaa ye kibɔkpun kee ponn ni aapiih na. M ga li joo ni i mu. Le i ga ηun maaneel. I mɔmɔk ga ηa ipihbaan la, ki ga li kpa upihdaan ubaa la.

¹⁷ "M ga di maamɔfal bil maanib pu, ki ga fikr nkun ni. Nima le cha Nte Uwumbɔr gee mi. ¹⁸ Ubaa aan nyan maamɔfal m chee. M ga di li bil maageehn pu la. M kpa mpɔɔn ke m di li bil, ki kpa mpɔɔn ke m ki yoor li. Nte Uwumbɔr le tuk mi ke m ηa kina."

¹⁹ Yesu aah len kina ki ti doo na, le Juu yaab aamɔi bi ibaaba. ²⁰ Bi ponn ni pam nan bui ke, "Tiyayaar le joo u. U waar la. Ba ηa ni pel waah len pu na?"

²¹ Le biken mu len ke waah len pu na, naa ye unii u tiyayaar joo u na aaliin, ke unii u tiyayaar joo u na aan ηmaa likr bijoom aanimbil.

Juu yaab aah yii Yesu pu na

²² N-yoonn ngbaan le Juu yaab ji njim Jerusalem ponn ni, ki teer baah nan toor Uwumbɔr Aadichal buyoonn na. Ni nan ye kakab aayoonn la. ²³ Le Yesu nan bi chuun Solomonn aakaakpaak ki bi Uwumbɔr Aadichal ni na ni. ²⁴ Le Juu yaab kuun ki si gob u, le ki baa u, "Aa ga cha ti li joo beeni ni yunn aa? Aa yaa ye Kristo u ga gaa timi lii na kan, tuk timi mbamɔn."

²⁵ Le u bui bi, "M nan tuk nimi, le naa pak maah len pu na. M tun litulN Nte Uwumbɔr aayimbil pu. LitulN ngbaan le mɔk maah ye udaan u na. ²⁶ Nimi, naa ye maanib. Nima le cha naa pak maah len pu na.

²⁷ Maanib ηun maaneel, le m nyi bi, le bi dii mi. ²⁸ M tii maanib limɔfal li kaa kpa ndoon na. Baan kpo, ubaa mu aan ηmaa nyan bi ηηaal ni. ²⁹ Nte Uwumbɔr u di bi tii mi na aapɔɔn jer mpɔɔn mɔmɔk. Ubaa aan ηmaa

† : Naatataa le ye ke binib bi dii Yesu na kan lifuur ni limɔfal aajikaar.

nyan bi uma Uwumbɔr aanaal ni. ³⁰ M ni Nte Uwumbɔr ye unibaan la.”

³¹ Waah len kina na, le Juu yaab ki yoor n̄itakpal bi ti mae u. ³² Le u bui bi, “M tun litunyaan pam Nte Uwumbɔr aapɔɔ pu ninimbil ni. Lilatuln pu ni ban ni mae mi n̄itakpal?”

³³ Le Juu yaab bui u, “Naa ye litunyaan pu le cha ti ban ti mae si n̄itakpal. Aa sii Uwumbɔr la. Aa po ye unibɔn, le ki len ke aa ye Uwumbɔr la.”

³⁴ Le u bui bi, “Ni n̄mee nimi aakaal ponn ni ke Uwumbɔr len ke, ‘Ni ye maabim la.’ Ubaa aan n̄maa n̄a Uwumbɔr aaliin yɔli. ³⁵ Waah di waaliin n̄a binib bi aanaal ni na, u bui ke bi ye waabim. ³⁶ M ma kan, Uwumbɔr nyan mi ki tun ni mi dulnyaa wee ni, le maah len ke m ye Ujapɔɔ na, ni bui ke m sii u uu? ³⁷ M yaa kaa tun Nte Uwumbɔr aatuln kan, ni taa pak maah len pu na. ³⁸ Ni yaa kaa pak maah len pu na kan, ni gaa mi ki kii Uwumbɔr aatuln li m tun na pu, aan ki bee mbamɔm ke Nte Uwumbɔr bi m ni, m mu bi u ni.”

³⁹ Waah len kina na, le bi ki ban bi chuu u mpɔɔ, le u miln bi chee.

⁴⁰ Le u ki puur Jɔɔdann aamɔɔdapuul, le ki ti fuu nin chee Jonn nan muin binib nnyun ni njan na, ki nan bi nima. ⁴¹ Le kinipaak dan u chee, ki nan bui ke, “Jonn aa nan tun lijinjir aatuln; tɔ, u mu aah len uja wee aabɔr ti na mɔmɔk gbii.” ⁴² Le binib gaa u ki kii nima chee, ki wiir.

Lasarus aah nan kpo pu na

11 Tɔ, uja ubaa nan bi, le ki bun, bi nan yin u ke Lasarus. U ni uninkpatiib Mari ni Mata nan bi kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Betani. ² Mari ngbaan le ye upii u nan di tulalee kpir Tidindaan aataa pu, ki di waayikpir per na. Uma le aaninja Lasarus nan bun.

³ Waah bun na, le uninkpatiib tun unii u ti tuk Yesu, “Tidindaan, unii u aa gee u na bun.”

⁴ Yesu aah n̄jun kina na, le u bui ke, “Iween ngbaan aadoon aan li ye nkun. Yaadoon le ga cha binib nyurj Uwumbɔr aan ki nyurj min Ujapɔɔ mu.”

⁵ Tɔ, Yesu nan gee Mata, ni unaal, ni Lasarus. ⁶ Waah n̄jun ke u bun na, le u gaar waah bi nin chee na iwiin ilee. ⁷ Iwiin ilee ngbaan aah jer na, le u bui waadidiliib, “Cha ti ki gir buen Judea aatiŋ ni man.”

⁸ Le waadidiliib baa u, “Umɔmɔkr, naa ye dandana le Juu yaab ban bi mae si n̄itakpal nima aa? Le aa ki ban aa gir buen nima aa?”

⁹ Le u baa bi, “Nwiin mubaa aa ye tikur kipiik ni tilee ee? Unii yaa chuun nwiin pu kan, waan gbeer ki lir; ba pu? dulnyaa ni aawih̄n le cha u waa. ¹⁰ Unii mu yaa chuun kinyeek kan, u ga gbeer ki lir; ba pu? nwiin aa ki bi u chee.” ¹¹ Yesu aah len kina ki ti doo na, le u ki len ke, “Tijɔ Lasarus dɔ geen. M cha m ti finn u la.”

¹² Le waadidiliib bui u, “Tidindaan, u yaa geen le kan, u ga pɔɔk.”

¹³ Yesu mu aah len pu na le ye ke u kpo a. Waadidiliib ma nyi ke waah len pu na le ye ke u dɔ geen ngeen-bamɔm la. ¹⁴ Nima le Yesu nin tuk bi chob chob, “Lasarus kpo a. ¹⁵ Ni n̄a mi mpopiin maah kaa nan bi u chee aan u kpo na; ba pu? nima le ga cha ni moo gaa mi ki kii. Cha ti li cha u chee man.”

¹⁶ Le waadidiliib ponn ni ubaa, u bi yin u ke Tomas ki ki yin u ke Kijaan † na le bui biken, “Cha ti mu dii u man, bi yaa ti ku u kan, ti mu kpo u chee.”

U fikr binib nkun ni na le ye Yesu

¹⁷ Le bi buen. Yesu aah ti fuu Betani aatiŋ ni na, le bi bui u, “Taah sub Lasarus na, iwiin inaa le na.”

¹⁸ Jerusalem ni Betani aa daa tɔb, naa pii mal bilee.

¹⁹ Juu yaab pam le nan nyan nima, ki dan Mata ni Mari chee, bi nan sɔŋ bisui, bininja aah kpo pu na.

²⁰ Le Mata n̄jun ke Yesu choo, le u tooh u nsan ni.

Mari ma beenin ka kidiik ni. ²¹ Le Mata ti bui Yesu, “Ndindaan, aa yaa ba bi do kan, n̄ninja aa ba ga kpo.

²² Dandana wee mu, m nyi ke aa yaa mee Uwumbɔr ti-wan nimɔk pu na kan, u ga tii si.”

²³ Le Yesu bui u, “Aaninja ga fikr nkun ni.”

²⁴ Le Mata bui u, “M nyi ke u ga nan fikr nkun ni, kookoo aataadaal, bundaln binib mɔmɔk ga fikr nkun ni na.”

²⁵ Le Yesu bui u, “U fikr binib nkun ni, ki tii bi limɔfal na le ye min. Unii umɔk gaa mi ki kii na, u yaa kpo kan, u ga li kpa limɔfal. ²⁶ Unii umɔk bi ki gaa mi ki kii na, waan kpo. Aa pak maah len pu na aa?”

²⁷ Le u kii ke, “Een, Ndindaan, m pak ke aa ye Uwumbɔr Aajapɔɔ. Aa ye Kristo †† u bi nan len ke u ga dan dulnyaa ni na.”

Yesu aah wii pu na

²⁸ Mata aah len kina na, le u buen ti loon yin unaal Mari, le ki bui u, “Umɔmɔkr fuu ni, ki yin si.”

²⁹ Mari aah n̄jun kina na, le u kpaan fii mala, ki buen u chee; ³⁰ Yesu aa nan kee fuu ni kitiŋ ni, u nan laa bi nsan ni, Mata aah tooh u nin chee na. ³¹ Juu yaab bi nan bi lidichal ni Mari chee ke bi sɔŋ usui na aah kan ke u kpaan fii nyan lipaal na, le bi mu fii paan u pu. Bi nan nyi ke u cha likaakul chee le u ti wii.

³² Le u ti fuu Yesu aah bi nin chee na. Waah kan u na, le u gbaan unimbiin ni, ki bui u, “Ndindaan, aa yaa ba bi do kan, n̄ninja aa ba ga kpo.”

³³ Le Yesu kan ke u bi wii. Juu yaab bi mu dii u na, mu bi wii. Le usui bii. Le u fuur kaa lii u ponn ni, ³⁴ le ki baa bi, “Ni sub u la chee?”

Le bi bui u, “Ndindaan, dan nan lik.”

³⁵ Le Yesu wii. ³⁶ Le Juu yaab bui ke, “Lik waah gee u sakpen pu na.”

³⁷ Le bibaa mu bui ke, “Uja u likr ujoon aanimbil na, waa ba ga n̄maa cha Lasarus taa kpo oo?”

† : Kijaan: Baaliin ni, bi yin u ke Didimus la. †† : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke unii u ga gaa binib lii na.

Yesu aah fikr Lasarus nkun ni pu na

³⁸ Le Yesu ki fuur kaa lii u ponn ni, le ki ti fuu likaakul na chee. Ni nan ye kitakpadandan aakaakul la. Le litakpal lek mbisamab. ³⁹ Le u bui bi, "Chuu lekr litakpal na man."

Mata, u ye uja u kpo na aaninkpan na nan bui u, "Ndindaan, waah kpo na, iwiin inaa din. Naah saa pu na, u ga li nuŋ a."

⁴⁰ Le Yesu baa u, "Maa tuk si ke aa yaa gaa mi ki kii kan, aa ga kan Uwumbɔr aah kpa mpɔɔn pu na aa?"

⁴¹ Waah len kina na, le bi chuu lekr litakpal na. Le u waan lik paacham ki bui ke, "Nte Uwumbɔr, maah len aa chee pu na, aa ŋun la. Nima le m dooni si. ⁴² M nyi ke n-yoonn mɔmɔk aa ŋun maah len aa chee pu na. Kinipaak ki si do na pu, le m len kina, ke bi pak ke sin le tun ni mi." ⁴³ Waah len kina na, le u teen mpɔɔn pu, "Lasarus, nya ni." ⁴⁴ Le utekpiir ngbaan fikr, ki nyan ni likaakul ni. Likekeln beenin poo uŋaal, ni utaa, ni unimbil wɔb. Le Yesu bui bi, "Chuu poor likekeln ngbaan man, ki cha u li cha."

Baah kpokl ke bi ga ku Yesu pu na

(Matiu 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

⁴⁵ Tɔ, Juu yaab bi dii Mari ki kan Yesu aah tun lijinjiir aatun ngbaan pu na, bi ponn ni pam le nan gaa u ki kii. ⁴⁶ Bi ponn ni bibaa mu nan buen Farisii yaab chee ki ti tuk bi waah ŋa pu na. ⁴⁷ Farisii yaab aah ŋun kina na, le bi ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib yin bibɔjirb aaninkpiib, le bi kuun ni bi chee. Le bi baa bi, "Ti ga ŋa kinye? Uja ngbaan tun lijinjiir aatun pam. ⁴⁸ Ti yaa cha u beenin ŋani kina kan, binib mɔmɔk ga gaa u ki kii, le Rom yaab ga dan nan bii timi aatiŋ, ki kuln timi aatim-bol aanib mɔmɔk."

⁴⁹ Bi yin bi ponn ni ubaa ke Kayafas; uma le nan ye Uwumbɔr aatotoorninkpel libiln ngbaan; le u bui biken, "Naa nyi nibaa, ⁵⁰ kaa nyi ke ni ŋan ke uja ubaa kpo binib mɔmɔk pu, aan litimbol ngbaan mɔmɔk taa kuln." ⁵¹ Waah len pu na, naa ye ubaa pu le u len. U nan ye Uwumbɔr aatotoorninkpel le libiln ngbaan. Ni-ma pu na, Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan cha u len ke Yesu ga kpo litimbol ngbaan aanib mɔmɔk pu. ⁵² Naa ye litimbol ngbaan baanja pu le u ga kpo. U ga kpo ki kuun Uwumbɔr aanib bi yaa ki bi njipepel mɔmɔk ni na, ki kpaan bi ke bi ŋa unibaan.

⁵³ Uwumbɔr aatotoorninkpel ngbaan aah len kina na, liyaadaal ngbaan ki joo cha, bi nan kpokl baah ga ŋa pu ki ku Yesu na. ⁵⁴ Nima pu le Yesu aa nan ki chuun mpaan pu Juu yaab aatiŋ ni. U nan nyan nima ki buen kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Efraim, le u ni waadidiliib ti bi nima. Kaa daa nteersakpiin chee.

⁵⁵ Tɔ, ni nan gur siib le Juu yaab ji njim mu bi yin mu ke Lakr-jer aajim na. † Njim aawiin aa nan kee fuu, le kinipaak nyan itingbaan ni ki buen Jerusalem, bi ti ŋa bibaa chain. ⁵⁶ Le bi ban Yesu. Baah si Uwumbɔr

Aadichal ni na, le bi baa tɔb, "Ni dak kinye? U ga tee dan njim mue ni aan waan dan?" ⁵⁷ Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Farisii yaab nan bui bi ke unii ubaa yaa nyi waah bi nin chee na kan, u mɔk bi, aan bi buen ti chuu u.

Upii ubaa aah nyuŋ Yesu pu na

(Matiu 26.6-13; Mak 14.3-9)

12 Tɔ, ni nan gur iwiin iloob le Juu yaab ji Lakr-jer aajim ngbaan, le Yesu buen Betani aatiŋ ni.

Lasarus, u Yesu nan fikr u nkun ni na, mu nan bi nima.

² Le bi ŋa tijikaar ti ŋan na nima tii Yesu. Mata nan yoor tijikaar ngbaan siin bi. Lasarus nan ye binib bi nan ji Yesu chee tijikaar na ponn ni ubaa. ³ Le Mari yoor tulalee u kpa kidaak sakpen na kpalba ubaa, ki di ŋmir Yesu aataa, ki di uyikpir per utaa. Tulalee ngbaan aah nu mɔ na, waabaam gaa kidiik ni. Bi yin tulalee ngbaan ke naad. ⁴ Le Yesu aadidiliib ponn ni ubaa, bi yin u ke Judas Iskariot, u ga nan kooh Yesu na, baa ke, ⁵ "Ba ŋa baa di tulalee ngbaan kooh ki kan ŋimombil ŋi ŋeer iwiin ikui itaa aapal ki di tii bigiim?" ⁶ Judas aatafal aa nan bi bigiim ni. U nan ye unaayuk la, ki nan ye unii u joo ŋimombil aataakɔr na, ki su baah di ŋimombil ŋi ŋa li ponn ni na. Nima le cha u len kina.

⁷ Le Yesu bui Judas, "Di cha Mari. U joo tulalee wee u toor mi kiir maasub daal la. ⁸ Bigiim ga li bi ni chee n-yoonn mɔmɔk. Mma aan li bi ni chee n-yoonn mɔmɔk."

Baah kpokl ke bi ga ku Lasarus pu na

⁹ Tɔ, Juu yaab pam nan ŋun ke Yesu bi Betani aatiŋ ni, le ki choo u chee. Naa ye Yesu baanja pu le bi dan. Bi nan ban bi kan Lasarus, u Yesu nan fikr u nkun ni na mu. ¹⁰ Nima pu le Uwumbɔr aatotoorninkpiib kpokl ke bi ga ku Lasarus mu; ¹¹ ba pu? u pu le Juu yaab pam gaa Yesu ki kii, kaa ki dii bima Uwumbɔr aatotoorninkpiib.

Jerusalem aanib aah nyuŋ Yesu pu na

(Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹² Ki woln kitaak le kinipaak ki bi Jerusalem ke bi ti ji njim na ŋun ke Yesu choo. ¹³ Le bi yoor tibɔkpafar ki ti tooh u nsan ni, le ki tar, "Hosiana, †† Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa unii u choo waayimbil ni na pu. Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa Israel yaab Aabɔrkpaan pu." ‡

¹⁴ Le Yesu kan ubonsal ki diŋ u pu ke Uwumbɔr Aagbarj aah len pu na ke,

¹⁵ "Sionn aatiŋ aanib, taa san ijawaan man.

Lik man, nimi Aabɔrkpaan choo

ki dik ubon u laa diin na pu."

¹⁶ Kinipaak ngbaan aah tooh Yesu nsan pu kina na, n-yoonn ngbaan le waadidiliib aa bee naataa.

Uwumbɔr aah yoor Yesu paacham na, n-yoonn ng-

† : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27. †† : Hosiana aataa le ye ke "Gaa timi lii." ‡ : Lik Ilahn 118.25, 26.

baan le bi teer ke ni n̄mee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke bi ga ŋa u kina, le ki teer kinipaak ngbaan aah nan ŋa u pu na.

¹⁷ Kinipaak ki nan bi Yesu chee bundaln u yin Lasarus ke u nyan likaakul ni ki fikr u nkun ni na le nan mooni tibɔr ngbaan. ¹⁸ Le binib pam ŋun waah tun lijn̄jiir aat- uln ngbaan pu na. Nima le cha bi tooh u nsan ni. ¹⁹ Farisii yaab aah kan kina na, le bi bui tɔb, “Ni kan aa? Taa ki kpa tinyoor tibaa. Dulnyaa ni aanib m̄m̄k̄k̄ dii uma la.”

Griik yaab bibaa aah ban Yesu pu na

²⁰ Binib bi dan Jerusalem bi nan ji njim ngbaan ki doon Uwumbɔr na, bi ponn ni bibaa nan ye Griik yaab. ²¹ Le bi dan Filip chee. Filip nan ye Betseda aatiŋ ki bi Galilee aatiŋ ni na aanii la. Le bi bui u, “Uninkpel, ti ban ti kan Yesu.”

²² Le Filip buen ti tuk Andru. Le bi m̄m̄k̄k̄ bilee buen ti tuk Yesu. ²³ Le u bui bi, “Buyoonn Uwumbɔr ga yoor min Unibɔn Aabo paacham na fuu ni a. ²⁴ M tuk nimi mbam̄k̄n la, bi yaa di lidibil libaa bun kan, li ga kpo le ki nin ŋa tijikaar sakpen; bi yaa kaa di li bun kan, laan kpo, ki mu aan ŋa tijikaar, li ga li ye libil libaa la. ²⁵ Unii um̄k̄ gee waam̄fal ki jer min Yesu na, waam̄fal ga bee yɔli la. Unii um̄k̄ gee min ki jer waam̄fal dulnyaa wee ni na, u ga li kpa lim̄fal li kaa kpa ndoon na, kaan bee yɔli. ²⁶ Unii yaa ban ke u tun lituln tii mi kan, udaan li dii mi. Maah bi nin chee na, maatutunn mu ga li bi nima. Unii yaa tun lituln tii mi kan, Nte Uwumbɔr ga nyuŋ udaan.”

Yesu aah len waakun aabɔr pu na

²⁷ “Dandana, nsui bii sakpen a. M ga len kinye? M ga len ke, ‘Nte, nyan mi falaa u choo na ni ii?’ Maan len kina; ba pu? ŋjataa ŋi pu m dan dulnyaa wee ni na le ye ke m ji falaa ngbaan. ²⁸ Nte, cha binib nyuŋ si.”

Waah len kina na, le nneel nyan ni paacham ki len ke, “M cha bi nyuŋ mi, ki ga ki cha bi nyuŋ mi.”

²⁹ Kinipaak ki si u chee ki ŋun nneel ngbaan pu na, bi ponn ni bibaa nan bui ke utaal le gbenni, biken mu bui ke Uwumbɔr aatuun le len u chee.

³⁰ Le u bui bi, “Nneel ngbaan aa len m chee min baanja pu la. Mu len ni mu pu la. ³¹ Dandana wee, Uwumbɔr ga ji dulnyaa wee ni aanib tibɔr, ki ga jenn nyan kinimbɔŋ ki ye dulnyaa aanib aayidaan na, ki ŋa ki yɔli. ³² Bi yaa yoor mi kitin̄ paacham kan, m ga daa foor binib m̄m̄k̄k̄ dan mbaa chee.” ³³ U nan len kina ke bi bee waah ga kpo pu na.

³⁴ Le kinipaak ngbaan bui u, “Ti ŋun Uwumbɔr Aag- baŋ len ke Kristo u ga gaa timi lii na ga li bi n-yoonn m̄m̄k̄k̄. Aa ŋa kinye ki len ke bi ga yoor Unibɔn Aabo kitin̄ paacham? N̄ma ye Unibɔn Aabo ngbaan?”

³⁵ Le u bui bi, “Min u ye nwiihn na, maan ki li bi nikaas- isik ni, ni yunn. Dii nwiihn mu aah laa bi pu na man, aan mbam̄k̄k̄n taa pii nimi. Unii um̄k̄ chuun mbam̄-

k̄k̄n ni na kan, waa nyi waah cha niwɔb na. ³⁶ Buyoonn min u ye nwiihn na laa bi ni chee na, gaa mi ki kii man, aan ki ŋa nwiihn ni aabim.”

Juu yaab aah kaa gaa Yesu ki kii pu na

Yesu aah len kina na, le u nyan nima ki bɔr ke bi taa ki kan u. ³⁷ U nan tun lijn̄jiir aatun pam binimbil ni. Bi mu aa nan gaa u ki kii. ³⁸ Baa gaa u ki kii, aan ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aah nan len pu na ke, “Uwumbɔr, ŋma pak taah len pu na?

Ŋma bee saah kpa mp̄k̄k̄n pu na?” †

³⁹ Aisaya aah len kina na, le baa ŋmaa gaa Yesu ki kii; Aisaya mu ki len ke,

⁴⁰ “Uwumbɔr jɔb binimbil ke bi taa li waa; ki cha bitafal k̄k̄, bi taa bee waaliin aatataa, ki taa fenn dan uwɔb ke u tii bi laafee.” ††

⁴¹ Aisaya nan len kina; ba pu? u nan kan Yesu aah nyuun sakpen pu na, le ki len waabɔr.

⁴² Tɔ, Juu yaab aaninkpiib pam nan gaa Yesu ki kii; Farisii yaab pu, le baa len lipaal ke bi gaa u ki kii. Bi yaa len ke bi gaa u ki kii kan, Farisii yaab ngbaan ga nyan bi mmeen aadiik ni. ⁴³ Nima le m̄k̄ ke Juu yaab aaninkpiib ngbaan gee binib aapak ki jer Uwumbɔr yaan.

Tibɔr aajim aah ga li bi pu na

⁴⁴ Le Yesu teen ke, “Unii um̄k̄ gaa mi ki kii na kan, naa ye min baanja le u gaa ki kii, u gaa u tun ni mi na mu ki kii. ⁴⁵ Unii um̄k̄ kan mi na kan, u kan Uwumbɔr u tun ni mi na mu. ⁴⁶ M ye nwiihn le ki dan dulnyaa ni ke m nan woln binib aanimbil, aan unii um̄k̄ gaa mi ki kii na kan, waan ki li bi mbam̄k̄k̄n ni. ⁴⁷ Unii yaa ŋun maaliin, ki yaa kaa kii i kan, maan ji u tibɔr; maa dan ke m nan ji dulnyaa ni aanib tibɔr, m dan ke m gaa bi lii la. ⁴⁸ Unii um̄k̄ yii mi, kaa gaa maaliin na kan, tiwan nibaa bi ki ga m̄k̄ ke waabɔr bii a. Kookoo aataadaal kan, maaliin le ga m̄k̄ ke waabɔr bii, ⁴⁹ ba pu? maa len mbaa pu. Nte Uwumbɔr u tun ni mi na, uma le tuk mi maah ga len pu na. ⁵⁰ M bee ke unii um̄k̄ kii waaliin na ga li kpa lim̄fal li kaa kpa ndoon na. Nima pu na, waah tuk mi pu na, m len kina la.”

Yesu aah finn waadidiliib aataa pu na

13 Ni nan ye kitaak ki ga nan ji aan ki woln Lakr-
jer aajim ‡ daal na. Le Yesu nyi ke ni ŋeer u nya dul-
nyaa wee ni, ki buen Ute Uwumbɔr chee. N-yoonn
m̄m̄k̄k̄ u nan gee waanib bi bi dulnyaa ni na. U gee bi
mbam̄k̄k̄ ki ti saa ndoon.

² Le ni ŋeer bi ji kijook aajikaar. Le kinimbɔŋ dan nan
koo Judas Iskariot u ye Simonn aajap̄k̄k̄n na aasui ni ke
u kooh Yesu. ³ Yesu nyi ke Ute Uwumbɔr tii u mp̄k̄k̄n
m̄m̄k̄k̄, ki nyi ke u nyan ni Uwumbɔr chee, ki ga ki gir

† : Lik Aisaya 53.1. †† : Lik Aisaya 6.10. ‡ : Israel yaab nan ji
Lakr-
jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir
ni, Ijijit aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

buen u chee la. ⁴ U ni waadidiliib nan kal ke bi ji tijikaar, le u fii sil, ki chuu peer waawanpeenkaan, ki di linaapuul buu ucharj ni, ⁵ le ki ban nnyun ŋa lisambil ni, ki piin ki bi finni waadidiliib aataa, ki joo linaapuul li bi ucharj ni na per bitaa. ⁶ Waah ti fuu Simonn Piita chee na le Simonn Piita bui u, “Ndindaan, sin le tee labr finn ntaa aa?”

⁷ Le Yesu bui u, “Dandana, saa bee maah ŋani pu na aataa. N-yoonn choo le aa ga nan bee.”

⁸ Le Piita bui u, “Saan finn ntaa daalbaadaal.”

Le Yesu bui u, “M yaa kaa finn aataa kan, saan ki li ye maanii.”

⁹ Le Simonn Piita bui u, “Ndindaan, kina kan, taa finn ntaa baanja. Finn ŋŋaal ni n-yil mu.”

¹⁰ Le Yesu bui u, “Unii yaa fu nnyun kan, waan ki li ban u finn uwon, see utaa baanja le u ga finn; ba pu? uwon mɔmɔk bi chain. ɔɔ, nimi le bi chain; ni mu aa ye ni mɔmɔk.” ¹¹ Yesu nyi ke udaan u ga kooh u na bi bi ponn ni, nima le cha u len ke naa ye bi mɔmɔk le bi chain.

¹² Waah finn bitaa ti doo, ki ki peen waawanpeenkaan, ki gir kal waakakaa chee na, le u baa bi, “Ni bee maah ŋa pu na aatataa aa? ¹³ Ni yin mi ke Umɔmɔkr, ki ki yin mi ke Nidindaan. Ni len mbamɔn la; ba pu? m ye kina la. ¹⁴ ɔɔ, min u ye Nidindaan ni nimi Aamɔmɔkr na aah finn nitaa pu na, ni ŋan ke ni mu li finni tɔb aataa kina. ¹⁵ M mɔk nimi limɔkl la, ke ni mu li ŋani tɔb ke maah ŋa nimi pu na. ¹⁶ M tuk nimi mbamɔn la, unaagbiija ubaa aa jer udindaan. Unii u bi tun ni u na ubaa aa jer unii u tun u na. ¹⁷ Ni yaa bee maah len pu na aatataa, ki yaa ŋani kina kan, ni ga li kpa mpopin.

¹⁸ “Maa len ni mɔmɔk pu. M nyi maah nyan bi na aasui ni aah bi pu na, ki nyan nimi ke ni gbiin Uwumbɔr Aagbarj aah len pu na ke, ‘M ni unii u kpaan ni ji lisambil ni na, uma le fii sil m pu.’ ¹⁹ M tuk nimi tiwan ni kaa kee ŋa na aabɔr dandana, ke ni yaa nan ŋa kan, ni ga pak ke m ye maah ye u na. ²⁰ M tuk nimi mbamɔn la, unii yaa gaa maah ga tun unii u na, u gaa mi le na. Unii yaa gaa mi kan, u gaa Uwumbɔr u tun ni mi na le na.”

Yesu aah tuk bi ke bi ponn ni ubaa ga kooh u pu na
(Matiu 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Yesu aah len kina na, le usui bii sakpen. Le u bui bi, “M tuk nimi mbamɔn la, ni ponn ni ubaa ga kooh mi.”

²² Le waadidiliib lik tɔb, kaa bee waah len u na.

²³ Waadidiliib ponn ni ubaa, u Yesu gee u na nan ka gbɔk u ki ji tijikaar. ²⁴ Le Simonn Piita di unjaal mɔk u ke u baa Yesu ke u len ŋma.

²⁵ Le udidiir ngbaan foor duun Yesu ki baa u, “Ndindaan, ŋma ye?”

²⁶ Le Yesu bui u, “M yaa war bisaa, ki di ŋa tikpin ni, ki di tii u na kan, uma le na.” Waah len kina na, le u war bisaa ki di ŋa tikpin ni, ki di tii Judas, u ye Simonn Iskariot aajapɔɔn na. ²⁷ Judas aah gaa bisaa ngbaan na, le kinimbɔrj koo usui ni. Le Yesu bui u, “Saah ga ŋa pu na kan, ŋa mala.” ²⁸ Binib bi nan bi ji tijikaar na ponn ni ubaa aa nyi ŋitaa ŋi pu Yesu tuk u kina na. ²⁹ Judas le joo ŋimombil aataakɔr. Nima pu le bibaa dak ke Yesu tuk u ke u buen ti daa baah ban ŋjim aajikaar ti na la. Le biken mu dak ke Yesu tuk u ke u buen ti tii bigiim le ŋimombil.

³⁰ Judas aah gaa bisaa ngbaan na, libuul ngbaan ni le u nyan kidiik ni. Ni nan ye kinyeek la.

Yesu aah tii bi nkaal ɔɔn pu na

³¹ Judas aah nyan na, le Yesu bui bi, “Dandana, Uwumbɔr ga nyun min Unibɔn Aabo. M pu, le binib ga nyun Uwumbɔr. ³² Bi yaa nyun Uwumbɔr m pu kan, Uwumbɔr mu ga nyun mi ubaa chee. U ga nyun mi dandana wee la. ³³ Maabim, m ga li bi ni chee ni yunn siib la. Ni ga li ban mi. Maah nan tuk Juu yaab pu na, kina le m ki tuk ni mu dandana, ke naan ŋmaa buen maah cha nin chee na. ³⁴ M tii nimi nkaal ɔɔn la, ke ni li gee tɔb. Maah gee nimi pu na, ni mu li gee tɔb kina. ³⁵ Ni yaa gee tɔb kan, nima le ga cha binib mɔmɔk bee ke ni ye maadidiliib.”

Yesu aah bui ke Piita ga nee u pu na
(Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ Le Simonn Piita baa u, “Ndindaan, aa ga buen la chee?”

Le Yesu bui u, “Maah cha nin chee na, saan ŋmaa dii mi dandana. N-yoonn choo, le aa ga nan buen.”

³⁷ Le Piita baa u, “Ndindaan, ba pu maan ŋmaa dii si dandana? M ga ŋmaa kpo aa pu.”

³⁸ Le Yesu baa u, “Aa ga sil ŋmaa kpo m pu uu? M tuk si mbamɔn la, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi, le ukooja nin wii.”

Yesu le ye nsan mu cha Uwumbɔr chee na

14 “Ni taa cha ilandak li muk nimi. Ni gaa Uwumbɔr ki kii man, ki gaa m mu ki kii man. ² Tidir wiir Nte Uwumbɔr do. Ti yaa kaa ba wiir kan, m ba ga tuk nimi. M cha m ti toor nkookoo yaan ki kiir nimi la. ³ M yaa buen ti toor nkookoo yaan ki kiir nimi kan, m ga gir ni, ki nan yoor nimi buen mbaa chee, ni ti li bi maah ga li bi nin chee na. ⁴ Ni nyi maah cha nin chee na aasan.”

⁵ Le Tomas bui u, “Ndindaan, taa nyi saah cha nin chee na. Ti ga ŋa kinye ki li nyi nsan mu cha nima na?”

⁶ Le Yesu bui u, “Min le ye nsan ngbaan, ni mbamɔn, ni limɔfal. Ubaa aan dan Nte Uwumbɔr chee, see u dii mi. ⁷ Ni yaa ba nyi mi kan, ni ba ga li nyi Nte Uwumbɔr mu. Dandana ni nyi u, ki kan u.”

⁸ Le Filip bui u, “Ndindaan, mək timi Aate. Nima le tin-imbil ga gbiin.”

⁹ Le Yesu baa u, “Filip, m bi ni chee ni yunn kina, le saa bee mi ii? Unii umək kan mi na, u kan Nte Uwumbor mu le na. Ba pu aa bui mi ke m mək nimi Nte? ¹⁰ M bi Nte Uwumbor ni, Nte Uwumbor mu bi m ni. Saa pak kina aa? Maah tuk nimi iliin i na, maa len mbaa pu. Nte Uwumbor u bi m ni na le cha m tun waatuln.

¹¹ “Ni li pak ke m bi Nte Uwumbor ni, Nte Uwumbor mu bi m ni. Ni yaa kaa pak maah len pu na kan, gaa mi ki kii lituln ngbaan pu man. ¹² M tuk nimi mbamən la, unii umək gaa mi ki kii na kan, u ga tun lituln ke maah tun pu na. U mu ga tun lituln li jer lituln ngbaan na; ba pu? m cha Nte Uwumbor chee la. ¹³ Ni yaa mee Uwumbor tiwan nimək maayimbil pu na kan, m ga naah ban pu na tii nimi, aan binib nyurj Uwumbor, min Ujapən pu. ¹⁴ Ni yaa mee mi tiwan maayimbil pu kan, m ga naah ban pu na tii nimi.”

Uwumbor Aafuur Nyaan aah ga fuu ni pu na

¹⁵ “Ni yaa gee mi kan, ni ga kii maamək, ¹⁶ le m ga mee Nte Uwumbor, le u ga tii nimi Uteter uken, u li bi ni chee n-yoonn mək. ¹⁷ Uma le ye Uwumbor Aafuur Nyaan mu ye mbamən na. Dulnyaa aanib aa nmaa gaa mu; ba pu? baa waa mu, ki mu aa nyi mu. Nimi le nyi mu; ba pu? mu bi ni chee, ki ga li bi ni ni.

¹⁸ “Maan di nimi lii nibaa. M ga gir ni ni chee. ¹⁹ Ni gur siib le dulnyaa aanib aan ki kan mi. Nimi le ga kan mi. Maah kpa liməfal na, nima pu le ni mu ga li kpa liməfal. ²⁰ Liyaadaal ngbaan le ni ga bee ke m bi Nte Uwumbor ni, le ni mu bi m ni, le m mu bi ni ni.

²¹ “Unii umək nyi maakaal ki kii mu na, uma le gee mi. Unii yaa gee mi kan, Nte Uwumbor ga li gee udaan ngbaan. M mu ga li gee u, ki ga di mbaa mək u.”

²² Le Judas uken na, naa ye Judas Iskariot, baa u, “Ndindaan, ba pu aa ga di aabaa mək timi, kaan di mək dulnyaa ni aanib?”

²³ Le Yesu bui u, “Unii yaa gee mi kan, u ga kii maaliin, le Nte Uwumbor ga li gee u, le ti ga dan u chee, ki ga li bi u chee. ²⁴ Unii yaa kaa gee mi kan, waan kii maaliin. Maah tuk nimi iliin i na aa ye maaliin, i ye Uwumbor u tun ni mi na aaliin la.

²⁵ “Maah laa bi ni chee na, le m tuk nimi tibor timina. ²⁶ Nte Uwumbor ga tun ni Uteter, maayimbil pu. Uteter ngbaan ye Waafuur Nyaan la. Uma le ga mək nimi tibor mək aatataa, ki ga teer nimi maah tuk nimi tibor timək na.

²⁷ “M tii nimi nsuudoon la. Maah kpa nsuudoon pu na, kina le m tii nimi. Dulnyaa aawan aa nmaa tii nimi nsuudoon ke maah tii nimi pu na. Ni taa cha ilandak li muk nimi, ki taa san ijawaan man. ²⁸ Ni njan m len ke m ga buen ki ga ki gir ni, ni chee. Ni yaa gee mi kan, ni ba ga li kpa mpopiin ke m buen Nte Uwumbor chee; ba pu? Nte jer mi. ²⁹ M tuk nimi tiwan ni kaa kee na aabor dandana, ke ni yaa nan na kan, ni gaa mi ki kii.

³⁰ Maan ki len ni chee tibor ni yunn; ba pu? dulnyaa wee aayidaan kinimborj le choo. Ki mu aan nmaa na mi nibaa. ³¹ M ban ke dulnyaa ni aanib bee ke m gee Nte Uwumbor, nima le m nani waah tuk mi pu na mək.

“Fiin, ti li cha man.”

Yesu aah ye lisupuul bamən pu na

15 “Min le ye ndaan aasubil aasupuul bamən na. Nte Uwumbor le ye ukpaal u lik busub ngbaan na. ² Ibon imək bi m pu kaa lu nsubil na, u ga per i lii. Ibon imək lu nsubil na, u ga toor i, i moo lu nsubil. ³ Maah tuk nimi maaliin na, ima le toor nimi aabimbin. ⁴ Ni li kpaan m chee man, m mu kpaan ni chee. Mbon yaa bi mubaa, kaa tuu busub pu kan, mu aan nmaa lu nsubil. Kina le ni mu yaa kaa kpaan m chee kan, naan nmaa li nani tinyoor tii Uwumbor.

⁵ “Min le ye lisupuul ngbaan. Le ni ye ibon. Unii umək kpaan m chee, m mu kpaan u chee na, udaan ngbaan nani tinyoor sakpen tii mi; ni mu yaa kaa kpaan m chee kan, naan nmaa na nibaa. ⁶ Unii yaa kaa kpaan m chee kan, u ga na yoli ke mbon mu kaa tuu busub pu na aah kuur pu na la. Le Uwumbor ga mee u lii ke binib aah peei ibokuun pu ki joo tuur mmii na. ⁷ Ni yaa kpaan m chee, ki yaa joo maaliin nisui ni kan, mee Uwumbor naah ban pu na man, le u ga na kina tii nimi. ⁸ Ni yaa nani tinyoor sakpen tii Nte Uwumbor kan, nima le ga nyurj u, ki ga mək ke ni sil ye maadidiliib. ⁹ Nte Uwumbor aah gee mi pu na, kina le m mu gee ni mi. Ni li beenin ye maah gee bi na. ¹⁰ M nani Nte Uwumbor aah tuk mi pu na, le u beenin gee mi. Ni mu yaa nani maah tuk nimi pu na kan, m mu ga li beenin gee nimi.

¹¹ “M tuk nimi tibor timina ke ni li kpa mpopiin ke maah kpa pu na. M ban ke ni li kpa mpopiin mbamək. ¹² Maakaal le ye ke ni li gee tob ke maah gee nimi pu na. ¹³ Unii yaa kpo ujtiib pu kan, ubaa aa ki bi, ki kpa ngeehm ki ti jer kina. ¹⁴ Ni yaa nani maah tuk nimi pu na kan, ni ye njtiib la. ¹⁵ Maan ki yin nimi ke bitutum; m yin nimi ke njtiib la. Ututunn aa nyi udindaan aabor mək; m tuk nimi tibor timək m njan Nte Uwumbor chee na. ¹⁶ Nimi le aa nyan mi. Min le nyan nimi, ki siin ke ni li nani tinyoor ti ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ke ni yaa mee Nte Uwumbor tiwan maayimbil pu kan, u ga tii nimi. ¹⁷ Ni li gee tob. Maah tii nimi nkaal mu na le na.”

Dulnyaa aanib aah ga li nan Yesu aanib pu na

¹⁸ “Dulnyaa aanib yaa nan nimi kan, ni li nyi ke bi puen nan mi la, le ki nin nan ni mu. ¹⁹ Ni yaa ba ye dulnyaa yaab kan, dulnyaa yaab ba ga li gee nimi ke baah gee tob pu na; ni mu aa ye dulnyaa yaab. M nyan nimi dulnyaa ni aanib aakaasisik ni, nima le cha dulnyaa yaab nan nimi. ²⁰ Teer man maah nan tuk nimi pu na ke, ‘Unaagbiija ubaa aa jer udindaan.’ Bi yaa nan na mi

falaa kan, bi ga ŋa ni mu falaa. Bi yaa nan kii maaliin kan, bi ga kii nimi aaliin mu. ²¹ Baa nyi Uwumbɔr u tun ni mi na. Nima le bi ga ŋa nimi falaa m pu. ²² M yaa kaa ba dan dulnyaa ni ki nan tuk bi maabɔr kan, baa ba ga li kpa taani; naah bi pu na, bi kpa taani; ba pu? maah tuk bi maabɔr na, baan ki ŋmaa len ke baa nyi ti. ²³ Unii yaa nan mi kan, naa ye min baanja le u nan, u nan Nte Uwumbɔr mu la. ²⁴ M tun lijinjiir aatun binimbil ni. Ubaa aa ki bi, ki ga ŋmaa tun lijinjiir aatun kina. M yaa kaa ba tun lijinjiir aatun ngbaan binimbil ni kan, baa ba ga li kpa taani; naah bi pu na, bi kpa taani; ba pu? bi kan maah tun pu na, ki nan m ni Nte Uwumbɔr mɔk. ²⁵ Bi nan timi kina ke ni gbiin Uwumbɔr Aagbaŋ aah len pu na ke, 'Bi po nan mi fam la, naa ye ke m ŋa bi nibaa.' †

²⁶ "Tɔ, Uteter na ga fuu ni. Uma le ye Nte Uwumbɔr Aafuur Nyaan mu ye mbamɔn, ki nyan ni Uwumbɔr chee na. Min le ga tun ni mu ni chee. Muma le ga nan tuk nimi maabɔr. ²⁷ Ni mu ga tuk binib maabɔr; ba pu? ni nan bi m chee, maah piin maatuln buyoonn ki nan saa dandana na.

16 "M tuk nimi binib aah ga nan ŋa nimi falaa pu na, ke ni yaa nan ŋa kan, ni taa gir puwɔb. ² Bi ga nyan nimi mmeen aadir ni; n-yoonn mbaa mu choo, unii yaa ku nimi kan, u ga li dak ke u tun Uwumbɔr aatuln le na. ³ Baa nyi Nte Uwumbɔr, kaa nyi m mu. Nima le ga cha bi ŋa nimi kina. ⁴ M tuk nimi baah ga ŋa nimi pu na, ke n-yaayoonn yaa nan fuu ni kan, ni ga teer ke m nan tuk nimi kina."

Uwumbɔr Aafuur Nyaan aatuln

"Maah nan bi ni chee na, nima le cha maa nan puen tuk nimi tibɔr tee. ⁵ Dandana, m ga ki gir buen u tun ni mi na chee, le ni ponn ni ubaa aa baa mi ke m cha la chee. ⁶ Maah bui ke m ga buen cha nimi na, nima pu le nisui bii sakpen. ⁷ M tuk nimi mbamɔn la, m yaa buen kan, ni ŋan ki tii nimi; ba pu? m yaa kaa buen kan, Uteter ngbaan aan dan. M yaa buen kan, m ga tun ni u ni chee. ⁸ U yaa fuu ni kan, u ga mɔk dulnyaa ni aanib ke bi ye titunwanbirdam, ki ga mɔk bi ke m ye uninyaan la, ki ga mɔk bi ke Uwumbɔr ga ji bi tibɔr. ⁹ U ga mɔk bi ke bi ye titunwanbirdam; ba pu? baa gaa mi ki kii. ¹⁰ U ga mɔk bi ke m ye uninyaan la; ba pu? m ga buen Nte Uwumbɔr chee, le naan ki kan mi. ¹¹ U ga mɔk bi ke Uwumbɔr ga ji bi tibɔr; ba pu? u jin kinimbɔn ki ye dulnyaa wee ni aayidaan na tibɔr.

¹² "M kpa tibɔr pam ki ga tuk nimi; ti mu ye nnan aabɔr la, naan ŋmaa gaa ti dandana. ¹³ Uwumbɔr Aafuur Nyaan mu ye mbamɔn na yaa nan fuu ni kan, mu ga tuk nimi mbamɔn mɔk mɔk; mu aan len mubaa pu; mu aah ŋun Uwumbɔr chee ti na, tima le mu ga len, ki ga tuk nimi budabu ga nan ŋa n-yoonn mu choo na na. ¹⁴ Mu ga nyuŋ mi; mu ga di maabɔr tuk nimi. ¹⁵ Nte

Uwumbɔr aabɔr mɔk mɔk ye maabɔr la. Nima le cha m bui nimi ke mu ga di maabɔr tuk nimi."

Mpombiin ni mpopiin pu

¹⁶ "Ni yaa kpee siib kan, naan ki kan mi. Le ni ki kpee siib kan, ni ga ki kan mi."

¹⁷ Le waadidiliib bibaa baa tɔb, "Waah len pu na aatataa ye kinye? U bui ke ni yaa kpee siib kan, taan ki kan u, ni ki kpee siib kan, ti ga ki kan u, ki bui ke u ga buen Ute Uwumbɔr chee. ¹⁸ 'Ni kpee siib' aatataa ye kinye? Taa nyi waah len pu na aatataa."

¹⁹ Le u bee ke bi ban bi baa u tibɔr ngbaan aatataa. Le u bui bi, "M len ke ni yaa kpee siib kan, naan ki kan mi, ni ki kpee siib kan, ni ga ki kan mi. Ni baa tɔb maah len pu na aatataa la aa? ²⁰ M tuk nimi mbamɔn la, nimi le ga li kaani ki wii; dulnyaa aanib ma ga li kpa mpopiin. Ni ga li kpa mpombiin; nimi aapombiin ngbaan mu ga nan kpaln mpopiin. ²¹ Upii yaa ban u maa ubo kan, u ga li kpa mpombiin waafalaa pu. U ti ma ubo doo kan, waan ki teer falaa ngbaan aabɔr, u ga li kpa mpopiin la; ba pu? unipɔk koo ni udo. ²² Ni bi kina le ni mu chee. Dandana, ni kpa mpombiin la. M ni nimi ga nan ki kan tɔb, le ni ga li kpa mpopiin. Ubaa aan ŋmaa nyan mpopiin ngbaan nisui ni.

²³ "Liyaadaal ngbaan, naan ki baa mi tiwan nibaa pu. M tuk nimi mbamɔn la, ni yaa mee Nte Uwumbɔr tiwan nimɔk maayimbil pu na kan, u ga tii nimi. ²⁴ Naa kee mee Uwumbɔr tiwan nibaa maayimbil pu, ki nan saa din. Ni li mee u, le ni ga kan, ki li kpa mpopiin mbamɔm."

Yesu aah nyaŋ dulnyaa pu na

²⁵ "M ŋakl ŋiyataŋak le ki tuk nimi tibɔr timina. N-yoonn choo, maan ki ŋakl ŋiyataŋak tuk nimi. M ga di iliin i diin na le tuk nimi Nte Uwumbɔr aabɔr.

²⁶ Liyaadaal ngbaan le ni ga mee Uwumbɔr maayimbil pu. Maa len ke m ga mee Nte Uwumbɔr ki tii nimi; ²⁷ uma ubaa le gee nimi; ba pu? ni gee mi, ki pak ke m nyan ni u chee. ²⁸ Tɔ, m nyan ni Nte Uwumbɔr chee, le ki dan dulnyaa ni. Dandana, m ga nya dulnyaa ni, ki gir buen Nte Uwumbɔr chee."

²⁹ Le waadidiliib bui u, "Dandana, aa len iliin i diin na. Saa ki ŋakl ŋiyataŋak. ³⁰ Dandana ti bee ke aa nyi tiwan mɔk mɔk. Binib aa kee baa si, le aa bee baah ban bi baa si pu na. Nima le cha ti pak ke aa nyan ni Uwumbɔr chee."

³¹ Le u baa bi, "Ni sil gaa mi ki kii dandana wee la aa? ³² N-yoonn mbaa choo, ki mu fuu ni a, le ni mɔk mɔk ga yaa, ki kun, ki cha mi mbaa; m mu aa bi mbaa, Nte Uwumbɔr bi m chee. ³³ M tuk nimi tibɔr timina ke ni li kpa nsuudoon m pu. Ni ga kan falaa dulnyaa ni. Ni li kpa lipobil man; ba pu? m nyaŋ dulnyaa a."

† : Lik Ilahn 35.19; 69.4.

Yesu aah mee Uwumbɔr tii waadidiliib pu na

17 Yesu aah len kina na, le u waan lik paacham, ki bui ke, “Nte Uwumbɔr, n-yoonn fuu ni a. Nyuŋ min Aajapɔɔn, le m mu nyuŋ si Nte; ² ba pu? aa ŋa mi binib mɔmɔk Aadindaan ke m di limɔfal li kaa kpa ndoon na, ki di tii saah tii mi binib bi na mɔmɔk. ³ Sin baanja le ye Uwumbɔr bamɔnn. Binib bi nyi si, ki nyi mi Yesu Kristo u aa tun ni u na, bima le kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. ⁴ M nyuŋ si dulnyaa wee ni; m tun saah tii mi lituln li na ki doo. ⁵ Nte Uwumbɔr, dulnyaa aah kaa nan kee bi buyoonn na, m nan bi aa chee, le aa nyuŋ mi. Nte, ki nyuŋ mi kina aa chee.

⁶ “M mɔk bijab bimina saah bi pu na. Aa nyan bi dulnyaa ni aanib ponn ni ki di tii mi la. Bi nan ye saanib la, le aa di bi tii mi, le bi joo saaliin. ⁷ Dandana bi bee ke saah tii mi tiwan nimɔk na, ni nyan ni aa chee la; ⁸ ba pu? m tuk bi saah tuk mi tibɔr ti na, le bi gaa ti, ki nyi ke ni ye mbamɔn ke m nyan ni aa chee, ki pak ke si le tun ni mi.

⁹ “M mee si tii bi. Maa mee si tii dulnyaa aanib. M mee si tii binib bi aa tii mi na la; ba pu? bi ye saanib la. ¹⁰ Maanib mɔmɔk ye saanib la. Le saanib mu ye maanib. Le bi nyuŋ mi. ¹¹ Dandana, m choo aa chee la. Maan ki li bi dulnyaa ni; bima le ga li bi dulnyaa ni. Nte Uwumbɔr u ye chain na, aa tii mi saayimbil. Cha liyimbil ngbaan aapɔɔn li lik bi, bi li ye unibaan ke m ni si aah ye unibaan pu na. ¹² Maah bi bi chee buyoonn na, m lik bi saayimbil li aa tii mi na aapɔɔn pu la. M lik bi, le bi ponn ni ubaa aa bee yɔli, see nifam na baanja. Waah bee fam na, ni gbiin Uwumbɔr Aagban aah len pu na. ¹³ Dandana m choo aa chee la. Maah laa bi dulnyaa ni na, nima le m len aa chee tibɔr timina ke bi li kpa mpopiin ke maah kpa pu na. ¹⁴ M tuk bi saaliin. Maah kaa ye dulnyaa yoo na, kina le bi mu aa ye dulnyaa yaab. Nima le cha dulnyaa aanib nan bi. ¹⁵ Maa mee si ke aa nyan bi dulnyaa ni. M mee si ke aa taa cha kinimɔn ŋa bi nibaa. ¹⁶ Maah kaa ye dulnyaa yoo na, kina le bi mu aa ye dulnyaa yaab. ¹⁷ Ŋa bi chain. Cha saaliin i ye mbamɔn na ŋa bi chain. ¹⁸ Saah tun ni mi dulnyaa wee ni pu na, kina le m mu tun bi dulnyaa ni. ¹⁹ Bi pu le m di mbaa tii si ke bi mu li ye saanib bi bi chain mbamɔm na.

²⁰ “Maa mee si tii bijab bimina baanja. M mee si tii binib bi ga gaa mi ki kii baaliin pu na la. ²¹ M mee si ke bi mɔmɔk li ye unibaan. Nte Uwumbɔr, aa bi m ni, le m mu bi aa ni. Cha bi mu li bi ti ni, aan dulnyaa ni aanib pak ke aa sil tun ni mi. ²² Saah tii mi saabimbinyaan pu na, kina le m mu tii bi, aan bi li ye unibaan ke m ni si aah ye unibaan pu na. ²³ M bi bi ni, le aa mu bi m ni, ke bi kpaan unibaan mbamɔm, aan dulnyaa ni aanib bee ke aa tun ni mi, ki bee ke aa gee saanib ke saah gee mi pu na.

²⁴ “Nte Uwumbɔr, saah tii mi binib bi na, m ban bi mu li bi maah bi nin chee na, ki kan saah nyuŋ mi pu na; saah kaa nan kee naan dulnyaa buyoonn na, aa nan gee mi. ²⁵ Nte Uwumbɔr u ŋani ni ŋan na, dulnyaa aanib aa nyi si. Min le nyi si. Binib bimina mu bee ke aa tun ni mi la. ²⁶ M mɔk bi saah bi pu na, ki ga li beenin mɔk bi, ke bi mu li gee tɔb ke saah gee mi pu na, aan m mu li bi bi ni.”

Baah chuu Yesu pu na

(Matu 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

18 Yesu aah len kina ki ti doo na, le u ni waadidiliib puur nkpen mu bi yin mu ke Kidronn na. Isui i lu ŋjubil jikee na aasaak kibaa bi nima chee. Le bi koo kisaak ngbaan ni. ² Le Judas, u ga kooh Yesu na, mu nyi nima chee; Yesu ni waadidiliib nan kuuni nima chee kpala kpala. ³ Le Judas nan di butɔb aajab ni bitutum bi nyan ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Farisii yaab chee na, ki buen kisaak ngbaan ni bi ti chuu Yesu. Bi nan joo ni karyaa mam, ni tijawan. ⁴ Le Yesu nyi budabu ga ŋa u na. Le u tooh bi nsan ni, le ki ti baa bi, “Ni ban ŋma?”

⁵ Le bi bui u, “Ti ban Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na la.”

Le u bui bi, “Min ye.”

Judas u kooh u na mu nan si butɔb aajab ngbaan chee. ⁶ Yesu aah len ke uma ye na, le bi sur puwɔb, ki lir kitiŋ. ⁷ Nima le u ki baa bi, “Ni ban ŋma?”

Le bi bui ke, “Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na.”

⁸ Le u bui bi, “M tuk nimi ke min ye. Ni yaa ban mi kan, ni cha maadidiliib na li cha.” ⁹ U len kina ke ni gbiin waah len pu na, ke Uwumbɔr aah tii u binib bi na, waa cha bi ponn ni ubaa bee fam.

¹⁰ Le Simonn Piita joo kijaak aajuk, le ki di gaa per Uwumbɔr aatotoorninkpel aanaagbiija aatafagiir. Bi yin unaagbiija ngbaan ke Malkus. ¹¹ Le Yesu bui Piita, “Di saajuk ngbaan fu kijuchook ni. M taa ji falaa u Nte Uwumbɔr siin mi na aa?”

Baah di Yesu buen uninkpel Anas chee pu na

¹² Le butɔb aajab, ni baaninkpel, ni bitutum ngbaan chuu Yesu ki buu uŋaal, ¹³ le ki pue di u buen Anas chee. Anas nan ye Kayafas aachool la. Kayafas nan ye Uwumbɔr aatotoorninkpel le libiln ngbaan, ¹⁴ ki ye uja u nan tuk Juu yaab ke ni ŋan ke unibaan kpo binib mɔmɔk pu na.

Piita aah nee Yesu pu na

(Matu 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Baah di Yesu buen na, le Simonn Piita ni Yesu aadidiir ubaa paan u pu. Uwumbɔr aatotoorninkpel nyi Yesu aadidiir ngbaan. Nima le u dii Yesu ki koo ni Uwumbɔr aatotoorninkpel aachiln ni. ¹⁶ Le Piita nan sil mbisamɔb chee lipaal. Le Yesu aadidiir u Uwumbɔr aatotoorninkpel nyi u na buen ti len usapɔɔn u si kii

mbisamɔb na chee, le ki di Piita koo ni. ¹⁷ Le usapɔɔn ngbaan baa Piita, "Aa mu ye uja ngbaan aadidiir ubaa la aa?"

Le u bui u, "Maa ye."

¹⁸ Tiwoor nan bi. Le Uwumbɔr aatotoorninkpel aatum, ni Juu yaab aatutum nan di nkoon tuur mmii, ki si wol. Le Piita mu si bi chee, ki si wol mmii.

Uwumbɔr aatotoorninkpel aah jin Yesu tibɔr pu na
(Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Le Uwumbɔr aatotoorninkpel baa Yesu waadidiliib aabɔr, ki baa u waah mɔk binib pu na aabɔr. ²⁰ Le Yesu bui u, "N-yoonn mɔkmɔk, le m len binib mɔkmɔk anim-bil ni, ki tuk bi Uwumbɔr aaliin, mmeen aadir ni, ni Uwumbɔr Aadichal ni, Juu yaab mɔkmɔk aah kuuni nin chee na. Maa len tibɔr tibaa libɔkɔ ni. ²¹ Ba ɲa aa baa mi? Baa binib bi ɲun maah len pu na ke m tuk bi kinye. Bi nyi maah len pu na."

²² Yesu aah len kina na, le ututunn u si u chee na di unjaal faa u, le ki baa u, "Uwumbɔr aatotoorninkpel chee le aa len kina aa?"

²³ Le Yesu bui u, "M yaa len tibɔbir kan, mɔk binib ngbaan taah bir pu na. Maah len pu na yaa ɲan kan, ba ɲa aa faa mi?"

²⁴ Le Anas di Yesu tun Kayafas u ye Uwumbɔr aatotoorninkpel na chee. Tikululn beenin buu unjaal.

Piita aah ki nee Yesu pu na
(Matiu 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Simonn Piita aah si wol mmii pu na, le bi baa u, "Aa mu ye waadidiliib ponn ni ubaa la aa?"

Le u nee ki bui ke waa ye.

²⁶ Le Uwumbɔr aatotoorninkpel aanaagbiib ponn ni ubaa, u ye uja u Piita gaa per utafal na aana aabo ubaa na, baa u, "Maa ba kan si Yesu chee kisaak ngbaan ni ii?"

²⁷ Le Piita ki nee. Libuul ngbaan ni le ukooja wii.

Pailat aah jin Yesu tibɔr pu na
(Matiu 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Le bi di Yesu nyan Kayafas aadichal ni, ki di u buen kitiɲ ngbaan aaninkpel aadichal ni, bi yin u ke Pailat. Ni nan ye lichakpitaawoln la. Juu yaab aaninkpiib nan ban ke bi li bi chain ki ji Lakr-jer aajim, † nima le baa nan koo ni lidichal ngbaan ni. ²⁹ Nima pu le Pailat nyan lipaal bi chee, ki ti baa bi, "Ni galn uja ngbaan kinye?"

³⁰ Le bi bui u, "Uja ngbaan yaa kaa ba ye bakadaan kan, taa ba ga chuu u ɲa aanjaal ni."

³¹ Le Pailat bui bi, "Nimi nibaa gaa u ki ti ji u tibɔr, nimi aakaal aah dii pu na."

Le bi bui u, "Taa kpa nsan ti ku unii." ³² Baah len kina na, ni gbiin Yesu aah nan len pu ki mɔk binib waah ga nan kpo pu na.

† : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiɲ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

³³ Le Pailat ki labr koo lidichal na ni, le ki yin Yesu, ki nan baa u, "Sin le ye Juu yaab aabɔr aa?"

³⁴ Le Yesu baa u, "Saah len pu na, aa len aabaa pu le aan binib le tuk si ke m ye Juu yaab aabɔr."

³⁵ Le Pailat baa u, "M ye Juu yaab aanii la aa? Sin aabaa aanib ni Uwumbɔr aatotoorninkpiib le di si ɲa ɲjaal ni. Aa ɲa ba?"

³⁶ Le Yesu bui u, "Maanaan aa ye dulnyaa wee ni aanaan. Maanaan yaa ba ye dulnyaa wee ni aanaan kan, maadidiliib ba ga jan kijaak, Juu yaab taa ɲmaa chuu mi. Maanaan aa ye dulnyaa wee ni aanaan."

³⁷ Le Pailat baa u, "Aa sil ye ubɔr la aa?"

Le Yesu bui u, "Ni ye saah len pu na. M dan dulnyaa wee ni ke m nan tuk binib mbamɔn la. Nima le cha bi ma mi. Unii umɔk ban mbamɔn na kan, u ga kii maah len pu na."

³⁸ Le Pailat baa u, "Mbamɔn ye kinye?"

Baah len ke bi ga ku Yesu pu na
(Matiu 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)

Pailat aah len kina na, le u ki nyan lipaal Juu yaab chee, ki ti bui bi, "Maa kan waataani ubaa. ³⁹ Nimi aakaal le ye ke m nyan unaagbiija ubaa lii Lakr-jer aajim yoonn. Ni ban ke m di Yesu, u ye Juu yaab Aabɔr na lii ii?"

⁴⁰ Le bi teen, "Taa di uja ngbaan lii. Di Barabas lii." Barabas nan ye ufifiir la.

19 Le Pailat di Yesu ɲa waatɔb aajab aanjaal ni ke bi lue u ɲinaalab. ² Le bi luu ikokon aayikpupuk ki di chiɲ u, ki di libɔkumaln peen u, ³ le ki choo ki nan dooni u, ki bui u, "Juu yaab Aabɔr, aa doon aa?" le ki joo birjaal gbaa u.

⁴ Le Pailat ki nyan lipaal, ki ti bui Juu yaab, "M ga di u nyan ni lipaal ni chee, aan ni bee ke maa kan waataani ubaa." ⁵ Le Yesu nyan ni lipaal, ki beenin chik ikokon aayikpupuk ki pee libɔkumaln ngbaan. Le Pailat bui bi, "Lik man, uja ngbaan sɔ."

⁶ Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni baatum aah kan u na, le bi teen ke, "Kpa u ndɔpuinkoo pu, kpa u ndɔpuinkoo pu."

Le Pailat bui bi, "Nimi nibaa kpa u ndɔpuinkoo pu man. Maa kan waataani ubaa."

⁷ Le bi bui u, "Ti kpa nkaal la. Nkaal ngbaan aah dii pu na, u ɲeer nkun; ba pu? u len ke u ye Uwumbɔr Aajapɔɔn la."

⁸ Pailat aah ɲun ke Yesu bui ke u ye Uwumbɔr Aajapɔɔn na, le ijawaan moo chuu u. ⁹ Le u ki gir koo lidichal ngbaan ni, ki ti baa Yesu, "Aa nyan ni la chee?"

Le Yesu aa len tibaa. ¹⁰ Le Pailat baa u, "Saan gar mi tibaa aa? Li nyi. M kpa mɔkɔn, ki ga ɲmaa di si lii, ki kpa mɔkɔn ki ga ɲmaa kpa si ndɔpuinkoo pu."

¹¹ Le Yesu bui u, "Uwumbɔr yaa kaa tii si mɔkɔn kan, saan ɲmaa li kpa mɔkɔn ki ɲa mi nibaa. Nima pu na, unii u di mi ɲa aanjaal ni na, waatunwanbir jer siyaan."

¹² Waah len kina na, nima le Pailat ban ke u di u lii; le Juu yaab teen ke, "Aa yaa di uja ngbaan lii kan, saa ye Ubɔrkpaan Siisa aajɔ; unii umɔk len ke u ye ubɔr na, u ye Siisa aadin la."

¹³ Pailat aah n̄un kina na, le u ki nyan Yesu lipaal ki ti kal ubɔjir aajal pu, bi yin nima chee ke "Ntakpateer paab." Juu yaab aaliin ponn ni, bi yin nima chee ke "Gabata." ¹⁴ Ni nan ye Lakr-jer aajim yoonn la. Liyaadaal ngbaan nan ye kitaak ki ga ji ki woln Juu yaab aakpaakool daal na la. Ni nan ye kichakpiik ni, ki naahn tikur tiloob yoonn. Le Pailat bui Juu yaab, "Lik man, nimi aabɔr sɔ."

¹⁵ Le bi teen, "Nyan u nima, nyan u nima, kpa a ndɔpuinkoo pu."

Le Pailat baa bi, "M di nimi aabɔr kpa a ndɔpuinkoo pu uu?"

Le Uwumbɔr aatotoorninkpiib bui u, "Taa ki kpa ubɔr ubaa ki kpee Siisa pu."

¹⁶ Baah len kina na, le u di Yesu n̄a biɔaal ni, bi ti kpa a u ndɔpuinkoo pu.

Baah kpa a Yesu ndɔpuinkoo pu pu na

(Matu 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)

Le bi gaa u, ¹⁷ ki cha u yoor waadɔpuinkoo, le bi di u nyan kitiɔ ponn ni, ki buen nibaa chee, bi yin nima chee ke "Kiyikpaɔ aapepel." Juu yaab aaliin ponn ni, bi yin nima chee ke "Golgota." ¹⁸ Le butɔb aajab ngbaan kpa a u ndɔpuinkoo pu nima chee, le ki kpa a bijab bilee mu idɔpuinke pu. Bi kpa a ubaa uɔngangan wɔb, ki kpa a uken uɔnganii wɔb. Le Yesu nan bi bikaasisik ni. ¹⁹ Pailat nan n̄mee n̄n̄meen ke, "Yesu u ye Nasaref aatiɔ aanii, ki ye Juu yaab Aabɔr na," le ki di n̄n̄meen ngbaan tam waadɔpuinkoo pu. ²⁰ Ni n̄mee Juu yaab aaliin ponn ni, ni Rom yaab aaliin ponn ni, ni Griik yaab aaliin ponn ni. Baah nan kpa a Yesu ndɔpuinkoo pu nin chee na aa daa kitiɔ ni, nima pu na, Juu yaab pam le nan karn n̄n̄meen ngbaan. ²¹ Le Juu yaab aatotoorninkpiib bui Pailat, "Taa n̄mee ke u ye Juu yaab Aabɔr. N̄n̄meen ke uma le len ke u ye Juu yaab Aabɔr."

²² Le Pailat bui bi, "Maah n̄mee pu na, ni n̄mee a."

²³ Le butɔb aajab bi kpa a u ndɔpuinkoo pu na yakr waawanpeenkaan nfum munaa, bima binib binaa; le ki yoor waakpalk mu. Kikpalk ngbaan nan ye litamuɔn, kaa kpa baah n̄al nin chee na. ²⁴ Nima pu le bi bui tɔb, "Taa cha ti kar kikpalk ngbaan. Cha ti too inaan, ki lik ke ulau ga ji ki." Baah n̄a pu na, ni gbiin Uwumbɔr Aagbaɔ aah len pu na ke:

"Bi di maawanpeenkaan yakr tii tɔb, ki too inaan maakpalk pu." †

Nima le cha butɔb aajab ngbaan n̄a kina.

²⁵ Le Yesu aana, ni unawaa, ni Mari u ye Klopas aapuu na, ni Mari Magdalene, nan si gbɔk Yesu aadɔpuinkoo. ²⁶ Le Yesu kan una ni waadidiir u u gee u na si gbɔk u. Le u bui una, "Nna, lik, aajapɔkɔn sɔ," ²⁷ le

ki bui waadidiir ngbaan mu, "Lik, aana sɔ." Liyaadaal ngbaan, le uidiir ngbaan di Yesu aana koon waachiɔn ni.

Yesu aah kpo pu na

(Matu 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ Le Yesu bee ke u tun waatun doo a. Le u bui ke, "Nnyunyu chuu mi." Waah len kina na, ni gbiin Uwumbɔr Aagbaɔ aah len pu na.

²⁹ Le tiwanyukaan ni mɔkɔn na gbii lisambil ki si nima chee. Le bi di n̄kiisuk bɔn ni ni, ki di n̄a ndɔ pu, ki di n̄a umɔb ni ke u moor. ³⁰ Waah moor ni na, le u bui ke, "Maatun doo a," le ki gaa tiin, ki cha waawiin nyan, le u kpo.

Baah saa Yesu aasikakl pu na

³¹ Ni nan ye kitaak ki ga woln Juu yaab aafuur daal na la. Likpaakool daal ngbaan nan ye nwiin sakpiin daal la. Nima le Juu yaab aa ban ke n̄inikpol li beenin bi idɔpuinke pu likpaakool daal. Nima le bi bui Pailat ke u cha waajab ti gbaa kool bitaa, aan bi kpo mala, aan bi chuu nyan bi idɔpuinke pu. ³² Le waajab dan nan gbaa kool bijab bi lee idɔpuinke pu Yesu chee na aataa. Bi gbaa kool ubaa aataa, ki ti gbaa koo uken mu aataa. ³³ Baah ti fuu Yesu chee na, bi mui u kpo a, nima le baa gbaa kool utaa. ³⁴ Le butɔb aaja ubaa di kigbalk saa Yesu aasikakl. Libuul ngbaan ni, le nsin ni nnyun nyan. ³⁵ Uja u kan kina na tuk binib waah kan pu na, aan ni mu tii naadii. Waah len pu na, ti gbii. U nyi ke u len mbamɔn la. ³⁶ Bi n̄a Yesu kina ke ni gbiin Uwumbɔr Aagbaɔ aah len pu na ke, "Waakpab ponn ni libaa aan koo." †³⁷ Uwumbɔr Aagbaɔ ki len ke, "Bi ga lik uja u bi saa u na." ‡

Baah sub Yesu pu na

(Matu 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Tɔ, Josef, u nan ye Arimatea aatiɔ aanii na, mu nan bi nima. U nan ye unii u dii Yesu na, ki mu san Juu yaab ijawaan, kaa cha binib nyi. Uja ngbaan nan buen ti mee Pailat ke u cha u nyan Yesu aawon ndɔpuinkoo pu. Le Pailat kii. Le u buen ti nyan u ndɔpuinkoo pu. ³⁹ Nikodemus, u nan dan Yesu chee njan kinyeek na, mu nan fuu ni, ki joo ni tulalee. Ni nan ye tulalee u bi yin u ke mir na, ni tulalee u bi yin u ke alos na, aan bi di n̄mal tɔb ni la. Tulalee ngbaan aanyunyuun ga pii bɔtɔkɔn. ⁴⁰ Le bi di likekenyaan ni tulalee ngbaan poo Yesu aawon. Juu yaab yaa ban bi sub linikpol kan, bi n̄ani kina la. ⁴¹ Baah kpa a Yesu nin chee na, n̄subil aasui aasaak kibaa nan bi nima. Bi nan gbii kitakpalun kibaa nima chee. Baa nan kee sub unii ubaa ki ponn ni. ⁴² Kitakpalun ngbaan aah kaa daa nima chee na, le bi di Yesu aawon ti sub ki ponn ni. Ni nan ye kitaak ki ga woln Juu yaab aakpaakool daal na la.

†† : Lik Nnyam 12.46; Nkahn 9.12; Ilahn 34.20. ‡ : Lik Sekaria 12.10.

† : Lik Ilahn 22.18.

Yesu aa ki bi likaakul na ni
(Matiu 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

20 Juu yaab aakpaakool daal aah jin ki woln kitaak na, le Mari Magdalene buen likaakul ngbaan chee. Ni nan ye lichakpitaawoln, ki laa bɔɔn. Waah ti fuu likaakul chee na, le u kan ke litakpal li bi nan di lenj likaakul aamɔb na, aa ki bi. ² Le u san buen Simonn Piita ni Yesu aadidiir uken u Yesu gee u na chee, le ki ti bui bi, "Bi nyan Tidindaan aawon likaakul ni a. Taa nyi baah di ti ɲa nin chee na."

³ Le Piita ni Yesu aadidiir uken ngbaan fii san buen likaakul ngbaan chee. ⁴ Le Yesu aadidiir uken ngbaan san jer Piita ki puen fuu li chee, ⁵ le ki ti boon ki gbuun lik, ki mui ɲikeken ngbaan le dɔ. Waa koo likaakul na ni. ⁶ Le Simonn Piita, u paan ni puwɔb na mu fuu ni, le ki koo likaakul na ni, ki mui ɲikeken ngbaan dɔ. ⁷ U mui likekeln li bi nan di poo uyil na kpab, ki dɔ libaa. ⁸ Le Yesu aadidiir u puen fuu ni likaakul chee na mu koo, ki kan, le ki tii naadii. ⁹ Baa nan kee bee Uwumbɔr Aagbarɔ aah len pu na aatataa, ke Yesu ga fikr nkun ni. ¹⁰ Le bi gir kun.

Yesu aah di ubaa mɔk Mari Magdalene pu na
(Matiu 28.9-10; Mak 16.9-11)

¹¹ Tɔ, Mari nan beenin si likaakul na chee ki wii. Waah si wii na, le u boon ki gbuun lik li ponn ni, ¹² le ki kan Uwumbɔr aatuuntiib bilee bi pee tiwanpiln na ka Yesu aawon aah ba dɔ nin chee na. Ubaa nan ka uyil aah ba bi ni wɔb na, le uken mu ka utaa aah ba bi ni wɔb na. ¹³ Le bi baa u, "Upii, ba ɲa si aa wii?"

Le u bui bi, "Bi nyan Ndindaan aawon la. Maa nyi baah di ti ɲa nin chee na."

¹⁴ Waah len kina na, le u fenn lik upuwɔb, ki mui Yesu si, kaa nyi ke Yesu ye. ¹⁵ Le Yesu baa u, "Upii, ba ɲa si aa wii? Aa ban ɲma?"

Mari nan nyi ke uja u kii kisaak na ye. Le u bui u, "Maaninkpel, aa yaa di waawon ɲa nin chee na kan, mɔk mi, m ti yoor."

¹⁶ Le Yesu bui u ke, "Mari."

Le u fenn, ki bui u Juu yaab aaliin ni ke, "Raboni." Naatataa le ye ke "Umɔmɔkr."

¹⁷ Le Yesu bui u, "Taa meeh mi. Maa kee buen paacham, Nte Uwumbɔr chee. Li cha ki ti tuk nnaabitiib ke m cha paacham, Nte u ye Maawumbɔr na chee la, u ye ni mu Aate, ki ye ni mu Aawumbɔr na."

¹⁸ Le Mari Magdalene buen ti tuk bi, "M kan Tidindaan a," le ki tuk bi Yesu aah tuk u tibɔr ti na.

Yesu aah di ubaa mɔk waadidiliib pu na
(Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹ Tɔ, Juu yaab aakpaakool daal aah jin ki woln kitaak na aajook le Yesu aadidiliib bi kidiik ni, ki lanj; ba pu? bi nan san Juu yaab ijawaan. Le Yesu dan nan sil bikaasisik ni, le ki bui bi, "Ni li kpa nsuudoon man." ²⁰ Waah

len kina na, le u taln unjaal ki mɔk bi baah nan kpa a unjaal ponn ni ipiin pu na, le ki mɔk bi baah nan saa usikakl kigbalk pu na. Waadidiliib aah kan u na, le bi kpa mpopiin pam. ²¹ Le u ki bui bi, "Ni li kpa nsuudoon man. Nte Uwumbɔr aah tun ni mi pu na, kina le m mu tun nimi." ²² Waah len kina na, le u fuur lii bi pu, le ki bui bi, "Gaa Uwumbɔr Aafuur Nyaan man. ²³ Ni yaa di cha pinn binib baatunwanbir kan, bi ga kan chapinn. Ni yaa kaa di cha pinn bi kan, baan kan chapinn."

Yesu aah tuk Tomas pu na

²⁴ Tomas, u bi yin u ke Kijaan, aan u ye Yesu aadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa na, aa nan bi bikaasisik ni buyoonn Yesu dan na. ²⁵ Le Yesu aadidiliib biken tuk u, "Ti kan Tidindaan a."

Le u bui bi, "M yaa kaa kan baah nan kpa a unjaal ponn ni ipiin pu na aabue, ki di ɲɲanbik baan ɲibue ngbaan ponn ni, ki di ɲɲaal baan baah nan saa usikakl kigbalk pu na aabuer ponn ni kan, maan pak naah len pu na."

²⁶ Tɔ, le iwiin iniin jer. Le Yesu aadidiliib nan ki bi kidiik ni. Tomas mu nan bi bi chee. Bi nan lanj kidiik a. Le Yesu dan nan sil bikaasisik ni, le ki bui ke, "Ni li kpa nsuudoon man," ²⁷ le ki bui Tomas, "Di aarɲanbik baan ɲɲaal aabue ponn ni, ki di aarɲaal baan nsikakl aabuer mu ponn ni, aan ki gaa mi ki kii, aan ki taa ki beeni."

²⁸ Tomas nan bui u, "Aa ye Ndindaan ni Maawumbɔr la."

²⁹ Le Yesu bui u, "Saah kan mi na le aa gaa mi ki kii. Uwumbɔr aanyoor bi binib bi kaa kan mi aan ki gaa mi ki kii na pu."

Njataa ɲi pu bi ɲmee kigbarɔ kee na

³⁰ Tɔ, Yesu nan tun lijinjiir aatun ɲiken pam waadidiliib aanimbil ni. Ni mɔmɔk mu aa bi kigbarɔ kee ni. ³¹ Bi ɲmee nimina ke ni pak ke Yesu le ye Kristo u gaa timi lii na, ki ye Uwumbɔr Aajapɔɔn. Ni yaa gaa u ki kii kan, u pu le ni ga li kpa limɔfal.

Yesu aah ki di ubaa mɔk waadidiliib pu na

21 Nee aapuwɔb le Yesu di ubaa mɔk waadidiliib nnyusakpem chee, bi yin mu ke Tiberias (ki ki yin mu ke Galilee). Kina le u nan di ubaa mɔk bi. ² Simonn Piita ni Tomas u bi yin u ke Kijaan na, ni Natanael u nyan ni Kana aatiɲ ki bi Galilee aatiɲ ni na, ni Sebedee aajapɔtiib bilee na, ni Yesu aadidiliib bilee biken nan bi tɔb chee. ³ N-yoonn ngbaan le Simonn Piita bui bi, "M cha m ti chur ijan la."

Le bi bui u, "Ti mu ga dii si." Le bi buen ti koo bunjɔb ni, ni di ti woln, baa kan nibaa.

⁴ Nwiin aah laa puu ni na, le Yesu sil nnyun aagbaan. Bididiliib ngbaan aa nan nyi ke Yesu ye. ⁵ Le u baa bi, "Binachipɔm, naa kan ijan aa?"

Le bi bui u, "Taa kan."

⁶ Le u bui bi, "Di kipɔɔk ngbaan di mee buɔɔb aarɔngii wɔb man, le ni ga kan." Le bi mee ki chuu ijan pam, le kaa ŋmaa yoor.

⁷ Le Yesu aadidiir u Yesu gee u na bui Piita, "Tidindaan ye." Baah nan bi ban ijan na, bi nan yii ŋikpatambinn baanja la. Simonn Piita aah ŋun ke Tidindaan ye na, le u yoor waabɔkul ki di peen, le ki lir nnyun ni ki cha u chee. ⁸ Waadidiliib bi gur na nan bi buɔɔb ngbaan ni ki dar kipɔɔk ki gbii ijan na, ki choo nnyun aagbaan. Nnyun aagbaan aa nan daa. Ni naahn ŋisarɔ ikui ilee la. ⁹ Baah ti fuu nnyun aagbaan ki nyan buɔɔb ni na, bi mui nkoon aamii bi, ujan pu mu ni, le boroboro mu bi. ¹⁰ Le Yesu bui bi, "Li joo ni naah chuu ijan i na ngem."

¹¹ Le Simonn Piita ki koo buɔɔb na ni ki ti gbiln kipɔɔk na, ki joo dar cha n-gbaan. Kipɔɔk ngbaan nan gbii ijan sakpiin. Ijan ngbaan nan ye nkub ni piiŋmu ni itaa. Yaah po wiir kina na, kipɔɔk ngbaan aa nan kar. ¹² Le Yesu bui bi, "Dan nan ji man." Waadidiir ubaa aa nan kaa u baa u, "Si ŋma ye?" ba pu? bi nyi ke Tidindaan ye. ¹³ Le Yesu dan nan yoor boroboro ni ijan ki di tii bi.

¹⁴ Yesu aah nan fikr nkun ni ki joo ubaa mɔk waadidiliib na, nimina le nan ŋa taataa.

Yesu aah tuk Piita pu na

¹⁵ Baah jin tijikaar ngbaan doo na, le Yesu baa Simonn Piita, "Simonn, Jonn aajapɔɔk, aa gee mi ki jer tiwan nimina aa?"

Le u bui u, "Ndindaan, een, aa nyi ke m gee si."

Le Yesu bui u, "Kpiin maapihbi," ¹⁶ le ki ki baa u lelee, "Simonn, Jonn aajapɔɔk, aa gee mi ii?"

Le u ki bui u, "Ndindaan, een, aa nyi ke m gee si la."

Le Yesu bui u, "Li kii maapiih," ¹⁷ le ki ki baa u taataa, "Simonn, Jonn aajapɔɔk, aa gee mi ii?"

Le Simonn Piita aasui bii; ba pu? u nan baa u nfum mutaa mɔk, "Aa gee mi ii?" Le u bui u, "Ndindaan, aa nyi tiwan mɔmɔk. Aa nyi ke m gee si."

Le Yesu bui u, "Kpiin maapiih. ¹⁸ M tuk si mbamɔn la, saah nan ye unachipɔɔk na, aa nan peeni saawan-peenkaan, ki cha saah gee nin chee na. Aa yaa ti por kan, aa ga taln aarɔal, unii ubaa le ga peen si, ki yoor si buen saah kaa gee nin chee na." ¹⁹ U nan bui Piita kina ke u mɔk u, uma Piita aah ga kpo ki nyuŋ Uwumbɔɔ pu na. Waah len kina na, le u bui u, "Li dii mi."

²⁰ Le Piita fenn upuwɔb, ki kan Yesu aah gee waadidiir u na paa ni bi pu. Waadidiir ngbaan ye unii u nan foor duun Yesu, baah nan bi ji tijiir buyoonn na, ki nan baa u ke, "Ndindaan, ŋma ga kooh si?" na. ²¹ Piita aah kan u paani bipuwɔb na, le u baa Yesu, "Ndindaan, ba ga ŋa uja wee?"

²² Le Yesu bui u, "M yaa gee ke u li bi ki nan saa buyoonn m ga nan gir ni na kan, ti ye saabɔr aa? Li dii mi."

²³ Nima le Yesu aanib bui ke waadidiir ngbaan aan kpo. Yesu ma aa bui ke waan kpo, u po bui le ke, "M yaa gee ke u li bi ki nan saa buyoonn m ga nan gir ni na kan, ti ye saabɔr aa?"

²⁴ Waadidiir ngbaan le ye unii u tuk binib tibɔr tee, ki ŋmee ti kigbanj kee ni na. Ti bee ke waah len pu na gbii.

²⁵ Tiwan pam aabɔŋ le Yesu ŋa, bi mu aa ŋmee ni mɔmɔk. Bi yaa ba ŋmee ni mɔmɔk kan, maa dak ke bi ba ga kan mpaan dulnyaa ni ki bil baah ŋmee tiggann ti na.

LITULN

1 Njɔ Teofilus, min Luk nan ɲmee njan aagbaŋ ke m tuk si Yesu aah nan ɲa pu na mɔmɔk, ni waah mɔk binib pu na mɔmɔk, n-yoonn mu u nan piin waat-uln ² ki ti saa n-yoonn mu Uwumbɔr di u buen paacham na. Waah nan bi dulnyaa wee ni na, le u lee waakpambalb. Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn pu le u nan tuk waakpambalb ngbaan baah ga ɲa pu na, le Uwumbɔr nin di u buen paacham. ³ Waah kpo ki fikr nkun ni na, le u di ubaa mɔk bi n-yoonn n-yoonn, le ki ti saa iwiin imonko ilee, ki mɔk bi chain ke u sil kpa limɔfal. Binimbil nan kan u. Le u len bi chee, ki tuk bi Uwumbɔr aanaan aah bi pu na. ⁴ Waah nan laa bi bi chee na, le u bui bi, “Ni taa nya Jerusalem ni. Ni li bi nima, ki ti saa bundaln Nte Uwumbɔr ga tii nimi Waafuur Nyaan, waah nan puu tipuur ti na. Ni nan ɲun tipuur ngbaan pu m chee la. ⁵ Mbamɔn, ɔɔnn nan muin binib nnyun ni. Naan ki yunn, le m ga di Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin nimi.”

Uwumbɔr aah di Yesu buen paacham pu na

⁶ Yesu aakpambalb aah kuun u chee na, le bi baa u, “Tidindaan, dandana wee, aa ga nyan timi Israel yaab timi aadim aanaal ni, ki ki giin timi aanaan tii timi ii?”

⁷ Le Yesu tuk bi, “Bundaln Nte Uwumbɔr ga ɲa waah ban pu na, aa ye nimi aabɔr. Ti bi u chee la. ⁸ Waafuur Nyaan yaa nan gbiin nimi kan, ni ga li kpa waapɔɔn, ki ga li ye maaseeraadam Jerusalem ponn ni, ni Judea aatim mɔmɔk ni, ni Samaria aatim ni, ni dulnyaa aanaan mɔmɔk ni.” ⁹ Waah len kina na, le Uwumbɔr di u buen paacham, binimbil ni. Le ntaalangbam biin u pu. Baa ki waa u.

¹⁰ Le bi beenin si lik waah cha paacham pu na. Libuul ngbaan ni, le bijab bilee nan sil bi chee, † ki pee ɲikekepipiin, ¹¹ ki baa bi, “Galilee aanib, ba pu ni si lik paacham kina? Yesu, u Uwumbɔr nyan u ni chee buen paacham na, u ga gir ni. Ni kan waah buen pu na. Kina, le u ga nan ki gir ni.”

Baah nyan unii ke u len Judas aaleleŋ pu na

¹² N-yoonn ngbaan, Yesu aakpambalb nan bi lijoor libaa paab, bi yin li ke Olif aasui aajool. Naa daa Jerusalem. Ni naahn limalgeln la. Le bi nyan nima, ki gir buen Jerusalem. ¹³ Baah ti fuu Jerusalem na, le bi koo baah koo kidiik ki ponn ni na. Kidiik ngbaan nan ye paacham aadiik la. Le Piita, ni ɔɔnn, ni Jems, ni An-

dru, ni Filip, ni Tomas, ni Batolomiu, ni Matiu, ni Jems u ye Alfeus aajapɔɔn na, ni Simonn u nan ban u kuln waatiŋ aadim na, ni Judas u ye Jems aajapɔɔn na, mɔmɔk nan bi kidiik ngbaan ni. ¹⁴ Le bi ni Mari u ye Yesu aana na, ni bipiib bibaa, ni Yesu aanaatiib, mɔmɔk kuuni tɔb chee, ki kpaani kimɔbaan, ki mee Uwumbɔr n-yoonn mɔmɔk.

¹⁵ N-yoonn ngbaan, le binib bi dii Yesu na nan kuun tɔb chee. Bi ga nan li fuu binib nkub ni moninko. Le Piita fii sil bikaasisik ni, ki bui bi, ¹⁶ “Nnaabitiib, n-yaayoonn na, Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan cha Ubɔr David len Judas aabɔr. Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaŋ ponn ni. Naah ɲmee pu Uwumbɔr Aagbaŋ ponn ni na, see ni ɲa kina. Judas le nan mɔk binib Yesu aah bi nin chee na, le bi ti chuu u. ¹⁷ Judas nan ye timi Yesu aakpambalb ponn ni ubaa la. Yesu nan nyan u, ke u tun Uwumbɔr aatuln ti chee.”

¹⁸ U ɲa tiwan ni kaa ɲan na, le ki kan ɲimombil, ki daa bukpaab. Le u lir kitiŋ bukpaab ngbaan ponn ni, ki kpo. Upuul nan puu, le tineer mɔmɔk nyan. ¹⁹ Binib bimɔk bi Jerusalem na nan ɲun waabɔr. Nima pu na, baaliin ponn ni, bi yin bukpaab ngbaan ke Akeldama aakpaab. Naatataa le ye ke “Nsin aakpaab.”

²⁰ “N-yaayoonn na, Ubɔr David nan ɲmee Judas aabɔr, Uwumbɔr aalahn aagbaŋ ponn ni ke, ‘Taa cha tiwan nibaa ki li bi waadichal ni.

Taa cha unii ubaa ki li bi li ponn ni.’ ††
U nan ki ɲmee Judas aabɔr ke, ‘Cha unii uken len waaleleŋ.’ † ‡

²¹ Piita nan ki len ke, “Nima pu na, ni ɲeer ke unii ubaa ki kpee ti pu, ki li ye seeraadaan, ki tuk binib ke Tidindaan Yesu fikr nkun ni. Ti ban unii u nan chuun ɲisachun ti ni Tidindaan Yesu chee, n-yoonn mu ɔɔnn nan muin Yesu nnyun ni na, ki ti saa bundaln Uwumbɔr nyan Yesu ti chee ki di u buen paacham na.”

²³ Piita aah len kina na, le bi nyan bijab bilee. Bi yin ubaa ke Josef Basabas Justus ki yin uken ke Matias.

²⁴ Le bi mee Uwumbɔr ke, “Tidindaan, aa nyi binib mɔmɔk aasui ni aah bi pu na. Mɔk timi unii u aa lee u na bijab bilee ngbaan ponn ni aan u li ye saakpambalb ki gaa lituln li Judas nan di cha ki buen nin chee ɲeer u na.” ²⁶ Baah mee Uwumbɔr doo na, le bi di ɲitakpabil tii bi, ke bi lik baah ga lee uja u na. Nimina nan mɔk bi ke bi ga lee Matias la. Le bi di u kpee Yesu aakpambalb kipiik ni ubaa na pu.

† : Bijab bilee ngbaan nan ye Uwumbɔr aatuuntiib la.

†† : Lik Ilahn 69.25. ‡ : Lik Ilahn 109.8.

Uwumbor Aafuur Nyaan aah nan fuu ni pu na

2 Juu yaab aawinyaan mubaa nan saa. Bi yin mu ke Pentekost daal. Le binib bi dii Yesu na mawak bi kidiik kibaa ni. ² Libuul ngbaan ni, le bi njon kifuuk nyan ni kitaapaak. Ni nan bi ke libuln kpkak aah kpa kifuuk pu na, ki nan gbiin lidichal li bi ka li ponn ni na. ³ Le bi kan tiwan nibaa, ni bi ke imiigaal na, ki nan tcn bi mawak aayil paab. ⁴ Le Uwumbor Aafuur Nyaan gbiin bi mawak. Le bi len iliin yayan, Uwumbor Aafuur Nyaan aah cha bi len pu na.

⁵ N-yoonn ngbaan le Juu yaab nan bi Jerusalem ni. Bi nan ye binib bi pak Uwumbor na, ki nyan ni njinibol mawak ponn ni dulnyaa wee ponn ni. ⁶ Le bi njon Yesu aanib len iliin yayan. Le bi kuun ni nima, ki wiir. Le bi mawak njon bi len baaliin ibaaba. Le ni muk bi nima chee, ki gar bi pam. ⁷ Le bi bui ke, "Bijab bi len kina na mawak ye Galilee aatiŋ aanib la. ⁸ Bi ŋa kinye aan ki len timi aaliin aabon kina? Ti njon bi len ti mawak aaliin ibaaba la. ⁹ Timi bibaa nyan ni Patia aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Media aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Elam aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Mesopotamia aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Judea aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Kapadosia aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Pontus aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Asia aatiŋ ni, ¹⁰ bibaa mu nyan ni Frijia aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Pamfilia aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Ijpt aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Libia aatim mu bi Sairene aatiŋ chee na, bibaa nan ye Juu yaab, ni Biniyayam bi kpeln bibaa ki dii Juu yaab aasan na, ki nyan ni Rom aatiŋ ni na, ¹¹ bibaa mu nyan ni Krete aatiŋ ni, bibaa mu nyan ni Arabia aatiŋ ni. Ti mawak njon bi len timi aaliin ki mooni Uwumbor aah tun lijnjiir aatun pu na." ¹² Le ni gar bi mawak, ki cha bilan ŋmal. Le bi baa tcb, "Naatataa ye kinye?"

¹³ Le bibaa mu ŋani bi mbonyun ki bui ke bi nyun ndaan le ki gbii.

Piita aah tuk bi Uwumbor aaliin pu na

¹⁴ Le Piita ni Yesu aakpambalb kipiik ni ubaa na fii sil. Le Piita len mpokn pu, ki tuk kinipaak ngbaan, "Nnaabitiib, Juu yaab, ni nimi bimok bi Jerusalem ni na, ni li pel mbamok, ki njon maah ga len pu na. ¹⁵ Ni dak ke binib ngbaan nyun ndaan gbii la. Baa nyun. Dandana, ni ye tikur tiwae kichakpiik ni la. Nima pu na, baa nyun ndaan. ¹⁶ Baah len iliin yayan pu na, ni ye Uwumbor aabonabr Joel aah nan len pu na la. Joel nan len ke Uwumbor len ke:

¹⁷ 'N-yoonn mu choo na,
m ga di Maafuur Nyaan ŋa binib mawak pu.
Nijapotiib ni nibisatiib ga nabr min Uwumbor aah len pu na.

Nimi aanachipokm ga kan lijnjiir aawan.

Nimi aaninkpiib ga danj tidan.

¹⁸ N-yoonn ngbaan, m ga nan di Maafuur Nyaan ŋa maanaagbiijab ni maanaagbiipiib mu pu,

le bi ga nabr maah len pu na.

¹⁹ M ga ŋa lijnjiir aatun kitaapaak ni, ni kitiŋ pu; nsin, ni mmii, ni iŋmanyuu ga li bi;

²⁰ nwiin ga bokn, le uŋmal mann ke nsin na, waahr aan Uwumbor aawiin daal nin fuu ni.

Mu ga li ye nwiin sakpiin mu kpa liyimbil na.

²¹ Liyaadaal ngbaan, unii umok mee Uwumbor na le ga ŋmar." †

²² Tc, Piita ki len ke, "Israel yaab, li pel man. Uwumbor ban ke u mok binib ke uma le tun ni Yesu, u ye Nasaref aatiŋ aanii na. Nima pu le u cha u ŋani lijnjiir aatun, ni lituln li kpa liyimbil na, nimi ponn ni. Nimi nibaa nyi kina. ²³ Uwumbor aageehn pu le bi nan di Yesu ŋa niŋaal ni. Uwumbor nan nyi ke bi ga ŋa kina. Le ni di u ŋa mbiindam aanaal ni ke bi ti kpa u ndopuinkoo pu, ki ku u. Nima pu na, nimi le ku u. ²⁴ Uwumbor le fikr u nkun ni ki bii nkun aapokn, kaa cha nkun joo u. ²⁵ Ubor David nan len Yesu aabor ke,

'M nan kani Tidindaan m chee n-yoonn mawak.

U bi ŋŋangii wcb, ki biin m pu,

ke tiwan nibaa taa muk mi.

²⁶ Nima pu na, m kpa mpopiin, ki len mpopiin aaliin,

²⁷ le ki kpa limakl ke saan cha maawiin bee kitekpiitiŋ ni.

M ye saabo u ye chain na, le saan cha maawon bur.

Nima le m bi dulnyaa wee ni ki kpa nsuudoon.

²⁸ Aa nan mok mi limokfal aasan.

Saah bi m chee pu na, le m kpa mpopiin pam." ††

²⁹ Le Piita ki len ke, "Nnaabitiib, m ban m tuk nimi tiyaaja David aabor chain la. U nan kpo, le bi sub u. Din pu na, waakaakul bi do. ³⁰ U nan ye Uwumbor aabonabr ubaa la, ki nyi ke Uwumbor puu tipuur ke u ga ŋa uma David uyaabil ubaa ubor, ke uma David aah ye ubor pu na. ³¹ David nan nyi Uwumbor aah ga ŋa pu na. Nima pu na, u nan len ke Uwumbor ga nan fikr Kristo u gaa timi lii na nkun ni, kaan cha u bee kitekpiitiŋ ni. Waawon aa bur. ³² Uwumbor fikr Yesu nkun ni. Tinimbil kan u, le ti tuk binib. ³³ Uwumbor nyuŋ Yesu, ki di u kaan uŋangii wcb. U gaa Nfuur Nyaan Ute Uwumbor chee, uma Uwumbor aah nan puu tipuur ti ke u ga tii u na. Naah kan pu na, ni naah njon pu dandana wee na, ye Uwumbor Aafuur Nyaan le u di ŋa ti ni. ³⁴ David aa nan buen paacham. U mu nan len ke,

'Uwumbor bui Ndindaan ke: Kal ŋŋangii wcb,

³⁵ ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim mawak na." †

³⁶ Le Piita ki len ke, "Israel yaab mawak, m ban ke ni sil bee ke ni ye Yesu aabor le m len. Nimi le kpa u ndopuinkoo pu. Uwumbor le mok ke uma Yesu le ye Kristo u gaa timi lii na, ki ye Tidindaan."

³⁷ Kinipaak ngbaan aah njon Piita aah len pu na, le ni muk bi sakpen. Le bi baa Piita ni Yesu aakpambalb biken na, "Tinaabitiib, ti ga ŋa kinye?"

³⁸ Le Piita bui bi, "Ni mawak kpeln nimi aabimbin, ki cha ti muin nimi nnyun ni, Yesu Kristo aayimbil pu. Le Uwumbor ga di cha nimi aatunwanbir pinn nimi, ki tii

† : Lik Joel 2.28-32. †† : Lik Ilahn 16.8-11. † : Lik Ilahn 110.1.

nimi ipiin i ye Waafuur Nyaan na. ³⁹ Tidindaan Uwumbor nan puu tipuur ke u ga di Waafuur Nyaan tii nimi, ni nimi aabim, ni binib bi bi ni daa na: u ga tii binib bi u ga yin bi na mɔmɔk.

⁴⁰ Le Piita di tibor ti wiir na tuk bi Yesu aabor, le ki sur bi ki bui bi, "Pɔɔ nibaa man ki nmar, ki nya ntafadaan mu ga pii titunwanbirdam ngbaan na ni." ⁴¹ Le bi muin binib bi gaa Piita aah len pu na nnyun ni. Liyaadaal ngbaan le binib njichur njitaa nmar, ki kpee bi pu. ⁴² Binimbil nan man ke bi bae Yesu aabor, waakpambalb chee. Bi mɔmɔk nan kpaan kimɔbaan, ki ji tɔb chee tijikaar, ki kpaani tɔb chee ki mee Uwumbor.

Yesu aanib aabimbin aah nan bi pu na

⁴³ Uwumbor nan cha Yesu aakpambalb tun lijinjiir aatun pam. Nima pu na, binib mɔmɔk nan san Uwumbor. ⁴⁴ Le binib bimɔk gaa Yesu ki kii na kpaan tɔb chee, ki di baawan yakr tɔb. ⁴⁵ Binib nan kooh baah kpa tiwan ni na, ki di njimombil ngbaan yakr tɔb, baah ban pu na. ⁴⁶ Idaa mɔmɔk bi nan kuuni Uwumbor Aadichal ni, ki kpaani bido ki ji tijikaar, ki pak Uwumbor, ki kpa mpopiin, ni tibulchinn. Le binib mɔmɔk pak bi. Tidindaan nan joo binib bi nmar na kpaee waanib pu idaa mɔmɔk la.

Baah cha uwɔb kɔk pu na

3 Daalbaadaal, tikur titaa yoonn, Piita ni Jonn nan buen Uwumbor Aadichal ni. Ni nan ye limeel yoonn la. ² Uja ubaa nan bi nima ki ye uwɔb. Baah nan ma u na, u nan ye uwɔb la. Bi nan yoor u kaani Uwumbor Aadichal aabisamɔb chee idaa mɔmɔk. Bi yin mbisamɔb ngbaan ke "Mbisamɔb Nyaan." Bi nan joo u kaani nima chee ke u li mee binib bi koo ni Uwumbor Aadichal ni na, ke bi tii u njimombil. ³ Le u kan Piita ni Jonn bi koo Uwumbor Aadichal ni. Waah kan bi na, le u mee bi ke bi tii u tiwan. ⁴ Le Piita ni Jonn lik u. Le Piita bui u, "Lik timi." ⁵ Le u lik bi, ki dak ke bi ga tii u tiwan la. ⁶ Le Piita bui u, "Maa kpa njimombil. M ga tii si maah kpa ni na la. Yesu Kristo u ye Nasaref aatiŋ aani na aayimbil pu, m tuk si la, fii chuun." ⁷ Le Piita chuu unŋangii, ki fiin u. Le u fii sil. Libuul ngbaan ni, le utaagen kɔk. ⁸ Le u fii yuk, ki sil utaa pu, ki piin ki chuun gonni, le ki dii bi, ki koo Uwumbor Aadichal ni, ki bi chuun, ki yukr, ki pak Uwumbor. ⁹ Le kinipaak mɔmɔk kan u bi chuun ki pak Uwumbor. ¹⁰ Le bi bee ke u ye uwanmeer u nan ka Uwumbor Aadichal aabisamɔb nyaan chee na. Waah kɔk na, le ni gar bi pam.

Piita aah tuk binib Uwumbor Aadichal ni pu na

¹¹ Uja ngbaan aah laa joo Piita ni Jonn na, le binib ngbaan mɔmɔk san buen bi chee kikaakpaak kibaa ni, bi yin ki ke "Solomonn aakaakpaak." Ni nan gar bi pam. ¹² Ɔ, Piita aah kan bi na, le u baa bi, "Israel yaab, ba pu ni gar nimi? Ba pu ni lik timi kina? Ni dak ke ni ye tibaa aapɔk le cha uja wee kɔk aa? Ni dak ke ni ye timi

aabimbin mu bi chain na pu uu? Ni mu aa ye kina.

¹³ Uwumbor le cha u kɔk. Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbor, u ye tiyaajatiib Aawumbor na, nyur Waabo Yesu la. Nimi le nan di Yesu kooh, le ki yii u Pailat chee. Pailat nan ban u di u lii, le naa kii. ¹⁴ Yesu le ye unii u Uwumbor nyan u aan u ye uninyaan na. Le ni yii u, ki bui Pailat ke u di unukur lii. ¹⁵ Ni ku Yesu u tii timi limɔfal na. Le Uwumbor fikr u nkun ni. Timi le ye waaseer-aadam ke u fikr nkun ni a. ¹⁶ Ni kan uja wee, ki bee u. Yesu aayimbil le kpa mɔkɔk, le ki cha u kɔk. Waah nja Yesu aayimbil naadii pu na, nima le cha u kɔk. U gaa Yesu ki kii, le uma Yesu tii u laafee ninimbil ni.

¹⁷ "Nnaabitiib, m nyi ke ni ni nimi aaninkpiib aah ku Yesu pu na, naa nyi naah tun lituln li na. ¹⁸ N-yaayoonn na, Uwumbor nan cha waabɔnabitiib mɔmɔk len ke Waanii Kristo † ga nan ji falaa. Baah len pu na, le Uwumbor cha ni nja kina. ¹⁹ Nima pu na, kpeln nimi aabimbin man, ki dii Uwumbor aasan. Ni yaa nja kina kan, Uwumbor ga di cha pinn nimi aatunwanbir, ki tii nimi lifuur, ²⁰ ki ki tun ni Yesu ni chee, aan ni nmar. Uma le ye Kristo, u Uwumbor nan puu tipuur ke u ga tii nimi na. ²¹ Uma Yesu le ga li bi Uwumbor do ki ti saa n-yoonn mu Uwumbor ga toor tiwan mɔmɔk na. N-yaayoonn na, Uwumbor aabɔnabitiib bi bi chain na nan len tibor timina. ²² Uwumbor aabɔnabr Moses nan len ke, 'Nidindaan Uwumbor ga tun ni ubɔnabr ubaa ni chee, ke waah tun ni mi pu na. U mu ga li ye ninaabitiib ponn ni ubaa la. Li keei waah ga len tibor ti na mɔmɔk man. ²³ Unii umɔk kaa kii ubɔnabr ngbaan aah ga len pu na, Uwumbor ga yakr u, ki nyan ni u waanib ponn ni, ki ku u.' ^{††24} Uwumbor aabɔnabitiib bimɔk nan len tibor na, Samuel ni bibɔnabr bi mu nan paan ni u pu na, mu nan len tibor timina. ²⁵ Nimi le ye bibɔnabitiib ngbaan aayaabitiib. Uwumbor nan puu tipuur tii niyaajatiib. Nimi le yeh tipuur ngbaan. Uwumbor nan tuk Abraham ke u ga nja tinyoor nja njinibol njimɔk bi dulnyaa wee ni na pu, uma Abraham aayaabil pu. ^{‡26} Nima pu na, Uwumbor nan nyan Waabo, ki nan tun ni u ni chee njan, ke u nan nja nimi tinyoor; u cha ni di cha nimi aatunwanbir; tinyoor ngbaan le na."

Juu yaab aaninkpiib aah jin Piita ni Jonn tibor pu na

4 Piita ni Jonn nan laa beenin len tibor kinipaak ngbaan chee, ki tuk bi ke Yesu fikr nkun ni a, ke waah fikr nkun ni na, binib bi kpo na mu ga nan fikr nkun ni. Le Uwumbor aatotoortiib, ni Uwumbor Aadichal aakikiirb aaninkpel, ni Sajusii yaab mu fuu ni nima, kaa gee Piita ni Jonn aah tuk kinipaak ngbaan pu na, ³ le ki gee lijuul bi pu, ki chuu bi, ki di nja kiyondiik ni. Naah ye kijook na, le bi cha bi bi kiyondiik ni, ki ti woln kitaak. ⁴ Binib bi njun Piita ni Jonn aah len pu na, bi ponn ni pam nan gaa Yesu ki kii. Bijab bi gaa u ki kii na ga nan li fuu njichur njimɔ.

† : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke unii u ga gaa binib lii na. †† : Lik Ikaal 18.15, 18, 19. ‡ : Lik Mpiin 22.18; 26.4.

⁵ Naah woln kitaak na, le Juu yaab aayidam, ni bibɔɔjirb aaninkpiib, ni Uwumbɔɔr aakaal aamɔɔmɔɔkb nan kuun Jerusalem ponn ni. ⁶ Bi ni Uwumbɔɔr aato-toorninkpel u bi yin u ke Anas na, ni Kayafas, ni Jɔɔn, ni Aleksanda, ni utotoorninkpel do yaab biken, nan kuun tɔɔb chee. ⁷ Le bi cha Piita ni Jɔɔn sil binimbiin ni, le ki baa bi, “Ni ɔɔa kinye aan ki cha uwɔɔb ngbaan ɔɔɔk? Ni kpa ba aapɔɔk? Ni di ɔɔma aayimbil ki tii u laafee?”

⁸ Le Uwumbɔɔr Aafuur Nyaan fir Piita pu. Le u bui bi, “Juu yaab aayidam, ni bibɔɔjirb aaninkpiib, ⁹ taah ter uwɔɔb ngbaan na, le ni ji timi tibɔɔr din, ki baa timi ke ti ɔɔa kinye ki cha u ɔɔk. ¹⁰ M ban ke nimi ni Juu yaab biken mɔɔmɔɔk bee ke Yesu Kristo, u ye Nasaref aatiɔɔ anii na, waayimbil aapɔɔk le cha uja wee ɔɔk. Uma Yesu pu, le u kpa laafee mbamɔɔm, ki si ninimbiin ni. Nimi le kpa Yesu ndɔɔpuinkoo pu, le Uwumbɔɔr fikr u nkun ni. ¹¹ Yesu aabɔɔr ɔɔmee Uwumbɔɔr Aagbaɔɔr ni ke, ‘Litakpal li bidimaab yii li na,

lima le ye litakpajal.’ †

¹² Uma Yesu pu, le ti ga ɔɔmar. Uwumbɔɔr di Yesu aayimbil tii timi, ke ti ɔɔmar. Ubaa aa bi dulnyaa wee ni ki ga ɔɔmaa gaa timi lii, see Yesu baanja. Uma baanja pu, le ti ga ɔɔmar.”

¹³ Bininkpiib ngbaan nan bee ke Piita ni Jɔɔn aa ye binib bi nyuun na, kaa bae mbaem, le ki kpa lipobil ki len. Baah kpa lipobil pu na, le ni gar bininkpiib ngbaan. Bi bee ke bi nan ye Yesu aajɔɔtiib la. ¹⁴ Bi kan uja u Piita ni Jɔɔn cha u ɔɔk na si bi chee. Nima pu na, baa nan ki ɔɔmaa kpak bi. ¹⁵ Le bi tuk bi ke bi nya kidiik ngbaan ni. Baah nyan kidiik ngbaan ni na, le bininkpiib ngbaan kpokl tɔɔb baah ga ɔɔa pu na, ¹⁶ ki baa tɔɔb, “Ti ga ɔɔa bijab ngbaan kinye? Binib bimɔɔk bi Jerusalem ni na nyi ke bi tun lijinjiir aatun li kpa liyimbil na. Taan ɔɔmaa nee. ¹⁷ Ti mu aa ban ke tibɔɔr ngbaan ki moon. Nima pu na, cha ti faan bijab ngbaan aan bi taa ki tuk binib Yesu aabɔɔr, ki taa ki pur waayimbil.”

¹⁸ Le bi yin bi ke bi gir koo ni, le ki nan kpa bi pu ke bi taa ki tuk binib Yesu aabɔɔr, ki taa ki pur waayimbil. ¹⁹ Le Piita ni Jɔɔn bui bi, “Ti yaa kii nimi aamɔɔb, bee ti yaa kii Uwumbɔɔr aamɔɔb le kan, nilani ɔɔan Uwumbɔɔr chee? Ni dakl ki lik. ²⁰ Ti ga li beenin tuk binib taah kan pu na, ni taah ɔɔn pu na. Taan ɔɔmaa yii.” ²¹ Baah len kina na, le bininkpiib ngbaan ki faan bi, le ki di bi lii. Kinipaak ngbaan pu le baa ɔɔmaa daa bitafal. Kinipaak ngbaan mɔɔmɔɔk nan bi nyuɔɔni Uwumbɔɔr, lijinjiir aatun ngbaan pu. ²² Uja u bi cha u ɔɔk na nan jer ɔɔbin imonko ilee aanii. Nima pu le ni gar kinipaak ngbaan mɔɔmɔɔk.

Yesu aanib aah mee Uwumbɔɔr ke u tii bi lipobil pu na

²³ Baah di Piita ni Jɔɔn lii na, le bi gir buen bijɔɔtiib chee, ki ti tuk bi Uwumbɔɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib aah tuk bi pu na mɔɔmɔɔk. ²⁴ Baah ɔɔn kina na, le bi mɔɔmɔɔk kpaan kimɔɔbaan, ki mee Uwumbɔɔr, ki

† : Lik Ilahn 118-22.

len ke, “Mɔɔɔɔsakiindaan, sin le nan naan paacham, ni kitiɔɔ, ni nnyusakpem, ni tiwan nimɔɔk bi ni mɔɔmɔɔk ponn ni na. ²⁵ N-yaayoonn na, aa nan cha tiyaaaja Ubɔɔr David len saabɔɔr. U nan ye saatutunn la. Saafuur Nyaan aapɔɔk pu le u nan len ke,

‘Binib bi kaa ye Juu yaab na gee liɔɔuul fam la.

Njinibol mu dakl ilandak i kaa kpa tinyoor na.

²⁶ Dulnyaa wee ni aabɔɔrb gor bibaa,

binib aayidam kuun tɔɔb chee,

bi ti jan Uwumbɔɔr ni Waanii Kristo kijaak.’ ††

²⁷ Tɔɔ, David aah nan len pu na, ni ye mbamɔɔn la. Ubɔɔr Herod, ni Pontius Pailat, ni Juu yaab, ni binib bi kaa ye Juu yaab na nan kuun kitiɔɔ kee ponn ni, ke bi nan ku Saatutunn Yesu u ye chain na. Uma le aa nyan ke u gaa timi lii. ²⁸ Bi nan kuun bi ti ɔɔa saah nan len ke bi ga ɔɔa pu na. Saapɔɔk, ni saageehn pu, le aa nan siin ke bi ga ɔɔa kina. ²⁹ Uwumbɔɔr, lik baah faani timi nfaan pu na. Ter timi saatutum, ki tii timi lipobil, aan ti di tuk binib saabɔɔr. ³⁰ Di saapɔɔk tii bibum laafee. Cha ti tun lijinjiir aatun, ki mɔɔk binib ke Saabo Yesu u ye chain na aayimbil kpa mɔɔkɔɔk.”

³¹ Baah mee Uwumbɔɔr doo na, le baah bi kidiik ki ponn ni na deɔɔ. Le Uwumbɔɔr Aafuur Nyaan gbiin bi mɔɔmɔɔk. Le bi kan lipobil, le ki tuk binib Uwumbɔɔr aabɔɔr.

Yesu aanib aah di baawan yakr tɔɔb pu na

³² Binib bimɔɔk nan gaa Yesu ki kii na nan kpaan kimɔɔbaan, ni nlandakbaan. Ubaa aa len ke waawan nibaa le ye uyaan. Le bi mɔɔmɔɔk yakr baawan mɔɔmɔɔk, ki di tii tɔɔb. ³³ Le Yesu aakpambalb kpa mɔɔkɔɔk ki jin seer-aa ke Tidindaan Yesu sil fikr nkun ni. Le Uwumbɔɔr ter bi mɔɔmɔɔk sakpen. ³⁴ Binib nan kooh baah kpa tisar ni ɔɔdichal ɔɔni na, ki joo ni ɔɔmombil ɔɔni bi kan na, ki nan di tii Yesu aakpambalb. Le bi yakr tii bimɔɔk aah ban pu na. Ubaa aa ki bi bi ponn ni ki lann nibaa.

³⁶ Uja ubaa nan bi bi ponn ni, bi yin u ke Josef, le Yesu aakpambalb duln u ke Banabas. Naatataa le ye ke, “U sɔɔɔɔni binib aasui na”. U nan ye Liifai yaab aanii ubaa la. Bi nan ma u Saiprus aatiɔɔ ni la. ³⁷ U nan kpa kisaak, ki kooh, ki di ɔɔmombil ɔɔni u kan na, ki nan tii Yesu aakpambalb.

Ananias ni upuu Safaira aah ɔɔa pu na

5 Uja uken nan bi nima, bi nan yin u ke Ananias, ki yin upuu ke Safaira. U nan kpa kisaak, ki kooh ki, ki kan ɔɔmombil, ² ki di ngem nan tii Yesu aakpambalb, ki gur ubaa mu ngem. Upuu mu nan nyi waah ɔɔa pu na. ³ Le Piita baa u, “Ananias, ba ɔɔa aa cha kinimbɔɔr koo aasui ni, ki cha aa ban ke aa ɔɔmann Uwumbɔɔr Aafuur Nyaan, ki gur aabaa ɔɔmombil ngem? ⁴ Kisaak ngbaan aah nan bi aa chee na, ki nan ye siyaan la. Saah kooh ki na, ɔɔmombil ngbaan mu ye siyee la. Ba ɔɔa aa dak aasui ni ke aa ga ɔɔa kina? Saa mɔɔn nnyamɔɔn ki tuk

†† : Lik Ilahn 2.1-2.

binib baanja. Uwumbor le aa mən nnyamən tuk u.”

⁵ Ananias aah n̄un waah len pu na, le u kpo ki lir kitiŋ. Le ijawaan chuu binib bimək n̄un tibor ngbaan na. ⁶ Le binachipom nan di likekeln poo u, ki yoor u nyan lipaal, ki ti di sub.

⁷ Ni nan kpee siib, le upuu mu koo ni, kaa nyi tibor ngbaan. ⁸ Le Piita baa u, “Naah kooh kisaak ngbaan na, n̄imombil ngbaan mək le na aa?”

Le u kii ke, “Een, n̄jima le na.”

⁹ Le Piita baa u, “Ba n̄a aa ni aachal mək kpaan kiməbaan ke ni ga t̄n̄ Uwumbor Aafuur Nyaan? Lik, binachipom bi sub aachal na fuu ni mbisamək. Le bi ga yoor aa mu ki nya lipaal.” ¹⁰ Libuul ngbaan ni, le u mu kpo, ki lir kitiŋ, unimbiin ni. Le binachipom ngbaan koo ni ki kan u kpo a. Le bi yoor u mu, ki ti di sub uchal chee. ¹¹ Le Yesu aanib mək, ni binib bimək n̄un tibor ngbaan na san ijawaan sakpen.

Yesu aakpambalb aah tun lijn̄jiir aatun pu na

¹² Yesu aakpambalb nan tun lijn̄jiir aatun pam. Lijn̄jiir aatun ngbaan le mək binib ke Uwumbor bi bi chee. Le binib bimək gaa Yesu ki kii na kuun t̄b chee, Solomon aakaakpaak ni, Uwumbor Aadichal ni.

¹³ Binib bi kaa gaa Yesu ki kii na aa nan kaar ke bi li kpaani bi chee. Binib mək mu nan pak bi. ¹⁴ Binib pam nan gaa Tidindaan ki kii, ki kpaen yoonn mək, ki kpaani bi chee. Bi nan ye bijab ni bipiib mu, ki wiir.

¹⁵ Yesu aakpambalb aah tun lijn̄jiir aatun pu na, le binib yoor bimum paan ikan pu, ni tiwandookaan pu, ki di kaan nsan ni, ki ban ke Piita yaa chuun jer kan, waa-jun̄jun̄ pinn jer bi pu, ki cha bi kək. ¹⁶ Le kinipaak mu nyan ni Jerusalem aatingbaan ni, ki joo ni bimum, ni binib bi tiyayaar joo bi na. Le Yesu aakpambalb cha bi mək kək.

Baah n̄a Yesu aakpambalb falaa pu na

¹⁷ Le Uwumbor aatotoorninkpel, ni binib bimək dii u ki nan ye Sajusii yaab na, nan kpa lipiipoln Yesu aakpambalb pu, ¹⁸ le ki dan nan chuu bi, ki di laŋ kiyondiik ni. ¹⁹ Kinyeek ngbaan le Uwumbor aatuun dan nan chuu piir kiyondiik aajaalen̄, le ki nyan bi, ki bui bi, ²⁰ “Li cha ti sil Uwumbor Aadichal ni, ki tuk binib liməfal ngbaan aabər mək.” ²¹ Le bi kii Uwumbor aatuun ngbaan aamək. Kichakpinaanyeek ni, le bi koo ni Uwumbor Aadichal ni, ki nan tuk binib liməfal aabər na.

Le Uwumbor aatotoorninkpel, ni binib bi dii u na dan nan yin bibəjirb aaninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib mək, le ki tun bikikiirb, ke bi buen kiyondiik ni ki ti li joo ni Yesu aakpambalb. ²² Baah ti fuu nima kaa kan bi na, le bi labr ki nan tuk bibəjirb aaninkpiib, ²³ “Ti fuu kiyondiik ni, ki kan ni lak mbamək. Bikikiirb mu si kii jaalen̄ mam chee. Le ti chuu piir kidiik, kaa kan unii ubaa ni ni.” ²⁴ Uwumbor Aadichal aakikiirb aaninkpel, ni Uwumbor aatotoorninkpiib aah n̄un kina na, le ni muk bi pam. Baa ki nyi baah ga n̄a pu na. ²⁵ N-yoonn

ngbaan le unii ubaa koo ni, ki nan bui bi, “Lik, bijab bi ni di n̄a kiyondiik ni na bi Uwumbor Aadichal ni, ki bi tuk binib Yesu aabər.” ²⁶ Le Uwumbor Aadichal aakikiirb ni baaninkpel buen ti joo ni Yesu aakpambalb ngbaan. Bi nan joo ni bi suuna, kaa chuu bi mpək; ba pu? bi san ijawaan ke kinipaak na ga mae bi n̄itakpal.

²⁷ Baah joo ni Yesu aakpambalb kidiik ponn ni na, le bi di bi siin bibəjirb aaninkpiib aanimbiin ni. Le Uwumbor aatotoorninkpel bui bi, ²⁸ “Ti tuk nimi ke ni taa ki tuk binib Yesu aabər, ki taa ki pur waayimbil. Le ni beenin mooni waabər Jerusalem mək ni, ki len ke waasin bi tiŋaal ni la.”

²⁹ Le Piita ni Yesu aakpambalb biken na bui bi, “Ni ye ke ti kii Uwumbor aamək la, naa ye binib aamək. ³⁰ Nimi le kpaen Yesu ndəpuinkoo pu, ki ku u. Le tiyaajatiib Aawumbor fikr u nkun ni, ³¹ ki nyun̄ u, ki di u kaan un̄angii wək, u li ye timi Aayidaan u gaal timi lir, ki tii timi Israel yaab nsan ke ti kpeln timi aabimbin na, aan Uwumbor di cha timi aatunwanbir pinn timi. ³² Timi ni Uwumbor Aafuur Nyaan le ye Yesu aaseeraadam ki tuk binib tibor ngbaan. U di Waafuur Nyaan tii binib bi kii waamək na.”

³³ Bibəjirb aaninkpiib aah n̄un baah len pu na, le bi gee liŋuul sakpen, ki ban bi ku bi. ³⁴ Le bibəjirb aaninkpiib ponn ni ubaa fii sil binimbiin ni. Bi nan yin u ke Gamaliel. U nan ye Farisii yaab aanii ubaa la, ki mu ye Uwumbor aakaal aamək kb aaninkpel, ki kpa liyimbil Juu yaab mək chee. Le u tuk bi ke bi di Yesu aakpambalb ngbaan nyan lipaal siib. ³⁵ Baah nyan lipaal na, le u bui bi, “Israel yaab, ni li nyi naah ga n̄a bijab ngbaan pu na. ³⁶ N-yaayoonn na, uja ubaa nan bi, bi yin u ke Tudas. U nan yoor ubaa ke uma le ye uninyun, le bijab ikui inaa nan dii u. Binib nan ku u, le bijab bimək dii u na nan yaa, ki bee fam. ³⁷ Uja umina aayoonn aah jer na, le Galilee aatiŋ aanii ubaa nan yoor ubaa paacham, bi yin u ke Judas. U nan bi buyoonn bi nan chuun kahn binib na. Kinipaak nan dii u. Le bijab ku u mu. Waadidiliib bimək dii u na mu yaa. ³⁸ Nima le m tuk nimi, nyan niŋaal bijab ngbaan aabər ni, ki taa n̄a bi nibaa. Baah kpokl pu na, ni baah tun lituln pu na, yaa ye binibom aatuln kan, li ga bee yoli. ³⁹ Ni yaa ye Uwumbor aatuln kan, naan n̄maa n̄aŋ bi. Ni yaa jan bi kijaak kan, ni li nyi man, nibaakan, ni ga kan ke ni jan Uwumbor le kijaak.”

Bi nan kii Gamaliel aah len pu na. ⁴⁰ Le bi yin Yesu aakpambalb ngbaan, ke bi gir koo ni, le ki gbaa bi, ki tuk bi ke bi taa ki tuk binib Yesu aabər daalbaadaal, ki taa ki pur waayimbil, le ki di bi lii. ⁴¹ Le Yesu aakpambalb ngbaan siir bi chee, ki nan kpa mpopiin; ba pu? Uwumbor pak bi ke bi ye binib bi ga n̄maa ji inimək Yesu aayimbil pu na. ⁴² Idaa mək le bi chaa Uwumbor Aadichal ni, ni binib do, ki ti tuk binib Uwumbor aabər ki mooni tibonyaan tee, ke Yesu le ye Kristo u gaa binib lir na.

Baah nyan biteterb bilole pu na

6 Binib nan gaal Yesu ki keei idaa mɔmɔk ki kpaɛ waadidiliib pu. N-yoonn ngbaan le Juu yaab bi len Griik aaliin na nɔlni Juu yaab bi len Juu aaliin na pu, le ki bui ke baah yakr tijaakar idaa mɔmɔk na, bi sulni baakpopiib bɔr. ² Le Yesu aakpambalb kipiik ni bilee na yin Yesu aadidiliib mɔmɔk, ki nan bui bi, “Naa njan ti li yakr tijaakar ki di cha Uwumbɔr aaliin. ³ Nnaabitiib, nima pu na, ni nyan ni ponn ni bijab bilole bi gbiin Uwumbɔr Aafuur Nyaan, ki kpa nlan mbamɔm, ki kpa liyimbil na, ki cha bi li ye lituln ngbaan aaninkpiib. ⁴ Tima aanimbil ga li man limeel, ni Uwumbɔr aabɔr aamoon pu la.”

⁵ Yesu aakpambalb aah len pu na, le ni piir bi mɔmɔk aasui. Le bi nyan uja ubaa, bi yin u ke Stiifen, u gaa Yesu ki kii mbamɔm ki gbii Uwumbɔr Aafuur Nyaan na. Bi nan nyan Filip, ni Prokorus, ni Nikanor, ni Timonn, ni Pamenas, ni Nikolas, u nan ye Antiok aatiŋ aanii na mu. Nikolas aa nan ye Juu aanii. U nan kpeln le ki dii Juu yaab aasan. ⁶ Le bi nyan bijab bilole bimina, ki cha bi sil Yesu aakpambalb aanimbiin ni. Le bi mee Uwumbɔr tii bi, ki di birjaal paan bi pu.

⁷ Le Uwumbɔr aabɔr nan mooni nɔpɛpɛl mɔmɔk. Le binib moo gaal Yesu ki keei, ki kpaɛ waadidiliib pu ki wiir, Jerusalem ponn ni. Uwumbɔr aatotoorb pam mu nan gaa Yesu aabɔnyaan tee ki kii.

Baah chuu Stiifen mpɔɔn pu na

⁸ Uwumbɔr nan ter Stiifen mbamɔm, ki tii u mpɔɔn sakpen, ki cha u tun lijinjiir aatun Juu yaab aakaasisik ni. ⁹ Le Juu yaab bibaa fii ki kpak u. N-yoonn mubaa, Juu yaab ngbaan nan ye binaagbiib, ki nan gaa bibaa. Bi nyan ni Sairene aatiŋ ni, ni Aleksandria aatiŋ ni, ni Silisia aatiŋ ni, ni Asia aatiŋ ni. Bijab ngbaan le kpak Stiifen kinikpakpak. ¹⁰ Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah tii Stiifen nlan sakpen pu na, baa nmaa len ki nyan u. ¹¹ Nima pu le bi tii bijab bibaa nɔmombil ke bi mɔln inyamɔn paan u. Le bijab ngbaan len ke bi nɔn u sii Moses ni Uwumbɔr. ¹² Baah len pu na, le Juu yaab, ni baaninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb gee linjuul Stiifen pu. Bi dan nan chuu u mpɔɔn, ki di u siin bibɔjirb aaninkpiib aanimbiin ni, ¹³ le ki joo ni binib bi ga mɔln inyamɔn paan u na. Le bi len ke, “N-yoonn mɔmɔk uja wee bii Moses aakaal, ki seei Uwumbɔr Aadichal. ¹⁴ Ti nɔn u len ke Yesu, u ye Nasaref aatiŋ aanii na, ga gbaa wii Uwumbɔr Aadichal ngbaan, ki kpeln Moses aah nan tii timi ikaal i mɔmɔk na.” ¹⁵ Le bibɔjirb aaninkpiib mɔmɔk lik Stiifen ki kan ke unimbil wɔb wiin chain ke Uwumbɔr aatuun aanimbil wɔb na.

Stiifen aah len pu na

7 Uwumbɔr aatotoorninkpel nan baa Stiifen, “Baah len pu na, ti gbii ii?”

² Le Stiifen bui ke, “Ntetiib ni nnaabitiib, ni li pel man. Uwumbɔr u nyuun na nan dan tiyaaja Abraham chee. Waah nan dan u chee na, u nan laa bi Mesopotamia aatiŋ ni, kaa kee buen Harann aatiŋ ni, ke u ti kal nima. ³ Le Uwumbɔr bui u, ‘Nya aado yaab aatiŋ ni, ni saanib chee, ki li cha maah ga mɔk si kitiŋ ki na ponn ni.’ ⁴ Nima pu le u fii Kaldii yaab aatiŋ ni, ki buen Harann aatiŋ ni, ki nan ti bi nima. Waah bi nima na, le ute kpo. Ute aah kpo na, le Uwumbɔr nyan u nima chee, ki di u dan taah bi kitiŋ ki ponn ni dandana wee na. ⁵ N-yoonn ngbaan, Uwumbɔr aa nan tii u kitiŋ kibaa do chee na. Waa nan po tii u lisaŋ libaa. U nan puu tipuur tii u ke u ga di kitiŋ kee tii u ni uyaabitiib. N-yoonn mu Uwumbɔr nan puu tipuur tee tii u na, Abraham aa nan kee kpa ubo. ⁶ Le Uwumbɔr bui u, ‘Aayaabitiib ga li ye bicham kitiyayan ponn ni. Kitiŋ ngbaan aanib ga di bi nja binaagbiib, ki nja bi bakaa nɔbin ikui inaa. ⁷ Kitiŋ ngbaan aanib aah ga di bi nja binaagbiib na, le m ga daa bitafal. N-yoonn ngbaan le aayaabitiib ga nya kitiŋ ngbaan ni, ki dan kitiŋ kee ponn ni, ki nan li dooni mi do chee na.’ ^{††} Le Uwumbɔr puu tipuur tii Abraham, ki tii u nkaal, ke u ni uyaabitiib mɔmɔk gii nɔchakpan, aan ni mɔk ke bi kii uma Uwumbɔr aah puu tipuur ti na. Le Abraham ma ubijabo, ki yin u ke Aisak, le ki gii uchakpaln, u nan laa ye iwiin iniin aabo la. Le Aisak ma waabo Jakob. Jakob mu ma japɔtiib kipiik ni bilee bi ye tiyaajaninkpiib na. Le bi mɔmɔk gii nɔchakpan.

⁹ “Le Jakob aajapɔtiib nan kpa lipiipoln binaal Josef pu, ki di u kooch binib pu, u li ye unaagbiija kitiŋ kibaa ponn ni, bi yin ki ke Ijpt. Le Uwumbɔr mu nan bi u chee, ¹⁰ ki ter u, ki nyan u waafalaa mɔmɔk ponn ni. N-yoonn ngbaan Faro nan ye Ijpt aatiŋ aabɔr. Le Uwumbɔr tii Josef nlan, ki cha Faro gee waabɔr. Le Faro di u nja kitiŋ ngbaan aayidaan, ni waachiln aayidaan. ¹¹ N-yoonn ngbaan le nkon lir Ijpt aatiŋ ni, ni Kanaann aatiŋ ni. Binib nan kan falaa sakpen. Tiyaa-jatiib nan bi Kanaann aatiŋ ni. Baa nan kan tijaakar. ¹² Le bite Jakob nɔn ke tijaakar bi Ijpt aatiŋ ni. Nima pu na, u nan cha ujaapɔtiib buen nima chee bi ti daa tijaakar. Le bi buen ti daa, ki gir ni, ki ki buen lelee. ¹³ Baah buen lelee na, le Josef ti di ubaa mɔk bi, le ki di waamaal mu mɔk Ubɔr Faro, ¹⁴ le ki tun bi ute Jakob chee, ke bi ti yin ni u ni waamaal mɔmɔk, bi dan u chee Ijpt aatiŋ ni. Bi nan ye binib imonko itaa ni kipiik ni birjmu la. ¹⁵ Le bi mɔmɔk buen u chee Ijpt aatiŋ ni, ki nan bi nima kina ki ti kpo. ¹⁶ Baah kpo na, le bi yoor bi ki di dan Sekem aatiŋ ki bi do chee na ni, ki ti di bi sub. Bi nan sub bi nfal mu Abraham nan di nɔmombil daa Hamor yaab chee na ponn ni la.

¹⁷ “Tɔ, Uwumbɔr nan puu tipuur tii Abraham. Le n-yoonn mu u ga nja waah puu tipuur ti na peen ni. N-yoonn ngbaan le Israel yaab too pɔr kpee Ijpt aatiŋ ni. ¹⁸ Ni nan yunn pam, le ubɔrkpaan u kaa nan nyi Josef aabɔr na jin nnaan Ijpt aatiŋ ni. ¹⁹ Le u nan

† : Lik Mpiin 12.1. †† : Lik Mpiin 12.7; 15.13-14; 17.8; Nnyan 3.12.

ŋmanni tiyaaajatiib ki ŋani bi bakaa, le ki tuk waanib ke bi di tiyaaajatiib aabim mee timoor ni aan bi kpo.

²⁰ N-yoonn ngbaan le bi ma Moses, u nan ye ubo u ŋan sakpen na la. Le bi kpiin u ute do ŋŋmal itaa. ²¹ Waah ŋa ŋŋmal itaa aabo na, le bi di u bil timoor ni. Le Faro aabisal ti kan u, ki yoor u, ki kpiin u, ki di u ŋa waabo. ²² Le bi mɔk u Ijijit yaab aalan aabɔŋ aabɔŋ. Le u kpaln unii u nyi tibɔr na, ki tun lituln li kpa liyimbil na.

²³ "Waah ŋa ŋibin imonko ilee aaja na, u nan ban ke u mann unaabitiib Israel yaab. ²⁴ Le u mann bi, ki kan Ijijit aanii ubaa ŋa Israel aanii ubaa bakaa. Le u buen ti ter Israel yaab aanii ngbaan, ki gbaa Ijijit aanii ngbaan teen ki ku u. ²⁵ U nan daki ke unaabitiib ga bee ke Uwumbɔr ga cha u nyan bi baadim aangaal ni. Le baa bee. ²⁶ Le ni woln le u ti kan Israel yaab bilee bi jaa. U nan ban ke u par bi, le ki bui bi, 'Ŋjitiib, ni ye naabitiib la. Ba ŋa ni ŋani tɔb bakaa?' ²⁷ Le unii u ŋa ŋeeng aatɔ bakaa na nan tur Moses foor bibaa chee, ki bui u, 'Ŋma ŋa si timi aayidaan ni ubɔŋŋir? ²⁸ Aa ban ke aa ku mi ke saah fe ku Ijijit aaja na pu na la aa?' ²⁹ Waah len kina na, le Moses san nyan Ijijit aatiŋ ni, ki buen Midiann aatiŋ ni, ki nan ti ye uchaan nima. Le upuu ma mbijabim bilee nima.

³⁰ "Ŋibin imonko ilee aah jer na, le Uwumbɔr aatuun di ubaa mɔk Moses. N-yoonn ngbaan le Moses nan bi nteersakpiin ni, lijool li bi yin li ke Sainai na chee. Uwumbɔr aatuun ngbaan nan bi mmii ponn ni, busub bu bi ke bu aah gaal mmii le na pu. ³¹ Moses aah kan ni na, le ni gar u pam. Le u foor mal mmii ngbaan u ti lik. Waah foor mal mu na, le u ŋun Uwumbɔr aaneel len ke, ³² 'Min le ye aayaajatiib Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbɔr.' Ijawaan chuu Moses, le uwon gbaa. Waa ki kaa u ki lik. ³³ Le Uwumbɔr bui u, 'Saah si nin chee na ye kitiŋ ki bi chain na la. Chuu takl saanaatak ngbaan. ³⁴ M kan maanib Israel yaab aah bi ji falaa sakpen Ijijit aatiŋ yaab aangaal ponn ni pu na, ki ŋun baah wii pu na, le m sunn ni ke m nan gaa bi lii. Li pel, m ga tun si Ijijit aatiŋ ni, aa ti nyan bi nima chee.' †

³⁵ "Tɔ, Moses le ye unii u Israel yaab nan yii u, ki bui u ke, 'Ŋma ŋa si timi aayidaan ni ubɔŋŋir?' Uma le Uwumbɔr nan tun waatuun u chee, busub bu bi ke bu aah gaal mmii le na pu, u ti tuk u ke u buen ti nyan ni waanib tinaagbiir ni, ki li joo ni bi. ³⁶ Uma Moses le nyan bi Ijijit aatiŋ ni, ki tun lijinjiiir aatun nima chee, ni Limɔkkaal Aanyusakpem †† ni, le ki ti nin tun lijinjiiir aatun timoor ni, ŋibin imonko ilee. ³⁷ Uma Moses le tuk Israel yaab, †† 'Uwumbɔr ga tun ni ubɔŋnabr ubaa ni chee, ke waah tun ni mi pu na. U mu ga li ye ninaabitiib ponn ni ubaa la.' ³⁸ Uma Moses, ni tiyaaajatiib, ni Uwumbɔr aatuun nan bi nteersakpiin ni, Sainai aajool chee, le Uwumbɔr aatuun len u chee tibɔr lijool ngbaan paab, ki tuk u limɔfal aabɔr ke u nan tuk timi.

† : Lik Nnyam 2.14. †† : Lik Nnyam 3.6. †‡ : Lik Nnyam 3.1-10. ††† : Limɔkkaal Aanyusakpem—bi ki yin mu ke Nnyusakpem Mamam la. †††† : Lik Ikaal 18.15, 18.

³⁹ "Le tiyaaajatiib aa gee ke bi kii waamɔb. Bi yii u, ki ban ke bi ki labr buen Ijijit aatiŋ ni, ⁴⁰ le ki bui Moses aanaal Aaronn, 'Maa ŋiwaa tii timi, ti li dii ŋi. Moses u nyan ni timi Ijijit aatiŋ ni na, taa ki nyi waah bi niwɔb na.' †††† N-yoonn ngbaan le bi di salmaa mɔk unaabo, le ki toor kitork tii u. Baah mɔk unaabo ngbaan na, le bi jin njim ki mɔkni sakpen. ⁴² Le Uwumbɔr daak bi chee, le ki siir cha bi, le bi dooni ŋŋmabil ŋi bi kitaa-paak na. Uwumbɔr aabɔnabr nan ŋmee tibɔr ngbaan Uwumbɔr Aagban ponn ni, ke Uwumbɔr len ke, 'Israel yaab, ni nan kɔr tiwakor

ki toor kitork ŋibin imonko ilee timoor ni.

Naah toor kitork na, ni toor tii min aa? Aayii.

⁴³ Ni nan yoor liwaal li bi yin li ke Molek na aabool, ni liwaal Refann †† li ye liŋmabil aanaŋ na.

Ni nan mɔk ŋiwaa ŋimina, ke ni li dooni ŋi.

Nima pu na, m ga di nimi buen tinaagbiir ni, kitiŋ ki bi Babilon aatiŋ aapuɔb na ni.' †

⁴⁴ "Tɔ, tiyaaajatiib nan joo ngban aabool timoor ni.

Uwumbɔr nan joo ubaa mɔk bi libool ngbaan ponn ni la. U nan tuk Moses waah ga ŋa pu ki ŋa libool ngbaan na. Le Moses ŋa li Uwumbɔr aah mɔk u pu na. ⁴⁵ Tiyaaajatiib nan di libool ngbaan tii baabim. Baabim ni baayidaan Josua mu nan yoor libool ngbaan, le ki buen bi ti gaa kitiŋ ki Uwumbɔr jenn binib nima na. Le libool ngbaan nan bi nima, ki ti saa Ubɔr David aayoonn.

⁴⁶ Uwumbɔr nan gee Ubɔr David. Le David nan ban ke u maa lidichal tii Uwumbɔr, u nan ye uyaaja Jakob Aawumbɔr na. David mu aa nan maa lidichal tii Uwumbɔr. ⁴⁷ Ujapɔkɔk Solomonn le nan maa lidichal tii Uwumbɔr.

⁴⁸ "Tɔ, Uwumbɔr u kaa kpa ŋeen aatɔ na aa bi binib aah maa ŋidichal ŋi na ponn ni baanja. Uwumbɔr aabɔnabr nan len ke Uwumbɔr len ke,

⁴⁹ 'Kitaapaak le ye maabɔrjal,

le kitiŋ ye ntaa aah taa ni pu na:

ni ga maa ba aadichal aaboln ki tii mi?

Ba aapaan ni ga kan tii mi aan m li koo nima?

⁵⁰ Min mbaa le nan naan tiwan nimina mɔkmɔk.' ††

⁵¹ Tɔ, Stiifen nan ki len ke, "Nitalfal kɔk, naa dii Uwumbɔr aasan nisui ni, kaa pel waaliin. N-yoonn mɔkmɔk ni ban ni yii Uwumbɔr Aafuur Nyaan, ke niyaaajatiib aah nan yii mu pu na. ⁵² Niyaaajatiib nan muk Uwumbɔr aabɔnabtiib mɔkmɔk, le ki ku binib bi tuk bi ke Uwumbɔr Aatutunyaan ga dan na. U fuu ni, le ni kooh u, ki ku u. ⁵³ Uwumbɔr nan tun ni waatuuntiib bi nan tii nimi waakaal. Le ni yii, kaa kii nkaal ngbaan."

Baah mae Stiifen ŋitakpal ki ku u pu na

⁵⁴ Stiifen aah len kina na, le liŋuul chuu binib ngbaan, le bi ŋmɔ ŋinyin. ⁵⁵ Le Stiifen u Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbii u na, waan lik paacham, le ki kan Uwumbɔr aah

††††† : Lik Nnyam 32.1. ††††† : Refann nan ye n-yaayoonn na aawaal li bi nan len ke lima le joo liŋmabil li bi yin li ke Saturin na. Binib bi kaa dii Uwumbɔr na nan dooni liwaal ngbaan. ††††† : Lik Amos 5.25-27. †††††† : Lik Aisaya 66.1-2.

wiin chain pu na, le ki kan Yesu si unjangii wɔb. ⁵⁶ Le u bui ke, "Lik, m kan kitaapaak chuu piir, ki kan Unibɔn Aabo na si Uwumbɔr aanjangii wɔb."

⁵⁷ Waah len kina na, le bi teen mpɔɔn pu, ki di biɔaal neeb bitafal, le ki kpaan ber bi ti chuu u, ⁵⁸ ki nyan u kitij ponn ni, ki di buen n-gbaan, ki ti mae u njitakpal. Le biseeraadam ngbaan chuu peer baabɔkul, ki di bil unachipɔɔn ubaa chee, bi yin u ke Sɔɔl. ⁵⁹ Le bi mae Stiifen njitakpal u ti kpo. Baah bi mae u njitakpal na, le u mee Tidindaan ke, "Tidindaan Yesu, gaa maawiin," ⁶⁰ le ki gbaan utaanyaail pu, le ki teen mpɔɔn pu, "Tidindaan, taa teen bi baah ɔa bakaa u na." Waah len kina na, le u kpo.

Sɔɔl aah ɔa Yesu aanib falaa pu na

8 Baah ku u pu na, le Sɔɔl kii. Liyaadaal ngbaan le bi piin ki bi muk Yesu aanib bi bi Jerusalem ni na, ki ɔa bi falaa sakpen. Nima pu na, bi mɔmɔk nan yaa, ki buen Judea ni Samaria aatim mɔmɔk ponn ni. Yesu aakpambalb baanja le nan gur Jerusalem ponn ni, kaa yaa. ² Le bijab bi san Uwumbɔr na sub Stiifen ki wii mpɔɔn pu.

³ Le Sɔɔl pɔɔn ubaa, u ti bii Yesu aanib ki ɔa bi fam. U nan koo njidichal njidichal ponn ni ki ban bi, ki chuu nyan bijab ni bipiib mpɔɔn, ki ti di ɔa kiyondiik ni.

Filip aah buen Samaria aatiɔ ni pu na

⁴ Tɔ, binib bi dii Yesu na nan yaa koo ntim mɔmɔk ni, le ki tuk binib waabɔnyaan. ⁵ Le Filip buen Samaria aatiɔ ni ki ti tuk binib Kristo u gaa binib lii na aabɔr, ⁶ ki tun lijnijiir aatun. Baah kan lijnijiir aatun ngbaan ki ɔun waah len pu na, le kinipaak pel waabɔr ngbaan mbamɔm. ⁷ U nan nyan tiyayaar binib pam ponn ni, le ti teen mpɔɔn pu, ki nyan biwon ni. Le binib bi aawon faan na, ni biwɔb mu pam kan laafee. ⁸ Nima pu le Samaria aatiɔ aanib nan kpa mpopiin sakpen.

⁹ Le uja ubaa nan bi nima bi nan yin u ke Simonn; u nan ye ubɔɔ la, ki tun lijnijiir aatun ɔi gar Samaria aatiɔ aanib na pam, le ki yoor ubaa ke uma le ye uninyuun.

¹⁰ Le binib mɔmɔk, bigiim ni bipɔɔndam kii tii u, ki len ke u kpa Uwumbɔr aapɔɔn, ki yin u ke Mpɔɔn Sakpiindaan. ¹¹ U nan tun inyɔk aatun ni yunn, ki cha ni gar binib pam. Nima pu na, bi nan kii tii u. ¹² Le Filip dan nan tuk bi Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan, ni Yesu Kristo aabɔnyaan ngbaan. Le bi kii waah len pu na. Baah kii waah len pu na, le u muin bi nnyun ni, bijab ni bipiib mɔk. ¹³ Le Simonn, u ye ubɔɔ ngbaan na, mu kii Filip aah len pu na. Le Filip muin u nnyun ni. Le u dii Filip idaa mɔmɔk, ki kan u tun lijnijiir aatun pam. Le ni gar u ki ti nyan.

¹⁴ Le Yesu aakpambalb bi bi Jerusalem ni na ɔun ke Samaria aatiɔ aanib gaa Uwumbɔr aaliin. Baah ɔun kina na, le bi cha Piita ni Jɔnn buen bi chee. ¹⁵ Le Piita ni Jɔnn ti fuu nima, ki mee Uwumbɔr tii binib bi gaa Uwumbɔr aaliin na, ke u tii bi Waafuur Nyaan. ¹⁶ Waa-

four Nyaan aa nan kee sunn ni bi ponn ni ubaa pu. Filip nan muin bi nnyun ni baanja, Tidindaan Yesu aayimbil pu la. ¹⁷ Nima pu na, Piita ni Jɔnn nan mee Uwumbɔr tii bi, le ki di biɔaal paan bi pu. Baah ɔa kina na, le Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin binib ngbaan.

¹⁸ Le Simonn kan ke Yesu aakpambalb aah di biɔaal paan binib pu na, Uwumbɔr tii binib ngbaan Waafuur Nyaan. Waah kan kina na, le u ban ke u pa bi njimombil, ¹⁹ bi tii u mpɔɔn mumina, ke u yaa di unjaal paan binib pu kan, bi ga kan Uwumbɔr Aafuur Nyaan.

²⁰ Le Piita baa u, "Aa dak ke aa ga ɔmaa di njimombil daa Uwumbɔr aapiin aa? Saah dak pu na, naa ɔan. Aa ni saamombil bee fam. ²¹ Aasui aa ɔan Uwumbɔr chee. Aaɔaal aa bi waabɔnyaan ni. ²² Kpelin aapobil, ki di cha saatunwanbir ngbaan, ki mee Uwumbɔr ke u di cha saalandakbir pinn si. ²³ M kan ke aasui to sakpen a. Titunwanbir le joo si."

²⁴ Le Simonn bui Piita ni Jɔnn, "Mee Uwumbɔr tii mi, aan saah len tibɔr ti na, ti taa pii mi."

²⁵ Tɔ, Piita ni Jɔnn nan tuk Samaria aatiɔ aanib Tidindaan aabɔr, ki sur bi mbamɔm, le ki nin gir buen Jerusalem. Baah chuun ki cha na, le bi bɔ dii Samaria aatim pam ponn ni, ki tuk binib Yesu aabɔnyaan.

Itiopia aatiɔ aaninkpel aah gaa Yesu ki kii pu na

²⁶ N-yoonn ngbaan le Uwumbɔr aatuun tuk Filip ke u gor ki dii ɔjangii wɔb, ki dii timoor ni aasan mu nyan Jerusalem ki cha Gasa aatiɔ ni na. Dandana wee, nsan ngbaan ɔa nsankpok a. ²⁷ Le Filip fii ki cha. Uja ubaa nan ka itaan aah dar tɔroku sakpiin u na ponn ni, nsan ni. U nan ye Itiopia aatiɔ aanii la, ki mu ye unii u bi lee nyan njikookpimbil na, ki mu ye uninyuun la. Uma le nan lik Itiopia aatiɔ aamombil mɔmɔk, ki kpa mpɔɔn sakpen, ki tun lituln tii Itiopia aabɔrpii, u bi yin u ke Kandake na. Uja ngbaan nan dan Jerusalem u nan doon Uwumbɔr, ki labr cha, ki laa beenin bi nsan ni. Filip aah kan u na, u nan bi waatɔroku sakpiin ponn ni, ki karni kigban ki Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya nan ɔmee ki na. ²⁹ Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan tuk Filip ke u li cha tɔroku ngbaan chee. ³⁰ Le Filip san buen u chee ki ti ɔun u bi karni kigban ki Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya nan ɔmee ki na. Le Filip baa u, "Saah bi karni kigban ki na, aa bee naatataa aa?"

³¹ Le u bui ke, "Unii yaa kaa mɔk mi kan, m ga ɔa kinye ki bee?" le ki tuk Filip ke u koo ni u chee ki nan kal tɔroku na ponn ni. ³² Tɔ, waah bi karni Uwumbɔr Aagban ponn ni nin chee na ɔmee ke, "Bi yaa chuu upiib bi ti kɔr u kan, waa wii.

Bi yaa chee upihbo aakokor pu kan, u mu aa wii. U mu bi kina la.

Baah chuu u mpɔɔn pu na, waa len tibaa ke u nyan ubaa tibɔr ngbaan ni.

³³ Bi nan di u ɔa bibɔjirb chee, ki mɔln inyamɔn paan u, ki jinn u inimɔɔn.

Bi nan ku u, le unii ubaa aan nmaa len uyaabitiib pu.”

†

³⁴ Եւ, le uja ngbaan baa Filip, “Uwumbor aabonabr aah nan len pu na, u len nmaa aabor? U len ubaa aabor le aan u len uken aabor la?” ³⁵ Le Filip tuk u nneemen ngbaan aataa, ke ni ye Yesu aabor la, le ki tuk u tibonayan na. ³⁶ Baah bi torku na ponn ni ki cha na, le bi ti fuu nkpen mubaa ni, le ki kan nnyun do. Le uja ngbaan bui Filip, “Lik, nnyun so. Aa ga nmaa muin mi nnyun ni dandana wee ee?”

[³⁷ Le Filip bui u, “Aa yaa gaa Yesu ki kii mbamon kan, m ga nmaa muin si nnyun ni.”

Le u bui u, “M pak ke Yesu Kristo ye Uwumbor Aajapkon la.”]

³⁸ Le u cha waatorku sil. Le u ni Filip monkon bilee sunn sil ni kitiñ, ki koo nnyun ni. Le Filip muin u nnyun ngbaan ni. ³⁹ Le bi nyan ni nnyun ni. Baah nyan ni nnyun ni na, le Uwumbor Aafur Nyaan yoor Filip, ki di u buen. Uja ngbaan aa ki kan u. Le u ki koo waatorku ponn ni, ki cha, ki nan kpa mpopin pam. ⁴⁰ Binib nan kan Filip kitiñ kibaa ni, bi yin ki ke Asotus. Le u bo dii ntim monkon ni, nima chee, ki tuk binib Yesu aabonayan, le ki ti fuu Siisarea aatiñ ni.

ՏՃԼ aah gaa Yesu ki kii pu na

(Lituln 22.6-16; 26.12-18)

9 ՏՃԼ ma nan beenin kpa liñuul Tidindaan aadidiliib pu, ki ban ke u chuu bi ki ku bi. U nan ban ke u buen Damaskus aatiñ ni, ki ti ban bi, bijab ni bipiib monkon, ki chuu bi mpokon, ki di tikululn buu bi, ki di gir dan Jerusalem. Le u buen Uwumbor aatotoorninkpel chee, ke u nnee kigban tii u. U yaa ti fuu Damaskus aatiñ ni kan, u ga di kigban ngbaan monkon mmeen aadir aaninkpiib, ke bi cha u chuu binib bi dii Yesu aasan na.

³ Եւ, le u siir ki cha. Waah laa bi nyan ni ki ti peen Damaskus aatiñ ni na, libuul ngbaan ni le nwiñ nyan ni paacham, ki woln ki mann gonn u. ⁴ Le u lir kitiñ, ki nñun nneel len ke, “ՏՃԼ, ՏՃԼ, ba nja aa nani mi falaa?”

⁵ Le ՏՃԼ baa u, “Ndindaan, nja ye?”

Le u bui u, “Min le ye Yesu, u aa nja u falaa na. ⁶ Fii sil, ki li cha kitiñ ngbaan ni. Aa yaa ti fuu kan, bi ga tuk si saah ga nja pu na.”

⁷ Binib bi nan dii ՏՃԼ na si nmin, kaa nmaa len tibaa. Bi nñun nneel len, kaa waa unii. ⁸ Le ՏՃԼ fii sil, ki likr unimbil, kaa ki waa. Le bi chuu unjaal, ki dar u cha Damaskus aatiñ ni. ⁹ Waa nan waa ki ti saa iwiin itaa, kaa ki ji, kaa ki nyu mu.

¹⁰ Le Yesu aadiir ubaa nan bi Damaskus aatiñ ni, bi nan yin u ke Ananias. Le Tidindaan len u chee tidan ponn ni, ki bui u, “Ananias.”

Le u bui ke, “Ndindaan, m so.”

¹¹ Le Tidindaan bui u, “Fiin, ki li cha nyan mu bi yin mu ke Nyan Mu Tok na ni, ki li cha Judas do, ki li ban uja u bi yin u ke ՏՃԼ, aan u ye Tasus aatiñ anii na. U bi

mee Uwumbor, ¹² le ki dan tidan ki kan uja u bi yin u ke Ananias na koo ni u chee, ki nan di unjaal paan u pu, ke unimbil ki likr.”

¹³ Le Ananias bui ke, “Ndindaan, binib pam tuk mi uja ngbaan aabor, ke u nani saanib bakaa sakpen Jerusalem ponn ni. ¹⁴ U fuu ni do, ki kpa nyan mu Uwumbor aatotoorninkpiib tii u ke u chuu saanib monkon, ki buu bi tikululn na.”

¹⁵ Le Tidindaan bui u, “Li cha u chee. M nyan u la, u ti li joo maabor tuk biborb, ni juu yaab, ni binib bi kaa ye juu yaab na, ki cha bi bee mbor. ¹⁶ Min mbaa ga monkon u waah ga ji falaa u monkon maayimbil pu na.” ††

¹⁷ Le Ananias fii ki buen Judas do, ki ti koo ՏՃԼ chee, ki di unjaal paan u pu, le ki bui u, “Nna aabo ՏՃԼ, Tidindaan le tun ni mi aa chee. Yesu u di ubaa monkon si, saah bi nyan ponn ni ki choo na, uma le tun ni mi, ke m cha aa ki likr, ki gbiin Uwumbor Aafur Nyaan.” ¹⁸ Waah len kina na, libuul ngbaan ni le tiwan ni naahn tjanpokr na nyan ՏՃԼ aanimbil ni. Le unimbil ki likr, le u fii sil. Le bi muin u nnyun ni. ¹⁹ Le u jin tijikaar, ki ki kan mpokon.

ՏՃԼ aah moon Uwumbor aabor Damaskus aatiñ ni pu na

ՏՃԼ nan laa bi Yesu aadidiliib chee iwiin ilee, Damaskus aatiñ ni. ²⁰ Libuul ngbaan ni le u koo mmeen aadir ni, ki ti tuk binib Yesu aabor, ke u ye Uwumbor Aajapkon la.

²¹ Le ni gar binib bimkon nñun waah len pu na. Le bi baa tɔb, “Naa ye uja ngbaan le nan nja Yesu aanib falaa Jerusalem ponn ni ii? U dan do, ke u nan chuu bi, ki di tikululn buu bi, ki di bi buen Jerusalem, ki ti di bi nja Uwumbor aatotoorninkpiib unjaal ni.”

²² ՏՃԼ nan moo kani mpokon u di tuk binib Yesu aabor, le ki len ki nyan juu yaab bi bi Damaskus aatiñ ni na, ki monkon bi ke Yesu sil ye Kristo u gaa binib lii na.

²³ Ni nan nja iwiin ilee, le juu yaab kuun tɔb, ki kpokl baah ga nja pu ki ku ՏՃԼ na. ²⁴ Idaa monkon, kinyeek ni nwiin pu, le bi ka kii kitiñ ngbaan aagoln aabisamon chee, ke ՏՃԼ yaa nan nyan ni kan, bi chuu u ki ti ku u. Le ՏՃԼ nñun baah kpokl pu na. ²⁵ Kitiñ ngbaan aagoln nan kpa takolu mam. Le ՏՃԼ aadidiliib yoor u nja kibokkuuk sakpen ponn ni, ki di u dii takolu nyan.

Baah nan muk ՏՃԼ Jerusalem ni pu na

²⁶ Le ՏՃԼ buen Jerusalem. Waah ti fuu nima na, le u ban u kpaan Yesu aadidiliib chee. Le bi san u ijawaan, kaa pak ke u ye Yesu aadiir ubaa. ²⁷ Le Banabas dan nan di u buen Yesu aakpambalb chee, ki ti tuk bi ke ՏՃԼ nan kan Tidindaan nyan ni, ke Tidindaan nan len u chee, ke ՏՃԼ nan kpa lipobil ki di Yesu aabor tuk binib bi bi Damaskus aatiñ ni na. ²⁸ Banabas aah tuk bi kina na, le bi cha ՏՃԼ kpaan bi chee. Le u dii bi baah cha nin chee na Jerusalem ponn ni, ki kpa lipobil u tuk binib Tidindaan aabor. ²⁹ N-yoonn, n-yoonn le u ni juu yaab

† : Lik Aisaya 53.7-8.

†† : Lik Kolose Yaab 1.24.

bi len Griik aaliin na kpak tɔb kinikpapak, le bi ban bi ku u. ³⁰ Le Yesu aanib nɔn ke bi ban bi ku u. Baah nɔn kina na, le bi yoor u buen Siisarea aatiŋ ni, ki cha u kun Tasus aatiŋ ni.

³¹ Nima pu na, Yesu aanib bi nan bi Judea aatim ni, ni Galilee aatim ni, ni Samaria aatim ni na nan gaa bibaa. Unii ubaa aa ki muk bi. Le bi moo bae Tidindaan aaliin n-yoonn mɔmɔk, ki pak u. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan ter bi, ki cha binib moo kpee bi pu.

Piita aah tun lijnjiir aatun pu na

³² Tɔ, Piita nan bɔ dii ntim mɔmɔk ponn ni nima chee. U nan buen Lida aatiŋ mu ni, ki mann Uwumbɔr aanib bi bi nima na. ³³ Waah bi nima na, le u kan uja ubaa, bi yin u ke Eneas, u nan ye uja u aawon faan na la. Njibin niniin u po dɔ kidiik ni la, kaa nmaa fii. ³⁴ Le Piita bui u, "Eneas, Yesu Kristo tii si laafee dandana wee. Fii sil, ki kpab saawandookaan." Libuul ngbaan ni, le u kpaan fii sil. ³⁵ Le binib bimɔk bi Lida aatiŋ ni, ni Saronn aatiŋ ni na kan u, ki kpeln baabimbin, ki dii Tidindaan aasan.

³⁶ Kitiŋ kibaa mu bi, ki bi gbɔk nima chee, bi yin ki ke Jɔpa. Upii u dii Yesu aasan na nan bi nima, bi yin u ke Tabita. Griik aaliin ponn ni, bi yin u ke Dokas. Waayim-bil aatataa le ye ke upeeyun. U nan ye litunyaandaan la. ³⁷ N-yoonn ngbaan le u buŋ, ki kpo. Le bi fu linikpol ngbaan nnyun, ki di u ti bil paacham aadiik ni. ³⁸ Jɔpa aatiŋ, ni Lida aatiŋ aa daa tɔb. Le Yesu aadidiliib bi bi Jɔpa aatiŋ ni na nɔn ke Piita bi Lida aatiŋ ni. Le bi tun bijab bilee, ke bi ti yin ni Piita, ke u pɔɔn ubaa ki dan mala. ³⁹ Le Piita fii dii bi. Waah ti fuu ni nima na, le bi di u buen paacham aadiik ngbaan ni. Le bikpopiib kuun nima, ki si Piita chee, ki wii, le ki mɔk u njibɔkul nɔ Dokas nan nɔ tii bi, waah nan bi na. ⁴⁰ Le Piita jenn nyan bi mɔmɔk kidiik ngbaan ni, le ki gbaan utaaŋaayil pu, ki mee Uwumbɔr, le ki lik linikpol ngbaan ki len ke, "Tabita, fii sil." Le u likr unimbil. Waah kan Piita na, le u fii kal. ⁴¹ Le Piita chuu uŋaal, ki ter u, u fii sil, le ki yin Uwumbɔr aanib ni bikpopiib ngbaan, ki di u mɔk bi, ke u fikr a. ⁴² Le binib bimɔk bi Jɔpa aatiŋ ni na nɔn tibɔr ngbaan. Nima pu na, binib pam nan gaa Tidindaan ki kii. ⁴³ Piita nan bi Jɔpa aatiŋ ni, ki yunn. U nan koo uja u bi yin u ke Simonn, aan u ye ugbanjab na do la.

Uninkpel Konelius aah yin Piita pu na

10 Tɔ, uja ubaa nan bi Siisarea aatiŋ ni, bi nan yin u ke Konelius. U nan ye butɔb aajab nkub aaninkpel la. Bi yin butɔb aajab ngbaan ke "Itali aatiŋ aajab." ² Konelius nan ye uninyaan la. U ni waachiin ni aanib mɔmɔk pak Uwumbɔr. U nan nani Juu yaab aagim tiŋann sakpen, ki mee Uwumbɔr idaa mɔmɔk la. ³ Le kijook wɔb, tikur titaa aayoonn, u danŋ tidanŋ ki kan Uwumbɔr aatuun koo ni u chee ki nan bui ke, "Konelius."

⁴ Waah kan Uwumbɔr aatuun ngbaan na, le u san ijawaan, ki baa u, "Maaninkpel, aa ban ba?"

Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui u, "Uwumbɔr nɔn saameen, ki nyi saah ter bigiim pu na, ki teer aa bɔr. ⁵ U ban ke aa cha bijab bibaa buen Jɔpa aatiŋ ni, ki ti yin ni uja ubaa, bi yin u ke Simonn Piita. ⁶ U koo ugbanjab ubaa aadichal ni, bi yin u ke Simonn. Waadichal bi nnyusakpem na aagbaan." ⁷ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan ki gir buen. Waah buen na, le Konelius yin waatutum ponn ni bilee, ni butɔb aaja u ye uninyaan ki bi u chee idaa mɔmɔk ki tun lituln tii u na. ⁸ Konelius nan tuk bi waah kan pu na mɔmɔk, le ki tun bi, ke bi buen Jɔpa aatiŋ ni.

⁹ Naah woln kitaak na, le bi bi nsan ni, ki peen Jɔpa aatiŋ ni. Nwiin kaasisik ni, le Piita jon kidiik paab † u ti mee Uwumbɔr. ¹⁰ Le nkon chuu u, le u ban u ji tijikaar. Baah bi mɔn bisaa ke bi tii u na, ¹¹ le u danŋ tidanŋ ki kan kitaapaak chuu piir, ki kan tiwan nibaa sunn ni kitiŋ. Ni nan naahn likekeln ki pee. Le bi joo ikekefeen inaa pu, ki sunn ni kitiŋ. ¹² Ipeel, ni iwaa, ni tiwan nimɔk baar kitiŋ na, ni inyoon mɔmɔk aabɔn nan bi likekeln ngbaan pu. ¹³ Le nneel len ke, "Piita, fii, ki ku ki nɔmɔ." ¹⁴ Le Piita bui ke, "Ndindaan, aayii. Maa kee nɔman tiwan ni kɔ ke nee na."

¹⁵ Le nneel ngbaan ki len ke, "Uwumbɔr yaa len ke aa ga nmaa ji tiwan ni na kan, aa taa bui ke ni kɔ." ¹⁶ Le ni nɔ kina nɔm mutaa. Le tiwan ngbaan gir buen paacham.

¹⁷ Le Piita dakl lik ke u bee lijnjiir aawan ngbaan aatataa. Ni nan nɔ u ilandak. N-yoonn ngbaan binib bi nyan ni Konelius do na baa binib, ki bee Simonn do, ki si mbisamɔb chee, ¹⁸ le ki teen ke, "Simonn Piita bi do oo?"

¹⁹ Le Piita laa beenin bi kidiik paab, ki bi dak lijnjiir aawan ngbaan aatataa. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan bui u, "Lik, bijab bitaa fuu ni do, ki ban si. Min le tun ni bi. ²⁰ Fii ki sunn ni, ki dii bi, ki taa joo beeni." ²¹ Le Piita sunn ni kitiŋ, ki bui bijab ngbaan, "Min le ye unii u ni ban na. Ni chuun kinye?"

²² Le bi bui u, "Konelius, u ye butɔb aajab nkub aaninkpel na le tun ni timi. U ye unibamɔnn u pak Uwumbɔr na. Juu yaab mɔmɔk pak u sakpen. Le Uwumbɔr aatuun mubaa tuk u ke u yin si, ke aa dan udo, u nan pel saah ga len pu na." ²³ Le Piita bui bi ke bi koo ni, le ki chann bi tichann. Le bi doon udo.

Naah woln kitaak na, le u gor ki dii bi. Le Yesu aanib bi nan bi Jɔpa aatiŋ ni na bibaa mu dii u. ²⁴ Ki woln kitaak, le bi fuu Siisarea aatiŋ ni. Le Konelius nan yin waamaal, ni ujtiib dan udo, ki nan ka kii Piita. Le Piita ti fuu ki koo bi chee. ²⁵ Waah koo ni na, le Konelius dan nan gbaan unimbiin ni, ki doon u. ²⁶ Le Piita fiin u, ki bui u, "Fii sil. M po ye unibɔn la." ²⁷ Piita nan beenin bi len u chee le ki ti koo kidiik ni, ki kan binib pam kuun nima chee. ²⁸ Le Piita bui bi, "Ni nyi ke timi Juu yaab aakaal aa kii ke ti mann binib bi kaa ye Juu yaab na,

† : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idɔ paan puln tidir paab, le ki di titan por biin. Bi nan maa njibimbin le ki taa joi kidiik aapaacham.

kaa kii ke ti kpaan bi chee. Le Uwumbor mu mək mi ke m taa li dak ke unii ubaa kə. ²⁹ Nima pu na, naah yin mi pu na, le m dan, kaa yii. Ni yin mi ba pu?"

³⁰ Le Konelius bui u, "Daanab na, tikur titaa kijook wəb, kinakookona, le m nan bi maadiik ni, ki bi mee Uwumbor. Maah bi mee Uwumbor na, le m kan uja u pee likekeln li wiin chain na si nnimbiin ni ³¹ ki bui ke, 'Konelius, Uwumbor njon saameel, ki teer saah ter bigim pu na. ³² U ban ke aa cha binib buen Jopa aatiŋ ni, bi ti yin ni uja u bi nima aan bi yin u ke Simonn Piita na, ke u koo ugbanjab ubaa do, bi yin u ke Simonn na. Waadichal bi nnyusakpem na aagbaan.' ³³ Waah tuk mi kina na, libuul ngbaan ni le m tun binib bi ti yin si. Saah dan pu na, ni njan. Dandana wee, ti mək bi do, Uwumbor aanimbiin ni. Ti ban ti njon tibor ti Tidindaan tuk si ke aa tuk timi na."

Piita aah tuk Konelius mam Uwumbor aabor pu na

³⁴ Le Piita bui bi, "M bee ke ni ye mbamən ke Uwumbor aa pak ubaa ki jer uken. U po pak ti mək la. ³⁵ Njinibol mək ponn ni, unii yaa bi, ki pak Uwumbor ki tun lituln li njan na kan, u piir Uwumbor aasui. ³⁶ Ni nyi ke Uwumbor tuk Israel yaab tibonyaan. Tibonyaan tee le ye ke Uwumbor ga tii bi nsuudoon Yesu Kristo pu. Uma le ye ti mək Aadindaan. ³⁷ Jonn nan tuk binib ke bi yaa kpeln baabimbin kan, u ga muin bi nnyun ni. N-yoonn ngbaan aah jer na, le Yesu u ye Nasaref aatiŋ aani na piin ki bi tun waatun Galilee aatiŋ ni, ki bə dii Judea aatiŋ mək ni. ³⁸ Ni nyi waabor. Uwumbor nan nyan u, ki di Waafuur Nyaan gbiin u ki tii u mpək, ki nan bi u chee. Uwumbor aah bi u chee na, le u buen njepepel mək, ki tun lituln li njan na, ki cha binib bimək nan bi kinimbəŋ aarjaal ni na kək. ³⁹ Ti kan waah nani tiwan nimək Jerusalem ni Juu yaab aatiŋ mək ponn ni na. Le bi kpa u ndəpuinkoo pu, ki ku u. ⁴⁰ Iwiin itaa daal, le Uwumbor fikr u nkun ni, ki cha binib kan u. ⁴¹ Naa ye binib mək le kan u. Uwumbor nyan timi le ke ti kan u, ki li ye waaseer-aadam. Waah fikr nkun ni na, ti ni u kpaan jin tijikaar, ki kpaan ki nyu nnyun. ⁴² U tuk timi ke ti buen njepepel mək, ki ti tuk binib waabor, ki ji seeraa ke Uwumbor nyan u, u ti ji binifuub ni bitekpiib tibor. ⁴³ N-yaayoonn na, Uwumbor aabənabtiib mək nan len Yesu aabor, ke unii umək gaa u ki kii na, Uwumbor ga di cha pinn u, uma Yesu aayimbil pu."

⁴⁴ Tə, Piita aah laa bi len kina na, le Uwumbor Aafuur Nyaan sunn ni ki nan gbiin binib bimək njon waah len pu na. ⁴⁵ Yesu aanib bi nyan Jopa ki dii Piita na nan ye Juu yaab, le ni gar bi pam, ba pu? Uwumbor di Waafuur Nyaan tii binib bi kaa ye Juu yaab na mu, ⁴⁶ le bi njon bi len iliin yayan ki nyunni Uwumbor. ⁴⁷ Tə, Piita bui ke, "Uwumbor di Waafuur Nyaan tii binib bimina, ke waah tii timi pu na. Ubaa ga nmaa len ke ti taa muin bi nnyun ni ii?" ⁴⁸ Waah len kina na, le u bui bi ke bi muin

bi nnyun ni, Yesu Kristo aayimbil pu. Tə, Konelius mam nan gar Piita ke u nja bi chee iwiin ilee.

Piita aah tuk Yesu aanib tibor ngbaan pu na

11 Yesu aakpambalb ni Judea aatiŋ aanib bi nan gaa Yesu ki kii na, nan njon ke binib bi kaa ye Juu yaab na mu gaa Uwumbor aabor. ² Le Juu yaab bibaa len ke binib bi kaa ye Juu yaab na yaa gaa Uwumbor aabor kan, ni njan ke bi gii njichakpan. Le Piita ki gir buen Jerusalem. Waah ti fuu nima na, le Juu yaab ngbaan kpak u kinikpakpak, ³ ke ba nja u mann binib bi kaa ye Juu yaab na, ki jin bi chee tijiir, Juu yaab aah ko pu na.

⁴ Le Piita njeer tibor mək aah piin ki ti saa pu na, ki tuk bi:

⁵ "M nan bi Jopa aatiŋ ni, ki bi mee Uwumbor, le ni nja mi ke tidan pu na, le m kan tiwan nibaa nyan ni paacham. Ni naahn likekeln, ki pee. Le bi joo ikekefeen inaa pu, ki sunn ni kitiŋ m chee. ⁶ Le m lik ni mbamən, ki kan tiwakor, ni ipeel, ni iwaa, ni tiwan nimək baar kitiŋ na, ni inyoon, ni pu. ⁷ Le m njon nneel len ke, 'Piita, fii, ki ku ki njeŋ. ⁸ Le m len ke, 'Ndindaan, aayii. Maa kee nman tiwan ni kə ke nee na.' ⁹ Le nneel ngbaan ki len paacham ke, 'Uwumbor yaa len ke aa ga nmaa ji tiwan ni na kan, aa taa bui ke ni kə.' ¹⁰ Le ni nja kina nfum mutaa. Le tiwan ngbaan ki gir buen paacham. ¹¹ Libuul ngbaan ni le bijab bitaa fuu ni maah bi lidichal li ni na aabisaməb chee. Bi nan nyan ni Siisarea aatiŋ ni la. Konelius le tun ni bi, ke bi nan yin mi. ¹² Le Uwumbor Aafuur Nyaan bui mi, 'Dii bi, ki taa joo beeni.' Le m dii bi. Le Yesu aanib bilooob bimina mu dii mi, le ti buen Siisarea aatiŋ ni, ki ti fuu ki koo Konelius do. ¹³ Le Konelius tuk timi ke u nan kan Uwumbor aatuun si udo ki tuk u ke u cha binib buen Jopa aatiŋ ni, ki ti yin uja ubaa, bi yin u ke Simonn Piita, ¹⁴ u ga tuk u tibor ti ga cha u ni waachiln ponn ni aanib mək nmar na. ¹⁵ Le m piin ki bi tuk bi Yesu aabor. Maah laa bi tuk bi na, le Uwumbor Aafuur Nyaan sunn ni bi pu, ke mu aah nan sunn ni ti pu njan pu na. ¹⁶ Le m teer ke Tidindaan nan tuk timi ke, 'Jonn nan muin binib nnyun ni. Mma ga gbiin nimi Uwumbor Aafuur Nyaan.' ¹⁷ Tə, Uwumbor di Waafuur Nyaan tii timi bi gaa Tidindaan Yesu Kristo ki kii na, le ki tii binib bi kaa ye Juu yaab na mu, ke waah tii timi pu na. M mu ye nja ki ga nmaa yii Uwumbor?"

¹⁸ Juu yaab ngbaan aah njon Piita aah len pu na, le baa ki kpak u. Bi nan nyun Uwumbor, le ki bui ke, "Kina pu na, Uwumbor cha binib bi kaa ye Juu yaab na mu kpeln baabimbin ki kan liməfal."

Binib aah gaa Yesu ki kii Antiok aatiŋ ni pu na

¹⁹ Tə, binib bi ku Stiifen na nan muk Yesu aanib ki nani bi falaa. Le bi yaa, ki buen ntim mək ni, ki ti saa Fonisia aatiŋ ni, ni Saiprus aatiŋ ni, ni Antiok aatiŋ ni, ki joo Yesu aabor tuk Juu yaab baanja. ²⁰ Le Yesu aanib

bibaa, bi nyan ni Saiprus aatiŋ ni, ni Sairene aatiŋ ni na mu buen Antiok aatiŋ ni, ki ti tuk binib bi kaa ye Juu yaab na mu Tidindaan Yesu aabɔnyaan. ²¹ Tidindaan aapɔɔn nan bi bi chee, le binib pam gaa Tidindaan ki kii, ki kpeln baabimbin, ki dii waasan.

²² Yesu aanib bi nan bi Jerusalem na ŋun bi pu. Nima pu le bi tun Banabas ke u buen Antiok aatiŋ ni. ²³ U nan ye unibamɔnn, ki gaa Yesu ki kii mbamɔm, ki gbii Uwumbɔr Aafuur Nyaan. Le u di ti fuu nima. Waah ti fuu nima, ki kan Uwumbɔr aah san binib ngbaan kinimbaak pu pu na, le ni ŋa u mpopiin. Le u sur bi mɔmɔk ke bi cha binibil li man bi dii Tidindaan aasan mbamɔm. Le binib pam gaa Tidindaan ki kii ki kpee waanib pu.

²⁵ Le Banabas buen Tasus aatiŋ ni, u ti ban ɔɔɔ, ²⁶ le ki ti kan u, ki di u dan Antiok aatiŋ ni. Libimɔln le Banabas, ni ɔɔɔ, ni Yesu aanib nan kuuni nima chee; le bi tuk binib pam Uwumbɔr aabɔr, Antiok aatiŋ ni, le bi naan Yesu aadidiliib liyimbil lee, ke Kristo Yaab.

²⁷ N-yoonn ngbaan le Uwumbɔr aabɔnabtiib bibaa nyan ni Jerusalem, ki dan Antiok aatiŋ ni. ²⁸ Bi yin ubaa ke Agabus. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha u len ke nkon sakpem ga lir dulnyaa wee ponn ni. Ubɔrkpaan Klɔdius aayoonn le mu nan lir. ²⁹ Agabus aah len kina na, le Yesu aadidiliib len ke bi mɔmɔk ga tii ŋimombil, baah ga ŋmaa tii pu na, ki di tii Yesu aanib bi bi Judea aatiŋ ni na. ³⁰ Le bi mɔmɔk tii kina. Le Banabas ni ɔɔɔ di ŋimombil ngbaan buen Judea, ti di tii Yesu aanib aaninkpiib.

Ubɔr Herod aah ŋa Yesu aanib falaa pu na

12 N-yoonn ngbaan le Ubɔr Herod piin ki bi ŋani Yesu aanib bibaa falaa. ² U cha binib di kijaak aajuk ku Jems u ye ɔɔnn aakpel na. ³ Waah ŋa kina na, le ni piir Juu yaab aasui. Nima pu le u cha binib chuu Piita mu. Ni nan ye n-yoonn mu Juu yaab ji Lakr-ŋer aajim † ki ŋmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na. ⁴ Baah chuu Piita na, le bi di u ŋa kiyondiik ni. Le butɔb aajab kipiik ni biloob si kii u. Binaa yaa kiir ki ti saa tikur titaa kan, le binaa mu nan gaa. Ubɔr Herod nan len ke Lakr-ŋer aajim ngbaan yoonn yaa ŋer kan, u ga nyan Piita kiyondiik ni, ki di u siin Juu yaab aanimbiin ni, ki ji u tibɔr. ⁵ Piita aah laa bi kiyondiik ni na, le Yesu aanib mu nan bi mee Uwumbɔr linimaln, ki tii u.

Uwumbɔr aatuun aah nyan Piita kiyondiik ni pu na

⁶ Kinyeek ngbaan yaa woln kan, Ubɔr Herod ga nyan Piita ki ji u tibɔr. Le Piita ɔɔ geen bikikiirb bilee aakaasisik ni. Bi nan di tikululn buu ŋŋaal mɔmɔk ilee, ki di tibaa gbin dar ukikiir wee, ki di tiken gbin dar uken. Le bikikiirb biken si kii mbisamɔb chee. ⁷ Kinyeek ngbaan, le Tidindaan aatuun dan ki nan sil u chee. Le nwiin woln kidiik ponn ni. Le u gbaa finn Piita, ki bui u ke, "Fii

† : Israel yaab nan ji Lakr-ŋer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

sil mala mala." Waah len kina na, le tikululn ngbaan chuu leer lir. ⁸ Le Tidindaan aatuun ngbaan bui u, "Di saagbapapaln buu aachaŋ, ki di saanaatak taŋ." Le Piita ŋa kina. Le u ki bui u, "Di saakekeln peen, ki dii mi." ⁹ Le Piita dii u ki buen, ki dak ke ni ye tidan la. Waa dak ke ni sil ye ibamɔn. ¹⁰ Baah cha na, le bi ŋer ukikiir ubaa, ki ki foor, le ki ki ŋer uken, ki ti fuu tikur aajaalen u lek lipaal aabisamɔb na. Le jaalen ngbaan piir ubaa pu. Le bi nyan, ki ɔɔ dii nyan mubaa. Libuul ngbaan ni le Tidindaan aatuun ngbaan buen, ki cha Piita.

¹¹ Le Piita aanibil woln. Le u len ke, "M bee ke ni sil ŋa kina. Tidindaan tun ni waatuun ke u nan nyan mi Ubɔr Herod aanaal ni, ki nyan mi Juu yaab aah ban bi ŋa mi pu na ni."

¹² ɔɔ, Piita nan bee waabɔr aah bi pu na, le ki buen Mari, u ye ɔɔnn Mak aana na do. Kinipaak nan bi nima, ki bi mee Uwumbɔr. ¹³ Le Piita kpaar lipaal aajaalen. Le ututunn u ye upii aan bi yin u ke Roda na, dan nan lik udaan u kpaar jaalen na, ¹⁴ le ki bee Piita aaneel. Le ni ŋa u mpopiin sakpen. Le u gir buen biken chee, kaa piir jaalen, ki ti tuk bi ke Piita si lipaal. ¹⁵ Le bi tuk u ke u waar la. Le u beenin len ke ni ye mbamɔn. Le bi bui u ke ni ga li ye Piita aawiin la.

¹⁶ Le Piita beenin si kpaar jaalen. Le bi piir jaalen, ki kan u. Baah kan u na, le ni gar bi sakpen. ¹⁷ Le Piita yoor ŋŋaal ki nyii bi pu, ke bi ŋmin, le ki tuk bi Tidindaan aah ŋa pu ki nyan u kiyondiik ni na, ki bui bi ke bi tuk Jems ni Yesu aanib biken. Piita aah len kina na, le u siir buen nibaa chee.

¹⁸ Kitaak aah woln na, le bikikiirb ngbaan aapobil yuk. Le bi baa ɔɔb budabu ŋa Piita na. ¹⁹ Le Ubɔr Herod bui bi ke bi ban u. Le bi ban u, kaa kan u. Le Herod yin bikikiirb ngbaan, ki nan baa bi tibɔr ngbaan, le ki len ke baabɔr bii, ki ku bi.

ɔɔ, Herod nan nyan Judea aatiŋ ni, ki buen Siisarea aatiŋ ni, ki ti yunn nima siib.

Ubɔr Herod aah kpo pu na

²⁰ Herod nan gee liŋuul ki ŋa Taya aatiŋ aanib, ni Saidonn aatiŋ aanib pu. Le bi mɔmɔk kuun ki buen u chee. Bi nan puen buen uja ubaa chee la. Bi yin u ke Blastus, u ye Herod aatutum aaninkpel la. Le Taya aanib ni Saidonn aanib buen u chee bi ti ɔɔnn u kijptiik, le ki nin buen Ubɔr Herod chee, ki ti mee u ke u taa cha bi li kpa kijaak. Bi gaal baajikaar Ubɔr Herod aatiŋ ni la. Nima pu na, baa ban ke bi li kpa kijaak.

²¹ Le Herod siin nwiin mundaln bi ga kuun ɔɔb na. Liyaadaal le u di waabɔrkekeln peen, ki kal waabɔrjal pu, le ki len bi chee tibɔr. ²² Waah len tibɔr pu na, le bi mɔmɔk tar ke, "Ni ye Uwumbɔr aaneel la, naa ye unibɔn." ²³ ɔɔ, libuul ngbaan ni le Tidindaan aatuun cha iween chuu u; ba pu? waa tii Uwumbɔr lisil. Le ŋjipaambil ŋman u, le u kpo.

²⁴ ɔɔ, Uwumbɔr aabɔr nan moo mooni ŋjipepel mɔmɔk. Le binib too kpaee ki gaal i.

²⁵ Banabas ni Ɔɔɔ ma kan, baah nan di ŋimombil tii Yesu aanib aaninkpiib na, le bi di Ɔɔnn Mak nyan Jerusalem ni, ki labr buen Antiok aatiŋ ni.

Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah nyan Banabas ni Ɔɔɔ pu na

13 Yesu aanib bibaa nan bi Antiok aatiŋ ni. Bi ponn ni bibaa nan ye Uwumbɔr aabɔnabtiib, bibaa mu nan ye Yesu aabɔr aamɔmɔkb. Bi yin ubaa ke Banabas, ki yin uken ke Simeonn, ki ki yin u ke Unibɔmbɔn, † ki yin uken ke Lusius, u nan ye Sairene aatiŋ aanii na, ki yin uken ke Manaenn u Ubɔr Herod aate nan kpiin u na, ki yin uken ke Ɔɔɔ. ² Le bi mɔmɔk dooni Uwumbɔr ki lul bumɔb. Baah ŋani kina na, le Uwumbɔr Aafuur Nyaan tuk bi ke bi nya Banabas ni Ɔɔɔ bi ti tun waah siin bi lituln li na.

³ Le Yesu aanib lul bumɔb, ki mee Uwumbɔr, ki di biŋaal paan bi pu, le ki cha bi buen.

Banabas ni Ɔɔɔ aah ŋa pu Saiprus aatiŋ ni na

⁴ Ɔɔ, Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah tun Banabas ni Ɔɔɔ pu na, le bi buen, ki ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Selusia, le ki koo buŋɔb ni, ki puur ki ti fuu lidikl pu, bi yin lidikl ngbaan ke Saiprus, ⁵ le ki fuu kitiŋ ki bi lidikl ngbaan paab na, bi yin ki ke Salamis. Baah fuu nima na, le bi koo Juu yaab aameen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Ɔɔnn Mak mu nan dii bi, ki ter bi.

⁶ Le bi ki buen lidikl ngbaan aapepel liken wɔb, ki ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Pafos. Baah ti fuu nima na, le bi kan ubɔɔ ubaa, bi yin u ke Bariyesu. U nan ye Juu yaab aanii le ki ŋmann ke u ye Uwumbɔr aabɔnabr la. ⁷ Lidikl ngbaan aatim aaninkpel mu nan bi nima, bi yin u ke Sejius Ɔɔɔɔ. U nan ye unii u kpa nlan na la. Ubɔɔ ngbaan aajɔ le nan bi na. Le uninkpel ngbaan yin Banabas ni Ɔɔɔ ke bi dan u chee, ki ban u ŋun Uwumbɔr aabɔr. ⁸ Ubɔɔ ngbaan aayimbil leler nan ye Elimas la. Elimas aatataa le ye ke ubɔɔ. Le u kpak Banabas ni Ɔɔɔ kinikpakpak, ki Ɔɔɔni ubaa ke uninkpel ngbaan taa gaa Yesu ki kii. ⁹ Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan fir Ɔɔɔ, u bi duln u ke Ɔɔɔ na pu, le u lik Elimas mbamɔm, ¹⁰ le ki bui u, "Sin u ye kinimbɔn aajapɔɔ na, aa ye litunyaan mɔmɔk aadin la, ki ŋmanni binib n-yoonn mɔmɔk, ki kpa mbiin sakpen, ki ban aa bii Tidindaan aasan mu tok na. ¹¹ Uwumbɔr ga daa aatafal, ki cha aa jɔb, kaan ki li waa, ki ti saa n-yoonn mu Uwumbɔr gee na."

Libuul ngbaan ni le likpakpal bɔmbɔln biin unimbil pu, le u jɔb, ki chuun mann gonni ki ban unii u ga chuu uŋaal ki dar u na. ¹² Uninkpel ngbaan aah kan kina, ki bae Tidindaan aah bi pu na, le ni gar u pam. Le u gaa Yesu ki kii.

Ɔɔɔ aah moon Uwumbɔr aabɔr Antiok aatiŋ ni pu na

¹³ Ɔɔɔ mam nan nyan Pafos aatiŋ ni, le ki koo buŋɔb ni, ki ti puur, ki ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Pega, ki bi Pamfilia aapepel ni la. Baah ti fuu nima na, le Ɔɔnn Mak gir buen Jerusalem ki cha bi. ¹⁴ Le bi nyan Pega aatiŋ ni, ki buen ti fuu Antiok aatiŋ ki bi Pisidia aapepel ni na. Juu yaab aakpaakool daal, le bi koo kal mmeen aadiik ni. ¹⁵ Le unii ubaa karn Uwumbɔr Aagban ponn ni. U karn Moses ni Uwumbɔr aabɔnabtiib aah nan ŋmee pu na. Waah karn doo na, le mmeen aadiik aaninkpiib tun unii bi chee, ke u ti tuk bi ke bi yaa ban bi tuk binib tibɔr ti ga Ɔɔɔ bitaakpab na kan, bi tuk bi.

¹⁶ Le Ɔɔɔ fii sil ki yoor uŋaal ki len ke, "Israel yaab, ni nimi bi kaa ye Israel yaab ki pak Uwumbɔr na, li pel man: ¹⁷ Timi Israel yaab Aawumbɔr nan nyan tiyaajatiib. Bi nan ye bicham le Ijpt aatiŋ ni. Baah bi nima na, le Uwumbɔr ter bi, ki cha bi Ɔɔr. Le Uwumbɔr nyan bi Ijpt aatiŋ ni, ki mɔk Ijpt aatiŋ aanib waapɔɔ sakpiin. ¹⁸ Ŋibin imonko ilee le Uwumbɔr kpiin tiyaajatiib timoor ni, ¹⁹ le ki nin jenn nyan ŋinibol ŋilole Kanaann aatiŋ ni, ki di kitiŋ ngbaan yakr ke lifaal na tii bi. Buyoonn bi nan koo Ijpt aatiŋ ni na, ki ti saa bundaln bi nan gaa Kanaann aatiŋ na, nan ye ŋibin ikui inaa ni piinmu la.

²⁰ "N-yoonn ngbaan le u tii bi bibɔjirb, bi li joo bi, ki ti saa waabɔnabr Samuel aayoonn. ²¹ N-yoonn ngbaan le bi len ke bi ban ubɔr, u li joo bi. Baah len kina na, le Uwumbɔr nyan Ɔɔɔ, u nan ye Kis aajapɔɔ na, u li ye baabɔr. U nan ye Benjaminn aanibol ponn ni aanii, ki nan joo bi ŋibin imonko ilee la. ²² Nee aapuwɔb le Uwumbɔr nyan u bi chee, ki di David ŋa baabɔr, ki len ke, 'David u ye Jese aajapɔɔ na bi maah gee pu na. U ga li ŋani maah gee pu na mɔmɔk.' ²³ Ɔɔ, Uwumbɔr nan puu tipuur ke u ga tun unii Israel yaab chee, ke u gaa bi lii. Yesu le u tun ni u bi chee, ke u gaa bi lii. Uma le ye Ubɔr David aayaabil ubaa. ²⁴ Ɔɔnn u nan muini binib nnyun ni na nan loln nsan ki fuu ni, le Yesu nin paan ni. Yesu aah kaa nan kee piin waatuln na, le Ɔɔnn tuk Israel yaab ke bi yaa kpeln baabimbil kan, u ga muin bi nnyun ni. ²⁵ Ɔɔnn aah kaa nan kee tun waatuln doo na, le u baa bi, 'Ni dak ke m ye ŋma? Maa ye Kristo u ga gaa binib lii na. Uma le paan ni mpuwɔb. Maa ŋeer m chuu gbiln waanaatak aarmin.'"

²⁶ Ɔɔ, Ɔɔɔ nan ki bui bi, "Nnaabitiib, Abraham aayaabitiib, ni binib bi kaa ye Juu yaab ki pak Uwumbɔr na, timi chee le Uwumbɔr nan tun ni tibɔnyaan ke u ga gaa timi lii. ²⁷ Binib bi bi Jerusalem ni na, ni baaninkpiib aa nyi ke Yesu le ga gaa bi lii. Likpaakool mɔmɔk daal, bi karni Uwumbɔr Aagban ponn ni, Uwumbɔr aabɔnabtiib aah nan len pu na, kaa bee naatataa. Le bi jin Yesu tibɔr ki len ke waabɔr bii. Uwumbɔr aabɔnabtiib nan len ke bi ga ŋa kina. ²⁸ Juu yaab nan mee Pailat nsan ke bi ku Yesu. Bi mu aa kan waataani ki ga ŋmaa len ke u ŋeer bi ku u. ²⁹ Ni ŋmee Uwumbɔr Aagban ponn ni baah ga nan ŋa Yesu pu ki ku u na. Le bi nan

† : Baaliin ni, bi yin Unibɔmbɔn ke Niger.

ɳani naah ɳmee pu na mɔmɔk, le ki nyan u ndɔpuinkoo pu, ki di u sub kitakpaluɳ ni. ³⁰ Le Uwumbɔr fikr u nkun ni. ³¹ Le u di ubaa mɔk binib bi nan dii u Galilee ki nan saa Jerusalem na. Le bi kan u iwiin pam. Dandana wee, bima le ye waaseeraadam, ki tuk Juu yaab waabɔr. ³² Timi le joo ni tibɔnyaan ngbaan nan tuk nimi. Uwumbɔr nan puu tipuur tii tiyaajatiib. Timi le ye tiyaajatiib aayaabitiib. Waah puu tipuur ti tii tiyaajatiib na, u gbiin tipuur ngbaan dandana wee tii timi, ki fikr Yesu nkun ni. Uwumbɔr aalahn aagbanɳ ponn ni, ɳjiyl ɳjilee, le Uwumbɔr len Yesu chee ke, 'Sin le ye Maabo, din wee le m ma si.' †

³⁴ ɔ, Uwumbɔr ki bui ke:

'M ga sil ɳa tinyoor ti bi chain na ɳa ni pu, ke maah puu tipuur tii Ubɔr David pu na.' ††
Uwumbɔr ki len kigbanɳ kibaa ponn ni:

'Maan cha maabo u ye chain na aawon bur.'" ‡

ɔ, ɔɔɔ nan ki len ke, "Uwumbɔr aah len pu na, naatataa le ye ke u fikr Yesu nkun ni. Waan ki kpo. Waawon aan bur. ³⁶ Ubɔr David aah nan bi na, u nan tun Uwumbɔr aatuln, le ki ti kpo. Le bi sub u uyaajatiib chee, le u bur. ³⁷ Yesu u Uwumbɔr fikr u nkun ni na, uma aawon aa bur. ³⁸ Tijtiib, ti tuk nimi ke Uwumbɔr ga di cha nimi aatunwanbir pinn nimi Yesu pu. Binib bimɔk gaa Yesu ki kii na, Uwumbɔr ga di cha pinn bi, ki nyan bi baatunwanbir ni. Moses aakaal aa ɳmaa di cha pinn binib, kaa ɳmaa nyan bi baatunwanbir ni. Ti ban ke ni li nyi tibɔr timina mbamɔm. ⁴⁰ Uwumbɔr aabɔn-abtiib nan len ke Uwumbɔr len ke:

'Mbɔnyundam, lik, m bi tun lituln libaa nimi aayoonn. Unii yaa tuk nimi ke m tun lituln limina kan, naan tii naadii la.

Cha ni gar nimi man, aan ki bee yɔli.'" ††

ɔ, ɔɔɔ nan ki tuk bi, "Ni li nyi aan Uwumbɔr aabɔn-abtiib aah len pu na, ni taa ɳa nimi."

⁴² ɔɔɔ aah len doo na, le u ni Banabas nyan ni mmeen aadiik ni. Baah nyan ni na, le binib bui bi ke likpaakool li choo na daal bi ki gir ni, ki nan ki tuk bi tibɔr ngbaan. ⁴³ Binib mɔmɔk aah nyan mmeen aadiik ni na, le Juu yaab, ni binib bi nan kpeln ki dii Juu yaab aasan na pam nan dii ɔɔɔ ni Banabas. Le ɔɔɔ ni Banabas len bi chee ki tuk bi ke Uwumbɔr aah san bi kinimbaak pu na, bi li beenin dii waasan.

⁴⁴ ɔ, likpaakool li paan ni na daal, le binib bimɔk bi kitiɳ ngbaan ni na nan kuun ni bi nan ɳun Tidindaan aabɔr. Ubaabaa baanja le nan gur linampal. ⁴⁵ Juu yaab aah kan kinipaak ngbaan kuun kina na, le bi kpa lipipoln sakpen, ki kpak ɔɔɔ kinikpakpak, ki seei u. ⁴⁶ Le ɔɔɔ ni Banabas kpa lipobil ki bui Juu yaab ngbaan, "Ni ɳan ke ti puen tuk nimi Uwumbɔr aabɔr. Le ni yii, kaa kii, kaa dak ke ni ɳeer ni kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. Kina pu na, ti ga di cha nimi, ki tuk binib bi kaa ye Juu yaab na Uwumbɔr aabɔr. ⁴⁷ Uwumbɔr tuk timi waagbanɳ ponn ni ke ti ɳa kina. U nan len ke,

† : Lik Ilahn 2.7. †† : Lik Aisaya 55.3. ‡ : Lik Ilahn 16.10. †† : Lik Habakuk 1.5.

'M nyan si la, ke aa woln binib bi kaa ye Juu yaab na aanimbil,

ki tii dulnyaa wee ni aanib mɔmɔk nsan ke bi ɳmar.'" ††

⁴⁸ ɔ, binib bi kaa ye Juu yaab na aah ɳun baah len pu na, le bi kpa mpopiin sakpen, le ki bui ke Uwumbɔr aabɔr ɳan sakpen a. Le binib bi Uwumbɔr nyan bi ke bi kan limɔfal li kaa kpa ndoon na gaa Yesu ki kii.

⁴⁹ Le Uwumbɔr aabɔr moon itingbaan mɔmɔk ni. ⁵⁰ Le bipiib bi kpa mpɔkɔn ki pak Uwumbɔr na bi kitiɳ ngbaan ponn ni. Kitiɳ ngbaan aaninkpiib mu nan bi. Le Juu yaab ɳa, ki cha bi ɳma tijar ɔɔɔ ni Banabas pu, ki ɳa bi falaa, ki nyan bi baatiɳ ni. ⁵¹ Le ɔɔɔ ni Banabas kpaar bitaa aatatan lii nima, ni ye nsurm le ki tii bi, ki nyan ni nima, ki buen kitiɳ kibaa ni, bi yin ki ke Ikonium. ⁵² Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin binib bi gaa Yesu ki kii Antiok aatiɳ ni na. Le bi nan kpa mpopiin pam.

ɔɔɔ mam aah buen Ikonium aatiɳ ni pu na

14 ɔɔɔ ni Banabas nan ti fuu Ikonium aatiɳ ni, ki koo mmeen aadiik ni, ki kpa mpɔkɔn ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Nima pu na, binib pam nan gaa Yesu ki kii, bi ye Juu yaab, ni bi kaa ye Juu yaab na mu. ² Le Juu yaab bibaa yii Uwumbɔr aabɔr, ki bii Yesu aanib, ki cha binib bi kaa ye Juu yaab na bibaa gee liɳuul bi pu. ³ Le ɔɔɔ ni Banabas nan bi nima ki yunn, ki nan kpa lipobil ki tuk binib Tidindaan aabɔr, ke u gee bi. Le Tidindaan cha bi tun liɳinjiir aatun, ki mɔk ke baah len pu na, ti gbi. ⁴ Le kitiɳ ngbaan aanib aa kpa kimɔbaan. Bibaa nan si Juu yaab aapuwɔb, biken mu si Yesu aakpambalb aapuwɔb.

⁵ Le Juu yaab ni baaninkpiib, ni binib bi kaa ye Juu yaab na bibaa kpokl ke bi ga ɳa Yesu aakpambalb bakaa ki mae bi ɳitakpal. ⁶ Le Yesu aakpambalb ɳun baah ban bi ɳa bi pu na, ki san ɳmar, ki buen Listra aatiɳ ni, ni Debe aatiɳ ni, ni itingbaan i bi nima na. Listra aatiɳ, ni Debe aatiɳ mɔmɔk bi Likonia aapepel ni la. ⁷ Le bi tuk nima chee aanib tibɔnyaan ngbaan.

Baah mae ɔɔɔ ɳitakpal Listra aatiɳ ni pu na

⁸ Uja ubaa nan bi Listra aatiɳ ni, le utaafar faan. Una aah nan ma u na, u nan ye uwɔb la. Waa nan chuun. ⁹ U nan ka pel ɔɔɔ aah len pu na, le ɔɔɔ bee ke u gaa Yesu ki kii, nima le u ga ɳmaa tii u laafee. Le ɔɔɔ lik u sulm, ¹⁰ ki len mpɔkɔn pu, "Fii sil aataa pu." Le uja ngbaan fii yuk sil, le ki chuun gonni. ¹¹ Le kinipaak ngbaan kan ɔɔɔ aah ɳa pu na. Le bi teen Likonia aatiɳ aanib aaliin ponn ni, "Niwaa le kpaln binib ki dan ti chee do." ¹² Le bi yin Banabas ke Seus. ††† ɔɔɔ nan len tibɔr jer Banabas. Nima pu le bi yin u ke Hemes. †††† Li-waal Seus aadichal nan bi kitiɳ ngbaan aagoln aabisamɔb chee la. Le unii u toor kitork tii li-waal ngbaan na joo ni inaaja ni nsupuun ki di dan kitiɳ ng-

†† : Lik Aisaya 49.6. ††† : Seus nan ye li-waal sakpeln libaa la. †††† : Hemes nan ye li-waal li bi bui ke li len tibɔr sakpen na la.

baan aagoln aabisamɔb chee. U ni kinipaak ngbaan nan ban ke bi toor kitork tii Uwumbɔr aakpambalb Banabas ni Pɔɔl la.

¹⁴ Le Banabas ni Pɔɔl ɣun baah ban bi ɣa pu na. Baah ɣun kina na, le bi chuu kar baabɔkur, le ki san koo kinipaak ngbaan aakaasisik ni, ki tar ke, ¹⁵ “Njɔtiib, ba pu ni ɣani kina? Ti po ye binibɔm ke naah ye pu na la. Ti dan ti nan tuk nimi tibɔnyaan la. Di cha man, ki taa ki dii ɣiwa man. Nj ye fam la. Ni li dii Uwumbɔr u fu na. Uma le nan naan paacham ni kitij, ni nnyusakpem, ni tiwan mɔmɔk. ¹⁶ N-yaayoonn na, u nan cha ɣinibol mɔmɔk ɣani baah gee pu na. ¹⁷ N-yoonn mɔmɔk u mu ɣani nimi tiɣann, ki tii nimi utaal, ki cha tijikaar ɣani, ki kpiini nimi, ki cha ni kpa mpopiin, u mɔk nimi ke u bi.” ¹⁸ Le Pɔɔl ni Banabas len kina ki pɔɔni bibaa ke bi taa cha kinipaak ngbaan toor kitork ngbaan tii bi, le baa ki toor ki tii bi.

¹⁹ Le Juu yaab bibaa nyan ni Antiok aatiɣ ni, ni Ikoni-um aatiɣ ni, ki dan Listra aatiɣ ni, bi nan bii Pɔɔl ni Banabas ki cha binib gee liɣuul bi pu. Le bi mae Pɔɔl ɣi-takpal, ki dar fuul u nyan kitij ni, ki ti di bil, ki dak ke u kpo, le ki siir cha u. ²⁰ Le Yesu aadidiliib dan nan sil gob u. Baah sil gob u na, le u fii sil, ki labr buen kitij ngbaan ni.

Pɔɔl mam aah labr buen Antiok aatiɣ ni pu na

Kitaak aah woln na, le Pɔɔl ni Banabas siir buen Debe aatiɣ ni, ²¹ ki ti tuk nima chee aanib tibɔnyaan ngbaan. Le binib pam gaa ti, ki dii Yesu aasan. Le Pɔɔl ni Banabas nyan nima ki ki labr buen Listra aatiɣ ni, ni Ikoni-um aatiɣ ni, ni Antiok aatiɣ ki bi Pisidia aapepel ni na. ²² Baah dii ntim ngbaan ni na, le bi pɔɔk Yesu aanib aataakpab, ki toor tuk bi Uwumbɔr aabɔr, le ki tuk bi ke bi sil Yesu aachan ni, ke binib yaa ban bi koo Uwumbɔr aanaan ni kan, bi ga ji falaa sakpen le ki nin koo ni. ²³ Ntim mɔmɔk ni, bi nan leer Yesu aanib ponn ni bininkpiib ke bi li joo bi, le ki lul bumɔb, ki mee Uwumbɔr tii bi. Baah gaa Tidindaan ki kii na, le bi di bi ɣa uɣaal ponn ni, ke u li lik bi.

²⁴ Le bi bɔ dii Pisidia aatim ponn ni, ki ti ki fuu Pamfilia aapepel ni, ²⁵ le ki ti fuu Pega aatiɣ ni, ki tuk binib Yesu aabɔr, le ki buen Atalia aatiɣ ni. ²⁶ Baah ti fuu nima na, le bi koo buɣɔb ni, ki puur nnyusakpem ki gir buen Antiok aatiɣ ni, kitij ki bi nan nyan ni ki ni na. Baah nan ban bi nyan kitij ngbaan ponn ni na, Yesu aanib nan mee Uwumbɔr tii bi, ki di bi ɣa uɣaal ni, ke u ter bi waatuln ponn ni. Baah ti tun lituln ngbaan doo na, le bi ki gir ni nima.

²⁷ Baah fuu ni na, le bi yin Yesu aanib ke bi kuun ni, le ki tuk bi tiwan nimɔk Uwumbɔr cha bi ɣa na, ki tuk bi waah ɣa pu ki tii binib bi kaa ye Juu yaab na nsan ke bi gaa Yesu ki kii na. ²⁸ Pɔɔl ni Banabas nan ti bi nima, Yesu aadidiliib chee, ki yunn.

Baah kuun Jerusalem ponn ni pu na

15 Tɔ, bijab bibaa nan nyan ni Judea aatiɣ ni, ki dan Antiok aatiɣ ni, le ki nan tuk Yesu aanib ke bi yaa kaa gii ɣichakpan, Moses aakaal aah mɔk pu na kan, baan ɣmar. ² Le bijab ngbaan kpak Banabas ni Pɔɔl kinikpakpak sakpen tibɔr ngbaan pu. Nima pu na, bi mɔmɔk nan kii ke bi ga tun Pɔɔl ni Banabas ni binib bibaa aan bi buen Jerusalem, ki ti baa Yesu aakpambalb ni Yesu aanib aaninkpiib bi bi nima na, ki lik.

³ Yesu aanib nan ter bi, le bi gor ki buen. Baah cha na, le bi bɔ dii Fonia aatim ni, ni Samaria aatim ni, ke bi ti mann Yesu aanib, ki tuk bi ke binib bi kaa ye Juu yaab na mu gaa Yesu ki kii. Le ni tii bi mɔmɔk mpopiin sakpen. ⁴ Le Pɔɔl ni Banabas ti fuu Jerusalem. Baah ti fuu nima na, le Yesu aanib ni baaninkpiib ni Yesu aakpambalb doon bi ni mpopiin. Le Pɔɔl ni Banabas tuk bi tiwan nimɔk Uwumbɔr cha bi ɣa na, ki tuk bi waah ter bi pu na. ⁵ Le Farisii yaab bibaa, bi dii Yesu na, fii sil, le ki len ke binib bi kaa ye Juu yaab na yaa dii Yesu kan, ni ɣan ke bi gii ɣichakpan, ki kii Moses aakaal.

⁶ Le Yesu aakpambalb ni Yesu aanib aaninkpiib kuun tɔb chee, ke bi kpokl tibɔr ngbaan. ⁷ Baah kpokl ki ti yunn na, le Piita fii sil ki bui ke, “Nnaabitiib, ni nyi ke n-yoonn mu jer na Uwumbɔr nan lee mi ni ponn ni, ke m buen binib bi kaa ye Juu yaab na chee, ki ti tuk bi tibɔnyaan ngbaan, aan bi ɣun ki gaa Yesu ki kii.

⁸ Uwumbɔr u nyi binib mɔmɔk aasui ni aah bi pu na nan di Waafuur Nyaan tii binib bi kaa ye Juu yaab na, ke waah tii timi pu na. ⁹ Waah ɣa kina na, u mɔk ke u pak binib bi kaa ye Juu yaab na mu. Waa yakr timi. U po dak ke binib mɔmɔk ye tiwanbaan la. Baah gaa u ki kii na, le u finn bisui ni titunwanbir. ¹⁰ Nima pu na, ba pu ni muk bi, ki tɔɣni Uwumbɔr? Timi ni tiyaajatiib aah nan ban ti dii Moses aakaal na, ni nan pɔɔ ti chee. Taa ɣmaa dii. Ni bi ke lituln li nyuun na la. Ba pu ni ban ke Yesu aadidiliib ngbaan dii kina? ¹¹ Binib bi kaa ye Juu yaab na yaa gaa Tidindaan Yesu ki kii kan, waanim-baasaln pu le u ga gaa bi lii. Kina le u ga gaa ti mu lii.”

¹² Piita aah len kina na, le bi mɔmɔk ɣmin, ki pel Banabas ni Pɔɔl aah len pu na. Le bi tuk bi Uwumbɔr aah ɣa pu ki cha bi tun lijnjiir aatun binib bi kaa ye Juu yaab na aakaasisik ni na. ¹³ Banabas ni Pɔɔl aah len ti doo na, le Jems bui ke, “Nnaabitiib, li pel man. ¹⁴ Dandana wee, Simonn Piita tuk timi Uwumbɔr aah ɣa pu njan na, ki mɔk ke utafal bi binib bi kaa ye Juu yaab na ni, ki lee bi ponn ni binib bibaa, ke bi li ye waanib.

¹⁵ Uwumbɔr aabɔnabtiib nan len ke u ga ɣa kina. Ni ɣmee Uwumbɔr Aagban ponn ni ke

¹⁶ ‘Uwumbɔr len ke: Ubɔr David aanaan aah lir na, m ga gir ni aan ki nan fiin waanaan ngbaan.

M ga ɣa mu nnaanpɔm, ki cha mu sil mbamɔm.

¹⁷ Nima pu na, binib bi gur na ga li ban min Uwumbɔr. Njinibol ɣimɔk ye maanib na ga li ban mi.

¹⁸ Uwumbɔr le len kina.

N-yaayoonn na ki joo cha,
u nan tuk binib tibor timina.” †

¹⁹Jems nan ki bui ke, “M dak ke ti taa ki muk binib bi kaa ye Juu yaab ki kpeln baabimbini ki dii Uwumbor aasan na. ²⁰Cha ti nmee kigban tii bi, ki tuk bi ke bi taa ki nm kitork aanann, ki taa ki gor kidagook, ki taa ki nm tiwan ni bi tab ku ni na, ki taa ki nm nsin. ²¹Tiyaajatiib yoonn ki di nan saa din, bi tuk binib Moses aakaal ntim mwmk ponn ni. Likpaakool daal mwmk bi po karni Moses aakaal mmeen aadir ni.”

Baah nmee kigban ngbaan pu na

²²Jems aah len ti doo na, le Yesu aakpambalb, ni Yesu aanib mwmk, ni baaninkpiib kpokl ke bi ga nya bi ponn ni bijab bibaa, ki di kpee Pwl ni Banabas pu, ki tun bi Antiok aatin ni, bi ti di kigban ngbaan tii bi. Le bi nyan bijab bilee. Bi yin ubaa ke Judas Basabas, ki yin uken ke Sailas. Bijab bilee ngbaan nan ye biyidam le Yesu aanib ponn ni. ²³Le bi nmee kigban ki di tun bi, bi di buen ti tii binib bi kaa ye Juu yaab na. Bi nmee ke:

“Tinaabitiib bi kaa ye Juu yaab ki bi Antiok aatin ni, ni Siria aatin ni, ni Silisia aatin ni na, ti dooni nimi. Timi Yesu aakpambalb, ni Yesu aanib aaninkpiib dooni nimi. ²⁴Ti nun ke bijab bibaa nyan ti ponn ni, ki dan ni chee, ki ti tuk nimi tibor ti muk nimi ki na nimi ilandak na. Taa nan tuk bi ke bi tuk nimi kina. ²⁵Nima pu na, ti kuun tob ki kpaan kimobaan, ki nyan ti ponn ni bijab bilee, ke ti tun ni bi ni chee. Bi ni tijtiib Banabas ni Pwl, bi ti gee bi na, le ti ga tun ni bi ni chee. ²⁶Banabas ni Pwl nan di baamfal paan talmaa Tidindaan Yesu Kristo pu. ²⁷Bijab bi ti nyan bi na le ye Judas ni Sailas. Bi mu ga tuk nimi tibor ngbaan aah nmee pu na. ²⁸Ti ni Uwumbor Aafuur Nyaan kpaan kimobaan, kaa ban ti di nkaal mu kw na kpee nimi. ²⁹Ni nan ke ni taa ki nm kitork aanann, ki taa ki nm nsin, ki taa ki nm tiwan ni bi tab ku ni na, ki taa ki gor kidagook. Ni yaa kii kina kan, nima le nan. Uwumbor ter nimi.”

³⁰Le bi di kigban ngbaan tii Banabas mam, ke bi di buen Antiok aatin ni. Baah ti fuu nima na, bi nan kuun ni Yesu aanib mwmk, ki di kigban ngbaan tii bi.

³¹Baah karn kigban ngbaan ponn ni na, le ni na bi mpopiin. Ni nan ye tibor ti kw bitaakpab na la. ³²Le Judas ni Sailas, bi ye Uwumbor aabnabtiib na, tuk bi Uwumbor aabor pam ki kw bitaakpab, ki ter bi, bi li dii mbamkm. ³³Bi nan yunn nima siib. Baah nan yunn nima siib na, le bi chdi bi, ki gir buen Yesu aakpambalb chee. [³⁴Sailas ma nan gaar Antiok aatin ni.]

³⁵Pwl ni Banabas nan ti bi Antiok aatin ni, ni yunn siib. Le bi ni binib pam tuk binib Tidindaan aabnyaan, ki kw bi baah ga dii u mbamkm pu na.

Pwl ni Banabas aah yakr tob chee pu na

³⁶Naah yunn siib na, le Pwl bui Banabas, “Cha ti gir buen taah nan tuk binib Tidindaan aabor ntim mu mwmk ni na, ki ti mann Yesu aanib ki lik ke bi joo Yesu aabor kinye?” ³⁷Le Banabas ban ke Jwnn Mak dii bi.

³⁸Le Pwl aa kii; ba pu? baah nan bi Pamfilia aatin ni na, Jwnn Mak nan labr kun ki cha bi, kaa ki ter bi lituln na ponn ni. Nima pu na, Pwl aa nan kii ke u ki dii bi.

³⁹Le Pwl ni Banabas kpak kinikpakpak ki yakr tob chee, kaa ki dii tob. Le Banabas ni Jwnn Mak koo burjb ni, ki buen lidikl libaa pu, bi yin li ke Saiprus. ⁴⁰Le Pwl nyan Sailas ke u dii u. Le Yesu aanib mee Uwumbor tii bi, ki di bi na Uwumbor aangaal ni, u ter bi. Le bi buen, ⁴¹ki kw dii Siria aatin ni, ni Silisia aatin ni, ki kw Yesu aanib aataakpab, ki toor tuk bi Uwumbor aaliin.

Timoti aah dii Pwl ni Sailas pu na

16 Pwl mam nan ti fuu Debe aatin ni, ni Listra aatin ni. Le Yesu aadiir ubaa nan bi nima. Bi yin u ke Timoti. Una nan ye Juu yaab aabo la, ki mu gaa Yesu ki kii. Ute nan ye Griik aanii la. ²Yesu aanib bimk bi Listra aatin ni, ni Ikonium aatin ni na mwmk nan pak Timoti. ³Le Pwl ban ke Timoti li dii u. Juu yaab bimk bi nima na nan nyi ke Timoti aate ye Griik aanii la. Nima pu na, Pwl nan gii Timoti aachakpaln ke Juu yaab aah geei pu na, le ki cha u dii bi. ⁴Le bi kw dii ntim ngbaan ponn ni, ki mann Yesu aanib. Pwl mam aah nan bi Jerusalem ni na, le Yesu aakpambalb, ni Yesu aanib aaninkpiib bi nan bi nima na nan kpokl, binib bi kaa ye Juu yaab ki dii Yesu na aah ga na pu na. Le Pwl tuk bi baah nan kpokl ki len pu na, ke bi kii kina. ⁵Nima pu na, Yesu aanib aataakpab nan kw waasan ni. Idaa mwmk le binib biken mu gaal u ki kii, ki kpaee waanib pu.

Pwl aah dan tidan Troas aatin ni pu na

⁶Uwumbor Aafuur Nyaan aa nan kii ke Pwl mam buen Asia aatin ni ki ti tuk binib Yesu aabor. Le bi kw dii Frijia aatin ni, ni Galasia aatin ni, ⁷ki ti fuu Misia aatin mwmk, ki ban bi buen Bitinia aatin ni. Le Yesu Aafuur Nyaan aa kii. ⁸Le bi kw dii Misia aatin ni, ki ti fuu Troas aatin ni. ⁹Kinyeek ngbaan le Pwl dan tidan ki kan Masedonia aatin aanii ubaa si u chee ki ganji u ke u dan Masedonia aatin ni ki nan ter bi. ¹⁰Pwl aah dan tidan ngbaan kina na, le min Luk ni Pwl mam gor ke ti buen Masedonia aatin ni. Ti nan bee ke Uwumbor le yin timi ke ti buen ki ti tuk kiti ngbaan aanib tibnyaan na.

Upii Lidia aah gaa Yesu ki kii pu na

¹¹Ti nan koo burjb, Troas aatin ni, ki puur nnyusakpem na ki ti jer lidikl libaa, bi yin li ke Samotres. Naah woln kitaak na, le ti fuu Neapolis aatin ni. ¹²Le ti nyan burjb ni, ki chuun kiti ki ti fuu Filipi

† : Lik Amos 9.11-12.

aatiŋ ni. Ki ye Masedonia aatiŋ kibaa, ki ye kitisakpeŋ. Rom yaab nan bi nima, ki joo kitiŋ ngbaan. Ti nan bi kitiŋ ngbaan ponn ni, ki pii iwiin ilee. ¹³ Juu yaab aakpaakool daal, le ti nyan kitiŋ ngbaan ponn ni, ki buen limɔɔ aagbaan. Ti nan dak ke likpaakool daal mɔmɔk Juu yaab kuuni nima ke bi mee Uwumbɔr. Le ti kan bipiib kuun nima. Le ti kal ki tuk bi Uwumbɔr aaliin. ¹⁴ Upii ubaa nan bi nima ki ŋun taah len pu na. Bi nan yin u ke Lidia. U nan ye Tiataira aatiŋ aapii la, ki chuun kooŋ ŋitanyaan aakeken ŋi kpa kidaak na. U nan ye upii u pak Uwumbɔr na la. Le Tidindaan piir usui ke u pel mbamɔm, ki gaa Pɔɔl aah len pu na. ¹⁵ Le bi muin u ni waachiln ni aanib nnyun ni. Le u tuk timi, "Ni yaa dak ke m sil gaa Tidindaan ki kii kan, ni dan nan mann mi, ki li bi ndo." Le u gaŋ timi, le ti buen.

Baah di Pɔɔl mam ŋa kiyondiik ni pu na

¹⁶ Ti nan ki buen baah mee Uwumbɔr nin chee na. Taah cha na, le usapɔɔn ubaa ton timi nsan ni. U nan ye unaagbiibo la. Bininkpiib nan dii u, ki cha u tuk binib tiwan ni choo ki ga nan ŋa na aabɔr. Waah ŋani kina na, le u kan ŋimombil pam ki tii udindatiib. ¹⁷ Le u paan ni ti ni Pɔɔl aapuwaɔb, ki tar ke, "Bijab bimina le ye Uwumbɔr u kaa kpa ŋeen aatɔ na aanaagbiib. Bi tuk nimi naah ga ŋa pu ki ŋmar na." ¹⁸ Usapɔɔn ngbaan nan ŋani kina iwiin mɔmɔk. Waah ŋani kina na, le Pɔɔl gee liŋuul, ki fenn lik u, ki tuk bininkpiib bi dii u na, "M tuk nimi Yesu Kristo aayimbil pu, nya u ni man." Libuul ngbaan ni le bininkpiib ngbaan nyan u ni. ¹⁹ Tɔ, bininkpiib ngbaan aah nyan u ni na, le udindatiib gee liŋuul. Bi bee ke waan ki kan ŋimombil tii bi. Le bi chuu Pɔɔl ni Sailas ki dar bi mpɔɔn, ki di buen kitiŋ ngbaan aabɔjirb aanimbiin ni, ²⁰ ki ti len ke, "Bijab bimina ye Juu yaab, ki muk do aanib, ²¹ ki tuk bi nkaal mubaa. Taah ye Rom yaab na, naa ŋan ke ti gaa nkaal mue ki dii mu." ²² Baah len kina na, le kinipaak ngbaan mu gee liŋuul Pɔɔl ni Sailas pu.

Le bibɔjirb ngbaan chuu peer baawan, ki tuk baatum ke bi di ŋidabil gbaa bi. ²³ Le bi gbaa bi pam, ki tur bi ti ŋa kiyondiik ni, ki tuk kiyondiik aaninkpel ke u li kii bi mbamɔm. ²⁴ Baah tuk u kina na, le u tur bi ŋa ponn ni aadiik ni, kiyondiik ni, ki baa bi ŋibaa.

²⁵ Kinyetaasiik le Pɔɔl ni Sailas bi mee Uwumbɔr, ki gaa ilahn ki pak u. Le binaagbiib biken ka pel. ²⁶ Libuul ngbaan ni le kitiŋ deŋ sakpen, ki cha kiyondiik aadinyikl mu deŋ. Libuul ngbaan ni le kiyondiik aajaalen mam mɔmɔk chuu piir. Le binaagbiib mɔmɔk aakululn chuu gbiln lir. ²⁷ Le kiyondiik aaninkpel finn, ki kan ke jaalen mam mɔmɔk piir a. U nan dak ke binaagbiib mɔmɔk nyan a. Le u yoor waajaak aajuk ke u ku ubaa. ²⁸ Le Pɔɔl teen ke, "Taa ku aabaa. Ti mɔmɔk bi do."

²⁹ Le kiyondiik aaninkpel teen ke, "Li joo ni karya," ki san koo ni, le ki nan gbaan Pɔɔl ni Sailas aanimbiin ni, le uwon gbaa. ³⁰ Le u nyan bi lipaal, ki baa bi, "Ndin-datiib, m ga ŋa kinye aan ki ŋmar?"

³¹ Le bi bui u, "Aa yaa gaa Tidindaan Yesu ki kii kan, aa ga ŋmar, le saachiln ponn ni aanib mu ga ŋmar."

³² Le bi tuk u ni waachiln ni aanib mɔmɔk Tidindaan aabɔr. ³³ N-yoonn ngbaan le u di nnyun char baabuun ngbaan, baah fe gbaa lakr bi pu na. Le bi muin u ni waachiln ni aanib mɔmɔk nnyun ni. ³⁴ Le u di Pɔɔl ni Sailas buen waadichal ni, ki ti tii bi tijikaar ke bi ji. U ni waachiln ni aanib aah nan gaa Uwumbɔr ki kii na, ni ŋa bi mpopiin pam.

³⁵ Naah woln kitaak na, le bibɔjirb ngbaan tun baatum ke bi buen ti tuk kiyondiik ni aaninkpel ke u di bijab na lii aan bi li cha.

³⁶ Le kiyondiik aaninkpel tuk Pɔɔl, "Bibɔjirb ngbaan len ke m di aa ni Sailas lii, ni li cha. Ni nya suuna ki li cha."

³⁷ Le Pɔɔl aa kii kina. U nan bui bitutum ngbaan, "Bibɔjirb ngbaan aah ŋa pu na, naa ŋan. Timi tibaa mu po ye Rom yaab la. Baa jin timi tibɔr, kaa kan timi aataani, le ki gbaa timi binib aanimbiil ni, ki di timi laŋ kiyondiik ni. Baah ŋa timi Rom yaab kina na, naa ŋan. Dandana wee, bi ban ke ti li cha, ubaa taa li nyi. Taan kii kina. Cha bibɔjirb ngbaan bibaa dan nan nyan timi."

³⁸ Le bitutum ngbaan buen ti tuk bibɔjirb ngbaan Pɔɔl aah len pu na. Baah ŋun ke Pɔɔl ni Sailas ye Rom yaab na, le ijawaan chuu bi. ³⁹ Le bi buen Pɔɔl ni Sailas chee ki ti sɔŋ bisui, ki nyan bi kiyondiik ni, le ki gaŋ bi ke bi nya kitiŋ ngbaan ni. ⁴⁰ Le Pɔɔl ni Sailas siir nima chee, ki buen Lidia aadichal ni, ki ti doon Yesu aanib, ki len bi chee ki pɔɔk bitaakpab, le ki nin siir nima.

Binib aah ŋma tijar Tesalonika aatiŋ ni pu na

17 Baah siir nima na, le bi bɔ dii Amfipolis aatiŋ ni, ni Apolonia aatiŋ ni, le ki ti fuu Tesalonika aatiŋ ni. Juu yaab aameen aadiik nan bi nima. ² Le Pɔɔl ti koo mmeen aadiik ngbaan ni, waah ti ŋani pu ŋikpaakoo mɔmɔk na. U nan di ŋikpaakoo ŋitaa le tuk bi Uwumbɔr Aagbaŋ aah len pu na aatataa, ³ ki mɔk bi ke ni ye Kristo u gaa binib lii na aabɔr, ke Uwumbɔr Aagbaŋ len ke see Kristo na jin falaa, ki kpo, ki fikr nkun ni, le ki len ke waah tuk bi Yesu u aabɔr na, uma le ye Kristo ngbaan. ⁴ Le Juu yaab bibaa, ni Griik yaab bi pak Uwumbɔr na ponn ni pam, ni bipiib bi ye mpɔɔndam na kii tii Pɔɔl aah len pu na, ki kpaan u ni Sailas chee.

⁵ Le Juu yaab bi kaa kii tii u na nan kpa lipiipoln u pu, ki kuun ni binib bi kaa ŋan, kaa bi tibɔr tibaa ni na, ki cha kitiŋ ngbaan aanib mɔmɔk gee liŋuul, ki kpa kifuk, ki ŋma tijar, le ki buen uja u bi yin u ke Jasonn na do, ki ban bi koo ni. Le waa kii. Le bi koo mpɔɔn, ki ti bi ban Pɔɔl ni Sailas, ke bi nyan bi buen kinipaak ngbaan chee, ⁶ le kaa kan bi. Baah kaa kan bi na, le bi chuu Jasonn ni Yesu aanib bibaa mpɔɔn, ki di buen kitiŋ ng-

Pɔɔl aatuln ni baatuln kpaal la. Nima pu le u nan ti bi bido. Le bi tun lituln ngbaan tɔb chee. ⁴ Likpaakool daal mɔmɔk kan, Pɔɔl nan chaa mmeen aadiik ni. Juu yaab ni Griik yaab mu nan bi nima. Le u ni bi gbaa tɔb chee Yesu aabɔr. Le u pɔɔl ubaa ki ban ke bi gaa Yesu ki kii.

⁵ Sailas ni Timoti nan nyan ni Masedonia aatim ni, ki fuu ni Pɔɔl chee. Baah fuu ni na, le Pɔɔl mooni Yesu aabɔr linimaln, kaa ki tun lituln liken. U nan njeer tuk Juu yaab ke Yesu le ye Kristo u gaa binib lii na. ⁶ Le bi kpak u kinikpakpak, ki seei u. Baah nja kina na, le Pɔɔl chuu waakekeln gbuk ki nyan kitangbaak, ni ye nsurm le ki tii bi, le ki bui bi, "Ni yaa kaa nmar kan, nimi aasin ga li bi nimi nibaa aanaal ni la, naa ye maataani. M ga di cha nimi, ki tuk binib bi kaa ye Juu yaab na le Yesu aabɔr." ⁷ Le u siir cha bi, ki buen unii ubaa do, bi yin u ke Titius Justus, u nan ye unii u pak Uwumbɔr na. Udo ni mmeen aadiik si gbɔk tɔb la. ⁸ Mmeen aadiik aaninkpel u bi yin u ke Krispus na, ni waachiln ni aanib mɔmɔk gaa Tidindaan ki kii. Le Korint aatiŋ aanib pam mu nyan Yesu aabɔr, ki gaa u ki kii. Le bi muin bi nnyun ni.

⁹ Kinyeek kibaa daal, le Pɔɔl dan tidan, le Tidindaan bui u, "Taa ki san ijawaan. Aa li beenin tuk binib tibɔnyaan ngbaan. Taa di cha. ¹⁰ M bi aa chee. Ubaa aan nmaa nja si nibaa. Kitiŋ kee ponn ni, binib pam ye maanib la." ¹¹ Kina pu na, Pɔɔl nan bi nima ki ti saa libiln libaa ni ligeln, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr.

¹² Korint aatiŋ nan bi Akaya aapepel ni la. Akaya ngbaan mɔmɔk aaninkpel nan ye uja u bi yin u ke Galio na. Waayoonn ngbaan le Juu yaab kuun ki nan chuu Pɔɔl, ki di u buen uma Galio aanimbiin ni, ¹³ ki len ke Pɔɔl tuk bi baah ga nja pu ki doon Uwumbɔr na, kaa tuk bi mbamɔm, ke u bii baatiŋ aakaal la.

¹⁴ Pɔɔl aah ban ke u len na, le Galio tuk Juu yaab, "U yaa ba nja bakaa ni kinimbɔr kibaa kan, m ba ga ji u tibɔr. U mu aa nja nibaa. ¹⁵ Nimi Juu yaab, ni kpak tɔb iliin pu, ni binib aabɔr pu, ni nimi aakaal pu la. Ni bi ni chee la, naa ye maabɔr. Maan ji tibɔr ngbaan." ¹⁶ Le u jenn nyan bi bibɔjirb aadiik ni. ¹⁷ Le bi mɔmɔk chuu mmeen aadiik aaninkpel u bi yin u ke Sosenes na, le ki gbaa u libɔjil aadiik chee. Le Galio aatafal aa nan bi ni ponn ni.

Pɔɔl mam aah gir buen Antiok aatiŋ ni pu na

¹⁸ Pɔɔl nan bi Korint aatiŋ ni ki yunn. Waah bi nima ki yunn na, le u chɔi Yesu aanib. Le u ni Prisila ni Akuila buen Senkrea aatiŋ ni. Pɔɔl aah ti bi nima na, le u kuu uyikpir lii. Ni mɔk ke waah nan puu tipuur ti tii Uwumbɔr na le na. Le bi nan ti koo bunɔk ni, ke bi puur nnyusakpem na ki buen Siria aatim ponn ni. ¹⁹ Le bi ti fuu Efesus aatiŋ ni, ki nyan bunɔk na ni. Le Pɔɔl buen mmeen aadiik ni. Le u ni Juu yaab ti gbaa tɔb chee Yesu aabɔr. ²⁰ Le bi ban ke u yunn bi chee. Le waa kii, ²¹ le ki chɔi bi, ki tuk bi ke Uwumbɔr yaa kii kan, u ga ki

gir ni bi chee. Le u ki labr ti koo bunɔk ni, ki cha Prisila ni Akuila nima, ki buen, ki ti fuu Siisarea aatiŋ ni.

²² Waah ti fuu nima na, le u nyan bunɔk na ni, ki buen Jerusalem, ki ti doon Yesu aanib bi nan bi nima na, le ki nyan buen Antiok aatiŋ ni, ²³ ki ti yunn nima si-ib, le ki bɔ dii Galasia aatim ni, ni Frijia aatim ni, ki mann Yesu aanib, ki pɔɔk bitaakpab.

Uja u bi yin u ke Apolos na aabɔr

²⁴ Juu yaab aanii ubaa nan bi, bi yin u ke Apolos. Bi nan ma u Aleksandria aatiŋ ni la. Le u dan Efesus aatiŋ ni. U nan ye unii u nyi tibɔr aalem na, ki nyi tibɔr ti njeer Uwumbɔr Aagbar ni na mbamɔm. ²⁵ Binib nan tuk u Tidindaan Yesu aasan aabɔr, le unibil man tibɔr ngbaan pu. U nan len binib chee, ki tuk bi Yesu aabɔr mbamɔm. U mu aa nyi Yesu aah gbiini binib Uwumbɔr Aafuur Nyaan pu na. U po nyi Jonn aah nan muini binib nnyun ni pu na la. ²⁶ Le Apolos koo mmeen aadiik ni, ki tuk binib Yesu aabɔr ni lipobil. Le Prisila ni Akuila nyan waah tuk bi pu na. Baah nyan na, le bi di u di buen bido, ki ti toor tuk u Uwumbɔr aasan aabɔr mbamɔm. ²⁷ Tɔ, Apolos nan ban ke u buen Akaya aatim ni. Le Yesu aanib bi bi Efesus aatiŋ ni na ter u, ke u buen, le ki njeer kigbar tii u ke u ti tii Yesu aanib bi bi Akaya aatim ni na, ke bi chann u tichann. Waah ti fuu nima na, le Juu yaab bi bi nima na nan kpak u kinikpakpak. Le u len tibɔr nyan bi, ki mɔk bi binib aanibil ni ke Uwumbɔr Aagbar len ke Yesu sil ye Kristo u gaa binib lii na. Apolos aah nja kina na, u nan ter binib bi kan Uwumbɔr aanimbaasaln ki gaa Yesu ki kii na.

Pɔɔl aah moon Yesu aabɔr Efesus aatiŋ ni pu na

19 N-yoonn mu Apolos nan laa bi Korint aatiŋ ni na, le Pɔɔl bɔ dii njoon aatiŋ ni, ki ti fuu Efesus aatiŋ ni. Waah ti fuu nima na, le u kan Yesu aanib bibaa. ² Le u baa bi, "Naah gaa Yesu ki kii na, ni gbii Uwumbɔr Aafuur Nyaan aa?"

Le bi bui u, "Taa kan, ki mu aa nyan ke Uwumbɔr Aafuur Nyaan bi."

³ Le Pɔɔl baa bi, "Ni yaa ye kina kan, bi muin nimi nnyun ni kinye?"

Le bi bui u, "Bi muin timi nnyun ni ke Jonn aah nan nani pu na la."

⁴ Le Pɔɔl bui bi, "Jonn nan muin binib bi kpeln baabimbin na nnyun ni, ki tuk bi ke bi gaa unii u ga paan ni upuwɔk na ki kii. Uma le bi yin u ke Yesu."

⁵ Pɔɔl aah tuk bi kina na, le bi cha u muin bi nnyun ni, Tidindaan Yesu aayibil pu. ⁶ Le u di njaal paan bi pu. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan sunn ni bi pu. Le bi len iliin yayan, le ki nabr Uwumbɔr aah len pu na. ⁷ Bi ga nan li fuu bijab kipiik ni bilee.

⁸ Likpaakool mɔmɔk daal kan, Pɔɔl nan chaa mmeen aadiik ni, ki ti saa inmal itaa, ki len binib chee ni lipobil, le ki tuk bi Uwumbɔr aanaan aabɔr. Le bi ni Pɔɔl gbaa tɔb chee tibɔr ngbaan. Pɔɔl nan pɔɔk ubaa ke u mɔk bi

ke waah len ti na gbii. ⁹ Le bi ponn ni bibaa aatafal ככ. Baa kii tii waaliin, le ki len tibor ti kaa njan na Tidindaan aasan pu, kinipaak aanimbil ni. Kina pu le ככ siir cha bi, ki di binib bi dii Yesu aasan na buen uja u bi yin u ke Tiranus na aadisakperj ki ponn ni binib nmaa kuun ni na. Idaa ככ le u ni binib gbaa תב chee Yesu aabor nima. ¹⁰ U nan nani kina ki ti saa nbin nilee. Waah nja kina nbin nilee ngbaan pu na, le Asia aatiŋ aanib ככ, bi ye Juu yaab na, ni bi kaa ye Juu yaab na ככ njan Tidindaan aabor.

Skefa aajapotiib aabor

¹¹ Uwumbor nan cha ככ tun lijinjiir aatun ki ti nyan. Binib aa nan kee kan kina. ¹² Le bi yoor ככ aakeken-gen nji u joo per unimbil wab na, ni njekeken nji u joo bii ni unimbiin ni na, ki ti di paan bibum pu, ni tiyayaar aah joo bi na mu pu. Baah nani kina na, libuul ngbaan ni le bi ככ. ¹³ כ, Juu yaab aanii ubaa mu nan bi nima. Bi yin u ke Skefa. U nan ye Uwumbor aatotoorninkpel ubaa la, ki nan kpa japotiib bilole. Ujapotiib nan chuun cha ntim ntim ponn ni, ki nyani tiyayaar binib ni. Le bi ban ke bi di Tidindaan Yesu aayimbil nyan tiyayaar uja ubaa ni, le ki bui tiyayaar ngbaan, "M tuk nimi Yesu u ככ mooni waabor na aayimbil pu, nya li cha man."

¹⁵ Le tiyayaar ngbaan bui bi, "M nyi Yesu, ki nyi ככ. Nimi ma kan, nmaa ye nimi?"

¹⁶ Le uja u tiyayaar joo u na nan chuu bi, ki gbaa lakr bi, ki gaa baawanpeenkaan ki nyan bi. Le bi ככ san binmeen ki nyan udo. ¹⁷ Le Efesus aatiŋ aanib bi ye Juu yaab na, ni bi kaa ye Juu yaab na ככ njan tibor ngbaan. Le ijawaan chuu bi ככ. Le bi nyuŋ Tidindaan Yesu. ¹⁸ Le binib bi gaa Yesu ki kii na pam nan dan ככ chee, ki nan kpiir ki tuk u binib aanimbil ni, baah nan nani inyok pu na. Bi ponn ni pam nan kpa inyok aagbann. Le bi di inyok aagbann ngbaan see mmii ni, binib ככ aanimbil ni. Le bi kahn inyok aagbann ngbaan aadaak, le ni ye iwiin njichur piinmu aapal. ²⁰ Le Tidindaan aaliin moo moon njipepel ככ, ki moo kan mpכ.

Binib aah nmaa tijar Efesus aatiŋ ni pu na

²¹ Nee aapuwab, le ככ nan ban ke u כ dii Masedonia aatim ni, ni Akaya aatim ni, ki nin buen Jerusalem. Le u nja nlandak ke u yaa buen Jerusalem aatiŋ ni kan, u ga ti buen Rom aatiŋ mu ni. ²² Le u nyan binib bi ter u na ponn ni bilee, bi yin ubaa ke Timoti, ki yin uken ke Erastus, le ki cha bi loln u pu nsan ki cha Masedonia aatiŋ ni. Uma ככ nan laa beenin bi Asia aatiŋ ni, ki yunn siib.

²³ N-yoonn ngbaan, le Efesus aatiŋ aanib nmaa tijar Tidindaan aasan pu. ²⁴ Unii ubaa nan bi nima, bi yin u ke Demetrius. U nan di tikunabr le ככ njidichal waatiir nji bi ke liwaal li bi yin li ke Artemis na aadichal na, aan ki joo kooh binib pu. Le binib pam mu tun lituln ngbaan, ki kan tinyoor pam. ²⁵ Le Demetrius kuun binib

bimok tun lituln ngbaan na, ki bui bi ke, "Njotiib, ni nyi ke timi aatuln kpa tinyoor pam. ²⁶ ככ mu bi bii timi aatuln la. Ni kan aa? Ni njan waah len pu na. U len ke njiwaa nji binib ככ nji na aa ye nibaa. Binib bi bi Efesus aatiŋ ni do, ni Asia aapepel ככ ponn ni na pam pak waah len pu na, kaa ki dii njiwaa. ²⁷ U yaa beenin nani kina kan, u ga bii timi aatuln. Artemis, li ye liwaal sakpeln na aadichal ga bee fam. Artemis li Asia aatim aanib, ni dulnyaa ni aanib ככ dooni li na, mu ga nja fam, kaan ki li bi tibor tibaa ni."

²⁸ Binib ngbaan aah njan kina na, le bi gee lijuul sakpen, ki tar ke, "Artemis li ye Efesus aatiŋ aanib aawaal na ye liwaal sakpeln la." ²⁹ Le kitiŋ ngbaan aanib ככ kpa kifook ki nmaa tijar, le ki chuu ככ aajotiib bilee, Gayus ni Aristakus, ki di san mala buen binib aah kuuni nin chee na, mpaan sakpiin ni. Gayus ni Aristakus nan ye Masedonia aatiŋ aanib bilee bi dii ככ waasachuln ponn ni na la. ³⁰ Le ככ ubaa nan ban ke u buen kinipaak na aah kuun nin chee na, u ti len bi chee. Le Yesu aanib aa cha u buen. ³¹ Kitiŋ ngbaan aaninkpiib ponn ni bibaa nan ye ככ aajotiib la. Bi mu nan tun unii ככ chee ke u ti tuk u ke u taa buen kinipaak ngbaan aah kuun nin chee na. ³² Kinipaak ngbaan nan kpa kifook sakpen; bibaa nan tar ki len tibaa, bibaa mu nan tar ki len tiken. Baa nyi budabu pu bi kuun ni nima chee na. ³³ Le Juu yaab bi nan bi nima na nan nyan uja ubaa bi yin u ke Aleksanda, ke u sil kinipaak ngbaan aanimbiin ni. Nima pu na, binib bibaa mu nan dak ke ni ye uma Aleksanda aabor la. Le u yoor unjaal ki nyii bi pu, ki ban ke u tuk bi ke naa ye Juu yaab aabor. ³⁴ Kinipaak ngbaan aah bee ke u ye Juu yaab aanii na, le bi kpaan ki teen nfumbaa ke, "Artemis li ye Efesus aatiŋ aanib aawaal na ye liwaal sakpeln la." Bi nan tar kina ki ti saa tikur tilee.

³⁵ Le kitiŋ ngbaan aaninkpel ubaa dan nan nyii bi pu, ke bi di cha kifook. Baah di cha na, le u len ke, "Efesus yaab, binib ככ nyi ke nimi Efesus yaab lik Artemis ni laadichal pu la, ki nyi ke Artemis ye liwaal sakpeln li nyan ni kitaapaak ki sunn ni kitiŋ na. ³⁶ Ubaa aan nmaa nee ke taa gbii. סך nisui man, ki taa tun lituln fam.

³⁷ Nimi le joo ni bijab ngbaan do chee na. Baa sun tiwan liwaal aadichal ponn ni, kaa sii timi aawaal.

³⁸ Demetrius mam ni unii ubaa yaa kpa tibor kan, bibojirb bi, libojil daal mu bi. Cha bi buen nima ki ti len.

³⁹ Nimi aaninkpiib mu yin binib ki kuun bi, ke bi nan ji tibor. Ni yaa kpa tibor kpee kan, bi ga len ti mu. ⁴⁰ Ni kpa kifook ki nmaa tijar din. Nibaakan, timi aatiŋ aaninkpiib ga ji timi tibor kifook ngbaan pu. Nibaa aa bi ni ponn ni, ni po kpa kifook fam la. Bi yaa baa timi kifook ngbaan pu kan, taa nyi taah ga len pu na."

⁴¹ Waah len kina na, le u cha bi ככ siir.

Pɔɔl aah buen Masedonia ni Griis aapepel ni pu na

20 Kifuuk ngbaan aah ti ηmin na, le Pɔɔl yin Yesu aanib ke bi dan u chee, ki nan len bi chee tibɔr, ki pɔɔk bitaakpab, ki chɔi bi, le ki buen Masedonia aatiη ni. ² Le u bɔ dii ntim mu bi nima na ni, ki mann Yesu aanib bi bi nima na, ki len bi chee tibɔr pam, ki pɔɔk bitaakpab, ki ti fuu Griis aatiη ni, ³ ki nan bi nima ki pii iηmal itaa, le ki ban u koo buηɔb ni, ki buen Siria aatiη ni. Le u ηun ke Juu yaab kpokl ke u yaa koo buηɔb na ni kan, bi ga ku u. Waah ηun kina na, le waa buen, ki len ke u ga labr jer Masedonia aatim. ⁴ Le binib bibaa nan dii u. Binib bi nan dii u na aayimbil nan ye Sopata, u nan ye Berea aatiη aanii, ki nan ye Pirus aajapɔɔn na; ni Aristakus, ni Sekundus, bi nan ye Tesa-lonika aatiη aanib na; ni Gayus, u nan ye Debe aatiη aanii na; ni Tikikus, ni Trofimus, bi nan ye Asia aatiη aanib na; ni Timoti. ⁵ Le bi mɔmɔk loln nsan ki buen Troas aatiη ni, ki ti kii timi nima. ⁶ Le ti nan bi Filipi aatiη ni, ki ti saa bundaln Juu yaab ji njim ki ηmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na. Liyaadaal ngbaan aah jer na, le ti koo buηɔb ni ki buen. Ti di iwiin iηmu le fuu Troas aatiη ni, ki ti pii tijɔtiib nima. Le ti nan bi nima ki ti saa iwiin ilole.

Pɔɔl aah buen Troas aatiη ni kookoo yaan pu na

⁷ Likpaakool ponn ni, njan aawiin daal, le ti kuun tɔb chee ke ti nan ji Tidindaan aajikaar. Le Pɔɔl len bi chee Uwumbɔr aabɔr le kitaak ti siir. U nan ban ke kitaak yaa woln kan, u buen cha bi. Nima le cha u len bi chee tibɔr kitaak ti siir. ⁸ Taah kuun paacham aadiik ni na, karyaa mam nan wiir ki ponn ni. ⁹ Unachipɔɔn ubaa nan bi nima, bi yin u ke Yutikus. U nan ka kiditatar aatakolu pu, le ngeen chuu u. Pɔɔl aah bi len tibɔr ki yunn na, le u geen, ki ker lir kitiη. Le bi mɔmɔk nyan ni, ki sunn ti yoor u. U mu kpo a. ¹⁰ Le Pɔɔl mu nyan ni, ki sunn buen bi chee, ki ti doon paan u pu, le ki di unaal kpal u, le ki bui bi, "Chuu nibaa man. Waa kpo. U bi." ¹¹ Le Pɔɔl gir koo paacham aadiik ngbaan ni, ki ti jin bi chee tijikaar, ki ki len bi chee tibɔr ki yunn, hali ki ti woln kitaak. Naah woln na, le u buen cha bi. ¹² Le bi yoor unachipɔɔn ngbaan di buen udo. Waah fikr na, le bisui ɔηη mbamɔm.

Taah buen Miletus aatiη ni pu na

¹³ Le ti loln nsan ki koo buηɔb ni, ki puur buen Asos aatiη ni. Pɔɔl ma nan chuun kitiη, ki mu buen nima, le ti ti keln tɔb. Pɔɔl nan tuk timi ke u mu ga koo buηɔb na ni nima. ¹⁴ Waah ti pii timi Asos aatiη ni na, le ti yoor u ηa buηɔb na ni, le ti di buen Mitilene aatiη ni. ¹⁵ Ti nan nyan nima ki nabr buen. Naah woln kitaak na, le ti fuu lidikl libaa chee, bi yin li ke Kios, ki ki woln kitaak, le ti fuu lidikl liken chee, bi yin li ke Samos, ki ki woln kitaak le ti nan fuu Miletus aatiη ni. ¹⁶ Le Pɔɔl ban u fuu Jerusalem mala. U nan ban ke u pɔɔn ubaa ki fuu nima

Pentekost aawiindaal. Nima pu na, waa nan ban ke u yunn Asia aatiη ni. Le u bui ke u ga gɔln Efesus aatiη, waan dii nima.

Pɔɔl aah chɔi Yesu aanib aaninkpiib pu na

¹⁷ Le Pɔɔl tun unii ke u buen Efesus aatiη ni ki ti yin ni Yesu aanib aaninkpiib, ke bi dan u chee Miletus aatiη ni. ¹⁸ Baah fuu ni u chee na, le u bui bi, "Maah nan fuu Asia aatiη ni, ki nan bi ni chee na, ni nan bee maabimbin aah nan bi pu n-yoonn ngbaan mɔmɔk na. ¹⁹ Ni nan bee ke m sunn mbaa taab, ki tun Tidindaan aatuln ni tinyunyunn, ki kan falaa Juu yaab chee, baah kpokl n-yoonn mɔmɔk ke bi ηa mi bakaa pu na. ²⁰ M buen binib aah kuuni nin chee na, ki buen nido mu, ki tuk ni-mi Yesu aabɔr. M tuk nimi tibɔr timɔk ga ter nimi na, kaa gur tibaa. ²¹ M sur Juu yaab ni binib bi kaa ye Juu yaab na mu, ke bi kpeln baabimbin ki dii Uwumbɔr aasan ki gaa Tidindaan Yesu ki kii. ²² Dandana wee m kii Uwumbɔr Aafuur Nyaan aamɔb le ki cha Jerusalem ni, kaa nyi baah ga ti ηa mi nima chee pu na. ²³ M po nyi ke ntim mɔmɔk ponn ni, Uwumbɔr Aafuur Nyaan sur mi ke bi ga di mi ηa kiyondiik ni, ki ηa mi falaa. ²⁴ Tɔ, m yaa kpo, bee m yaa bi kan, ntafal aa bi ni ni. Tidindaan Yesu tii mi lituln, ke m tuk binib tibɔnyaan ngbaan, ke Uwumbɔr gee bi. Ntafal bi lituln ngbaan ponn ni, ke m tun li ti doo.

²⁵ "Maah nan bi ni chee na, m nan chuun tuk nimi Uwumbɔr aanaan aabɔr. M nyi ke ni ponn ni ubaa aan ki kan mi. ²⁶ Din, m tuk nimi mbamɔn la, unii ubaa ni ponn ni yaa kaa kan limɔfal li kaa kpa ndoon na kan, naa ye maataani. ²⁷ M tuk nimi Uwumbɔr aabɔr mɔmɔk, kaa gur tibaa. ²⁸ Ni li nyi man, ki taa cha unii ubaa ηmann nimi. Ni li ter Yesu aanib, ki taa cha unii ubaa ηmann bi mu. Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan ηa nimi waanib aaninkpiib. Ni li joo waanib ngbaan mbamɔm. Waabo nan dan nan kpo bi pu, ke bi kpaln waanib la. ²⁹ M nyi ke m yaa kaa ki bi ni chee kan, binib ga dan nan bii nimi, ke ηisapol aah chuun chur ipiih pu na. ³⁰ Binib bibaa mu bi ni ponn ni, ki ga bii Uwumbɔr aaliin ke bi ηmann Yesu aanib, bi taa ki li dii waasan. Bi ga li ban ke bi dii bima la. ³¹ Nima pu na, ni li nyi man, ki li teer ke ηjibin ηjata le na, m nan bi ni chee ki sur ni-mi ni tinyunyunn, nwiin pu ni kinyeek.

³² "Nnaabitiib, m di nimi ηa Uwumbɔr aanaal ni, ke u li lik nimi. M tuk nimi waaliin i mɔk timi waah gee timi pu na. Waaliin ngbaan ga ter nimi, ke ni dii waasan mbamɔm. U ga di lifaal tii nimi, ni binib bimɔk bi chain na. ³³ Maah nan bi ni chee na, maa nan ban unii ubaa aamombil, kaa ban unii ubaa aawanpeenkaan. ³⁴ M ni njɔtiib yaa nan ban tiwan ni na kan, min mbaa le nan tun lituln, le ki kan taah ban tiwan ni na. Nimi nibaa nyi kina. ³⁵ Maah tun lituln kina na, m mɔk nimi ke ni mu li tun kina, ki ter bibum, ki li teer ke Tidindaan Yesu ubaa nan len ke, "Uwumbɔr aanyoor bi unii u tii na pu ki jer u gaa na pu."

³⁶ Pɔɔl aah len doo na, le bi mɔmɔk gbaan bitarjaayil pu, ki mee Uwumbɔr. ³⁷ Le bi mɔmɔk ubaaba chaa ki ti joo bijaal kpalni Pɔɔl, ki joo bumɔb moor utakpilm, † ki wii. ³⁸ Waah tuk bi ke baan ki kan u na, le ni bii bisui sakpen. Le bi cheen u buen u ti gir koo buɔɔb ngbaan ni.

Pɔɔl aah buen Jerusalem pu na

21 Tɔ, ti nan chɔi bi, le ki koo buɔɔb ngbaan ni, le ki puur ki ti fuu lidikl libaa chee, bi yin li ke Kos; ki woln kitaak, le ti fuu Rodes aatiŋ ni, ki nyan nima, ki buen Patara aatiŋ ni, ² le ki ti kan buɔɔb bu ga buen Fonisia aatiŋ ni na. Le ti nyan ti koo bu ponn ni, ki cha. ³ Taah cha na, le ti jer lidikl libaa bi yin li ke Saiprus, li bi ŋŋangan wɔb na, le ki ti fuu Taya, kitiŋ ki bi Siria aatiŋ ni na. Taah ti fuu nima na, le bi ban bi bi nima ni yunn siib, bi ti nyan ŋitun. ⁴ Le ti nyan buɔɔb na ni, ki buen kitiŋ ponn ni, ti ti ban Yesu aanib. Ti nan ti kan bi, ki nan bi bi chee ki ti saa iwiin ilole. Taah bi bi chee na, le Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha bi tuk Pɔɔl ke u taa buen Jerusalem. ⁵ Iwiin ilole ngbaan aah jer na, le ni ŋeer ti gir koo buɔɔb na ni. Taah gir cha ti ti koo buɔɔb ni na, le bi mɔmɔk, ni bipuutiib, ni baabim cheen timi, ki nyan ni kitiŋ ngbaan ni. Le ti mɔmɔk gbaan nnyusakpem na aagbaan, ki mee Uwumbɔr, ⁶ ki chɔi tɔb. Le bi gir kun.

Le ti mu koo buɔɔb na ni, ⁷ ki ti nyan Taya aatiŋ ni, ki puur buen Tolemais aatiŋ ni. Taah ti fuu nima na, le ti nyan buɔɔb na ni, ki buen ti doon Yesu aanib bi bi nima na, ki nan bi bi chee nwiin mubaa. ⁸ Naah woln kitaak na, le ti nyan kitiŋ ngbaan ni, ki ti fuu Siisarea aatiŋ ni. Taah ti fuu nima na, ti nan buen Filip do, ki ti koo udo. U nan ye unii u tuk binib Yesu aabɔnyaan na la. Baah nan nyan bijab bilole bi Jerusalem ponn ni, ke bi li yakr tijaakar tii Yesu aanib na, u nan ye bijab bilole ngbaan ponn ni ubaa. ⁹ Ubiatiib nan ye binaa, kaa kpa chatiib. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha bi nabr Uwumbɔr aah len pu na. ¹⁰ Ti nan bi nima ki yunn siib. Le Uwumbɔr aabɔnabr ubaa nyan ni Judea ki fuu ni ti chee nima, bi yin u ke Agabus. ¹¹ Le u gaa Pɔɔl aagba-papaln, ki di buu ubaa aataa ni uŋaal, ki tuk Pɔɔl ke Uwumbɔr Aafuur Nyaan bui ke Juu yaab bi bi Jerusalem na ga nan di udaan u yeh ligbapapaln ngbaan na buu utaa ni uŋaal kina, ki di u ŋa binib bi kaa ye Juu yaab na aarjaal ni.

¹² Taah ŋun kina na, le ti ni binib bi bi nima na nan gaŋ Pɔɔl ke u taa buen Jerusalem. ¹³ Le Pɔɔl baa bi, “Ni ŋani ba kina, ki wii, ki bii nsui? Bi yaa ga ti buu mi Jerusalem ni, bee bi yaa ga ti ku mi nima Tidindaan Yesu pu kan, m ga buen. Maan di cha.”

¹⁴ Taa nan ŋmaa chuu u ke u taa buen, le ki len ke, “Cha Tidindaan ŋa waah gee pu na,” le ki ŋmin, kaa ki len tibaa.

† : Bi moor utakpilm: Israel yaab nan doon binaabitiib kina le ki mɔk ngeehn.

¹⁵ Ti nan bi nima ki yunn siib, le ki gor ke ti buen Jerusalem. ¹⁶ Le Yesu aanib bi nyan ni Siisarea aatiŋ ni na bibaa mu dii timi, ki di buen Jerusalem, uja ubaa do, ki ti koo nima. Bi nan yin u ke Menasonn, u ye Saiprus aatiŋ aanii, ki nan dii Yesu ni yunn.

Pɔɔl aah buen ti mann Jems pu na

¹⁷ Taah ti fuu Jerusalem na, Yesu aanib nan gaa timi ki nan kpa mpopiin. ¹⁸ Naah woln kitaak na, ti ni Pɔɔl nan buen ti ti doon Jems. Yesu aanib aaninkpiib mɔmɔk mu nan bi nima.

¹⁹ Le Pɔɔl doon bi, ki ŋeer tuk bi Uwumbɔr aah ŋa ti-wan nimɔk na, binib bi kaa ye Juu yaab na aakaasisik ni, uma Pɔɔl aatuln pu. ²⁰ Baah ŋun kina na, le bi mɔmɔk nyun Uwumbɔr, ki bui Pɔɔl, “Tina aabo, aa nyi ke Juu yaab ŋichur pam le gaa Yesu ki kii. Bi mɔmɔk aanibil man Moses aakaal pu. ²¹ Le bi ŋun ke aa mɔk Juu yaab bimɔk bi Biniyayam aatim ni na ke bi taa ki dii Moses aakaal, ki taa ki geei baabim aachakpan, ki taa ki dii Juu yaab aakaal. ²² Bi ga ŋun ke aa fuu ni. Ti ga ŋa kinye? ²³ Ti ga tuk si saah ga ŋa pu na. Bijab binaa bibaa bi do. Bi nan puu tipuur tii Uwumbɔr. ²⁴ Bi ga buen Uwumbɔr Aadichal ni, bi ti ŋa bibaa chain. Aa mu li dii bi cha, ki mu ti ŋa aaba chain, ki tii bi ŋimombil, aan bi ti daa tiwan ki nan toor kitork tii Uwumbɔr, ki kuu baayikpir. Aa yaa ŋa kina kan, binib mɔmɔk ga bee ke aa mu dii Moses aakaal. Bi ga bee ke binib bi len ke saa dii Moses aakaal na aa len mbamɔn. ²⁵ Tɔ, binib bi kaa ye Juu yaab ki gaa Yesu ki kii na ma kan, ti nan ŋmee kigbaŋ tii bi, ki tuk bi taah kpokl pu na, ke bi taa ki ŋmɔ kitork aanann, ki taa ki ŋmɔ nsin, ki taa ki ŋmɔ tiwan ni bi tab ku ni na, ki taa ki gɔr kidagook.”

²⁶ Tɔ, Pɔɔl nan kii baah tuk u pu na. Ki woln kitaak le u yoor bijab binaa ngbaan, le u ni bi ti ŋa bibaa chain. Le u koo Uwumbɔr Aadichal ni, ki ti tuk Uwumbɔr aato-toor bundaln bi ga ŋa chain doo aan ki toor kitork tii Uwumbɔr na. Iwiin ilole daal, le bi ga ŋa chain doo.

Binib aah chuu Pɔɔl Uwumbɔr Aadichal ni pu na

²⁷ Tɔ, iwiin ilole ngbaan aa nan kee fuu, le Juu yaab bibaa, bi nyan ni Asia aatim ni na, kan Pɔɔl Uwumbɔr Aadichal ni. Le bi cha kinipaak ŋma tijaar Pɔɔl pu, ki chuu u mɔkɔk, ki tar ke, ²⁸ “Israel yaab, ter timi man. Uja wee ye unii u buen ŋipepel mɔmɔk na, ki tuk binib mɔmɔk ke bi taa li pak timi Juu yaab, ki taa li pak Moses aakaal, ki taa li pak Uwumbɔr Aadichal. U mu joo ni binib bi kaa ye Juu yaab na, ki di bi koo ni Uwumbɔr Aadichal li ye chain na ni, ki bii li.” ²⁹ Bi nan kan Pɔɔl ni Trofimus, u ye Efesus aatiŋ aanii na chuu dii kitiŋ ngbaan ponn ni. Le bi dak ke Pɔɔl di u koo ni Uwumbɔr Aadichal ni. Nima pu le bi len ke u joo ni binib bi kaa ye Juu yaab na koo ni Uwumbɔr Aadichal ni.

³⁰ Le kitiŋ ngbaan aanib מַמְכָּא ךְּמָא תִּיָּא, ki san kuu-ni תֹּב־chee, ki chuu פֶּסַח ki dar nyan ni u Uwumbor Aadichal ni. Libuul ngbaan ni le Uwumbor Aadichal aakikiirb piin jaalerŋ mam. ³¹ Le kinipaak na פֶּסַח bibaa bi gbaa ku פֶּסַח. Le unii ubaa buen Rom aatob aajab aapol chee, le ki tuk u ke Jerusalem aanib מַמְכָּא bi ךְּמָא תִּיָּא la. ³² Libuul ngbaan ni le upol ngbaan di butob aajab bibaa ni baaninkpiib, ki san buen kinipaak ngbaan chee. Baah kan butob aajab ngbaan ni baapol na, le bi di cha פֶּסַח, kaa ki gbaa u. ³³ Le upol ngbaan buen פֶּסַח chee, ki ti chuu u, ki tuk waajab ke bi di tikululn tilee buu u, le ki baa ke, “Nyama ye uja wee? U ךְּמָא kinye?” ³⁴ Le bibaa tar baah gee pu na, le biken mu tar baah gee pu na. Kifuuk ngbaan pu, le upol ngbaan aa ךְּמָא bee budabu ךְּמָא na. Le u tuk waajab ke bi di פֶּסַח buen butob aajab aadichal ni. ³⁵ Le bi di u buen ti fuu ךְּמָא njibimbini ךְּמָא bi maa tam lidichal ngbaan na. Baah joo u cha na, le kinipaak ngbaan naa naa ke bi ti chuu nyan u. Nima pu na, baah ti fuu ךְּמָא njibimbini taab na, le butob aajab ngbaan yoor u paacham, le binib aa ki pii u. ³⁶ Le bi מַמְכָּא paa bipuwob ki tar, “Ku u man.”

פֶּסַח aah len waabamoni pu na

³⁷ Le bi ti fuu lidichal ngbaan aabisamob chee, ki ban bi koo. Le פֶּסַח bui upol ngbaan Griik aaliin ponn ni, “Cha m tuk si tibor tibaa.”

Le upol ngbaan baa u, “Aa ךְּמָא Griik aaliin aa? ³⁸ M nyi ke aa ye Ijpt aatiŋ aanii u nan cha kinipaak tukni timi aatiŋ aaninkpiib, ki di binikurb ךְּמָא njichur ךְּמָא nteersakpiin ni na la.”

³⁹ Le פֶּסַח bui u, “M ye Juu yaab aanii la. Bi nan ma mi Tasus aatiŋ ki bi Silisia aatiŋ ni na; ki ye kitiŋ ki kpa liyimbil na la. פֶּסַח aabaa ki cha m len kinipaak ngbaan chee.”

⁴⁰ Le u kii ke u len. Le פֶּסַח sil ךְּמָא njibimbini paab, ki di unjaal nyii bi pu. Baah ךְּמָא nin na, le u len bi chee bima Juu yaab aaliin ponn ni. †

22 U nan len ke, “Ntetiib ni nnaabitiib, li pel man, ki cha m tuk nimi maabamoni.” ² Baah ךְּמָא nin ke u len bima bibaa aaliin na, le bi sil chii.

Le פֶּסַח len ke, ³ “M ye Juu yaab aanii la. Bi nan ma mi Tasus aatiŋ ki bi Silisia aatiŋ ponn ni na la. M nan bae mbaem Jerusalem ni, do chee na la. Gamaliel le nan מכּ mi. M nan bae tiyaajatiib aakaal mbamoni. Nnimbil nan man Uwumbor aatuln pu, ke ni מכּ aah bi pu dandana wee na. ⁴ M nan ךְּמָא binib bi dii Yesu aasan na falaa, ki ban m ku bi. M nan chuu bijab ni bipiib מכּ, ki di tikululn buu bi, ki di bi ךְּמָא tiyondir ni.

⁵ Uwumbor aatotoorninkpel ni Juu yaab aaninkpiib ga ךְּמָא tuk nimi ke m len mbamoni la. Bi nan ךְּמָא kigbanj tii Juu yaab bi bi Damaskus aatiŋ ni na, ke bi tii mi nyan m ti chuu Yesu aanib bi bi nima na, ki di tikululn buu bi, ki di bi dan Jerusalem, ke m nan daa bitafal. Le m nan buen.”

† : Juu yaab aaliin ye Hiibu aaliin la.

פֶּסַח aah tuk bi waah nan gaa Yesu ki kii pu na

(Lituln 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “M nan bi nyan ni ki ti peen Damaskus aatiŋ. Nwiin kaasisik ni, le nwiin nyan ni paacham, ki nan woln ki mann gonn mi, ki wiin chain. ⁷ Le m lir kitiŋ, ki ךְּמָא nneel len ke, ‘פֶּסַח, פֶּסַח, ba ךְּמָא aa ךְּמָא mi falaa?’ ⁸ Le m baa u, ‘Ndindaan, ךְּמָא ye?’ Le u bui mi, ‘Min le ye Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na. Aa ךְּמָא mi le falaa.’ ⁹ Bijab bi nan si m chee na nan kan nwiin ngbaan, kaa ךְּמָא udaan u len m chee na aaneel. ¹⁰ Le m baa u, ‘Ndindaan, m ga ךְּמָא kinye?’ Le u bui mi, ‘Fii sil ki li cha Damaskus aatiŋ ni. Unii ubaa bi nima, ki ga ti tuk si tiwan nimכּ Uwumbor ban ke aa ךְּמָא na.’ ¹¹ Nwiin ngbaan aah nan deer nnimbil na, le m מכּ, kaa ki waa. Le binib bi dii mi na dar mi di buen Damaskus aatiŋ ni.

¹² “Uja ubaa nan bi nima, bi nan yin u ke Ananias. U dii Uwumbor aasan mbamoni, ki kii timi aakaal. Juu yaab bimכּ bi nima na pak u. ¹³ Le u dan nan sil m chee ki bui mi, ‘Nna aabo פֶּסַח, likr.’ Libuul ngbaan ni, le nnimbil kpaan likr, le m kan u, kaa ki ye ujoon. ¹⁴ Le u bui mi, ‘Tiyaajatiib Aawumbor nyan si, ke aa bee waageehn, ki kan Waabonyaan, ki ךְּמָא waaneel len aa chee. ¹⁵ Aa ga li ye waaseeraadaan, ki tuk binib מכּ saah kan pu na, ni saah ךְּמָא pu na. ¹⁶ Taa taan. Fiin, ki yin waayimbil ki mee u, ki cha m muiin si nnyun ni, ki finn aapobil saatunwanbir pu.”

¹⁷ “Nimina aah jer na, le m nan gir buen Jerusalem, ki ti koo Uwumbor Aadichal ni, ki mee Uwumbor. Maah mee Uwumbor na, ¹⁸ le m kan lijnjiir aawan; m kan Tidindaan, ki ךְּמָא bui mi ke, ‘Fiin, ki nya Jerusalem ni mala. Aa yaa tuk do chee na aanib maabor kan, bi ga yii, kaan gaa ti.’ ¹⁹ Le m bui u, ‘Ndindaan, bi nyi ke m nan buen mmeen aadir ni, ki chur binib bi gaa si ki kii na, ki gbaa bi. ²⁰ Binib aah nan ku saaseeraadaan Stifen na, m mu nan bi nima, ki kii ke ni ךְּמָא, ki joo binib bi ku u na aabokul.’ ²¹ Le Tidindaan bui mi, ‘Li cha. M ga tun si ni daa na, binib bi kaa ye Juu yaab na chee.”

²² פֶּסַח aah len kina na, le kinipaak ngbaan aa ki pel. Le bi מכּ teen מכּ pu, “Ku u man. Naa ךְּמָא ke u ki li bi dulnyaa wee ni.” ²³ Le bi מכּ tar, ki joo baabokul feeni paacham, ki leer titan mae paacham, le kitangbaak feei. ²⁴ Le butob aajab aapol ngbaan tuk waajab ke bi di פֶּסַח koon ni kidiik ponn ni, ki ti gbaa u ךְּמָא lab, aan ki nin baa u waah ךְּמָא budabu na, ke bi bee budabu ךְּמָא aan Juu yaab ךְּמָא tijar u pu na. ²⁵ Le bi di tikululn buu u, bi ti gbaa u ךְּמָא lab. Le פֶּסַח bui butob aajab aaninkpel u si u chee na, “Naah ban ni gbaa mi na, nkaal kii kina aa? Naa jin mi tibor, ki mu aa kan maataani. M ye Rom aanii la.” ††

²⁶ Uninkpel ngbaan aah ךְּמָא nin kina na, le u buen upol ngbaan chee, ki ti bui u, “Li nyi saah ga ךְּמָא pu na. Uja ngbaan ye Rom aanii la.”

†† : Unii yaa ye Rom aanii kan, baakaal aa kii ke bi daa utafal see bi puen jin u tibor ki kan waataani.

²⁷ Le upol ngbaan buen Pɔɔl chee, ki ti baa u, "Aa ye Rom aanii la aa?"

Le Pɔɔl kii ke u ye.

²⁸ Le upol ngbaan bui u, "M nan pan njimombil pam, le ki kpaln Rom aanii."

Le Pɔɔl bui u, "M ye Rom aabo la."

²⁹ Pɔɔl aah len kina na, le bijab bi ban bi gbaa u na aa ki kaa u, le ki sur bipuwɔb. Upol ngbaan aah bee ke Pɔɔl ye Rom aanii na, le u mu san ijawaan. U bee ke waah di tikululn buu u na, naa njan.

Baah jin Pɔɔl tibɔr pu na

³⁰ Ɔɔ, upol ngbaan nan ban u bee mbamɔm Juu yaab aah len Pɔɔl aah nja pu na. Ki woln kitaak, le u chuu bu-ur tikululn ti bi di buu Pɔɔl na, le ki tuk Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni bibɔjirb aaninkpiib mɔmɔk ke bi kuun ni, le ki di Pɔɔl nan siin binimbiin ni.

23 Le Pɔɔl lik bi, ki len ke, "Nnaabitiib, m bee nsui ni ke maabimbin le njan Uwumbɔr chee ki nan saa din." ² Waah len kina na, le Uwumbɔr aatotoorninkpel Ananias tuk binib bi si Pɔɔl chee na ke bi faa umɔb. ³ Le Pɔɔl bui u, "Uwumbɔr ga faa si. Aa bi ke ligoln li kaa njan, aan bi di pente pipiin pente li na la. Aa ka do, ke aa ji mi tibɔr, nkaal aah dii pu na. Saah tuk binib ke bi faa mi na, sin le bii nkaal ngbaan."

⁴ Le binib bi si Pɔɔl chee na baa u, "Aa sii Uwumbɔr aatotoorninkpel la aa?"

⁵ Le Pɔɔl len ke, "Nnaabitiib, maa nyi ke u ye Uwumbɔr aatotoorninkpel. M yaa ba nyi kan, maa ba ga len kina; ba pu? ni njmee Uwumbɔr Aagbanj ni ke, 'Taa len saanib aaninkpel tibɔbir.'" †

⁶ Ɔɔ, Pɔɔl nan bee ke bi ponn ni bibaa ye binib bi dii Sajusii yaab aamɔkm na, bibaa mu ye binib bi dii Farisii yaab aamɔkm na. Le u teen ke, "Nnaabitiib, m ye unii u dii Farisii yaab aamɔkm na la. Nte mu nan ye unii u dii Farisii yaab aamɔkm na la. M kpa limakl ke binib bi kpo na ga fikr nkun ni. Limakl ngbaan pu, le bi ji mi tibɔr."

⁷ Waah len kina na, le binib bi dii Farisii yaab aamɔkm na, ni binib bi dii Sajusii yaab aamɔkm na yakr tɔb chee, ki kpak tɔb kinikpakpak. ⁸ Sajusii yaab len ke binib aan fikr nkun ni, ke Uwumbɔr aatuuntiib aa bi, ke unii aawiin mu aa bi. Farisii yaab mu len ke binib ga fikr nkun ni, Uwumbɔr aatuuntiib bi, unii aawiin mu bi. ⁹ Le bi kpak tɔb kinikpakpak, ki tar mpɔɔn pu, ki kpa kifuu. Le Uwumbɔr aakaal aamɔkmɔb ponn ni bibaa, bi ye Farisii yaab na fii sil, ki kpak sakpen, le ki len ke, "Taa kan uja wee aataani. Ni-baakan, Uwumbɔr aatuun, bee unii aawiin le sil len u chee."

¹⁰ Le Farisii yaab ni Sajusii yaab kpak tɔb kinikpakpak sakpen, ki njma tijar. Le butɔb aajab aapol ngbaan dak ke bi ga chuu daa par Pɔɔl. Le u tuk waajab ke bi buen ti gaa ni Pɔɔl, ki nyan u bi chee, ki nan di u nja baadichal ni.

¹¹ Kinyeek ngbaan, le Tidindaan dan nan sil Pɔɔl chee, ki nan bui u, "Chuu aabaa, ki taa san ijawaan. Saah tuk binib maabɔr Jerusalem ponn ni pu na, kina le aa ga tuk bi maabɔr Rom aatiŋ mu ni."

Juu yaab aah kpokl ke bi ga ku Pɔɔl pu na

¹² Naah woln kitaak kichakpiik ni na, le Juu yaab bibaa kuun tɔb chee, ki kpokl, le ki puu ke baan ji tijikaar, kaan nyu nnyun mu see bi ku Pɔɔl. ¹³ Binib bi nan kpokl kina na jer bijab imonko ilee. ¹⁴ Bi nan buen Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib chee, ki ti bui bi, "Ti puu ke taan ji nibaa see ti ku Pɔɔl. ¹⁵ Ti ban ke ni ni bibɔjirb aaninkpiib tun unii ke u buen butɔb aajab aaninkpel chee, ki ti tuk u ke u li joo ni Pɔɔl ni chee, ke ni ban ni nan ki baa u tibɔr tiken kpee la. Bi yaa joo u choo kan, waan fuu ni do. Ti ga ku u nsan ponn ni."

¹⁶ Le Pɔɔl aaninkpan aajapɔɔn njun baah kpokl pu na. Le u koo butɔb aajab aadichal ni, ki ti tuk Pɔɔl. ¹⁷ Le Pɔɔl yin butɔb aajab aaninkpel ubaa, ki tuk u ke u di unachipɔɔn na buen butɔb aajab aapol chee, aan u ti tuk u tibɔr tibaa. ¹⁸ Le uninkpel ngbaan di u buen butɔb aajab aapol chee, ki ti bui u, "Unaagbiija Pɔɔl le yin mi, ke m dan u chee, le ki ti tuk mi ke m di unachipɔɔn wee dan aa chee, u nan tuk si tibɔr tibaa."

¹⁹ Le upol ngbaan chuu uŋaal ki dar u buen n-gbaan, ki ti baa u, "Aa ban aa tuk mi bayaar?"

²⁰ Le u bui u, "Juu yaab na kpokl ke bi ga tuk si ke aa fe li joo ni Pɔɔl bibɔjirb aaninkpiib chee, ke bi nan baa u tibɔr tiken kpee. ²¹ Bi yaa bui si kina kan, aa taa kii. Bijab bi jer imonko ilee na ga bɔr ki kiir Pɔɔl bi nan ku u. Bi mɔmɔk puu ke baan ji tijikaar kaan nyu nnyun mu, see bi ku u. Dandana wee bi gor ke bi ku u, ki kiir ke bi njun saah ga len pu na."

²² Le butɔb aajab aapol bui unachipɔɔn ngbaan, "Taa ki tuk unii ke aa tuk mi tibɔr ngbaan," le ki cha u buen.

Baah di Pɔɔl buen Ubɔr Feliks chee pu na

²³ Le upol ngbaan yin waajab aaninkpiib ponn ni bilee, ke bi dan u chee, le ki nan tuk bi ke bi ban butɔb aajab ikui ilee, ni bitandam imonko itaa ni kipiik, ni butɔb aajab bi joo tikpaatunn na ikui ilee, aan bi gor ki nan buen kinyeek ngbaan tikur tiwae Siisarea aatiŋ ni, ²⁴ ki ban itaan tii Pɔɔl aan u li diŋ ni, ki di u buen Ubɔr Feliks chee, u nyan chakb, nibaa taa nja u. ²⁵ Upol ngbaan nan njmee kigbanj ke bi ti tii Ubɔr Feliks. U nan njmee ke:

²⁶ "Min Klɔdius Laisias, m doon si Ubɔrkpaan Feliks. ²⁷ Juu yaab nan chuu uja wee, ki gbaa u ki ti ban bi ku u. M njun ke u ye Rom aanii la. Maah njun kina na, le m di butɔb aajab buen aan ti ti nyan ni u, ²⁸ ki kpaan di u buen Juu yaab aabɔjirb aaninkpiib chee. M nan ban ke m ti bee baah len ke u nja pu na.

²⁹ Baah jin u tibɔr na, le m bee ke waah nja pu na, naa njeer ti ku u, kaa njeer ti di u nja kiyondiik ni.

† : Lik Nnyam 22.28.

Baakaal pu, le bi galn u. Bi len ke u bii baakaal. ³⁰ Le unii ubaa tuk mi ke Juu yaab kpokl ke bi ti ku u. Maah n̄un kina na, libuul ngbaan ni le m di u tun ni aa chee, ki tuk binib bi galn u na, ke bi mu dan aa chee ki nan tuk si waah n̄a pu na.”

³¹ Եւ, butɔb aajab ngbaan nan n̄a baapol aah tuk bi pu na. Kinyeek ngbaan, le bi nan di Բո՛ւլ buen Antipatris aatiŋ ni. ³² Naah woln kitaak na, le butɔb aajab bi chuun kitiŋ na labr kun baadichal ni, Jerusalem ponn ni. Le bitandam ngbaan cheen Բո՛ւլ buen Siisarea aatiŋ ni. ³³ Baah ti fuu nima na, le bi di kigbaŋ ngbaan tii Ubɔr Feliks, ki di Բո՛ւլ kaan u chee. ³⁴ Ubɔr ngbaan nan karn kigbaŋ ngbaan, le ki baa Բո՛ւլ, “Aa nyan ni kilatiŋ ni?” Le Բո՛ւլ mu bui u, “M nyan ni Silisia aatiŋ ni la.” Waah n̄un ke u nyan ni Silisia aatiŋ ni na, ³⁵ le u bui u, “Binib bi galn si na yaa fuu ni kan, m ga ji si tibɔr,” le ki tuk waatɔb aajab ke bi di Բո՛ւլ n̄a lidichal li Ubɔr Herod nan maa li na ni, ki cha bi li kii u.

Juu yaab aah bii Բո՛ւլ pu na

24 Iwiin iŋmu nan jer, le Uwumbɔr aatotoorninkpel Ananias dan Siisarea aatiŋ ni. Le Juu yaab aaninkpiib bibaa ni lɔya ubaa dii u. Bi yin lɔya ngbaan ke Tetulus. Bi nan sil Ubɔr Feliks aanimbiin ni, ki bii Բո՛ւլ. ² Le bi yin Բո՛ւլ ke u dan. Waah fuu ni na, le Tetulus piin ki bi bii u, le ki bui Ubɔr Feliks:

“Timi aaninkpel, ti pak si. Aa joo timi tiŋann, ki cha timi aatiŋ kee Խ. Aa kpa nlan, ki ter timi aanib sakpen. ³ Ti ԽԽԽԽ nyi saah n̄ani pu na, ki dooni si mbamɔm. ⁴ Maan len tibɔr ti li wiir. Maa ban ke ni n̄un si. Բո՛ւլ aabaa, ki li pel maah ban m len pu na. ⁵ Ti nyi ke Բո՛ւլ muk binib sakpen. U muk Juu yaab bi bi dulnyaa wee ԽԽԽԽ ni na, ki cha bi n̄m Խijar. Binib bibaa bi, ki dii Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na aasan. Բո՛ւլ ye bi ponn ni aaninkpel ubaa la. ⁶ U nan ban u bii Uwumbɔr Aadichal. Nima pu le ti chuu u. [Ti nan ban ti ji u tibɔr, timi aakaal aah dii pu na. ⁷ Le butɔb aajab aapol Laisias dan nan nyan u mpɔkɔk ti chee, ⁸ ki tuk binib bi galn u na, ke bi li choo aa chee ki nan len waah n̄a pu na.] Aa yaa jin u tibɔr ngbaan kan, sin aabaa ga bee tibɔr ngbaan aah bi pu na.” ⁹ Tetulus aah len pu na, le Juu yaab kpaan kii, ke ti gbii.

Բո՛ւլ aah tuk Ubɔr Feliks waabamɔn pu na

¹⁰ Le Feliks yoor un̄aal ki tii Բո՛ւլ nsan ke u len. Le Բո՛ւլ bui ke, “M nyi ke aa joo maanib ngbaan n̄ibin pam. Kina pu na, m kpa mpopiin ke m tuk si maabamɔn. ¹¹ M nan buen Jerusalem m ti doon Uwumbɔr. Naa jer iwiin kipiik ni ilee. Aa ga n̄maa baa binib ke ti gbii aan taa gbii. ¹² Maah nan bi Uwumbɔr Aadichal ni, ni mmeen aadir ni, ni kitiŋ ni na, Juu yaab aa kan mi m kpak unii ubaa kinikpakpak, kaa kan mi m muk unii ubaa. ¹³ Bi bii mi la, ki mu aa n̄maa ԽԽ ke baah len pu na gbii. ¹⁴ M kii ke ti gbii ke maah dooni tiyaajatiib Aawumbɔr pu na, m dii Yesu aasan la. Juu

yaab len ke nsan ngbaan aa ye mbamɔn. M kii Moses aakaal ԽԽԽԽ mu, ki kii tii Uwumbɔr aabɔnabtiib aah nan n̄mee pu na ԽԽԽԽ. ¹⁵ M kpa limakl ke Uwumbɔr ga fikr binib bi n̄an na, ni bi kaa n̄an na ԽԽԽԽ nkun ni. Juu yaab mu kpa limakl kina la. ¹⁶ N-yoonn ԽԽԽԽ m Խո՛ւլ mbaa ke m taa li kpa taani Uwumbɔr ni binib chee.

¹⁷ “N̄ibin n̄ibaa le maa nan bi Jerusalem. M nan ki buen nima m ti tii maanib bi ye bigiim na n̄imombil, ki toor kitork tii Uwumbɔr. ¹⁸ M nan buen Uwumbɔr Aadichal ni, m ti n̄a mbaa chain, aan ki toor kitork tii Uwumbɔr. Maah n̄a kina na, le Juu yaab kan mi Uwumbɔr Aadichal ni. Kinipaak aa nan bi m chee. Kifuuk mu aa nan bi m chee. ¹⁹ Le Juu yaab bibaa, bi nyan ni Asia aatim ni na mu nan bi nima. Bi yaa kaa gee maah n̄a pu na kan, ni n̄an ke bima bibaa dan aa chee, ki nan tuk si maah n̄a pu na. ²⁰ Bibɔjirb aaninkpiib jin mi tibɔr Jerusalem ponn ni. Bi yaa kan maataani kan, cha binib ngbaan tuk si. ²¹ Maah nan si bi chee na, le m teen ke, ‘M pak ke Uwumbɔr ga fikr bi kpo na nkun ni. Nima pu le ni ji mi tibɔr din.’ Maah len kina na, nibaakan bi dak ke naa n̄an.”

²² Feliks nan nyi Yesu aasan aabɔr. Le u bui bi, “M ga di cha kina la. Butɔb aajab aapol Laisias yaa fuu ni kan, m ga lik maah ga n̄a tibɔr ngbaan pu na.” ²³ U tuk butɔb aajab nkub aaninkpel ke u cha waajab li kii Բո՛ւլ, ki taa joo u mpɔkɔk, ki cha ujt̄iib li ter u ki tii u waah ban pu na.

²⁴ Iwiin ilee aah jer na, le Ubɔr Feliks ni upuu Drusila fuu ni. Upuu nan ye Juu aabo la. Le Feliks tun unii ke u ti yin ni Բո՛ւլ ke u dan nan len tibɔr ngbaan aan bi pel. Le Բո՛ւլ tuk bi baah ga n̄a pu ki gaa Yesu Kristo ki kii, ²⁵ ki n̄a bininyaam, ki li chur bibaa, ki taa tun titunwanbir na; ba pu? Uwumbɔr ga ji binib ԽԽԽԽ tibɔr. Բո՛ւլ aah len kina na, le ijawaan chuu Feliks. Le u bui Բո՛ւլ, “Ni neer aa di cha kina. M yaa kan nfaawom kan, m ga yin si.” ²⁶ Le Feliks dak ke nibaakan Բո՛ւլ ga tii u n̄imombil, aan u piir u lii. Nima pu na, n-yoonn ԽԽԽԽ kan, u ti yin ni u ki nan len u chee tibɔr.

²⁷ N̄ibin n̄ilee nan jer. Le ubɔr u bi yin u ke Posius Festus na dan nan len Feliks aalelen. Feliks nan ban ke u piir Juu yaab aasui. Nima pu na, waa nan nyan Բո՛ւլ kiyondiik ni. U nan cha u beenin pii, le ki buen.

Բո՛ւլ aah len ke u ban ke Ubɔrkpaan Siisa ji waabɔr pu na

25 Ubɔr Festus nan fuu Siisarea aatiŋ ni, u nan len Ubɔr Feliks aalelen. Waah bi nima iwiin itaa na, le u buen Jerusalem. ² Waah ti bi nima na, le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib dan u chee, ki nan bii Բո՛ւլ, ki gaŋ Ubɔr Festus ³ ke u Խո՛ւլ ubaa ki tun binib bi ti yoor ni Բո՛ւլ ki di dan Jerusalem. Bi nan puen kpokl ke u yaa choo kan, bi ga ku u nsan ponn ni. ⁴ Le Festus bui bi, “Ti laa beenin joo u Siisarea aatiŋ ni. Ni yaa kpee siib kan, m mu ga ki labr buen nima. ⁵ U yaa

kpa taani kan, cha nimi aaninkpiib dii mi nima, aan ki ti galn u."

⁶ Festus nan bi bi chee ki ti saa iwiin kipiik, bee iniin, le ki gir cha Siisarea aatiŋ ni, ki ti fuu nima. Naah woln kitaak na, le u koo libɔjil aadiik ni, ki ti kal ubɔjir aajal pu, le ki tun ke bi ti li joo ni Pɔɔl. ⁷ Juu yaab bi nyan ni Jerusalem na mu nan bi nima. Pɔɔl aah fuu ni na, le bi sil goln u, ki bii u ki ti nyan. Le baa ŋmaa mɔk ke baah len pu na gbii. ⁸ Le Pɔɔl bui ke, "Maa bii Juu yaab aakaal, kaa bii Uwumbɔr Aadichal, kaa bii Rom yaab Aabɔrkpaan Siisa."

⁹ Le Festus ban ke u piir Juu yaab aasui. Nima pu le u baa Pɔɔl, "Aa ga li gee ke aa buen Jerusalem m ti ji si tibɔr nima aa?"

¹⁰ Le Pɔɔl bui u, "M bi Ubɔrkpaan Siisa aabɔjir aadiik ni, nin chee ni ŋeer bi ji mi tibɔr na. Sin aabaa nyi ke maa ŋa Juu yaab bakaa. ¹¹ M yaa ba ŋa bakaa, bee m yaa ti ki ŋa tiwan ni ŋeer nkun na kan, maa ba ga ban ke m ŋmar. Baah bii mi pu na yaa kaa gbii kan, ubaa aan ŋmaa di mi ŋa biŋaal ni. M ban ke Ubɔrkpaan Siisa ji mi tibɔr."

¹² Le Ubɔr Festus len waakpambalb chee ke u lik waah ga ŋa pu na, nee aapuwɔb le u tuk Pɔɔl, "Aa len ke aa ban ke Siisa ji si tibɔr. Aa ga buen u chee, ni ti len ti."

Ubɔr Festus aah tuk Ubɔr Agripa pu na

¹³ Naah ŋa iwiin ilee na, le Ubɔr Agripa ni uninkpan Beniis dii ni, ki dan Siisarea aatiŋ ni, bi nan doon Ubɔr Festus. ¹⁴ Baah bi nima iwiin ilee na, le Festus tuk u Pɔɔl aabɔr ke, "Uja ubaa bi do. Feliks nan buen le ki cha u beenin pii kiyondiik ni. ¹⁵ M nan buen Jerusalem. Maah nan bi nima na, le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib dan nan galn uja ngbaan. Bi ban ke m len ke waabɔr bii. ¹⁶ Le m tuk bi ke timi Rom yaab aa ŋani kina. Binib yaa galn unii kan, ti cha bi kuun ni tɔb la, aan u ti ŋun baah galn u pu na, ki cha u mu len waabamɔn aah bi pu na. Taan daa unii aatafal see ti puen jin u tibɔr kina. ¹⁷ Maah tuk bi kina na, le bi nan dan do. Baah fuu ni na, maa taan. Naah woln kitaak na, m nan buen libɔjil aadiik ni, ki ti kal ubɔjir aajal pu, ki tun binib ke bi ti li joo ni Pɔɔl. ¹⁸ Waah fuu ni na, le binib bi galn u na fii ke bi bii u. M nan dak ke bi ga len ke u ŋa bakaa ki ti nyan la. Ni mu aa ye kina. ¹⁹ Baah kpak u pu na, ni ye baakaal aabɔr, ki mu ye uja u bi yin u ke Yesu na aabɔr pu la. Bi len ke u kpo. Pɔɔl mu beenin len ke u bi. ²⁰ Maa nan nyi maah ga ŋa pu ki bee tibɔr ngbaan na. Le m baa Pɔɔl ke u kii ke u buen Jerusalem aan bi ti ji u tibɔr nima aan waa kii? ²¹ Le u len ke u ban ke Ubɔrkpaan Siisa ji u tibɔr. Nima pu le m cha butɔb aajab kii u, ke ni saa bundaln m ga cha bi di u buen Ubɔrkpaan chee na."

²² Le Ubɔr Agripa bui Festus, "M ban ke m ŋun uja ngbaan aah ga len pu na."

Le Festus bui u, "Aa ga fe ŋun fen."

Baah di Pɔɔl siin Ubɔr Agripa aanimbiin ni pu na

²³ Naah woln kitaak na, le Ubɔr Agripa ni uninkpan Beniis dan ke bininyuum na. Le butɔb aajab aaninkpiib, ni kitiŋ ni aaninkpiib dii bi, ki nyuŋni bi. Le bi mɔmɔk koo kidisakpen kibaa ni. Kidiik ngbaan ni, le bi ji binib tibɔr. Baah fuu ni na, le Festus tuk binib ke bi li joo ni Pɔɔl. Le bi joo ni u. ²⁴ Le Festus bui ke, "Ubɔr Agripa ni nimi bimɔk bi do na, ti mɔmɔk kan uja wee. Juu yaab nan dan m chee Jerusalem ponn ni, ki ki dan m chee do chee na mu, ki nan tar ke ni ŋeer ti ku u. ²⁵ Le m jin u tibɔr. Maah jin u tibɔr na, le m bee ke waa ŋa tiwan ni ŋeer ke ti ku u na. Le uma ubaa len ke u ban ke Ubɔrkpaan na ji u tibɔr. Nima pu le m ga cha u buen. ²⁶ Le m ban ke m ŋmee kigban tii maaninkpel ki tuk u Pɔɔl aabɔr. M mu aa nyi maah ga ŋmee pu na. Nima pu le m joo ni u, u nan tuk nimi waabɔr. Ubɔr Agripa, m ban ke aa lik waabɔr ngbaan aah bi pu na, aan ki tuk mi maah ga ŋmee pu na. ²⁷ M yaa cha bi di unaagbiija buen Ubɔrkpaan na chee, ki yaa kaa tuk u baah galn u pu na kan, naa ŋan."

Pɔɔl aah tuk Ubɔr Agripa waabamɔn pu na

26 Tɔ, Ubɔr Agripa nan bui Pɔɔl, "Aa ga ŋmaa tuk timi saabɔr aah ye pu na."

Le Pɔɔl yoor uŋaal ki doon u, ki bui ke, ² "Ubɔr Agripa, maah bi do din ke m tuk si maabamɔn na, m kpa mpopiin pam. Juu yaab galn mi sakpen a. ³ M nyi ke aa nyi Juu yaab aakaal aah bi pu na. Aa nyi baah kpak tɔb budabu pu baakaal pu na. Kina pu na, maah kpa nshan m tuk si maabamɔn pu na, le m kpa mpopiin. M gan si ke aa li kpa limɔr ki li pel maah ga len pu na.

⁴ "Maah nan ye unachipɔkɔn na, m nan bi maanib ponn ni, ni Jerusalem ponn ni. ⁵ Juu yaab mɔmɔk nan nyi maabimbin n-yoonn ngbaan. Bi nyi ke n-yoonn ngbaan mɔmɔk m nan dii Farisii yaab aasan. M nan ye binib bi dii Moses aakaal mbamɔm na ponn ni ubaa la. Bi yaa gee kan, bi ga ŋmaa tuk si kina. ⁶ M kpa limakl ke Uwumbɔr ga gbiin tipuur ti u nan puu tii tiyaajatiib na. Nima le cha ni ji mi tibɔr din. ⁷ Timi Juu yaab aani-bol kipiik ni ŋilee dooni Uwumbɔr nwiin pu ni kinyeek, ki mu kpa limakl ke bi ga kan tipuur ngbaan. Ubɔr Agripa, m mu kpa limakl ngbaan, nima le cha Juu yaab galn mi. ⁸ Ba ŋa ni dak ke Uwumbɔr aan ŋmaa fikr binib nkun ni?

⁹ "N-yoonn mubaa, min mbaa nan dak ke ni ŋan ke m ɔkɔk mbaa ki bii Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na aayimbil. ¹⁰ Le m nan ŋa kina Jerusalem ponn ni. M nan buen Uwumbɔr aatotoorninkpiib chee, ke bi tii mi nshan ke m chur Uwumbɔr aanib ki di ŋa tiyondir ni. Juu yaab yaa nan len ke bi ga ku bi kan, m mu nan kee la. ¹¹ N-yoonn mɔmɔk m nan chaa mmeen aadir ni ki ti dar bitafal, ki mukr bi ke bi sii Yesu. M nan gee lijuul sakpen bi pu; nima pu na, m nan buen ntim muken ponn ni, ki ti ŋa bi falaa."

Libupokok aah muk timi bunjeb ni pu na

¹³ Le libuln li kaa pok na nyan ni njangii wab. Le bi bui ke ni neer ke ti nyan kilolonj ngbaan ponn ni. Le bi chuu gbiln bunjeb na, le ki di siir. Bi nan joo bu kpak Krete aadikl ngbaan chee la. ¹⁴ Naah kpee siib na, le libupokok nyan ni njangan wab ki daar choo, ¹⁵ ki daar yerj ni bunjeb na, ki cha bu sil. Libuln daar tooh bu la. Nima pu na, bu aa nan njmaa chuun. Le ti cha bu jonn libuln. ¹⁶ Le ti ti fuu lidikl libaa chee, bi yin li ke Koda, li bi njangan wab. Ti nan perj lidikl ngbaan, le libuln aa ki pii timi ki pok. Le timi aarjoksapem dar bunjeb waatiib bubaa. Taah perj lidikl ngbaan na, le ti chuu yoor bunjeb waatiib na nj busakpem ni. ¹⁷ Bi nan di njmin gbin punn punn busakpem na. Litambol nan do nnyun ni, Libia aati nj chee, le bi dak ke nibaakan bunjeb na ga dii litambol ngbaan paab. Nima pu na, bi nan chuu gbiln bunjeb aakekeln li nan bi paacham na, ki cha bu jonn libuln. ¹⁸ Libuln nan beenin daar ki pok, le bunjeb na yerj ni. Naah woln kitaak na, le bi chuu nyan ni njitun na ki di mee lii nnyun ni; ¹⁹ ki ki woln kitaak, le ti chuu nyan bunjeb aawan mu ki di lii nnyun ni. ²⁰ Taah nan bi bu ponn ni na, ni nan yunn le taa njmaa kan nwiin, kaa waa njnjmabil mu, ntaalangbam pu. Libuln mu nan beenin daar, ki pok. Taa nan ki dak ke ti ga njmar.

²¹ To, baa nan ki ji tijikaar, ni ti yunn. Baah kaa ki ji tijikaar ni yunn na, le Pok fii sil binimbiin ni, ki bui bi, "Njntiib, ni yaa ba pel maah nan len pu na, ki yaa kaa ba nyan ni Krete aadikl ni kan, ni ba ga li njan. Timi aawan aa ba ga bii. ²² To, m garj nimi la, chuu nibaa man. Ti ponn ni unii ubaa aan kpo. Bunjeb ngbaan baanja le ga bii. ²³ M ye Uwumbor aanii, le ki dooni u. Kinyeek na, le waatuun ubaa dan nan sil m chee, ²⁴ ki bui mi, 'Pok, taa san ijawaan. Aa ga sil Uborkpaan Siisa aanimbiin ni. Uwumbor ga cha binib bimok bi bunjeb bue ponn ni na njmar, saanimbaak pu.' ²⁵ Njntiib, nima pu na, chuu nibaa man. M pak ke Uwumbor ga nj waah tuk mi pu na. ²⁶ Libuln mu ga daa bunjeb na ti tam lidikl libaa, ki bii bu."

²⁷ To, libupokok ngbaan nan daar iwiin kipiik ni inaa. Kinyeek, le libuln nan buenin joo timi nnyusakpem na ponn ni. Bi yin nnyusakpem ngbaan ke Adria. Kinyetaasiik, le binjnjaaab dak ke ti yak kiti nj kibaa ni.

²⁸ Le bi ban bi to nj lik nnyun aah nyoo pu na. Bi nan di njnjmin di gbin tikur ti nyuun na, ki di lii nnyun ni, ki to nj lik, ki nj nj njtaa nkub ni moninko. Le bi too foor kpee, le ki ki to nj lik, ki nj nj njtaa imonko inaa ni kipiik. ²⁹ Le bi dak ke nibaakan bunjeb ngbaan ga duur njtakpal ki bii. Nima pu na, bi nan di tikur tinaa gbin njmin inaa pu, ki di gbin linjjuul, le ti doon tam kiti nj, ki joo bu. Bu aan ki njmaa chuun. Baah nj kina na, le bi mee Uwumbor ke u cha kitaak woln. ³⁰ Le binjnjaaab ban ke bi loon nyan bunjeb na ni. Le bi chuu nyan bunjeb waatiib na di deen nnyun pu, ki njmann ke bi chuu nyan tikur tibaa le linjnyil pu. ³¹ To, Pok nan bee baah ban bi nj pu na, le ki

bui butob aajab ni baaninkpel, "Binjnjaaab ngbaan yaa nyan bunjeb ngbaan ponn ni kan, naan njmaa njmar." ³² Waah len kina na, le butob aajab chuu bunjeb waatiib na aarjmin gii, ki di bu lii, ki cha busakpem na.

³³ Kichakpinaanyeek ni le Pok garj bi mokmok ke bi pok bibaa ki ji tijikaar, ki bui bi, "Iwiin kipiik ni inaa le na, nimi aalandak muk nimi, le ni lul bumok. ³⁴ Ni pok nibaa ki ji pokaa man. Ni ga ter nimi, ni kan mpok. Ni-baa aan nj unii ubaa do ponn ni." ³⁵ Pok aah len kina na, le u yoor boroboro, ki doon Uwumbor bi mokmok aanimbiil ni, ki gii ki njman. ³⁶ Waah nj kina na, le bi mokmok chuu bibaa, ki mu jin tijikaar. ³⁷ Ti nan ye binib ikui ilee ni imonko itaa ni kipiik ni biloob le bunjeb ngbaan ponn ni. ³⁸ Le bi mokmok njman ti bab. Baah njman bab na, le bi di tijikaar ti gur na di mee nnyun ni. Bi nan ban ke bunjeb ngbaan yook la.

Timi aarjok aah bii pu na

³⁹ Kitaak aah woln na, le ti kan kiti nj. Le binjnjaaab aa nyi kiti nj ngbaan ni. Le bi kan kilolonj. Litambol mu do kilolonj ngbaan aagbaan. Le bi len ke bi ga pok bibaa ki cha bunjeb na ti nyal litambol ngbaan paab. ⁴⁰ Le bi chuu geei tikur na aarjmin, le ti bee nnyun ni. Le bi chuu gbiln tinjppann aarjmin, ki nan di likekeln gbin linjnyil do pu paacham. Libuln aah daar na, le bi ban ke likekeln ngbaan li joo bunjeb chuun cha nnyun aagbaan. Le bu chuun buen. ⁴¹ Litambol libaa nan do nnyun ponn ni, le baa waa li, ki di dii lipaab. Le linjnyil chob lipaab, kaan ki njmaa chuun. Tinyunkpenn nan gbaa bunjeb na le linjjuul ti wii.

⁴² To, butob aajab nan dak ke nibaakan binaagbiib na ga yuk lir nnyun ni, ki wo nyan, aan ki san njmar. Kina pu na, bi nan ban bi ku bi mokmok. ⁴³ Butob aajab aaninkpel aa nan ban ke bi ku Pok, nima pu le waa kii. U nan tuk bi ke binib bi njmaa wo nnyun na puen yuk lir nnyun ponn ni, ki wo buen nnyun aagbaan, ki ti nyan; ⁴⁴ ke binib bi kaa njmaa wo nnyun na nyoon njkpan, ni njnjokok, ki li cha nnyun aagbaan, ki ti nyan. Le ti nj kina. Le ti mokmok ti nyan.

Taah fuu Malta aati nj ni pu na

28 Taah nyan nnyun ngbaan ni na, le bi tuk timi ke bi yin lidikl ngbaan ke Malta. ² Le kiti nj ngbaan aanib gaa timi ki nj timi tinjann pam. Le utaal piin ki bi nu, le tiwoor bi. Le bi tuur mmii tii timi. ³ Le Pok ti peei ni idok nan di nj mmii ni. Waah di i nj mmii ni na, le i to nj. Le uwaa nyan i ni, ki juu dab unjaal, ki jn. ⁴ Waah juu dab unjaal ki jn na, le kiti nj ngbaan ponn ni aanib kan, ki bui tob ke uja ngbaan ye unikur, le ki nyan ni nnyusakpem ni; Uwumbor mu aan cha u njmar. ⁵ To, Pok nan gbok unjaal, le uwaa na lir mmii ni. Naa nj u nibaa. ⁶ Bi dak ke ni ga duun la, ni yaa kaa ye kina kan, u ga kpo. Bi nan lik le ni ti yunn, ki mu aa kan nibaa nj u. Le bi ki dak ke u ye liwaal la, le ki kpaln unii.

⁷ Ծ, kitiŋ ngbaan aanib aaninkpel mu nan bi. Bi yin u ke Publius. Waasaak aa nan daa taah bi nin chee na. Le u gaa timi, ki chann timi tichann ki ŋa timi tibulchinn iwiin itaa. ⁸ Ute nan bun, ki Ծ kidiik ni. Uwonn nan ton, le u peel nsin. Ծճճճ nan koo u chee kidiik ni, ki ti mee Uwumbor tii u, ki ti di uŋaal paan u pu, le u ԾԾԾ. ⁹ ԾԾԾ aah ŋa kina na, le bibum biken bi bi lidikl ngbaan aatiŋ ni na mu dan ԾԾԾ chee, le u cha bi mu ԾԾԾ. ¹⁰ Le bi tii timi ipiin pam. Taah nan ban ti buen na, bi nan ki tii timi, timi aasachuln aapiin.

Taah nyan Malta aadikl pu ki buen Rom aatiŋ ni pu na

¹¹ Ti nan bi nima iŋmal itaa, le buŋob bubaa nan bi nima tiwoor ni libuln yoonn. Bu nyan ni kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Aleksandria. Bi nan yin buŋob ngbaan ke "Bijaam." Le ti koo bu ni, ki buen. ¹² Ti nan ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Sirakus, ki nan bi nima iwiin itaa, ¹³ le ki nyan nima, ki buen ki ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Regium. Naah woln kitaak na, le libuln nyan ni tipuwob, ki daar choo. Le ti nyan nima, ki buen. Iwiin ilee le ti nan ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Puteoli. ¹⁴ Ti nan kan Yesu aanib bibaa nima. Le bi gaŋ timi ke ti li bi bi chee ki ti saa iwiin ilole. Iwiin ilole ngbaan aah jer na, le ti chuun kitiŋ ki buen Rom aatiŋ ni. ¹⁵ Yesu aanib bi nan bi Rom aatiŋ ni na nan ŋun ke ti choo. Le bi tooh ni timi nsan pu. Bibaa nan tooh ni timi Apius Aanyarŋ ponn ni, le bibaa mu tooh ni timi Tidir Daakaan Titaa na chee. ԾԾԾ aah kan bi na, le u doon Uwumbor, ki kan lipobil.

ԾԾԾ aah moon Yesu aabor Rom aatiŋ ni pu na

¹⁶ Ծ, ti nan ti fuu Rom aatiŋ ni. Taah fuu nima na, le bi cha ԾԾԾ koo kidiik kibaa ni, le butob aaja ubaa si kii u.

¹⁷ Iwiin itaa aah jer na, le ԾԾԾ yin Juu yaab aaninkpiib ke bi kuun ni u chee. Baah kuun ni u chee na, le u bui bi, "Nnaabitiib, maa ŋa timi aanib bakaa, kaa bii tiyaa-jatiib aakaal. Bi po chuu mi Jerusalem ni ki di mi ŋa Rom yaab aanaal ni. ¹⁸ Bi nan jin mi tibor, le ki bee ke maa ŋa bakaa, naa ŋeer bi ku mi. Le bi ban ke bi di cha mi. ¹⁹ Le Juu yaab aa kii ke bi di cha mi. Nima pu na, m len ke m ban ke Uborkpaan Siisa le ji mi tibor ngbaan. Naa ye ke m ban ke m galn maanib u chee. ²⁰ Nima pu

le m yin nimi ke ni dan m chee, aan ti nan len tob chee tibor. Timi Israel yaab kpa limakl ke unii u ga gaa timi lii na ga dan. Limakl ngbaan pu, le bi buu mi tikululn tee."

²¹ Le bi bui u, "Judea aatiŋ aanib aa ŋmee saabor kig-barŋ ni tii ni timi. Tina aabo ubaa aa nyan ni nima, ki nan tuk timi saabor, kaa len tibobir aa pu. ²² Ti nyi ke bi len ntim mōmōk ponn ni ke saah dii nsan mu na aa ŋan. Nima pu na, ti ban ti ŋun tibor ti bi aamob ni na."

²³ Le bi siin bundaln bi ga ki kuun ԾԾԾ chee na. Liyaadaal aah fuu ni na, bi nan ki kuun ni waadiik ni, ki wiir pam. U nan len bi chee tibor kichakpiik ni ki nan saa kijook, ki tuk bi Uwumbor aanaan aabor, ke Moses ni Uwumbor aabonabtiib nan ŋmee Yesu aabor, Uwumbor Aagbarŋ ponn ni. ԾԾԾ nan ԾԾԾ ubaa ke bi gaa Yesu ki kii. ²⁴ Juu yaab bibaa kii tii waah len pu na, bibaa mu aa kii tii. ²⁵ Le bi kpa tob kinikpakpak. Baah ban bi nyan ԾԾԾ aadiik ni na, le u bui bi, "Uwumbor Aafuur Nyaan nan cha waabonabr Aisaya tuk niyaaajatiib mbamōn. ²⁶ U nan tuk Aisaya ke,

'Li cha ti tuk binib ngbaan ke Uwumbor len ke:
Ni ga pel ki pel, kaan bee maaliin aatataa.

Ni ga lik ki lik, kaan li waa.

²⁷ Binib ngbaan aasui aa bi nibaa ni.

Bitafal kpa la.

Bi ŋub binibil, kaa ban ke binibil woln,

kaa ban ke bitafal ŋun,

kaa ban ke bisui bee maaliin aatataa,

kaa ban ke bi kpeln baabimbin ki dii maasan,

aan m tii bi laafee." †

²⁸ ԾԾԾ nan ki bui bi, "M ban ke ni bee ke Uwumbor tun mi ke m buen binib bi kaa ye Juu yaab na chee, ki ti tuk bi waabor, aan bi mu ŋmar. Bima le ga ŋun."

[²⁹ ԾԾԾ aah len kina na, le Juu yaab ngbaan nyan waadiik ni, ki beenin kpa tob kinikpakpak sakpen.]

³⁰ ԾԾԾ nan bi kidiik ngbaan ponn ni ŋibin ŋilee. U nan pan ki pu, le ki bi ki ni. Le binib choo nan manni u nima. Le u gaa bi mōmōk ni mpopiin. ³¹ U nan beenin tuk binib Uwumbor aanaan aabor, ni Tidindaan Yesu Kristo aabor, ki nan kpa lipobil ki len. Ubaa mu aa bui ke u di cha.

† : Lik Aisaya 6.9-10.

ROM YAAB

1 Min כַּכֵּל le ηmee kigbanj kee. M ye Yesu Kristo aatutunn la. Uwumbɔr nan yin mi ke m li ye Yesu aakpambal, ki nyan mi ke m moon waabɔnyaan tee.

² N-yaayoonn na, Uwumbɔr nan puu tipuur ke u ga tii timi tibɔnyaan tee. Le waabɔnabtiib ηmee ti waagbanj ki ye chain na ponn ni. ³ Tibɔnyaan ngbaan le ye Ujapɔkɔn aabɔr. Uma le ye Tidindaan Yesu Kristo. Waah nan kpaln unibɔn na, bi nan ma u Ubɔr David aamaal ponn ni. ⁴ Uwumbɔr nan fikr u nkun ni, le Waafuur Nyaan mɔk ke u ye uma Uwumbɔr Aajapɔkɔn u kpa mpɔkɔn na. ⁵ U pu le Uwumbɔr ηa tinyoor ηa m pu, le ki ηa mi waakpambal, ke m tuk ηjinibol mɔkmɔk ke ni ηan ke bi tii u naadii, ki kii waamɔk. ⁶ Nimi bi bi Rom aatiη ni na, Uwumbɔr yin ni mu, ke ni li ye Yesu Kristo aanib.

⁷ Nima le m ηmee kigbanj kee m tii nimi bimɔk bi Rom aatiη ni na. Uwumbɔr gee nimi ki yin nimi ke ni li ye waanib.

Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo ηa tinyoor ηa ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

Idoon aameel

⁸ Yesu Kristo pu, le m dooni Maawumbɔr ni mɔkmɔk pu; ba pu? binib bimɔk bi dulnyaa ni na ηun naah gaa Yesu Kristo ki kii pu na. ⁹ M di nsui mɔkmɔk tun lituln tii Uwumbɔr, ki tuk binib Ujapɔkɔn Yesu Kristo aabɔnyaan ngbaan. Uma Uwumbɔr le nyi ke ni ye mbamɔn, m teer nibɔr maameen mɔkmɔk ponn ni, ¹⁰ ki mee u n-yoonn mɔkmɔk ke ni yaa ye waageehn kan, u tii mi nsan ke m dan nan mann nimi dandana wee. ¹¹ M ban ke m kan nimi, ki ter nimi aan ni kan Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapiin i ga kɔkɔ nitaakpab na. ¹² Maah len pu na le ye ke m ni nimi aah gaa Yesu Kristo ki kii pu na, ti ga kɔkɔ tɔb aataakpab.

¹³ Nnaabitiib, m ban ke ni bee ke n-yoonn mɔkmɔk m nan ban ke m dan ni chee, le kaa kee ηmaa dan. M ban ke m cha binib gaa Yesu ki kii Rom aatiη ni, ke maah ηa pu ntim muken ponn ni na. ¹⁴ Ni ye limukl le ke m di tibɔnyaan tee tuk binib mɔkmɔk, bi aanimbil woln na, ni bi aanimbil kaa woln na, ni bi bae mbaem na, ni bi kaa bae mbaem na. ¹⁵ Nima le m ban ke m tuk nimi bi bi Rom aatiη ni na mu tibɔnyaan ngbaan.

Tibɔnyaan ngbaan aapɔkɔn

¹⁶ Maa san inimɔkɔn Yesu aabɔnyaan tee pu. Tibɔnyaan ngbaan kpa Uwumbɔr aapɔkɔn. Binib bimɔk ηun ti ki gaa Yesu Kristo ki kii na ga ηmar; njan, bi ye

Juu yaab na ga ηmar, le bi kaa ye Juu yaab na mu ga ηmar. ¹⁷ Tibɔnyaan ngbaan mɔk timi ke unii yaa gaa Yesu Kristo ki kii kan, Uwumbɔr ga len ke waabɔr ηan. Ni ηmee Uwumbɔr Aagbanj ni ke, "Uninyaan aah gaa Uwumbɔr ki kii na, u ga li kpa limɔfal." †

Unibɔn aataani

¹⁸ Uwumbɔr mɔk binib ke u gee liηuul titunwanbir-dam pu; bi tun lituln li kaa ηan na, kaa dii u. Baabiin pu le bi yii mbamɔn. ¹⁹ Uwumbɔr gee liηuul bi pu la; ba pu? waabɔr ti binib ga ηmaa bee ti na bi mpaan pu. Uwumbɔr le di ti mɔk bi. ²⁰ Buyoonn Uwumbɔr nan naan dulnyaa wee ki nan saa dandana wee na, binib kani waabimbin aah bi pu na. Naa ye ke binimbil le kan u. Bi kan tiwan ni u naan ni na, ki kan ke u kpa mpɔkɔn mu kaan doo na, ki sil ye Uwumbɔr. Nima le baan ηmaa len ke baa nyi. ²¹ Bi nyi ke u bi, ki mu aa nyuηni u waah ηeer pu na, ki mu aa dooni u waaterm pu. Nima le baalandak bee fam. Bisui ni kɔkɔ la, kaa kpa nlan. ²² Bi len ke bi ye bilankpalb, le ki tee ye bi-jɔrb. ²³ Baa ki dooni Uwumbɔr u nyuun ki bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Bi ηa binibɔm aananη, ni inyoon aananη, ni iwaa aananη, ki dooni ηiwaa ngbaan.

²⁴ Nima le Uwumbɔr di cha bi, le bi dii bisui aah ban pu na, ki tun tijɔn aatuln, ki tun lituln li jinni biwon inimɔkɔn na. Bi yii Uwumbɔr u ye mbamɔn na, ki dii ηiwaa. ²⁵ Bi dooni tiwan ni Uwumbɔr naan ni na, ki dii ni, kaa dooni Uwumbɔr u naan tiwan mɔkmɔk na, kaa dii u. Uma Uwumbɔr le yeh mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

²⁶ Baah yii Uwumbɔr na, nima le u siir cha bi. Le bi tun inimɔkɔn aatuln, bisui aah ban pu na. Bipiib di birjeen aatɔtiib kpaln bijab, ki doo bi chee. ²⁷ Bijab mu yii bipiib, ki chuun ban bijab, ki di birjeen aatɔtiib kpaln bipiib ki tun inimɔkɔn aatuln, le Uwumbɔr daa bitafal, baatunwanbir aah ηeer pu na.

²⁸ Baah kaa gee ke bi li nyi Uwumbɔr na, le u siir cha bi. Le bi dak ilandak i ye fam na, ki tun lituln li kaa ηan na, ²⁹ ki gbii titunwanbir aabɔn mɔkmɔk. Bi gɔr kidagook ki tun baka baka, ki kpa iniman, kaa gee tɔb, ki kpa lipi-poln, ki jaa kijaak, ki ku tɔb, ki ηmanni tɔb, ki nan tɔb, ki bii tɔb libɔkɔn ni, ³⁰ ni mpaan pu. Bi nan Uwumbɔr, le ki seei tɔb, ki kpa kalmbaani, ki puk kipupuk. Bi po dak baah ga ηa pu ki moo tun titunwanbir na la. Bi yii bite ni bina aamɔi. ³¹ Baa kpa nlan. Bi yaa puu tipuur kan,

† : Lik Habakuk 2.4.

baa gbiini ti. Baa gee baamaal aanib, kaa cha pinni binib, kaa san binib kinimbaak. ³² Bi nyi ke Uwumbɔr len ke binib bi ɔani kina na ɔeer nkun, le bi tee beenin ɔani kina, ki len ke binib yaa ɔani kina kan, naa bir.

Uwumbɔr aah ji binib tibɔr pu na

2 Tɔ, si u galni binib biken na, saan ɔmaa len tibaa ki nyan aabaa tibɔr ni Uwumbɔr chee; ba pu? aa mu ɔani kina la. Saah galni bi na, le ni mɔk ke saabɔr mu bii; ba pu? si u galni bi na, aa mu ɔani ke baah ɔani pu na la. ² Ti nyi ke Uwumbɔr yaa daa binib bi ɔani kina na aatafal kan, ni ɔan. ³ Si u ɔani kina na, ki galni biken bi ɔani kina na, aa dak ke Uwumbɔr aan daa aatafal aa? ⁴ U ɔa si tibulchinn sakpen, ki kpa limɔr ni suklaa aa pu. Ba ɔa aa lik u fam? Saa nyi ke Uwumbɔr ban ke aa kpeln saabimbin aa? Nima le cha u ɔa si tibulchinn. ⁵ Le aatafal kɔkɔ. Saa ban ke aa kpeln aasui. Nima le Uwumbɔr ga moo daa aatafal, bundaln u ga gee liɔuul binib aanimbil ni ki ji bi tibɔr mbamɔn na. ⁶ U ga ɔa binib mɔmɔk baatun aah ɔeer pu na. ⁷ Binib bi kpa limɔr ki tun lituln li ɔan na, ki ban mpakm, ni nnyuɔ, ni limɔfal li kaa kpa ndoon na, bima le Uwumbɔr ga tii bi limɔfal li kaa kpa ndoon na. ⁸ Binib bi ban tibɔr, ki yii mbamɔn, ki dii nsan mu kaa ɔan na, bima le Uwumbɔr gee liɔuul sakpen bi pu. ⁹ Binib bimɔk tun titunwanbir na ga kan falaa ni limukl. Njan, Juu yaab ga kan, le binib bi kaa ye Juu yaab na mu ga kan. ¹⁰ Binib bimɔk tun lituln li ɔan na, Uwumbɔr ga nyuɔ bi, ki pak bi, ki tii bi nsuudoon. Njan, u ga tii Juu yaab, le ki ga tii binib bi kaa ye Juu yaab na mu; ¹¹ ba pu? Uwumbɔr aa pak ubaa ki jer uken.

¹² Binib bimɔk kaa nyi Moses aakaal ki tun titunwanbir na aan kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. Uwumbɔr aan baa bi ke bi dii Moses aakaal aan baa dii. Binib bimɔk nyi Moses aakaal ki tun titunwanbir na, Uwumbɔr ga baa bi tibɔr nkaal ngbaan aah dii pu na, ki ga daa bitafal. ¹³ Uwumbɔr aan len ke binib bi nyi waakaal kaa dii mu na aabɔr ɔan. U ga len ke binib bi dii waakaal na le aabɔr ɔan. ¹⁴ Binib bi kaa ye Juu yaab na aa nyi Moses aakaal. Bi yaa ɔani Moses aakaal aah len pu na baageehn pu, ki mu aa nyi nkaal ngbaan kan, baalandak le mɔk bi baah ga dii pu na. ¹⁵ Baah ɔani pu na, nima le mɔk ke Moses aakaal aah len pu na bi bisui ni. Bisui ponn ni, bi nyi ni ɔan na, ni ni kaa ɔan na. Nima le baalandak bii bi n-yoonn mubaa, ki pak bi n-yoonn mubaa mu. ¹⁶ Ni ga li bi kina le bundaln Uwumbɔr ga cha Yesu Kristo ji binib tibɔr, ki baa bi tibɔrkaan ti bi bisui ni na aabɔr. Maah tuk binib tibɔryaan ti na le mɔk kina.

Juu yaab ni nkaal na

¹⁷ Tɔ, aa len ke aa ye Juu aanii la, ki dak ke saah nyi Moses aakaal na, nima le ga cha aa ɔmar; aa kpa kipupuk ke aa nyi Uwumbɔr, ¹⁸ ki nyi waah gee pu na,

† : Lik Ilahn 62.12; Niyatarɔk 24.12.

ki bae Moses aakaal, ki nyi lituln li ɔan na, ni li kaa ɔan na, ¹⁹ ki dak ke aa ye usanmɔk le ki tii bijoom, ki ga ɔmaa woln binib bi kaa waa na aanimbil, ²⁰ ki ga ɔmaa mɔk bijɔrb nlan, ki ga ɔmaa mɔk mbim mmɔkm. Saah nyi Moses aakaal mu na, aa dak ke aa nyi tiwan mɔmɔk, ki dak ke saah len pu na mɔmɔk ye mbamɔn. ²¹ Tɔ, si u mɔk biken na, ba ɔa saa mɔk aabaa? Si u tuk binib ke bi taa su kinaayuk na, ba ɔa aa su? ²² Si u len ke binib taa ɔr kidagook na, ba ɔa aa ɔr? Si u yii ɔi-waa na, ba ɔa aa su ɔadir ni aawan? ²³ Si u kpa kipupuk Uwumbɔr aakaal pu ki bii nkaal ngbaan na, aa jinn u inimɔk la. ²⁴ Ni ɔmee Uwumbɔr Aagbarj ponn ni ke, “Nimi Juu yaab aah ɔani titunwanbir pu na, nima le cha binib bi kaa ye Juu yaab na len Uwumbɔr tibɔr.” ††

²⁵ Tɔ, aa yaa joo Moses aakaal kan, lichakpangeei kpa tinyoor. Aa mu yaa gii lichakpaln ki bii Moses aakaal kan, ni mɔk ke saa gii le na. ²⁶ Binib bi kaa gii ɔichakpan na yaa joo Uwumbɔr aakaal kan, Uwumbɔr aan yii bi, ke baa gii ɔichakpan. ²⁷ Binib bi kaa gii ɔichakpan na yaa joo Uwumbɔr aakaal kan, bi ɔan jer nimi Juu yaab bi gii ɔichakpan Moses aakaal aah mɔk pu na, ki bii nkaal muken na. ²⁸ Unii u ye Juu aanii mpaan pu baanja na aa ye Juu aanibamɔnn. Unii u gii lichakpaln kaa kpeln waabimbin na, naa ye lichakpangeei bamɔnn. ²⁹ Unii u gii lichakpaln, kaa kpeln waabimbin na aa piir Uwumbɔr aasui. Unii u dii Uwumbɔr usui ni na, uma le ye Juu aanibamɔnn. Unii u Uwumbɔr Aafuur Nyaan bi u ni na, nima le ye lichakpangeei bamɔnn. Uwumbɔr le ga pak udaan, naa ye binib.

3 Lichakpangeei aanyoor ye ba? Juu yaab jer binib bi kaa ye Juu yaab na aa? ² Een, bi jer bi tiwan aabɔr ni la. Ni jer tiwan mɔmɔk na le ye ke Uwumbɔr nan di waabɔr ɔa bima le aarɔal ni. ³ Bi ponn ni bibaa yaa kaa gaa Uwumbɔr ki kii kan, ni ye ba? Baah kaa gaa u ki kii na, Uwumbɔr aan gbiin waa puu tipuur ti na aa? ⁴ U ga gbiin ti. Binib mɔmɔk yaa ye binyamɔndam kan, Uwumbɔr ma ye mbamɔndaan la. Ni ɔmee waagbarj ni ke,

“Bi ga kan ke saah len pu na ye mbamɔn, Aa yaa jin binib tibɔr kan, aa kpa mbamɔn la.” ‡

⁵ Timi aatunwanbir yaa mɔk ke Uwumbɔr ɔani ni ɔan na kan, ti ga len ke Uwumbɔr yaa daa titafal kan, u ɔa ni kaa ɔan na aa? Binib bi kaa dii Uwumbɔr na le baa kina. ⁶ U ɔa ni ɔan na la; ba pu? ni yaa kaa ɔan kan, u ga ɔa kinye ki ji dulnyaa ni aanib tibɔr?

⁷ Ubaa ga baa ke, “Maah gee nnyamɔn na yaa mɔk ke Uwumbɔr ye mbamɔndaan ki ga cha binib nyuɔ u kan, ba ɔa u daa ntafal ke m ye titunwanbirdaan?” ⁸ Ti ga tun titunwanbir aan ni kpaln tiwan ni ɔan na aa? Taan ɔa kina kpala. Binib bibaa seei timi ki bui ke ti len kina la. Binib ngbaan ga kan ntafadaan mu ɔeer bi na.

†† : Lik Aisaya 52.5; Esekiel 36.20-22. ‡ : Lik Ilahn 51.4.

Ubaa aa njan Uwumbor chee

⁹ Tɔ, timi Juu yaab njan ki jer binib bi kaa ye Juu yaab na aa? Taa jer bi. M nan mɔk nimi ke binib bi ye Juu yaab na, ni bi kaa ye Juu yaab na mɔmɔk ye titunwanbirdam la. ¹⁰ Ni nmeee kina le Uwumbor Aagban ni ke, "Unii ubaa aa ye uninyaan,

¹¹ ubaa aa kpa nlan, ubaa aa ban Uwumbor,

¹² bi mɔmɔk di cha waasan, bi mɔmɔk bee fam la.

Ubaa aa bi ki tun lituln li njan na, ubaa baanja aa bi. †

¹³ Baaliin po ye iliin i bir na la.

Bi geei inyamɔn ki nmanni binib.

Baaliin bii binib ke ujagen

aaluul aah bii binib pu na la. ††

¹⁴ Baamɔi gbii njsiibil ni kinanana la. ‡

¹⁵ Bi yaa ban bi ku binib kan, naa kɔkɔ.

¹⁶ Bi muk binib ki nani bi falaa n-yoonn mɔmɔk la.

¹⁷ Bi chuun ban tibor la.

¹⁸ Baa san Uwumbor." ‡†

¹⁹ Tɔ, ti nyi ke nkaal aah len pu na mɔmɔk len binib bi bi mu chee na la. Nima le dulnyaa wee ni aanib mɔmɔk aabɔr bii Uwumbor chee. Ubaa aan nmaa len tibaa ke u nyan ubaa tibor ni Uwumbor chee. ²⁰ Ubaa aan nmaa len ke waah joo Uwumbor aakaal mbamɔm pu na, waabɔr njan Uwumbor chee. Uwumbor aakaal le mɔk binib ke bi ye titunwanbirdam la.

Uwumbor aah cha ti ni uma tuuk pu na

²¹ Dandana wee, Uwumbor mɔk timi waah ga nja pu ki len ke timi aabɔr njan na. Waakaal ni waabɔnabtiib aaliin le bi waagban ponn ni, ki mu tuk timi kina la. Naa ye ke ti dii waakaal mbamɔm le cha u len. ²² Binib bimɔk gaa Yesu Kristo ki kii na, bima le Uwumbor len ke baabɔr njan. Baah gaa Yesu Kristo ki kii na, nima le cha Uwumbor len ke baabɔr njan. Ubaa aa bi ubaa, ki cha biken; ²³ binib mɔmɔk tun titunwanbir la, kaa gbiin Uwumbor aanibil. ²⁴ Le Yesu Kristo daa timi, ki gaa timi lii. Timi bi kpaan u chee na, le Uwumbor len ke timi aabɔr njan. Waabulchinn pu le u len, naa ye ke ti njan la. ²⁵ U nan di Yesu siin binib aanibil ni, ke u nan kpo, aan uma Uwumbor taa ki gee linjuul ti pu. Ti yaa gaa Yesu ki kii kan, waasin pu le Uwumbor ga di cha pinn timi. Nima le mɔk ke Uwumbor nani ni njan na; ba pu? u nan kpa limɔr, kaa bii binib bi tun titunwanbir buyoonn Yesu Kristo aa kee dan dulnyaa wee ni na. ²⁶ Tɔ, dandana wee, u len titunwanbir aabɔr ki bui ke binib bi gaa Yesu ki kii na aabɔr njan u chee. Nimina le mɔk ke uma Uwumbor si chob.

²⁷ Tɔ, ba pu aan ti ga li kpa kipupuk? Taan li kpa kipupuk nibaa pu. Ba pu? Naa ye ke ti dii Uwumbor aakaal mbamɔm le cha u gaa timi lii, taah gaa Yesu ki kii na, nima le cha u gaa timi lii. ²⁸ Nima pu na, ti bee ke ti yaa gaa Yesu ki kii kan, Uwumbor ga len ke timi

† : Lik Ilahn 14.1-3; 53.1-3; Ulandaan 7.20. †† : Lik Ilahn 5.9; 140.3. ‡ : Lik Ilahn 10.7. ‡† : Lik Ilahn 36.1.

aabɔr njan. Naa ye ke ti joo waakaal mbamɔm le cha u len kina. ²⁹ Uwumbor ye Juu yaab baanja Aawumbor la aa? Waa ye binib bi kaa ye Juu yaab na mu Aawumbor aa? Mbamɔn, u ye. ³⁰ Uwumbor ye Uwumborbaan la. Juu yaab yaa gaa Yesu ki kii kan, Uwumbor ga len ke baabɔr njan. Bi mu kaa ye Juu yaab na yaa gaa Yesu ki kii kan, Uwumbor ga len ke bi mu aabɔr njan. ³¹ Ti yaa len ke binib yaa gaa Yesu ki kii ki ga nmar kan, ti yii Uwumbor aakaal aa? Naa bi kina kpala. Ti nja mu tibɔkpaan la.

Abraham aah ye limɔkl pu na

4 Tɔ, cha ti lik tiyaaaja Abraham aabɔr aah nan bi pu na: ² Ni yaa ba ye waatunyaan pu le cha Uwumbor len ke waabɔr njan kan, u ba ga nmaa li kpa kipupuk. U mu aa nmaa li kpa kipupuk Uwumbor chee. ³ Uwumbor Aagban len ke, "Abraham nan gaa Uwumbor aamɔboln ki kii, kina pu na le Uwumbor gaa u ke u ye uninyaan u chee." ‡†† Unii u tun lituln ki kan tipar na, tipar ngbaan aa ye ipiin, ni ye waapar la. ⁵ Tɔ, unii u kaa joo nkaal na yaa gaa Uwumbor u di cha pinn titunwanbirdam na ki kii kan, waah gaa Uwumbor ki kii na, nima le Uwumbor ga len ke waabɔr njan. ⁶ Uɔr David mu nan len ke binib bi Uwumbor len ke baabɔr njan na le kpa mpopiin. Bi gaa Uwumbor ki kii, nima le cha u len ke baabɔr njan, naa ye ke bi tun litunyaan le cha u len kina. Uɔr David nan len ke,

⁷ "Binib bi Uwumbor di cha baatunwanbir pinn bi na le kpa mpopiin.

Uwumbor aah di cha binib bi aataani pinn bi na le kpa mpopiin.

⁸ Binib bi Uwumbor aan len ke baabɔr bii na, bima le kpa mpopiin." ‡††

⁹ U len ke Juu yaab baanja le kpa mpopiin ngbaan aa? Waa len kina. Binib bi kaa ye Juu yaab na mu kpa. Ti len ke Abraham nan gaa Uwumbor aamɔboln ki kii, nima le cha Uwumbor gaa u ke u ye uninyaan u chee. ¹⁰ Bayoonn Uwumbor len ke waabɔr njan? Buyoonn u nan gii lichakpaln na le aan buyoonn waa nan kee gii na? Buyoonn waa nan kee gii na. ¹¹ Waah gii lichakpaln na, nima le nan ye limɔkl ki mɔk ke u gaa Uwumbor ki kii, nima le Uwumbor gaa u ke u ye uninyaan u chee, buyoonn waa nan kee gii lichakpaln na. Nima pu le Abraham ye binib bimɔk gaa Uwumbor ki kii, kaa gii njichakpan na aate. Baah gaa Uwumbor ki kii na, nima le Uwumbor gaa bi ke bi ye bininyaam u chee. ¹² Binib bi gii njichakpan, ki tak Abraham aataabuu ponn ni, ki gaa Uwumbor ki kii ke Abraham aah nan gaa u ki kii pu, buyoonn waa nan kee gii lichakpaln na, bima mu le Abraham ye bite.

‡†† : Lik Mpiin 15.6; Galasia yaab 3.6. ‡††† : Lik Ilahn 32.1-2.

Gaakii pu le ti ga kan Uwumbɔr aah puu tipuur ti na

¹³ Uwumbɔr nan puu tipuur tii Abraham ni uyaabitiib, ke bima le ga li yeh dulnyaa. Naa ye ke bi joo Uwumbɔr aakaal le ga cha bi kan tipuur ngbaan. Bi gaa Uwumbɔr ki kii la, le u len ke baabɔr ɲan. Nima le ga cha bi kan tipuur ngbaan. ¹⁴ Uwumbɔr yaa ba puu tipuur ke binib bi joo waakaal na le ga li yeh dulnyaa kan, naadii aa ba ga li kpa tinyoor. Tipuur ngbaan mu aa ba ga gbiin; ba pu? ubaa aan ɲmaa joo nkaal mɔmɔk mbamɔm. ¹⁵ Binib aah bii nkaal na, le Uwumbɔr gee liɲuul bi pu. Nkaal aah kaa bi nin chee na, binib aa bii nkaal.

¹⁶ Nima le Uwumbɔr puu tipuur tii binib bi gaa u ki kii na. Uwumbɔr aah gee binib pu na, nima le u tii Abraham ayaabitiib mɔmɔk waah nan puu tipuur ti na. U ga tii Abraham ayaabitiib bi ye Juu yaab ki gaa u ki kii na, ni binib bi kaa ye Juu yaab ki mu gaa u ki kii na ke Abraham aah nan gaa u ki kii pu na. Abraham ye timi bimɔk gaa Uwumbɔr ki kii na aayaaja la. ¹⁷ Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ponn ni ke Uwumbɔr bui Abraham, “M ɲa si ɲinibol pam aayaaja la.” † Abraham le ye tite Uwumbɔr chee. U nan tii Uwumbɔr naadii. Uma Uwumbɔr le fikr binib bi kpo na nkun ni, le ki yin binib bi kaa kee bi na, ke baah bi le na. ¹⁸ U nan puu tipuur tii Abraham ke u ga ɲa u ɲinibol pam aayaaja, ke uyaabitiib ga li wiir ke ɲmabi aah wiir pu na. Ni nan bi ke tipuur ngbaan aah kaan ɲmaa gbiin le na. Abraham mu nan tee kpa limakl ke ti ga nan gbiin. ††¹⁹ Ni nan gur siib u pii ɲibin nkub. Waah nan por pu na, ni nan naahn ke waan ki ɲmaa maa ubo. Upuu Sara mu nan jer timar. Le Abraham pak Uwumbɔr aah tuk u pu na, kaa joo beeni. ²⁰ Uwumbɔr aah puu tipuur ti tii u na, tima le gur ye waalandak. Le u pak tipuur ngbaan mbamɔm, kaa joo beeni ke ti ga gbiin bee taan gbiin? U nan moo gaa Uwumbɔr ki kii le ki nyuɲ u, ²¹ ki sil nyi ke Uwumbɔr aah puu tipuur ti na, u ga ɲmaa ɲa kina. ²² Waah nan gaa Uwumbɔr aamɔboln ki kii kina na, nima le Uwumbɔr gaa u ke u ye uninyaan u chee. ²³ Ni ɲmee kina le Uwumbɔr Aagbaɲ ni. Timi pu le bi nan ɲmee kina, naa ye Abraham baanja pu; ba pu? timi bi gaa Uwumbɔr u nan fikr Tidindaan Yesu nkun ni ki kii na, le u ga len ke timi aabɔr ɲan. ²⁵ Yesu nan kpo timi aatunwanbir pu, le ki fikr nkun ni. Nima le Uwumbɔr len ke timi aabɔr ɲan.

Saah ga li bi pu ki li ɲan Uwumbɔr chee na

5 Taah gaa Uwumbɔr ki kii pu na, nima le u len ke timi aabɔr ɲan. Tidindaan Yesu Kristo pu le ti ni Uwumbɔr kpaan kijtiik. ² Yesu Kristo pu, le Uwumbɔr len ke timi aabɔr ɲan. Le ti mɔkni ki kpa limakl ke ti ga yakr u chee Uwumbɔr aamɔk. ³ Naa ye nima baanja pu le ti mɔkni. Falaa mu pu le ti mɔkni. Ba pu? falaa le tii timi suklaa. ⁴ Suklaa mu tii timi mbimbinyaan.

† : Lik Mpiin 17.5. †† : Lik Mpiin 15.5.

Mbimbinyaan mu tii timi limakl. ⁵ Limakl ngbaan aan jinn timi inimɔk. Ba pu? Uwumbɔr aah tii timi Waafu-ur Nyaan na, Nfuur Nyaan ngbaan le cha ti bee tisui ni waah gee timi sakpen pu na.

⁶ Naah nan ɲeer na, le Kristo nan kpo timi bi ye titunwanbirdam na pu, taah kaa kpa mɔkni buyoonn na. ⁷ Ni mɔk ke unii kpo ke u nyan unii u dii mbamɔm na nkun ni. Nibaakan, unii ubaa ga kaa ki kpo uninyaan pu. ⁸ Tima kan, buyoonn ti nan laa ye titunwanbirdam na le Kristo nan kpo ti pu. Nima le mɔk timi Uwumbɔr aah gee timi sakpen pu na. ⁹ Kristo aasin pu le Uwumbɔr len ke timi aabɔr ɲan. ɲmaninkabaa taah ga nya ntafadaan mu ponn ni u pu na? ¹⁰ Buyoonn ti nan ye Uwumbɔr aadim na, le Ujapɔkɔn nan kpo ti pu. U pu, le ti ni Uwumbɔr kpaan kijtiik. Ti ni Uwumbɔr aah kpaan kijtiik na, ɲmaninkabaa taah ga ɲmar waamɔfal pu pu na? ¹¹ Naa ye nima baanja pu le ti mɔkni. Tidindaan Yesu Kristo pu le ti bee Uwumbɔr aah ɲan pu na, le ki mɔkni. U pu le ti ni Uwumbɔr kpaan kijtiik.

Adam pu le ti kpo, Kristo pu le ti kpa limɔfal

¹² Unibaan ‡ le nan joo ni titunwanbir dulnyaa ni, le titunwanbir ngbaan joo ni nkun. Binib mɔkni aah tun titunwanbir na, le nkun yaa gaa dulnyaa mɔkni. ††¹³ Buyoonn Moses aa nan kee tuk binib Uwumbɔr aakaal na, titunwanbir nan bi. Nkaal aah kaa bi nin chee na, Uwumbɔr aan len ke bi bii mu. ¹⁴ Adam aayoonn ki ti saa Moses aayoonn le nkun pii binib. Bi nan tun titunwanbir la. Baatunwanbir ni Adam u nan yii Uwumbɔr aamɔk na aatunwanbir aa kpaan. Nkun mu pii bi la.

Ti mɔkni kan Adam aatunwanbir aatafadaan. Kina le ti mɔkni yakr Kristo aatunyaan aanyoor mu. ¹⁵ Uwumbɔr aah tii timi ipiin i na aa bi ke Adam aatunwanbir na. Ni ye mbamɔk ke unibaan aatunwanbir pu le nkun pii binib mɔkni. Yesu Kristo animbaasaln pu, le Uwumbɔr san binib mɔkni kinimbaak, ki tii bi ipiin i ye limɔfal na. ¹⁶ Uwumbɔr aapiin aah ɲa timi pu na aa bi ke Adam aatunwanbir aah ɲa timi pu na. Adam aatunwanbirbaan pu, le binib aabɔr bii. Uninyaan ubaa u ye Yesu na pu, le Uwumbɔr di cha pinn titunwanbirdam pam, ki len ke baabɔr ɲan. Waapiin le na. ¹⁷ Unibaan u bi yin u Adam na aatunwanbir pu, le nkun pii binib mɔkni. Unibaan Yesu Kristo na pu, le binib ga kan Uwumbɔr aaterm sakpen. U ga len ke baabɔr ɲan. Nima le ye waapiin. Bi ga li kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na, ki kan linyan.

¹⁸ Unibaan aatunwanbir pu, le binib mɔkni aabɔr bii. Yesu aatunyaan pu, le Uwumbɔr ga len ke binib bimɔk gaa Yesu ki kii na aabɔr ɲan, ki ga tii bi limɔfal li kaa kpa ndoon na. ¹⁹ Unibaan Adam aah nan yii Uwumbɔr aamɔk na, nima le binib mɔkni aabɔr bii Uwumbɔr chee. Yesu aah nan kii Uwumbɔr aamɔk na, nima le

‡ : Unibaan ngbaan nan ye Adam la. †† : Lik Mpiin 3.6.

binib bimɔk gaa uma Yesu ki kii na aabɔr ɲan Uwumbɔr chee.

²⁰ Moses nan tuk binib Uwumbɔr aakaal. Nkaal ngbaan mɔk bi ke baatunwanbir wiir sakpen. Le titunwanbir aah wiir nin chee na Uwumbɔr aanimbaasaln wiir ki jer titunwanbir. ²¹ Titunwanbir pu le binib kpo. Tidindaan Yesu Kristo pu, le Uwumbɔr san timi kinimbaak, ki len ke timi aabɔr ɲan, le ti kan limɔfal li kaa kpa ndoon na.

Taa ki tun titunwanbir man

6 Kina pu na, ti ga len kinye? Ti ga li beenin tun titunwanbir aan Uwumbɔr aanimbaasaln kpee ee? Taan li ɲani kina kpala. ² Ti kpo ke titunwanbir taa ki li joo timi la. Ti yaa beenin tun titunwanbir kan, naa ɲan. ³ Baah muin timi nnyun ni, Yesu Kristo aayimbil pu na, nima le mɔk ke ti ni Yesu Kristo kpaan la. Nima pu na, waah nan kpo na, ti mu kpo u chee la. Naa bee kina aa? ⁴ Baah muin timi nnyun ni na, nima le mɔk ke ti kpo, le bi sub timi u chee. Uwumbɔr aapɔɔn pu le u fikr Kristo nkun ni. Waapɔɔn mu pu le ti kpa mbimbipɔm ki ɲani ni ɲan na.

⁵ Ti ni u aah kpaan pu na, ti kpo ke waah kpo pu na. Ti mu ga fikr nkun ni, ke waah fikr pu na. ⁶ Ti bee ke baah kpaan u ndɔpuinkoo pu na, bi kpaan timi aabimbikpok mu u chee, ke mbimbikpok mu kaa ɲan na taa ki li bi, aan ti taa ki li ye titunwanbir aanaagbiib. ⁷ Unii u kpo na nyan titunwanbir ni. ⁸ Taah kpo Kristo chee na, ti ɲa naadii ke ti ga li kpa limɔfal u chee. ⁹ Ti nyi ke waah fikr nkun ni na, waan ki kpo. Nkun aa ki kpa mɔkɔn u chee. ¹⁰ Waah kpo na, u kpo ke u kuln titunwanbir nfum mubaa, aan titunwanbir taa ki li joo timi. Waah kpa limɔfal dandana wee na, u bi ke u nyuɲ Uwumbɔr la. ¹¹ Kina pu na, ni mu li nyi ke ni kpo ke titunwanbir taa ki li joo nima la. Naah kpaan Yesu Kristo chee pu na, le ni mu kpa limɔfal ke ni nyuɲ Uwumbɔr.

¹² Nima pu na, ni taa ki cha titunwanbir li joo nima aawon ti ga kpo na, ki taa ki kii tii tiwon aah ban pu na. ¹³ Ni taa di nima aawon tii titunwanbir, ki taa tun lituln li kaa ɲan na. Ni di nibaa tii Uwumbɔr, ke binib bi fikr nkun ni na, ki di nima aawon tii Uwumbɔr, ke ni tun lituln li ɲan na ki tii u. ¹⁴ Nkaal aa ki joo nima. Uwumbɔr aanimbaasaln le joo nima. Nima le titunwanbir aan ki li ye nima aadindaan.

Li ye mbimbinyaan aanaagbiib man

¹⁵ Nkaal aah kaa ki joo timi aan Uwumbɔr aanimbaasaln joo timi na, ti ga tun titunwanbir aa? Taan ɲa kina kpala. ¹⁶ Aa yaa di aabaa tii unii aan ki kii waamɔb kan, aa ye waanaagbiija la. Naa bee kina aa? Aa yaa kii tii titunwanbir kan, aa ye titunwanbir aanaagbiija la, le ki ga kpo. Aa yaa kii Uwumbɔr aamɔb kan, u ga bui ke saabɔr ɲan. ¹⁷ N-yoonn mubaa, ni nan ye titunwanbir aanaagbiib la. Ti dooni Uwumbɔr sakpen, ke baah mɔk

nimi waasan pu na, ni dii nsan ngbaan nisui mɔkɔn ni, ¹⁸ ki nya ni titunwanbir aanaagbiir ni, ki ɲa litunyaan aanaagbiib. ¹⁹ M di binibɔm aabimbin ɲan Uwumbɔr aabɔr ke ni bee maah len pu na aatataa mbamɔm la. Ni nan joo nimi aawon tun tijɔɲ aatuln, ni titunwanbir aabɔɲ mɔkɔn la. Dandana wee, ni di nimi aawon tun lituln li ɲan na man, aan ki ɲa binib bi bi chain na.

²⁰ Naah nan ye titunwanbir aanaagbiib na, nitafal aa nan bi litunyaan ni. ²¹ Ni yaa teer naah tun titunwanbir ti na kan, ni jinni nimi inimɔkɔn dandana wee la. Tinyoor nan bi titunwanbir ngbaan ni ii? Aayii. Titunwanbir ngbaan aadoon ye nkun la. ²² Uwumbɔr nyan nimi titunwanbir aanaagbiir ni la. Dandana wee, ni ye uma Uwumbɔr aanaagbiib la. Nimi aanyoor ye mbimbin mu bi chain na la. Naadoon ga li ye limɔfal li kaa kpa ndoon na. ²³ Titunwanbir aapar ye nkun la. Tidindaan Yesu Kristo pu le Uwumbɔr aapiin ye limɔfal li kaa kpa ndoon na.

Lichamɔln aamɔkl

7 Nnaabitiib, ni mɔkɔn nyi nkaal aah bi pu na. Nima le ga cha ni bee maah ga len pu na aatataa. Nkaal dii unii buyoonn u bi na baanja la. U yaa kpo kan, nkaal aa ki dii u. ² Nkaal pu le upii u kpa chal na ye uchal yoo n-yoonn mumɔk uchal bi na. Uchal yaa kpo kan, nkaal mu len ke u ye uchal yoo na aa ki dii u. ³ Upii yaa ban uja uken buyoonn uchal bi na kan, bi ga len ke u ye upiidagoor la. Uchal yaa kpo kan, nkaal ngbaan aa ki dii u. U yaa mɔn uja uken kan, waa ye upiidagoor. ⁴ Nnaabitiib, nimi aabɔr mu bi kina la. Kristo aah nan kpo ndɔpuinkoo pu na, ni mu nan kpo; nkaal aa ki dii nimi. Ni kpaan Kristo u fikr nkun ni na chee la, le ki dii Uwumbɔr aasan. ⁵ Taah kaa nan dii Uwumbɔr buyoonn na, tisui nan gee Uwumbɔr aakaal aah kɔ pu na, ki cha ti tun titunwanbir ki dii nkun aasan. ⁶ Dandana wee, taah kpo na, nkaal na aa ki dii timi, ki mu aa ki joo timi tinaagbiir. Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan tii timi mbimbipɔm, ke ti tun lituln tii Uwumbɔr. Nkaal na aa ki joo timi.

Nkaal ni titunwanbir

⁷ Nima pu na, ti ga len ke Moses aakaal aa ɲan aa? Mu ɲan. Nkaal na yaa kaa ba bi kan, maa ba ga bee titunwanbir. Nkaal na yaa kaa ba len ke "Taa li kpa iniman" kan, maa ba ga bee ke iniman ye titunwanbir. ⁸ Nkaal aah len kina na, le titunwanbir ti bi nsui ni na yii nkaal ngbaan, ki cha m kpa iniman aabɔɲ aabɔɲ. Nkaal yaa kaa bi kan, titunwanbir aa fu. ⁹ N-yoonn mubaa m nan bi, kaa nyi nkaal aatataa mbamɔm. Buyoonn m bee nkaal aatataa mbamɔm na, le titunwanbir fikr nsui ni. Le m bee ke m ɲeer nkun. ¹⁰ Uwumbɔr nan tii timi waakaal ke ti dii mu, aan ki kan limɔfal. Le m bee ke maah kaa ɲmaa joo waakaal mɔkɔn na, m ɲeer nkun. ¹¹ Nkaal pu le titunwanbir ti bi nsui ni na nan kpa nsan ki ɲmann mi, ki cha m ɲeer nkun.

¹² Uwumbɔr aakaal bi chain la. Uwumbɔr aah tuk timi ke ti ɲa pu na le bi chain, ki bi mbamɔm, ki ɲan.

¹³ Waakaal mu ɲan na le ku mi ii? Aayii. Titunwanbir le ku mi. Nkaal mu ɲan na pu, le titunwanbir ku mi, ki cha ti bee ke titunwanbir aa ɲan. Nkaal na le mɔk timi titunwanbir aah bir sakpen pu na.

¹⁴ Ti bee ke Uwumbɔr aakaal mɔk timi Uwumbɔr aah ban pu na. M mu aa ɲani kina; ba pu? m ye titunwanbir aanaagbiija la. ¹⁵ Maah ɲani pu na, maa kii kina nsui ni. Maah kaa gee ke m li ɲani tiwan ni na, m ɲani nima la. Maah nan tiwan ni na, nima le m tee ɲani.

¹⁶ M yaa ɲani maah kaa gee ke m li ɲani tiwan ni na kan, nima le mɔk ke m kii ke Uwumbɔr aakaal ɲan.

¹⁷ Naa ye ke min le ɲani kina, titunwanbir ti bi nsui ni na le cha m ɲani. ¹⁸ M bee ke tiwan ni ɲan na aa bi maabimbikpok ni; m ban ke m tun lituln li ɲan na, kaa ɲmaa tun.

¹⁹ Maah ban m tun litunyaan li na, maa tun kina. Maah kaa ban m tun titunwanbir ti na, m tun tima la. ²⁰ M yaa tun maah kaa gee m tun pu na kan, naa ye ke min le tun kina, titunwanbir ti bi nsui ni na le cha m tun.

²¹ Naah ye pu na, m yaa ban m tun lituln li ɲan na kan, titunwanbir bi m chee la. ²² M gee Uwumbɔr aakaal nsui ni. ²³ M mu kan nkaal muken maawon ni. Nkaal ngbaan jaa Uwumbɔr aakaal mu bi nsui ni na kijaak la. Nima le titunwanbir aakaal i bi maawon ni na joo mi tinaagbiir. ²⁴ M kpa kinimbaak. Titunwanbir bi tiwon tee ni, ki ga ku mi. Nma ga nyan mi titunwanbir ngbaan ni? ²⁵ M dooni Uwumbɔr u nyan mi titunwanbir ngbaan ni, Tidindaan Yesu Kristo pu na.

Mma kan, maalandak baanja le dii Uwumbɔr aakaal. Maabimbikpok dii titunwanbir aakaal la.

Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn pu le ti bi

8 Nima pu na, Uwumbɔr aan len ke binib bi kpaan Yesu Kristo chee na aabɔr bii. ² Taah kpaan Yesu Kristo chee na, le Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn tii timi limɔfal; Nfuur Nyaan aapɔɔn ngbaan le nyan mi titunwanbir ni nkun aapɔɔn ni. ³ Nkaal aan ɲmaa ɲa kina; ba pu? binib aa kpa mpɔɔn ke bi joo nkaal ngbaan. Le Uwumbɔr ɲa waakaal aah kaa ɲmaa ɲa pu na; timi aatunwanbir pu le u nan tun ni Ujapɔɔn Yesu dulnyaa wee ni, ke u di tiwon ti naahn timi titunwanbirdam aawon na bii titunwanbir ti bi tisui ni na aapɔɔn, ⁴ ki tii timi bi dii Waafuur Nyaan kaa ki dii mbimbikpok na mpɔɔn ke ti li dii waakaal mbamɔm. ⁵ Binib bi dii mbimbikpok na, bitafal bi mbimbikpok aabɔr ni la. Binib bi dii Uwumbɔr Aafuur Nyaan na, bitafal bi Nfuur Nyaan aabɔr ni la. ⁶ Binib bi aatafal bi mbimbikpok aabɔr ni na ga kpo la. Binib bi aatafal bi Uwumbɔr Aafuur Nyaan aabɔr ni na ga kan limɔfal, ni nsuudoon. ⁷ Binib bi aatafal bi mbimbikpok aabɔr ni na, bi ye Uwumbɔr aadim la; ba pu? baa dii waakaal, ki mu aa ɲmaa dii mu. ⁸ Binib bi dii mbimbikpok aah ban pu na aan ɲmaa piir Uwumbɔr aasui.

⁹ Tɔ, Uwumbɔr Aafuur Nyaan yaa bi ni ni kan, naa dii mbimbikpok aah ban pu na, ni dii Nfuur Nyaan aah ban pu na la. Kristo Aafuur Nyaan yaa kaa bi unii ni kan, udaan ngbaan aa ye Kristo yoo. ¹⁰ Titunwanbir pu, le nima aawon ga kpo. Kristo yaa bi ni ni kan, Uwumbɔr Aafuur Nyaan tii nima limɔfal; ba pu? u len ke nima aabɔr ɲan. ¹¹ Uwumbɔr nan fikr Yesu nkun ni. Uwumbɔr u fikr Yesu nkun ni na Aafuur Nyaan yaa bi ni ni kan, uma Uwumbɔr u fikr Yesu Kristo nkun ni na ga fikr nima aawon ti ga kpo na mu. Waafuur Nyaan mu bi ni ni na aapɔɔn pu, le u ga fikr nima nkun ni.

¹² Nnaabitiib, nima pu na, ni ɲan ke ti dii Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah ban pu na, ki taa dii unibɔn aabimbin aah ban pu na. ¹³ Ni yaa dii unibɔn aabimbin aah ban pu na kan, ni ga kpo la. Ni yaa kuln nima aawon aatunwanbir, Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn pu kan, ni ga li kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. ¹⁴ Binib bimɔk dii Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah ban pu na, bima le ye Uwumbɔr aabim. ¹⁵ Nfuur Nyaan mu Uwumbɔr tii nima na, mu aa joo nima tinaagbiir ke ni san ijawaan. Waafuur Nyaan le ɲa nima waabim, le ki cha ti yin u ke "Nte." ¹⁶ Waafuur Nyaan le kpaan timi aawiin chee, le ki ji seeraa ke ti ye Uwumbɔr aabim. ¹⁷ Taah ye Uwumbɔr aabim na, ti ga kan Uwumbɔr aah di tiwanyaan ni bil kiir timi paacham na. Ti ni Kristo ga kpaan kan tiwanyaan ngbaan. Ti yaa ji falaa u pu kan, ti ni u ga nan kpaan ji mmɔɔn paacham.

N-yoonn mu choo na aanyun

¹⁸ M nyi ke dandana aafalaa aan ɲmaa ɲan mpopiin mu ti ga nan kan mu paacham na. ¹⁹ Tiwan ni Uwumbɔr naan ni na mɔmɔk aanimbil man ke ni kan bundaln Uwumbɔr ga nyan waabim mpaan pu na. ²⁰ Buyoonn Adam nan tun titunwanbir na, Uwumbɔr nan len ke tiwan ni u naan ni na, ni ga li bi, ki bi fam la. Waageehn pu, le u len kina. Naa ye tiwan ni u naan ni na aageehn. ²¹ Uwumbɔr mu tii tiwan ni u naan ni na limakl ke ni ga ɲa tiwan ni kaan bur na, ki kan lifuur nyaan ke Uwumbɔr aabim aah kan pu na. ²² Ti nyi ke Uwumbɔr aah naan tiwan nimɔk na wu ke imalween aah wu pu na, ki du ki nan saa dandana. ²³ Naa ye tiwannaankaan baanja le wu; timi bi Uwumbɔr puen tii timi Waafuur Nyaan na, ti mu du tisui ni, ki kii bundaln Uwumbɔr ga mɔk ke ti sil ye waabim, ki ga tii timi tiwon ti kaan kpo na. ²⁴ Taah ɲmar pu na, le ti kpa limakl. Unii yaa kpa limakl ke u ga kan tiwan kan, ni mɔk ke waa kee kan la. U yaa kan ni kan, waan ki li kpa limakl ni pu. ²⁵ Tɔ, ti yaa kpa limakl ke ti ga kan tiwan ni tinimbil aa waa ni na kan, le ti ga li kpa limɔr ki kii bundaln ti ga kan ni na.

²⁶ Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan ter timi, timi aadabur ni. Taa nyi taah ga mee u mbamɔm pu na, le Waafuur Nyaan mee u tii timi, ki du, ubaa aah kaa ɲmaa len pu na. ²⁷ Uwumbɔr u lik binib aasui ni aah bi pu na nyi

Waafuur Nyaan aalandak aah bi pu na; ba pu? Nfuur Nyaan mee u tii waanib waah ban pu na.

²⁸ Ti nyi ke tiwan nimɔk pii timi na, Uwumbɔr le cha ni mɔmɔk kpahn tiwan ni njan na ki tii binib bi gee u na. Waageehn pu le u nan yin bi. ²⁹ U nan nyi binib bimɔk ga kii tii u na, le ki nan nyan bi, ke bi kpahn Ujapɔɔn Yesu Kristo aah bi pu na, aan u li ye njan aabo, naabitiib pam ponn ni. ³⁰ Binib bi Uwumbɔr nyan bi na, le u yin bi. Binib bi u yin bi na, le u len ke baabɔr njan, ki nyuŋ bi.

Uwumbɔr aah gee timi pu na

³¹ Uwumbɔr aah njan kina mɔmɔk na, ti ga len kinye? Uwumbɔr aah si tichaŋ ni na, ubaa aan njan njan timi nibaa. ³² Uwumbɔr aa yii ke waan tii timi Ujapɔɔn. U nan di Ujapɔɔn njan binib aanaal ni ke u ti kpo ti mɔmɔk aatunwanbir pu la. Waah tii timi Ujapɔɔn na, u ga ki tii timi tiwan mɔmɔk ki kpee. ³³ Njan ga njan galn binib bi Uwumbɔr nyan bi na? Uwumbɔr ubaa len ke baabɔr njan. ³⁴ Nima le ubaa aan njan galn timi. Yesu Kristo nan kpo ti pu, ki fikr nkun ni, ki bi Uwumbɔr aanaangii wɔb, ki mee u ki tii timi. ³⁵ Ba ga njan nyan timi Kristo u gee timi na aanaal ni? Falaa aa? Tibɔr aa? Limukl aa? Nkon aa? Igiin aa? Linimaln aa? Nkun aa? Aayii. ³⁶ Ni njan Uwumbɔr Aagban ni ke,

“Sin pu le bi ku timi iwiin mɔmɔk,

le ti naahn ipiih i bi ban bi ti kɔr i na la.” †

³⁷ ɔ, Yesu Kristo u gee timi na aapɔɔn pu, le ti kan linyan kookoo. ³⁸ Tidindaan Yesu Kristo pu, le Uwumbɔr gee timi. M sil bee ke nibaa aa bi ki ga njan yakr ti ni waageehm. Nkun, limɔfal, Uwumbɔr aatuuntiib, kinimɔn aapɔɔn, dandana aabɔr, daalbaadaal aabɔr, mɔmɔk, paacham aawan, taab aawan, tiwan nimɔk bi na, ni mɔmɔk aan njan yakr ti ni Uwumbɔr aageehm.

Uwumbɔr ni waanib Israel yaab

9 ɔ, maah ye Kristo aanii na, m len mbamɔn la. Maa gee nnyamɔn. Maalandak ni Uwumbɔr Aafu-ur Nyaan ji seeraa ke m len mbamɔn la. ² M kpa mpombiin sakpen. Nsui bii n-yoonn mɔmɔk, mmaal aanaabitiib Juu yaab pu la. ³ M ga li njan ban ke m bee fam Kristo chee, bima taa bee. ⁴ Bi ye Israel yaab la. Uwumbɔr nan njan bi waabim, ki nyuŋ bi, ki puu tipu-ur tii bi, ki tii bi waakaal, ki mɔk bi baah ga li dooni u pu na, ki bui bi waah ga njan tinyoor pu ki njan bi pu na. ⁵ Biyaajatiib ye tiyaajaninkpiib la. Kristo † aah nan njan unibɔn na, u nan ye bi ponn ni ubaa la. Uma le yeh mɔmɔk mɔmɔk. Cha ti pak Uwumbɔr n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

⁶ Uwumbɔr aah puu tipu-ur ti tii Israel yaab na, maa len ke waa gbiin tipu-ur ngbaan. Bi ye Israel aayaabitiib la. Ni mu aa ye bi mɔmɔk le ye Israel yaab bamɔm. ⁷ Bi ye Abraham aayaabitiib la. Ni mu aa ye bi mɔmɔk le ye

† : Lik Ilahn 44.22. †† : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke unii u ga gaa binib lii na.

uyaabitiib bamɔm. Uwumbɔr nan tuk Abraham ke waabo Aisak aayaabitiib baanja le ga li ye uyaabitiib bamɔm. ⁸ Nima le mɔk ke Abraham aayaabitiib ngem aa ye Uwumbɔr aabim. Mbim bi Uwumbɔr nan puu tipu-ur ke Abraham ga maa na, bima le ye uyaabitiib bamɔm. ⁹ Uwumbɔr nan puu tipu-ur tii u ke ni yaa nan njan kan, u ga dan u chee, le upuu Sara ga maa ubi-jabo. †

¹⁰ Naa ye nimina baanja. Rebeka aabijabim mulee nan kpa te ubaa, u ye tiyaaja Aisak la. ¹¹ Le Uwumbɔr nan bui Rebeka ke ubo u ye uwaatiir na ga jer ukpel. † Buyoonn Uwumbɔr bui u kina na, waa nan kee ma mbim ngbaan. Baa nan kee njan ni njan na, bee ni kaa njan na. Uwumbɔr nyan mbim mulee ngbaan ponn ni ubaa, waageehn pu, naa ye baatuln pu. Nima le mɔk ke Uwumbɔr aageehn pu le u nyan waah ban unii u na. ¹³ Ni njan Uwumbɔr Aagban ponn ni ke u len ke u gee Jakob ki jer Esɔ. ††

¹⁴ Kina kan, ti ga len kinye? Ti ga len ke Uwumbɔr njan ni kaa njan aa? Taan len kina kpala. ¹⁵ U nan bui Moses ke binib bi u ban u san bi kinimbaak na, u ga san bi kinimbaak la. †††¹⁶ Naa ye binib aageehn pu, kaa ye baatuln pu; Uwumbɔr aanimbaasaln pu, le u san bi kinimbaak. ¹⁷ Ni njan Uwumbɔr Aagban ni ke Uwumbɔr nan bui Ubɔr Faro, “M njan si ubɔr ke m mɔk binib maah kpa mɔmɔk ki chiin si pu na, aan maayimbi nyan paacham, dulnyaa aapepel mɔmɔk ni.” ¹⁸ Nima le binib bi u ban u san bi kinimbaak na, u san bi kinimbaak. Binib bi u ban ke u cha bi gaa biyil na, u cha bi gaa la.

Uwumbɔr aanaul, ni waanimbaasaln

¹⁹ Nibaakan, aa ga baa mi, “Ni yaa ye kina kan, ba pu Uwumbɔr galn binib? Njan ga njan yii waageehn?” ²⁰ Njan, aa ye njan ki kpa Uwumbɔr? Tiwanaakaan aan baa unii u naan ni na, “Ba njan aa naan mi kina?” ²¹ Uyakmaal ga njan yakr tiyakr waageehn pu, ki di tibaa ti maa lisil aasambil, ki di tiken maa lisambil li kaa ye lisil aasambil na.

²² Uwumbɔr aah njan pu na, ni bi kina la. U nan ban ke u mɔk binib ke u gee liŋuul titunwanbir pu, ki ban ke bi bee waah kpa mɔmɔk pu na. Nima le u ji limɔr pam binib bi njan u liŋuul ki njan ntafadaan na pu. ²³ U mu ban ke binib bee waah njan sakpen pu na, ki san timi kinimbaak, ki njan timi mpopiin pam. U nan naan timi ke u njan timi kina la, ²⁴ ki yin timi bi ye Juu yaab na, ni binib bi kaa ye Juu yaab na mu. ²⁵ Ni njan Hosea aagban ni ke Uwumbɔr bui ke,

“Binib bi kaa nan ye maanib na, m ga yin bi maanib.

Njinibol ni maa nan gee ni na, m ga yin ni maanigeehm la. ††

²⁶ Baah nan tuk bi ke baa ye maanib nin chee na,

† : Lik Mpiin 21.12. †† : Lik Mpiin 18.10, 14. ††† : Lik Mpiin 25.23. †††† : Lik Malakai 1.2-3. ††††† : Lik Nnyam 33.19. § : Lik Nnyam 9.16. §† : Lik Aisaya 29.16; 45.9. §†† : Lik Hosea 2.23.

nima chee le bi ga yin bi ke min Uwumbɔr u fu na aabim.” †

²⁷ Ɔ, Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya nan len Israel yaab aabɔr; u nan len ke Israel yaab wiir ke nnyusakpem aatambol aah wiir pu na, le bi ponn ni, binib siib baan-ja ga ɔmar; ²⁸ ba pu? Uwumbɔr ga daa dulnyaa aanib aatafal, waah nan len pu na, kaan taan. ††²⁹ Ni bi ke Aisaya aah nan ki len pu na ke, “Uwumbɔr Mpɔɔn-sakpiindaan yaa kaa ba gur timi yaabitiib siib kan, ti mɔmɔk ba ga kuln ke Sodom aatiŋ aanib ni Gomora aatiŋ aanib aah nan kuln pu na la.” ‡

Israel yaab ni tibɔnyaan ngbaan

³⁰ Nima pu na, ti ga len kinye? Binib bi kaa ye Juu yaab na aanimbil aa nan man ke Uwumbɔr len ke baabɔr ɔnan. Dandana wee, baah gaa Yesu ki kii na, nima le Uwumbɔr len ke baabɔr ɔnan. ³¹ Israel yaab aanimbil nan man ke bi li joo nkaal, aan Uwumbɔr len ke baabɔr ɔnan. Bi mu aa nan ɔmaa joo mu; ³² ba pu? baa gaa Uwumbɔr ki kii. Bi dak ke baatuln pu le Uwumbɔr ga len ke baabɔr ɔnan. Bi yii Yesu Kristo le ki lir; ³³ bi gbeer lifaakuul li Uwumbɔr Aagban len laabɔr na ke, “U di lifaakuul bil Sionn aatiŋ ni.

Binib ga gbeer li ki lir.

Le unii umɔk gaa u ki kii na aan ji inimɔkɔn.” ††

10 Nnaabitiib, m mee Uwumbɔr tii maanib Israel yaab ke bi ɔmar. M ban kina le nsui mɔmɔk. ² M ga ɔmaa ɔna bi seeraa ke binimbil man Uwumbɔr aat- uln pu. Bi mu aa bee u mbamɔm. ³ Baa nyi Uwumbɔr aah ɔna pu aan ki len ke binib aabɔr ɔnan u chee na. Bi nan ban ke bi dii nkaal aan ki ɔmar, ki yii Uwumbɔr aah ɔna pu ki cha binib aabɔr ɔnan u chee na. ⁴ Kristo fuu ni ke binib bi gaa u ki kii na aabɔr li ɔnan. Naa ye ke baah dii nkaal pu na le cha baabɔr ɔnan.

Uwumbɔr ban ke u gaa binib mɔmɔk lii

⁵ Moses nan ɔmee ke unii yaa kii nkaal aah mɔk pu na kan, Uwumbɔr ga len ke waabɔr ɔnan. U nan ɔmee ke “Unii yaa ɔna nkaal aah mɔk pu na kan, u ga kan limɔfal.” ††⁶ Timi bi gaa Yesu ki kii na, Uwumbɔr len ke timi aabɔr ɔnan. Nima pu le ti len ke, “Taa baa aabaa aasui ni ke, ‘Nma ga buen paacham u ti li joo ni Kristo?’ ⁷ ki taa baa ke, ‘Nma ga buen bitekpiib do ki ti fikr Kristo nkun ni?’” ⁸ Ti len ke, “Uwumbɔr aaliin aa daa aa chee. I bi aamɔk ni, ni aasui ni.” Iliin ngbaan le ti mooni ke aa gaa Yesu ki kii. ††⁹ Aa yaa len binib aanimbil ni ke Yesu le ye Aadindaan, ki yaa ɔna naadii aasui ni ke Uwumbɔr fikr u nkun ni kan, aa ga ɔmar. ¹⁰ Ti gaa u ki kii tisui ni la, nima le Uwumbɔr len ke timi aabɔr ɔnan. Ti len binib aanimbil ni ke ti gaa u ki kii, nima le ti ɔmar. ¹¹ Uwumbɔr Aagban len ke unii umɔk gaa u ki kii na aan ji inimɔkɔn. ††¹² Binib bi ye Juu yaab na, ni binib

† : Lik Hosea 1.10. †† : Lik Aisaya 10.22-23. ‡ : Lik Aisaya 1.9. †† : Lik Aisaya 8.14; 28.16. †† : Lik Liifai Yaab 18.5. ††† : Lik Ikaal 30.12-14. ††† : Lik Aisaya 28.16.

bi kaa ye Juu yaab na mɔmɔk kpaan la. Uwumbɔr le ye bi mɔmɔk Aadindaan, ki ɔna tinyoor sakpen ɔna binib bimɔk mee u ke bi ɔmar na pu. ¹³ Waagban len ke unii umɔk mee Uwumbɔr ke u gaa bi lii na kan ga ɔmar. ⁵

¹⁴ Bi yaa kaa gaa u ki kii kan, bi ga ɔna kinye aan ki mee u ke u gaa bi lii? Bi yaa kaa ɔnan waaliin kan, bi ga ɔna kinye aan ki gaa u ki kii? Unii yaa kaa mooni waaliin kan, bi ga ɔna kinye aan ki ɔnan? ¹⁵ Uwumbɔr yaa kaa tun bi ke bi ti moon waaliin kan, bi ga ɔna kinye aan ki moon i? Ni ɔmee Uwumbɔr Aagban ni ke, “Binib bi joo ni tibɔnyaan ti tii timi nsuudoon na, bi tii timi mpopiin pam.” ††¹⁶ Ɔ, naa ye binib mɔmɔk le kii tii tibɔnyaan ngbaan. Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya nan baa ke, “Uwumbɔr, ɔna pak taah len pu na?” ††¹⁷ Ɔ, unii u gaa Kristo ki kii na, u ɔnan waabɔr, nima le u gaa u ki kii. Unii u ɔnan Kristo aabɔr na, unii ubaa le moon tibɔr ngbaan, nima le cha u ɔnan.

¹⁸ Le m baa ke, “Israel yaab aa nan ɔnan aa?” Mbamɔn, bi ɔnan. Ni ɔmee Uwumbɔr Aagban ni ke, “Bineel mu tee chaa dulnyaa wee mɔmɔk ni, le kitiŋ kee mɔmɔk pu ɔnan.” ††

¹⁹ M ki baa ke, “Israel yaab aa nan bee ee?” Bi bee. Njan Moses nan len ke Uwumbɔr len ke, “M ga ɔna litimɔl li kaa ye tibaa na tinyoor, le ki cha nima Israel yaab li kpa lipiipoln li pu. M ga ɔna litimɔl li aanib ye bijɔrɔ na tinyoor, le ki cha ni gee liŋuul bi pu.” †††

²⁰ Aisaya mu nan kpa lipobil pam ki len ke Uwumbɔr len ke,

“Binib bi kaa chuun ban mi na kan mi la.

M di mbaa mɔk binib bi kaa baa maabɔr na.” ††

²¹ Israel yaab ma kan, Uwumbɔr len baabɔr ke, “Iwiin mɔmɔk m kai ɔnaal ki yin binib bi yii mi kaa kii maamɔb na.” ††

Uwumbɔr aah ga san Israel yaab kinimbaak pu na

11 Nima pu le m baa ke, “Uwumbɔr yii waanib Israel yaab aa?” Naa bi kina kpala. Min Ɔɔkɔ mbaa ye Israel yaab aanii la. M ye Abraham aayaabil, ki ye Benjaminn aanibol aanii la. ² Uwumbɔr aa yii waanib bi u nan lee bi njan na. Ni bee Uwumbɔr Aagban aah len Elaija aabɔr pu na. Elaija nan galn Israel yaab Uwumbɔr chee, ³ le ki bui ke, “Uwumbɔr, bi ku saabɔnabtiib, ki gbaa wii saatork aabimbin. Min baanja le gur saabɔnabtiib ponn ni. Le bi ban bi ku m mu.” ⁴ Uwumbɔr nan bui u kinye? U nan bui u, “M gur mbaa bijab ɔnichur ɔnilole bi kaa gbaan ki doon liwaal Baal na.” ⁵ Ni bi kina le dandana wee. Israel yaab ponn ni, binib siib baanja le ɔmar. Uwumbɔr lee bi waanimbaasaln pu. ⁶ Waah lee bi waanimbaasaln pu na kan, naa ye baatuln pu le u lee bi. Ni yaa ye baatuln pu kan, waanimbaasaln aan ki li ye linimbaasaln bamɔnn.

§ : Lik Joel 2.32. † : Lik Aisaya 52.7. †† : Lik Aisaya 53.1. †† : Lik Ilaahn 19.4. ††† : Lik Ikaal 32.21. †† : Lik Aisaya 65.1. †† : Lik Aisaya 65.2.

⁷ Kina kan, ni bi kinye? Israel yaab aah ban pu na, baa kan. Binib bi Uwumbɔr nyan bi na le kan. Bi gur na gaa biyil. ⁸ Ni ηmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke, “Uwumbɔr chuu nyan nlan biyil ni ke binimbil taa woln, bitafal mu taa ηun, ki nan saa dandana wee.”

⁹ Ubɔr David mu nan len ke,
“Cha baajikaar aajim kpahn gaawɔb,
cha bi kan ntafadaan ki lir.

¹⁰ Cha binimbil li bɔɔn, aan bi taa li waa,
ki cha bi kan falaa sakpen.”

¹¹ Nima pu le m baa ke: Juu yaab lir ke bi taa ki fii ii?
Naa bi kina kpala. Baah lir na, nima le cha binib bi kaa ye Juu yaab na ηmar, aan Juu yaab li kpa lipiipoln bi pu. ¹² Juu yaab nan yii Yesu, kaa ηmar, nima le dulnyaa ni aanib bi kaa ye Juu yaab na kan tinyoor ki ηmar. Juu yaab yaa nan ηmar doo kan, nima le binib bi kaa ye Juu yaab na ga kan tinyoor ki jer baah nan kan pu na.

Binib bi kaa ye Juu yaab na aah ηmar pu na

¹³ Tɔ, m ga len nimi bi kaa ye Juu yaab na chee tibɔr. Uwumbɔr aah tun mi ke m tuk nimi waabɔr na, le m pak lituln ngbaan; ¹⁴ ba pu? m ban ke maanibol Juu yaab kan naah ηmar pu na, aan ki li ban ke bi mu ηmar. ¹⁵ Uwumbɔr aah yii Juu yaab na, le u ni binib bi kaa ye Juu yaab na kpaan kijtiik. U yaa ki gaa Juu yaab kan, ni ga li ye limɔfal le ki tii binib. Nkun aan ki li joo bi.

¹⁶ Tɔ, bi yaa di njan aaboroboro tii Uwumbɔr kan, ni mɔk ke boroboro umɔk gur na mu ye uyoo la. Bi yaa di busub aanyaan tii Uwumbɔr kan, ni mɔk ke ibon mu ye uyaan la. ¹⁷ Uwumbɔr nan gaa gii busunyaan aabon ibaa, le ki di timoor ni aasub aabon ki di toŋ bu pu. Juu yaab bi ke busunyaan na la. Nimi bi kaa ye Juu yaab na bi ke timoor ni aasub aabon na. Le Uwumbɔr chuu nyan ni binib bibaa Juu yaab ponn ni, ki di nimi koon Juu yaab ponn ni, ke ni yakr baanyoor, ni baawanyaan. ¹⁸ Nima pu na, ni taa li kpa kipupuk ke ni jer bi. Ni ga ηa kinye ki li kpa kipupuk? Ni po ye ibon la. Naa joo inyaan, inyaan le joo nimi. Juu yaab pu le ni ηmar, naa ye nimi pu le cha Juu yaab ηmar.

¹⁹ Nibaakan, ni ga len ke, “Uwumbɔr chuu nyan ni binib bibaa Juu yaab ponn ni, ke u di timi koon bi ponn ni.” ²⁰ Ni ye mbamɔn, Juu yaab aah kaa gaa Yesu Kristo ki kii na, nima le cha Uwumbɔr di bi lii. Nimi le gaa u ki kii. Nima le ni leŋ baaleleŋ. Ni taa li kpa kalmbaani. Ni li san Uwumbɔr. ²¹ U nan daa Juu yaab aatafal. Ni li nyi ke u ga ηmaa daa ni mu aatafal. ²² Ni kan Uwumbɔr aah ηan pu na, ki kan waah dar binib aatafal pu na. U dar binib bi kaa kii tii u na aatafal la, le ki ηa nimi tiŋann. Ni yaa beenin dii u kan, u ga li beenin ηani nimi tiŋann. Ni yaa kaa beenin dii u kan, u ga di ni mu lii la. ²³ Juu yaab mu yaa kpeln ki yaa gaa Yesu Kristo ki kii kan, Uwumbɔr ga ki di bi toŋ waanib pu; u ga ηmaa ηa kina. ²⁴ Nimi bi kaa ye Juu yaab na, ni bi ke timoor ni aasub aabon na, le Uwumbɔr gaa gii nimi ki di toŋ

busunyaan pu, binib aah kaa ηani pu na. Nima le naa pɔɔ u di Juu yaab, bi bi ke busunyaan aabon na, ki ki di toŋ busunyaan ngbaan pu.

Uwumbɔr aanimbaasaln

²⁵ Nnaabitiib, m ban ke ni bee tibɔɔrkaan tibaa, aan ki taa li dak ke ni kpa nlan sakpen. Juu yaab bibaa kpak tibɔnyaan tee la, ki ga kpak ti ki nan saa buyoonn binib bi kaa ye Juu yaab aan Uwumbɔr lee bi na ga ηmar na.

²⁶ N-yoonn ngbaan le Juu yaab mɔmɔk mu ga ηmar. Ni ηmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke,

“U gaal binib lir na ga nyan ni Sionn paacham,
ki nyan Jakob aayaabitiib aatunwanbir.

²⁷ Maah puu tipuur ti tii bi na
le ye ke m ga nyan baatunwanbir bi chee.”

²⁸ Tɔ, baah yii Yesu aabɔnyaan tee na, bi ye Uwumbɔr aadim la. Nima le ni kan tinyoor ki ηmar. Uwumbɔr mu nan lee bi; waah lee bi na, biyaajatiib pu le u gee bi.

²⁹ Uwumbɔr yaa lee binib ki ηa tinyoor ηa bi pu kan, waan kpeln waalandak. ³⁰ Nimi bi kaa ye Juu yaab na, n-yaayoonn na, ni nan yii Uwumbɔr aamɔb. Le dandana wee u san nimi kinimbaak, Juu yaab aah yii u na pu. ³¹ Uwumbɔr aah san nimi kinimbaak pu na, nima le ga cha u san Juu yaab bi kaa gaa Yesu ki kii dandana wee na kinimbaak. ³² U len ke Juu yaab ni binib bi kaa ye Juu yaab na mɔmɔk ye titunwanbirdam, aan u san bi mɔmɔk kinimbaak.

³³ Uwumbɔr kpa nlan ni mbaem sakpen. Ubaa aan ηmaa bee waah kpa sakpen pu na. Waah siin pu na, ubaa aan ηmaa bee ηjata ηi pu u siin kina na. Ubaa aan ηmaa bee waah ηani pu na. ³⁴ Ni ηmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke,

“Nma nyi Uwumbɔr aalandak?

Nma ga ηmaa tuk u waah ga ηa pu na?

³⁵ Nma tii u nibaa aan u giin tii u?”

³⁶ Tiwan nimɔk bi na, ni nyan ni u chee la. U cha tiwan mɔmɔk beenin bi. Tiwan mɔmɔk bi, ke ni pak u. Uma le yeh mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Taah ga tun Uwumbɔr aatuln pu na

12 Nima pu na, nnaabitiib, Uwumbɔr aanimbaasaln pu le m gaŋ nimi, ni di nimi aawon tii Uwumbɔr, ki ηa kitork ki fu, ki bi chain, ki ga piir usui na. Nimina le ye naah ga li dooni u mbamɔm pu na.

² Ni taa ki li bi ke dulnyaa wee aanib aah bi pu na. Kpeln nimi aalandak man aan ki kpeln nimi aabimbin. Nima le ni ga bee Uwumbɔr aah gee pu na. Ni ga bee naah ga ηa pu ki li bi mbamɔm ki tun litunyaan ki piir usui na.

³ Tɔ, Uwumbɔr aah tii mi tininkpir pu na, nima le m bui unii umɔk bi ni ponn ni na, ke u taa li dak ke u ηan jer waah ηan pu na. U li dak suuna, Uwumbɔr aah cha unii mɔmɔk tii u naadii pu na. ⁴ Ti kpa tiwon aawan ni wiir na tiwonbaan ponn ni la. Tiwon aawan mɔmɔk aatuln bi libaa libaa la. ⁵ Ti mu bi kina la. Ti wiir, le taah

kpaan Kristo chee na, ti kpaan tiwonbaan. Ti mɔmɔk toŋ tɔb pu ke tiwon aawan aah toŋ tɔb pu pu na la. ⁶Uwumbɔr tii timi Waafuur Nyaan aapiin ibaabaa ke i cha ti tun waatuln libaabaa na. Waah tii timi pu na, cha ti tun kina man. Unii aapiin yaa ye ke u nabr Uwumbɔr aah len pu na kan, u len iliin ngbaan waah ŋa naadii pu na. ⁷Uken aapiin yaa ye Uwumbɔr aatuln kan, u li tun lituln ngbaan. Uken yaa ŋmaa mɔk binib Uwumbɔr aabɔr kan, u li mɔk bi. ⁸Uken yaa ŋmaa pɔkɔni binib aataakpab kan, u pɔkɔ bitaakpab. Uken mu yaa ŋmaa tii bigiim kan, u li tii bi ki li kpa tibulchinn. Uken mu yaa ye Yesu aanib aaninkpel kan, utafal li bi bi ponn ni. Uken mu yaa ter binib baamukl ni kan, u li ter bi ki li kpa mpopiin.

⁹Tɔ, ni li gee binib nisui ni. Ni li nan lituln li kaa ŋan na, ki li gee lituln li ŋan na. ¹⁰Ni li gee tɔb mbamɔm, ke mmaalbaan ni aanib aah gee tɔb pu na, ki li pak biken ki jer nibaa. ¹¹Ni taa li san ligbanyakl man. Cha ninimbil li man Tidindaan aatuln pu, ¹²ki li kpa mpopiin nimi aamakl pu, ki li kpa limɔr falaa ponn ni, ki li mee Uwumbɔr n-yoonn mɔmɔk, ¹³ki yakr nimi aawan tii Uwumbɔr aanib bi lann ni na, ki chann bicham tichann.

¹⁴Ni mee Uwumbɔr ke u ŋa tinyoor ŋa binib bi ŋani nimi falaa na pu. Ni bui bi ke, "Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa ni pu." Ni taa sii bi. ¹⁵Ni li kpa mpopiin binib bi kpa mpopiin na chee, ki li wii binib bi wii na chee. ¹⁶Ni li kpa kimɔbaan man. Ni li jɔnni bigiim man, ki taa li kpa kalmbaani. Ni taa li dak ke ni kpa nlan sakpen.

¹⁷Unii yaa ŋa si bakaa kan, taa teen u. Ni li ŋani ni ŋan na binib mɔmɔk aanimbil ni. ¹⁸Ni li pɔkɔni nibaa man, ki li bi suuna binib mɔmɔk chee.

¹⁹Maanigeekaab, binib yaa ŋa nimi bakaa kan, ni taa teen bi. Cha Uwumbɔr le daa bitafal. Ni ŋmee Uwumbɔr Aagbarŋ ni ke Uwumbɔr len ke, "Min baanja le kpa nsan ke m daa binib aatafal. Min le ga teen bi." ²⁰Ni ki ŋmee Uwumbɔr Aagbarŋ ni ke, "Nkon yaa joo saadin kan, tii u tijikaar u ji. Nnyunyu yaa joo u kan, tii u nnyun u nyu. Aa yaa ŋa kina kan, inimɔkɔn ga ku u."

²¹Unii yaa ŋa si bakaa kan, taa cha bakaa ngbaan nyan si. Cha tiŋann le nyan bakaa.

Kii bitinjoob aamɔb

13 Ni ŋan ke binib mɔmɔk li keei baatiŋ aayidam aamɔb. Uyidaan ubaa aa bi ubaa pu see Uwumbɔr le cha u bi. Biyidam bi bi na, Uwumbɔr le nyan bi siin. ²Nima pu na, unii yaa yii waatiŋ aayidam kan, u yii Uwumbɔr aah siin pu na la. Binib bi yii bi na ga kan ntafadaan. ³Biyidam aa bi ke bi li faani binib bi tun lituln li ŋan na. Bi bi ke bi li faani binib bi tun lituln li kaa ŋan na la. Aa ban ke aa li kaar biyidam aa? Tun lituln li ŋan na, nima le bi ga pak si. ⁴Bi ye Uwumbɔr aatutum ke bi biin aa pu la. Aa mu yaa tun lituln li kaa ŋan na kan, li san ijawaan. Bi kpa mpɔkɔn ke bi daa aatafal. Bi ye Uwumbɔr aatutum ke bi daa binib bi tun lituln li kaa

ŋan na aatafal. ⁵Nima pu na, ni li keei nimi aatiŋ aayidam aamɔi, ki taa kan ntafadaan; nimi aalandak mu taa bii nimi.

⁶Nima pu na, ni ŋan ke ni li pa lampoo mu. Bi ye Uwumbɔr aatutum bi u nan siin bi ke bi tun lituln ngbaan na la. ⁷Nima pu na, ni li tii nimi aayidam baah ŋeer pu na. Ni li pa lampoo tii bilampoogaab. Ni li pak binib bi ŋeer mpakm na, ki li nyuŋni binib bi ŋeer nnyun ŋa.

Ngeehm

⁸Ni taa li joo unii ubaa aapɔln. Naah joo tɔb aapɔln li na le ye ke ni li gee tɔb. Unii u gee binib na, u gbiin Uwumbɔr aakaal mɔmɔk la. ⁹Ba pu? ikaal mɔmɔk nyan ni nkaal mu len ke, "Aa li gee binib biken ke saah gee aabaa pu na" ni la. Ikaal i len ke, "Taa gɔr kidagook, taa ku binib, taa su kinaayuk, taa gee nnyamɔn paani binib, taa li ban biken aawan" na, ikaal ngbaan, ni ikaal i gur na mɔmɔk nyan ni nkaal ngbaan ponn ni la.

¹⁰Unii u gee binib na aa ŋani bi bakaa ubaa. Nima pu na, unii u gee binib na gbiin Uwumbɔr aakaal mɔmɔk aah len pu na la.

¹¹Ni li ŋani kina man. Ba pu? n-yoonn mumina ye linimaln aayoonn la. Ni ŋeer ke ni finn ngeen pu ki taa ki san ligbanyakl. Tidindaan aah ga gir ni bundaln na aan ki yunn. Le u ga nyan timi falaa mɔmɔk ponn ni.

¹²Naan yunn, kinyeek ga doo. Kitaak aawoln aa ki daa. Nima pu na, cha ti di cha mbɔmbɔkɔn ni aatuln, aan ki li kpa mbimbinyaan mu ŋeer nwiihn na. ¹³Cha ti li bi mbamɔm, ke binib bi bi nwiihn ni na aah bi pu na, ki taa li ye bidanyurb, ki taa nyu ndaan ki gbii, ki taa gɔr kidagook, ki taa ŋani yɔl yɔl aatuln, ki taa jaa kijaak, ki taa li kpa lipiipoln. ¹⁴Ni li bi ke Tidindaan Yesu Kristo aah bi pu na, ki taa ki li ŋani nimi aabimbikpok aah ban pu na.

Taa galn aanjeen aatɔ

14 Tɔ, unii u gaa Yesu ki kii, ki mu aa bee waasan mbamɔm na, ni gaa u man. Ni mu taa kpak u kinikpakpak waah joo beeni pu na pu. ²Ubaa ga pak ke tijikaar tibaa aa kɔ. Unii u kaa kee bee Yesu aasan mbamɔm na ga li kɔ tinann. ³Unii u kaa kɔ tijikaar tibaa na, u taa lik unii u kɔ tinann na fam. Unii u kɔ tinann na mu taa galn unii u kaa kɔ tijikaar tibaa na; ba pu? Uwumbɔr gaa u mu la. ⁴Aa ye ŋma ki galn uken aatutunn? U yaa sil kan, u sil ki tii uma ubaa Aadindaan la. U yaa ti ki lir kan, u lir ki tii uma ubaa Aadindaan la. Ni ye mbamɔn, u ga sil; ba pu? Uwumbɔr ga ŋmaa cha u sil.

⁵Unii ubaa pak nwiin mubaa ki jer iken la. Ubaa mu len ke iwiin mɔmɔk kpaan la. Cha unii mɔmɔk li nyi waah dak pu na, ki li ŋani kina. ⁶Unii u pak nwiin mubaa ki jer iken na, u pak mu ki tii Tidindaan la. Unii u kaa pak nwiin mubaa ki jer iken na, u ŋa kina ki tii Tidindaan la. Unii u kaa kɔ tijikaar tibaa na, u ji ti ki tii

Tidindaan la; ba pu? u dooni Uwumbɔr le ki nin ji. Unii u kɔ tijikaar tibaa na, waa ji ti, ki tii Tidindaan, ki mu dooni Uwumbɔr. ⁷ Unii ubaa aa bi ubaa baanja pu, ubaa mu aakun aa ye uma baanja aabɔr. ⁸ Ti yaa bi kan, ti bi ke ti li pak Tidindaan la. Ti yaa kpo kan, ti kpo ke ti li pak Tidindaan la. Nima pu na, ti yaa bi, bee ti yaa kpo kan, ti ye Tidindaan yaab la. ⁹ Kristo nan kpo ki fikr nkun ni, ke u li ye binib bi kpo na, ni binib bi fu na mu Aadindaan la. ¹⁰ Sin, ba ɲa aa galn aana aabo? Sin, ba ɲa aa lik aana aabo fam? Ti mɔmɔk ga sil Uwumbɔr aanimbiin ni, le u ji timi tibɔr. ¹¹ Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ni ke uma Uwumbɔr len ke,

“Ni ye mbamɔn, binib mɔmɔk ga dan nan gbaan nnimbiin ni,

ki pak mi, ke min le ye Uwumbɔr.”

¹² Nima pu na, ti mɔmɔk ga tuk Uwumbɔr taah ɲa pu na.

Taa gbii aana aabo pu libuul

¹³ Nima pu na, ti taa ki galni tɔb. Ni li nyi ki taa leɲ ni na aabo Uwumbɔr aasan ni. ¹⁴ Maah kpaan Tidindaan Yesu chee na, le m sil bee ke tiwan nibaa aa kɔ nibaa pu. Unii mu yaa dak ke tiwan nibaa kɔ kan, ni kɔ u chee la. ¹⁵ Aa yaa ji tijikaar ti kɔ aana aabo chee na, ki bii usui kan, naa ye ke aa gee u le cha aa ɲa kina. Kristo le nan kpo u pu. Aa taa ɲa u fam saajikaar pu. ¹⁶ Ni taa ɲani tiwan ni ga cha binib bii nimi aasanyaana. ¹⁷ Uwumbɔr aanaan aa ye tijikaar ni tiwanyukaan. Mu ye mbimbinyaan, ni nsuudoon, ni mpopiin, Waafuur Nyaan aah tii timi pu na la. ¹⁸ Unii u dii Kristo ki bi kina na, u ga piir Uwumbɔr aasui. Binib mu ga pak u.

¹⁹ Nima pu na, ni li kɔkɔ ni nibaa aan ki li kpaan kimɔbaan, aan ki ter tɔb ke ni dii Uwumbɔr aasan mbamɔm. ²⁰ Ni taa bii Uwumbɔr aatuln tijikaar pu. Tijikaar tibaa aa kɔ. Aa mu yaa ji tijikaar ti ga bii uken aasui na kan, nima le aa ɲan. ²¹ Ni ɲan ke aa taa kiir aana aabo Uwumbɔr aasan ni; ni taa ɲmɔ kitork aanann, ki taa nyu ndaan, ki taa ɲa tiwan nibaa ni ga cha aana aabo tun titunwanbir ki lir na. ²² Aa yaa kɔ tijikaar tibaa, bee aa yaa kaa kɔ tibaa kan, cha ni li bi aa ni Uwumbɔr chee. Unii u ji tijikaar ti ɲan u chee na, kaa galni ubaa na, u kpa mpopiin la. ²³ Unii u ji tijikaar, kaa pak ke ti ɲan na, waabɔr bii la; ba pu? waa ɲa naadii ke ni ɲan. Unii yaa kaa pak ke tiwan ɲan, ki ɲa ni kan, ni ye titunwanbir la.

Li pak aɲeen aato ki jer aabaa

15 Timi bi gaa Yesu ki kii mbamɔm na, ni ɲan ke ti li ji limɔr, ki ter binib bi kaa gaa u mbamɔm na, ki taa ɲani tibaa aageehn baanja. ² Cha ti mɔmɔk aatafal li bi tinaabitiib ponn ni, aan ki ter bi, bi dii Uwumbɔr aasan mbamɔm. ³ Kristo aa nan ban ke u li ɲani uma ubaa aageehn. Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ni ke, “Nisiibil ɲi ye sin yee na choo min chee la.” ⁴ Tiwan nimɔk ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ponn ni na, ni

ɲmee ke ti bae ni la. Waagbaɲ kɔkɔni timi aataakpab, ki ter timi ti li kpa limɔr, ki tii timi limakl. ⁵ Uwumbɔr u tii timi limɔr, ki kɔkɔ timi aataakpab na tii nimi kimɔbaan Yesu Kristo aah ban pu na, ⁶ aan ni mɔmɔk li kpaan kimɔbaan ki nyuɲ Uwumbɔr, u ye Tidindaan Yesu Kristo aate na.

Binib bi kaa ye Juu yaab na mu ɲun tibɔnyaan ngbaan

⁷ Ni gaa tɔb ke Kristo aah nan gaa nimi pu na, aan ki nyuɲ Uwumbɔr man. ⁸ M tuk nimi la, Kristo nan ter Juu yaab ki gbiin Uwumbɔr aah nan puu tipuur tii biyaa-jatiib pu na, ki mɔk ke Uwumbɔr len mbamɔn la, ⁹ ki cha binib bi kaa ye Juu yaab na mu nyuɲ Uwumbɔr waanimbaasaln pu, ke naah ɲmee waagbaɲ ponn ni ke,

“M ga doon si binib bi kaa ye Juu yaab na aakaasisik ni,

ki gaa ilahn ki pak si.”

¹⁰ Uwumbɔr ki len ke,

“Nimi bi kaa ye Juu yaab na,
ni li kpa mpopiin Uwumbɔr aanib chee,”

¹¹ ki ki len ke,

“Nimi bi kaa ye Juu yaab na,
ni mɔmɔk pak Uwumbɔr man.

Njinibol mɔmɔk, li pak u mbamɔm.”

¹² Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya mu nan len ke,

“Jese aayaabil ga fuu ni.

Uwumbɔr ga tii u mpɔkɔn u li ye

binib bi kaa ye Juu yaab na aayidaan.

Le bi ga gaa u ki kii.”

¹³ Uwumbɔr tii timi limakl la. Naah gaa u ki kii pu na, u gbiin nimi mpopiin ni nsuudoon mɔmɔk. Nima le ni ga li kpa limakl sakpen, Waafuur Nyaan aapɔkɔn pu.

Naah ɲa pu aan Pɔkɔ ɲmee kina na

¹⁴ Nnaabitiib, m nyi nsui ni ke nimi aabimbin ɲan pam. Ni bee Uwumbɔr aaliin mbamɔm, ki ga ɲmaa sur tɔb. ¹⁵ Tɔ, m mu aah ɲmee kigbaɲ kimina tii nimi na, m kpa lipobil ki teer nimi tibɔr tibaa pu; ba pu? Uwumbɔr san mi kinimbaak, ¹⁶ ki ɲa mi Yesu Kristo aatutunn ke m tuk binib bi kaa ye Juu yaab na Uwumbɔr aabɔnyaan, ki di bi tii Uwumbɔr, ke kitork na. Waafuur Nyaan le ɲa bi chain ke bi piir usui. ¹⁷ Maah tun lituln tii Uwumbɔr na, le m ga ɲmaa li kpa kipupuk Yesu Kristo pu. ¹⁸ M ban m tuk nimi Kristo aah cha m tun lituln pu na la. Maan len biken aatuln pu. U cha m tuk binib bi kaa ye Juu yaab na waabɔr ki tun lijinjiir aatun, ke bi kii waamɔb. ¹⁹ Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔkɔn pu le m tun lijinjiir aatun, ke bi bee waah kpa mpɔkɔn pu na. Kina le m mooni Kristo aabɔnyaan mɔmɔk Jerusalem ponn ni, ki di ti saa Ilirikum aatiɲ ni. ²⁰ Nnimbil nan man ke m moon Kristo aabɔnyaan tee, binib aah kaa kee ɲun ti pu nin chee na. Maa nan ban m buen biken aah puen moon ti nin chee na. ²¹ Ba pu? ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ponn ni ke,

“Binib bi kaa kee n̄un waab̄or na,
bi ga n̄un, ki bee taatataa.” †

ԲՉԼ aah n̄a nlandak ke u mann Rom yaab pu na

²² Եւ, maah ban m moon tib̄nyaan tee nima chee na, nima pu le maa kee kan n̄san ke m dan ni chee. ²³ N̄jib-in pam aakaasisik ni, le n̄nimbil man ke m dan ni chee. Maah kaa ki kpa lituln do chee na na, m ban ke m dan ni chee dandana wee la. ²⁴ M yaa cha Speenn aatiŋ ni kan, m ban ke m dii ni chee, ki nan mann nimi, ki yunn ni chee siib, aan ki li kpa mpopiin. Nima kan, ni ga n̄maa ter mi m buen Speenn aatiŋ ni. ²⁵ Dandana wee, m cha Jerusalem m ti tii Uwumb̄or aanib bi bi nima na n̄jimombil la. ²⁶ Ba pu? Yesu aanib bi bi Masedonia aatim ni, ni Akaya aatim ni na, nan too n̄jimombil baageehn pu ki di n̄a n̄jaal ni, ke m ti di tii Uwumb̄or aanib bi ye bigiim na Jerusalem ponn ni. ²⁷ Ni ye mbam̄on la, baageehn pu le bi nan tii bi. Ni n̄an ke bi tii bi; ba pu? tib̄nyaan tee nan nyan ni Jerusalem aanib chee le ki fuu ni bi chee. Nima le ni n̄an ke bi mu tii bi ipiin. ²⁸ M yaa fuu Jerusalem ki ti tii bi ipiin ngbaan kan, m ga nyan nima chee, ki dii ni chee, le ki nin buen Speenn aatiŋ ni. ²⁹ M nyi ke m yaa fuu ni ni chee kan, Kristo ga n̄a tinyoor sakpen ki n̄a ti pu.

³⁰ Nnaabitiib, Tidindaan Yesu Kristo pu, ni Uwumb̄or Aafuur Nyaan aageehn pu, m gaŋ nimi ke ni li mee Uwumb̄or linimaln ki tii mi, ³¹ ke u biin m pu, aan Judea aatiŋ aanib bi kaa gaa Yesu ki kii na taa ku mi, ki mee u ke maah ga tii Uwumb̄or aanib ipiin i na, i ga li m̄k bi. ³² Ni yaa mee Uwumb̄or kina tii mi aan u yaa kii kan, m ga fuu ni ni chee, ki ga li kpa mpopiin. Le m ni nimi aataakpab ga ԲՉԿ. ³³ Uwumb̄or u tii timi nsuudoon na li bi ni m̄m̄k chee. Amii.

ԲՉԼ ubaa aadoon

16 Եւ, m ban ke ni gaa tina aabo Fiibi. U ye upii u ter Yesu aanib bi bi Senkrea aatiŋ ni na la. ² U nan ter binib pam ki ter m mu. Nima na, ni mu gaa u Tidindaan pu, naah n̄eer Uwumb̄or aanib pu na, ki li ter u waah ga li ban pu na.

³ Ni doon Prisila ni uchal Akuila tii mi. Bi ye maatu-tuŋeer tiib Yesu Kristo aatuln ponn ni la. ⁴ M pu le bi m̄m̄k ba ga kpo. Nima le m dooni bi. Naa ye mi baan̄ja le dooni bi. Yesu aanib bi kaa ye Juu yaab na m̄m̄k mu dooni bi. ⁵ Ni doon Yesu aanib bi kuuni bido na.

Ni doon n̄j̄ Epanetus, u m gee u na, ki tii mi. Uma le puen gaa Kristo ki kii, Asia aatiŋ ni. ⁶ Ni doon Mari tii mi. U nan tun lituln pam ki ter nimi. ⁷ Ni doon nnaabitiib Andronikus ni Junia. Bi nan bi kiyondiik ni m chee. Bi kpa liyimbil Yesu aakpambalb chee, ki nan puen mi ki gaa Kristo ki kii.

⁸ Ni doon n̄j̄ Ampliatus tii mi. M gee u sakpen Tidindaan pu la. ⁹ Ni doon n̄j̄ Ubanus tii mi, u ye timi aatu-tuŋeer Kristo aatuln ponn ni. Ni doon Stakis u m gee u na ki tii mi, ¹⁰ ki doon Apeles, u nyan n̄t̄n̄ Kristo pu na, ki doon Aristobulus aachiln ni aanib, ¹¹ ki doon nna aabo Herodionn, ki doon Nasisus aachiln ni aanib bi dii Tidindaan na.

¹² Ni doon Traifina ni Traifosa bi tun lituln tii Tidindaan na, ki doon tina aabogeehn Pesis u tun lituln pam tii Tidindaan na, ¹³ ki doon Tidindaan aanibam̄on Rufus, ni una u kpaln m mu aana na, ¹⁴ ki doon Asinkritus ni Flegonn, ni Hemes, ni Patrobas, ni Hemas, ni tinaabitiib bi bi bi chee na, ¹⁵ ki doon Filologus, ni Julia, ni Nereus ni uninkpan, ni Olimp̄as, ni Uwumb̄or aanib bim̄k bi bi chee na.

¹⁶ Ni li dooni ԵՅԵԵԵԵԵԵ. †† Yesu Kristo aanib bi bi n̄j̄ipepel m̄m̄k ni na dooni nimi.

Kookoo aasurm

¹⁷ Nnaabitiib, m gaŋni nimi ke ni li nyi binib bi jaani nimi ki cha ni lir, ki kpa naah nan bae Uwumb̄or aab̄or ti na. Ni nya bi chee man. ¹⁸ Binib bi bi kina na aa dii Tidindaan Yesu Kristo. Bi dii bima bibaa aasui aah ban pu na la. Bi kpa m̄m̄m̄k̄k̄k̄ ki n̄manni bininyaam. ¹⁹ Nimi ma kan, binib m̄m̄k̄k̄k̄ nyi naah kii Yesu Kristo aam̄k̄ pu na. Nima le m kpa ni pu mpopiin sakpen. M ban ke ni li kpa nlan ki li tun lituln li n̄an na, ki li bi chain, ki taa li tun lituln li kaa n̄an na. ²⁰ Naan yunn, le Uwumb̄or u tii timi nsuudoon na, ga cha ni di nitaa taa kinimb̄or pu.

Tidindaan Yesu Kristo n̄a tinyoor n̄a ni pu.

²¹ Timoti, u ye maatu-tuŋeer na dooni nimi. Nnaabitiib Lusius, ni Jasonn, ni Sosipata mu dooni nimi.

²² Min Tesius u n̄mee kigbar̄ kee tii ԲՉԼ na, m mu dooni nimi Tidindaan pu.

²³ Gayus u chann m ni Yesu aanib m̄m̄k̄k̄k̄ tichann na, u mu dooni nimi. Erastus, u joo kitiŋ kee aamombil na, u mu dooni nimi. Tina aabo K̄k̄k̄t̄us mu dooni nimi.

[²⁴ Tidindaan Yesu Kristo n̄a tinyoor n̄a ni m̄m̄k̄k̄k̄ pu. Amii.]

Kookoo aapak aameel

²⁵ Cha ti nyuŋ Uwumb̄or. U kpa m̄k̄k̄k̄ ke u cha ni sil mbam̄m̄. Maah mooni Yesu Kristo aab̄nyaan ti na le len kina. Ti ye tib̄k̄k̄rkaan ti kpiir na la. N-yaayoonn na ti nan b̄or la. ²⁶ Dandana wee, ti nyan mpaan pu. Uwumb̄or aab̄nab̄tiib nan n̄mee ti waagbar̄ ni. Uwumb̄or, u bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na le siin ke n̄inibol m̄m̄k̄k̄k̄ n̄un tib̄nyaan ngbaan, aan ki bee, ki tii u naadii, ki kii waam̄k̄.

²⁷ Uwumb̄or baan̄ja le kpa nlan. Ubaa aa ki bi. Uma le yeh mpakm Yesu Kristo pu, n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

† : Lik Aisaya 52.15.

†† : Bi nan n̄mee ke: Moor ԵՅԵԵԵԵԵԵ aatakpan ni mbimb̄in mu bi chain na.

1 KORINT YAAB

1 Min Pɔɔl u Yesu Kristo yin mi ke m le ye waak-pambal, Uwumbɔr aageehn pu na, m ni tina aabo Sosenes le ηmee kigbaη kee ² tii Uwumbɔr aanib bi bi Korint aatiη ni na. Uwumbɔr Aafuur Nyaan ηa nimi bininyaam Yesu Kristo pu, ki yin nimi ke ni li ye waaninyaam, ni binib bimɔk yin Tidindaan Yesu Kristo aayimbil ntim mɔmɔk ni na. U ye Bidindaan, ni ti mu Aadindaan.

³ Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo ηa tinyoor ηa ni pu ki tii nimi nsuudoon.

Tinyoor ti bi Yesu Kristo ni na

⁴ N-yoonn mɔmɔk m dooni Maawumbɔr ni pu. Waah ηa nimi tiηann Yesu Kristo pu na, le m dooni u. ⁵ U pu, ni kan Uwumbɔr aanyoor tiwan mɔmɔk ponn ni, ki nyi waabɔr, ki ηmaa len ti mbamɔm. ⁶ Ba pu? taah nan tuk nimi Kristo aabɔr na, ni gaa ti mbamɔm. ⁷ Nima pu na, naa lann Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapiin mubaa, ki bi ki kii bundaln Tidindaan Yesu Kristo ga gir ni na. ⁸ U mu ga pɔɔ nimi aataakpab waasan wɔb, ni taa li kpa taani Tidindaan Yesu Kristo aataak daal. ⁹ Uwumbɔr ηani waah len pu na la. U yin nimi ke ni ni Ujapɔɔn Tidindaan Yesu Kristo li kpaan kijɔtiik ni tɔb.

N-yakr mu bi Yesu Kristo aadidiliib ponn ni na

¹⁰ Nnaabitiib, m gaη nimi Tidindaan Yesu Kristo aayimbil pu ke ni mɔmɔk li ηun tii tɔb, aan kinikpakpak taa li bi nikaasisik ni; ni li kpa kimɔbaan, ki li kpaan nlandak mubaa. ¹¹ Nnaabitiib, Kloe aachiln ni aanib tuk mi ke kinikpakpak bi nikaasisik ni. ¹² Maah len pu na le ye ke ubaa len ke u dii Pɔɔl la, uken mu len ke u dii Apolos la, uken mu len ke u dii Piita la, uken mu len ke u dii Kristo la. ¹³ Kristo yakr la aa? Bi kpa min Pɔɔl ndɔpuinkoo pu ki tii nimi ii? Bi muin nimi nnyun ni Pɔɔl aayimbil ni la aa?

¹⁴ M dooni Uwumbɔr ke maa muin ni ponn ni ubaa nnyun ni, see Krispus ni Gayus baanja. ¹⁵ Nima pu na, ubaa aan ηmaa len ke bi muin nimi nnyun ni maayimbil ni.

¹⁶ M muin Stefanas aachiln ni aanib mu nnyun ni. M mu aa ki teer ke m muin unii uken kpee. ¹⁷ Ba pu? Kristo aa tun ni mi ke m nan muin binib nnyun ni. U tun ni mi ke m nan tuk bi waabɔnyaan ngbaan la. Naa ye ke m di binib aalan le tuk bi. M yaa ba ηa kina kan, ni ba ga cha Kristo aah kpo ndɔpuinkoo pu na ηa yɔli.

Yesu Kristo le ye Uwumbɔr aapɔɔn, ni waalan

¹⁸ Binib bi ga kuln na, ti yaa tuk bi ke Kristo nan kpo ndɔpuinkoo pu ki tii bi kan, ni bi ke kijrɔk aaliin na le ki tii bi. Ni mu ye Uwumbɔr aapɔɔn le ki tii timi bi ηmar na. ¹⁹ Ni ηmee Uwumbɔr Aagbaη ponn ni ke uma Uwumbɔr bui ke, †

“M ga cha bilankpalb aalan bee yɔli,
m ga yii binibiwolm aalan.”

²⁰ Bilankpalb bi la? Binibiwolm mu bi la? Dandana aanib bi kpak kinikpakpak na mu bi la? Uwumbɔr cha dulnyaa wee aalan ηa yɔli.

²¹ Uwumbɔr u kpa nlan na len ke dulnyaa wee aalan aa ηmaa cha binib bee u. Nima pu na, u gaa binib bi gaa Yesu ki kii na lii, kijrɔk aabɔr ti ti joo tuk binib na pu. Waageehn le na. ²² Juu yaab ban ke bi kan lijnjiir aawan, le ki nin gaa Yesu ki kii, Griik yaab mu ban nlan. ²³ Le ti tuk bi Kristo aah kpo ndɔpuinkoo pu ki tii bi pu na. Ni ye liηuul aabɔr le ki tii Juu yaab, ki ye kijrɔk aabɔr ki tii binib bi kaa ye Juu yaab na mu. ²⁴ Tɔ, Kristo le ye Uwumbɔr aapɔɔn ni waalan ki tii binib bi u yin bi na, bi ye Juu yaab na, ni bi kaa ye Juu yaab na mu. ²⁵ Ba pu? Uwumbɔr aajrɔk kpa nlan jer binib aalan, le waagiin mu kpa mpɔɔn jer binib aapɔɔn.

²⁶ Nnaabitiib, teer naah nan bi pu buyoonn Uwumbɔr yin nimi na. Ni ponn ni, naa ye binib pam le nan kpa nlan, naa ye binib pam le nan ye mpɔɔndam, naa ye binib pam le nan ye mpɔɔn aamaal ni aanib. ²⁷ Uwumbɔr nyan binib bi ye bijrɔb dulnyaa ni aanib aanimbil ni na, le ki tee cha binib bi kpa nlan na ji inimɔn. U nyan binib bi ye bigiim dulnyaa ni aanib aanimbil ni na, le ki tee cha bipɔɔndam ji inimɔn. ²⁸ U nyan bigiim, ki nyan binib bi ye fam binib aanimbil ni na, ki nyan binib bi kaa ye nibaa binib aanimbil ni na mu, aan ki ηa binib bi kpa ipɔɔn na yɔli. ²⁹ U ηa kina ke unii ubaa taa li kpa kipupuk ubaa pu uma Uwumbɔr chee. ³⁰ Uwumbɔr cha ni ni Yesu Kristo kpaan la, ki cha u ye timi aalan. Yesu pu, le u len ke timi aabɔr ηan, ki ηa timi waaninyaam, ki gaa timi lii. ³¹ Nima pu na, ni li ηani naah ηmee Uwumbɔr Aagbaη ponn ni pu na ke, “Unii umɔk ban u li kpa kipupuk na, u li kpa kipupuk Uwumbɔr pu.” ††

† : Lik Aisaya 29.14. †† : Lik Jeremia 9.24.

Baah kpa a Yesu Kristo ndɔpuinkoo pu pu na aabɔr

2 Nnaabitiib, nima pu na, maah nan dan nan tuk nima Uwumbɔr aabɔr na, maa nan di mmɔmɔɔ ni binib aalan le tuk nima. ² Ba pu? maa nan ban m dakl tibɔr tibaa nikaasisik ni see Yesu Kristo aabɔr, ni waah kpo ndɔpuinkoo pu pu na aabɔr. ³ Maah nan bi ni chee na, m nan ye udabur la. Ijawaan pu, le nwon nan gbaa. ⁴ M nan joo Uwumbɔr aaliin tuk nima, kaa nan joo mmɔmɔɔ ni binib aalan tuk nima. M nan tuk nima Uwumbɔr aaliin ki mɔk nima Waafuur Nyaan aah kpa mpɔɔ pu na; ⁵ ba pu? m nan ban ke ni gaa Yesu ki kii Uwumbɔr aapɔɔ pu, ki taa li ye binib aalan pu.

Uwumbɔr aalan

⁶ Tɔ, ti len nlan aabɔr ki tuk binib bi chikr Uwumbɔr aabɔr wɔb na. Nlan ngbaan mu aa ye dulnyaa aalan, ki mu aa ye dulnyaa wee ni aabɔrb aalan. Dulnyaa wee ni aabɔrb aapɔɔ bi bar la. ⁷ Ti len Uwumbɔr aabɔrbɔkaan aalan mu nan bɔr na aabɔr la. Uwumbɔr aah kaa nan kee naan dulnyaa wee na, u nan dakl nlan mue, ke ti mu ji waamɔɔ. ⁸ Dulnyaa wee ni aabɔr ubaa aa nyi nlan ngbaan. Bi yaa ba nyi kan, baa ba ga kpa Tidindaan u yeh tiwan mɔmɔɔ na ndɔpuinkoo pu. ⁹ Ni ηmee Uwumbɔr Aagbaɔr ni ke,

“Tiwan ni binib aanimbil aa kee kan ni, bitafal mu aa kee ηun ni pu, aan baalandak aa kee dakl naabɔr na, nima le Uwumbɔr ηa tii binib bi gee u na.” †

¹⁰ Le Uwumbɔr cha Waafuur Nyaan kpiir tiwan ngbaan mɔk timi. Ba pu? Nfuur Nyaan ngbaan nyi tiwan mɔmɔɔ, ki nyi Uwumbɔr aasui ni aabɔr mu. ¹¹ Unibɔn ma kan, ubaa aa nyi usui ni aabɔr. Waawiin mu bi u ni na baanja le nyi. Kina pu na, ubaa aa nyi Uwumbɔr aasui ni aabɔr, Uwumbɔr Aafuur Nyaan baanja le nyi. ¹² Naa ye dulnyaa wee aabimbin le ti gaa. Uwumbɔr Aafuur Nyaan le ti gaa, aan ki bee tiwan ni Uwumbɔr tii timi, waabulchinn pu na.

¹³ Tibɔr ngbaan le ti joo tuk binib. Naa ye iliin i binib aalan mɔk timi na, le ti joo tuk bi. Ti joo iliin i Uwumbɔr Aafuur Nyaan mɔk timi na la. Ti joo Uwumbɔr Aafuur Nyaan aaliin le tuk binib Waafuur Nyaan aabɔr. ¹⁴ Unii u kaa kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan na, u yii Nfuur Nyaan aabɔr, ki dak ke Nfuur Nyaan aabɔr ye kijɔrk aabɔr la. Uwumbɔr Aafuur Nyaan le cha binib bee mu aabɔr. Nima pu na, unii u kaa kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan na aa ηmaa bee mu aabɔr. ¹⁵ Unii u kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan na nyi tibɔr mɔmɔɔ, le unii ubaa aan bee udaan ngbaan aabimbin. ¹⁶ ηmaa nyi Uwumbɔr aalandak? ηmaa ga ηmaa mɔk u waah ga ηa pu na? Timi le kpa Kristo aalandak.

Uwumbɔr aatutum aabimbin

3 Nnaabitiib, maa ηmaa len ni chee ke maah ga len binib bi kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan na chee pu na. M len ni chee ke maah ga len binib bi dii dulnyaa aasan na chee pu na la. Ni laa ye mbipɔm le Kristo aasan ponn ni. ² Mbipɔm ηaa libiil la. Baa ηmaa ηmɔ tinann. Kina le cha m nan tuk nima iliin i diin na. Ba pu? naa nan kee ηmaa beer iliin i kɔkɔ na. Dandana wee naa kee nin bee. ³ Ba pu? ni laa beenin bi ke binib bi dii dulnyaa aasan na la. Ni ponn ni bibaa kpa lipiipoln ki kpak tɔb kinikpakpak. Nima le mɔk ke ni dii ke dulnyaa aanib aah dii pu na, ki ηani ke dulnyaa yaab na. ⁴ Ubaa yaa len ke u dii Pɔɔl, le uken mu yaa len ke u dii Apolos kan, naa naahn dulnyaa yaab aa?

⁵ ηmaa ye Apolos? ηmaa ye Pɔɔl? Ti po ye Uwumbɔr aatutum bi ter nima ke ni gaa Yesu ki kii na la. Ti mɔmɔɔ tun lituln li Uwumbɔr tii timi ke ti tun na la. ⁶ Min le bun tijikaar, le Apolos ηani nnyun; Uwumbɔr le cha ti punni ki muuni. ⁷ Nima na, unii u bun na, ni unii u ηani nnyun na, aa ye nibaa. Uwumbɔr u cha ti punni ki muuni na, uma le ye u nyuun na. ⁸ Unii u bun na, ni unii u ηani nnyun na kpaan la. Uwumbɔr ga tii unii mɔmɔɔ waapar, waatuln aah ηeer pu na. ⁹ Ba pu? ti ni Uwumbɔr kpaan le ki tun lituln. Ni bi le ke Uwumbɔr aasaak na. Ni bi le ke Uwumbɔr aadiik na.

¹⁰ Uwumbɔr aah ter mi pu na, le m ye kidiik aatotoor aaninkpel u kpa nlan, ki maa kidiik ngbaan aadinyikl na. Le bi mu paa na maa li pu. Unii mɔmɔɔ li nyi waah ga ηa pu ki maa lidinyikl ngbaan paab na. ¹¹ Yesu Kristo le ye lidinyikl li bi maa na. Ubaa aa ηmaa maa lidinyikl liken. ¹² Bibaa ga di salmaa, bibaa tikunabr, bibaa ηtakpanyaan maa kidiik ngbaan; bibaa mu ga di idɔ, bibaa timoor, bibaa ηjak, ki maa. ¹³ Binib mɔmɔɔ aatuln ga nan nya mpaan pu. Bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na, liyaadaal ngbaan ga mɔk baatuln aah ye pu na. Liyaadaal ngbaan mmii aataak daal le na. Mmii ngbaan ga tɔɔ lik binib mɔmɔɔ aatuln aah bi pu na. ¹⁴ Binib mɔmɔɔ aah maa lidinyikl paab pu na, mmii yaa kaa gaa kan, bi ga kan baatuln aapar. ¹⁵ Mmii ngbaan yaa gaa unii aah maa pu na kan, waan kan waatuln aapar. Uma ubaa ga ηmar, ki ga li bi ke unii u ηmar mmii ni na.

¹⁶ Naa nyi ke ni ye Uwumbɔr aadiik aa? Naa nyi ke Uwumbɔr Aafuur Nyaan bi ni ni ii? ¹⁷ Unii yaa bii Uwumbɔr aadiik kan, Uwumbɔr ga bii udaan ngbaan. Ba pu? Uwumbɔr aadiik bi chain la. Nima le ye kidiik ngbaan.

¹⁸ Ni taa ηmanni nibaa. Unii yaa bi nikaasisik ni ki dak ke u kpa dulnyaa wee ni aalan kan, cha u di nlan ngbaan lii, aan ki kan Uwumbɔr aalan. ¹⁹ Ba pu? dulnyaa wee ni aalan ye kijɔrk le Uwumbɔr chee. Ni ηmee Uwumbɔr Aagbaɔr ni ke, “U chur bilankpalb baalan ni,” ²⁰ ki ki ηmee ke, “U nyi bilankpalb aalandak, ke i ye yɔli la.” †²¹ Nima pu na, ubaa taa li kpa kipupuk binib pu.

† : Lik Aisaya 64.4.

Tiwan mɔmɔk ye nimi yaan la. ²² Min Pɔɔk, ni Apolos, ni Siifas, † ni dulnyaa wee, ni limɔfal, ni nkun, ni tiwan ni bi dandana na, ni tiwan ni ga li bi n-yoonn mu choo na mɔmɔk ye nimi yaan la. Ni mu ye Kristo yaab la. ²³ Kristo mu ye Uwumbɔr yoo la.

Yesu Kristo aatutum aabimbin

4 Ni ŋan ke ni bee ke ti ye Kristo aatutum la. Uwumbɔr di waabɔbɔrkaan ŋa tiŋaal ni ke ti di tuk binib. ² Bi yaa di tiwan ŋa unii aarjaal ni kan, ni ŋan ke u ŋa ni mbamɔm. ³ Mma kan, nimi, bee dulnyaa ni aanib yaa ji mi tibɔr kan, ntafal aa bi ni ni. M mu aa ji mbaa tibɔr. ⁴ Maa nyi tiwan nibaa nsui ni aan naa ŋan. Nimina mu aa mɔk ke maabɔr ŋan Uwumbɔr chee. Tidindaan le ye u ji mi tibɔr na. ⁵ Nima pu na, ni yaa kaa kee ŋeer kan, ni taa ji unii ubaa tibɔr, see Tidindaan nan gir ni. Uma le ga kpiir tiwan ni ɔɔ mbɔm-ɔɔni ni na, ki kpiir unibɔn mɔmɔk aalandak. Liyaadaal ngbaan kan, Uwumbɔr ga pak binibamɔm mɔmɔk.

⁶ Nnaabitiib, maah len pu na, m len ŋarj m ni Apolos aabɔr, ke m ter nimi la. M ban ke ni dii Uwumbɔr Aagarj aah len pu na. Ni taa li kpa kipupuk ubaa pu ki lik uken fam. ⁷ Njma ŋa si le aa jer uken? Saah kpa ni na, naa ye Uwumbɔr le tii si ii? Uwumbɔr aah tii si na, ba ŋa aa kpa kipupuk ke uma le aah kaa tii si na?

⁸ Ni dak ke ni puun kan tiwan bab a, ki ye bipɔɔndam, ki kpaln bibɔrb, ki cha timi a. Ni yaa ba sil ye bibɔrb aan ti mu li ye bibɔrb ni chee kan, ni ba ga li mɔ timi. ⁹ Ba pu? m dak ke Uwumbɔr ŋa timi waakpambalb puwɔb yaab. Ti naahn bijab bi, bi ga ku bi binib aanimbil ni na la. Ti ye lijinjiir aawan le dulnyaa wee ni. Ti ye lijinjiir aawan, binib ni Uwumbɔr aatuuntiib aanimbil ni. ¹⁰ Kristo pu, ti ye bijɔrb la; le nimi ye bilankpalb Kristo aasan ni. Ti ye bigiim la; le nimi ye bipɔɔndam. Ni kan nnyunj binib chee; le tima ye fam bi chee. ¹¹ Nkon le joo timi, nnyunyu mu joo timi, le ki nan saa dandana wee. Ti peeni tiwanchar la. Le binib gbaa timi. Taa kpa taah ga li koo nin chee na. ¹² Ti tun lituln lini-maln, ki joo timi aarjaal imina le ki tun. Binib seei timi la, le ti bui bi ke, "Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa ni pu." Bi ŋani timi falaa la, le ti ji limɔr. ¹³ Bi bii timi la, le ti len bi imɔliinyaan. Bi ŋani timi ke dulnyaa aajarj, ni litapuln pu aabir na la, le ki nan saa din.

¹⁴ Maa ŋmee tibɔr ngbaan m jinn nimi inimɔm. M ban m sur nimi ke maabigeehm na la. ¹⁵ Ba pu? ni yaa kpa bimɔmɔkb ŋichur kipiik Kristo aasan ni kan, ni kpa te ubaa baanja la. Min le ye nite. Kinye? maah nan tuk nimi tibɔnyaan tee na, le m kpaln nite Yesu Kristo aasan ni. ¹⁶ Nima pu na, m garj ni nimi, ni li dii ke maah dii pu na. ¹⁷ Nima le m ga cha Timoti dan ni chee. U ye maabogeehn Tidindaan aasan ni, ki bi mbamɔm. U ga teer nimi maah dii Kristo aasan pu na, ki ga teer nimi ke m tuk Kristo aanib bi bi njepel mɔmɔk ni na ke bi mu dii kina.

†† : Lik Iahn 94.11. † : Siifas ye Piita aayimbil liken la.

¹⁸ Ni ponn ni bibaa kpa kalmbaani, ki dak ke maan dan ni chee. ¹⁹ Tidindaan yaa kii kan, m ga dan ni chee dandana wee, ki nan bee binib bi kpa kalmbaani na aabimbin. Maan lik baaliin. M ga lik ke Uwumbɔr aapɔm bi bi chee aan mu aa bi. ²⁰ Uwumbɔr aanaan aa ye iliin. Mu ye mɔmɔk la. ²¹ Ni ban ke m dan ki li joo ni ntafadaan, aan ni ban ke m dan ki li joo ni ngeehm aaliin ni nsuudoon la?

Kininsunj ki bi nikaasisik ni na

5 Tɔ, bi tee len ke kininsunj aatuln bi nikaasisik ni, ke ni ponn ni ubaa gaa ute aapuu. Hali binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na aa ŋani kina. ² Nimi ŋani kina la, ki mu kpa kalmbaani. Ba ŋa naa bii nisui? Ni ŋan ke ni nyan unii u ŋa kina na nikaasisik ni. ³ Mma kan, nwon aa bi ni chee, maalandak mu tee bi ni ni. Nima pu na, m puun siin unii u ŋa kina na ntafadaan, ke maah bi ni chee le na. ⁴ Ni yaa kuun tɔb chee kan, maawiin, ni Tidindaan Yesu aapɔm mu bi ni chee, Tidindaan Yesu aayimbil ni, ⁵ ni di udaan ngbaan ŋa kinimɔrj aarjaal ni, ke ki cha uwon ji falaa dulnyaa wee ponn ni. Nima le waawiin ga ŋmar bundaln Tidindaan ga ji binib tibɔr na.

⁶ Naa ŋan ke ni li kpa kipupuk. Naa nyi ke boroboro aanyɔk siib le cha boroboromɔn duuni ii? ⁷ Ni ŋan ke ni nyan boroboro aanyɔkpok, aan ki li ye boroboro u kaa kpa nnyɔk na. Ni sil ye boroboro u kaa kpa nnyɔk na la. Maah len pu na le ye ke titunwanbir siib ga bii ni mɔmɔk. Nima pu na, ni nyan titunwanbir mɔmɔk nikaasisik ni. Ni ye bininyaam la. Ni li ŋani ke bininyaam na. Ba pu? Kristo nan di ubaa toor kitork tii Uwumbɔr, timi aatunwanbir pu. ⁸ Nima pu na, cha ti li ji Lakr-jer aajim, †† ki ŋmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na, ki di boroboro aanyɔkpok lii. Maah len pu na le ye ke ti li dak ilandak i ŋan na, ki li ŋani mbamɔm, ki di bakaa ni titunwanbir lii.

⁹ Tɔ, m nan ŋmee kigarj ki tuk nimi ke ni ni bida-goob taa kpaan tɔb chee. ¹⁰ Maa len dulnyaa aanib pu; dulnyaa aanib bi ye bidagoob, ni binimandam, ni binib bi ji biken pempem na, ni biwaadam na, naa ŋmaa nya bi chee, see ni nyan dulnyaa wee ni. ¹¹ Maah len pu na le ye ke unii u len ke u dii Kristo aasan na, u yaa ye udagoor, bee unimandaan, bee uwaadaan, bee njisiibil daan, bee udagbiir, bee unii u ji binib pempem na kan, ni ni udaan ngbaan taa kpaan. Hali ni taa ji u chee ti-jikaar.

¹² Binib bi kaa ye Yesu aanib na, maan siin bi ntafadaan. Naa ye maabɔr. Uwumbɔr le ga siin bi ntafadaan. Binib bi ye Yesu aanib na yaa ŋani ni kaa ŋan na kan, nimi nibaa siin bi ntafadaan man. Nima pu na, ni nya utunwanbirdaan ngbaan nikaasisik ni.

†† : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

Naah joo biken chaa libɔjil ni pu na

6 Tɔ, ni ponn ni ubaa ni unjeen aatɔ yaa kpa tibɔr kan, ba ŋa ni chaa bibɔjirb chee, binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na aanimbiin ni, bi ti len tibɔr ngbaan, kaa cha Uwumbɔr aanib len ti? ² Naa nyi ke Uwumbɔr aanib ga ji dulnyaa yaab tibɔr aa? Ni yaa ga ji dulnyaa yaab tibɔr kan, naa ŋmaa toor tibɔr waatiir aa? ³ Naa nyi ke ti ga ji Uwumbɔr aatuuntiib tibɔr aa? Nmanink-abaa dandana wee aabɔr? ⁴ Nima pu na, tibɔr yaa bi nikaasisik ni kan, cha binib bi ye biwaatiib nikaasisik ni na len ti. ⁵ M len ke m jinn nimi inimɔɔn la. Ulankpal ubaa aa bi nikaasisik ni ii? Ni ponn ni ubaa aan ŋmaa len tibɔr tii nimi ii? ⁶ le ki cha ubaa ni una aabo cha bibɔjirb chee, ki ti cha binib bi kaa gaa Yesu ki kii na len baabɔr.

⁷ Ni yaa po kpa tibɔr nikaasisik ni, ki di ŋa bibɔjirb aanaal ni kan, naa dii Yesu aasan mbamɔm. Aana aabo yaa ŋa si bakaa, bee u ji saawan kan, taa gar u. Aa yaa kaa gar u kan, ni soor ni aa di ti buen bibɔjirb chee.

⁸ Ni ye naabitiib la; le nimi nibaa ŋani tɔb bakaa, ki su tɔb kinaayuk. ⁹ Naa nyi ke binib bi aabimbin kaa ŋan na aan kan Uwumbɔr aanaan aa? Ni taa ŋmanni nibaa man; bibɔnɔnɔn, ni biwaadam, ni bidagoob, ni bijab bi di biŋeen aatɔtiib kpaln bipiib ki doo bi chee na, ni bijab bi mu di bibaa ŋa bipiib ki cha bijab ŋeen aatɔtiib doo bi chee na, ¹⁰ ni binaayukb, ni binimandam, ni bidagbiirb, ni njiibildam, ni binib bi ji biken pempem na, aan kan Uwumbɔr aanaan. ¹¹ Ni ponn ni bibaa nan bi kina la; le Uwumbɔr finn nipobil, ki ŋa nimi binib bi bi chain na, ki len ke nimi aabɔr ŋan, Tidindaan Yesu Kristo aayimbiil pu, ni timi Aawumbɔr Aafuur Nyaan pu.

Cha Uwumbɔr kan nnyuŋ saawon pu

¹² Nimi bibaa bui ke tiwan nibaa aa kɔ. Tɔ, ni mu aa ye tiwan mɔmɔk le ga ter nimi. Tiwan nibaa aa kɔ; m mu aan cha tiwan nibaa chuu mi tinaagbiir. ¹³ Bibaa len ke lipuul pu le tijikaar bi, le tijikaar mu pu, lipuul bi. Tɔ, Uwumbɔr ga cha ni mɔmɔk nilee ŋa yɔli. Timi aawon tee aa bi kidagook aatuln pu, ti bi Tidindaan aatuln pu la. Tiwon mu ye Tidindaan yaan la. ¹⁴ Uwumbɔr nan fikr Tidindaan nkun ni. Waapɔɔn pu, u ga fikr timi mu nkun ni.

¹⁵ Naa nyi ke nimi aawon ye Kristo aawon aawan aa? M ga di nwon tee, ti ye Kristo aawan na, ki di kpaan upiidagoor aawon ni ii? Maan ŋa kina kpala. ¹⁶ Naa nyi ke unii u doon upiidagoor chee na, bi kpaan tiwon tibaa la aa? Ba pu? Uwumbɔr Aagbar len ke, "Upii ni uja yaa nyi tɔb kan, bi kpaa tiwon tibaa la." ¹⁷ Tɔ, unii u kpaan Tidindaan chee na, bi kpaan nwiinbaan la.

¹⁸ Ni di cha kidagook aatuln. Unii yaa tun titunwanbir kan, naa bi tiwon ponn ni, see kidagook aatuln. Unii u gɔr kidagook na, u ŋa uma ubaa aawon bakaa la.

¹⁹ Naa nyi ke nimi aawon ye Uwumbɔr Aafuur Nyaan

aadiik la aa? Uwumbɔr tii nimi Waafuur Nyaan, le mu bi ni ni. ²⁰ Uwumbɔr daa nimi le ki pan. Naa yeh nibaa, Uwumbɔr le yeh nimi. Nima pu na, ni di nimi aawon tun lituln li ga nyuŋ Uwumbɔr na.

Lichamɔln aabaan

7 Naah ŋmee mi kigbar tibɔr ti pu na, ni ŋan ke uja taa li nyi upii. ² Tɔ, kidagook aatuln pu, ni ŋan ke uja mɔmɔk li kpa uma ubaa aapuu, upii mɔmɔk li kpa uma ubaa aachal. ³ Upii yaa ban uchal kan, u taa yii, uja mu yaa ban upuu kan, u taa yii. ⁴ Upii aa joo uwon, uchal le joo ti. Uja mu aa joo uwon, upii le joo ti. ⁵ Ubaa taa yii uken, see ni puen kii tii tɔb ki laa di cha siib, aan ki li kpa n-yoonn ki mee Uwumbɔr, [ki lul bumɔb,] le ki ki kpaan tɔb chee. Ni yaa kaa ki kpaan tɔb chee kan, kinimbɔŋ ga tɔŋ nimi ni tun kidagook aatuln. Ba pu? naan ŋmaa chuu nibaa.

⁶ Maah ga len tibɔr ti na le ye ke m ga cha ni ŋa kina, maa len ke see ni ŋa kina. ⁷ Maageehn le ye ke ni mɔmɔk li bi ke maah bi pu na. Uwumbɔr mu tii unii mɔmɔk uma ubaa aapiin. Ti mɔmɔk aapiin aa kpaa. U tii ti mɔmɔk mbaabaa la.

⁸ Bijaakpaab, ni bisapɔm, ni bikpopiib, m tuk nimi la, ni ŋan ke ni li bi kina, ke maah bi pu na. ⁹ Ni mu yaa kaa ŋmaa chuu nibaa kan, cha bijab din bipiib, bipiib mu mɔn. Bijab ni bipiib yaa yoor tɔb kan, ni soor ni binimbiil li man tɔb pu, kaa kan.

¹⁰ Bipiijooob ni bichadam, m ga tuk nimi naah ga ŋa pu na, naa ye min le tuk nimi, Tidindaan le tuk nimi, ke upii taa di uchal lii. ¹¹ U yaa di uchal lii kan, u li bi ubaa, see u ki gir buen uchal chee, bi ti took. Uja mu taa jenn upuu.

¹² Binib bi gur na, Tidindaan aa len baabɔr. Min le tuk bi ke uja u ye Yesu aanii na yaa kpa puu u kaa ye Yesu aanii na kan, upii ngbaan yaa kii ke u li bi u chee kan, u taa jenn u. ¹³ Upii u mu ye Yesu aanii na yaa kpa chal u kaa ye Yesu aanii na kan, uja ngbaan yaa kii ke u li bi u chee kan, u taa di uchal lii. ¹⁴ Uja u kaa ye Yesu aanii na, Uwumbɔr ga ŋa u ke waanib ponn ni ubaa na, upuu u ye Yesu aanii na pu la. Upii u mu kaa ye Yesu aanii na, Uwumbɔr ga ŋa u ke waanib ponn ni ubaa na, uchal u ye Yesu aanii na pu la. Ni yaa kaa ba ye kina kan, baabim ba ga li bi ke binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na aabim la. Tɔ, naah ye kina na, Uwumbɔr gaal bi ke bi ye waabim.

¹⁵ Unii u kaa ye Yesu aanii na yaa ban u di upuu, bee uchal u ye Yesu aanii na lii kan, cha u li cha. Naa ye limukl. Uwumbɔr yin timi ke ti li kpa nsuudoon. ¹⁶ Upii, aa nyi ke sin pu aachal ga ŋmar aan waan ŋmar? Uja, aa nyi ke sin pu aapuu ga ŋmar aan waan ŋmar?

Tibɔkpaan le ye ke aa kii Uwumbɔr aamɔb

¹⁷ Tɔ, Tidindaan aah tii unii mɔmɔk pu na, u li bi kina. Unii mɔmɔk aah nan bi pu aan Uwumbɔr nan yin u na, u li bi kina. Maah ga tuk nimi pu na, kina le m tuk Yesu

aanib bi bi njipepel mɔmɔk ni na. ¹⁸ Ubaa yaa nan ye uchakpangendaan aan Uwumbɔr nan yin u na kan, u li bi kina, u taa toor li. U mu kaa ye uchakpangendaan aan Uwumbɔr nan yin u na kan, u taa ki gii. ¹⁹ Lichakpangeel aa kpa tinyoor. Unii yaa kaa gii kan, ni mu aa kpa tinyoor. Ti yaa kii Uwumbɔr aamɔb kan, nima le kpa tinyoor. ²⁰ Unii mɔmɔk aah nan bi pu aan Uwumbɔr nan yin u na, u li bi kina. ²¹ Uwumbɔr aah nan yin si na, aa yaa ye unaagbiija kan, taa cha ni li wu si. Aa mu yaa ga njmaa nya tinaagbiir ngbaan ni kan, nya ki li bi aabaa. ²² Tidindaan mu yaa yin unii u ye unaagbiija na kan, u ye Tidindaan aanii u u gaa u lii na la. Kina le ni ye ke Tidindaan yaa yin unii u kaa ye unaagbiija na kan, u ye Kristo aanaagbiija la. ²³ Yesu daa nimi le ki pan. Nima pu na, ni taa li ye binib aanaagbiib. ²⁴ Nnaabitiib, unii mɔmɔk aah nan bi pu aan Uwumbɔr nan yin u na, u li bi kina Uwumbɔr chee.

Bijaakpaab aabɔr

²⁵ Binachipɔm ni bisapɔm aabɔr kan, Tidindaan aa tuk mi; waanimbaasaln pu, le m ye unibamɔnn, ki ga tuk nimi maah dak pu na.

²⁶ Dandana aafalaa pu, m dak ke ni njan ke unii li bi ke waah bi pu na. ²⁷ Aa yaa kpa puu kan, taa li ban ke aa jenn u. Aa yaa kaa kpa puu kan, taa ki ban. ²⁸ Uja mu yaa din upii kan, naa bir. Usapɔm mu yaa mɔn uja kan, naa bir. Bipijooob ni bichadam mu ga kan falaa dulnyaa wee ni. Le maa ban ke ni kan falaa ngbaan.

²⁹ Nnaabitiib, maah len pu na le ye ke n-yoonn mu gur na, mu par a. Nima pu na, binib bi kpa puutiib na, bi li bi ke baah kaa kpa le na; ³⁰ binib bi wii na mu li bi ke baah kaa wii le na, binib bi kpa mpopiin na mu, bi li bi ke baah kaa kpa mpopiin le na, binib bi daa ki tiir na mu, bi li bi ke baah kaa kpa nibaa na. ³¹ Binib bi kpa dulnyaa ni aawan ki joo tun baatuln na, bi taa cha binibil li man ni pu; ba pu? dulnyaa wee, ni waawan bi jer la.

³² Maa ban ke nibaa li muk nimi nisui ni. Uja u kaa kpa puu na, utafal bi Tidindaan aabɔr ni la. U dakl waah ga njan pu ki piir Tidindaan aasui na la. ³³ Uja u kpa puu na, utafal bi dulnyaa wee ni aabɔr ni la, u dakl waah ga njan pu ki piir upuu aasui na la, ³⁴ le waalandak yakr mfum mulee. Upii u kaa kpa chal na, bee usapɔm u kaa nyi uja na, utafal bi Tidindaan aabɔr ni la; u ban ke uwon ni waawiin li bi chain. Upii u kpa chal na, utafal bi dulnyaa wee ni aabɔr ni la, u dakl waah ga njan pu ki piir uchal aasui na la.

³⁵ M ban m ter nimi la. Nima le cha m len kina. Naa ye ke m ban m lej nimi la. M ban ke ni li njani tiwan mɔmɔk mbamɔm, ninibil li man Tidindaan aabɔr pu, nibaa taa lej nimi.

³⁶ Uja yaa kpa bisal u jer lichamɔln na, ki yaa dak ke u jinn ubisal inimɔm aan ni yaa muk u kan, cha u njan waah ban pu na, cha u kunn ubisal ngbaan uchal do. Naa bir. ³⁷ Nibaakan, uja ubaa bi ki kpa nsan ki ga

njmaa njan waah gee pu na, unii ubaa aa chuu u mpɔm, waalandak mu aa kpelni, le u di njan usui ni ke waan di ubisal kunn uchal do, udaan ngbaan njan ni njan na la.

³⁸ Nima pu na, uja u kunn ubisal uchal do na, u njan ni njan na la. Uja u mu kaa kunn ubisal uchal do na, u njan ni njan na ki jer uja u kunn ubisal uchal do na.

³⁹ N-yoonn mumɔk upii ni uchal bi na, upii ye uchal yoo la. Uchal yaa kpo kan, u ga njmaa mɔn uja u dii Tidindaan aasan na aan u gee u na. ⁴⁰ M mu dak ke u yaa bi ke waah bi pu na kan, u ga li kpa mpopiin ki jer u yaa ki mɔn kan. M dak ke m kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan le ki len kina.

Niwaa aatork aajikaar aabɔr

8 Tɔ, joo cha kitork aanann aabɔr wɔb na, ti nyi ke ti mɔmɔk kpa nnyim. Nnyim cha binib kpa kipupuk la. Ngeehm le ter binib ke bi dii Uwumbɔr aasan mbamɔm. ² Unii yaa dak ke u nyi tiwan kan, waa kee nyi waah ba ga li nyi pu na. ³ Unii mu yaa gee Uwumbɔr kan, Uwumbɔr beer udaan ngbaan.

⁴ Joo cha kitork aanann aajim aabɔr na, ti nyi ke njiwaa njimɔk bi dulnyaa wee ni na aa ye nibaa. Ti nyi ke Uwumbɔr ubaa baanja le bi. ⁵ Niwaa ni tiwan ni binib dooni ni na bi paacham ni taab, ki wiir. ⁶ Tima kan, ti kpa Uwumbɔrbaan, u ye Tite na. Uma le nan naan tiwan mɔmɔk. Ti bi ke ti li njani waageehn la. Ti kpa Tidindaan ubaa mu la. Uma le ye Yesu Kristo. Uma le Uwumbɔr nan cha u naan tiwan mɔmɔk. Uma pu le ti bi.

⁷ Binib bibaa mu aa nyi kina. Bi nan dii njiwaa ni yunn. Nima pu na, bi yaa njan kitork aanann kan, ti ye kitork aanann le bi chee, le ni njan bi ilandak. ⁸ Tɔ, tijikaar aan njmaa cha ti piir Uwumbɔr aasui; ti yaa jin, bee ti yaa kaa jin kan, naa kpa taani.

⁹ Aa mu yaa nyi ke njiwaa aa ye nibaa kan, li nyi ki taa cha unii u kaa kee nyi Uwumbɔr aasan mbamɔm na tun titunwanbir. ¹⁰ Unii u kaa nyi Uwumbɔr aasan mbamɔm na yaa kan si, u kpa nnyim na, ji tijikaar njiwaa aadichal ni kan, u mu ga li kpa lipobil ki njim kitork aanann, ki lir. ¹¹ Saanyim ngbaan pu le ga cha aana aabo u kaa nyi Uwumbɔr aasan mbamɔm na bee yɔli. Aana aabo ngbaan pu, le Kristo nan kpo. ¹² Nima pu na, aa yaa kiir tinaabitiib bi kaa kee nyi Uwumbɔr aasan mbamɔm na kan, aa njan bi bakaa le na. Naa ye bima baanja le aa njan bakaa, Kristo le aa njan bakaa.

¹³ Nima pu na, tijikaar tibaa yaa kiir nna aabo, Uwumbɔr aasan ni kan, maan ki ji tijikaar ngbaan kpala, aan ki taa kiir nna aabo, Uwumbɔr aasan aadiim.

Yesu Kristo aatutunn aah kpa nsan mu na

9 Tɔ, maa ye Yesu aakpambal aa? Maa yeh mbaa aa? Maa kan Tidindaan Yesu uu? Naah gaa Yesu ki kii na, maatuln le na Tidindaan pu. ² Biken yaa dak ke maa ye Yesu aakpambal kan, ni nyi ke m ye. Naah gaa

Tidindaan ki kii na, nima le mɔk ke m ye waakpambal.
³ Kina le m tuk binib bi ban bi baa mi na.

⁴ Maah tuk binib Uwumbɔr aabɔr na, maa ɲeer bi tii mi tijikaar ni tiwanyukaan aa? ⁵ Maa ɲeer m mu li ɲani ke bikpambalb biken, ni Tidindaan aanaatiib, ni Siifas aah ɲani pu na, ki li joo upii ubaa u mu li dii mi lisachuln ni ii? ⁶ M ni Banabas baanja le ye binib bi mooni Uwumbɔr aaliin ki tun lituln liken kpee ke ti ji ii? ⁷ Unii yaa ye butɔb aaja kan, baa pa u lipal aa? Unii yaa ko kisaak kan, waan ji tijikaar ti bi ki ni na aa? Unii yaa kpaa inaa kan, waan wub nnaabiin aa?

⁸ Maah len pu na aa ye unibɔn aalan baanja. Moses aakaal mu len kina la. ⁹ Ni ɲmee nkaal ngbaan ni, Uwumbɔr Aagbaɲ ni ke, "Aa yaa joo unaaja poi idi kan, aa taa buu umɔb." † Uwumbɔr aatafal bi inaaja aabɔr baanja ponn ni la aa? ¹⁰ Waah len pu na, waa len ke u ter ti mu la aa? Mbamɔn, timi pu le ni ɲmee kina. Ba pu? ni ɲan ke unii u ko kisaak na, ni unii u poi njikaabim na li kpa limakl ke bi ga kan ni ponn ni ki ji. ¹¹ Ti nan tuk nimi Uwumbɔr aabɔr la. Ti yaa gaa ni chee dulnyaa ni aawan kan, naa ye sakpen.

¹² Binib biken yaa kpa nsan ke bi gaa tiwan ni chee kan, taa kpa nsan ki jer bi ii? Ti kpa nsan, ti mu aa nan gaa; ba pu? taa ban ti leɲ Kristo aabɔnyaan. Nima pu, le ti nan ji falaa mɔkɔk. ¹³ Naa nyi ke binib bi tun lituln Uwumbɔr Aadichal ni na ji nima la aa? Binib bi toor kitork tii Uwumbɔr na, bi mu ji nima la. ¹⁴ Kina le Tidindaan nan len ke binib bi mooni tibɔnyaan tee na, bi mu li ji ti ponn ni.

¹⁵ M mu kpa nsan m mu li ji kina; le maa ɲa kina. Maah ɲmee pu na, maa ɲmee ke binib ɲa kina ki tii mi. Maah kaa gaal nibaa binib chee na, nima le m kpa kipupuk. Maa ban ke m li kpa kipupuk yɔli. ¹⁶ M yaa tuk binib tibɔnyaan tee kan, maan ɲmaa li kpa kipupuk ti pu. Ni muk mi ke m tuk bi. M yaa kaa tuk binib tibɔnyaan tee kan, tibɔbir ga li bi m pu. ¹⁷ M yaa tuk binib tibɔnyaan tee maageehn pu kan, m ba ga li ban lipal. Ni yaa kaa ye maageehn kan, ni ye lituln li Uwumbɔr tii mi ke m li tun na la. ¹⁸ Nima pu na, maa-par ye ba? Ni ye ke m li mooni tibɔnyaan tee aan binib ɲun ki taa pa nibaa. M kpa nsan ke m li gaal tiwan bi chee, ki mu aa gaal.

¹⁹ Maa ye unii ubaa aanaagbiija. M mu di mbaa ɲa binib mɔkɔk aanaagbiija, aan ki moo kan binib tii Kristo. ²⁰ Juu yaab chee, m bi ke Juu yaab na, aan ki kan Juu yaab ki tii Kristo. Binib bi dii Moses aakaal na chee, m mu bi ke baah bi pu na, aan ki kan binib bi dii Moses aakaal na, ki tii Kristo. Mma aa bi Moses aakaal taab. ²¹ Binib bi kaa dii Moses aakaal na chee, m mu bi ke baah bi pu na, aan ki kan binib bi kaa dii Moses aakaal na, ki tii Kristo. Maa len ke maa dii Uwumbɔr aakaal. M dii Kristo aakaal la. ²² Binib bi ye bidaburb Kristo aasan ni na, m bi ke baah bi pu na la, aan ki kan bi mu ki tii Kristo. Binib mɔkɔk aabɔɲ chee, m po bi ke baah bi pu

na la. M ɲani tiwan mɔkɔk maah ga ɲmaa ɲa pu na, aan ki cha binib bibaa ɲmar.

²³ Tibɔnyaan tee pu le m ɲani tiwan mɔkɔk, aan m ni binib biken mu kpaan ki kan tinyoor ti ponn ni. ²⁴ Ni nyi ke binib yaa kpak ki san litaasaln kan, bi mɔkɔk san; le unibaan u ji na, uma le kani ipiin. Kina pu na, ni mɔkɔk li san ke unii u ji na aah san pu na, aan ki kan ipiin ngbaan. ²⁵ Unii umɔk ban u kpak ngbiir ni na kan, u chur ubaa la, kaa ɲani tiwan ni ga bii tiwon na. U ɲani kina ke u kan ipiin i ga bii na. Tima kan, ti kpak ki ban ipiin i kaan bii na la. ²⁶ Nima pu na, maa san ke unii u san kaa nyi budabu pu u san na. Maa gbaa ke unii u gbaa fam na; ²⁷ m muk maawon le ti kii maamɔb. Ni yaa kaa ye kina kan, m ga tuk biken tibɔnyaan tee, le min mbaa ga nan bee yɔli.

Njiwaa aabɔr

10 Nnaabitiib, m ban ke ni bee ke ntaalangbam nan sunn ni ki mɔk tiyaajatiib nsan. Le Uwumbɔr nan tii bi nsan nnyusakpem aakaasisik ni, bi puur. ² Baah puur nnyusakpem ngbaan ki dii ntaalangbam ngbaan aah mɔk bi pu na, ni naahn ke bi muin bi nnyun ni ki ɲa bi Moses aadidiliib la. ³ Bi mɔkɔk nan ji tijikaabaan ki nyu nnyunbaan la. Uwumbɔr Aafuur Nyaan le nan tii bi tijikaar ni nnyun ngbaan. Nfuur Nyaan ngbaan nan cha nnyun nyan ni litakpal ni, le bi nyu. Nima le nan ye limɔkl ki mɔk ke Kristo dii bi. ⁵ Le bi ponn ni binib pam mu aa nan piir Uwumbɔr aasui. Kina pu na, bi nan kpo ki bee kipɔk ni.

⁶ Tibɔr timina ye nsurm le ki tii timi, ke ti taa ban tiwan ni kaa ɲan na, ke baah nan ban pu na. ⁷ Ni mu taa dii njwaa, ke bi ponn ni bibaa aah nan dii pu na; ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ni ke, "Binib ngbaan nan kal ki ɲman kitork aanann, ki nyu ndaan gbii, le ki fii ki tun kininsunɲ aatun." ††⁸ Ni mu taa tun kidagook aatuln ke bi ponn ni bibaa aah nan tun pu ki cha binib ɲichur moninko ni ɲitaa kpo liwinbaal na. ⁹ Ni mu taa ɲɔɲ Tidindaan ke bi ponn ni bibaa aah nan ɲɔɲ u pu ki cha iwaa junn ku bi na. ¹⁰ Ni mu taa ɲulni ke bi ponn ni bibaa aah nan ɲulni pu ki cha Uwumbɔr aakun aatuun ku bi na.

¹¹ Tibɔr ngbaan nan ɲa bi kina ki ye limɔkl le ki mɔk binib. Bi nan ɲmee ti Uwumbɔr Aagbaɲ ni, ke ni li ye nsurm le ki tii timi bi bi kookoo aayoonn na.

¹² Nima pu na, unii u dak ke u si chob na, u li nyi ki taa lir. ¹³ Naa kee kan ntɔɲ mu kɔk ki jer unibɔn mɔk aah kani pu na. Uwumbɔr ye mbamɔndaan, kaan cha ni kan ntɔɲ mu jer nimi na. Ni yaa kan ntɔɲ kan, u ga toor nsan tii nimi, ni nyan ntɔɲ ngbaan. Nima le ni ga li kpa limɔr ntɔɲ ponn ni.

¹⁴ Njɔtiib, nima pu na, di njwaa lii ki di cha ɲaabɔr.

¹⁵ M len ni chee ke maah ba ga len bilankpalb chee pu na la. Maah ga len pu na, ni dakl ki lik naatataa. ¹⁶ Ti yaa yoor Uwumbɔr aayinyook ki doon u ki pu, ki nyu

† : Lik Ikaal 25.4; 1 Timoti 5.18.

†† : Lik Nnyam 32.6.

kan, ni ye Kristo aasin le ti kpaan nyu. Taah gii boroboro ki nman na mu, ni ye Kristo aawon le ti kpaan nman. ¹⁷ Boroboro ngbaan ye boroboro kpiln libaa la. Nima le mɔk ke ti kpaan tiwon tibaa la; ba pu? ti mɔmɔk kpaan nman boroboro kpiln libaa la.

¹⁸ Dakl lik man Juu yaab aah nani pu na. Binib bi toor kitork tii Uwumbɔr ki ji na, bi ni u kpaan la. ¹⁹ Maah len pu na le ye ke liwaal ye nibaa aa? Tijikaar ti bi di tii li na ye nibaa aa? Naa ye. ²⁰ Maah len pu na le ye ke binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na yaa toor kitork kan, bi toor ki tii tiwan ni kaa ye Uwumbɔr na la, kinimbɔn le bi toor tii. Maa ban ke ni ni kinimbɔn li kpaan. ²¹ Naan nmaa yoor Tidindaan aayinyook ki nyu, ki gir ki ti nyu kinimbɔn aayinyook ni. Naan nmaa nɔm Tidindaan aaboroboro, ki gir ti nɔm kinimbɔn aanann mu. ²² Ti ban Tidindaan li kpa lipiipoln ti pu uu? Ti kpa mɔkɔn jer u uu?

Ni li nyunɔni Uwumbɔr n-yoonn mɔmɔk

²³ Tɔ, binib bibaa ga bui ke tiwan nibaa aa kɔ. Ni mu aa ye tiwan mɔmɔk le njan. Tiwan nibaa aa kɔ. Ni mu aa ye tiwan mɔmɔk le ga ter timi aan ti dii Uwumbɔr aasan mbamɔm. ²⁴ Ubaa taa li lik ki ban ubaa aanyoor baanja. U li lik ki ban unɛen aatɔtiib aanyoor mu.

²⁵ Tinann ti bi kooh kinyan ni na, ni ga nmaa daa ti ki nɔm, ki taa baa ke ti ye ba aanann, ki taa cha nimi aalandak li muk nimi ti pu. ²⁶ Ni nmaa Uwumbɔr Aagban ni ke, "Uwumbɔr le yeh dulnyaa ni tiwan nimɔk bi u ponn ni na." †

²⁷ Unii u kaa gaa Yesu ki kii na yaa nja tijikaar ki yin nimi kan, ni yaa buen kan, waah di tijikaar ti siin nimi na, jim man, ki taa baa ke ti ye kitork aanann la aa? ki taa cha nimi aalandak li muk nimi. ²⁸ Unii ubaa mu yaa bui nimi ke ti ye kitork aanann le kan, ni taa ji; waah tuk nimi na pu, ni taa ji, aan waalandak taa li muk u. ²⁹ Maah len pu na le ye ke aa yaa jin kan, u mu ga ji, le waalandak ga muk u, ke waah nja pu na aa njan. ³⁰ Tɔ, ni-baakan, unii ubaa ga baa ke ba nja waan nmaa nja waah ban pu na, unii uken aalandak pu, ke u yaa doon Uwumbɔr tijikaar ti u ji na pu kan, bi ga nja kinye ki bii u ti pu?

³¹ Maah len pu na le ye ke ni yaa jin kan, jim ke ni nyun Uwumbɔr; ni yaa nyun kan, nyum ke ni nyun Uwumbɔr; ni yaa nani tiwan nimɔk na kan, ni li nani ke ni nyun Uwumbɔr. ³² Ni taa nja tiwan ni ga kiir Juu yaab Uwumbɔr aasan ni na, ki taa kiir binib bi kaa ye Juu yaab na mu, ki taa kiir Uwumbɔr aanib mu. ³³ Ni li nani ke maah nani pu na. M piir binib mɔmɔk aasui tiwan mɔmɔk ni, ke bi nmar. Maa ban mi baanja aanyoor. M ban bi mɔmɔk kan tinyoor, aan ki nmar la.

11 Ni li dii maataabuu man, ke maah dii Kristo aataabuu pu na.

† : Lik Ilaħn 24.1.

Uwumbɔr aadoon aakaal

² M pak nimi; ba pu? ni teer mi tiwan mɔmɔk ponn ni, ki nani maah mɔk nimi pu na la. ³ Tɔ, m ban ke ni bee ke uja mɔmɔk aayidaan le ye Kristo; upii mɔmɔk mu aayidaan le ye uchal; Kristo aayidaan le ye Uwumbɔr. ⁴ Uja yaa mee Uwumbɔr, bee u yaa nabr Uwumbɔr aah len pu na, ki laa chik kiyikpupuk kan, u jinn uyidaan inimɔk a. ⁵ Upii mu yaa mee Uwumbɔr, bee u yaa nabr Uwumbɔr aah len pu na, kaa buu kiyibubuuk kan, u jinn uyidaan inimɔk. Ni bi ke waah kuu tiyikpir le na. ⁶ Upii yaa kaa buu kiyibubuuk kan, ni kpa inimɔk ke waah chee tiyikpir le na. Upii u chee tiyikpir, bee u chuu kuu tiyikpir na, ni kpa inimɔk. U yaa kaa buu kiyibubuuk kan, ni mu kpa inimɔk. Nima pu na, ni njan ke u buu kiyibubuuk. ⁷ Uja yaa mee Uwumbɔr kan, u taa chij kiyikpupuk uyil pu; ba pu? u naahn Uwumbɔr, ki ye wasil la. Upii mu ye uja aasil la. ⁸ Uwumbɔr aah nan naan uja na, u nan nyan uja aasikaakpab le ki di naan upii, naa ye upii aasikaakpab le u nan nyan di naan uja. ⁹ Uja pu, le u nan naan upii. Naa ye upii pu le u nan naan uja. ¹⁰ Nima pu na, Uwumbɔr aatuuntiib mu pu, ni njan upii buu kiyibubuuk uyil pu, ki mɔk ke u bi kichadiik ni. ¹¹ Tɔ, Tidindaan aasan ni, upii ni uja ban tɔb aaterm la. Upii yaa kaa bi kan, uja aan nmaa li bi. Uja yaa kaa bi kan, upii mu aan nmaa li bi. ¹² Upii nan nyan ni uja ni. Uja mu nyan ni upii ni. Le bi mɔmɔk nyan ni Uwumbɔr chee.

¹³ Ni dakl lik man. Upii yaa mee Uwumbɔr ki yaa kaa buu kiyibubuuk kan, naa njan. ¹⁴ Tiwan mɔmɔk aah bi pu na le mɔk nimi ke uja yaa kpa tiyikpir fɔfɔk kan, ni kpa inimɔk la. ¹⁵ Upii mu yaa kpa tiyikpir fɔfɔk kan, waanya le na. Ba pu? Uwumbɔr tii bipiib tiyikpir fɔfɔk ti li bii bi pu la. ¹⁶ Unii ubaa yaa kaa kii kina ki ban u kpa kinikpakpak kan, m tuk nimi la, taa ki kpa nkaal muken. Uwumbɔr aanib mu aa kpa nkaal muken.

Tidindaan aajim

(Matu 26.26-29; Mak 14.22-25; Luk 22.14-20)

¹⁷ Tɔ, maah ban m tuk nimi pu na, maan nmaa pak nimi. Ni kuuni tɔb chee, kaa nani tiwan ni ga ter nimi na, le ki tee nani tiwan ni kaa njan na. Nimina pu, maan nmaa pak nimi. ¹⁸ Njan aabɔr le ye ke m njan ke naah kuuni tɔb chee na, ni kpa tɔb kinikpakpak, ki yakr tɔb. Le m pak maah njan pu na tibaa, ke ni sil nani kina la. ¹⁹ Nnyamɔn aamɔmɔkb ga li bi ni ponn ni ki cha ni bee binib bi ye mbamɔndam na. ²⁰ Naah kuuni nan ji tijikaar ti na, naa ye Tidindaan aajim le ni ji. ²¹ Nimi bibaa puen ji nimi yaan nibaaba. Le ni ponn ni bibaa aa ji babr. Bibaa mu nyu gbii. ²² Naan nmaa ji ki nyu nimi aadichal ni ii? Ni lik Uwumbɔr aanib fam ki jinn bigim inimɔk la aa? M ga len kinye? M ga pak nimi nimi-na pu uu? Maan pak nimi.

²³ Tidindaan le nan tuk mi, le m mu tuk nimi kina, ke kinyeek ki Judas nan koooh u na, kinyeek ngbaan le Tidindaan Yesu nan yoor boroboro ²⁴ le ki doon Uwumbor, le ki gii, ki bui bi, “[Gaa man ki ḡm̄.]. Nwon le na. Nimi aatunwanbir pu, le m tii tiwon tee. Ni li ḡm̄ kina aan ki li teer mbor.” ²⁵ Baah jin tijikaar ti doo na, le u yoor kiyinyook ki doon Uwumbor, le ki bui bi, “Ti-wanyukaan ngbaan ye tipuupɔln ti Uwumbor puu tii ni-mi na, maasin pu. N-yoonn mumɔk ni ga ti nyu ti-wanyukaan ngbaan na, ni li ḡani kina ki teer mbor.”

²⁶ Ba pu? n-yoonn mumɔk ni ga ḡm̄ boroboro ngbaan, ki nyu tiwanyukaan ngbaan na, ni mooni ke Tidindaan nan kpo ni pu la, ki ti saa bundaln u ga gir ni na.

²⁷ Nima pu na, unii yaa ḡman Tidindaan aaboroboro ngbaan, ki nyu waawanyukaan ngbaan, kaa tii u lisil kan, u sii Tidindaan aawon ni waasin. ²⁸ Nima pu na, cha unii m̄m̄k lik waabimbin aah bi pu na aan ki nin ḡm̄ boroboro ngbaan ki nyu tiwanyukaan ngbaan.

²⁹ Unii yaa ḡman ki yaa nyun, ki yaa kaa bee Tidindaan aawon aatataa kan, u ga cha Uwumbor daa utafal.

³⁰ Nima le cha ni ponn ni pam ye bidaburb, pam mu aa kpa laafee, pam mu kpo. ³¹ Ti yaa puen lik timi aabimbin aah bi pu na, aan ki nin ji ki nyun kan, Tidindaan aan daa titafal. ³² U mu yaa daa titafal kan, u chiini timi ke u taa bii timi bundaln u ga ji dulnyaa aanib tibr na la.

³³ Nnaabitiib, nima pu na, ni yaa kuun tɔb chee ki ti ji kan, ni m̄m̄k li kii tɔb ki kpaan ji. ³⁴ Nkon yaa chuu u na kan, cha u ji udo aan ki nin dan. Nima na, ni yaa nan kuun tɔb chee kina kan, ni taa kan ntafadaan ni pu. Tibor ti gur na, m yaa nan dan kan, m ga toor ti mu.

Uwumbor Aafuur Nyaan aapiin aabɔɔ

12 Nnaabitiib, m ban ke ni bee tibr ti joo cha Uwumbor Aafuur Nyaan aapiin wɔb na la. ² Ni nyi ke naah kaa nan kee dii Uwumbor aasan na, ni nan dii ḡiwaa ḡi ye bibirb na. Nji nan cha ni yenni n-yoonn m̄m̄k la. ³ Nima pu na, m ban ke ni bee ke Uwumbor Aafuur Nyaan aapɔɔ yaa cha unii len tibr kan, waan ḡmaa sii Yesu. Unii ubaa mu aan ḡmaa len ke Yesu le ye Udindaan see Uwumbor Aafuur Nyaan le ga cha u len kina.

⁴ Uwumbor Aafuur Nyaan aapiin aabɔɔ aabɔɔ le bi; Nfuur Nyaanbaan ngbaan le tii timi ipiin ngbaan m̄m̄k. ⁵ Lituln aabɔɔ aabɔɔ mu bi; Tɔ, Dindaan baan mu le ti tun tii. ⁶ Uwumbor aapɔɔ le cha binib tun lituln aabɔɔ. Le Uwumbor u cha unii m̄m̄k tun lituln ngbaan m̄m̄k na, u ye ubaa. ⁷ Uwumbor Aafuur Nyaan tii unii m̄m̄k waapiin, ke u di ter Uwumbor aanib biken. ⁸ Mu cha ubaa len nlan aaliin. Muma muchachaan ngbaan cha ubaa mu beer tibr ki len. ⁹ Muma muchachaan le cha ubaa mu gaa Uwumbor ki kii mbam̄m̄. Muma muchachaan ngbaan le tii ubaa mu mpɔɔ mu cha bimum pɔɔ. ¹⁰ Mu tii ubaa mu

mpɔɔ u tun lijnjiir aatun. Mu cha ubaa mu nabr Uwumbor aah len pu na. Mu cha ubaa mu beer mu ye Uwumbor Aafuur Nyaan na, ni mu kaa ye na. Mu cha ubaa mu len iliin yayan. Mu cha ubaa mu nabr iliin yayan ngbaan. ¹¹ Uwumbor Aafuur Nyaan muchachaan ngbaan le cha unii m̄m̄k tun lituln ngbaan m̄m̄k. Mu tii unii m̄m̄k ipiin aabɔɔ aabɔɔ mu aah ban pu na la.

Tiwon aawan aabɔɔ

¹² Tiwon kpa tiwan pam, ki tee ye tiwonbaan la. Kristo aanib mu bi kina la. Bi wiir, ki mu ye unibaan la. ¹³ Ti ponn ni bibaa ye Juu yaab, bibaa mu ye binib bi kaa ye Juu yaab na, bibaa mu ye binaagbiib, bibaa mu ye bimalb, le Yesu ḡbiin ti m̄m̄k Nfuur Nyaan baan, ki ḡa timi unibaan. U cha ti m̄m̄k kan Nfuur Nyaan baan la.

¹⁴ Tɔ, tiwon aa kpa tiwan nibaa baanja. Ti kpa tiwan kipaak la. ¹⁵ Kitaafaak yaa bui ke, “Maah kaa ye kiḡaal-faak na, maa ye tiwon aawan” kan, naa ye tiwon aawan aa? ¹⁶ Litafal mu yaa bui ke, “Maah kaa ye linimbil na, maa ye tiwon aawan” kan, naa ye tiwon aawan aa? ¹⁷ Tiwonm̄n yaa ba ye linimbil ḡmeen kan, ti ba ḡa ḡa kinye ki ḡun? Ti yaa ba ki ye litafal ḡmeen kan, ti ba ḡa ḡa kinye ki ḡun nnun? ¹⁸ Naah ye pu na, Uwumbor le di tiwon aawan m̄m̄k saḡ tɔb ponn ni, waah ban pu na. ¹⁹ Tiwonm̄n yaa ba ye liwanbaal kan, ni ba ḡa li ye tiwon aa? ²⁰ Naah ye pu na, tiwon kpa tiwan aabɔɔ aabɔɔ, le ki ye tiwonbaan.

²¹ Nima pu na, linimbil aan ḡmaa tuk kiḡaal-faak, “Maa ban si.” Liyil mu aan ḡmaa tuk titaafar, “Maa ban nimi.” ²² Tiwon nin chee kaa kpa mpɔɔ ke niken na, see ni mu li bi. ²³ Tiwon nin chee lann lisil na, ti ga tii nima chee lisil ki jer niken. Le tiwon nin chee kaa ḡan na, ti ga ḡa nima chee ni ḡaḡ. ²⁴ Le tiwon nin chee ḡan na, naa ki ban nterm. Uwumbor le di tiwon aawan saḡ tɔb ni, ki di lisil tii nin chee ni lann lisil na. ²⁵ Nima na, tiwon aawan aan li kpa tɔb kinikpakpak, ni ga li ter tɔb ke naah ter nibaa pu na la. ²⁶ Tiwon nibaa chee yaa ji falaa kan, ni m̄m̄k ga kpaan ji falaa kina. Nibaa chee mu yaa kan nnyun kan, ni m̄m̄k ga li kpa mpopiin.

²⁷ Nimi le ye Kristo aawon. Unii m̄m̄k ye waawon aawan nibaabaa la. ²⁸ Uwumbor di timi ḡa waanib ponn ni la; njan, bibaa ye Yesu aakpambalb; lelee, bibaa mu ye Uwumbor aabɔɔnabtiib; taataa, bibaa mu ye bim̄m̄k; le u tii bibaa mu mpɔɔ bi tun lijnjiir aatun; ki tii bibaa mu mpɔɔ ke bi cha bimum pɔɔ; bibaa mu ye biteterb; bibaa mu ye biyidam; bibaa mu len iliin yayan. ²⁹ Ti m̄m̄k ye Yesu aakpambalb aa? Ti m̄m̄k ye Uwumbor aabɔɔnabtiib aa? Ti m̄m̄k ye bim̄m̄k aa? Ti m̄m̄k kpa mpɔɔ ki tun lijnjiir aatun aa? ³⁰ Ti m̄m̄k ḡmaa tii bimum laafee ee? Ti m̄m̄k len iliin yayan aa? Ti m̄m̄k ḡmaa nabr iliin

yayan ngbaan aa? ³¹ Ƨ, cha ninimbi li man ipiin i njan ki jer iken na pu.

Cha m mɔk nimi nsan mu njan ki jer muken na.

Ngeehm aabɔr

13 Unii yaa nmaa len binib aaliin ni Uwumbɔr aatu-untiib aaliin, ki yaa kaa gee binib kan, u bi ke ti-wangbaakaan ni libɔlɔlɔ na la. ² U yaa nmaa nabr Uwumbɔr aah len pu na, ki yaa bee tibɔr ti bɔk na mɔmɔk, ki yaa bee mbeen mɔmɔk, ki yaa kpa naadii u ga nmaa foor njiioo na, ki yaa kaa gee binib kan, waa ye nibaa. ³ U yaa di waawan mɔmɔk kpiin bigiim, ki yaa cha binib di u pun mmii ni Yesu pu, ki yaa kaa gee binib kan, naa kpa tinyoor Uwumbɔr chee.

⁴ Unii u gee binib na, u kpa limɔr bi pu, ki kpa tibulchinn. Waa kpa lipiipoln, kaa kpa kipupuk, kaa kpa kalmbaani, ⁵ kaa kpa inimpo, kaa ye ukumɔndaan, kaa ye unjuudaan, kaa dak tilandakbir binib pu, ⁶ kaa kpa mpopiin unjeen aatɔ aatunwanbir pu; u kpa mpopiin mbamɔn pu. ⁷ Unii u gee binib na kpa suklaa n-yoonn mɔmɔk, ki dak ilandak nyaan unjeen aatɔtiib pu, ki kpa limakl n-yoonn mɔmɔk, ki kpa limɔr falaa mɔmɔk ni.

⁸ Ngeehm ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Uwumbɔr aabɔnabr aaliin ma kan, i ga doo. Iliin yayan ma kan, i mu ga doo. Mbeem ma kan, mu ga doo.

⁹ Dandana wee ti nyi ligeln, ki nabr Uwumbɔr aah len pu na ligeln, ¹⁰ le buyoonn ti ga kan tiwamɔn na kan, ti ga di ligeln lii.

¹¹ Maah nan ye ubo na, m nan len ibiliin la, ki nan beer tiwan mbim aah beer pu na, ki dak mbim aah dak pu na. Maah njan unii na, le m di cha mbim aabɔr.

¹² Dandana, ni bi ke ti lik kinimbiikr, ki lik puu na la; n-yoonn mu choo na, tiwan nibaa aan nan ki li bi tinimbiin ni ki doŋ timi tiwan nibaa chee. Ti ga li waa tiwan mɔmɔk chain. Dandana m nyi ngem. N-yoonn mu choo na, m ga nan li nyi ni mɔmɔk, ke Uwumbɔr aah nyi maabɔr mɔmɔk pu na.

¹³ Ƨ, naadii, ni limakl, ni ngeehm, ni mɔmɔk nitaa le bi; ngeehm mu le jer ni mɔmɔk.

Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapiin aabɔr tiken

14 Ƨɔk nibaa man ki li gee binib, ki cha ninimbi li man Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapiin pu; ni mu tee li ban ipiin i ga cha ni nabr Uwumbɔr aah len pu na, ki jer naah ban ipiin iken mɔmɔk pu na. ² Ba pu? unii u len iliin yayan na, waa len binib chee, Uwumbɔr chee le u len; ubaa aa njan waah len pu na. Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha u len tibɔr ti bɔk na la. ³ Unii u nabr Uwumbɔr aah len pu na, u len binib chee, ki ter bi ke bi dii Uwumbɔr aasan mbamɔm, ki Ƨɔk bitaakpab, ki sɔŋni bisui. ⁴ Unii u len iliin yayan na, u ter ubaa ke u dii Uwumbɔr aasan mbamɔm la. Unii u nabr Uwumbɔr aah len pu na, u ter Yesu aanib ke bi dii Uwumbɔr aasan mbamɔm la.

⁵ Ni mɔmɔk yaa len iliin yayan kan, ni ga li mɔ mi; ni mɔmɔk mu yaa nabr Uwumbɔr aah len pu na kan, ni ga li mɔ mi ki jer kina. Unii u nabr Uwumbɔr aah len pu na, u jer unii u len iliin yayan na, see unii u ga nabr iliin yayan ngbaan na bi. U yaa nabr iliin yayan ngbaan kan, u ga ter Yesu aanib ke bi dii Uwumbɔr aasan mbamɔm. ⁶ Nnaabitiib, m yaa dan ni chee ki nan len iliin yayan baanja kan, ni ga ter nimi ii? Aayii. Naan ter nimi, see m tuk nimi Uwumbɔr aah kpiir tibɔr ti tuk mi na, bee m tuk nimi mbeen mu nyan ni Uwumbɔr chee na, bee m nabr Uwumbɔr aah len pu na, bee m mɔk nimi Uwumbɔr aabɔr.

⁷ Ƨ, tiwangbaakaan mu yaa kaa wii mbamɔm kan, ni ye fam la. Ni yaa ye liwul, bee ni yaa ye kibeek kan, ni yaa kaa wii mbamɔm kan, ubaa aan bee naah wii pu na. ⁸ Unii yaa pii ukpiin, kaa pii mbamɔm kan, baan ku-un tɔb chee ke bi ti to butɔb. ⁹ Ni mu bi kina la. Nilambil yaa kaa len iliin i si mbamɔm na kan, binib ga njan kinye ki njan naah len pu na? Ni len tii libuln la. ¹⁰ M nyi ke iliin aabɔr le bi dulnyaa wee ni, le i mɔmɔk mu kpa yaatataa. ¹¹ M mu yaa kaa njan unii ubaa aaliin kan, m ga li ye uwɔwɔnja le u chee, u mu ga li ye uwɔwɔnja le m chee. ¹² Nimi, ninimbi aah man Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapiin pu na, ni li ban ipiin i ga ter Yesu aanib ke bi dii waasan mbamɔm na. Ni li ban ipiin ngbaan ki jer naah ban ipiin iken pu na.

¹³ Nima pu na, unii yaa len iliin yayan kan, u li mee Uwumbɔr ke u cha u nabr iliin yayan ngbaan. ¹⁴ Ba pu? m yaa mee Uwumbɔr ki len iliin yayan kan, Uwumbɔr Aafuur Nyaan le cha m mee kina, nlandak aa dak. ¹⁵ Kina pu na, ni njan ke m njan kinye? M ga mee Uwumbɔr, Waafuur Nyaan aah ga cha m mee pu na, ki mee maalandak mu aah ga cha m mee pu na. M ga gaa ilahn Waafuur Nyaan aah ga cha m gaa pu na, ki gaa ilahn maalandak mu aah ga cha m gaa pu na. ¹⁶ Aa yaa doon Uwumbɔr, Waafuur Nyaan aah cha aa doon u pu na kan, unii yaa bi nikaasisik ni, kaa nyi Uwumbɔr aasan kan, u ga njan kinye ki len ke saah doon Uwumbɔr pu na ye mbamɔm; ba pu? waa njan saah len pu na.

¹⁷ Mbamɔn, saah doon Uwumbɔr pu na, ni njan, ni mu aa ter udaan ngbaan ke u dii Uwumbɔr aasan.

¹⁸ M dooni Uwumbɔr ke m len iliin yayan ki jer ni mɔmɔk. ¹⁹ M mu yaa bi Yesu aanib aakaasisik ni, ki yaa len maalandak aaliin inɔmu baanja, aan ki mɔk bi Uwumbɔr aabɔr kan, ni soor ni m len iliin yayan njanur kipiik.

²⁰ Nnaabitiib, ni taa ki li dak ke mbim aah dak pu na. Ni li dak ke binib bi chikr na aah dak pu na. Ƨ, bakaa wɔb ma kan, ni li bi ke mbipɔk na. ²¹ Ni njeem Uwumbɔr Aagban ni ke Uwumbɔr len ke,

“M ga di biwɔwɔm bi len njanimbi yayan aaliin na len binib ngbaan chee,

hali m yaa njan kina kan, baan pel.” †

²² Nima pu na, iliin yayan aa ye limɔkl ki tii binib bi gaa Yesu ki kii na; i ye limɔkl ki tii binib bi kaa gaa u ki kii na la. Uwumbɔr aabɔnabr aaliin mu aa ye limɔkl ki tii binib bi kaa gaa Yesu ki kii na; i ye limɔkl ki tii binib bi gaa u ki kii na la.

²³ Nima pu na, Yesu aanib mɔmɔk yaa kuun tɔb chee, aan bi mɔmɔk yaa len iliin yayan kan, binib bi kaa nyi Yesu aasan na, bee binib bi kaa gaa u ki kii na, bi yaa koo ni kan, baan len ke ni waar la aa? ²⁴ Le ni mɔmɔk yaa nabr Uwumbɔr aah len pu na kan, unii u kaa gaa Yesu ki kii na, bee unii u kaa nyi Yesu aasan na yaa koo ni kan, ni mɔmɔk aah len pu na le ga cha waalandak li muk u, ki cha u bee waatunwanbir aah bi pu na, ²⁵ ki cha usui ni aabɔr nya mpaan pu. Nima pu le u ga gbaan kitij, ki pak Uwumbɔr, ki len ke ni ye mbamɔn, Uwumbɔr sil bi nikaasisik ni.

Naah ga li dooni Uwumbɔr pu na

²⁶ Nnaabitiib, maah len pu na ye kinye? Ni yaa nan kuun tɔb chee kan, ubaa ga li ban ke u gaa nlahn, uken mu ga li kpa mmɔkm, ubaa mu ga li kpa Uwumbɔr aah kpiir pu ki tuk u na, uken mu ga li kpa iliin yayan, ubaa mu ga ηmaa nabr iliin yayan ngbaan. Naah ga ηa tiwan ni mɔmɔk na, ni li ηani tiwan ni ga ter Uwumbɔr aanib ke bi dii waasan mbamɔm na. ²⁷ Ni ponn ni bibaa yaa ban bi len iliin yayan kan, cha binib bilee, bee bitaa len. Binib bi len na taa jer bitaa. Cha bi len ubaaba, ki cha ubaa mu nabr baah len pu na.

²⁸ Unii u ga ηmaa nabr iliin yayan ngbaan na yaa kaa bi kan, cha bi ηmin Uwumbɔr aadiik ni, ki li len bibaa ni Uwumbɔr chee. ²⁹ Cha Uwumbɔr aabɔnabtiib bilee bee bitaa mu len, ki cha biken lik baah len pu na. ³⁰ Uwumbɔr yaa kpiir tibɔr ki mɔk unii u mu ka nikaasisik ni na kan, cha unii u puen len na ηmin waahr aan uleler mu len. ³¹ Le ni mɔmɔk ga ηmaa nabr Uwumbɔr aah len pu na ubaaba. Ni yaa ηa kina kan, ni mɔmɔk ga ηmaa bae Uwumbɔr aabɔr, le ni ga pɔk ni mɔmɔk aataak-pab. ³² Nfuur Nyaan yaa cha unii nabr Uwumbɔr aah len pu na kan, u ga ηmaa chuu ubaa ki li kii n-yoonn mubaa. ³³ Uwumbɔr aa ban kifuu, u ban suuna la.

³⁴ Bipiib li ηmin Yesu aanib aakuun ponn ni na. Baa kpa nsan ke bi len. Ni bi kina Yesu aanib aakuun mɔmɔk ponn ni la. Ni ηan bi li keei bichatiib aamɔi. Uwumbɔr Aagbarη mu len kina la. ³⁵ Bi yaa ban bi bee tiwan kan, cha bi baa bichatiib linampal. Ba pu? upii yaa len Yesu aanib aakuun ni kan, ni kpa inimɔk la.

³⁶ Uwumbɔr aabɔr puen nyan ni nimi le chee ee? Tibɔr ngbaan pii nimi baanja la aa? ³⁷ Tɔ, unii yaa dak ke u ye Uwumbɔr aabɔnabr kan, bee u yaa dak ke u kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapiin kan, cha u bee ke maah ηmee pu tii nimi na, ni ye Tidindaan aah len pu na la. ³⁸ Unii yaa kaa gar maah ηmee pu na kan, ni mu taa gar u.

³⁹ Nnaabitiib, nima pu na, cha ninimbil li man ke ni nabr Uwumbɔr aah len pu na, ki taa bui unii ubaa ke u taa len iliin yayan. ⁴⁰ Ni mu li ηani tiwan mɔmɔk, ni li dii nsan.

Yesu Kristo aah fikr nkun ni pu na

15 Nnaabitiib, m ban m teer nimi maah nan tuk nimi tibɔnyaan ti na la. Ni nan gaa tibɔnyaan ngbaan, ki sil ti pu. ² Tibɔnyaan ngbaan mu pu le ni ηmar. Ni yaa joo maah tuk nimi ti na mbamɔm, ki yaa kaa gaa ti ki kii fam kan, ni ηmar a.

³ Maah nan gaa tibɔnyaan ngbaan na, tima le m nan di tuk ni mu. Ti ye tibɔkpaan ki jer tibɔr mɔmɔk. Tibɔnyaan ngbaan le ye ke Kristo nan kpo timi aatunwanbir pu. Ni ηmee kina Uwumbɔr Aagbarη ni. ⁴ Le bi nan di u di sub. Iwiin itaa daal le Uwumbɔr fikr u nkun ni. Ni ηmee kina Uwumbɔr Aagbarη ni. ⁵ Waah fikr nkun ni na, le Piita kan u. Le waakpambalb kipiik ni bilee mu kan u. ⁶ Le waadidiliib bi jer ikui iηmu na mu nan kpaan kan u. Bi ponn ni pam beenin bi, le bibaa mu kpo. ⁷ Jems mu nan kan u, le bikpambalb mɔmɔk mu kan u.

⁸ Gbelngbeln yaan le m mu kan u. Min u bi ke baah ker ubo u lii na, m mu kan u. ⁹ Yesu aakpambalb mɔmɔk jer mi. Maa ηeer ke bi yin mi ke Yesu aakpambalb; ba pu? m nan ηa waanib falaa. ¹⁰ Le Uwumbɔr aah ter mi pu na, m bi ke maah bi pu dandana na. Waah ter mi pu na, waa ter mi yɔli. M tun lituln ki jer Yesu aakpambalb mɔmɔk. Ni mu aa ye min le tun lituln ngbaan. Uwumbɔr aaterm mu bi m chee na le cha m tun. ¹¹ Nima pu na, min le yaa nan tuk nimi tibɔnyaan ngbaan, bee bima le yaa nan tuk nimi kan, ti mɔmɔk tuk nimi kina la, ni mu gaa ti ki kii kina.

Uwumbɔr aanib aah ga fikr nkun ni pu na

¹² Tɔ, taah nan tuk nimi ke Uwumbɔr fikr Kristo nkun ni na, ni ηa kinye aan ni ponn ni bibaa ki len ke binib bi kpo na aan fikr nkun ni. ¹³ Bi yaa len ke binib bi kpo na aan fikr nkun ni kan, ni mɔk ke Uwumbɔr aa fikr Kristo nkun ni. ¹⁴ Uwumbɔr yaa kaa nan fikr Kristo nkun ni kan, taah tuk nimi tibɔnyaan ti na mu ye yɔli la. Ni mu gaa ti ki kii yɔli la; ¹⁵ ni mu mɔk ke ti mɔn nnyamɔn paan Uwumbɔr; ba pu? ti len ke u fikr Kristo nkun ni. Ni yaa ye mbamɔn ke binib bi kpo na aan fikr nkun ni kan, ni mɔk ke Uwumbɔr aa fikr Yesu mu nkun ni. ¹⁶ Ba pu? Bi yaa len ke binib bi kpo na aan fikr nkun ni kan, ni mɔk ke Uwumbɔr aa fikr Kristo mu nkun ni. ¹⁷ Uwumbɔr yaa kaa nan fikr Kristo nkun ni kan, ni gaa u ki kii yɔli, ki beenin bi nimi aatunwanbir aapɔk ni. ¹⁸ Binib bi nan dii Yesu ki kpo na mu, ni mɔk ke bi mu bee yɔli. ¹⁹ Ti yaa kpa limakl Kristo pu dulnyaa wee ponn ni baanja kan, ti kpa kinimbaak ki jer binib mɔmɔk.

²⁰ Եւ, ni ye mbamճn la, Uwumbճr sil fikr Kristo nkun ni. Uma le ye njan aanii u puen fikr nkun ni na, le ki mճk ke binib bimճk kpo na mu ga nan fikr nkun ni. ²¹ Uja ubaa pu, le nkun bi. Uja ubaa mu pu, le binib bi kpo na mu ga fikr nkun ni. ²² Adam pu, le binib mճmճk kpu. Kristo pu, le binib mճmճk ga kan limճfal. ²³ Kina le bi ga li paa tճb pu. Kristo le ye njan aanii u puen fikr nkun ni na. U yaa gir ni kan, binib bi ye uyaab na mu ga fikr nkun ni. ²⁴ Tiwan nimina mճmճk yaa ti ղa kan, le tiwan mճmճk ga doo. N-yoonn ngbaan le u ga kuln waadim aabճn mճmճk aapճճn, ki di nnaan na tii Ute Uwumbճr, ²⁵ ki ga li joo tiwan mճmճk ki nan saa buyoonn Uwumbճr di waadim mճmճk ղa utaapճtan ni na. ²⁶ Kookoo aadin u u ga bii u na le ye nkun. ²⁷ Uwumbճr Aagbarղ le len ke u di tiwan mճmճk di ղa Kristo aataapճtan ni ke ni kii waamճb. Uwumbճr Aagbarղ aah len ke u cha tiwan mճmճk kii Kristo aamճb na, nima le aa mճk ke Uwumbճr ubaa mu ga kii waamճb. ²⁸ Uwumbճr yaa cha tiwan mճmճk kii Kristo aamճb kan, le Kristo, u ye Uwumbճr Aajapճճn na, u mu ga kii Uwumbճr u nan cha tiwan mճmճk kii waamճb na aamճb. Nima kan, Uwumbճr le ga li joo tiwan mճmճk pel pel. ²⁹ Եւ, ni muin binib bibaa nnyun ni, ke bi sil binib bi kpo na aasisiiyaan la. Bibaa yaa bui ke binib bi kpo na aan fikr nkun ni kan, ba pu ni muin binib nnyun ni baa-sisiiyaan? ³⁰ Binib yaa kaan fikr nkun ni kan, ba pu ti kani linimaln n-yoonn mճmճk? ³¹ Nnaabitiib, idaa mճmճk m chuun nkun ni la. M kpa kipupuk ni pu Tidindaan Yesu Kristo aasan ni, nima le cha m len kina. ³² Ipeel nan tak mi Efesus aatinղ ni. M yaa po ye unibճn u kaan fikr nkun ni kan, m kan tinyoor ni pu uu? Aayii. Binib bi kpo na yaa kaan fikr nkun ni kan, “Cha ti li ji ki li nyu; ba pu? ti ga fe kpo fen.” Եւ, ni ye mbamճn, binib bi kpo na ga sil fikr nkun ni. ³³ Ni taa cha unii ubaa ղmann nimi man. “Ni yaa dii binib bi kaa ղan na kan, nimi aabimbinyaan ga bii.” ³⁴ Finn ngeen pu man, ki tun lituln li ղan na, ki taa ki tun titunwanbir. Ni ponn ni bibaa aa nyi Uwumbճr. M len kina ke m jinn nimi inimճճn la.

Tiwon ti fikr nkun ni na aabճr

³⁵ Le unii ubaa ga baa ke, “Binib bi kpo na ga ղa kinye ki fikr nkun ni? Bi yaa fikr nkun ni kan, tiwon ngbaan aaboln ga li bi kinye?” ³⁶ Ujճr, aa yaa di lijjikaabuul bun kan, li yaa kaa kpo kan, laan punn. ³⁷ Lijjikaabuul li aa di bun na aa bi ke li ga lu na aah ga li bi pu na. Ni po ye lijjikaabuul la, nibaakan idi, nibaakan tijjikaar tiken. ³⁸ Le Uwumbճr tii lijjikaabuul ngbaan tiwon, waah gee pu na. U tii lijjikaabuul mճmճk aawon aabճn aabճn la.

³⁹ Tiwan mճmճk aawon aa kpaan. Binib aawon bi tibaa, tiwakor mu aawon bi tibaa, inyoon mu aawon bi tibaa, ijan mu aawon bi tibaa.

⁴⁰ Paacham aawan mu bi la, le ki cha kitiղ aawan. Paacham aawan kpa kinyaan, kitiղ aawan mu kpa kinyaan. Naanyaan mu aa kpaan. ⁴¹ Nwiin, ni unղmal, ni ղիղmabil kpa kinyaan; ni mu aanyaan aa kpaan; ղիղmabil mճmճk aanyaan mu aa kpaan.

⁴² Binib yaa nan fikr nkun ni kan, ni ga nan li bi kina la. Tiwon ti bi di sub na, ni ye tiwan ni ga bur na la. Ni yaa fikr nkun ni kan, ni ga nan li ye tiwon ti kaan ղmaa bur na la. ⁴³ Tiwon ti bi di sub na, aa ye lisil aawon. Tiwon ti ga nan fikr nkun ni na, tima le ga li ye lisil aawon. Tiwon ti bi di sub na aa kpa mpճճn. Tiwon ti ga nan fikr nkun ni na, tima le ga li kpa mpճճn. ⁴⁴ Tiwon ti bi di sub na, ti ye dulnyaa ni aawon la. Tiwon ti ga nan fikr nkun ni na ga nan ղeer Uwumbճr Aafuur Nyaan aah ban pu na la. Dulnyaa wee ponn ni aawon aah bi na, tiwon ti ga ղeer Uwumbճr Aafuur Nyaan aah ban pu na mu bi la. ⁴⁵ Ni ղmee Uwumbճr Aagbarղ ni ke Uwumbճr nan naan njan aanii Adam, ki tii u limճfal. † Kookoo yoo le ye Nfuur Nyaan mu tii timi limճfal li kaa kpa ndoon na. Uma le ye Kristo. ⁴⁶ Njan, ti kpa dulnyaa wee ni aawon. Lelee le ti ga kan tiwon ti ga ղeer Uwumbճr Aafuur Nyaan aah ban pu na paacham. ⁴⁷ Uwumbճr nan di titan le naan njan aanii Adam. U nyan ni kitiղ la. Lelee aanii, u ye Kristo na, uma le nyan ni Uwumbճr do. ⁴⁸ Binib bi ye kitiղ yaab na bi ke unii u Uwumbճr nan di titan ki naan u na aah bi pu na la. Binib bi ye Uwumbճr do yaab na, bi mu bi le ke unii u nyan ni paacham na aah bi pu na. ⁴⁹ Ti naahn unii u Uwumbճr nan di titan ki naan u na la. Kina le ti ga li naahn unii u nyan ni Uwumbճr do na mu.

⁵⁰ Nnaabitiib, maah len pu na le ye ke tiwon ti ye tinann ni nsin na aan ղmaa koo Uwumbճr aanaan ni paacham. Ni ga bur na mu aan ղmaa le ye ni kaan bur na.

⁵¹ Li pel man, m ga tuk nimi tibճr ti bճճ na. Timi bibaa ga kpo, bibaa mu ga pii Kristo aah ga gir ni bundaln na. Le ti mճmճk aawon ga kpeln. ⁵² Kakaan yaa wii kookoo yaan kan, libuul ngbaan ni le ti ga kpeln. Naan pii linimbil aah ga kab pu na. Kakaan ga nan wii, le binib bi kpo na ga fikr nkun ni, kaan ki bur. Le Uwumbճr ga kpeln timi aawon. ⁵³ See tiwon ti ga bur na kpaln tiwon ti kaan ki bur na, tiwon ti ga kpo na mu kpaln ti kaan kpo na. ⁵⁴ Tiwon ti ga bur na yaa nan kpaln tiwon ti kaan ki kpo na kan, liyaadaal ngbaan le Uwumbճr Aagbarղ aah len pu na ga gbiin ke, “Uwumbճr nyanղ nkun, ki kuln mu. ††

⁵⁵ Nkun aapճճn bi la chee?

Nkun aaween ki bi la chee?” ‡

⁵⁶ Titunwanbir le ye nkun aaween. Uwumbճr aakaal le ye titunwanbir aapճճn. ⁵⁷ Le ti dooni Uwumbճr; ba pu? Tidindaan Yesu Kristo pu le u tii timi bunyanղ.

† : Lik Mpiin 2.7. †† : Lik Aisaya 25.8. ‡ : Lik Hosea 13.14.

⁵⁸ Nnaabigeehm, nima pu na, n-yoonn mɔmɔk ni li tun Tidindaan aatuln sakpen, ki taa cha nibaa leŋ nimi. Ni li bi li ni; ba pu? ni nyi ke ni yaa tun lituln tii Tidindaan kan, naa tun fam.

Ipiin i ni ga di tii Uwumbɔr aanib na

16 Tɔ, tibɔr ti bi ki joo cha ipiin i ni ga too ki tii Yesu aanib bi bi Judea aatiŋ ni na, ni li ŋani maah tuk Yesu aanib Galasia aatiŋ ponn ni ke bi li ŋani pu na. ² Likpaakool daal mɔmɔk, ni mɔmɔk aah kan tinyoor pu na, ni di ngem bil, ki li kii buyoonn m ga labr ni na. Ni-ma kan, m yaa nan fuu ni kan, naan ki piin ki li too ŋimombil. ³ Ni lee ni ponn ni bibaa. M yaa nan fuu ni kan, m ga tii bi tigbann, ki tun bi, ke bi di naah too ipiin i na ki di buen ti tii Yesu aanib bi bi Jerusalem na. ⁴ Ni yaa ŋeer m mu buen nima chee kan, m mu ga dii bi.

Ɔɔɔl aalandak

⁵ M ban m ɔɔ dii Masedonia aatim ni. M yaa ɔɔ dii nima chee kan, m ga dii ni ni chee. ⁶ Nibaakan, m ga li bi ni chee ki yunn, nibaakan, kakab yoonn ga ti jer. Nima kan, ni ga ter mi m gor ki ki buen maah cha nin chee na. ⁷ M yaa nan fuu ni ni chee kan, maa ban m nan li bi ni chee iwiin siib. Tidindaan yaa kii kan, m ban ke m nan li bi ni chee ki yunn la.

⁸ Tɔ, m ga li bi Efesus aatiŋ ni do ki ti saa Pentekost daal; ⁹ ba pu? m kpa nsan sakpen ke m tuk binib Yesu aabɔnyaan tee. Le maadim mu wiir.

¹⁰ Timoti yaa nan fuu ni ni chee kan, ni taa ŋaab ulan; ba pu? u mu tun Tidindaan aatuln ke maah tun pu na la. ¹¹ Nima pu na, ubaa taa lik u fam. Ni ter u man aan

u gor ki ki chuun buen nibaa chee ni mpopiin, aan ki ki gir ni m chee; m nyi ubɔr ke u ni tinaabitiib ga fuu ni.

¹² Tina aabo Apolos ma kan, m gaŋ u sakpen ke u dii tinaabitiib ki dan ni chee, le waa ban ke u dan dan-dana wee. U yaa kan nsan kan, u ga dan ni chee.

Kookoo aabɔr

¹³ Ni li nyi man, ki li dii Yesu mbamɔm, ki taa di cha waasan. Ni li kpa lipobil man, ki li kpa mɔkɔm mu Uwumbɔr tii nimi na. ¹⁴ Naah tun lituln limɔk na, ni li gee tɔɔ man.

¹⁵ Ni nyi Stefanas ni waachiln ni aanib aabɔr, ke bima li puen Akaya aatiŋ aanib mɔmɔk ki dii Yesu aasan. N-yoonn mɔmɔk bi kpa liyabr ki ter Yesu aanib.

¹⁶ Nnaabitiib, m gaŋ nimi, ni dii binib bimɔk bi kina na, ni binib bimɔk kpaan ti chee ki tun Uwumbɔr aatuln linimaln na aasan.

¹⁷ Stefanas, ni Fotunatus, ni Akaikus aah fuu ni na, le m kpa mpopiin. Naah kaa bi m chee na, le bi leŋ nimi aaleleŋ. ¹⁸ Baah fuu ni na, bi ɔɔɔl ntaakpab, ni ni mu aataakpab. Ni li pak binib bi bi kina na.

¹⁹ Uwumbɔr aanib bi bi Asia aatim ni na dooni nimi. Akuila ni upuu Prisila, ni Tidindaan Yesu aanib bi kuuni bido na mu dooni nimi mbamɔm waayimbil pu.

²⁰ Tinaabitiib mɔmɔk dooni nimi.

Ni mu doon tɔɔ ke naabitiib aah gee tɔɔ pu na.

²¹ Min Ɔɔɔl le ŋmee maanmeen ki dooni nimi.

²² Unii yaa kaa gee Tidindaan kan, Uwumbɔr aabɔbir li bi u pu.

Tidindaan, dan.

²³ Tidindaan Yesu ŋa tinyoor ŋa ni pu.

²⁴ M gee ni mɔmɔk Yesu Kristo pu.

2 KORINT YAAB

1 Min Pɔɔl u ye Yesu aakpambal Uwumbɔr aageehn pu na, m ni tina aabo Timoti le ɲmee kigbanj kee tii nimi Uwumbɔr aanib bi bi Korint aatiŋ ni na, ni waanib bimɔk bi Griis aatim mɔmɔk ni na. ²Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo ɲa tinyoor ɲa ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

Pɔɔl di idoon tii Uwumbɔr

³Cha ti pak Uwumbɔr u ye Tidindaan Yesu Kristo Aate na. U ye Tite u san timi kinimbaak sakpen ki sɔŋ tisui na. ⁴Timi aafalaa mɔmɔk ponn ni u sɔŋni tisui, ke ti mu ga ɲmaa sɔŋ binib bi bi falaa mɔmɔk aabɔŋ ni na aasui. Ti mu ga sɔŋ bisui ke Uwumbɔr aah sɔŋ tisui pu na. ⁵Kristo pu, le ti ji falaa sakpen. Kristo pu, le Uwumbɔr sɔŋ tisui sakpen. ⁶Taah ji falaa pu na, ni pu le ti ji falaa, ke ti sɔŋ nisui ki ter nimi, ni ɲmar. Uwumbɔr yaa sɔŋ tisui kan, ni pu le u sɔŋ tisui, ke ti mu sɔŋ nisui, ke ni li kpa limɔr ki ji falaa ke ti mu aah ji falaa pu na. ⁷Ni-ma pu na, ti dak ke naan gir puwɔb. Ba pu? ti nyi ke ni yaa ji falaa ke taah ji falaa pu na kan, Uwumbɔr ga sɔŋ nisui, ke waah sɔŋ tisui pu na.

⁸Tinaabitiib, ti ban ke ni bee taah nan ji falaa pu Asia aatiŋ ni na. Falaa ngbaan nan muk timi ki ti chaar jer. Taa nan dak ke ti ga ki li bi. ⁹Timi tibaa nan len ke ti ga kpo. Ni ɲa kina ke ti bee ke taan ɲmaa ter tibaa. Uwumbɔr u fikr binib nkun ni na baanja le ga ɲmaa ter timi. ¹⁰U nyan timi ijawaan aakun ni, ki beenin nyani timi. Ti pak ke u ga ki nyan timi. ¹¹Ni mu aah mee Uwumbɔr tii timi pu na, ni ter timi la. Binib aah mee Uwumbɔr tii timi ki wiir pu na, le u ga ɲa tinyoor ɲa ti pu. Nima le binib pam ga doon Uwumbɔr tii timi.

Pɔɔl aalandak aah kpeln pu na

¹²Ti kpa kipupuk; ba pu? ti nyi tisui ni ke ti bi chain. Timi aabimbin bi mbamɔm Uwumbɔr aah ban pu na. Binib aalan le aa cha ti bi mbamɔm, Uwumbɔr aaterm pu, le cha ti bi mbamɔm joo cha dulnyaa wee ni aanib wɔb, ki moo bi mbamɔm joo cha niwɔb. ¹³Ti yaa ɲmee kigbanj tii nimi kan, ti ɲmee tibɔr ti gbii na baanja la. Ni ga ɲmaa karn ti, ki bee ti mɔmɔk aatataa. M kpa limakl ke ni ga bee ti mɔmɔk doo. ¹⁴Dandana ni bee timi aabimbin ngem aah bi pu na. M kpa limakl ke bundaln Tidindaan Yesu ga gir ni na, ni ga sil bee ke ni ga li ɲmaa kpa kipupuk ti pu, ke ti mu aah ga li kpa kipupuk ni pu pu na.

¹⁵Maah nyi kina na, le m nan ban ke m puen mann nimi. Maah nan cha Masedonia aatiŋ ni na, m nan ban ke m dii ni ki nan mann nimi, le ki nin buen nima; m yaa ti ki gir ni kan, m ki dii ni ki nan mann nimi, ki ter nimi nfum mulee, aan ni mu ter mi m buen Judea aatiŋ ni. ¹⁷Maah nan len ke m ga dan na, maa len fam la; maah dak ke m ga ɲa pu na, ni ye ke m dii binib aalan la aa? Ni dak ke m ye unii u aalandak kpelnɪ ɔɔl ɔɔl na la aa? ¹⁸Uwumbɔr aah ye mbamɔndaan na, ti mu aa kpelnɪ timi aalandak ɔɔl ɔɔl. ¹⁹M ni Silfanus ni Timoti nan tuk nimi Uwumbɔr Aajapɔkɔ Yesu Kristo aabɔr. Uma le aa ye unii u aalandak kpelnɪ ɔɔl ɔɔl na. U ɲani waah len pu na n-yoonn mɔmɔk. ²⁰U pu, le Uwumbɔr gbiin waah puu tipuur ti wiir na mɔmɔk. Ni-ma pu na, u pu le ti bui ke, "Amii," le ki nyuŋ Uwumbɔr. ²¹Uwumbɔr le ter ti ni nimi ke ti dii Kristo mbamɔm, ki lee timi ke ti tun waatuln. ²²U daan timi ke uma le yeh timi, ki di Waafuur Nyaan ɲa tisui ni, ke u mɔk timi waah ga tii timi pu na n-yoonn mu choo na.

²³M puu Uwumbɔr ke m len mbamɔn la; maa nan ban ke m kae nimi, nima le cha m nan len ke maan dan ni chee Korint aatiŋ ni n-yoonn ngbaan. ²⁴Taa joo nimi mpɔkɔ; naah gaa Yesu ki kii mbamɔm na, le ti ban ti ter nimi ni li kpa mpopiin. Timi aatuln le na.

2 M nan di ɲa nsui ni, ke maan ki dan ni chee ki nan tii nimi mpombiin. ²Ba pu? nimi le ye binib bi tii mi mpopiin na. M yaa bii nisui kan, naan ki ɲmaa tii mi mpopiin. ³Nima le cha m nan ɲmee kigbanj ngbaan tii ni nimi. Maa ban m dan ki nan li kpa mpombiin ni pu. Ni ye binib bi ba ga ɲmaa ɲa mi mpopiin na la. M nyi nimi aabimbin, ke m yaa kpa mpopiin kan, ni mu ga li kpa mpopiin. ⁴Maah nan ɲmee kigbanj ngbaan m tii nimi na, nsui nan bii sakpen. M nan wii pam. Maa nan ɲmee kigbanj ngbaan ke m tii nimi mpombiin, m nan ban ke ni bee maah gee nimi sakpen pu na la.

Di cha pinn unii u tun si taani na

⁵Ni ponn ni ubaa yaa tun titunwanbir ki bii nsui kan, naa ye nsui baanja le u bii, ni mɔmɔk aasui le u bii. M mu aa ban ke m len tibɔr ngbaan ki ti chaar jer. ⁶Ni ponn ni pam aah kii ki daa utafal pu na, nima le ɲeer. ⁷Dandana ni ɲan ke ni di cha pinn u, ki sɔŋ usui, u taa li kpa mpombiin ki ti chaar jer. ⁸Nima pu na, m ganj nimi, ni cha u sil bee naah gee u pu na. ⁹M nan ban m bee nimi aabimbin aah bi pu na, ke ni ga kii maamɔb mɔmɔk aan naan kii. Nima le cha m nan ɲmee kigbanj ngbaan tii nimi. ¹⁰Ni yaa di cha pinn unii kan, m mu ga

di cha pinn u. Maah di cha pinn u pu na, ni pu le m di cha pinn u, ki si Kristo aasisiiaan. ¹¹ M di cha pinn u, ke kinimbɔŋ taa nyaŋ timi; ba pu? ti nyi kaah ban ki bii timi pu na.

Ilandak aah nan joo ꞑꞑꞑ pu na

¹² M nan buen Troas aatiŋ ni, m ti moon Kristo aabɔnyaan. Maah fuu ni na, le Tidindaan tii mi nsan ke m tun waatuln ngbaan. ¹³ Le maah kaa kan nna aabo Taitus nima chee na, maa ŋmaa fuur lii nsui ni. Nima le m choi nima chee aanib, le ki siir buen Masedonia aatiŋ ni.

Yesu Kristo pu le ti nyaŋni

¹⁴ Ɔ, cha ti doon Uwumbɔŋ mbamɔm. N-yoonn mɔmɔm u cha ti nyaŋni kinimbɔŋ, Kristo aapɔɔn pu, ki cha ti buen ni kookoo, ki tuk binib waabɔŋ ke bi bee u. Waabɔŋ mɔ ke tulalee aah nu mɔ pu na. ¹⁵ Ti mu bi Uwumbɔŋ chee ke tulalee aayon mu nu mɔ na la; ba pu? Kristo bi tisui ni. Binib bi ŋmar na ŋun waah nu mɔ pu na, ki kan limɔfal; ba pu? bi gaa u ki kii. Binib bi kaa ŋmar na mu ŋun ki kan nkun; ba pu? baa gaa u ki kii. Ubaa ga ŋmaa tun Uwumbɔŋ aatuln ubaa pu uu? Aayii. ¹⁷ Ti mu aa mooni Uwumbɔŋ aabɔŋ ŋimombil pu ke binib pam aah ŋani pu na. Uwumbɔŋ le tun timi ke ti moon waabɔŋ. Nima pu le ti ye binib bi len mbamɔn na, ki mooni Uwumbɔŋ aabɔŋ unimbil ni, Kristo aapɔɔn pu.

Ti ye tipuupɔln aatutum la

3 Ni dak ke ti piin ke ti ki nyuŋ tibaa aa? Taa bi ke binib bibaa aah bi pu na, ki ban ke binib ŋmee kigbaŋ ki pak timi na, ti tii nimi. Ti ban ke ni ŋmee kigbaŋ ki pak timi ii? Aayii. ² Nimi nibaa le ye kigbaŋ ki pak timi na ki ŋmee tisui ni. Ba pu? binib yaa lik nimi aabimbin aah bi pu na kan, bi ga bee ke ti mɔk nimi nsanyaan la. ³ Bi ga bee ke ni ye kigbaŋ ki nyan ni Kristo ni na, le u cha ti ŋmee ki. Taa nan di ngbaŋmeemoon le ŋmee ki. Uwumbɔŋ u ye limɔfadaan na Aafuur Nyaan le ŋmee ki. Ŋŋmeen ngbaan aa ŋmee ŋitakpal pu, † ni ŋmee binib aasui ni la.

⁴ Kristo pu, le ti kpa limakl kina, Uwumbɔŋ aanimbiin ni, nima le cha ti len kina. ⁵ Taa len ke ti ga ŋmaa ŋa nibaa tibaa aapɔɔn pu. Timi aapɔɔn nyan ni Uwumbɔŋ chee la. ⁶ Uma le tii timi mɔkɔn ke ti tuk binib waah puu tipuupɔln ti na. Taa tuk bi ke bi yaa kaa kii Moses aakaal mɔmɔk kan, bi ga kpo. Ti tuk bi ke Uwumbɔŋ Aafuur Nyaan le ga tii bi limɔfal. Ba pu? Moses aakaal mɔk timi ke ti ŋeer nkun, Uwumbɔŋ Aafuur Nyaan le tii timi limɔfal.

⁷ Moses aakaal nan ŋmee ŋitakpapapan pu, ki nan fuu ni ni mɔkɔn aafuun la. Uwumbɔŋ aah nan cha Moses tii Israel yaab nkaal mu bi door na, Moses aanimbil wɔb nan wiin chain, le binib aanimbil aa ŋmaa lik

† : Moses aakaal nan ŋmee ŋitakpal pu la. Lik Nnyam 24.12.

u. Ɔ, nkaal mu mɔk timi ke ti ŋeer nkun na aah nan joo ni nwiihn kina na, ⁸ Uwumbɔŋ yaa tii timi Waafuur Nyaan kan, Nfuur Nyaan ngbaan ga li joo ni nwiihn ki ti jer kina. ⁹ Waah nan tii binib nkaal mu mɔk bi ke baabɔŋ bii na, bi nan kan nwiihn mu deer binimbil na, le waah tii timi tibɔnyaan ti mɔk timi ke timi aabɔŋ ŋan u chee na, tibɔnyaan ngbaan ga tii timi nwiihn ki ti jer kina. ¹⁰ Moses aakaal mu nan joo ni nwiihn na aa ki kpa nwiihn; ba pu? tibɔnyaan ngbaan aawiihn jer nwi-ihn ngbaan la. ¹¹ Moses aakaal mu jer na yaa nan kpa nwiihn kan, tibɔnyaan ti ga li bi n-yoonn mɔmɔk na le kpa nwiihn ki ti jer kina.

¹² Taah kpa limakl tibɔnyaan tee pu na, nima le ti kpa lipobil ki len. ¹³ Taa bi ke Moses na. U nan di likekeln bi-in unimbil wɔb, ke Israel yaab taa kan nkaal mu nan bi door na aah nan cha unimbil wɔb wiin chain pu na. ¹⁴ Bitafal nan ꞑꞑꞑ. Bi yaa karn Uwumbɔŋ aagbakpok kan, baa beer naatataa ki nan saa dandana. Ba pu? unii aan ŋmaa bee naatataa see u gaa Kristo ki kii. ¹⁵ Bi yaa karn Moses aakaal kan, baa beer naatataa ki nan saa dandana. ¹⁶ Unii yaa fenn ki dii Tidindaan kan, u ga bee naatataa. ¹⁷ Tidindaan ni Nfuur Nyaan ye Unibaan la. Nfuur Nyaan aah bi nin chee na, lifuur bi nima. ¹⁸ Ti mɔmɔk waa Tidindaan aah wiin chain pu na. Nibaa aa bi ki dok timi ke ti taa li waa u. Tidindaan u ye Nfuur Nyaan na le cha ti bi kpelni, ki naŋni u, ki moo wolni n-yoonn mɔmɔk, ke waah wiin chain pu na.

Tibɔnyaan ti kpa mɔkɔn na bi timi bi kaa kpa mɔkɔn na aajaal ni la

4 Ɔ, Uwumbɔŋ aanimbaasaln pu, le u tii timi waatuln ke ti tun. Nima le timi aataakpab aa yɔl. ² Ti yii inimɔkɔn aatuln, ni mbɔmbɔkɔn aatuln, kaa ŋmanni binib, kaa kpelni Uwumbɔŋ aabɔŋ. Ti bi Uwumbɔŋ aanimbil ni la. Nima le cha ti tuk binib waabɔŋ mbamɔm, aan bi mɔmɔk bee ke ti len mbamɔn. ³ Binib bi kaa ŋmar na baanja le aa bee tibɔnyaan tee aatataa. ⁴ Kinimbɔŋ ki joo dulnyaa aanib na le jɔb binib bi kaa gaa Yesu ki kii na aanimbil, ke tibɔnyaan tee taa woln binimbil. Tibɔnyaan tee tuk timi Kristo aah ŋan sakpen pu na. U ye Uwumbɔŋ aanan la. ⁵ Taa mooni timi tibaa aabɔŋ. Ti mooni Yesu Kristo aabɔŋ la, ke uma le ye binib mɔmɔk Aadindaan. U pu le ti ye nimi aatutum.

⁶ Uwumbɔŋ u nan len ke "Cha nwiihn woln mbɔmbɔkɔn ni" na, †† uma le woln tinimbil, ke ti bee waah ŋan sakpen pu na. Yesu Kristo aabimbin aah bi pu na le mɔk timi Uwumbɔŋ aah ŋan sakpen pu na.

⁷ Timi bi kaa kpa mɔkɔn na, Uwumbɔŋ di tibɔnyaan ti kpa mɔkɔn sakpen na ŋa tiŋaal ni, aan binib bee ke tibɔnyaan ngbaan aapɔɔn nyan Uwumbɔŋ chee, naa ye ti chee. ⁸ Limukl aabɔŋ le pii timi, ki mu aa nyaŋ timi. N-yoonn mbaa le timi aalan ŋmal, le ti tee kpa limakl. ⁹ Binib ŋani timi falaa, le Uwumbɔŋ aa di cha timi. Bi lii timi kitiŋ, ki mu aa ku timi.

†† : Lik Mpiin 1.3.

¹⁰ N-yoonn mɔmɔk binib dii timi ke bi ti ku timi, ke baah nan dii Yesu bi ti ku u pu na. Baah kaa ku timi na, nima le mɔk ke Yesu aamɔfal aapɔɔn bi ti ni. ¹¹ Yesu pu, le binib ban bi ku timi n-yoonn mɔmɔk. Baah kaa ku timi na, nima le mɔk ke Yesu aamɔfal aapɔɔn bi timi bi ga kpo na ni. ¹² Nkun dii timi la, le ni kan limɔfal.

¹³ Tɔ, unii u nan n̄mee Uwumbɔr aalahn aagbar̄ na n̄mee ke u gaa Uwumbɔr ki kii, le ki len.

Uwumbɔr Aafuur Nyaan le cha ti mu gaa u ki kii kina, le ki len. ¹⁴ Ti bee ke Uwumbɔr u nan fikr Tidindaan Yesu nkun ni na, ga fikr timi bi mu kpaan Yesu chee na nkun ni, ki ga li joo timi ni nimi ki di buen ubaa chee.

¹⁵ Ni pu, le ti ji falaa ngbaan mɔmɔk. Binib bi gaa Uwumbɔr na yaa kpaē kan, binib bi ga li dooni Uwumbɔr na mu ga li wiir, ki ga nyur̄ u.

N-yoonn mu choo na aabɔr

¹⁶ Nima le cha tiwon aa yɔl. Tiwon timina bi diɲni iwiin mɔmɔk la. Timi aawiin aapɔɔn kpaē iwiin mɔmɔk la.

¹⁷ Dandana aafalaa aan yunn, kaa wiir. Falaa ngbaan pu, le ti ga kan mpopiin ki ti nyar̄, n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ¹⁸ Titafal aa bi tiwan ni ti waa ni na ni, titafal bi taah kaa waa tiwan ni na le ni. Taah waa tiwan ni na aan li bi n-yoonn mɔmɔk. Taah kaa waa tiwan ni na, nima le ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

⁵ Tɔ, ti nyi ke tiwon timina yaa kpo kan, tiwon ti ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na bi paacham. Uwumbɔr le toor tiwon ngbaan ki tii timi. ² Taah bi dulnyaa wee ni na, le ti ji falaa, ki du. Tinimbil man ke ti kan timi aawon ti bi paacham na. ³ Ti yaa kan tiwon ngbaan kan, timi aawiin aan chuun mu n̄meen. ⁴ Ni ye mbamɔn, timi bi bi dulnyaa wee ni na, falaa muk timi, le ti du. Naa ye ke ti ban ke timi aawiin li chuun mun̄meen. Ti ban ke ti kan tiwon ti bi paacham na. Ti ban ke ti di tiwon ti ga kpo na lii, ki kan tiwon ti ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ⁵ Uwumbɔr le toor tiwon ngbaan tii timi, ki tii timi Waafuur Nyaan ke u mɔk timi ke u ga tii timi waah nan puu tipuur ti na.

⁶ Nima le cha ti kpa lipobil n-yoonn mɔmɔk. Ti nyi ke taah laa bi dulnyaa wee ni buyoonn na, taa bi Tidindaan do paacham. ⁷ Ti dii gaakii aasan, † taa dii tiwan ni tinimbil waa ni na. ⁸ Le ti kpa lipobil. Ti yaa di tiwon timina lii, ki kun Tidindaan do paacham kan, ni ga li mɔ timi. ⁹ Ti yaa bi kitir̄ do, bee ti yaa bi paacham kan, ti ban ke ti piir usui la. ¹⁰ Ba pu? ti mɔmɔk ga nan sil Kristo aanimbiin ni, aan u lik timi aabimbin aah bi pu na, ki bee ke ti tun ni n̄an na, bee ni kaa n̄an na dulnyaa wee ni, ki ga tii ti mɔmɔk taah tun pu na aapal.

Yesu Kristo pu le ti ni Uwumbɔr kpaan

¹¹ Nima le cha ti san Tidindaan, ki sur binib ke bi li dii u. Uwumbɔr nyi timi aabimbin aah bi pu na. M dak ke ni mu nyi timi aabimbin. ¹² Naa ye ke ti bi pak tibaa la.

† : Lik Ilahn 116.10. †† : Naatataa le ye ke: Ti n̄a naadii ke u bi, le ki dii waasan.

Ti ban ke ti tii nimi n̄jataa n̄ji pu ni ga li kpa kipupuk ti pu na, aan ni bee naah ga kii pu ki len tii binib bi lik biken paacham, ki kpa kipupuk bi pu, kaa lik bisui ni na. ¹³ Bi yaa len ke ti waar kan, Uwumbɔr pu le ti bi kina. Ti yaa kpa laasaab kan, ni pu le ti kpa, ke ti ter nimi. ¹⁴ Kristo aah gee timi pu na le junni tiwon ni, ki cha ti bi kina. Ti nyi ke unibaan nan sil binib mɔmɔk aasisiiaan ki gaa baakun ki kpo, nima le bi mɔmɔk kpo. ¹⁵ U nan kpo binib mɔmɔk pu, ke binib bi laa bi na taa ki n̄ani baageehn, bi li n̄ani waageehn; ba pu? u nan kpo bi pu ki fikr nkun ni.

¹⁶ Taan ki lik unii ubaa paacham ke dulnyaa ni aanib aah lik pu na. N-yoonn mubaa ti nan lik Kristo kina la. Ti mu aa ki lik u kina. ¹⁷ Nima pu na, unii umɔk kpaan Kristo chee na, u ye unipɔɔn la. Udaan aabimbipok jer a, ki kpeln mbimbipɔɔn. ¹⁸ Mbimbipɔɔn ngbaan nyan ni Uwumbɔr chee la. Kristo pu, le Uwumbɔr di timi kpaan ubaa chee, ke ti taa ki li ye waadim, ki tii timi lituln ke ti kpaan binib u chee. ¹⁹ Maah len pu na le ye ke Kristo aah nan kpo na, nima le tii Uwumbɔr nsan ke u di dulnyaa ni aanib kpaan ubaa chee, ki di cha baatunwanbir pinn bi. U di tichandaan aaliin imina n̄a tir̄aal ni, ke ti tuk binib.

²⁰ Ti sil Kristo aasisiiaan, le ki gar̄ni nimi. Ni bi ke Uwumbɔr ubaa le aah gar̄ni nimi na. Ti gar̄ni nimi ki tii Kristo, ke ni gir ni Uwumbɔr chee man. ²¹ Kristo aa nan tun titunwanbir tibaa. Timi aatunwanbir pu, le Uwumbɔr nan daa utafal. Timi bimɔk kpaan Kristo chee na, Uwumbɔr len ke timi aabɔr n̄an.

⁶ Timi bi kpaan Uwumbɔr chee ki tun waatuln na le gar̄ni nimi, ni taa gaa Uwumbɔr aaterm yɔl.

² Uma Uwumbɔr le len ke,

“Naah n̄eer pu na, le m pel saameen.

Bundaln ni n̄eer ke m gaa si lii na, le m ter si.”

Li pel man, din le ni n̄eer. Din le ye n-yoonn mu u ga gaa si lii na. ‡

³ Taa n̄ani tiwan ni ga len unii ubaa Uwumbɔr aasan ni na, aan ubaa taa len ke timi aatuln kpa taani. ⁴ Timi aabimbin aah bi pu na, nima le mɔk binib ke ti ye Uwumbɔr aatutum. Kinye pu? ti kan falaa, ni limukl, ni tibɔr, ki ji limɔr, ni mɔmɔk ponn ni. ⁵ Binib lue timi n̄inaalab, ki lar̄ timi tiyondir ponn ni, ki n̄ma tijar ti pu. Ti tun lituln linimaln, kaa geeni kinyeek, ki lann tijikaar.

⁶ Timi aabimbin bi chain la. Ti bee Uwumbɔr aabɔr, ki kpa limɔr, ni tibulchinn, ki gbii Uwumbɔr Aafuur Nyaan, ki gee binib mbamɔm, ⁷ ki tuk bi Uwumbɔr aabɔr ti ye mbamɔn na. Ti kpa Uwumbɔr aapɔɔn. U len ke timi aabɔr n̄an, nima le ye tijawan ti bi tir̄angii ni tir̄angan ni na. ⁸ Binib bibaa nyur̄ni timi, bibaa mu seei timi. Bibaa bii timi, bibaa mu pak timi. Bibaa len ke ti n̄manni binib la. Le ti tee len ibamɔn. ⁹ Taa kpa liyimbil binib chee. Ti kpa liyimbil Uwumbɔr chee la. Nkun dii timi, le ti beenin bi. Uwumbɔr cha falaa pii timi, ki mu aa cha u ku timi. ¹⁰ Tisui bii la. Yesu pu, le ti kpa mpopiin n-yoonn mɔmɔk. Ti ye bigjim la, le ki n̄a

‡ : Lik Aisaya 49.8.

binib pam biwankpadam Uwumbɔr chee. Taa kpa dulnyaa wee ni aawan nibaa, ti kpa paacham aawan mɔmɔk. Nimina mɔmɔk le mɔk ke ti sil ye Uwumbɔr aatutum.

¹¹ Nimi Korint aatiŋ aanib, ti tuk nimi tiponn ni aabɔr mɔmɔk. Ti gee nimi sakpen. ¹² Naa ye ke timi le aa gee nimi. Ni ye ke nimi le aa gee timi. ¹³ M len nimi ke uja aah ga len waabim pu na. Ni li gee mi man, ke maah gee nimi pu na.

Ni taa dii binib bi kaa dii Yesu Kristo na aasan

¹⁴ Ni taa kpaan binib bi kaa gaa Yesu ki kii na chee man. Binib bi ŋan na, ni binib bi kaa ŋan na ga ŋmaa kpaan tɔb chee ee? Nwiihn ni mbɔmbɔkɔn ga li ŋmaa kpaan bi ii? ¹⁵ Kristo ni kinimbɔrɔ ga li ŋmaa kpaan kimɔbaan aa? Unii u dii Yesu aasan na, ni unii u kaa dii na aabimbin kpaan aa? ¹⁶ Uwumbɔr aadiik ni ŋiwaa kpaan aa? Naa kpaan. Timi le ye Uwumbɔr u ye limɔfadaan na aadiik. Uma ubaa le nan len ke,

“M ga li bi maanib aasui ni, ki chuun bikaasisik ni. M ga li ye Baawumbɔr, bi mu ga li ye maanib.” †

¹⁷ Nima le cha Uwumbɔr ki bui ke,

“Nya binib bi kaa dii mi na ponn ni man, ki li bi nibaa, ki di cha titunwanbir, le m ga gaa nimi. ††

¹⁸ M ga li ye Nite;

ni mu ga li ye njapotiib ni mbisatiib. ‡

Min Uwumbɔr u kpa mpɔkɔn mɔmɔk na, le len kina.”

7 Maanigeekaab, Uwumbɔr aah puu tipuur tee ki tii timi na, cha ti di cha lituln li kaa ŋan na mɔmɔk, ni ilandak i kaa ŋan na mɔmɔk, ki li san u, ki li ye binib bi bi chain ki doo na.

ƆƆƆ aapopiin

² Ni li gee timi man. Taa ŋa ubaa bakaa, ki mu aa bii ubaa, ki mu aa ji unii ubaa aawan. ³ Maa len kina ke m galn nimi. Maah tuk nimi pu na, ti gee nimi la. Ti yaa kpo, bee ti yaa bi kan, ti po gee nimi la. ⁴ M kpa lipobil sakpen le ki len nimi. M kpa kipupuk sakpen ni pu. Nsui sɔŋ mbamɔm la. Timi aafalaa mɔmɔk ponn ni, m kpa mpopiin ni pu ki ti nyarɔ.

⁵ Tɔ, taah nan fuu Masedonia aatiŋ ni na, taa ŋmaa fuu. Ti nan kan limukl, njipepel mɔmɔk ni. Binib nan kpak timi kinikpakpak. Nimi aabɔr mu pu le ilandak nan joo timi. ⁶ Uwumbɔr u sɔŋni binib bi kpa mpombiin na aasui na, uma le cha Taitus fuu ni ti chee ki nan sɔŋ tisui. Waah fuu ni na, nima le cha tisui sɔŋ. ⁷ Naa ye nima baanja le sɔŋ tisui. U tuk timi nimi aabimbin aah ŋan pu na. Nima le cha tisui sɔŋ. U tuk timi ke ninimbil man ke ni ki kan mi, ke ni kpa mpombiin nimi aatunwanbir pu, ke ninimbil man ke ni kii maamɔb. Nima le cha m moo kpa mpopiin.

† : Lik Liifai Yaab 26.12; Jeremia 32.38; Esekiel 37.27. †† : Lik Aisaya 52.11. ‡ : Lik 2 Samuel 7.14; 1 Bibɔrb Aabɔr 17.13.

⁸ Maah nan ŋmee kigbarɔ tii nimi na, kigbarɔ ngbaan nan bii nisui ni yunn pɔkaa. Nisui aah nan bii na, le ni gar mi. Dandana, naa ki gar mi. ⁹ M kpa mpopiin la. Naa ye ke nisui aah bii na le cha m kpa mpopiin. Nimi aapombiin le cha ni kpeln nimi aabimbin, nima le cha m kpa mpopiin. Uwumbɔr nan cha ni kpa mpombiin nimi aatunwanbir pu. Nima le kigbarɔ ki nan bii nisui na nan ŋa nimi tinyoor. ¹⁰ Ba pu? Uwumbɔr yaa cha unii kpa mpombiin waatunwanbir pu kan, nima le ga cha u kpeln waabimbin ki ŋmar. Naan ki gar u. Tɔ, dulnyaa wee ni aapombiin joo ni nkun la. ¹¹ Uwumbɔr aah cha ni kpa mpombiin pu na, ni kan naah ŋa nimi tinyoor pu na. Nitafal bi waabɔr ni. Ni gee linjuul titunwanbir pu, ki ban ni nyan nibaa tibɔr ngbaan ni, ki san Uwumbɔr ijawaan, ki ban ni ki kan mi, ki ban ni ŋa Uwumbɔr aageehn, ki ban ni daa unii u tun titunwanbir na aatafal. Naah ŋa kina na, ni mɔk ke naa kpa taani ubaa tibɔr ngbaan ponn ni.

¹² Maah nan ŋmee kigbarɔ ngbaan tii nimi na, naa ye unii u tun titunwanbir na pu le m nan ŋmee ki, kaa ye bakaa aah kan u na pu le m ŋmee ki. M nan ban ke Uwumbɔr mɔk nimi naah gee timi mbamɔm pu na. Nima le cha m ŋmee ki, ¹³ le tisui sɔŋ ni pu.

Taitus aah nan bi ni chee na, le usui sɔŋ nimi aabimbinyaan pu, le ni ŋa u mpopiin. Nima le cha ti mu kpa mpopiin sakpen. ¹⁴ M nan pak nimi u chee, le naa jinn mi inimɔkɔn. Taah tuk nimi tibɔr ti na mɔmɔk, ti len mbamɔn la. Kina le taah nan pak nimi Taitus chee pu na, ti len mbamɔn. ¹⁵ U teer naah nan gaa u pu na, ki teer naah san u, ki pak waah len pu na, ki kii waamɔb. Nima le cha u moo gee nimi. ¹⁶ M bee ke ni ga li beenin ŋani tiwan mɔmɔk mbamɔm. Nima le m kpa mpopiin ni pu.

Naah ga tii Uwumbɔr ipiin pu na

8 Tinaabitiib, ti ban ke ni bee Uwumbɔr aah ŋa tinyoor ŋa Yesu aanib bi bi Masedonia aatim ni pu na.

² Bi nan kan falaa, ni ntɔrɔ, ni igiin sakpen a. Le bi mu nan kpa mpopiin ki ti nyarɔ. Baagiin ponn ni, le bi nan kpa tibulchinn, ki tii Uwumbɔr ipiin sakpen. ³ M ga ŋmaa ji seeraa ki tii bi, ke baah kpa tiwan ni na, bi tii u, ki jer kina. Baageehn pu, le bi tii, ⁴ ki garɔ timi ke ti gaa ipiin ngbaan, aan ki di tii Yesu aanib bi lann na. Ni mo bi ke bi ter bi la. ⁵ Bi tii ki jer taah nan dak pu na. Njan, le bi di bibaa tii Tidindaan, le ki nin di bibaa tii ti mu, Uwumbɔr aageehn pu. ⁶ Nima pu na, Taitus aah nan cha ni piin ki bi too ŋimombil ke ni tii Uwumbɔr na, le ti bui u ke u pɔkɔn ubaa ki cha ni too ŋimombil ngbaan ki doo. ⁷ Ni ŋa Yesu naadii, le ki bee waabɔr, ki ga ŋmaa tuk biken. Ninimbil man waatun pu. Le ni gee timi. Naah ŋani tiwan nimina mɔmɔk ki ti char jer na, ni li nyi ki tii ipiin mu ki ti jer kina.

⁸ Maah len pu na, naa ye ke m muk nimi ke ni tii. M tuk nimi ke Yesu aanib biken aanimbil man ke bi tii u ipiin, ke m bee ni mu aah gee u pu na. ⁹ Ni nyi Tidin-

daan Yesu Kristo aah kpa tibulchinn pu na. U nan ye uwankpadaan la. Nimi pu le u na ugiin. Waah na ugiin na, nima le cha ni mu na biwankpadam.

¹⁰ Cha m tuk nimi maalandak. Naah nan piin ki bi too njimobil ni giina na, ni nan ke ni too ni ki doo libiln lee. Ni nan puen biken ki ban ke ni tii Uwumbor ipiin, ki nan puen piin ki bi too ipiin ngbaan. Pɔɔn nibaa man ki too i doo. Ninimbil nan man ke ni piin ki too ipiin ngbaan. ¹¹ Cha ninimbil li man ke ni tii naah ga nmaa tii pu na, aan ki too ipiin ngbaan doo. ¹² Unii yaa gee ke u tii Uwumbor ipiin ki yaa tii u waah kpa pu na kan, Uwumbor ga gaa la. Uwumbor aa ban ke unii tii ki jer waah kpa pu na.

¹³ Maa ban ke m na nimi falaa ke m ter biken. M ban ke ni mɔmɔk na na. ¹⁴ Maah len pu na le ye ke naah kpa sakpen pu dandana na, ni nan ke ni ter binib bi kaa kpa na. Ni mu yaa nan lann daalbaadaal kan, bi yaa nan kpa sakpen kan, bi mu ga ter nimi. Kina le ni mɔmɔk ga na. ¹⁵ Ni nnee Uwumbor Aagban ni ke, "Unii u nan kan sakpen na aa nan ji ki gur. Unii u mu nan kan siib na aa nan lann." †

Taitus ni ujeen aatɔtib

¹⁶ Tɔ, m doon Uwumbor u cha Taitus ban u ter nimi na ke ti mu aah ban ti ter nimi pu na. ¹⁷ Ti bui u ke u pɔɔn ubaa ki dan ni chee, le u kii. Unimbil man ke u dan, waageehn pu le u ga dan. ¹⁸ Le ti ga cha tina aabo ubaa mu dii u dan ni chee. Tina aabo ngbaan aah mooni Yesu aabɔnyaan pu na le cha Yesu aanib mɔmɔk pak u sakpen. ¹⁹ Bi mu nyan u ke u dii timi ke ti buen ti ter Uwumbor aanib bi ye bigiim na. Nima le ga nyun Tidindaan, ki mɔk bi ke ti ban ti ter tɔb la.

²⁰ Ti ga li joo njimobil sakpen ke ti tii bi. Taa ban ke unii ubaa bii timi ke ti gur tibaa ngem. ²¹ Tidindaan nyi ke ti nani mbamɔm la. Ti ban ke binib mu bee ke ti nani mbamɔm.

²² Nima le ti ga tun tina aabo uken u mu dii Taitus mam ki dan ni chee. N-yoonn mɔmɔk ti nan lik tina aabo ngbaan aabimbin aah bi pu na, ki kan ke unimbil man Uwumbor aatuln pu. U pak nimi ke ni ga na maah ban pu na, nima le cha u moo ban ke u dan ni chee.

²³ Binib yaa baa nimi Taitus aabɔr kan, ni tuk bi ke u ye maatutujeer u ter mi m tuk nimi Yesu aabɔnyaan na la. Ubaa yaa baa nimi tinaabitib bi dii Taitus na aabɔr kan, ni tuk u ke bi ye Yesu aanib aatutum la. Baabimbinyaan pu, le binib nyunni Kristo. ²⁴ Ni li mɔk bi ni Yesu aanib mɔmɔk naah gee Uwumbor aanib pu na, ki ter bi, ke taah nan pak nimi pu na.

Naah ga ter Yesu Kristo aadidiliib biken pu na

⁹ Maa ki ban m nnee kigban ki tuk nimi naah ga ter Yesu aanib bi bi Jerusalem ni pu na. ² M nyi ke ni ban ni ter bi. M nan pak nimi Masedonia aanib chee, ki bui bi ke nimi bi bi Griis aatij ni na nan ban ni ter

† : Lik Nnyam 16.18.

Yesu aanib giina. Ninimbil aah man ke ni ter Uwumbor aanib pu na, nima le cha bi ponn ni pam mu ban bi ter bi. ³ Le m ban m cha tinaabitib bimina buen ni chee, aan bi ti kan ke taah nan pak nimi pu na, ti gbii la. Ni ga li bi ke maah nan len pu na, ki gor ke ni too njimobil ngbaan. ⁴ Ni yaa kaa ye kina kan, Masedonia aatij aanib bibaa yaa dii mi ki fuu ni ni chee, ki kan ke naa kee gor kan, ni ga jinn mi inimɔɔn, naa ye mi baanja aanimɔɔn, ti mɔmɔk aanimɔɔn. Ba pu? ti nan pak nimi bi chee. ⁵ Nima le m dak ke ni nan m gan tinaabitib bimina ke bi loln m pu nsan ki buen ni chee, ki ter nimi ni too njimobil ngbaan, naah nan puu tipuur ti na. M yaa fuu ni kan, m ga nan mui ni too ni ki doo. Nima le ga mɔk ke ni too ni, nimi aageehn pu, naa ye ke bi nan muk nimi le ni too ni.

⁶ M tuk nimi la, unii u bun tijikaar siib na ga nan chee siib la. Unii u mu bun tijikaar sakpen na ga nan chee sakpen la. ⁷ Unii mɔmɔk aah di pu na usui ni ke u ga tii ni na, cha u tii kina. U taa tii ni mpombiin, ki taa tii limukl aatiin. Ba pu? Uwumbor gee unii u tii ni mpopiin na la. ⁸ Uwumbor ga nmaa na tinyoor mɔmɔk na ni pu, aan ni taa lann nibaa. Ni ga li kpa ki gur, ki ga nmaa tii binib bimɔk lann na. ⁹ Ni nnee Uwumbor Aagban ni ke,

"Ubulchindaan tii bigiim sakpen, waanann aa kpa ndoon." ††

¹⁰ Uwumbor u di njikaabil di tii unii u bu tijikaar na, ki tii binib tijikaar bi ji na, uma le ga tii nimi naah ban pu na mɔmɔk, ki jer kina, aan ni moo ter binib biken. ¹¹ Ni yaa moo ter binib kan, Uwumbor le ga moo tii nimi. Naah ga tii timi ipiin ke ti tii biken na, nima le binib pam ga doon Uwumbor ipiin ngbaan pu. ¹² Ni yaa ter Yesu aanib ki tii bi baah lann pu na kan, nima le binib pam ga doon Uwumbor mbamɔm. ¹³ Ni yaa ter bi kan, nima le ga mɔk bi ke ni gaa Kristo aabɔnyaan ki kii, ki kpa tibulchinn, ki yakr naah kpa tiwan ni na tii bima, ni biken mɔmɔk. Nima le ga cha bi nyun Uwumbor, ¹⁴ ki mee u tii nimi, ki li gee nimi, Uwumbor aah cha ni kpa tibulchinn sakpen pu na. ¹⁵ Cha ti doon Uwumbor u tii timi Ujapɔɔn u jer ipiin mɔmɔk na man.

Pɔɔn aah len waatuln aabɔr pu na

¹⁰ Min Pɔɔn mbaa gan ni nimi la. Ni ponn ni bibaa len ke maah nan bi ni chee na, maa kaar nimi, ke m yaa bi nibaa chee kan, m kpa lipobil ki nnee kigban ki sur nimi. Min Pɔɔn bi suuna ke Kristo aah bi pu na, ki gan ni nimi ke ni toor nimi aabimbin man, ² aan m yaa fuu ni ni chee kan, m taa chiin ni ponn ni bibaa. M nyi ke m yaa fuu ni ni chee kan, m ga nmaa li kpa lipobil ki chiin binib bi len ke ti dii dulnyaa ni aanib aah dii pu na. ³ Ni ye mbamɔn ke ti po ye binib la. Ni mu aa ye binib ajaak le ti jaa, ⁴ ki mu aa di binib aapɔɔn le jan kijaak ngbaan. Ti di Uwumbor aapɔɔn mu bii kinimbɔɔn aapɔɔn mɔmɔk na le jan ki. Ti len ki nyan binib bi

†† : Lik Ilahn 112.9.

kpak Uwumbɔr aabɔr kinikpakpak na, ⁵ ki nyanɔ binib bi kpa kalmbaani ki dak ke bi kpa nlan ki jer Uwumbɔr na. Ti cha ilandak mɔmɔk kii Kristo aamɔb. ⁶ Ti yaa bee ni ponn ni binib bi ga kii Uwumbɔr aamɔboln na, le ti ga nmaa daa binib bi gur kaa kii na aatafal.

⁷ Tɔ, ni lik binib paacham la aa? Ubaa yaa bi ni ponn ni ki len ke u ye Kristo aanii kan, cha u teer ke ti mu ye Kristo aanib ke waah ye pu na la. ⁸ Tidindaan tii mi tininkpir ke m ter nimi ni dii u mbamɔm, waa tii mi tininkpir ngbaan ke m bii nimi. M yaa puk kipupuk ki jer maah ba ga puk pu na kan, maan ji inimɔm. ⁹ Ni taa li dak ke m ban m nmaa kigbanɔ ki ga li kpa nimi ijawaan na. ¹⁰ Bibaa len ke m nmaa tigbann ke mpɔmɔm daan na, ke m yaa bi ni chee kan, maa pɔm, maaliin aa bi tibɔr tibaa ni. ¹¹ Cha binib ngbaan aaboln bee ke ti yaa nmaa kigbanɔ ponn ni taah ga nna pu na kan, ti yaa fuu ni kan, ti ga nna kina la.

¹² Taa ban ke ti di tibaa nna binib bi yoor bibaa paacham na, kaa ban ke ti len ke ti ye bi ponn ni bibaa. Baa kpa nlan. Bi lik tɔb aabimbin aah bi pu na, ki nnaɔ bibaa la. ¹³ Tima kan, taan li kpa kipupuk ki lakr taah tun lituln pu na. Ti ga li kpa kipupuk Uwumbɔr aah siin lituln li ki tii timi na pu. Taah nan tuk nimi waaliin na, nima le ye lituln ngbaan ponn ni ngem. ¹⁴ Ti nan puen biken ki fuu ni ni chee ki tuk nimi Kristo aabɔnyaan tee. Taah nani kina na, ti po tun lituln li Uwumbɔr siin timi na la. ¹⁵ Taa ban mpakm biken aatuln pu. Ti kpa li-makl ke ni ga moo dii Yesu aasan mbamɔm, ki ga ter timi ke ti tun Uwumbɔr aatuln sakpen, waah siin li pu ki tii timi na. ¹⁶ Le ti ga nmaa buen ntim mu daa ki jer nimi aatiɔ na, ki ti tuk binib tibɔnyaan tee. Taan buen biken aah tun lituln nin chee na, kaa ban ke bi pak timi biken aatuln pu.

¹⁷ Uwumbɔr Aagbanɔ len ke, "Unii umɔk ban ke u puk kipupuk na, cha u puk kipupuk Uwumbɔr pu." ¹⁸ Unii yaa pak ubaa kan, nima le aa mɔk ke Uwumbɔr aanimbil gbiin u. Uwumbɔr yaa pak unii kan, nima le mɔk ke Uwumbɔr aanimbil sil gbiin u.

Binib bi ban ke bi nmann Yesu aanib na aabɔr

11 Tɔ, m yaa len kijɔrk aaliin siib kan, ni pɔm nibaa man ki li kpa limɔr m pu. ² M gee nimi sakpen ke Uwumbɔr aah gee nimi pu na. Ni bi ke usapɔm u kaa nyi uja na aah bi pu na, le m ban m di nimi tii Kristo, ni li dii uma baanja. ³ M san ijawaan ke binib ga nmann nimi, ni taa ki dii Kristo mbamɔm, ke kinimɔm aah nan nmann Adam aapuu Iif pu na. ⁴ Unii yaa fuu ni ni chee ki yaa tuk nimi tibɔr yayan ti kaa ye taah nan tuk nimi Yesu aabɔr ti na kan, ba nna ni ji limɔr u pu? Ba nna ni gaa tibɔr ti kaa ye Yesu aabɔnyaan, kaan cha ni kan Uwumbɔr Aafuur Nyaan na? Taah nan tuk nimi Yesu aabɔnyaan tee na, tibɔr ngbaan le nan cha ni kan Uwumbɔr Aafuur Nyaan.

⁵ Binib bi nmanni ke bi ye Yesu aakpambalb na, maa dak ke bi jer mi. ⁶ Nibaakan, maan nmaa len ke unii u bae mbaem sakpen na aah len pu na. M mu nyi Yesu aabɔr mbamɔm, ki nna ti mɔmɔk tuk nimi, binib aanimbil ni.

⁷ M nan sunn mbaa taab ke m yoor nimi paacham; kinye pu? m nan tuk nimi Uwumbɔr aabɔnyaan, kaa jin nimi kidaak. Maah nna kina na, ni kpa taani ii? ⁸ Maah nan tuk nimi Uwumbɔr aabɔr na, Yesu aanib biken nan pa mi la. Ni naahn ke m nan yoor baamobil ngbaan ke m li joo ter nimi le na. ⁹ Buyoonn m nan bi ni chee ki lann maah ban pu na, maa muk nimi ke ni ter mi. Tinaabitii bi nyan Masedonia aatiɔ ni na nan joo ni maah ban tiwan ni na mɔmɔk. Maah nan bi pu n-yoonn ngbaan na, m ga li beenin bi kina la, kaan muk nimi ke ni ter mi. ¹⁰ Kristo pu le m len mbamɔm, maan muk unii ubaa nibaa chee Griis aatiɔ ponn ni ke u ter mi. ¹¹ Ba pu? Ni ye ke maa gee nimi le ki len kina aa? Uwumbɔr nyi ke m gee nimi la.

¹² M ga li beenin tuk nimi Yesu aabɔr, kaan ji nimi kidaak. Binnaɔmannim bi ji nimi kidaak na aan nmaa pak bibaa ki len ke bi bi ke taah bi pu na. ¹³ Binib ngbaan nmanni nimi la. Baa ye Kristo aakpambalb. Bi nmanni nimi ke bi tun waatuln, ki mu aa tun. ¹⁴ Baah nani kina na, ni taa cha ni gar nimi. Kinimɔm kibaa nmanni ke ki ye Uwumbɔr aatuun u wiin chain na. ¹⁵ Kinimɔm aatutum yaa nmanni ke bi ye bininyaam kan, ni taa cha ni gar nimi. Uwumbɔr ga daa bitafal baatuln aah nna pu na.

Pɔm aah ji falaa Yesu Kristo pu pu na

¹⁶ M ki tuk nimi la, ni taa dak ke m ye ujɔr. Ni mu yaa dak ke m ye ujɔr kan, ni li kpa limɔr m pu, ki cha m mu pak mbaa siib. ¹⁷ Maah ga len pu na aa ye Tidindaan aabɔr aaboln. Maah ga pak mbaa pu na, m ga len ke ujɔr na la. ¹⁸ Binib pam le bi ki pak bibaa dulnyaa ni aawan pu. Nima le m mu ga pak mbaa. ¹⁹ Ni dak ke ni kpa nlan. Ba nna ni ji limɔr bijɔrb pu ki kpa mpopiin? ²⁰ Maah len pu na le ye ke unii yaa chuu nimi tinaagbi-ir, bee u ji nimi aawan, bee u nmann nimi, bee u kpa kalmbaani, bee u faa nimi kitapak kan, le ni kpa limɔr u pu. ²¹ Taah kaa muk nimi kina na, le ni bii timi, ke taa kpa mpɔm aa?

Unii ubaa yaa kaar ke u pak ubaa kan, m mu kaar kina la. M len ke ujɔr na la. ²² Binnaɔmannim ngbaan ye Hiibru yaab la aa? M mu ye. Bi ye Israel yaab la aa? M mu ye. Bi ye Abraham aayaabitii la aa? M mu ye. ²³ Bi ye Kristo aatutum la aa? M mu ye ki jer bi. M nna nimi gafara la, m len ke ujɔr na la. M nan tun Kristo aatuln ki jer bi, ki koo tiyondir ponn ni ki jer bi. Kristo pu, binib nan gbaa mi njinaalab ki ti chaar jer. M nan kani linimaln, naa nan pɔm ke m kpo. ²⁴ Nfum muɔmu le Juu yaab gbaa mi linaalab nfum piitaa ni muwae. ²⁵ Rom yaab nan gbaa mi njidabil nfum mutaa la. Binib nan mae mi njitakpal nfum mbaa la. Nfum mutaa le inji liin

† : Lik Jeremia 9.24.

nnyusakpem ni ki cha mi. Kinyeek kibaa ni nwimɔn le m nan bi likpaln pu nnyusakpem ni. ²⁶ M nan chuun ɛsachun n-yoonn mɔmɔk, ki kani linimaln nnyun ni, le ki kani linimaln bififiirb chee, le ki kani linimaln maanib Juu yaab chee, le ki kani linimaln binib bi kaa ye Juu yaab na chee, le ki kani linimaln ntim ponn ni, ni kipɔkɔ ni, ni nnyusakpem ni, le ki kani linimaln binib bi ɛmann ke bi ye Yesu Kristo aanib na chee. ²⁷ M tun Yesu Kristo aatuln linimaln, ki kani falaa, kaa geeni kinyeek. Nkon ni nnyunyuu mɔk nan joo mi. M nan lann tijikaar. Tiwoor nan joo mi. Maawanpeenkaan aa nan fuu tiwoor ngbaan. ²⁸ Naa ye falaa umina baanja le m kan. Ilandak joo mi iwiin mɔmɔk Yesu aanib mɔmɔk pu. ²⁹ Ubaa yaa kaa kpa mpɔkɔn kan, ni yɔl m mu aawon la. Ubaa yaa tɔɔ uken ke u tun titunwanbir kan, ni fiini maanpuul la.

³⁰ Tɔ, m yaa puk kipupuk kan, m ga puk kipupuk maadabur aabɔr pu la. ³¹ Tidindaan Yesu Aate Uwumbɔr, u yeh mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, uma le nyi ke m len mbamɔn la. ³² Maah nan bi Damaskus aatiɔ ni, Ubɔr Aretas aayoonn na, le kitiɔ ngbaan aaninkpel nan ban u chuu mi, le ki cha waatɔb aajab si kii kitiɔ na aabisamɔb chee, ke bi nan chuu mi. ³³ Le nɔtiib di mi ɛa kibɔkɔkuuk sakpen ni, ki ti di mi laan takolu u bi kitiɔ ngbaan aagoln pu na, le m nyan unjaal ni.

Pɔɔl aah kan tibɔkpiirkaan ti na

12 See m puk kipupuk. Ni mu aa kpa tinoor. M ga tuk nimi Tidindaan aah mɔk mi lijnijiir aawan pu ki kpiir tibɔr ti tuk mi na. ² Nibin kipiik ni ɛnaa le Uwumbɔr nan yoor mi buen udo paacham. M nyi u di maawiin baanja le buen aan u di maawiin ni nwon mɔk le di buen. Uma le nyi. ³ M po nyi ke Uwumbɔr yoor mi buen paacham, Paradais † ni. ⁴ Le m ɛnun tibɔr ti maan ɛmaa tuk unii ubaa na. Uwumbɔr aa kii ke m len ti. ⁵ Lijnijiir aawan ngbaan pu, le m ga puk kipupuk. Maan pak mbaa, m ga puk kipupuk maadabur aabɔr pu la. ⁶ M yaa ban m puk kipupuk kan, maan le ye uɔr; ba pu? m ga len mbamɔn la. M mu aan puk kipupuk. Ba pu? maa ban ke unii ubaa pak mi ki jer maah ɛeer pu na. M ban ke bi lik maabimbin aah bi pu na, ki pel maah len pu na, le ki bee maah bi pu na.

⁷ Tɔ, Uwumbɔr aah nan mɔk mi lijnijiir aawan sakpen pu na, waa ban ke m yoor mbaa paacham lijnijiir aawan ngbaan pu. Nima le u cha limukl li nyan ni kinimɔn chee na muk mi. Limukl ngbaan wu mi ke nkokon aah saa tiwon kan, ni wu pu na. ⁸ Le m mee Tidindaan nfum mutaa ke u nyan mi limukl ngbaan ni. ⁹ Le waa kii, le ki bui mi ke waaterm le ga cha m nyan limukl ngbaan; ba pu? unii u kaa kpa mpɔkɔn na ga li kpa waapɔkɔn mbamɔm. Le m kpa mpopiin ki kpa kipupuk maadabur aabɔr pu, aan ki li kpa Kristo aapɔkɔn. ¹⁰ M yaa kan idabur, ni ɛsibil, ni falaa, ni

limukl, ni tibɔr, Kristo pu kan, le ni mɔ mi; ba pu? maah kaa kpa mbaa aapɔkɔn buyoonn na, le m kpa Kristo aapɔkɔn.

Pɔɔl aatafal aah bi Korint aatiɔ aanib ni pu na

¹¹ Ni yaa ba pak mi kan, ni ba ga li ɛnan. Naah kaa pak mi na, nima le cha m pak mbaa ke uɔr na. M yaa kaa bi tibɔr tibaa ni kan, binib bi ɛmanni ke bi ye Yesu aakpambalb na aa jer mi. ¹² Maah nan bi ni chee na, m nan tun lijnijiir aatuln Uwumbɔr aapɔkɔn pu, ki nan kpa limɔr n-yoonn mɔmɔk. Nima le mɔk ke m ye Yesu aakpambalb mbamɔm. ¹³ Yesu aanib biken jer nimi kinye? Maah kaa muk nimi ke ni tii mi nibaa na le cha bi jer nimi ii? Nimina yaa kpa taani kan, m ɛa nimi gafara la.

¹⁴ Tɔ, dandana wee, m gor ke m dan ni chee taataa. Maan li ban nibaa ni chee. M ban nimi la, naa ye nimi aamobil. Mbim aa kpiini tetiib, tetiib le kpiini mbim. Ni bi ke maabim na la. ¹⁵ Nima le ni mɔ mi ke m di mbaa tii nimi, ki tun lituln linimaln ke m ter nimi. M yaa moo gee nimi kan, nimi aageehm bar la aa?

¹⁶ Ni ye mbamɔn, maa nan ɛani nimi falaa ke ni tii mi nibaa. Le ni ponn ni bibaa len ke m nan ɛmanni nimi, ki jin nimi aawan. M jin nimi aawan kinye? ¹⁷ Maah nan cha binib buen ni chee na, bi ponn ni ubaa nan jin nimi aawan ki tii mi ii? Aayii. ¹⁸ M nan gar Taitus ke u buen ni chee, le ki cha tina aabo uken mu dii u. Taitus jin nimi aawan nibaa aa? Aayii. Ti kpaan nlandak mubaa la. Maah ɛani pu na, u mu ɛani kina la. Ti mɔmɔk dii ki-taabuk kibaa la.

¹⁹ Ni dak ke ti len ke ti nyan tibaa tibɔr ni la aa? Taa ɛani kina kpala. Ti bi Uwumbɔr animbiin ni, ki len Kristo aah ban pu na. Maanigeekaab, ti ban ke ti ter nimi ke ni moo dii Uwumbɔr aasan mbamɔm. Nima le cha ti len. ²⁰ M san ijawaan ke m yaa fuu ni ni chee kan, naah bi pu na aan li mɔ mi, m mu aah ga li bi pu na aan li mɔ nimi mu. M san ijawaan ke m ga nan mui ni bi kpak tɔb kinikpakpak, ki kpa lipiipoln tɔb pu, ki gee liɔuul tɔb pu, ki yakr tɔb, ki sii tɔb, ki bii tɔb, ki kpa kalmbaani, ki ɛma tijar, ²¹ ke m yaa fuu ni ni chee ki kan ke ni ponn ni pam tun titunwanbir, ni tijɔn aatuln, ki gɔr kidagook, ki ɛani tiwan ni kaa ɛan na, kaa kpeln nimi aabimbin kan, ni ga bii nsui sakpen. Le Maawumbɔr ga cha m ji inimɔn ni pu.

Kookoo aasurm ni idoon

13 Tɔ, m ga dan nan mann nimi taataa la. Ni yaa galn unii ubaa kan, maan gar nimi, see biseer-aadam bilee, bee bitaa len. ^{†2} Maah nan mann nimi lelee na, m nan sur ni ponn ni bimɔk tun titunwanbir na. Dandana wee, maah kaa bi ni chee na, m ki sur bi ke maah nan sur bi njan pu na, ke m yaa fuu ni kan, m ga daa bitafal. ³ Nima le ga mɔk nimi ke Kristo le cha m len. Waa ye udabur ni chee, u kpa mpɔkɔn ni chee. ⁴ U nan di waapɔkɔn lii ki cha bi kpa u ndɔpuinkoo pu.

† : Paradais ye Uwumbɔr do paacham la.

†† : Lik Ikaal 17.6; 19.15.

Dandana, u fu Uwumbor aapokok pu la. Timi bi mu kpaan u chee na aa kpa mpokok. Ti mu aah kpaan u chee na, ti mu fu Uwumbor aapokok pu, ki ga nmaa mok nimi mpokok ngbaan.

⁵ Ni lik nimi aabimbin aah bi pu na man, ke ni sil tii Yesu Kristo naadii aan naa tii. Ni taa lik maabimbin aah bi pu na man, ni li lik nimi nibaa aabimbin aah bi pu na. Naa bee ke Yesu Kristo bi ni ni ii? U bi ni ni la; u yaa kaa bi ni ni kan, naa ye waanib mbamok. ⁶ M kpa li-makl ke ni ga bee ke timi le ye waanib mbamok. ⁷ Ti mee Uwumbor tii nimi, ke ni taa tun titunwanbir. Naa ye ke ti ban ti mok nimi timi aabamok la. Ni yaa po dak ke taa ye Yesu aanib mbamok kan, ti po ban ke ni tun lituln li njan na la. ⁸ Ba pu? taan nmaa di mpokok mu Uwumbor tii timi na, ki lej tiboknyaan tee. Ti ban ke tiboknyaan ngbaan loln nsan la. ⁹ Ti yaa kaa kpa mpokok,

le nimi le kpa mpokok kan, ni mok timi la. Le ti mee Uwumbor tii nimi ke ni toor nimi aabimbin. ¹⁰ M nnee kigbarj kee, ke maah kaa bi ni chee na, m yaa nan fuu ni ni chee kan, m taa chiin nimi, ki mok nimi maapokok. Nima le cha m nnee ki. Tidindaan le tii mi tininkpir ke m ter nimi ni dii waasan mbamok. Waa tii mi tininkpir ngbaan ke m di bii nimi.

¹¹ Nnaabitiib, tibor ti gur na le ye ke m ban m chok nimi la. Toor nimi aabimbin man. Sok mok aasui man. Ni li kpa kimokbaan ni nsuudoon man, le Uwumbor u gee timi ki tii timi nsuudoon na ga li bi ni chee.

¹² Ni li dooni mok mbamok man.

Uwumbor aanib bimok bi do na dooni nimi.

¹³ Tidindaan Yesu Kristo aanimbaasaln, ni Uwumbor aageehm, ni Waafuur Nyaan aamokbaan li bi ni mokmok chee.

GALASIA YAAB

1 Min ԲՅԿ ni nnaabitiib bimոկ bi m chee na dooni nimi Yesu aanib bi bi Galasia aatim ni na. Yesu Kristo ni Tite Uwumbոր u fikr u nkun ni na le դա mi waakpambal. Naa ye unibոն le դա mi, kaa ye binib le di lituln ngbaan tii mi.

³ Tite Uwumbոր ni Tidindaan Yesu Kristo դա tinyoor դա ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

⁴ Tite Uwumbոր aageehn pu, le Kristo nan kpo timi aatunwanbir pu, ke u nyan timi dulnyaa wee aatunwanbir ni. ⁵ Uwumbոր le yeh mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Tibոնյաան baan baanja le bi

⁶ Kristo aanimbaasaln pu, le Uwumbոր yin nimi ke ni dii u. Ni tee gar mi pam; ba pu? ni ban ni di Uwumbոր lii mala, ki gaa tibոյayan, ⁷ ti kaa ye tibոնյաան na. Binib bibaa bi, ki muk nimi, ki ban bi kpeln Kristo aabոնյաան tee. ⁸ Timi le yaa tuk nimi tibոր ti kaa ye taah nan tuk nimi tibոնյաան ti na, bee ni ti ki ye Uwumbոր aatuun u nyan ni Uwumbոր do na le tuk nimi tibոյayan tee kan, cha Uwumbոր puun lii u pu. ⁹ Taah nan tuk nimi pu na, m ki tuk nimi dandana wee, ke unii ubaa yaa tuk nimi tibոյayan ti kaa ye naah nan gaa tibոնյաան ti na kan, cha Uwumbոր puun lii u pu.

¹⁰ M ban m piir binib aasui le aan Uwumbոր aasui? M ban ke binib pak mi ii? Aayii. M yaa ban ke binib pak mi kan, maa ba ga li ye Kristo aatutunn.

ԲՅԿ aah դա Yesu Kristo aatutunn pu na

¹¹ Nnaabitiib, m ban ke ni bee ke maah nan tuk nimi tibոնյաան ti na, taa nyan ni binib chee. ¹² Maa nan gaa ti binib chee. Unii ubaa aa di ti tuk mi. Yesu Kristo ubaa le kpiir ti tuk mi.

¹³ Ni nan դոն maabimbin aah nan ye pu buyoonn m nan dii Juu yaab aasan na. M nan դա Uwumbոր aanib falaa sakpen a, ki ban ke m kuln bi. ¹⁴ M nan dii Juu yaab aasan ki jer դոն aatոնյաան ponn ni pam aah dii pu na. Nnimbil nan man tiyaajatiib aakaal pu.

¹⁵ Uwumbոր aanimbaasaln pu, le u lee mi buyoonn baa nan kee ma mi na, le ki yin mi ke m dii u.

¹⁶ Waageehn pu le u kpiir Uյապոն aah bi pu na ուկ mi, ke m buen ti tuk binib bi kaa ye Juu yaab na waabոր. Waah դա kina na, le maa buen unii ubaa chee ki ti kpokl maah ga դա pu na, ¹⁷ kaa buen Jerusalem ki ti kpokl binib bi puen ye Yesu aakpambalb na chee. M nan buen Arabia aatiյ ni ki ti bi nima mbaa ki mee

Uwumbոր, le ki nin gir buen Damaskus aatiյ ni. ¹⁸ Njibin դիտա aah jer na, le m buen Jerusalem m ti mann Piita, ki nan bi u chee iwiin kipiik ni դոմու. ¹⁹ Maa nan ki kan Yesu aakpambal ubaa kpee, see Jems u ye Tidindaan aanaal na baanja.

²⁰ Maah դոմե pu tii nimi na, Uwumbոր nyi ke maa ուկոն nnyamոն.

²¹ Եւ, le m nyan Jerusalem, ki buen Siria aatiյ ni, ni Silisia aatiյ ni. ²² N-yoonn ngbaan Kristo aanib bi nan bi Judea aatim ni na aa nan kee kan mi, kaa nyi mi.

²³ Bi po դոն ke uյa u nan դան bi falaa na, dandana wee u chuun mooni tibոնյաան ti u nan ban u bii ti na.

²⁴ Nima le cha bi nyuյ Uwumbոր m pu.

ԲՅԿ ni Yesu Kristo aakpambalb biken

2 Njibin kipiik ni դոնա aah jer na, le m ni Banabas gir buen Jerusalem. Taitus mu nan dii timi.

² Uwumbոր nan tuk mi ke m buen Jerusalem. Nima le cha m buen. Le m ni Yesu aanib aaninkpiib kuun ուկ chee tibaa, le m դոն tuk bi tibոնյաան ti m mooni binib bi kaa ye Juu yaab chee na; ba pu? m nan ban ke bininkpiib ngbaan kii maah tun Uwumbոր aatuln pu na, maatuln taa bee fam. ³ Եւ, Taitus u nan bi m chee na ye Griik aanii la. Le Yesu aanib aaninkpiib ngbaan aa muk u ke u gii uchakpaln. ⁴ Binib bibaa bi, ki դոն ni ke bi dii Yesu Kristo, ki kpaan ti chee; bima le nan ban ke bi gii u. Bi kpaan ti chee ke bi lik taah gaa tibaa pu ki dii Yesu aasan kaa ki dii Moses aakaal na. Le bi nan ban ke bi muk timi ti ki dii Moses aakaal. ⁵ Le taa kii baah ban pu na kpala. Taa nan ban unii ubaa kpeln Yesu aabոնյաան tee ki tuk nimi tibոյayan.

⁶ Yesu aanib aaninkpiib bi kpa liyimbil na, baah bi pu na, naa ye nibaa m chee; ba pu? Uwumbոր aa pak ubaa ki jer uken, binib ngbaan aa len ke m di tibոր tibaa ki kpee maah mooni tibոր ti na pu. ⁷ Bi bee ke Uwumbոր lee mi ke m di Yesu aabոնյաան tuk binib bi kaa ye Juu yaab na, ke waah nan lee Piita u ti tuk Juu yaab pu na. ⁸ Uwumbոր u tii Piita mpոոն ke u ti tuk Juu yaab Yesu aabոնյաան na, uma le tii m mu mpոոն ke m tuk binib bi kaa ye Juu yaab na. ⁹ Le Jems, ni Piita, ni յոն, bi ye Yesu aanib aaninkpiib na, bee Uwumbոր aah ter mi waatuln ponn ni pu na, le bi di birյaal tii m ni Banabas ke naabitiib pu na, ki kii ke ni դոն ke ti buen binib bi kaa ye Juu yaab na chee, aan bi mu buen Juu yaab chee. ¹⁰ Bi nan ban ke ti li teer ki ter binib bi ye bigiim bi ponn ni na. M mu aanimbil man ke m ter bi.

Ɔɔɔ aah kae Piita pu na

¹¹ Ɔɔ, Piita aah fuu ni Antiok aatiŋ ni na, le m kpaŋ u; ba pu? u nan kpa taani la. ¹² Bijab bi nan nyan ni Jems chee na aah kaa nan kee fuu ni buyoonn na, u nan ji binib bi kaa ye Juu yaab na chee tijikaar. Bijab ngbaan aah nan fuu ni na, le u nyan binib bi kaa ye Juu yaab na chee, kaa ki ji bi chee tijikaar; ba pu? u nan san Juu yaab bi nyan ni Jems chee na ijawaan. ¹³ Le Juu yaab bi nan bi Antiok aatiŋ ni na mu ŋani Piita aah ŋa pu na. Bi nyi tiwan ni ŋan na, le kaa ŋani ni. Hali bi nan cha Banabas mu yenn. ¹⁴ M nan kan ke baa dii Yesu aabɔnyaan mbamɔm. Le m tuk Piita bi mɔmɔk aanimbil ni ke, “Aa ye Juu aanii la. Aa yaa dii binib bi kaa ye Juu yaab na aah dii pu na, kaa ki dii Juu yaab aasan kan, ba ŋa aa muk binib bi kaa ye Juu yaab na ke bi dii Juu yaab aasan?”

Gaakii pu le Uwumbɔr ga gaa binib lii

¹⁵ Ɔɔ, ti ye Juu aamaal ni la. Taa ye binib bi kaa ye Juu yaab bi ye titunwanbirdam na; ¹⁶ le ti mu nyi ke unii yaa dii Moses aakaal kan, nima le aan cha Uwumbɔr len ke waabɔr ŋan. Unii yaa gaa Yesu Kristo ki kii kan, nima le ga cha Uwumbɔr len ke waabɔr ŋan. Le ti gaa Yesu Kristo ki kii; ba pu? taah gaa u ki kii pu na, nima le cha Uwumbɔr len ke timi aabɔr ŋan, naa ye ke ti dii Moses aakaal mbamɔm le cha u len; ba pu? Uwumbɔr aan len ke unii ubaa aah dii nkaal ngbaan pu na le cha waabɔr ŋan. ¹⁷ Taah kpaan Kristo chee ke ti ŋmar pu na, nima le mɔk ke timi Juu yaab ye titunwanbirdam ke binib bi kaa ye Juu yaab na mu aah ye pu na. Nimina mɔk ke Kristo ban titunwanbir aa? Aayii. ¹⁸ M nan yii Moses aakaal ki dii Yesu aasan la. M yaa ki dii nkaal ngbaan kan, nima le ga ŋa mi utunwanbirdaan. ¹⁹ Maa ki dii nkaal ngbaan ke unii u kpo na aah kaa ki dii pu na la. Ni naahn ke nkaal ngbaan aah ku mi le na. M yii nkaal ngbaan ke m li bi Uwumbɔr aah ban pu na la. ²⁰ M nan kpo Kristo chee ndɔpuinkoo pu, le m mu beenin fu; naa ki ye min Ɔɔɔ le fu. Kristo le fu m ni. Uma Uwumbɔr Aajapɔɔn u gee mi ki nan kpo m pu na, uma le m gaa u ki kii, nima pu le m bi. ²¹ Maa yii Uwumbɔr aanimbaasaln. Maah len pu na le ye ke unii yaa bui ke waah dii Moses aakaal na, nima le ga gaa u lii kan, u bui ke Yesu nan kpo fam le na.

Nkaal bee gaakii

3 Galasia aatiŋ aanib, bijɔrb, ŋma ŋmann nimi ke ni taa ki dii mbamɔn? Ti nan tuk nimi Yesu Kristo aah nan kpo ndɔpuinkoo pu pu na. Ni bi ke ninimbil aah kan le na. ² Cha m baa nimi mbaan mbaa. Naah dii Moses aakaal na le cha ni gaa Uwumbɔr Aafuur Nyaan aan naah ŋun Yesu aabɔnyaan tee ki gaa u ki kii na le cha ni gaa? ³ Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn pu, le ni nan piin ki dii waasan. Ni ye bijɔrb ki dak ke ni ga ŋmaa dii u nimi nibaa aapɔɔn pu uu? ⁴ Uwumbɔr aah

tun litukpaan ki tii nimi na, ni ye fam la aa? M mak ke laa ye fam. ⁵ Uwumbɔr nan tii nimi Waafuur Nyaan ki tun lijinjiir aatun nikaasisik ni. Naah dii Moses aakaal na le cha u ŋani kina aan naah ŋun Yesu aabɔnyaan tee ki gaa u ki kii na le cha u ŋani kina?

⁶ Ni ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke, “Abraham nan gaa Uwumbɔr aamɔboln ki kii, kina pu na le Uwumbɔr gaa u ke u ye uninyaan u chee.” ⁷ Nimina mɔk timi ke binib bi gaa Uwumbɔr ki kii na, bima le ye Abraham aayaabitiib. ⁸ Ni ki ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke Uwumbɔr nan bee ke binib bi kaa ye Juu yaab na ga nan gaa u ki kii ki ŋmar. Baah kaa nan kee gaa u ki kii buyoonn na, le u nan puen tuk Abraham tibɔnyaan tee, ki bui u, “Aa pu, le m ga ŋa tinyoor ŋa ŋinibol mɔmɔk pu.” ⁹ Nima pu na, Uwumbɔr ga ŋa tinyoor ŋa binib bi gaa u ki kii na pu, ke waah nan ŋa tinyoor ŋa Abraham u nan gaa u ki kii na pu na.

¹⁰ Ɔɔ, binib bimɔk dii Moses aakaal ke bi ŋmar na, Uwumbɔr aamɔpuur bi bi pu la. Ba pu? ni ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke, “Uwumbɔr aamɔpuur bi unii umɔk yii, kaa dii ikaal ni mmɔkm mumɔk bi Nkaal aagbaŋ ni na pu la.” ¹¹ Ni ye mbamɔn la, unii yaa dii Moses aakaal kan, nima le aan cha Uwumbɔr len ke waabɔr ŋan. Ni ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni ke, “Unii yaa gaa Uwumbɔr ki kii kan, Uwumbɔr ga len ke udaan ngbaan aabɔr le ŋan, uma le ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na.” ¹² Moses aakaal bi, le ki cha naadii mu bi. Nkaal ngbaan len ke unii u dii mu mbamɔm na ga li kpa limɔfal. ¹³

¹³ Ti bii nkaal ngbaan la, nima le Uwumbɔr aamɔpuur bi ti pu. Le Kristo nyan timi mmɔpuur ngbaan ni; kinye pu? u nan kpo ndɔpuinkoo pu ki di mmɔpuur ngbaan di tun uma ubaa aayil pu, ke baah nan ŋmee Uwumbɔr Aagbaŋ ni pu na ke, ¹⁴ “Unii umɔk bi kpa u ndɔpuinkoo pu na, Uwumbɔr aamɔpuur bi u pu la.” ¹⁴ Uwumbɔr nan ŋa tinyoor ŋa Abraham pu. Le Yesu Kristo nan kpo ti pu ke binib bi kaa ye Juu yaab na mu kan tinyoor ngbaan. Le ti yaa gaa Yesu ki kii kan, ti ga gaa Uwumbɔr Aafuur Nyaan, waah nan puu tipuur ti ke u ga tii timi na.

Nkaal na, ni tipuur ngbaan

¹⁵ Nnaabitiib, m ga di binib aabɔr ki di ŋaŋ Uwumbɔr aabɔr aah bi pu na la. Unii yaa puu tipuur, ki ŋmee waayimbil ti pu kan, ubaa aan ŋmaa kpeln ti, kaan ŋmaa ŋa ti fam. ¹⁶ Uwumbɔr nan puu tipuur tii Abraham ni uyaabil la. Waa len ke uyaabitiib, kaa len ke kinipaak, u len ke unibaan la. U nan len ke uyaabil la. ¹⁷ Uma le ye Kristo. ¹⁷ Maah len pu na le ye ke Uwumbɔr nan puu tipuur, ki puu ke u ga sil ŋa kina [Kristo pu]. Njibin ikui inaa ni njibin piitaa aah jer na, le u tii binib nkaal. Nkaal ngbaan aa ŋa tipuur ngbaan fam. ¹⁸ Tipuur ngbaan pu le Uwumbɔr nan ŋa tinyoor ŋa

† : Lik Mpiin 15.6; Rom Yaab 4.3. †† : Lik Mpiin 12.3. ‡ : Lik Ikaal 27.26. ‡† : Lik Habakuk 2.4. ‡‡ : Lik Liifai Yaab 18.5. ‡‡† : Lik Ikaal 21.23. ‡‡‡ : Lik Mpiin 12.7.

Abraham pu. Nima le mɔk ke u ga ɲa tinyoor ɲa ti mu pu, tipuur ngbaan pu. Naa ye ke ti dii nkaal ngbaan le ga cha u ɲa tinyoor ɲa ti pu.

¹⁹ Ni yaa ye kina kan, ba pu Uwumbɔr nan tii binib nkaal ngbaan? U nan tii bi nkaal ngbaan ke bi bee titunwanbir aah ye pu na. U ban ke nkaal ngbaan li bi ki nan saa buyoonn Abraham aayaabil † ga fuu ni na. Abraham aayaabil ngbaan le Uwumbɔr nan puu tipuur ngbaan tii u. Uwumbɔr nan cha waatuuntiib di nkaal ngbaan tii Moses, ke u di tii binib. ²⁰ Uwumbɔr nan cha waatuuntiib ni Moses le tii binib nkaal ngbaan. Uwumbɔr ubaa le nan puu tipuur na ki tii Abraham.

Nkaal ngbaan aatuln

²¹ Moses aakaal kpak Uwumbɔr aah puu tipuur ti na aa? Aayii. Nkaal ngbaan yaa ba ɲmaa tii timi limɔfal kan, nkaal ngbaan pu le ti ba ga ɲmar. ²² Tɔ, Uwumbɔr Aagban len ke dulnyaa ni aanib mɔmɔk ye titunwanbir-dam la, ke Uwumbɔr aah nan puu tipuur ti na, u ga ɲa tinyoor ɲa binib bi gaa Yesu Kristo ki kii na pu. Binib bi gaa u ki kii na, bima le u ɲa tinyoor ɲa bi pu.

²³ Buyoonn Yesu aa nan kee fuu ni na, Moses aakaal nan dii timi ki nan saa buyoonn Yesu nan dan dulnyaa ni na ke ti gaa u ki kii. ²⁴ Nkaal ngbaan nan ye ukikiir ki kii timi, ki nan saa buyoonn Yesu fuu ni na, aan ti gaa u ki kii le ki ɲmar. ²⁵ Dandana wee Yesu le ti gaa ki kii. Moses aakaal aa ki joo timi.

²⁶ Nimi bimɔk gaa Yesu Kristo ki kii na, u pu le ni ye Uwumbɔr aabim. ²⁷ Baah nan muin nimi nnyun ni, Kristo aayimbil pu na, ni gaa Kristo aabimbin la. ²⁸ Naah kpaan Yesu Kristo ni na, ni mɔmɔk ye unibaan la. Juu yaab ni binib bi kaa ye Juu yaab na, ni binaagbiib ni mmaal aabim, ni bijab ni bipiib, ni mɔmɔk ye unibaan la. ²⁹ Ni ye Kristo aanib la. Nima le ni ye Abraham aayaabitiib. Le ni ni u ga kan tiwanyaan ni Uwumbɔr nan puu tipuur ke u ga tii nimi paacham na.

4 Maah len pu na le ye ke ubo u ga ji lifaal na le yeh ute aawan mɔmɔk; le waah laa ye ubo buyoonn na, waa jer unaagbiija. ² U bi waaninkpiib ni bimɔmɔkb aarjaal ni, ki nan saa nwiin mu ute siin na. ³ Ti mu bi kina la. Buyoonn taa nan kee nyi Yesu aabɔr na, dulnyaa aawanbir nan joo timi tinaagbiir la. ⁴ Naah nan ɲeer n-yoonn mu na, le Uwumbɔr nan tun ni Ujapɔɔn. Upii le nan ma u. Juu yaab aakaal le nan joo u, ⁵ ke u gaa binib bi dii nkaal ngbaan na lii, aan Uwumbɔr ɲa timi waabim.

⁶ Taah ye Uwumbɔr aabim na, le Uwumbɔr tun ni Ujapɔɔn Aafuur Nyaan tisui ni. Muma le cha ti yin Uwumbɔr ke Tite. ⁷ Nima pu na, saa ki ye unaagbiija. Aa ye Uwumbɔr aabo la. Saah ye waabo na, aa ga kan waah puu tipuur ti na [Kristo pu].

Ɔɔl aatafal aah bi Galasia yaab ni pu na

⁸ Buyoonn naa nan kee nyi Uwumbɔr na, ɲiwa ɲi kaa ye Uwumbɔr na nan joo nimi tinaagbiir la. ⁹ Dandana wee, ni nyi Uwumbɔr, le u mu nyi nimi. Ba ɲa ni ban ni labr ki ki dii dulnyaa aawanbir mu kaa kpa mɔmɔk, kaa ɲmaa ter nimi na? Ba ɲa ni ban ke tiwanbir ngbaan ki li joo nimi tinaagbiir? ¹⁰ Ni joo nwiin aakpaakool, ki joo uɲmal mu aakpaakool, ki joo libiln mu aakpaakool la. ¹¹ M nan tun Uwumbɔr aatuln linimaln nikaasisik ni. Le ni muk mi nsui ni, ke nibaakan maatuln ga nan ɲa yɔli la.

¹² Nnaabitiib, m nan di ɲikoobil ngbaan mɔmɔk lii, ke m li bi ke naah bi pu na. M garɲi nimi ke ni mu li bi ke maah bi pu na, ki taa ki dii ɲikoobil ngbaan. Ni ye mbamɔn la, naa ɲa mi bakaa ubaa. ¹³ Idabur nan joo mi. Ni nyi ke idabur ngbaan nan tii mi nsan njan ke m dan nan tuk nimi Yesu aabɔnyaan. ¹⁴ Le ni ɲa mi tibulchinn, kaa lik mi fam, kaa yii mi ke m ye iween aanii. Ni nan gaa mi ke naah ba ga gaa Uwumbɔr aatuun, bee Yesu Kristo pu na. ¹⁵ Ni nan kpa mpopiin m pu la. Mpopiin ngbaan ki bi la chee dandana wee? M nyi ke ni yaa ba ga ɲmaa lokr nimi aanimbil ngbaan ki di tii mi kan, ni ba ga lokr ɲi tii mi. ¹⁶ Dandana wee, maah sur nimi ki tuk nimi mbamɔn na, nima le cha m kpaln nimi aadin aa?

¹⁷ Binib bi tuk nimi tibɔyayan na, binimbil man ni pu la. Baabɔr mu aa ɲan. Bi ban ke bi nyan nimi Yesu aasan ni. Bi ban ke ninimbil li man bi pu, aan ni dii bi. ¹⁸ Binib aanimbil yaa man nsanyaan pu kan, nima le ɲan. Ni ɲan, maah bi ni chee buyoonn na, ki ɲan maah kaa bi ni chee buyoonn na mu. ¹⁹ Maabim, ni wu mi ke imalween aah chuu upii kan, ni wu pu na, ki nan saa buyoonn ni ga chikr Kristo aasan ni na. ²⁰ M ban ke m li bi ni chee dandana wee, ki kpeln maamɔboln; ba pu? nlan ɲmal nimi aabɔr pu la.

Sara ni unaagbiipii Hagar aamɔkɔ

²¹ Nimi bi ban ni dii Moses aakaal na, naa nyi nkaal ngbaan aah len pu na aa? ²² Uwumbɔr Aagban len ke Abraham nan kpa japɔtiib bilee. Unaagbiipii nan ma ubaa, mmaal aabo mu ma uken. ²³ Unaagbiipii ngbaan ma kan, u po ma ubijabo binib aah ma pu na la. Mmaal aabo ma kan, Uwumbɔr le nan puu tipuur tii u ke u ga maa ubijabo, le u ma u. ²⁴ Bipiib bilee ngbaan aabɔr kpa ɲitaa la. Unaagbiipii u bi nan yin u ke Hagar na nan ma nnaagbiibim la. Hagar aabɔr ɲarɲ Moses aakaal la; ba pu? Moses aakaal joo binib tinaagbiir la. Uwumbɔr nan tii Moses nkaal ngbaan Sainai aajool paab. ²⁵ Sainai aajool bi Arabia aatiɲ ni la. Hagar aabim mu nan bi nima la. Jerusalem aatiɲ ki bi dulnyaa ni na naahn unaagbiipii Hagar la; ba pu? Jerusalem aanib ye binaagbiib la. Moses aakaal le joo bi tinaagbiir. ²⁶ Le Jerusalem aatiɲ ki bi paacham na aanib ye mmaal

† : Abraham aayaabil ngbaan ye Yesu la.

aabim. Timi le ye waabim. ²⁷ Ni ηmee Uwumbor Aagbarj ni ke,

“Upii u kaa ma mbim na, u li kpa mpopiin.

Imalween aah kaa chuu upii u na,
u li tar mpopiin ngbaan pu;

ba pu? upii u aachal yii u na aabim wiir

ki jer upii u kpa chal na aabim.” †

²⁸ Nnaabitiib, ti bi ke mmaal aabijabo Aisak aah nan bi pu na la; ba pu? Uwumbor aah puu tipuur ti na le cha ti ye waabim. ²⁹ N-yoonn ngbaan unaagbiipii aabijabo nan muk mmaal aabijabo Aisak u bi nan ma u Uwumbor Aafuur Nyaan aapɔɔ pu na. Dandana wee, ni bi kina la. Binib bi dii Juu yaab aakaal na muk timi bi ye Uwumbor aabim Waafuur Nyaan aapɔɔ pu na la.

³⁰ Uwumbor Aagbarj len kinye? Ki len ke Uwumbor nan bui Abraham, “Nyan unaagbiipii na ni waabo; unaagbiipii aabo na aa kpa nsan u ji lifaal mmaal aabo na chee.” ††³¹ Nnaabitiib, maah len pu na le ye ke taa ye unaagbiipii aabim, ti ye mmaal aabim la.

Yesu Kristo aah gaa timi lii pu na

5 Kristo nan gaa timi lii, ke ti taa ki li bi tinaagbiir ni. Nima pu na, ni li si mbamɔm, ki taa cha tiwan nibaa ki li joo nimi tinaagbiir.

² Ni li pel mbamɔm, min Pɔɔ le tuk nimi ke ni yaa gii lichakpaln ke ni ηmar kan, Kristo aan ηa nimi tinyoor.

³ Unii umɔk gii uchakpaln ke u ηmar na, m ban m ki sur u ke Moses aakaal mɔmɔk dii u la. ⁴ Nimi bi ban ke ni dii Moses aakaal ke ni ηmar na, ni yakr Kristo chee la, ki di Uwumbor aaterm lii a. ⁵ Uwumbor Aafuur Nyaan bi ti ni. Le ti gaa Yesu ki kii. Nima le cha ti kii bundaln Uwumbor ga nan len ke timi aabɔr ηan na. ⁶ Ti yaa kpaan Yesu Kristo ni kan, lichakpangee aa ye tibɔkpaan. Unii yaa kaa gii kan, ni mu aa ye tibɔkpaan. Ti yaa gaa Yesu ki kii, ki mu yaa gee binib kan, nima le ye tibɔkpaan.

⁷ Ni nan dii Yesu mbamɔm la. Njma kiir nimi ke ni taa ki kii waabɔr ti ye mbamɔn na? ⁸ Binib bi kiir nimi na aabɔr aa nyan ni Uwumbor u yin nimi na chee.

⁹ Boroboro aanyɔk siib le cha boroboro mɔmɔk duuni.

¹⁰ Tɔ, naah ye Tidindaan aanib na le m bee ke naan dii nnyamɔn aamɔkm. Ntafadaan ga pii binib bi muk nimi na.

¹¹ Nnaabitiib, binib bibaa len ke m tuk binib ke bi li geei ηchakpan aan ki ηmar. Ti yaa gbii kan, ba pu Juu yaab beenin ηani mi falaa? Ti yaa gbii ke m tuk binib ke bi li geei ηchakpan aan ki ηmar kan, Yesu aadɔpuinkoo aabɔr aa ba ga cha Juu yaab gee lijuul. ¹² Cha binib bi muk nimi lichakpangee pu na lee nyan bibaa aajawan.

¹³ Nnaabitiib, Uwumbor yin nimi ke u nan gaa nimi lii la. Waah gaa nimi lii na, ni taa ki li ηani nimi aabimbikpok aah ban pu na. Ni li gee tɔb ki li ter tɔb.

¹⁴ Uwumbor aakaal mbaa len ke, “Aa li gee aana aabo

ke saah gee aabaa pu na.” ‡ Aa yaa joo nkaal ngbaan kan, Uwumbor aakaal mɔmɔk le aa joo.

¹⁵ Ni mu yaa kpa lipiipoln ki kpak tɔb kinikpakpak kan, ni li nyi, ni ga kuln tɔb.

Nfuur Nyaan ni unibɔn aabimbin

¹⁶ M tuk nimi la, cha Uwumbor Aafuur Nyaan le joo nimi man, ki taa ηani nimi aabimbikpok aah gee pu na. ¹⁷ Timi aabimbikpok aah ban pu na le kpak Uwumbor Aafuur Nyaan aah ban pu na. Uwumbor Aafuur Nyaan aah ban pu na mu kpak timi aabimbikpok aah ban pu na. Timi aabimbikpok ni Uwumbor Aafuur Nyaan ye tɔb aadim la. Nima le cha ni kɔk ke ni dii mbamɔm naah ban pu na. ¹⁸ Ni yaa dii Uwumbor Aafuur Nyaan aah ban pu na kan, Moses aakaal aa dii nimi.

¹⁹ Mbimbikpok aatuln bi lipaal la. Binib bi dii kina na le gɔr kidagook, ki tun tijɔn aatuln, ni inimɔm aatuln, ²⁰ ki dii ηiwaa, ki chuun ji inyɔk, ki nan binib, ki ban tibɔr, ki kpa lipiipoln, ki kpa lijuul, ki kpa kukumɔn, ki kpak tɔb kinikpakpak, ki yakr tɔb, ²¹ ki kpa iniman, ki ku binib, ki nyu ndaan gbii, ki gbii bidagbiib aagbiir, ki tun lituln limina mɔk aaboln. M ki sur nimi ke maah nan sur nimi n-yoonn mu jer na pu na, ke binib bi ηani kina na aan koo Uwumbor aanaan ni.

²² Uwumbor Aafuur Nyaan le cha binib gee tɔb, ki kpa mpopiin, ni nsuudoon, ni limɔr, ni tibulchinn, ni mbimbinyaan, ni ibamɔn, ²³ ki bi suuna, ki chur bibaa. Nkaal aa bi ki ga kpak binib bi ηani kina na. ²⁴ Binib bi ye Yesu Kristo aanib na, bi yii baabimbikpok aah ban pu na mɔmɔk, ki di mbimbikpok ngbaan kpa Yesu aadɔpuinkoo pu.

²⁵ Ti kpa limɔfal Uwumbor Aafuur Nyaan pu. Nima pu na, cha Nfuur Nyaan ngbaan le joo timi. ²⁶ Ti taa li kpa kalmbaani, ki taa muk tɔb, ki taa li kpa lipiipoln tɔb pu.

Ni li ye tɔb aatutum

6 Nnaabitiib, bi yaa pii unii titunwanbir ni kan, nimi bi nyi Uwumbor aasan mbamɔm na, ni li bi suuna ki ter u ke u ki dii mbamɔm, ki li lik aabaa, kinimbɔn taa tɔn aa mu. ² Kii Kristo aakaal mbamɔm man, ki li ter tɔb nimi aamuk ponn ni. ³ Unii u kaa bi tibɔr tibaa ni na yaa dak ke u ye uninyuun kan, u ηmanni ubaa la. ⁴ Cha unii mɔmɔk dakl lik ke waatuln ηan aan laa ηan. Li yaa ηan kan, u ga li kpa mpopiin uma ubaa aatuln pu. U taa li kpa kipupuk ke waatuln ηan ki jer una aabo yaan. ⁵ Ba pu? unii mɔmɔk kpa uma ubaa aatuln la.

⁶ Tɔ, binib bi bae Yesu aabɔnyaan na, cha bi yakr baah kpa ni na tii unii u mɔk bi tibɔnyaan ngbaan na.

⁷ Tɔ, ni taa ηmanni nibaa; ni taa dak ke ni ga ηmaa ηmann Uwumbor; tiwan ni aa bun na, nima le aa ga nan chee. ⁸ Maah len pu na le ye ke unii yaa ηani unibɔn aabimbin aah ban pu na kan, u ga kan nkun. Unii yaa ηani Uwumbor Aafuur Nyaan aah ban pu na kan, u ga kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. ⁹ Cha ti tun

† : Lik Aisaya 54.1. †† : Lik Mpiin 21.10.

‡ : Lik Liifai Yaab 19.18.

litunyaan ki taa di cha; ba pu? ti yaa kaa di cha kan, ni nan saa naayoonn kan, ti ga kan lituln ngbaan aanyoor. ¹⁰ Nima na, ti yaa kan nsan kan, ti li nani binib mɔmɔk tijann. Binib bi gaa Yesu ki kii na, ti li nani bima le tijann sakpen.

Kookoo aasurm ni idoon

¹¹ Lik man, m di mbaa aanaal nimee ke ni filk ki tii ni-mi. ¹² Binib bi muk nimi ke ni li geei njichakpan na, bi ban ke bi piir Juu yaab aasui, aan bi taa na bi falaa Kristo aadɔpuinkoo aabɔr pu la. ¹³ Tɔ, binib ngbaan geei njichakpan la; bima bibaa aa dii Moses aakaal mɔmɔk. Bi po ban ni li geei njichakpan, aan bi li kpa kipupuk ke ni na kina. ¹⁴ Mma kan, m ga li kpa kipupuk

tiwan nibaa baanja le pu, nima le ye ke Tidindaan Yesu Kristo nan kpo ndɔpuinkoo pu. Waadɔpuinkoo pu, le dulnyaa wee ni aawan aa ki mɔ m chee, ntafal aa ki bi dulnyaa wee ni aawan ni. ¹⁵ Unii yaa dii Yesu Kristo aasan kan, lichakpangeei aa ye tibɔkpaan, unii yaa kaa gii kan, ni mu aa ye tibɔkpaan. Mbimbipɔn le ye tibɔkpaan. ¹⁶ Binib bimɔk kii kina na le ye Uwumbɔr aanib, ki ye Israel yaab bamɔm. Uwumbɔr tii bi nsuudoon ki san bi kinimbaak.

¹⁷ Tɔ, ubaa taa ki muk mi; ba pu? binib aah gbaa mi na aabue bi nwon pu, ki mɔk ke m ye Yesu yoo.

¹⁸ Nnaabitiib, Tidindaan Yesu Kristo aanaann li bi nisui ni. Amii.

EFESUS YAAB

1 Min פֿאַר, u ye Yesu Kristo aakpambal Uwumbֿר aageehn pu na, le ךֿmee kigbarֿ kee tii Uwumbֿר aaninyaam bi bi Efesus aatiֿ ni, ki joo waasan mbamֿ, ki kpaan Yesu Kristo chee na.

²Tite Uwumbֿר ni Tidindaan Yesu Kristo ךֿa tinyoor ךֿa ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

Uwumbֿר aah tii timi Waafuur Nyaan aanyoor pu na

³Cha ti pak Uwumbֿר, u ye Tidindaan Yesu Kristo Aate na. Taah kpaan Kristo ni na, le Uwumbֿר ךֿa tinyoor ךֿa ti pu, ki tii timi Waafuur Nyaan aapiin mֿmֿ paacham. ⁴Uwumbֿר aah kaa nan kee naan dulnyaa wee buyoonn na, le u nan nyan timi, Kristo pu, ke ti li ye waanib, ki li bi chain, ki taa li kpa taani ubaa unimbi-in ni. U gee timi la. ⁵Taah kpaan Yesu Kristo chee na, le Uwumbֿר ךֿa timi waabim. N-yaayoonn na, u nan nyan timi ke ti li ye waabim. Nima le ye waageehn, ki ye waah ban pu na. ⁶Waabogeehn pu le u ךֿa tinyoor sakpen ךֿa ti pu, nima le ti pak u ki nyu״ni u waab-ulchinn sakpenn pu.

⁷Kristo aasin pu, le Uwumbֿר gaa timi lii, ki di cha pinn timi, ki ךֿa timi tibulchinn sakpen, ⁸ki ךֿa tinyoor sakpen ךֿa ti pu, ki tii timi nlan mֿmֿ, ni mbeen mֿmֿ, ⁹ki kpiir tibֿbֿrkaan ti u nan dak usui ni ke u ga ךֿa ti na mֿmֿ timi. Kristo pu le u kpiir ti. Waageehn le na. ¹⁰Tibֿbֿrkaan ngbaan le ye ke ni yaa nan ךֿeer kan, u ga di tiwan nimֿ bi paacham ni taab na kpaan tֿbֿ chee, ki ךֿa ni kimֿbaan, ki ךֿa Kristo ni mֿmֿ aayi-daan.

¹¹Uwumbֿר aah ךֿani tiwan mֿmֿ pu na, u ךֿani waageehn, waah dak pu na la. Taah kpaan Kristo ni na, le Uwumbֿר ךֿa timi waanib. N-yaayoonn na, le u nan nyan timi ke ti li ye waanib. ¹²U nyan timi bi puen kpa limakl Kristo pu na, ke ti li mֿmֿ binib waah ךֿan sakpen pu na, aan bi pak u.

¹³Ni mu gaa Kristo ki kii la. Naah ךֿun Uwumbֿר aabֿr ti ye mbamֿ, ki ye tibֿnyaan ti cha ni ךֿmar na, le ni gaa Kristo ki kii. Naah kpaan u ni na, le Uwumbֿר tii nimi Waafuur Nyaan, ke waah nan puu tipuur ti na, ki mֿmֿ ke ni ye waanib la. ¹⁴Waah tii timi Waafuur Nyaan na, nima le mֿmֿ ke u ga tii timi waah puu tipuur ti na mֿmֿ, ki ga gaa timi bimֿ ye waanib na lii. Nima pu na, cha ti li pak u, waah ךֿan sakpen pu na.

פֿאַר aah mee Uwumbֿר pu na

¹⁵M ךֿun naah gaa Tidindaan Yesu ki kii, ki gee waanib mֿmֿ pu na, ¹⁶nima le m dooni Uwumbֿר ni pu n-yoonn mֿmֿ, ¹⁷ki teer nimi maameel ponn ni. Tite Uwumbֿר, u ye Tidindaan Yesu Kristo Aawumbֿר, ki yeh lisil mֿmֿ na aah woln ninimbil pu na, m mee u ke u tii nimi Waafuur Nyaan mu ga tii nimi nlan, ki kpiir Uwumbֿר aah bi pu na mֿmֿ nimi na, aan ni bee u mbamֿ, ki bee waah yin nimi ki tii nimi limakl pu na, ki bee waah ga tii waanib paacham aawan ni mֿ sakpen na pu na, ¹⁹ki bee ke u kpa mֿmֿ sakpen ki ti nyan, ki tii timi bi gaa u ki kii na. Mֿmֿ ngbaan le ye mֿmֿ sakpiin ²⁰mu u nan di fikr Kristo nkun ni, ki di u kaan u״ngii mֿmֿ paacham na. ²¹Uma Kristo bi nima ki kpa mֿmֿ mu jer mֿmֿ mֿmֿ na: u kpa mֿmֿ jer inyֿ, ni ךֿiwa, ni bipֿnib aapֿ, ki kpa tininkpir jer tininkpir mֿmֿ, ki kpa mֿmֿ jer dindatiib aapֿ mֿmֿ. Waayimbil jer ךֿiyimbil ךֿimֿ bi dandana wee na, ni ךֿimֿ ga li bi n-yoonn mu choo na. ²²Uwumbֿר di tiwan mֿmֿ di ךֿa uma Kristo aataapֿtan taab, ki ךֿa u tiwan mֿmֿ aayidaan ki tii waanib. ²³Waanib le ye uma Kristo aawon, le u gbii bi, ki mu bi tiwan nimֿ bi ךֿipepel mֿmֿ na ni.

Naah nyan nkun ni ki kan limֿfal pu na

2 U tii nimi limֿfal la. Ni nan tun titunwanbir, kaa nan kii Uwumbֿר aamֿ, nima le naa nan kpa limֿfal. ²Ni nan dii dulnyaa aasan mu kaa ךֿan na, ki kii kinimbֿr ki ye tiwanbir mֿmֿ aayidaan na aamֿ. Ki-ma le joo binib bi yii Uwumbֿר aamֿ na. ³Ti mֿmֿ mu nan bi bi ponn ni, ki mu dii taah ban tiwan ni kaa ךֿan na pu na, ki ךֿani tisui ni tiwon aah gee pu na. Taah nan bi pu na le nan cha Uwumbֿר gee li״ul ti pu, ke waah gee li״ul titunwanbirdam biken pu pu na.

⁴Tֿ, Uwumbֿר mu kpa linimbaasaln sakpen, ki gee timi sakpen. ⁵Taah nan tun titunwanbir na, taa nan kpa limֿfal. Taah kpaan Kristo ni na, le Uwumbֿר tii timi limֿfal. Waanimbaasaln pu le u gaa nimi lii. ⁶Taah kpaan Yesu Kristo ni na, le Uwumbֿר kpaan yoor timi ni uma Kristo, ki cha ti ti kal u chee paacham.

⁷N-yoonn mu choo na, nima le ga mֿmֿ ke Uwumbֿר kpa linimbaasaln sakpen, ki gee timi ki ti nyan, Yesu Kristo pu. ⁸Naah gaa Yesu ki kii pu na, le ni ךֿmar, Uwumbֿר animbaasaln pu. Naa ye nimi nibaa pu le ni

ηmar. Ni ye Uwumbor aapiin la. ⁹ Naa ye nimi aatunyaan pu le ti ηmar, ubaa taa li kpa kipupuk. ¹⁰ Ti ye Uwumbor aawanaankaan la. Taah kpaan Yesu Kristo ni na, le Uwumbor ηa timi binipom, ke ti li tun lituln li ηan na. U nan di lituln ngbaan siin kiir timi, ke ti nan tun li.

Nimi ni Yesu Kristo kpaan la

¹¹ Nimi bi kaa ye Juu yaab na, Juu yaab yin nimi binib bi kaa geei ηchakpan na, ki yin bibaa bichakpangeeb; ba pu? bi geei ηchakpan. Ni teer man, naah nan bi pu n-yoonn mu jer na. ¹² N-yoonn ngbaan, naa nan kpaan Kristo chee, kaa nan ye binib bi Uwumbor nyan bi na ponn ni bibaa, kaa nan bi tipuur ti Uwumbor nan puu tii bi na ni. Ni nan bi dulnyaa wee ni, kaa nan kpa li-makl, kaa nan nyi Uwumbor. ¹³ Le dandana wee, naah kpaan Yesu Kristo ni na, nimi bi nan daa Uwumbor chee na duun u chee dandana wee, Kristo aasin pu. ¹⁴ Uma pu le kimbaan bi. U nan di timi Juu yaab, ni binib bi kaa ye Juu yaab na kpaan unibaan, ki gbaa wii ligoln li nan bi tikaasisik ni na. ¹⁵ Waah kpo na, u kuln kiduη ki nan bi ti ni bikaasisik ni na. U kuln Juu yaab aakaal ni baakoobil, ki di timi Juu yaab, ni binib bi kaa ye Juu yaab na kpaan ηa linibopokln libaa, bi kpaan u ni na, nima le ti ηa kimbaan. ¹⁶ Waah kpo ndokpuinkoo pu na, u di timi ni bima, ki kpaan linibol libaa, ki giin bi Uwumbor chee, bi ni Uwumbor ti kpaan ki ηa kijtiik. Waah ηa kina na, le u kuln kiduη ki nan bi ti ni bikaasisik ni na. ¹⁷ Kristo nan dan ki nan tuk nimi bi nan daa Uwumbor chee na, ni Juu yaab bi duun u chee na, ke u ga ηa nimi, ni Juu yaab, ni Uwumbor kijtiik. ¹⁸ Kristo pu, le binib bi ye Juu yaab na, ni binib bi kaa ye Juu yaab na mawom kpaani Uwumbor Aafuur Nyaan baan ni, ki dan Tite Uwumbor chee.

¹⁹ Nima pu na, nimi bi kaa ye Juu yaab na aa ki ye bi-wawom ni bicham Uwumbor aanib chee. Ni ye Uwumbor aanib ponn ni bibaa, ki ye waamaal mu ponn ni bibaa la. ²⁰ Nimi Yesu aanib naahn kidiik la. Bi maa nimi lidinyikl li ye Yesu aakpambalb ni Uwumbor aabon-abtiib na pu la. Yesu Kristo ubaa le ye lidinyikl ngbaan aatakpaan. ²¹ Uma pu le kidiik aawan mawom taw taw pu, ki ηa kidiik ki bi chain na, ki tii u. ²² Naah kpaan u ni na, ni mu ye kidiik ngbaan aawan ponn ni nibaa, ki ηa kidiik ki Uwumbor Aafuur Nyaan bi ki ponn ni na.

ƆƆƆ aah tuk binib bi kaa ye Juu yaab na tibonyaan pu na

3 Nima pu na, min ƆƆƆ mee Uwumbor tii nimi la. M ye Yesu Kristo aayom, nimi bi kaa ye Juu yaab na pu. ² M dak ke ni ga li ηun Uwumbor aah san mi kinimbaak pu ki cha m tuk nimi waah gee nimi pu na. ³ U nan kpiir tibonrkaan maw mi. M puun ηmee ti kigban kee ponn ni siib. ⁴ Ni yaa karn maah ηmee pu na kan, ni ga bee maah nyi Kristo aabonrkaan pu na. ⁵ Uwumbor aa nan kpiir tibonrkaan ngbaan maw n-yayoonn na aanib. Dandana wee le Waafuur Nyaan kpiir ti, ki

maw Yesu aakpambalb ni waabonabtiib bi bi chain na. ⁶ Tibonrkaan ngbaan le ye ke timi Juu yaab, ni nimi bi kaa ye Juu yaab ki gaa Yesu aabonyaan tee na, ga kpaan ki yakr Uwumbor aawanyaan, ki kpaan ki li ye Yesu Kristo aanib, ki kpaan ki li bi Uwumbor aah nan puu tipuur ti na ni, Yesu Kristo pu.

⁷ Uwumbor aanimbaasaln pu, le u san mi kinimbaak ki ηa mi tibonyaan tee aatutunn, ki tii mi mpawm ke m tun lituln ngbaan. ⁸ Maa pii Uwumbor aaniwaatiir ubaa, le u mu tee tii mi litunyaan limina, ke m buen binib bi kaa ye Juu yaab na chee, ki ti moon tibonyaan tee, ki tuk bi Kristo aah ηan sakpen pu na, ⁹ ki kpiir tibonrkaan maw binib mawmaw, ke binib bi kaa ye Juu yaab na mu ga ηmar. Uwumbor u nan naan tiwan mawmaw na le nan bor tibonrkaan ngbaan ki nan saa dandana. ¹⁰ U ηa kina ke waatuuntiib bi bi paacham na yaa kan Juu yaab ni bi kaa ye Juu yaab na aah kpaan taw chee ki ηa Yesu aanib pu na kan, bi ga bee uma Uwumbor aah kpa nlan maw aabon pu na. ¹¹ N-yayoonn na le u nan len ke u ga ηa kina Tidindaan Yesu Kristo pu. ¹² Taah gaa Yesu ki kii ki kpaan u ni na, nima le ti kpa lipobil ke ti dan Uwumbor chee ki nan doon u, ki taa li san ijawaan. ¹³ Nima pu na, m gar η nimi, ke ni taa cha nitaakpab yal maah ji falaa ni pu pu na. Maafalaa le ye nimi aaterm.

Yesu Kristo aah gee timi pu na

¹⁴ Nima pu le m gbaan Tite Uwumbor aanimbiin ni. ¹⁵ Waah ye Tite na, nima le maw timi te aabimbib bamawm aah bi pu na. ¹⁶ Waah kpa mpawm sakpen pu na, le m mee u ke u tii nimi mpawm nisui ni, Waafuur Nyaan pu, ¹⁷ ki ki mee u ke Kristo li bi nisui ni, naah gaa u ki kii pu na, ki ki mee u ke ngeehm li bi ni chee mbamaw, ¹⁸ ki ki mee u ke ni ni waanib mawmaw ηmaa bee Kristo aah gee nimi sakpen ki ti nyar pu na. ¹⁹ Waah gee timi pu na jer unii aah ga ηmaa bee pu na. M ban ke ni bee waah gee nimi pu na aan nimi aabimbib li bi ke waah bi pu na mbamaw.

²⁰ Waapawm aah bi tisui ni ki tun lituln pu na, u ga ηmaa ηa sakpen tii timi ki jer taah dak pu na bee taah ga mee u pu na. ²¹ Yesu Kristo aanib aah kpaan u ni na, bi li nyuηni Uwumbor n-yoonn mawmaw ki ti saa dulnyaa wee aadoon, ki li nyuηni u n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Tiwon aah kpaan pu na

4 Min ƆƆƆ, u bi kiyondiik ni Tidindaan pu na, m gar ηni nimi, ni li dii mbamaw. Uwumbor aah yin nimi ke ni li dii u pu na, ni li dii u kina. ² Ni li sunni nibaa taab man, ki li bi suuna, ki li kpa suklaa n-yoonn mawmaw, ki li gee taw, ki li kpa limaw taw pu. ³ Uwumbor Aafuur Nyaan aah kpaan nimi unibaan pu na, ni li mpawm nibaa man, ki li kpaan kimbaan, ki li beenin ye unibaan. ⁴ Timi Yesu aanib mawmaw kpaan ki ye tiwonbaan ti ye waawon na la. Uwumbor Aafuur Nyaan

baan le bi. Uwumbor yin nimi ki tii nimi limakl libaa ke ni ga rmar. ⁵ Ti kpa Dindaan ubaa la, ki dii naadii aasan mubaa la. Bi muin nimi nnyun ni Dindaan ubaa aayimbil pu la. ⁶ Uwumbor ubaa u ye ti mɔmɔk Aate na mu bi. U ye ti mɔmɔk Aayidaan ki cha ti mɔmɔk tun waatuln la, ki bi ti mɔmɔk ni.

⁷ Kristo yakr ipiin tii ti mɔmɔk waah ban pu na la. ⁸ Ni rmeee Uwumbor Aagbarj ni ke,

“Waah buen paacham na u joo binaagbiib pam, ki di ipiin tii binib.” †

⁹ Naah rmeee ke u buen paacham na, ni mɔk ke u puen nyan ni paacham le ki sunn ni kitiŋ kee pu, le ki nin ki gir buen paacham. ¹⁰ U sunn ni kitiŋ kee pu na mu ye u buen paacham na, ki bi riipepel mɔmɔk, ki ye dulnyaa wee mɔmɔk, ni paacham mɔmɔk Aayidaan. ¹¹ Uma le tii binib ipiin. U nan nyan bibaa bi li ye waakpambalb, bibaa mu li ye waabɔnabtiib, bibaa mu li mooni tibɔnyaan tee na, bibaa mu li ye waanib aaninkpiib, bibaa mu li ye waabɔr aamɔmɔkb. ¹² Kristo le di binib ngbaan mɔmɔk tii timi waanib, ke bi toor timi aabimbin, ti ti tun waatuln, ki ter tɔb, aan ti mɔmɔk li dii u mbamɔm, ¹³ ki li kpaan kimɔbaan, uma u ye Uwumbor Aajapɔn na aasan ni, ki bee u mbamɔm, ki chikr waasan ni, ki li kpa mbimbinyaan ki ti doo, uma Kristo aah tii timi pu na. ¹⁴ Ti taa ki li ye mbim. Biŋmanŋman-nim bi kpa nnyamɔn aalan ke bi di rmann binib na yaa tuk nimi tibɔyayan ti kaa ye Kristo aabɔr na kan, ni taa dii bi. ¹⁵ Ti li kpa ngeehm ki li len ibamɔn man, aan timi aabimbin mɔmɔk li moo naahn Kristo u ye timi Aayidaan na. ¹⁶ Kristo aah joo timi pu na, le ti mɔmɔk kpaan tɔb chee, le ki tun ter tɔb waah tii ti mɔmɔk lituln pu na, aan ti mɔmɔk li moo dii u mbamɔm, ki li gee tɔb.

Limɔfapɔln li bi Yesu Kristo ni na

¹⁷ Ni taa li dii ke binib bi kaa nyi Uwumbor na aah dii pu na. Tidindaan aayimbil pu, le m len tibɔr timina. Baalandak mɔmɔk ye ilandak yɔlɔ la. ¹⁸ Binimbil aa woln. Bitafal aah kɔk pu na, le baa nyi Uwumbor. Nima le baa kpa limɔfal li Uwumbor tii timi na. ¹⁹ Binimbil man kidagook ni tijɔŋ aatuln pu la. Baalandak aa ki muk bi titunwanbir pu.

²⁰ Kristo aa mɔk nimi ke ni dii kina. ²¹ M nyi ke ni rɔn waabɔr ki bae waaliin i ye mbamɔn na. ²² Nima pu na, ni di cha nimi aabimbikpok mu kaa rɔn na. Mbimbikpok ngbaan nan cha ni ban tiwan ni kaa rɔn ki rmanni nimi na la. Ni taa ki li dii naah nan dii pu na man. ²³ Cha Uwumbor kpeln nimi aasui aan ki rɔn nimi nsuupɔk, ²⁴ ki yoor mbimbikpok mu Uwumbor naan mu ki di tii nimi na. Mu ye mbimbinyaan, ki bi chain mbamɔm, ki naahn Uwumbor aabimbin la.

²⁵ Nima pu na, ni taa ki mɔn inyamɔn. Ni mɔmɔk li len ibamɔn tɔb chee. Ti yaa rmanni tɔb kan, ni naahn ke tiwan aawan nibaa le aah rmanni niken na. ²⁶ Ni

† : Lik Ilahn 68.18.

yaa gee liɔul kan, ni taa cha nimi aarɔul ngbaan tun titunwanbir. Ni taa li beenin joo liɔul ngbaan nwiin ti lir, ††27 ki taa tii kinimbɔr nsan. ²⁸ Binaayukb taa ki su. Cha bi di biɔaal tun lituln li rɔn na linimaln, aan ki kan baah ban pu na, ki tii bigiim mu. ²⁹ Ni taa cha iliin i kaa rɔn na nyan nimi aamɔk ni. Ni li len iliin i rɔn na, i ga ter binib bi rɔn na ke bi dii Uwumbor aasan mbamɔm. ³⁰ Ni taa rɔni tiwan ni ga tii Uwumbor Aafuur Nyaan mpombiin. Nfuur Nyaan ngbaan ye kidaan, le Uwumbor di daan nimi, ki mɔk ke uma le yeh nimi. N-yoonn mbaa bi ki choo, u ga nan gaa nimi lii kookoo. ³¹ Ni taa cha niponn ni li to tɔb pu; ni li nyani liɔul nisui ni; ni taa li rɔm tɔb pu tijar; ni taa li seei tɔb; ni taa cha kinnanarj kibaa ki li bi ni chee. ³² Ni li rɔni tɔb tijann, ki li san tɔb kinimbaak, ki di cha pinn tɔb ke Uwumbor aah di cha pinn nimi, Kristo pu pu na.

Uwumbor aanib aabimbin

5 Naah ye Uwumbor aabigeehm na, kɔk nibaa man, ki li bi ke waah bi pu na. ² Cha ngeehm li bi ni chee man, ke Kristo aah gee timi pu, ki kpo ti pu, ki rɔn kitork ki piir Uwumbor aasui, ki rɔn ti ni Uwumbor kijiitk na.

³ Naah ye Uwumbor aanib na, ni taa rɔr kidagook, ki taa tun tijɔŋ aatuln libaa, ki taa li kpa iniman. Ni taa po len lituln limina aaboln aabɔr. ⁴ Ni taa len iliin i kaa rɔn na, ni kijrɔk aaliin, ni yaasaraapɔk aaliin. Iliin imina aaboln aa ye Yesu aanib aah len i na. Ni taa len kina. Ni li dooni Uwumbor man. ⁵ Ni po nyi ke unii umɔk ye udagoor na, ni unii umɔk ye tijɔŋdaan na, ni unii umɔk ye unimandaan na, aan koo ni Kristo ni Uwumbor aanaan ni. Unii yaa kpa iniman kan, liwangol ye liwaal la, le u dii.

⁶ Titunwanbir timina aaboln pu, le Uwumbor gee liɔul binib bi kaa kii waamɔb na pu. Ni taa cha unii ubaa rmann nimi ki tuk nimi ke naa bir. ⁷ Ni taa dii binib bi tun kina na. ⁸ N-yoonn mbaa, ni mu nan bi mbɔmɔk ni la. Dandana, naah kpaan Tidindaan ni na, ni bi nwiihn ni la. Naah bi nwiihn ni na, ni li bi mbamɔm, ke nwiihn ni aanib aah bi pu na. ⁹ Binib bi bi nwiihn ni na, bi kpa mbimbinyaan, ki tun lituln li rɔn na mɔmɔk, ki dii Uwumbor aabɔr ti ye mbamɔn na la. ¹⁰ Kɔk nibaa man, aan ki bee tiwan ni ga piir Tidindaan aasui na. ¹¹ Ni taa kpaan binib bi bi mbɔmɔk ni ki tun yɔl yɔl na chee man. Ni tee li sur bi man. ¹² Ti yaa po len baah tun lituln li libɔk ni na aabɔr kan, ni ye inimɔk la. ¹³ Tɔ, tiwan mɔmɔk yaa nyan ni mpaan pu kan, le naabimbin ga kpiir chain; nwiihn le nyan ni tiwan mɔmɔk mpaan pu. ¹⁴ Nima pu le ti gaa ilahn ke, “Si u dɔ geen na, finn aan ki fikr nkun ni, le Kristo ga li wiin aa pu.”

†† : Lik Ilahn 4.4.

¹⁵ Nima pu na, ni li nyi man, ki li bi mbamom. Ni taa li bi ke bijorb aah bi pu na. Ni li kpa laasaab man. ¹⁶ Ni li tun Uwumbor aatuln n-yoonn momok, ki taa li ka fam; ba pu? titunwanbir wiir dandana wee la. ¹⁷ Nima pu na, ni taa li ye bijorb man. Pock nibaa man ki bee Tidindaan aah ban ke ni na pu na.

¹⁸ Ni taa nyu ndaan ki gbii man. Ndaan ga bii nimi la. Cha Uwumbor Aafuur Nyaan li gbii nimi n-yoonn momok, ¹⁹ ki li gaa Uwumbor aalahn ni ilahn i bi waagbar ni na tob chee man, ki li yikr tiwanyikraan, ki gaa ilahn tii Tidindaan, ki pak u nisui ni. ²⁰ Ni li dooni Tite Uwumbor n-yoonn momok, tiwan momok pu, Tidindaan Yesu Kristo aayimbil pu. ²¹ To, naah san Uwumbor pu na, ni li keei tob aamci.

Puutiib ni chatiib aabor

²² Bipiib, ni li keei nichatiib aamci, ke naah kii Tidindaan aamob pu na; ²³ ba pu? uja le ye upuu aayidaan ke Kristo aah ye waanib Aayidaan pu na. Kristo aanib ye waawon la. U mu gaal bi lir la. ²⁴ Bipiib, ni li keei nichatiib aamci tiwan momok ponn ni, ke Kristo aanib aah kii waamob pu na.

²⁵ Bijab, ni li gee nipuutiib, ke Kristo aah gee waanib ki nan kpo bi pu pu na. ²⁶ U nan kpo bi pu, ke u na bi chain. Baah nun waabor na, le u nyan titunwanbir bisui ni, le bi muin bi nnyun ni, ²⁷ ke u di bi tii uma ubaa, bi li bi u chee, ki li nan sakpen, ki li bi chain, ki taa li kpa tijorj tibiaa, ki taa li kpa taani ubaa. ²⁸ Kina le ni nan ke bijab li gee bipuutiib ke baah gee bibaa aawon pu na. Uja u gee upuu na, u gee ubaa la. ²⁹ Unii ubaa aa kee nan uma ubaa aawon. U kpiini ti, ki joo ti tinann, ke Kristo aah joo waanib pu na; ³⁰ ba pu? timi Kristo aanib le ye waawon. ³¹ Ni nmee Uwumbor Aagbar ni ke, "Nima le cha uja ni upii nya cha bitetiib ni binatiib, ki ti kpaan tob chee, ki na unibaan." ^{†32} Tibor timina le ye tibokpaan ti ye mbamom na, le m di tibor ngbaan nan Kristo ni waanib. ³³ Nima pu na, uja mok aah gee ubaa pu na, u li gee upuu mu kina. Upii mok mu li pak uchal.

Mbim ni tetiib ni natiib aabor

6 Mbim, ni li keei nitetiib ni ninatiib aamci Tidindaan pu; ba pu? nima le nan. ² Li pak aate ni aana. Nkaal ngbaan ye nkaal kpaan la. Uwumbor puu tipuur ke ni yaa kii mu kan, ³ u ga na tinyoor na ni pu, ki tii nimi limofafofonj dulnyaa wee ni. ^{††}

⁴ Tetiib, ni taa fiini nimi aabim aaruul. Ni li joo bi mbamom, ki sur bi, ki tuk bi Tidindaan aabor.

Binaagbiib ni dindatiib aabor

⁵ Binaagbiib, ni li keei nidindatiib bi bi dulnyaa wee ni na aamci, ki li san bi, ki tun lituln mbamom, ke naah tun lituln pu ki tii Kristo na. ⁶ Bi yaa bi ni chee, bee bi

yaa kaa bi kan, ni li tun lituln mbamom, ke naah ga tun tii Kristo pu na, ki taa ban ke binib pak nimi. Naah ye Kristo aanaagbiib na, ni li joo nisui momok nani Uwumbor aageehn, ⁷ ki li kpa mpopiin ki tun lituln tii nidindatiib, ke naah ga tun pu tii Tidindaan na, naa ye binib. ⁸ Teer man ke unii mok tun litunyaan na, u yaa ye unaagbiija, bee u yaa kaa ye kan, Tidindaan ga tii u waatuln aapar.

⁹ Dindatiib, ni mu li nani nimi aanaagbiib mbamom, ki taa faani bi, ki li nyi ke ni ni nimi aanaagbiib kpaan Dindaan baan le paacham. Uma aa pak ubaa ki jer uken.

Tijawan ti Uwumbor tii timi na

¹⁰ Nnaabitiib, gbelngbeln yaan le ye ke Tidindaan aah kpa mpokn sakpen pu na, ni li kpa mpokn mu u tii nimi na. ¹¹ Yoor man tijawan timok Uwumbor tii timi na. Nima le ga cha ni nmaa yii kinimbora aanyamom aalan.

¹² Naa ye binib le ti jaa kijaak. Ti jaa kinimbora aanikipwanbir ti bi paacham ki kpa mpokn ki joo dulnyaa aanib bi bi mbomomom ni na le kijaak. ¹³ Nima pu na, ni yoor tijawan timok Uwumbor tii timi na. Nima le ga cha ni yii kinimbora, ki nyan ki, ki li beenin si bundaln ki ga jan nimi kijaak na.

¹⁴ Nima pu na, gor nibaa man ki ti jan kijaak. Ni li joo Uwumbor aabor ti ye mbamom ki naahn ligbapapaln na; ki li kpa mbimbinyaan mu bi ke tikur ti bii kibin pu na; ¹⁵ ki li tak ninaatak ni ye tibonyaani tii timi nsuudoon na; ¹⁶ ki li nani Yesu Kristo naadii, naadii bi ke kipeln ki ga kiir kinimbora aapiin i wu ke mmii na; ¹⁷ ki li chik tikur aayikpupuk ki ye Uwumbor aapokn mu gaa nimi lii na; ki yoor Uwumbor aabor ti naahn kijaak aajuk ki Waafuur Nyaan di tii timi na; ¹⁸ ki li mee Uwumbor ki ganji u ke u ter nimi. N-yoonn momok ni li mee u mbimbin momok pu. Waafuur Nyaan aah mok nimi pu na, ni li mee u kina, ki taa geeni man, ki taa di cha man. Ni li mee u n-yoonn momok ki tii waanib momok, ¹⁹ ki li mee u ki tii m mu, ke u mok mi maah ga len pu na, ki tii mi lipobil ke m waar momok ki tuk binib tibonyaani tee aabomomom. ²⁰ M si Yesu aasisiyyaan, ki bi kiyondiik ni, tibonyaani ngbaan pu la. Nima pu na, ni li mee Uwumbor ke u tii mi lipobil, ke m tuk binib tibonyaani ngbaan, maah ba ga tuk bi pu na.

Kookoo aadoon

²¹ Tinaabogeehn Tikikus u ye Tidindaan aatutunn bamom na le ga tuk nimi maabor momok, le ni bee maah bi pu na. ²² Nima le m cha u dan ni chee, ke u nan tuk nimi taah bi pu na, aan ki sorj nisui.

²³ Tite Uwumbor ni Tidindaan Yesu Kristo tii tinaabitiib nsuudoon, ki cha ni li gee tob ki gaa u ki kii mbamom. ²⁴ Tidindaan Yesu Kristo na tinyoor na binib bimok gee u n-yoonn mu kaa kpa ndoon na pu.

† : Lik Mpiin 2.24. †† : Lik Nnyam 20.12; Ikaal 5.16.

FILIPI YAAB

1 Min פּאָל ni Timoti bi ye Yesu Kristo aanaagbiib na dooni waaninyaam bimאָכ bi Filipi aatiḡ ni na, ni baaninkpiib ni baateterb mu. ²Tite Uwumbאָר ni Tidindaan Yesu Kristo ḡa tinyoor ḡa ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

פּאָל aah mee Uwumbאָר pu na

³Maah teer nibאָר n-yoonn מַמְאָכ pu na, m dooni Uwumbאָר u m dii u na, ni pu la. ⁴Maah mee Uwumbאָר tii ni מַמְאָכ n-yoonn מַמְאָכ pu na, m mee u ni mpopiin la, ba pu? ⁵bundaln ni nan gaa Yesu aabאָר ki nan saa din na, ni ter mi ke m tuk binib waabאָnyaan tee la. ⁶M bee ke Uwumbאָר u nan piin ki bi toor nimi aabimbin na, u ga li beenin ḡani kina ki toor nimi aabimbin ti doo bundaln Yesu Kristo ga gir ni na. ⁷Maah nyi kina na, ni ḡan; ba pu? m gee nimi la. Ni מַמְאָכ nan ter mi kiyondiik ni, ki nan ter mi buyoonn m nan bi bibאָjirb aanimbiin ni na ke m ti len Yesu aabאָnyaan tee aabamאָנ. ⁸Uwumbאָר nyi ke nnimbil man ke m ki kan nimi; ba pu? m gee nimi, Kristo aah tii mi ngeehm pu na.

⁹M mee Uwumbאָר ke ni li moo gee אָב ki li moo nyi Uwumbאָר aabאָר, ki li kpa nlan nyaan, ¹⁰aan ki lee nsan mu ḡan na, aan ki li bi chain, ki taa li kpa taani ubaa bundaln Kristo ga gir ni na. ¹¹M ban ke ni li kpa mbimbinyaan ki li tun lituln li ḡan na n-yoonn מַמְאָכ, Yesu Kristo aapאָנ pu, aan binib nyuḡ Uwumbאָר ki pak u.

Yesu Kristo pu le ti bi

¹²Nnaabitiib, m ban ke ni bee ke maah bi kiyondiik ni na, nima le cha binib pam ḡun Yesu aabאָnyaan tee. ¹³Ubaאָkpaan na aajab, ni binib bimאָכ bi do na nyi ke Kristo pu le m bi kiyondiik ni. ¹⁴Maah bi kiyondiik ni na, nima le פּאָכ nnaabitiib aataakpab Tidindaan aasan ni, ki tii bi lipobil ke bi tuk binib Yesu aabאָר ki taa san ijawaan.

¹⁵Binib bibaa kpa lipiipoln m pu, ki ban baayimbil. Nima le cha bi mooni Kristo aabאָר. Bi ban ke binib nyuḡ bi la. Binimbil aa man Kristo aabאָר pu. Maah bi kiyondiik ni Yesu aabאָר pu na, le bi ban ke m ji falaa ki kpee. Nima le cha bi mooni Yesu aabאָר. Bibaa mu bi, ki mu gee mi ki mooni Kristo aabאָר ke bi ter mi; ba pu? bi bee ke Uwumbאָר le cha m bi do ke m len Yesu aabאָnyaan tee aabamאָנ.

¹⁸M ga len kinye? Bi yaa mooni Kristo aabאָר lipiipoln pu, bee bi yaa mooni waabאָר ngeehm pu kan, naa muk mi. Bi מַמְאָכ aah mooni waabאָר pu na le cha m kpa mpopiin. Ni ye mbamאָנ la, m ga li beenin kpa mpopiin, ba pu? ¹⁹ni mee Uwumbאָר tii mi la, Yesu Kristo Aafuur Nyaan mu ter mi, le m bee ke nima le ga cha m nya kiyondiik ni. ²⁰Nnimbil man ke binib nyuḡ Kristo m pu. M yaa kpo u pu, bee m yaa kaa kpo u pu kan, m ban ke m li kpa lipobil dandana wee, ke maah kpa n-yoonn מַמְאָכ pu na, ki li len ki taa li san binib inimאָנ. ²¹M yaa bi limאָfal ni kan, Kristo pu le m bi. M yaa kpo kan, m ga kan tinyoor. ²²M yaa bi kan, m ga tun Uwumbאָר aatuln, le u ga ḡa tinyoor ḡa li pu. Maa nyi maah ga lee pu na; ²³nkun ni limאָfal מַמְאָכ ḡan la. M ban ke m nya dulnyaa ni, ki ti li bi Kristo chee; ba pu? nima le ga li ḡan sakpen ki jer naah ḡan pu dulnyaa wee ni na. ²⁴M mu yaa kaa kpo kan, ni mu ḡan; ba pu? m ga li ḡmaa beenin ter nimi. ²⁵Nima pu le m bee ke maan kpo dandana wee. M ga li beenin bi ni chee, ki ter nimi, ni moo gaa Yesu ki kii mbamאָנ, ki li kpa mpopiin. ²⁶M yaa ki gir ni ni chee kan, m pu le ni ga nyuḡ Yesu Kristo sakpen.

²⁷Tibאָkpaan le ye ke nimi aabimbin li bi Kristo aabאָnyaan tee aah אָכ nimi pu na, aan m yaa dan nan mann nimi, bee m yaa kaa dan kan, m ga ḡun nimi aabאָר, ke ni si Yesu aachaḡ ni, ki kpa kimאָbaan, ki kpaan tuk binib Yesu aabאָnyaan, ke bi gaa u ki kii. ²⁸Ni taa san nimi aadim ijawaan man. Nima le ga אָכ bi ke bi ga kan ntafadaan mu kaa kpa ndoon na, ki ga אָכ nimi ke Uwumbאָר ga gaa nimi lii. ²⁹Uwumbאָר cha ni gaa Kristo ki kii la, ki cha ni ji falaa mu u pu. ³⁰Ni nan kan maah jin falaa Yesu pu pu na, ki ḡun maah ji falaa u pu dandana wee pu na. Le ni mu bi ji falaa ke maah ji pu na.

מַמְאָכdaan Yesu Kristo aah nan sunn ubaa pu na

2 אָכ, Kristo פּאָכni nitaakpab, le waah gee nimi pu na אָכni nisui, ni ni Uwumbאָר Aafuur Nyaan mu kpaan kijtiik, le ni kpa tibulchinn ki san אָב kinimbaak, ²nima pu na, ni li kpaan kimאָbaan, ki li gee אָב, ki li kpaan nlandak mbaa. Ni yaa ḡa kina kan, m ga li kpa mpopiin mbamאָנ. ³Ni taa li kpa lipiipoln אָב pu, ki taa li ban ke binib li pak nimi. Ni sunn nibaa taab man, ki li nyuḡni אָב ki jer nibaa. ⁴Ubaa taa li ban uma ubaa aanyoor baanja. Aa li ban ke ni מַמְאָכ kan tinyoor. ⁵Ni sunn nibaa taab man ke Yesu Kristo aah sunn ubaa taab pu na. ⁶U bi ke Uwumbאָר aah bi pu na. U mu aa

dak ke ni ye limukl ke u ni Uwumbor li jak.
⁷ Waageehn pu le u di cha tiwanyaan nimok bi Uwumbor do na, ki na ubaa ke unaagbiija na. U kpaln unibon,
⁸ ki sunn ubaa taab, ki kii Uwumbor aamok, hali ki ti kpo ndopuinkoo pu. ⁹ Nima pu le Uwumbor nyun u sakpen ki yoor u paacham, le ki tii u liyimbil li jer nyiyimbil mowok na, ¹⁰ ke binib ni tiwan nimok bi paacham na, ni binib ni tiwan nimok bi kitiy do na, ni binib ni tiwan nimok bi kitiy aataab na, bi mowok yaa nun Yesu aayimbil pu kan, bi li gbaani unimbiin ni. ¹¹ Bi mowok pel pel ga len binib ni, ke Yesu Kristo le ye tiwan ni binib mowok Aadindaan. Nima le ga nyun Tite Uwumbor.

Ni li wiin ke nwiihn na dulnyaa ni

¹² Nima pu na, nnaabitiib bi m gee bi na, maah kaa bi ni chee na, m ban ke ni kii maamok ki jer naah nan kii maamok buyoonn m nan bi ni chee pu na. Naah nmar pu na, ni li tun Uwumbor aatuln ke binib bi nmar na aah ba ga tun pu na, ki li san Uwumbor n-yoonn mowok; ¹³ ba pu? Uwumbor bi tun lituln nisui ni, ke ni li neen ke ni kii waamok, ki li nani waageehn.

¹⁴ Naah nani tiwan nimok na, ni taa li njulni, ki taa kpa kinikpakpak, ¹⁵ aan ki li ye Uwumbor aabim bi kaa kpa taani, kaa kpa ngalm na. Ni bi titunwanbirdam aakaasisik ni la. Ni li bi ke nwiihn na le dulnyaa wee ni ki wiin bikaasisik ni, ¹⁶ ki joo ni Uwumbor aabok ti tii binib limofal na. Ni yaa bi kina kan, le m ga li kpa kipupuk ni pu bundaln Kristo ga gir ni na, ke maah tun lituln linimaln ki tuk nimi Uwumbor aabok na, naa ye fam.

¹⁷ Ni yaa gaa Yesu ki kii ki tun waatuln mbamok kan, m kpa mpopiin ni pu. Bi yaa po ku mi kan, m kpa mpopiin. ¹⁸ Ni mu li kpa mpopiin sakpen ke maah kpa pu na.

Uwumbor aatutum Timoti ni Epafrodaitus

¹⁹ To, Tidindaan Yesu pu le m kpa limakl ke m ga cha Timoti dan ni chee dandana wee. U yaa nan tuk mi nimi aabok aah bi pu na kan, nsui ga koj. ²⁰ Utafal bi ni ni la. Maa ki kpa unii u aatafal bi ni ni, ke utafal aah bi ni ni pu na. ²¹ Biken na mowok aatafal bi bibaa ni la. Bitafal aa bi Yesu Kristo aatuln ni. ²² Ni nyi Timoti aabimbin aah nan pu na, ki nyi ke u tun lituln m chee ke ubo aah tun lituln ute chee pu na, ki ti tuk binib Yesu aabonyaan tee. ²³ Nima pu na, m yaa kan maabok aah ga doo pu na kan, m ga cha u dan ni chee. ²⁴ Tidindaan pu le m nyi ke ni yaa kpee siib kan, m mu ga dan ni chee.

²⁵ M dak ke ni nan ke m cha tina aabo Epafrodaitus ki gir ni ni chee. U ye maatunjeer ni maajaneer Tidindaan aasan ni, ki ye nimi aatutunn u dan nan tii mi maah ban pu na. ²⁶ Unimbil man ke u ki kan nimi. Naah nun ke u bun na, nima le usui bii. ²⁷ Ni ye mbamok, u nan bun ki ti ban u kpo, le Uwumbor san u

kinimbaak ki cha u kokk. Waah cha u kokk na, u san m mu kinimbaak, m taa li kpa mpombiin ki kpee mpombiin pu. ²⁸ Le m ban ke m cha u gir ni ni chee mala, ni yaa nan kan u kan, ni ga li kpa mpopiin. Le nsui ga koj. ²⁹ Nima pu na, ni gaa u tijann Tidindaan pu, ki li kpa mpopiin sakpen, ki nyun u ni binib bimok bi ke waah bi pu na; ³⁰ ba pu? Kristo aatuln pu, waa nan daa nkun. Waah nan ban u ter mi, naah kaa nan nmaa ter mi pu na pu, le u nan kan linimaln.

Mbimbinyaan bamok

3 Nnaabitiib, kookoo aabok le ye ke ni li kpa mpopiin Tidindaan pu. M yaa ki nmee ke maah nan nmee pu tii nimi na kan, naan muk mi; ba pu? ni nan ke ni ki nun maah ga nmee pu tii nimi na.

² To, ni li nyi binib bi tun lituln li kaa nan na, ki bi ke ibok na, ki len ke ni yaa kaa gii lichakpaln kan naan nmar na. ³ Timi bi kpaan Uwumbor Aafuur Nyaan chee ki pak u, ki kpa kipupuk Yesu Kristo pu, ki bee ke taan nmar tibaa aapkok pu na, timi le kpa lichakpangeei bamokn. ⁴ Min mbaa ba ga li kpa nsan ki ga nmaa len ke m ga nmaa nmar mbaa pu. Unii ubaa yaa len ke u kpa nsan ke u ga nmaa nmar ubaa pu kan, m kpa nsan ki jer u. ⁵ Maah nan ye iwiin iniin aabo na, bi nan gii nchakpaln. M ye Juu yaab aabo, ki ye Benjaminn aanibol ponn ni aanii ubaa la. M ye Hiibru yaab aabo bamokn la. M nan dii Moses aakaal, Farisii yaab aah dii pu na. ⁶ Nnimbil nan man ke m na Yesu aanib falaa. M nan dii Moses aakaal mbamok, kaa yii nkaal mbaa. ⁷ Nimina mowok nan ye tinyoor le ki tii mi. Le m yii ni mowok Kristo pu, ke naa ye nibaa. ⁸ Ni ye mbamok la, m yii tiwan mowok ke naa ye nibaa, ke m li nyi Yesu Kristo u ye Ndindaan na. Maah nyi u pu na, nima le jer tiwan mowok. U pu le m di tiwan mowok lii, ke ni ye timoor la, ke m gaa uma, ⁹ ki kpaan u ni. M yaa dii Moses aakaal kan, nima le aan cha Uwumbor len ke maabok nan. Maah gaa Kristo ki kii na, nima le cha Uwumbor len ke maabok nan; m gaa Yesu Kristo ki kii le ki nan Uwumbor chee. ¹⁰ M ban ke m bee Kristo, ni mkokk mu fikr u nkun ni na, ki ji falaa u pu. M ban ke maabimbikpok kpo ke waah nan kpo pu na, ¹¹ aan m mu nan fikr nkun ni.

Kokk aanimbil aah man Yesu Kristo aasan pu pu na

¹² Maa len ke m fuu Yesu aah ban pu na, kaa len ke m ye unii u nan ti doo na. M kokk mbaa ke m li bi Yesu Kristo aah ban ke m li bi pu na; ba pu? u gaa mi ki na mi waanii la. ¹³ Nnaabitiib, maa len ke m fuu waah ban pu na. Nnimbil man tiwan nibaa le pu. M suln tiwan ni bi mpuwob na, ki kokk mbaa ke m pii tiwan ni bi nnimbiin ni na. ¹⁴ Yesu Kristo pu le Uwumbor yin mi ke m dii nsan mu cha paacham na. Nima le nnimbil man ke m fuu nima, ki ti kan tinyoor ti Uwumbor ga tii mi na.

¹⁵ Nimi bi dii Uwumbor aasan mbamom na, cha ni mu aanimbil li man kina man. Ni yaa kaa bee waabor tibaa mbamom kan, u ga mok nimi. ¹⁶ Ti mu aah nyi Uwumbor aabor mokok pu na, cha ti li dii kina man.

¹⁷ Nnaabitiib, ni li kpaan kimobaan ki dii maataabuu, ki lik binib bi dii ke taah dii pu na. ¹⁸ To, binib pam aah dii pu na, bi ye Yesu aadapuinkoo aadim la. M nan tuk nimi baabor n-yoonn mokok, ki ki tuk nimi dandana wee, ni tinyunyunn la. ¹⁹ Baadoon le ga li ye ntafadaan mu kaa kpa ndoon na. Baawumbor le ye bipuul. Bi kpa kipupuk inimok aatuln pu. Baalandak bi dulnyaa wee ni aawan ni la. ²⁰ Tima kan, Uwumbor do le ye tido, le ti kii bundaln Tidindaan Yesu Kristo u ga gaa timi lii na ga nya ni nima na. ²¹ U kpa mokok ki ga hmaa nyan tiwan mokok, ki cha ni mokok kii waamok. Waah kpa mokok kina na, le u ga di timi aawon ti kaa ye lisil aawon na na tiwonponn ti naahn uyaar ti ye lisil aawon na.

Nsurm

4 Nnaabitiib, Tidindaan aah ga hmaa na kina ki tii nimi na, ni li si uchaŋ ni. M gee nimi la. Le nimi aabor bi nsui ni. Le mponn piin ni pu. Nimi le ye maatuln aanyoor.

² Yuwodia ni Sintiki, m gaŋ nimi, ni li kpaan kimobaan Tidindaan pu. ³ Maatutunjeer bamonn, m mee aa mu, ter bipiib ngbaan; ba pu? bi ni Klement ni maatutunjeerb biken nan tun lituln linimaln m chee, ki ter mi m tuk binib Yesu aabonyaan tee. Baayimbil hmee limofal aagbaŋ ki bi paacham na ni.

⁴ Ni li kpa mpopiin Tidindaan pu, n-yoonn mokok. M ki tuk nimi la, ni li kpa mpopiin man.

⁵ Ni li bi suuna binib mokok chee man. Tidindaan ga gir ni dandana wee. ⁶ Ni taa cha ilandak li muk nimi tiwan nibaa pu. Ni li mee Uwumbor tiwan mokok pu, ki gaŋni u, ki dooni u ki tuk u naah ban pu na mokok.

⁷ Ni yaa hani kina kan, Uwumbor ga tii nimi nsuudoon mu jer taah nyi pu na. Nisui, ni nimi aalandak ga doon; ba pu? ni kpaan Yesu Kristo chee.

⁸ Nnaabitiib, kookoo yaan le ye ke ni li dak ilandak i ye mbamom na, ni i kpa laasaab na, ni i tok na, ni i ye chain na, ni i han na, ni i kpa lisil na. Ni cha ilandak imok han ki neer mpakm na li joo nimi. ⁹ Ni nan bae

Uwumbor aabor m chee, ki gaa ti, ki han maah len pu na, ki kan maah hani pu na. Ni li dii kina, le Uwumbor u tii timi nsuudoon na ga li bi ni chee.

Ipiin pu aadoon

¹⁰ Ni yunn le naa ki kan mi; le nitafal mu beenin bi m ni. Nima le m kpa mpopiin sakpen Tidindaan pu. M bee ke nitafal bi m ni n-yoonn mokok; le ni mu aa nan kpa nsan ni ter mi. ¹¹ Maa len igiin pu. M yaa kpa sakpen, bee m yaa kpa siib kan, m bae maah ga na pu aan nimbil gbiin kina na. ¹² M nyi igiin, ki nyi liwankpal mu. Ni yaa mok, bee ni yaa kaa mok kan, m yaa ji bab, bee nkon yaa pii mi kan, m yaa kpa sakpen, bee m yaa kaa kpa nibaa kan, m bae maah ga na pu aan nimbil gbiin kina na. ¹³ Kristo aah tii mi mokok mu na, m ga hmaa na tiwan mokok.

¹⁴ To, naah ter mi maafalaa ni pu na, ni na mbamom la. ¹⁵ Nimi Filipi aatiŋ aanib nyi ke maah nan tuk nimi Yesu aabonyaan tee njan ki nin nyan Masedonia aatiŋ ni na, Uwumbor aanib ponn ni ubaa aa tii mi ipiin, see nimi baanja. M nan tuk nimi Uwumbor aabor, le ni mu nan tii mi ipiin. ¹⁶ Maah nan bi Tesalonika aatiŋ ni na, ni nan tun ni unii nfum mulee u nan tii mi maah ban pu na. ¹⁷ Naa ye ke m ban ipiin la. Naah tii mi ipiin pu na, nima le ni ga li moo kpa tinyoor. Nima le m ban.

¹⁸ Naah tii mi tiwan ni na, m gaa ni mokok ki kpa sakpen. Naah tun ni Epafrodaitus ke u nan tii mi ipiin i na, u nan tii mi i. Naah tii mi ipiin i na, ni naahn kitork ki han na le ki tii Uwumbor, le usui piir, le u gaa i.

¹⁹ Uma Uwumbor u m dii u na le ga tii nimi naah lann pu na mokok; waah kpa liwankpal sakpen paacham pu na, kina le u ga tii nimi, Yesu Kristo pu. ²⁰ Cha ti li nyuŋni Tite Uwumbor n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Kookoo aadoon

²¹ Ni doon Yesu Kristo aaninyaam mokok tii mi. Tinaabitiib bi bi m chee na dooni nimi. ²² Uwumbor aanib mokok dooni nimi. Uborkpaan Siisa aatutum bi ye Uwumbor aanib na mu dooni nimi mbamom.

²³ Tidindaan Yesu Kristo aanaŋann li bi nisui ni. [Amii.]

KOLOSE YAAB

1 Min Pɔɔl u ye Yesu Kristo aakpambal Uwumbɔr aageehn pu na, m ni tina aabo Timoti ² le ηmee kigbanj kee ti tii nimi Uwumbɔr aanib bi ye tinaabitiib ki gaa Kristo ki kii, ki bi Kolose aatiη ni na. Tite Uwumbɔr [ni Tidindaan Yesu Kristo] ηa tinyoor ηa ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

Idoon aameel

³ N-yoonn mumɔk ti mee Uwumbɔr u ye Tidindaan Yesu Kristo Aate na tii nimi na, ti dooni u ni pu; ⁴ ba pu? ti ηun ke ni gaa Yesu Kristo ki kii mbamɔm, ki gee Uwumbɔr aanib mɔmɔk; ⁵ ba pu? ni kpa limakl ke ni ga nan kan Uwumbɔr aah di tiwan ni siin nimi paacham na. Ni ηun ni pu buyoonn ni ηun tibɔnyaan ti fuu ni ni chee ki ye mbamɔn na chee la. ⁶ Tibɔnyaan ngbaan le cha nimi ni binib bi bi ηjipepel mɔmɔk na tun litunyaan. Binib moo gaal tibɔnyaan ngbaan ki keei, nikaasisik ni, ni ηjipepel mɔmɔk. Naah ηun ti, ki bee mbamɔm Uwumbɔr aah ηani nimi tiηann pu na, le binib moo gaal tibɔnyaan ngbaan ki keei nikaasisik ni, ki nan saa dandana. ⁷ Timi aatutuηeer Epafraas u ti gee u na le nan tuk nimi Uwumbɔr aanimbaasaln pu. Uma Epafraas le si timi aasisiyyaan ki tun Kristo aatuln mbamɔm ki ter nimi. ⁸ U tuk timi Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah cha ni gee binib pu na.

⁹ Nima pu le ti mee Uwumbɔr tii nimi, kaa di cha. Buyoonn ti nan ηun ni pu ki nan saa dandana wee na, le ti mee Uwumbɔr tii nimi, ke ni ga bee waah ban ke ni li ηani pu na. Ti mee u ke u tii nimi nlan ni bee Waa-fuur Nyaan aabɔr, ¹⁰ aan ki li dii Tidindaan waah ban pu na, aan ki gbiin unimbil, ki tun litunyaan aabɔr mɔmɔk, ki moo bee waabɔr. ¹¹ Ti mee u tii nimi ke waah kpa mɔkɔk sakpen pu na, u tii ni mu mɔkɔk, aan ni li kpa limɔr falaa ponn ni n-yoonn mɔmɔk, ki li kpa mpopiin, ¹² ki li dooni u; ba pu? uma le ηa nimi binib bi ηeer ke bi kan tiwan ni u ga tii waanib, nwiihn aanaan ni na. ¹³ Uma le nan nyan timi mbɔmbɔkɔk aanaan ni, ki nabr timi di buen Ujapɔgeehn aanaan ni. ¹⁴ Uma le gaa timi lii, le Uwumbɔr di cha pinn timi aatunwanbir, [Ujapɔkɔk aasin pu].

Yesu Kristo aabimbin, ni waatuln

¹⁵ U ye Uwumbɔr u taa waa u na aananη, ki ye tiwan nimɔk Uwumbɔr naan ni na Aayidaan; ¹⁶ ba pu? Uwumbɔr nan cha u naan tiwan mɔmɔk, ni bi paacham, ni ni bi kitiη na, ni taah waa ni na, ni taah kaa waa ni na; ni

yaa ye nnaan, bee ipɔkɔn, bee bitinjoob, bee tininkpir, uma le nan naan ni mɔmɔk ke ni li nyuηni u. ¹⁷ Uma Yesu le puen tiwan mɔmɔk bi. Uma pu le tiwan mɔmɔk beenin bi. ¹⁸ Uma le ye waanib Aayidaan. Le waanib mu ye waawon, le u tii bi limɔfal. Uma le puen fikr nkun ni, ki ye tiwan mɔmɔk Aayidaan; ¹⁹ ba pu? ni mɔ Uwumbɔr ke waah bi pu na, Yesu mu bi kina la. ²⁰ Uma Yesu pu, le ni mɔ Uwumbɔr ke u di tiwan ni mɔmɔk bi paacham, ni tiwan ni mɔmɔk bi kitiη na tooh kijtiik ubaa chee. Waasin nan nyan uwon ni, ndɔpuinkoo pu; waasin ngbaan pu le Uwumbɔr cha tiwan ngbaan mɔmɔk ni uma ηa kijtiik.

²¹ N-yoonn mbaa ni nan ye biwɔmɔm le Uwumbɔr chee. Ni nan dak ilandak i kaa ηan na, ki tun lituln li kaa ηan na, nima le ni nan ye Uwumbɔr aadim, ²² le dandana wee u cha ni ni uma ηa kijtiik; ba pu? Ujapɔkɔk nan kpo ni pu la. U nan kpo ni pu, ke ni li bi chain, ki li ye bininyaam, ki taa li kpa ngalm mubaa, bundaln u ga di nimi siin Uwumbɔr aanimbiin ni na. ²³ Ni ηan ke ni li dii u mbamɔm, ki taa di cha waasan, ki taa cha nibaa leη nimi. Naah ηun tibɔnyaan tee na, tibɔr ngbaan tii nimi limakl la. Ni taa di cha limakl ngbaan. Bi moon tibɔnyaan tee, ki tuk binib bimɔk bi dulnyaa wee ni na la. Min Pɔɔl mu ηa unii u mooni ti na la.

Pɔɔl aah ye Yesu Kristo aanib aatutunn pu na

²⁴ Tɔ, maah jin falaa u ni pu na, nima le m kpa mpopiin. Kristo nan tuk mi maah ga ji falaa waanib pu pu na, le maah ji falaa tiwon tee ni na, falaa ngbaan u gur na le m ji. † Waanib bi m ji falaa bi pu na le ye waawon. ²⁵ Uwumbɔr nan ηa mi waanib aatutunn, ki di lituln siin mi, ke m tun ki ter nimi. Lituln ngbaan le ye ke m tuk nimi waabɔr mɔmɔk pel pel. ²⁶ Ti ye tibɔkɔrkaan la. Uwumbɔr nan bɔr ti n-yaayoonn na aanib, le ki kpiir ti tuk waanib dandana wee. ²⁷ U ban ke bi bee tibɔr ngbaan aah ηan sakpen ki ter ηitimbol mɔmɔk pu na la. Tibɔkɔrkaan ngbaan le ye ke Kristo bi ni ni. Waah bi ni ni na, nima le ni kpa limakl ke ni ga ji waamɔkɔk. ²⁸ Kristo aabɔr ngbaan le ti mooni, ki sur binib mɔmɔk, ki tuk bi waabɔr, waah tii timi nlan pu na. Ti ban ke bi mɔmɔk li kpaan Kristo ni, ki li ye binib bi ηan doo na. Ti ban ke ti di bi ki mɔk Uwumbɔr la. ²⁹ Nima le cha m tun lituln linimaln. M tun lituln ngbaan waapɔkɔk sakpiin pu la.

† : Lik Lituln 9.16.

2 M ban ke ni bee ke m tun lituln linimaln nimi pu, ni Laodisea aatiŋ aanib pu, ni binib bimɔk kaa kee kan mi na pu, ² ke m pɔkɔ bitaakpab. M ban ke ni mɔkɔ li kpaan kimɔbaan, ki li gee tɔb, ki bee Uwumbɔr aabɔr mbamɔm, aan ki li pak ti mbamɔm, ki taa joo beeni. M ban ke ni bee Uwumbɔr aabɔrkaan, ti ye Kristo aabɔr na. ³ Uma baanja le ga ŋmaa tii timi nlan mu ye nlan bamɔnn na. Uma baanja le ga ŋmaa mɔk timi nnyim mɔkɔm.

⁴ M tuk nimi kina ke ubaa taa ŋmann nimi la. Unii yaa mɔkɔ inyamɔn i mɔ na ki tuk nimi kan, ni taa kii. ⁵ Maa-won aa bi ni chee, le maalandak bi ni ni. Naah gaa Kristo ki kii mbamɔm ki dii waasan mu mbamɔm na, nima le m kpa mpopiin sakpen.

Cha Yesu Kristo aabimbin li gbii si

⁶ Ni nan gaa Yesu Kristo, ki kii ke u ye Nidindaan. Ni-ma pu na, ni li kpaan u ni, ki li dii u man, ⁷ ki too chuu u ke busub aanyaan aah koo kitiŋ pu na, ki li bae waabɔr n-yoonn mɔkɔm, ki gaa ti ki kii mbamɔm, taah nan tuk nimi pu na, ki li dooni u n-yoonn mɔkɔm.

⁸ Unii yaa tuk nimi nnyamɔn aalan mu ye fam na kan, ni li nyi man ki taa dii u; nlan ngbaan ye binib aalan mu nyan ni kinimbɔr ki joo dulnyaa wee na, naa ye Kristo aabɔr. ⁹ Uwumbɔr aabimbin mɔkɔm bi Yesu Kristo aawon ni. ¹⁰ Naah kpaan u ni na, le ni kpa limɔfal bamɔln. Uma le ye tininkpir ni ipɔkɔ mɔkɔm aayidaan.

¹¹ Naah kpaan Kristo ni na, le ni bi ke binib bi gii ŋichakpan na; ni mu aa ye ŋichakpan le ni gii, ni ye nimi aabimbikpok le ni gii lii. Ni ye Kristo aah gii pu na la. ¹² Baah muin nimi nnyun ni na, ni mɔk ke bi di nimi sub Kristo chee la. Baah nyan nimi nnyun ni na, le ni mɔk ke ni ki fikr u chee; ba pu? ni pak ke Uwumbɔr kpa mpɔkɔ ki fikr Kristo nkun ni. ¹³ N-yoonn mbaa, ni nan tun titunwanbir, kaa nan dii Uwumbɔr aakaal. Nima le naa nan kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. Naah kpaan Kristo ni dandana wee na, nima le Uwumbɔr fikr nimi. U di cha timi aatunwanbir mɔkɔm pinn timi. ¹⁴ Taah ba ga ŋa pu na le ŋmee kigbaŋ pu. Taah kaa ŋa kina na, nima le timi aabɔr bii. Le Kristo aah nan kpo ndɔpuinkoo pu na, nima le Uwumbɔr aa ki len ke timi aabɔr bii. ¹⁵ Waah kpo ndɔpuinkoo pu na, le u ŋa kinimbɔr aapɔkɔ mɔkɔm fam, le ki nyarŋ ki, ki jinn ki in-mɔkɔ, binib aanimbil ni.

¹⁶ Nima pu na, ni taa cha ubaa galn nimi tijaakar aakoobil pu, bee tiwanyukaan aakoobil pu, bee lik-paakool daal aakoobil pu. ¹⁷ Ŋikoobil mɔkɔm po ye tiwan ni choo na aajunjuŋ la. U bi na le ye Kristo. ¹⁸ Binib bibaa bi ki sunni bibaa taab, ki pak Uwumbɔr aatuunti-ib, ki bui ke bi daŋ tidaŋ ki kan lijinjiir aawan, ki kpa kalmbaani, ki dak dulnyaa aalandak i ye fam na. Ni taa cha binib ngbaan bii nimi. ¹⁹ Baa joo timi aayidaan Kristo. Uma aapɔkɔ pu, le ti muun waasan ni, Uwumbɔr aah ban pu na. Uma le kpaan timi kimɔbaan, ke ti li

tuk tɔb pu, ke ŋituk ni ŋgir aah cha tiwon aawan mɔkɔm tuk tɔb pu pu na.

Ni naahn ke ni kpo ki beenin fu Yesu Kristo pu

²⁰ Ni nan kpo Kristo chee la, nima le ni nyan kinimbɔr ki joo dulnyaa na aapɔkɔ ni. Nima pu na, ba ŋa nimi aabimbin bi ke naah beenin ye dulnyaa yaab le na? Ba ŋa ni kii nkaal mu len ke, ²¹ "Taa ji nee," "Taa lakl nee," "Taa meeh nee" na? ²² Binib yaa jin timina mɔkɔm kan, ti doo la. Ŋikoobil ŋimina po ye binib aakaal, ni baamɔkm la. ²³ Ni naahn nlan la, ki mu aa ye nlan. Bi dooni bisui aah gee tiwan ni na la, ki sunn bibaa taab, ki muk tiwon. Le baah ŋani pu na, naa ter bi ke bi chuu bibaa.

3 Ni kpaan fikr Kristo chee la. Nima pu na, cha nitafal li bi paacham aawan ni. Kristo bi nima ki ka Uwumbɔr aanjangii wɔb. ² Ni li dakl tiwan ni bi paacham na aabɔr, ki di cha tiwan ni bi kitiŋ do na. ³ Ba pu? ni naahn ke ni kpo; le nimi aamɔfal kpaan Kristo ni, ki bi Uwumbɔr chee paacham, le u biin li pu. ⁴ Kristo, u ye timi aamɔfal na yaa nan gir ni kan, ti mu ga li bi u chee, ki kan nnyuŋ.

Mbimbikpok ni mbimbipɔm

⁵ Nima pu na, kuln man tiwon aah ban pu na, ki taa gr kidagook, ki taa tun tijɔŋ aatuln, ki taa li ban tiwan ni kaa ŋan na, ki taa li kpa iniman. Unii u kpa iniman na aa dii Uwumbɔr, u dii liwankpal la. ⁶ Binib bi yii Uwumbɔr aamɔb ki tun titunwanbir timina na, u ga daa bitafal. ⁷ N-yoonn mbaa, ni mu nan bi bikaasisik ni, ki tun titunwanbir ngbaan.

⁸ Le naah ye Yesu aanib dandana wee na, ni di titunwanbir ngbaan mɔkɔm lii. Ni taa ki gee liŋuul ki li tar binib pu, ki taa ki li kpa kinanaŋ, ki taa ki seei ŋisiibil, ki taa ki len iliin i kaa ŋan na. ⁹ Ni taa mɔkɔm inyamɔn ki tuk tɔb; ba pu? ni nan di nimi aabimbikpok aatuln lii a, ¹⁰ ki yoor mbimbipɔm la. Uwumbɔr le tii nimi mbimbipɔm ngbaan, ki bi toor mu, ke ni moo bee u, ki li naahn u. ¹¹ Naah kpa mbimbipɔm na, naa ki yakr Juu yaab, ni binib bi kaa ye Juu yaab na, ni binib bi gii ŋichakpan na, ni binib bi kaa gii na, ni biwɔkɔm, ni timoor ni aanib, ni binaagbiib, ni bimalb. Ni mɔkɔm kpaan la. Kristo le jer tiwan ngbaan mɔkɔm, ki bi waanib mɔkɔm ni.

¹² Uwumbɔr nan nyan nimi, ki ŋa nimi waaninyaam, ki gee nimi. Nima pu na, ni li kpa linimbaasaln, ni tibulchinn, ki sunn nibaa taab, ki li bi suuna, ki li kpa suklaa, ¹³ ki li kpa limɔr tɔb chee. Ni ponn ni ubaa ni unjeen aatɔ yaa kpa tibɔr kan, ni di cha pinn tɔb. Tidindaan aah di cha pinn nimi pu na, ni mu di cha pinn tɔb kina. ¹⁴ Tibɔr ti jer ti mɔkɔm na le ye ke ni li gee tɔb; ba pu? ngeehm di ni mɔkɔm kpaan tɔb chee la, ni li kpaan kimɔbaan mbamɔm. ¹⁵ Kristo yin nimi ke ni li kpaan tiwonbaan ni, ki li kpa nsuudoon mu u tii nimi na. Nima pu na, cha nsuudoon ngbaan li joo nisui man, ki li

dooni Uwumbɔr, waabulchinn pu. ¹⁶ Cha Kristo aabɔr li bi nisui ni sakpen, ki tii nimi nlan. Ni li tuk tɔb waabɔr, ki li sur tɔb, ki li gaa ilahn i bi Uwumbɔr Aagban ni na, ni waanib aalahn, ni ilahn i Waafuur Nyaan mɔk nimi na. Ni li gaa ilahn ngbaan, ki li dooni Uwumbɔr nisui ni. ¹⁷ Ni yaa len kan, ni len Tidindaan Yesu aayimbil pu; ni yaa tun lituln kan, ni li tun waayimbil pu, ki li ɣani tiwan mɔkmɔk waayimbil pu, ki li dooni Tite Uwumbɔr u pu.

Naah ga li bi pu Tidindaan aasan ni na

¹⁸ Tɔ, bipiib, ni li keei nichatiib aamɔi. Naah dii Tidindaan na, ni ɣan ke ni li ɣani kina.

¹⁹ Chatiib, ni li gee nipuutiib, ki taa muk bi.

²⁰ Mbim, ni li keei nitetiib ni ninatiib aamɔi tiwan mɔkmɔk ni, Tidindaan aah ban pu na; ba pu? nima le piir Uwumbɔr aasui.

²¹ Tetiib, ni taa fiini nimi aabim aajuul, aan bitaakpab taa yɔl.

²² Binaagbiib, ni li keei nidindatiib bi bi dulnyaa ni na aamɔi tiwan mɔkmɔk ni. Bi yaa bi ni chee, bee bi yaa kaa bi kan, ni li tun lituln mbamɔm. Ni taa ban binib li pak nimi. Naah san Uwumbɔr na, ni li tun lituln mbamɔm nima pu. ²³ Naah ɣani tiwan nimɔk na, ni cha nitafal li bi ni ni, ki tun lituln ke naah ba ga tun tii Tidindaan pu na, naa ye binib. ²⁴ Tidindaan Kristo le ni tun lituln tii u. Nima le ni bee ke uma le ga pa nimi tipar, waah nan puu tipuur ti ke u ga tii nimi na. ²⁵ Unii umɔk tun lituln li kaa ɣan na, Uwumbɔr ga daa utafal waah ɣeer pu na. Uwumbɔr aa pak ubaa ki jer uken.

4 Dindatiib, ni li ɣani nimi aanaagbiib mbamɔm; ba pu? ni nyi ke ni mu kpa Dindaan paacham.

Nsurm

² Tɔ, ni mɔkmɔk li beenin mee Uwumbɔr linimaln, ki li nyi ki taa geeni, ki li dooni u mmeen ponn ni, ³ ki li mee u tii ti mu, ke u tii timi nsan ti moon waabɔr ki tuk binib tibɔkɔrkaan ti ye Kristo aabɔr na. Waabɔnyaan ngbaan pu, le m bi kiyondiik ni. ⁴ Ni ɣan ke m tuk binib waabɔnyaan ngbaan aatataa mbamɔm. Ni mee Uwumbɔr tii mi ke u ter mi, m tuk bi kina.

⁵ Ni li kpa nlan ki li bi mbamɔm joo cha binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na wɔb. Naah kan nsan buyoonn na, ni li tun Uwumbɔr aatuln n-yoonn mɔkmɔk. ⁶ Ni li len ibulchiliin n-yoonn mɔkmɔk, ki li len Uwumbɔr aalambil aah ye pu na. Ni yaa len kina kan, ni ga bee naah ga giin pu ki kii unii mɔkmɔk na.

Kookoo aadoon

⁷ Tina aabo Tikikus u ti gee u na ga tuk nimi maabɔr mɔkmɔk aah bi pu na. U ye timi aatutuɣeer le Tidindaan aatuln ponn ni, ki tun lituln ngbaan mbamɔm. ⁸ M cha u dan ni chee ke u nan tuk nimi, timi aabɔr aah bi pu na, aan ki sɔɣ nisui. Nima le m cha u dan ni chee.

⁹ Onesimus ni uma le dii ni. Onesimus mu ye tina aabo u ti gee u na la. U ter timi mbamɔm, ki ye ni ponn ni aanii ubaa la. Bima le ga tuk nimi do chee na aabɔr mɔkmɔk.

¹⁰ Aristakus u bi kiyondiik ni m chee na dooni nimi. Mak, u ye Banabas aaninkpan aajapɔkɔn na, u mu dooni nimi. M nan tuk nimi naah ga ɣa u pu na. U yaa dan ni chee kan, ni gaa u iɣaal ilee. ¹¹ Josua Justus mu dooni nimi. Bijab bitaa ngbaan ye Juu yaab la. Juu yaab ponn ni, bima baanja le ye maatutuɣeerb ki tun Uwumbɔr aanaan aatuln. Bijab ngbaan sɔɣ nsui la.

¹² Epafra mu dooni nimi. U ye ni ponn ni aanii ubaa la, ki ye Yesu Kristo aatutunn. U mee Uwumbɔr n-yoonn mɔkmɔk linimaln le ki tii nimi, ke ni li dii Uwumbɔr mbamɔm, ki taa di cha, ki kii Uwumbɔr aah gee pu na mɔkmɔk. ¹³ M tuk nimi la, Epafra tun lituln linimaln, ki tii nimi, ni Laodisea aatiɣ aanib, ni Hierapolis aatiɣ aanib. ¹⁴ Luk u ye dɔkta, u ti gee u na mu dooni nimi. Demas mu dooni nimi.

¹⁵ Ni li dooni tinaabitiib bi bi Laodisea aatiɣ ni na tii timi, ki li dooni Nimfa ni Yesu aanib bi kuuni udo na, tii timi. ¹⁶ Bi yaa karn kigban kee tii nimi kan, ni cha bi karn ki tii Yesu aanib bi bi Laodisea aatiɣ ni na mu. Maah ɣmee kigban ki tii Laodisea aatiɣ aanib na, ni mu karn ki. ¹⁷ Tuk Akipus ke Tidindaan aah tii u lituln li ke u tun na, u li nyi ki tun li mbamɔm.

¹⁸ Min Pɔkɔ le di ɣɣaal ɣmee idoon imina. Ni teer ke m bi kiyondiik ni la.

Uwumbɔr ɣa tinyoor ɣa ni pu. [Amii.]

1 TESALONIKA YAAB

1 Min Pɔɔl, ni Silfanus, ni Timoti le ɲmee kigban̄ kee ti tii Yesu aanib bi bi Tesalonika aatiɲ ni ki ye Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo aanib na. Uwumbɔr ɲa tinyoor ɲa ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

Tesalonika yaab aabimbin

²N-yoonn mumɔk ti mee Uwumbɔr na, ti mee u tii nimi, ki dooni u ni mɔkɔm pu. ³Ti teer nimi Tite Uwumbɔr aanimbiin ni n-yoonn mɔkɔm, ki teer ke naah ɲani pu na, nima le mɔk ke ni gaa u ki kii; naah tun lituln pu na, nima le mɔk ke ni gee u; naah kpa limɔr pu na, nima le mɔk ke ni kpa limakl Tidindaan Yesu Kristo pu. ⁴Tinaabitiib bi Uwumbɔr gee bi na, ti nyi ke u lee nimi la; ⁵ba pu? taah tuk nimi waabɔnyaan na, tibɔnyaan ngbaan aa nan ye iliin baanja, Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn nan bi ti ni la, ki cha ni bee ke ti sil gbii. Taah nan bi nikaasisik ni buyoonn na, ni nan bee timi aabimbin aah nan bi pu na. Ti nan bi kina ke ti ter nimi la. ⁶Le ni nan ɲakni timi ni Tidindaan; ba pu? ni gaa Yesu aabɔr ki kan falaa sakpen tibɔr ngbaan pu, ki mu nan kpa mpopiin mu Uwumbɔr Aafuur Nyaan tii nimi na. ⁷Naah nan bi pu na, nima le mɔk Yesu aanib bimɔk bi Masedonia ni Akaya aatim ni na, bi mu aah ga li ɲani pu na; ⁸ba pu? ni nan chuun mooni Tidindaan aabɔr, ki tuk Masedonia ni Akaya aatim aanib. Naa ye nima yaab baanja, ntim mɔkɔm aanib ɲun ke ni gaa Uwumbɔr ki kii la. Nima pu na, taa ki ban ke ti tuk bi nimi aabɔr. Bi puun nyi. ⁹Ba pu? binib ngbaan len ke taah nan dan ni chee na, ni nan gaa timi, ki di ɲiwaaw lii, ki fenn ki dii Uwumbɔr, u ye limɔfadaan ki ye Uwumbɔr bamɔnn na, ¹⁰le ni kii bundaln Uɲapɔɔn Yesu ga nyan ni paacham ki gir ni na. Uma le Uwumbɔr nan fikr u nkun ni. Uma le nyan timi ntafadaan mu choo na ni.

Pɔɔl aah tuk Tesalonika yaab tibɔnyaan pu na

2 Tinaabitiib, nimi nibaa nyi ke taah nan dan ni chee na, naa ye fam. Ni nyi ke taah nan bi Filipi aatiɲ ni na, ²le nima yaab nan ɲa timi falaa, ki yook timi, le ti nin dan ni chee. Binib pam nan kpak timi kinikpakpak, le timi Aawumbɔr tii timi lipobil ke ti tuk nimi waabɔnyaan. ³Taah tuk nimi waabɔnyaan ngbaan na, tibɔr ngbaan aa ye nnyamɔn. Taa ɲmann nimi. Ti nan bi chain la. ⁴N-yoonn mɔkɔm ti nan len Uwumbɔr aah ban ke ti len pu na; ba pu? u nan lik taah bi pu na, le ki di waabɔnyaan ngbaan ɲa tiɲaal ni, ke ti tuk binib. Nima pu le ti ban ke ti piir Uwumbɔr aasui, naa ye

binib aasui. Uma Uwumbɔr le lik timi aasui ni aah bi pu na. ⁵Ni nyi ke taa nan gbaa nimi mmɔmɔm aabɔr. Uwumbɔr nyi ke taa nan ye inimandam bi ɲmanni, ke binib taa bee ke ti ye na. ⁶Taa nan ban ke ni nyuɲ timi, kaa nan ban ke binib biken nyuɲ timi. ⁷Taah ye Kristo aakpambalb na, ti ba ga li ban ke ni nyuɲ timi. Le taa nan ban kina. Ti nan bi suuna ni chee ke upii aah bi pu waabim chee ki lik bi na la. ⁸Ti gee nimi la. Nima pu na, ti nan kpa mpopiin ti tuk nimi Uwumbɔr aabɔnyaan. Naa ye tibɔnyaan baanja le ti nan tii nimi, ti nan di tibaa mu tii nimi; ba pu? ti gee nimi pam. ⁹Nnaabitiib, ni teer taah nan tun lituln linimaln pu na. Ti tuk nimi Uwumbɔr aabɔnyaan, ki tun lituln nwiin pu ni kinyeek mɔk, ke ti ji. Ba pu? taa nan ban ni ji ti pu falaa.

¹⁰Nimi bi gaa Yesu ki kii na, ti ɲa nimi mbamɔm la, ki nan bi chain, kaa nan kpa taani ubaa joo cha ni wɔb. Ni ni Uwumbɔr nyi ke ni ye mbamɔm la. ¹¹Ni nyi ke uja aah ɲani waabim pu na, ti nan ɲani nimi ubaabaa kina la; ¹²ti sur nimi, ki nan sɔɲni nisui, ki ganɲi nimi ke ni li dii Uwumbɔr waah ban pu na. Uma le yin nimi ke ni koo waanaan ni ki nan ji waamɔm.

¹³Ti dooni Uwumbɔr ni pu n-yoonn mɔkɔm la; ba pu? taah nan tuk nimi Uwumbɔr aabɔr na, ni nan gaa tibɔr ngbaan, ki bee ke naa ye binib aabɔr, ni ye Uwumbɔr aabɔr la. Mbamɔm, ni ye Uwumbɔr aabɔr la, ki kpelni nimi bi gaa u ki kii na aabimbin. ¹⁴Nnaabitiib, ni ɲakni Uwumbɔr aanib bi bi Judea aatim ni ki kuuni Yesu Kristo aayimbil pu na; kinye pu? nido yaab aah ɲa nimi falaa pu na, Juu yaab ɲa bi mu falaa kina la. ¹⁵Bima Juu yaab nan ku Uwumbɔr aabɔnabitiib ni Tidindaan Yesu mu, ki jenn nyan timi mu. Baa piir Uwumbɔr aasui. Bi ye binib mɔkɔm aadim la, ¹⁶ki kiir timi, kaa ban ke ti tuk binib bi kaa ye Juu yaab na tibɔnyaan tee, aan bi ɲmar. Juu yaab ngbaan aah ɲani kina na, bi too kpaɛ baatunwanbir pu n-yoonn mɔkɔm la. Uwumbɔr aanjuul pii bi kookoo.

Pɔɔl aah neen ke u ki gir mann bi pu na

¹⁷Nnaabitiib, taah kaa kan nimi ni yunn siib na, naa mɔk timi. Taa nan bi ni chee, timi aalandak ma nan bi ni ni; tinimbil nan man ni pu, le ti nan kɔkɔn tibaa ke ti ki kan nimi. ¹⁸Ti nan ban ti gir dan ni chee. Min Pɔɔl, n-yoonn mɔkɔm m ban ke m gir dan ni chee. Le kinimɔkɔn kiir timi ke ti taa dan. ¹⁹Tidindaan Yesu yaa nan gir ni kan, bilabi pu ti ga li kpa limakl, ni mpopiin, ni

kipupuk unimbiin ni? ²⁰ Naa ye nimi pu uu? Mbamɔn, ti kpa kipupuk ni mpopiin ni pu.

3 Taah kaa bi ni chee na, taa ki ηmaa mɔr, nima le ti len ke ni ηan ti cha Timoti dan ni chee. Timi baan-ja le gur Atens aatiη ni. ² Tina aabo Timoti ye Uwumbɔr aatutunn u tuk binib Kristo aabɔnyaan na la. Ti cha u dan ni chee ke u pɔɔk nitaakpab Uwumbɔr aasan ni, ³ ubaa taa gir puwɔb falaa ngbaan pu. Nimi nibaa nyi ke falaa ngbaan ye Uwumbɔr aah siin timi pu na la. ⁴ Taah nan bi ni chee na ti nan tuk nimi ke ti ga ji falaa, le ni bee ke ni sil ηa kina. ⁵ Le maa ki ηmaa mɔr. Nima le cha m tun ni Timoti ni chee, ke u nan lik ke ni beenin dii Yesu mbamɔm aan naa dii. Ni muk mi la, m dak ke nibaakan kinimbɔr η η nimi, ki ηa timi aatuln ɔli.

⁶ Le Timoti ki nyan ni ni chee; dandana u ki fuu ni ti chee, ki tuk timi tibɔnyaan ke ni beenin tii Yesu naadii mbamɔm, ki gee tɔb. U tuk timi ke ti bi nisui ni n-yoonn mɔm, le ni ban ke ni ki kan timi, ke ti mu aah ban ke ti kan nimi pu na. ⁷ Tinaabitiib, ti bi limukl ni ki ji falaa la; le ti ηun naah tii Yesu naadii pu na, nima le tisui sɔr. ⁸ Ni yaa dii Tidindaan aasan ni, kaa di cha kan, nima le ti fuu. ⁹ Nima pu na, taa ki nyi taah ga ki pak Uwumbɔr ni pu pu na; ba pu? ti kpa mpopiin sakpen ki mɔm ni pu, Uwumbɔr aanimbiin ni. ¹⁰ Ti mee u linimaln nwiin pu ni kinyeek mɔk ke u cha ti ki kan nimi ki tuk nimi naah kaa kee bee waabɔr pu na.

¹¹ M mee Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu ke bi tii timi nsan aan ti dan ni chee. ¹² Tidindaan cha ni li moo gee tɔb ni binib mɔm, ke taah gee nimi pu na. ¹³ U tii nimi mɔm ke ni li bi chain ki taa li kpa taani ubaa Tite Uwumbɔr aanimbiin ni, bundaln Tidindaan Yesu ni waanib mɔm ga gir ni na.

Mbimbin mu piir Uwumbɔr aasui na

4 Tinaabitiib, ti nan mɔk nimi naah ga ηa pu ki piir Uwumbɔr aasui na. Le ni ηani kina. Ti gaηni nimi, ki sur nimi Tidindaan Yesu aayimbil pu ke ni li moo ηani kina. ² Ni bee taah nan sur nimi pu Tidindaan Yesu aayimbil pu na. ³ Uwumbɔr aageehn le ye ke ni li bi chain, ki taa gɔr kidagook. ⁴ Ni ηan ke ni mɔm bee naah ga ηa pu ki li joo tiwon mbamɔm aan ti li bi chain, ki tun lituln li ηan na. ⁵ Ubaa taa cha bipiib aakpeek li bi u ni, ke binib bi kaa nyi Uwumbɔr na aah bi pu na. ⁶ Uja ubaa taa li ban una aabo aapuu ki tun titunwanbir timina. Ti nan tuk nimi ki sur nimi mbamɔm ke Tidindaan dar binib aatafal titunwanbir ngbaan mɔm pu. ⁷ Uwumbɔr yin timi ke ti li bi chain. Waa yin timi ke ti li gɔr kidagook. ⁸ Unii umɔk yii mɔm ngbaan na, naa ye binib aamɔm le u yii, u yii Uwumbɔr u tii nimi Waafuur Nyaan na aamɔm la.

⁹ Uwumbɔr mɔk nimi naah ga li gee tɔb pu na. Nima pu na, naa ki ban ke m ηmee kigbaη ki tuk nimi naah ga li gee ninaabitiib pu na. ¹⁰ Ni ye mbamɔm la, ni gee tinaabitiib bimɔk bi Masedonia aatim mɔm ni na. Ti gaηni nimi, ni li moo gee bi. ¹¹ Cha ninimbil li man ke

ni li bi suuna, ki li tun nimi aatuln, ki di nimi aanaal tun lituln, ke taah nan tuk nimi pu na. ¹² Ni yaa ηani kina kan, naan lann nibaa; binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na mu ga pak nimi.

Tidindaan aah ga nan gir ni pu na

¹³ Tinaabitiib, ti ban ke ni bee binib bi kpo na aabɔr, aan ki taa li kpa mpombiin, ke binib bi kaa kpa limakl na aah kpa mpombiin pu na. ¹⁴ Ti pak ke Yesu nan kpo, ki ki fikr nkun ni. Nima pu le ti pak ke Uwumbɔr ga fikr Yesu aanib bi kpo na mu, ki cha bi li dii u bundaln u ga gir ni na.

¹⁵ Taah ban ti tuk nimi tibɔr ti na, ti ye Tidindaan aabɔr la. Tidindaan aanib bi ga li bi dulnyaa wee ni bundaln u ga gir ni na aan puen binib bi kpo na ki buen paacham. ¹⁶ Ba pu? Tidindaan ubaa ga nyan ni paacham ki sunn ni. U yaa sunn ni kan, le ti ga ηun nneel sakpiin, ni Uwumbɔr aatuuntiib aaninkpel aaneel, ni Uwumbɔr aakakaan aawiil. ¹⁷ Njan, Yesu aanib bi kpo na le ga fikr nkun ni, le Uwumbɔr nin kpaan yoor bi ni waanib bi mu ga li bi n-yoonn ngbaan na, le bi ti tooh Tidindaan ntaalangbam ni, paacham. Kina le ti ga li bi Tidindaan chee n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ¹⁸ Nima pu na, ni li tuk tɔb kina, aan ki sɔr tɔb aasui.

Gor ki li kii Tidindaan aagirndaal

5 Nnaabitiib, naa ki ban ke m ηmee ki tuk nimi bundaln tiwan nimina mɔm ga ηa na. ² Ba pu? nimi nibaa nyi mbamɔm ke Tidindaan aawiindaal ga fuu ni ke unaayuk aah fuu ni kinyeek pu na la. ³ Buyoonn binib ga len ke bi bi bibaa pu, nibaa aan ηa bi nibaa na, libuul ngbaan ni le tibɔbir ga lir bi pu. Ni ga li bi ke imalween aah chuu upii pu na la. Baan ηmaa nyan ti. ⁴ Nnaabitiib, nima aa bi mbɔm mɔm ni. Nima pu na, ni taa cha Tidindaan aawiindaal ηa nimi lijinjiir ke unaayuk aah fuu ni pu na. ⁵ Ba pu? ni mɔm ye nwi-ihn ni aabim la. Ni ye nwiin pu aabim la. Taa ye kinyeek yaab, kaa ye mbɔm ni yaab. ⁶ Nima pu na, ti taa li geeni, ke biken aah geeni pu na. Cha ti li kii, ki chuu tibaa man. ⁷ Binib bi dɔ geen na, kinyeek le bi dɔ geen. Binib bi nyu ndaan gbii na, kinyeek le bi gbii. ⁸ Tima ye nwiin pu aabim la, nima pu na, cha ti chuu tibaa man. Cha ti tii Yesu naadii, ki li gee tɔb. Ti yaa ηani kina kan, nima le ga biin ti pu, ke tikur ti bii kibir pu na. Le ti yaa kpa limakl ke ti ga sil ηmar kan, ni ga li bi ke tikur aayikpupuk ki bii tiyil na. ⁹ Uwumbɔr aah lee timi na, waa lee timi ke u gee liηuul ti pu, u lee timi ke ti ηmar Tidindaan Yesu Kristo pu la. ¹⁰ Uma le nan kpo ti pu. Nima pu na, ti yaa bi, bee ti yaa kpo bundaln u ga gir ni na kan, ti ga buen ti li bi u chee. ¹¹ Nima pu na, ni li pɔm tɔb ataakpab, ki li ter tɔb, ni li moo dii Uwumbɔr aasan mbamɔm, ke naah ηani pu dandana wee na.

Kookoo aasurm ni idoon

¹² Tinaabitiib, ti gan nimi, ke ni li pak nimi aaninkpiib bi tun Tidindaan aatuln nikaasisik ni, ki sur nimi waasan ni na. ¹³ Ni li pak bi mbamam, ki li gee bi baat-uln pu. Ni mam li kpaan kimbaan man.

¹⁴ Tinaabitiib, ti gan nimi, ke ni sur binib bi kaa ban bi tun lituln na, ki li kani binib bi aataakpab na aataakpab, ki ter binib bi kaa kani na, ki li kpa liman binib mam pu. ¹⁵ Ni taa cha unii ubaa teen uken waah na bakaa u na pu. Kani nibaa man ki li nani kb, ni binib mam tibulchinn, n-yoonn mam.

¹⁶ Ni li kpa mpopiin n-yoonn mam, ¹⁷ ki li mee Uwumbor n-yoonn mam, ¹⁸ ki li dooni u tiwan mam pu. Uwumbor aagehn le ye ke ni li nani kina; ba pu? ni ye Yesu Kristo aanib la.

¹⁹ Ni taa yii Uwumbor Aafuur Nyaan aah ban pu na. ²⁰ Unii yaa len Uwumbor Aafuur Nyaan aah tii u iliin i na kan, ni taa lik iliin ngbaan fam. ²¹ Ni li lik tibor mam aah bi pu na, ke ti gan aan taa gan, ki li joo ti gan na mbamam. ²² Ni yii man isan i kaa gan na mam aabon.

²³ Uwumbor u tii timi nsuudoon na, na nimi aabimbin mam chain, ki li joo nimi aawiin, ni nisui, ni nimi aawon mbamam, ni taa li kpa taani ubaa bundaln Tidindaan Yesu Kristo ga gir ni na. ²⁴ Uwumbor u yin nimi na ye mbamandaan la, ki ga na nimina mam.

²⁵ Tinaabitiib, ni mee Uwumbor tii timi.

²⁶ Ni doon tinaabitiib mam mbamam.

²⁷ M gan nimi Tidindaan aayimbil pu ke ni cha bi karn kigan kee tii tinaabitiib mam.

²⁸ Tidindaan Yesu Kristo na tinyoor na ni pu. [Amii.]

2 TESALONIKA YAAB

1 Min פֿאַר, ni Silfanus, ni Timoti le ηmee kigbanj kee ti tii Yesu aanib bi bi Tesalonika aatiη ni ki ye Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo aanib na. ²Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo ηa tinyoor ηa ni pu ki tii nimi nsuudoon.

Uwumbɔr aah ga daa binib aatafal pu na

³Tinaabitiib, ni ηan ke ti li dooni Uwumbɔr ni pu n-yoonn mɔmɔk; ba pu? ni moo gaal Yesu ki kii mbamɔm ki moo gee tɔb la. ⁴Nima pu le ti puk kipupuk ni pu Uwumbɔr aanib chee, ki tuk bi naah gaa Yesu ki kii ki kpa limɔr, falaa ni limukl mɔmɔk ponn ni pu na.

⁵Binib aah ηani nimi falaa pu na, nima le mɔk ke Uwumbɔr yaa daa bitafal kan, ni ηan. Naah ji falaa pu na, Uwumbɔr aanaan pu le ni ji. Nima le Uwumbɔr ga len ke ni ηeer ke ni koo waanaan ngbaan ni. ⁶Ni ye mbamɔn, Uwumbɔr len ke ni ηan ke binib bi ηani nimi falaa na, u mu ηa bi falaa, ⁷ki tii timi ni nimi bi ji falaa na lifuur. Ti ga kan lifuur ngbaan bundaln Tidindaan Yesu ga nyan ni paacham ki mɔk waah bi pu na. U ni waatuuntiib ga nyan ni paacham ni mpɔkɔn, ⁸ki li joo ni mmiigaal u nan daa binib aatafal. Binib bi yii Uwumbɔr na, ni binib bi kaa kii Tidindaan Yesu aabɔnyaan tee na, u ga daa bima le aatafal. ⁹Tidindaan ga nyan bi unimbiin ni, waapɔkɔn ni waawiihn sakpiin chee. U ga daa bitafal, ki cha bi ji falaa n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ¹⁰Bi ga kan ntafadaan ngbaan bundaln Tidindaan ga gir ni na. Liyaadaal ngbaan le waanib bi mɔmɔk gaa u ki kii na ga nyuη u, ki pak u. Ni mu ga li bi waanib ngbaan ponn ni; ba pu? taah tuk nimi Yesu aabɔr na, ni gaa ti ki kii la.

¹¹Nima pu le ti mee timi Aawumbɔr tii nimi n-yoonn mɔmɔk ke u len ke ni ye binib bi ηeer waayim na, ki ter nimi ke ni li ban ni ηa tiwan ni ηan na, ki tii nimi mpɔkɔn ke ni li ηani kina, ki tun lituln li ga mɔk ke ni gaa Yesu ki kii mbamɔm na. ¹²Ni yaa ηani kina kan, nima le ga nyuη Tidindaan Yesu Kristo, le u mu ga nyuη nimi, u ni Uwumbɔr aabulchinn pu.

Mbiindaan na

2 Tinaabitiib, ti ban ke ti len ni chee ki joo cha bundaln Tidindaan Yesu Kristo ga gir ni ki nan kuun timi u chee na aabɔr la. ²Bi yaa len ke Tidindaan aawiindaal fuu ni kan, ti ganj nimi ke ni taa cha nipobil yuk, ki taa cha ni li muk nimi. Nibaakan, bi ga bui ke Uwum-

bɔr Aafuur Nyaan mɔk bi kina la, nibaakan, bi ga bui ke ti ηmee kigbanj ki len kina la. ³Ni taa cha ubaa ηmann nimi kina; buyoonn binib pam ga yii Uwumbɔr na le ga puen fuu ni, le Tidindaan aawiindaal nin fuu ni. Uja u yii Uwumbɔr aakaal mɔmɔk na, u mu ga puen nya mpaan pu. Uwumbɔr siin u ntafadaan la. ⁴U ga yii Uwumbɔr, ni ηiwaa, ni tiwan nimɔk binib dii ni na. U ga nyuη ubaa ki jer ni mɔmɔk, ki ga kal Uwumbɔr Aadichal ni, ki len ke uma le ye Uwumbɔr.

⁵Naa teer aa? Maah nan laa bi ni chee na, m nan tuk nimi tibɔr tee. ⁶Le ni nyi tiwan ni kiir titunwanbirdaan ngbaan dandana wee na. Waayoonn yaa nan fuu ni kan, u ga nya mpaan pu. ⁷Titunwanbir ti bɔk na, binib ηani ti dandana wee la. Le unii u kiir titunwanbir ngbaan dandana wee na ga kiir ti, ki nan saa buyoonn Uwumbɔr ga nyan u nima na. ⁸N-yoonn ngbaan le titunwanbirdaan ngbaan ga kpiir. N-yoonn ngbaan le Tidindaan Yesu ga gir ni, ni mpɔkɔn, ki pii libuln lii u pu, ki ku u, ki ηa waapɔkɔn mɔmɔk yoli. ⁹Titunwanbirdaan ngbaan yaa nan fuu ni kan, u ga li kpa kinimbɔn aapɔkɔn, ki tun kaatuln, ki li kpa mpɔkɔn ki ηmann ke u tun lijinjiir aatun la, ¹⁰ki li kpa nlan mu kaa ηan na ke u ηmann binib bi Uwumbɔr ga daa bitafal na. Bi yii Uwumbɔr aabɔr ti ga cha bi ηmar na, kaa gee ti. Nima le Uwumbɔr ga daa bitafal. ¹¹Baah yii Uwumbɔr aabɔr na, nima le u cha nnyamɔn aapak bi bisui ni, bi li pak nnyamɔn. ¹²Nima pu na Uwumbɔr ga len ke binib bi gee titunwanbir kaa pak mbamɔn na aabɔr bii a.

Uwumbɔr aah lee nimi pu na

¹³Tɔ, tinaabitiib bi Tidindaan gee bi na, ni ηan ke ti li dooni Uwumbɔr ni pu n-yoonn mɔmɔk; ba pu? tiwan mɔmɔk aah nan piin buyoonn na, u nan lee nimi ke ni ηmar. Waafuur Nyaan ηa nimi binib bi bi chain ki pak mbamɔn, aan ki ηmar na. ¹⁴Taah tuk nimi Uwumbɔr aabɔnyaan ti na pu, le u yin nimi ke ni ηmar ki ji Tidindaan Yesu Kristo aamɔkɔn. ¹⁵Nnaabitiib, nima pu na, ni li dii u mbamɔm, ki taa di cha. Taah tuk nimi Uwumbɔr aabɔr ti, timɔb ni, ni kigbanj ni pu na, ni li joo tibɔr ngbaan mbamɔm.

¹⁶Tɔ, Tite Uwumbɔr gee timi sakpen. Waabulchinn pu, le u tii timi lipobisoon li kaan doo na, ni limakl nyaan. ¹⁷Uma ni Tidindaan Yesu Kristo ubaa pɔkɔn nitaakpab, ki tii nimi mpɔkɔn ke ni tun litunyaan mɔmɔk, ki len iliinyaan mɔmɔk.

Mee Uwumbor tii timi man

3 Tinaabitiib, tibor ti gur na le ye ke ni li mee Uwumbor ki tii timi, ke u cha waabor moon njepel morka mala, ki kan mpakm ke naah pak ti pu na, ²ki li mee u ke u nyan timi titunwanbirdam bi kaa nan na aarjal ni; ba pu? naa ye binib morka le gaa Yesu ki kii.

³Tidindaan le nani waah len pu na, ki ga tii nimi morka, ki biin ni pu, kinimbora ki kaa nan na taa na nimi nibaa. ⁴Tidindaan pu le ti bee ke ni nani taah tuk nimi pu na, ki ga li beenin nani kina.

⁵Tidindaan ter nimi ke ni bee nisui ni Uwumbor aah gee nimi pu na, ki li kpa limor Kristo aah tii nimi pu na.

Ni nan ke unii morka li tun

⁶Tinaabitiib, ti tuk nimi Tidindaan Yesu Kristo aayim-bil pu la, ninaabitiib bimorka kaa ban ke bi tun lituln, kaa dii taah tuk nimi pu na, ni nya bi chee. ⁷Ni bee ke ni nan ni li dii ke taah dii pu na. Taah nan bi ni chee buyoonn na, taa nan san ligbanyakl. ⁸Ti nan pa taah jin tijikaar ti na morka pu la, ki tun lituln linimaln nwiin pu ni kinyeek morka; ba pu? taa nan ban ni ji ti pu falaa.

⁹Naa ye ke taa nan kpa nsan ti ji ni jaal ni la. Ti nan ban ti morka nimi limorka, ni li dii ke taah dii pu na. ¹⁰Taah nan bi ni chee buyoonn na, ti nan tuk nimi ke unii umorka kaa ban u tun lituln na kan, u taa ji.

¹¹Ti nun ke ni ponn ni bibaa san ligbanyakl, kaa tun lituln libaa, ki chuun koo biken aabor ni. ¹²Binib bi bi kina na, ti tuk bi, ki sur bi Tidindaan Yesu Kristo aayim-bil pu, ke bi li bi suuna, ki tun lituln ki kan ki ji.

¹³Tinaabitiib, nima kan, ni yaa tun litunyaan kan, ni taa cha nitaakpab li yal li ponn ni.

¹⁴Unii ubaa yaa kaa dii taah tuk nimi kigbarj kee ponn ni pu na kan, ni daan udaan ngbaan, ki taa kpaan u chee. Nima le ga cha inimorka chuu u. ¹⁵Ni taa nani u ke nimi aadin na, ni li sur u ke nina aabo na.

Kookoo aabor

¹⁶Tidindaan u tii timi nsuudoon na tii nimi nsuudoon n-yoonn morka, tiwan morka ponn ni. Tidindaan li bi ni morka chee.

¹⁷Min Pock le di njaal njmee idoon imina. Nimina ye kidaan la, le ki morka maagbann morka ponn ni. Kina le m njmee.

¹⁸Tidindaan Yesu Kristo na tinyoor na ni morka pu.

1 TIMOTI

1 Min פֿאַר יעזעס קריסט אאקפאמבאל לא; בא פּו? **1** **Uwumbor** u gaal timi lir na, ni Tidindaan Yesu Kristo u tii timi limakl na, bima le len ke m li ye waakpambal. **2** M ηmee kigbar kee m tii si Timoti, u ye maabo bamann Uwumbor aasan ni na la. Tite Uwumbor ni Tidindaan Yesu Kristo ηa tinyoor ηa aa pu, ki san si kinimbaak, ki tii si nsuudoon.

Tinyamōbor aasurm

3 Maah nan cha Masedonia aatij ni na, m nan bui si ke aa li beenin bi Efesus aatij ni; ba pu? binib bibaa bi nima ki mak binib mmakm mu kaa ye Yesu aamakm na. Aa sur bi ke bi taa ki mak kina, **4** ki taa ki joo ηyim-bil ηi bi Uwumbor Aagbar ni na tiini itiin baah nan ηani pu na. Nimina le cha binib baa mbaan. Naa ter bi ke bi gaa Yesu ki kii aan ki dii waasan mbamakm. **5** M tuk si ke aa sur bi kina; ba pu? m ban ke Yesu aanib aasui li bi chain, ki ban ke bi bee bisui ni ke titunwanbir aa bi bi chee, ki gaa Yesu ki kii mbamakm, ki li gee tōb. **6** Binib bibaa bi, kaa ki dii kina. Bi yenn la, ki gbaa tōb chee tibor ti ye fam na. **7** Bi ban bi li ye bimamakb bi mak binib Uwumbor aakaal na, ki mu aa bee baah len pu na aatataa, ki len tibor ke binib bi nyi taatataa na, ki mu aa nyi.

8 Tō, ti nyi ke unii yaa joo Uwumbor aakaal, uma Uwumbor aah ban pu na kan, nkaal ngbaan ηan la. **9** Ti yaa nyi ke nkaal aa bi bininyaam pu kan, nkaal ngbaan ηan la. Mu bi tiniwanbir le pu, ni binib bi kaa gee bi ηun tibor na, ni binib bi kaa dii Uwumbor aasan na, ni titunwanbirdam, ni binib bi yii Uwumbor kaa pak u na, ni binib bi ku bitetiib ni binatiib na, ni binib bi ku biken na, **10** ni binib bi gor kidagook na, ni bijab bi yii bipiib ki ban bijab na, ni binib bi chur biken tinaagbiir na, ni binib bi chuun makni inyamōn na, ni binib bi puur Uwumbor yōl yōl na, ni binib bi ηani tiwan ni kaa dii mmakm mu ηan na. Nkaal ngbaan bi titunwanbir timina makm pu la. **11** Uwumbor aabōnyaan len kina la, ki tuk timi Uwumbor u ti pak u na aah ηan sakpen pu na. Uma le di tibōnyaan tee ηa ηgaal ni, ke m di tuk binib.

Uwumbor aah san פֿאַר kinimbaak pu na

12 M dooni Tidindaan Yesu Kristo u tii mi mpōk ke m tun lituln ngbaan na la. U len ke m ye mbamōndaan, ki lee mi ke m tun waatuln. **13** N-yoonn mu jer na, m nan len tibōr u pu, ki seei u, ki ηa waanib falaa. Maah kaa nan gaa u ki kii n-yoonn ngbaan na, le maa nan nyi ke

m ηani ni kaa ηan na. Maah kaa nan nyi na, le Uwumbor san mi kinimbaak, **14** le Tidindaan Yesu Kristo mu gee mi sakpen, ki cha m gaa u ki kii, ki kpaan u ni, ki gee u ni waanib makm. **15** Yesu Kristo nan dan dilynay wee ni ke u nan nyan titunwanbirdam baatunwanbir ni la. Tibor timina gbii la. Ni ηan ke binib makm gaa ti ki kii. Min le ye titunwanbirdaan ki jer binib makm. **16** Le Uwumbor san mi kinimbaak. Yesu Kristo ηa suklaa, min u ye titunwanbirdaan ki jer binib makm na pu sakpen la. Waah ηa mi suklaa pu na, nima le mak binib bi ga gaa u ki kii ki kan limōfal li kaa kpa ndoon na, waah kpa suklaa pu na. **17** Cha ti pak Uwumbor, ki nyuη u. Uma le ye Uwumbor baan; tinimbil aa waa u; u ye Uborkpaan u ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, kaan kpo. Amii.

18 Maabo Timoti, Uwumbor Aafuur Nyaan nan cha m len tibor aa pu, nima le cha m tuk si saah ga tun Uwumbor aatuln pu na. Cha Nfuur Nyaan aabor ngbaan tii si mpōk ke aa yii kinimbōr, **19** ki tii Yesu naadii mbamakm, ki taa di cha, ki li ηani tiwan ni aa bee ke ni tok na. Binib bibaa bi, ki nyi ni ηan na, ki mu aa ηani kina. Nima le baa ki dii Yesu aasan. **20** Bi ponn ni binib bilee ye Haimeneus ni Aleksanda. Le m di bi ηa kinimbōr aagaal ni ke ki daa bitafal, aan bi bee ke naa ηan bi ki sii Uwumbor.

Naah ga li dooni Uwumbor pu na

2 Tō, tibor ti ye tibōkpaan na le ye ke m ban ke ni li mee Uwumbor ki tii binib makm, ki li gāni u ke u san bi kinimbaak, ki li dooni u bi pu. **2** Ni li mee Uwumbor kina ki tii bibōrb, ni kitij aayidam makm, aan ti li bi tibaa pu, ki li kpa nsuudoon, ki li dii Uwumbor aasan, ki li ηani tiwan makm mbamakm.

3 Ni yaa mee Uwumbor kina kan, ni ηan, ki piir Uwumbor u gaal timi lir na aasui. **4** U ban ke binib makm ηmar, aan ki bee waabor ti ye mbamakm na. **5** Ba pu? Uwumbor ye Uwumbor baan la. Uchandatuln ubaa baanja le bi Uwumbor ni binib aakaasisik ni. Uma le ye Yesu Kristo u nan kpaln unibōn, **6** ki sil binib makm aasisiyan ki kpo, ke u gaa bi lii na. Naah nan ηeer buyoonn na le Uwumbor mak timi tibōnyaan ngbaan. **7** Nima pu le Uwumbor lee mi ke m li ye Yesu aakpambal, ke m tuk binib bi kaa ye Juu yaab na Yesu aabor ngbaan, ke bi gaa u ki kii, ki bee waabor ti ye mbamakm na. Maa mak nnyamōn, maah len pu na gbii la.

⁸ M ban ke bijab bi bi njepel mɔmɔk na mee Uwumbɔr, ki yoor iŋaal paacham. Bi li ye binib bi bi chain na, ki taa li kpa liŋuul, ki taa li kpa kinikpakpak.

⁹ M ban ke bipiib li pee tiwanpeenkaan ni ŋeer bipiib bi dii Uwumbɔr na, ki li bi suuna, ki taa li kpa kalm-baani, ki taa fiini tiyikipir sakpen siini, ki taa tuun ŋitafajɔn ŋi kpa kidaak na, ki taa gbin nleen mu kpa kidaak na, ki taa li peeni tiwanpeenkaan ni kpa kidaak na. ¹⁰ Bi li tun litunyaan. Nima le ŋan tii bipiib bi len ke bi dii Uwumbɔr aasan na. ¹¹ Bi li ŋmin ki li bae Uwumbɔr aabɔr ki li ŋun tibɔr. ¹² Maa kii ke bipiib tuk bijab Uwumbɔr aabɔr, kaa kii ke bi li ye bijab aayidam. Bi li ŋmin. ¹³ Ba pu? Uwumbɔr nan puen naan tiyaaja Adam, le ki nin naan upuu Iif. ¹⁴ Kinimbɔŋ aa nan ŋmann Adam, ki nan ŋmann upii ngbaan la, le u tun titunwanbir. ¹⁵ Tɔ, bipiib mu yaa gaa Yesu ki kii, ki gee binib, ki bi chain, ki bi suuna kan, bi ga ŋmar imalween ni.

Bisalolm aabɔr

3 Tibɔr tee gbii la, ke unii yaa ban u li ye Yesu aanib aaninkpel kan, ni ŋan; ba pu? li ye lituln li ŋan na la. ² Ni ŋan ke Yesu aanib aaninkpel taa li kpa taani ubaa. Ni ŋan u li joo upiibaab, ki li chur ubaa tiwan mɔmɔk ni, ki li kpa laasaab, ki li bi mbamɔm, ki li chan-ni bicham tichann, ki li ye unii u ga ŋmaa tuk binib Uwumbɔr aabɔr mbamɔm na. ³ U taa li ye udagbiir, ki taa gbaa binib [ki taa li kpa iniman]. U li bi suuna ki taa li kpa kinikpakpak. Unimbil taa li man ŋimombil pu. ⁴ Ni ŋan ke u li joo waachiln ni aanib mbamɔm, ki li joo waabim mbamɔm, aan bi li pak u ki kii waamɔb. ⁵ Ba pu? unii yaa kaa ŋmaa joo waachiln ni aanib mbamɔm kan, u ga ŋa kinye ki li joo Yesu aanib? ⁶ U taa li ye unii u kaa yunn Uwumbɔr aasan ni na. U yaa ye unii u kaa yunn Uwumbɔr aasan ni na kan, nibaakan, u ga li kpa kigaak, ki kan ntafadaan ke kinimbɔŋ na. ⁷ Ni ŋan ke Yesu aanib aaninkpel li ye unii u kpa kipak binib bi kaa dii Yesu aasan na chee, aan binib taa galn u ki cha u lir kinimbɔŋ aagaawɔb ni.

Biteterb aabɔr

⁸ Tɔ, ki joo cha Yesu aanib aateterb wɔb na, ni ŋan ke bi mu li kpa laasaab. Bi taa len fam fam. Bi li ŋani baah len pu na. Bi taa li ye bidagbiib. Binimbil taa li man ŋimombil pu. ⁹ Ni ŋan ke bi li joo tibɔrkaan ti kpiir, ki ye Yesu aabɔr na, ki li nyi mbimbin mu ŋan na, ki li ŋani kina. ¹⁰ Binib yaa ban bi li ye biteterb kan, cha Yesu aanib aaninkpiib puen lik baabimbin aah bi pu na waahr, bi yaa kaa kpa taani kan, cha bi li tun biteterb aatuln. ¹¹ Ni ŋan ke bipuutiib mu li kpa laasaab, ki li chur bibaa, ki li ŋani tiwan mɔmɔk mbamɔm, ki taa li ye binibiinib. ¹² Ni ŋan ke Yesu aanib aateterb li joo upii ubaaba, ki li joo baabim ni baachiln ni aanib mbamɔm. ¹³ Binib bi tun biteterb aatuln ngbaan

mbamɔm na ga kan liyimbil, ki li kpa lipobil sakpen ki tuk binib baah ga gaa Yesu Kristo ki kii pu na.

Tibɔrkaan kpaan

¹⁴ Tɔ, m kpa limakl ke naan yunn, m ga dan aa chee. Le maah ŋmee kigbaŋ kee tii ni si na, ¹⁵ m yaa yunn kan, aa ga bee mbimbin mu ŋan tii Uwumbɔr Aadichal ni aanib, bi ye Uwumbɔr u ye limɔfadaan na aanib na. Waabɔr ti ye mbamɔn na bi biŋaal ni la, le bi joo ti. ¹⁶ Uwumbɔr aah kpiir waasan aabɔr ti tuk timi na, ti ye tibɔrkaan la:

U nan yoor unibɔn aawon, ki nyan ubaa mpaan pu.

Uwumbɔr Aafuur Nyaan le mɔk ke u ŋan.

Uwumbɔr aatuuntiib waa u.

Binib moon waabɔr ki tuk ŋitimbol aanib,

le binib gaa u ki kii dulnyaa wee mɔmɔk ni.

Uwumbɔr nan yoor u ki di buen paacham, ki nyuŋ u.

Bimɔmɔkb bi ye binyamɔndam na

4 Tɔ, Uwumbɔr Aafuur Nyaan len mpaan pu, ke n-yoonn mu choo na binib bibaa ga yii Yesu aabɔr, ki kii inyamɔn, ki dii bipɔnib bi ŋmanni bi na. ² Bipɔnib ngbaan ga cha binib bibaa ŋmann ke bi mɔk binib Uwumbɔr aasan. Bi ye binyamɔndam la. Baalandak aa ki muk bi baatunwanbir pu. ³ Bi ga len ke bijab taa din bipiib, bipiib mu taa mɔn bijab. Bi ga li kɔ tijikaar tibaa. Uwumbɔr le naan tijikaar ngbaan. U ban ke binib bi gaa u ki kii ki nyi mbamɔn na le ji ti, ki doon u ti pu. ⁴ Tiwan nimɔk Uwumbɔr naan ni na, ni ŋan la. Ti taa li kɔ tijikaar tibaa. Ti li ji ti, ki li dooni u ti pu. ⁵ Ba pu? taah ji tijikaar ti ki dooni Uwumbɔr ti pu na, nibaa aa bi ti ni; ba pu? Uwumbɔr len ke ti ŋan.

Yesu Kristo aatutunn bamɔnn

⁶ Aa yaa teer Yesu aanib tibɔr timina kan, aa ye Yesu Kristo aatutunn bamɔnn la. Saah bae Yesu aabɔr ki dii nsanya pu na, nima le cha saabimbin bi mbamɔm. ⁷ Aa taa gar binyamɔndam ngbaan aatiin; ba pu? itiin ngbaan aa kpa tinyoor ki tii si, kaa mɔk si Uwumbɔr aasan. Chuu aaba ki bae Uwumbɔr aabɔr. ⁸ Unii yaa san ke uwon yabr kan, ni kpa tinyoor siib la. Unii yaa chuu ubaa ki bae Uwumbɔr aasan kan, nima le ye tinyoor sakpen ki tii u. Ba pu? Uwumbɔr puu tipuur ke nima le ga tii binib limɔfanyaan dandana wee, ni n-yoonn mu choo na. ⁹ Tibɔr tee gbii la. Ni ŋan ke binib mɔmɔk gaa ti. ¹⁰ Nima le ti tun Uwumbɔr aatuln lini-maln; ba pu? ti gaa Uwumbɔr u ye limɔfadaan ki gaal binib mɔmɔk lir na ki kii la. Uma le gaal binib bimɔk gaa u ki kii na lir.

¹¹ Mɔk binib tibɔr tee, ki tuk bi ke bi li ŋani kina. ¹² Taa cha bi lik si fam ke aa ye unachipɔn la. Li len iliinyaan, ki li bi mbamɔm, ki li gee binib, ki li tun Uwumbɔr aatuln mbamɔm, ki li bi chain, aan ki li ye limɔkl ki mɔk binib bi gaa Yesu ki kii na baah ga li dii mbamɔm pu na. ¹³ Li karni Uwumbɔr aabɔr tii binib, ki mɔk bi

taatataa, ki tuk bi baah ga li nani pu na. Li nani kina linimaln, ki nan saa buyoonn m ga fuu ni na. ¹⁴ Taa suln Uwumbor Aafuur Nyaan aapiin i bi aa ni na, i Uwumbor nan tii si buyoonn waabonabtiib nan len, aan Yesu aanib aaninkpiib di binjal paan aa pu na. ¹⁵ Maah tuk si pu na, li nani kina mbamom ki cha aan-imbil li man ni pu, aan binib momok bee saah dii Yesu aasan mbamom pu na. ¹⁶ Li nyi saabimbin aah bi pu na, ki li nyi saah mok binib Yesu aabor pu na. Li beenin nani maah tuk si pu na. Aa yaa beenin nani kina kan, sin aabaa ga nmar, le binib bi mu nun Yesu aabor aa chee na mu ga nmar.

Usaloln aah ga li joo Yesu aanib pu na

5 To, taa kae uja u por na. Li sur u ke aate na. Li nani bijab bi kaa por na ke aanaabitiib na. ² Li nani bipiib bi por na ke aana na. Li nani bipiib bi kaa por na ke aaninkpatiib na, ki li bi chain bi chee.

³ Li ter bikpopiib bi sil ye bikpopiib na. ⁴ Ukpooii mu yaa kpa mbim, bee u ti ki kpa yaabitiib le kan, ni njan ke bi bae Uwumbor aah ban ke bi ter baachiln ni aanib pu na, ki teen binatiib, ni biyaatiib, baah nan kpiin bi pu na; ba pu? nima le piir Uwumbor aasui. ⁵ Ukpooii u sil ye ukpooii ki gur ubaa na kpa limakl Uwumbor pu la. Le u ga li mee Uwumbor ki garhi u nwiin pu ni kinyeek. ⁶ Ukpooii u kaa bi mbamom na ma kan, u lann limofal Uwumbor chee ki laa chuun fu. ⁷ Tuk Yesu aanib ke bi li nani maah len pu na, aan bikpopiib bi bi bikaa-sisik ni na taa li kpa ngalm. ⁸ Unii u kaa ter udo yaab, kaa ter uma ubaa aachiln ni aanib ki jer biken na, u yii Yesu aasan le na, ki ye kiniwanbiik ki jer binib bi kaa gaa Yesu ki kii na.

⁹ Ukpooii yaa kaa fuu njibin imonko itaa kan, aa taa nmee waayimbil bikpopiib aagbarj ponn ni. Uchal yaa nan ye ujabaan kan, ¹⁰ binib yaa len ke upii ngbaan tun litunyaan: u yaa nan kpiini mbim mbamom, ki yaa nan nani bicham tichann, ki yaa sunn ubaa taab ki tun lituln tii Yesu aanib, ki yaa nan ter binib bi bi limukl ni na, aan unimbil yaa man litunyaan momok pu kan, aa nmee waayimbil bikpopiib aagbarj ponn ni.

¹¹ Taa nmee bikpopiib bi kaa por na aayimbil; ba pu? bijab aakpeek yaa chuu bi kan, bi ga di Kristo aatuln lii, ki ban ke bi mon tichal, ¹² kaan gbiin baah puu tipuur ti na. Nima le bi ga li kpa ngalm. ¹³ Ki ki kpee na, bi ga li san ligbanyakl, ki ga li chaa njidichal njidichal ni. Naa ye ke bi ga li san ligbanyakl baanja la, bi ga li ye bibotukb la, ki ga li koo binib aabor ni, ki ga len naah kaa ba njan bi len pu na. ¹⁴ M ban ke bikpopiib bi kaa por na mon tichal, ki maa mbim, ki li lik baachiln ni aabor, ki taa tii timi aadim nsan ke bi galn timi. ¹⁵ Ba pu? bikpopiib bibaa yenn, ki dii kinimborj aasan. ¹⁶ To, bikpopiib yaa bi upii u gaa Yesu ki kii na do kan, ni njan ke u li ter bi, aan ki taa muk Yesu aanib ke bi ter bikpopiib ngbaan. Nima le bi ga nmaa ter bikpopiib bi kaa kpa do yaab na.

¹⁷ To, ni njan ke Yesu aanib pa baaninkpiib bi joo bi mbamom na lipal li wiir na. Yesu aanib aaninkpiib bi tun lituln linimaln, ki mooni tibonyaan tee, ki mok binib taatataa na, ni njan ke bima le aapar li wiir jer biken yaan. ¹⁸ Ba pu? Uwumbor Aagbarj len ke, "Aa yaa joo unaja poi idi kan, aa taa buu umokb," [†] ki ki len ke, "Ututunn aapar njeer u la." ^{††} ¹⁹ To, bi yaa galn Yesu aanib aaninkpel kan, taa gar baah len pu na, see biseeraadam bilee bee bitaa len kina. ²⁰ Kae binib bi tun titunwanbir na Yesu aanib momok aanimbil ni, aan bi gur na san ijawaan.

²¹ M sur si Uwumbor ni Tidindaan Yesu Kristo ni waatuuntiib bi u nyan bi na aanimbiin ni la, aa li nani maah len pu na, ki li joo Yesu aanib mbamom, ki taa li kpa imaagann. ²² Unii yaa kaa yunn Uwumbor aasan ni kan, taa nyan u ke u tun Uwumbor aatuln. Taa cha biken aatunwanbir li ye saataani. Cha saabimbin li bi chain.

²³ Saah kaa kpa laafee kpala kpala na, taa ki nyu nnyun baanja, aa nyu njubil aadaan siib, aan ni ter aaponn ni.

²⁴ Binib bibaa aatunwanbir bi mpaan pu, ki tii bi ntafadaan mala. Bibaa mu aatunwanbir aa kpiir mala.

²⁵ Kina le litunyaan mu bi lipaal. Li yaa bok kan, laan li bok n-yoonn momok.

6 To, Yesu aanib ponn ni bi ye binaagbiib na, bi momok li pak bidindatiib mbamom, aan binib taa bii Uwumbor aayimbil, ni waabor. ² Binaagbiib bi kpa dindatiib bi gaa Yesu ki kii na taa lik bidindatiib fam, ke bi ye binaabitiib. Bi li moo tun lituln tii bidindatiib ngbaan ki jer baah ba ga tun pu na; ba pu? dindatiib bi kan tinyoor baatuln ponn ni na ye binib bi gaa Yesu ki kii na la, le bi gee bi.

Yesu Kristo aanib aasurm

Tuk bi ki sur bi ke bi li nani kina. ³ Tidindaan Yesu Kristo aabor le ye tibonyaan, ki mok timi taah ga dii Uwumbor aasan mbamom pu na. Unii ubaa yaa mok bi mmokm yayan kaa kii tibor ngbaan kan, ⁴ u ye kalm-baanidaan la, kaa nyi nibaa. U gee ke u kpak kinikpak-pak ibkliin aatataa pu. Nima le cha lipiipoln, ni tibor, ni njisiibil bi, ki cha binib dak ilandak i kaa njan na tok pu. ⁵ Le binib bi dak ilandakbir na kpak tok kinikpakpak. Baa ki nyi mbamom. Bi dak ke Uwumbor aasan ye li-wankpal aasan la. [Nya binib ngbaan chee.]

⁶ To, unii aanimbil yaa gbiin waah kpa ni na pu ki yaa dii Uwumbor aasan kan, nima le ye tinyoor sakpen ki tii u. ⁷ Taah nan dan dulnyaa wee ni buyoonn na, taa nan joo ni nibaa. Taah ga ki nya dulnyaa wee ni buyoonn na, taan ki nmaa joo nibaa ki di nya. ⁸ Nima pu na, taah kpa tijikaar ni tiwanpeenkaan ni na, cha tinimbil gbiin ni. ⁹ Binib bi aanimbil man liwankpal pu na ga kan ntok, ki lir. Binimbil ga li man kijork aawan sakpenn le pu. Ni ye fam la, ki ga bii bi. Tiwan ngbaan

† : Lik Ikaal 25.4. †† : Lik Matiu 10.10; Luk 10.7.

aaboln le cha binib bee fam ki kan ntafadaan mu kaa kpa ndoon na. ¹⁰ Binib yaa gee njimombil sakpen kan, nima le cha bi tun titunwanbir mɔk aabɔŋ. Binib bibaa aanimbil aah man njimombil pu pu na le cha bi yenn, kaa ki dii Yesu aasan, ki kan mpombiin ki ti chaar jer.

Nsurm ki tii Timoti

¹¹ Saah ye Uwumbɔr aanii na, yii titunwanbir timina mɔkɔk, ki li dii mbimbinyaan, ki li bi Uwumbɔr aah ban pu na, ki li tun waatuln mbamɔm, ki li kpa ngeehm, ni suklaa, ki li bi suuna. ¹² Saah tii Yesu naadii pu na, ni ŋan ke aa kɔkɔn aabaa ki yii lituln limɔk kaa ŋan na, ki li ŋub limɔfal li kaa kpa ndoon na mbamɔm. Uwumbɔr yin si ke aa nan kan limɔfal ngbaan, buyoonn aa nan tii seeraa nyaan binib pam aanimbil ni, ki tuk bi saah gaa Uwumbɔr ki kii pu na. ¹³ Yesu Kristo nan tii seeraa nyaan Pontius Pailat aanimbiin ni. Le m sur si, uma Yesu ni Uwumbɔr u tii tiwan mɔkɔk limɔfal na aanimbiin ni ¹⁴ ke aa tun Uwumbɔr aah tii si lituln li na mbamɔm, ki li bi chain, ki taa li kpa taani ubaa, ki nan saa Tidindaan Yesu Kristo aah ga gir ni buyoonn na. ¹⁵ Ni yaa nan ŋeer kan, Uwumbɔr ga cha u gir ni. Uwumbɔr u ti pak u na, uma baanja le ye tiwan mɔkɔk

Aayidaan. U ye bibɔrb mɔkɔk Aabɔr, ki ye dindatiib mɔkɔk Aadindaan. ¹⁶ Uma baanja le ye limɔfal li kaa kpa ndoon na Aadindaan. U bi nwiihn ni la. Ubaa aan ŋmaa duun mu ni. Ubaa aanimbil aa kee kan u. Ubaa mu aan ŋmaa kan u. Cha binib mɔkɔk nyuŋ u, ki kii waamɔb n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

¹⁷ Aa sur binib bi kpa liwankpal dulnyaa wee ni na ke bi taa li kpa kalmbaani, ki taa li kpa limakl liwankpal ngbaan pu. Ba pu? li ye libuln la. Bi li kpa limakl Uwumbɔr pu. U tii timi sakpen, le taa ti ki nyi ni mɔkɔk; u ban ke ti gaa, ki li kpa mpopiin. ¹⁸ Tuk bi-wankpadam ngbaan ke bi li ter biken, ki li tun litun-yaan sakpen, ki li kpa tibulchinn, ki li ban ke bi yakr baawankpal tii biken. ¹⁹ Bi yaa ŋa kina kan, bi ga di li-wankpal bil paacham. Ni ga li ye nterm nyaan le ki tii bi n-yoonn mu choo na, le bi ga kan limɔfal li ye libamɔln na.

²⁰ Timoti, li joo tibɔr ti Uwumbɔr di ŋa aarjaal ni na. Binib bibaa len tibɔr ɔkɔ ɔkɔ, ki yii Uwumbɔr aabɔr, ki dak ke bi nyi la, kaa nyi. Yii baah len pu na. ²¹ Ba pu? binib bibaa bi, ki len ke bi nyi nnyim, ki mu yenn, kaa ki dii Yesu aasan.

Tɔ, Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa ni pu.

2 TIMOTI

1 Min כַּכְל ye Yesu Kristo aakpambal Uwumbɔr aageehn pu, ke m ti tuk binib ke Uwumbɔr puu tipuur ke binib bi kpaan Yesu Kristo ni na ga kan limɔfal.

² M ηmee kigbarj kee m tii maabo Timoti u m gee u na la. Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo ηa tinyoor ηa aa pu, ki san si kinimbaak, ki tii si nsuudoon.

Idoon ni ntaakpab כַּכְנ aabɔr

³ M yaa mee Uwumbɔr u m tun lituln tii u mbamɔm ke n-yaajatiib aah nan ηani pu na kan, m teer aabɔr n-yoonn כַּכְמֶכְמֶכְמֶ maameel ni, kinyeek ni nwiin pu, ki dooni u aa pu la. ⁴ M teer maah buen cha si aan aa wii pu na. Le nnimbil man ke m ki kan si, aan ki li kpa mpopiin. ⁵ M teer saah gaa Yesu ki kii mbamɔm pu na. Aayaa Lois ni aana Yunis le nan puen gaa u ki kii. Le m bee ke aa mu sil gaa u ki kii. ⁶ Le Uwumbɔr nan tii si Waafuur Nyaan aapiin buyoonn m nan di ηηaal paan aa pu na; le m ban m teer si ke aa fikr ipiin ngbaan. ⁷ Nfuur Nyaan mu Uwumbɔr tii timi na aan ηa timi bi-jawaandam. Mu tii timi mpכַּכְנ, ki cha ti gee binib, ki chur tibaa.

⁸ Nima pu na, tuk binib Tidindaan aabɔr, ki taa san inimכַּכְנ. Maah bi kiyondiik ni Tidindaan pu na, taa cha inimכַּכְנ li joo si kina pu. Aa mu li ji falaa Yesu aabɔnyaan tee pu, Uwumbɔr aah tii si mpכַּכְנ pu na. ⁹ U gaa timi lii, ki yin timi ke ti li bi chain. Naa ye timi aatunyaan pu le u yin timi. Waah kpa tibulchinn pu na, nima le u yin timi waageehn pu. Waah kaa nan kee naan dulnyaa buyoonn na, le u nan ηa timi tibulchinn ngbaan Yesu Kristo pu. ¹⁰ Dandana wee, ti kan waah ηa timi tibulchinn pu na; ba pu? Yesu Kristo, u gaal timi lir na, dan dulnyaa wee ni ki nan kuln nkun, ki tii timi limɔfal li kaa kpa ndoon na. Waabɔnyaan tee le kpiir ki-na.

¹¹ Uwumbɔr nan nyan mi ke m li ye Yesu aakpambal, ke m li chuun mooni binib waabɔnyaan tee, ki tuk bi taatataa. ¹² Nima pu le m ji falaa kiyondiik ni. Ni mu aa kpa mi inimכַּכְנ. Ba pu? m nyi Yesu u m gaa u ki kii na. Maah di mbaa tii u na, m sil nyi ke u ga ηmaa li joo mi, ki nan saa waagirndaal. ¹³ Aa nan gaa Yesu Kristo ki kii le ki gee u; nima pu na, aa li joo maah tuk si tibɔnyaan ti na mbamɔm. ¹⁴ Uwumbɔr di tibɔnyaan tee ηa aarjaal ni la; aa li joo ti mbamɔm, Uwumbɔr Aafuur Nyaan mu bi ti ni na aapכַּכְנ pu.

¹⁵ Aa nyi ke Asia aatiη aanib ponn ni pam nan san cha mi. Bi ponn ni binib bilee le ye Fijelus ni Hemo-jenes. ¹⁶ Onesiforus כַּכְנֶי ntaakpab kpala kpala. Maah nan bi kiyondiik ni na, inimכַּכְנ aa nan joo u kina pu. Cha Uwumbɔr san u ni waachiln ni aanib kinimbaak. ¹⁷ Waah fuu ni Rom aatiη ni na, u nan chuun ban mi linimaln le ki ti kan mi. ¹⁸ Aa sil nyi waah nan ter mi pu Efesus aatiη ni na. Tidindaan san u kinimbaak uma Tidindaan aagirndaal.

Yesu Kristo aajabamכַּכְנ

2 Maabo, כַּכְכְּ aataakpab Yesu Kristo aah ter si pu na. ² Aa nan ηun Uwumbɔr aabɔr m chee kinipaak aanimbil ni. Di tibɔr ngbaan ηa bijab bi bi mbamɔm ki ga ηmaa tuk biken na aarjaal ni.

³ Ji falaa Yesu Kristo pu ke waajanyaan na. ⁴ Uja u to butɔb na aatafal aa bi dulnyaa wee ni aabɔr ni; ba pu? u ban u piir waaninkpel aasui la. ⁵ Unii u san litaasaln na yaa kaa dii litaasaln ngbaan aakaal kan, waan ji litaasaln aanyoor. ⁶ Ukpaal u tun lituln linimaln na, ni ηan ke uma le puen ji kisaak ngbaan aajikaar. ⁷ Aa dakl lik maah len pu na aatataa, le Tidindaan ga ter si aa bee ni כַּכְמֶכְמֶכְמֶ aatataa.

⁸ Teer Yesu Kristo bɔr. U fikr nkun ni, ki ye Ubɔr David aayaabil la. Maah tuk binib tibɔnyaan ti na le na. ⁹ Tibɔnyaan tee pu, le m ji falaa. Le bi buu mi idɔribi kiyondiik ni, ke bakadaan na. Uwumbɔr aabɔr ma aa buu. ¹⁰ Nima pu le m kpa limɔr falaa כַּכְמֶכְמֶכְמֶ ni, binib bi Uwumbɔr nyan bi na pu, aan bi mu kpaan Yesu Kristo ni, ki ηmar, ki li kpa mpopiin mu kaa kpa ndoon na. ¹¹ Tibɔr tee gbii,

“Timi aabimbikpok yaa kpo Yesu chee kan, ti ga li kpa limɔfal u chee.

¹² Ti yaa dii u ki kpa limɔr kan, ti ga ji nnaan u chee.

Ti yaa len ke taa nyi u kan, u mu ga len ke waa nyi timi.

¹³ Ti yaa kaa ye mbamכַּכְנֶדֶם kan, uma beenin ye mbamכַּכְנֶדֶם la, waan ηmaa yii uma ubaa aabimb.”

Ututunn bamכַּכְנ

¹⁴ Aa li teer binib tibɔr timina, ki sur bi Tidindaan aanimbii ni ke bi taa li kpak kinikpakpak ibכַּכְלֶיn aatataa pu; ba pu? naa kpa tinyoor, kaa ter binib ke bi dii mbamכַּכְנ. ¹⁵ Cha aanimbil li man ke aa piir Uwumbɔr

aasui, ki li ye waatutunn bamɔnn u kaan ji inimɔnn waatuln pu na, ki li tuk binib Uwumbɔr aabɔr ti ye mbamɔn na, ki mɔk bi taatataa mbamɔm. ¹⁶ Yii tibɔr ti ye fam na; ba pu? binib bi len kina na ga moo tun titunwanbir. ¹⁷ Baabɔr aa njan, ki ga pɔr ke mbuun aah pɔr pu na la. Bi ponn ni binib bilee le ye Haimeneus ni Filetus. ¹⁸ Bi yenn kaa ki dii mbamɔn aasan. Bi len ke ti fikr nkun ni a. Baah len kina na, nima le binib bibaa aa ki tii Yesu naadii mbamɔm. ¹⁹ Tɔ, Uwumbɔr aanib ye waadinyikl li pɔk, ki kpa kidaan, ki si na la. Kidaan ngbaan le ye ke, "Uwumbɔr nyi binib bi ye waanib na," † ki ye ke, "Binib bi pur Uwumbɔr aayimbil na mɔmɔk di cha titunwanbir."

²⁰ Tɔ, njsambil aabɔn bi lidichasakpeln ni. Nibaa ye salmaa, njibaa ye tikur, njibaa mu ye busub yaan, njibaa mu ye tiyagr. Bi joo njibaa tun litukpaan, ki joo njibaa tun lituwaatiir. ²¹ Unii yaa di cha titunwanbir mɔmɔk kan, Tidindaan ga cha u tun litukpaan, ba pu? u ga li bi chain ki njeer lituln ngbaan, ki gor ke u tun litunyaan mɔmɔk tii Tidindaan. ²² Chuu aabaa ki taa dii tiwan ni kaa njan na aakpeek ke binachipɔm aah dii pu na. Tun lituln li njan na, ki tii Tidindaan naadii mbamɔm, ki li kpa ngeehm, ni nsuudoon. Kpaan binib bi mu bi kina ki joo bisui mɔmɔk mee Tidindaan na chee. ²³ Yii mbaan mu ye kijɔrɔk aabaan, kaa kpa njitaa na. Aa nyi ke nima le cha binib kpak kinikpakpak. ²⁴ Tidindaan aatutunn taa li kpak kinikpakpak. Ni njan ke u li njani binib mɔmɔk tibulchinn, ki tuk bi Yesu aabɔr mbamɔm, ki li kpa limɔr, ²⁵ ki li bi suuna ki sur binib bi kpak u kinikpakpak na. Nibaakan, Uwumbɔr ga cha bi kpeln baabimbin ki bee waabɔr ti ye mbamɔn na, ²⁶ ki ki kpeln binib, ki nyan ni kinimɔnɔn ki nan chuu bi ke bi li njani kaageehn na aanjaal ni.

Kookoo aayoonn aabɔr

3 Tɔ, aa li nyi ke n-yoonn mu choo na ga li ye falaa aayoonn la. ² Ba pu? binib ga li ye bikumɔndam. Binimbil ga li man njimombil pu. Bi ga li kpa kipupuk, ki li kpa kigaak, ki li seei binib. Baan li pak bite ni bina, kaan li nyi idoon, kaan li pak Uwumbɔr, ³ kaan li gee baamaal aanib, kaan di cha pinn binib. Bi ga li ye binibiinib. Baan njmaa chuu bibaa. Bi ga li kpa mbiin, ki ga li nan nsanyaan. ⁴ Bi ga kooch binib. Baan li kpa ilandak. Bi ga yoor bibaa paacham, ki ga li gee dulnyaa wee ni aawanyaan, kaan li gee Uwumbɔr. ⁵ Bi ga li njmanni ke bi dii Uwumbɔr aasan, ki ga lann Uwumbɔr aapɔkɔn. Aa taa dii binib ngbaan. ⁶ Bi ponn ni bibaa looni ki koo njidichal ponn ni, ki njmanni bipiijɔrb bi gbii titunwanbir ki dii bisui aah gee pu na aabɔn na. ⁷ Bipiib ngbaan bae mbaem n-yoonn mɔmɔk, kaa njmaa bee Uwumbɔr aabɔr. ⁸ Janes ni Jamberes aah nan kpak Moses kinikpakpak na, bijab ngbaan mu kpak Uwumbɔr aabɔr kina la. Bi dak ilandak i kaa njan na, kaa tii Yesu naadii. ⁹ Bi mu aan ki li njmanni binib ki yunn; ba

pu? binib mɔmɔk ga bee ke bi ye bijɔrb, ke binib aah nan bee Janes ni Jamberes pu na.

Kookoo aasurm

¹⁰ Sin ma kan, aa dii maah mɔk si pu na, ki dii maabimbin aah bi pu na. Maah ban ke m li njani pu na, aa mu ban kina la. Aa nyi maah tii Yesu naadii pu na, ki nyi maah kpa limɔr, ni ngeehm, ni suklaa pu na. ¹¹ Aa nyi binib aah muk mi pu na, ki nyi maah ji falaa pu na. Aa nyi tibɔr ti lir m pu Antiok aatiɔn ni, ni Ikonium aatiɔn ni, ni Listra aatiɔn ni na. Bi nja mi falaa sakpen la. Le Tidindaan nan nyan mi falaa ngbaan mɔmɔk ni. ¹² Ni ye mbamɔn la, binib bimɔk ye Yesu Kristo yaab ki ban ke bi li bi mbamɔm Uwumbɔr aanimbiin ni na, binib ga nja bi falaa la. ¹³ Le mbiindam ni biɔnmanmannim ga moo tun titunwanbir ki li njmanni binib, le binib mu gir ki li njmanni bi. ¹⁴ Sin ma kan, aa bae Uwumbɔr aabɔr, ki sil bee ke ti gbii la. Aa li beenin dii kina; ba pu? aa bee ke binib bi mɔk si na ye mbamɔndam la. ¹⁵ Aa bae Uwumbɔr Aagbaɔn aaliin tibir ni la. Iliin ngbaan ga njmaa tii si nlan mu ga mɔk si saah ga gaa Yesu Kristo ki kii ki njmar pu na. ¹⁶ Iliin imɔk bi Uwumbɔr Aagbaɔn ni na nyan ni Uwumbɔr chee la. Le i mɔmɔk kpa tinyoor, ki mɔk timi waasan, ki sur timi, ki toor timi aabimbin, ki mɔk timi taah ga li dii mbamɔm pu na. ¹⁷ Unii u tun Uwumbɔr aatuln na yaa kii iliin ngbaan kan, u ga li bi mbamɔm, ki gor ke u tun litunyaan mɔmɔk.

4 Yesu Kristo ga gir ni ki nan ji nnaan, ki ji binifuub ni bitekpiib tibɔr; m sur si uma ni Uwumbɔr aanimbiin ni la, ² li chuun mooni waabɔr. Ni yaa njeer, bee naa kee njeer kan, aa li mooni waabɔr, ki kae binib, ki li kpaa bi, ki li sur bi, ki li kpa limɔr ki tuk bi Uwumbɔr aabɔr, ki taa di cha. ³ Ba pu? n-yoonn choo, le binib aan ki pel mmɔkm mu njan na. Bitafal aan li bi mu ni. Bi ga li ban bimɔmɔkb bi ga tuk bi bisui aah gee tibɔr ti na la. ⁴ Bi ga yii mbamɔn, ki li ban ke bi njun itiin. ⁵ Sin ma kan, chuu aabaa n-yoonn mɔmɔk, ki ji suklaa falaa ponn ni, ki tuk binib tibɔnyaan tee, ki tun lituln li Uwumbɔr di siin si na mɔmɔk.

⁶ Mma kan, m bi ke kitork na la; bi ban ke bi ku mi Yesu aabɔr pu la. Ni gur siib, maan ki li bi dulnyaa wee ni. ⁷ M kɔkɔn mbaa Uwumbɔr aasanyaan ni, ki tun maatuln doo, ki joo Yesu aabɔnyaan mbamɔm, ⁸ le Uwumbɔr len ke maabɔr njan, ki di tinyoor bil kiir mi paacham. Tidindaan u ji binib tibɔr mbamɔm na, le ga ti di tinyoor ngbaan tii mi bundaln u ga gir ni na. Naa ye mi baanja le u ga tii. U ga tii binib bimɔk gee u ki ban ke u ki gir ni na.

Pɔkɔ ubaa aamɔboln

⁹ Tɔ, kɔkɔn aabaa ki dan m chee mala; ¹⁰ ba pu? Kreskens buen Galasia aatiɔn ni, Taitus mu buen Dalmasia aatiɔn ni. Demas gee dulnyaa wee ni aawan, ki di mi lii, ki buen Tesalonika aatiɔn ni. ¹¹ Luk baanja le bi m chee. Li joo ni Mak ki dan. U ga njmaa ter mi, Uwumbɔr

† : Lik Nkahn 16.5.

aatuln ni. ¹² M cha Tikikus buen Efesus aatiŋ ni. ¹³ Aa yaa choo kan, aa li joo ni maabɔkul li m nan di bil Troas aatiŋ ni, Kapus do na, ki li joo ni maagbann, ki taa suln tigbann waatiir ngbaan bɔr.

¹⁴ Uchaa u bi yin u ke Aleksanda na nan ŋa mi bakaa sakpen. Tidindaan ga teen u waah tun bakaa pu na.

¹⁵ U kpak taah mooni tibɔnyaan ti na kinikpakpak ki ti chaar jer, nima pu na, aa mu li nyi u.

¹⁶ Maah nan puen ban m len tibɔr bibɔjirb aanimbiin ni ki nyan maabamɔn na, ubaa aa nan sil mpuwɔb, bi mɔmɔk nan san cha mi la. Uwumbɔr taa chuu bi taani ni pu. ¹⁷ Tidindaan le nan sil mpuwɔb, ki tii mi mpɔkɔ m len waabɔr mɔmɔk, aan bi mɔmɔk ŋun. Waa cha ubɔjir len ke bi ku mi. ¹⁸ Tidindaan ga nyan mi binib aah ban bi ŋa mi bakaa u na mɔmɔk ponn ni. U ga biin m pu ki

li joo ni mi waanaan ni paacham. Uma le yeh nnyuŋ n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Kookoo aadoon

¹⁹ Aa doon Prisila, ni Akuila, ni Onesiforus aachiln ni aanib tii mi. ²⁰ Erastus beenin bi Korint aatiŋ ni.

Trofimus bun la, nima le m cha u bee Miletus aatiŋ ni.

²¹ אבאבא aabaa ki dan m chee aan kakab yoonn nin fuu ni.

Yubulus, ni Pudens, ni Linus, ni Klodia ni tinaabitiib mɔmɔk dooni si.

²² Tidindaan li bi saawiin chee.

Uwumbɔr ŋa tinyoor ŋa ni pu.

TAITUS

1 Min ԲձԼ, m ye Uwumbor aatutunn, ki ye Yesu Kristo aakpambal, ke m ter Uwumbor aah nyan binib bi na ke bi gaa u ki kii, ki bee waabor ti gbii na. Waabor ngbaan ter bi, ke bi li bi waah ban pu na. ² Waabor pu le bi kpa limakl ke bi ga li kpa limofal li kaa kpa ndoon na. Uwumbor u kaa mohn inyamohn na, uma le nan puu tipuur n-yaayoonn na, ke u ga tii timi limofal ngbaan. ³ Naah nan neer na, le uma Uwumbor u gaa timi lii na kpiir limofal ngbaan aabor, ki tuk mi ke m li chuun mooni ti. ⁴ M bi nmee kigbarj kee m tii si Taitus u ye maabo bamohn Yesu Kristo aasan ni na. Tite Uwumbor ni Yesu Kristo u gaal timi lir na ja tinyoor ja aa pu, [ki san si kinimbaak,] ki tii si nsuudoon.

Taitus aah tun lituln li Krete aatiñ ni na

⁵ Ծ, m cha aa bee Krete aatiñ ni ke aa tun lituln li kaa kee tun na, ki lee binib bi ga li ye Yesu aanib aaninkpiib ntim mohn ponn ni na. ⁶ Aa lee bijab bi kaa kpa taani ubaa, ki kpa upii ubaaba, ki kpa mbim bi gaa Yesu ki kii, kaa nani bakaa, kaa ye tafalaanjundam na. ⁷ Uwumbor aanib bi baaninkpel aanjal ni la, nima pu le ni njan ke u taa li kpa taani ubaa, ki taa li tun uma ubaa aageehn, ki taa li ye liquuldaan, ki taa li ye udagbiir, ki taa gbaa binib; unimbil taa li man njimombil pu. ⁸ Ni njan ke u li ye unii u channi bicham tichann na, ki li gee lituln li njan na, ki li kpa laasaab, ni mbimbinyaan, ki li bi chain, ki li chur ubaa, ⁹ ki li joo taah nan tuk u tibohnyaan ti ye Uwumbor aabor bamohn na, aan ki mohn binib mmohn mu njan na, ki kohn bitaakpab, ki len tibor ki nyan binib bi kpa u kinikpakpak na. ¹⁰ Ba pu? binib pam le bi ki ye tafalaanjundam, ki len tibor ալ ալ, ki nmanni binib. Juu yaab ponn ni bibaa le nani kina ki jer biken na. ¹¹ Ni njan ke aa cha bi njmin; ba pu? bi mohn binib mmohn mu kaa ba ye bi mohn bi na, ki cha njidichal njibaa ponn ni aanib mohn yenn. Njimombil pu, le bi nani kina. Naa njan. ¹² Krete aatiñ aanib ponn ni ubaa, u nan ye ulankpal na, nan bui ke, "Krete aatiñ aanib ye binyamondam n-yoonn mohn la. Bi naahn ipeel i kaa njan na la. Bi ye bigbanyakdam, ki ye bipuusakpendam." ¹³ Ulankpal ngbaan aah len pu na ye mbamohn la. Nima pu na, kae bi mbamohn, aan bi li dii Yesu aasan chob, ¹⁴ ki taa gar Juu yaab aatiin, ki taa gar binib bi yii Yesu aabohnyaan na aamohn. ¹⁵ Tiwan mohn bi chain binib bi bi chain na chee la. Binib bi kaa bi chain, kaa gaa Yesu ki kii na, tiwan nibaa aa bi chain ki tii bi. Baalandak mu aa njan. Baa ki nyi lituln li

njan na, ni li kaa njan na. ¹⁶ Bi len ke bi nyi Uwumbor, le baah tun pu na mohn ke baa nyi u. Uwumbor aa gee baah nani pu na. Baa kii waamohn, kaa njmaa tun litun-yaan libaa.

Mmohn bamohn

2 Sin ma kan, mohn binib mmohn mu njan na. ² Tuk bininkpiib ke bi li chur bibaa tiwan mohn ni, ki neer kipak, ki li kpa laasaab, ki li dii Yesu aasan chob, ki li gee binib, ki li kpa limor. ³ Tuk bipininkpiib mu ke bi li san Uwumbor tiwan mohn ni, ki taa li ye binibiinib, ki taa li ye bidagbiib. Ni njan ke bi mohn mmohn mu njan na, ⁴ ki mohn bipininkpisapohn ke bi li gee bichatiib ni baabim, ⁵ ki li kpa laasaab, ki taa gor kidagook, ki li lik lichiln ni aatuln mbamohn, ki li kpa tibulchinn, ki li keei bichatiib aamohn, aan ubaa taa bii Uwumbor aabor.

⁶ Sur binachipohn mu ke bi li chur bibaa. ⁷ Sin aaba mu li nani tiwan mohn chob, aan ki li ye limohn ki tii biken. Tuk binib Uwumbor aabor mbamohn, ki li kpa laasaab. ⁸ Li len iliin i bi chob kaa kpa ngalm na, aan udin ubaa taa njmaa bii timi. Nima kan, inimohn ga chuu u.

⁹ Tuk binaagbiib ke bi li keei bidindatiib aamohn, ki piir bisui tiwan mohn ni, ki taa kpa bi kinikpakpak, ¹⁰ ki taa su baawan, ki li bi mbamohn tiwan mohn ni. Bi yaa bi kina kan, baabimbinyaan ga mohn binib ke Uwumbor u gaal timi lir na aasan le njan.

¹¹ Ba pu? ti kan Uwumbor aah kpa tibulchinn pu na. Waabulchinn pu le binib mohn ga njmaa njmar.

¹² Waabulchinn mohn timi ke ti yii lituln limohn kaa njan na, ki taa ki dii tiwan ni kaa njan na aakpeek, ki li chur tibaa mbamohn, ki li dii mbamohn, ki li bi Uwumbor aah ban pu na dulnyaa wee ni. ¹³ Ti kpa limakl li tii timi mpopiin na. Ti kii bundaln ti ga nan kan li na. Taah kpa limakl li na le ye ke timi Aawumbor sakpiin, Yesu Kristo u gaal timi lir na, ga gir ni ki nan nyan waah nyuun pu na mpaan pu. ¹⁴ U nan kpo ti pu ke u gaa timi lii ki nyan timi titunwanbir mohn ni, aan ti li bi chain, ki li ye waanib, ki li ye binib bi aanimbil man ke bi tun litun-yaan na.

¹⁵ Uwumbor aah tii si tininkpir pu na, tuk binib tibor timina, ki kohn bitaakpab, ki sur bi, ki taa cha ubaa lik si fam.

Yesu Kristo aadidiir aabimbin aah ye pu na

3 Teer bi ke bi li pak kitij aayidam, ni binib bi kpa tininkpir na, ki kii baamɔi, ki gor ke bi tun litunyaan mɔmɔk, ² ki taa bii unii ubaa, ki taa kpak binib kinikpakpak. Bi li kpa kijtiik binib biken chee, ki li bi suuna binib mɔmɔk chee. ³ N-yoonn mbaa timi tibaa nan ye bijorb, kaa kii Yesu aamɔb. Kinimbɔɔ nan ɲmann timi la. Tinimbil nan man tiwan ni kaa ɲan na aabɔɔ pu. Tisui aah gee tiwan ni na le ti nan ban. Ti nan gee baka baka aatuln, ki nan kpa lipiipoln, ki nan ye binib bi ubaa aa gee bi na, ki mu nan nan tɔb. ⁴ Le Uwumbɔɔ u gaal timi lir na mɔk timi waah kpa tibulchinn ki gee timi pu na, ⁵ ki gaa timi lii. Naa ye timi aatunyaan pu le u gaa timi lii, waanimbaasaln pu le u gaa timi lii. Le Waafuur Nyaan gir ma timi, ki tii timi limɔɔɔɔɔɔɔɔ, ki finn tipobil ni. ⁶ Taah kpaan Yesu Kristo u gaal timi lir na ni na, le Uwumbɔɔ ɲa timi tibulchinn ki tii timi Waafuur Nyaan. ⁷ Waabulchinn pu le u len ke timi aabɔɔ ɲan, ki tii timi limakl ke ti ga kan limɔɔɔɔɔɔɔɔ li kaa kpa ndoon na. ⁸ Tibɔɔ ngbaan gbii la.

M ban ke aa li tuk binib tibɔɔ ngbaan n-yoonn mɔmɔk, aan binib bi gaa Uwumbɔɔ ki kii na aatafal li bi litunyaan ponn ni. Nimina le ɲan ki kpa tinyoor ki tii

binib. ⁹ Yii mbaan mu ye kijrk aabaan na, ki taa kpak kinikpakpak niyaajatiib aayimbil pu. Aa taa jaa kijaak, ki taa kpak kinikpakpak Uwumbɔɔ aakaal aatataa pu. Nimina mɔmɔk ye fam la, kaa kpa tinyoor tibaa. ¹⁰ Unii yaa bi ki cha Yesu aanib yakr tɔb chee kan, aa sur u nfum mulee. U yaa kaa di cha kan, yii u. ¹¹ Aa bee ke unii u bi kina na yenn a, ki tun titunwanbir. Uma ubaa aatunwanbir le mɔk ke waabɔɔ bii.

Kookoo aasurm

¹² M yaa cha Atemas, bee Tikikus dan aa chee kan, ɔɔɔɔ aabaa ki dan m chee Nikopolis aatiɔɔ ni; m ɲa nlandak nsui ni ke m ga li bi nima chee kakab yoonn. ¹³ ɔɔɔɔ aabaa ki ter Senas, u ye ubɔɔɔɔɔɔɔɔ na, ni Apolos, ke bi piin baasachuln, ki taa cha bi lann baasachuln aawan nibaa. ¹⁴ Ni ɲan ke Yesu aanib bae ke ni ɲan ke bitafal li bi litunyaan ponn ni, ki li ter binib bi ban nterm na, aan ki taa li bi fam.

¹⁵ Binib bimɔk bi m chee na dooni si. Aa ti doon binib bi gaa Yesu ki kii ki gee timi na.

Uwumbɔɔ ɲa tinyoor ɲa ni mɔmɔk pu. [Amii.]

FILEMONN

1 Min Pɔɔl u bi kiyondiik ni Yesu Kristo pu na, ni tina aabo Timoti le ɲmee kigbanj kee ti tii si Filemonn, u ye timi aatutuŋeer u ti gee u na, ² ni Yesu aanib bi kuuni aado na, ni Afia u ye tininkpan na, ni Akipus u ye timi aatutuŋeer Yesu aasan ni na.

³ Tite Uwumbɔr ni Tidindaan Yesu Kristo ɲa tinyoor ɲa ni pu, ki tii nimi nsuudoon.

Filemonn aageehm ni waagaakii

⁴ N-yoonn mumɔk m mee Maawumbɔr na, m mee u tii si, ki dooni u aa pu; ⁵ ba pu? m ɲun saah tii Tidindaan Yesu naadii, ki gee u ni Uwumbɔr aanib mɔmɔk pu na. ⁶ Saah tii Kristo naadii pu na, le aa nyi tiwanyaan nimɔk ti kpa u pu na, le m mee Uwumbɔr ke nima le ga cha aa yakr tiwanyaan ngbaan tii biken. ⁷ Nna aabo, saah gee binib pu na, nima le tii mi mpopin sakpen, ki sɔɲ nsui; ba pu? saah ɲani pu na, aa pɔɔk Uwumbɔr aanib aataakpab la.

Pɔɔl aah gaŋ Onesimus pu pu na

⁸ Nima pu na, maah ye Kristo aatutunn na, m ba ga li kpa lipobil ki cha aa ɲa tiwan ni ɲan na, ⁹ tɔ, maah gee si na, nima le m gaŋni si kaakaan. Min Pɔɔl u si Yesu Kristo aasisiyyaan, ki bi kiyondiik ni dandana wee u pu na, ¹⁰ m gaŋni si ki tii maabo Onesimus; [†] maah bi kiyondiik ni na le m kpaln ute Uwumbɔr aasan ni. ¹¹ N-yoonn mubaa waa nan kpa tinyoor aa chee; le dandana ma u kpa tinyoor aa chee, ni m mu chee.

[†] : *Onesimus aatataa le ye ke "U kpa tinyoor".*

¹² M ki giini u aa chee. Waah kaa ki bi m chee na, waabɔr bi nsui ni sakpen a. ¹³ M ba gee ke u li bi m chee ki li si saasisiyyaan ki ter mi buyoonn m bi kiyondiik ni tibɔnyaan tee pu na. ¹⁴ Aa mu yaa kaa kii kan, maan ɲa nibaa see aa kii. Maa ban ke m muk si ke aa ter mi. M ban ke aa ter mi saageehn pu la.

¹⁵ Nibaakan, u yakr aa chee ni yunn siib, aan u ki gir ni aa chee ki li bi n-yoonn mɔmɔk mu kaa kpa ndoon na. ¹⁶ Dandana wee, waa ki bi ke unaagbiija na. U jer unaagbiija. U ye tina aabo u ti gee u na la. M yaa gee u kan, aa ga li gee u ki jer kina; ba pu? u ye saanaagbiija, ki mu ye aana aabo Tidindaan pu.

¹⁷ Nima pu na, aa yaa len ke m ye saatutuŋeer Uwumbɔr aatuln ponn ni kan, gaa u ke saah ba ga gaa mi pu na. ¹⁸ U yaa nan koo saataani ni, bee u yaa joo saapɔln kan, cha ni li ye maapɔln. ¹⁹ Min Pɔɔl le di ɲɲaal ki ɲmee kina, m ga pa tii si. Maan len ke saapɔln li bi m chee na le ye saamɔfal. ²⁰ Nna aabo, taah kpaan Tidindaan ni na, piir nsui, ki pɔɔk ntaakpab uma Kristo pu.

²¹ M nyi ke aa ga kii maamɔb. Nima le cha m ɲmee kigbanj kee m tii si. M nyi ke aa ga ɲa maah len pu na ki jer kina. ²² Ni gur na le ye ke m ban ke aa toor nkookoo yaan ki siin mi. Naah bi mee Uwumbɔr ki tii mi na, m kpa limakl ke u ga cha m gir ni ni chee.

Kookoo aadoon

²³ Epafraas u mu bi m chee kiyondiik ni, Yesu Kristo pu na, dooni si. ²⁴ Mak, ni Aristakus, ni Demas, ni Luk, bi ye maatutuŋeerb Uwumbɔr aatuln ponn ni na, bi mu dooni si.

²⁵ Tidindaan Yesu Kristo aañann li bi nisui ni. [Amii.]

HIIBRU YAAB

Yesu aah ye Uwumbor aamoboln pu na

1 N-yaayoonn na Uwumbor nan cha waabonabtiib tuk tiyaajatiib waabor ki di tiwan aabor aabor njan waasan. ² Kookoo aayoonn mue le u cha Ujapokok tuk timi waabor. Uma le u nan cha u naan dulnyaa wee, ki len ke uma le ga li yeh tiwan mokok. ³ U wiin chain ke Uwumbor aah wiin chain pu na, ki ye Uwumbor aanan bamokn, ki di waabor ti kpa mokn na le joo tiwan mokok. U di ubaa toor kitork ki finn timi ki nyan timi aatunwanbir, le ki nin kal Uwumbor u yeh mokn mokn na aanangii wab paacham.

Uwumbor Aajapokok aapokok jer waatuuntiib aapokok

⁴ Uwumbor tii u liyimbil li jer waatuuntiib aayimbil na. Waayimbil aah jer baayimbil pu na, kina le u jer bi.

⁵ Uwumbor nan bui Ujapokok ke,
 "Sin le ye Maabo, din wee le m ma si," †
 ki ki bui ke,
 "Min le ga li ye Ute,
 le u li ye Maabo." ††

Uwumbor aa nan bui waatuun ubaa kina.

⁶ U nan tun ni Ujapokok u kaa kpa neen aato na dulnyaa wee ni, le ki bui waatuuntiib mokok ke bi gbaan unimbiin ni ki doon u.

⁷ Uwumbor len waatuuntiib aabor, ke u cha waatuuntiib tun waatuln la, ke libuln ni mmiigaal aah tun waatuln pu na. ⁸ Le u len Ujapokok aabor ke,

"Uwumbor, saanaan ga li bi
 ki ti saa n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.
 Aa joo saanaan ni aanib mbamok la.

⁹ Aa gee lituln li njan na, le kaa gee titunwanbir. Nima pu le Uwumbor u ye Saawumbor na lee si,
 ki tii si mpopiin ki jer aanen aatotiib mokok." ††

¹⁰ Uwumbor Aagban ki len ke,
 "Naah nan piin na, sin Uwumbor le nan naan kitij,
 ni paacham mu.

¹¹ Kitij ni paacham ga doo,
 le aa ma ga li beenin bi.

Kitij ni paacham ga kpoi ke libokul na.

¹² Aa ga kpab kitij ni paacham ke likekeln na,
 ki kpeln ni nipokn,

le sin ma beenin bi, kaan kpeln;
 saayoonn aan doo." ††

† : Lik Ilahn 2.7. †† : Lik 2 Samuel 7.14; 1 Biborb Aabor 17.13.

‡ : Lik Ilahn 104.4. †† : Lik Ilahn 45.6-7. ††† : Lik Ilahn 102.25-27.

¹³ Uwumbor nan bui Ujapokok ke,

"Kal njangii wab,

ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim mokok na." †††
 To, Uwumbor aa nan bui waatuun ubaa kina.

¹⁴ Kina kan, waatuuntiib ye ba? Bi mokok ye iwiin i tun lituln tii Uwumbor na la. U tun ni bi ke bi nan ter timi waanib bi njmar na.

Njarmarm kpaan

2 Nima pu na, ni njan ke titafal li bi tiboknyaan ti ti njun ti na ponn ni, ti taa di ti lii. ² Tibor ti Uwumbor nan cha waatuuntiib tuk waanib na sil mbamok la. Unii umok nan yii tibor ngbaan ki na taah ko pu na nan kan ntafadaan mu neer u na. ³ Nima pu na, ti yaa yii njarmarm ngbaan aaboln kan, taan nyan ntafadaan ni. Tidindaan ubaa le nan pue tuk binib njarmarm ngbaan aabor. Le binib bi njun na mu tuk timi, ki mokok timi ke ti gbii la. ⁴ Uwumbor mu cha bi tun lijnjiir aatun aabor aabor, waapokok pu, ki tii bi Waafuur Nyaan aapiin waah gee pu na. Nima le mokok ke bi len mbamok.

Yesu u gaal timi lir na

⁵ Ti len dulnyaa u choo na aabor la. Uwumbor aa nan di dulnyaa ngbaan na waatuuntiib aanjaal ni. ⁶ Ni njmee Uwumbor Aagban ni ke,

"Unibok ye ba aan aa teer ubor?
 Unibok ye ba aan aatafal bi u ni?"

⁷ Aa sunn u taab ki cha saatuuntiib jer u, ni yunn siib.
 Aa di kipak ni liyimbil le di tii u,

ki di u na saawanaankaan mokok aayidaan,
⁸ ki cha tiwan mokok kii umok." †††

To, saah cha tiwan mokok kii umok na, tiwan ni kaa kii umok na aa ki gur. Ti mu aa kee kan tiwan mokok kii umok; ⁹ ti kan Yesu la. Uwumbor nan sunn u taab ki cha waatuuntiib jer u, ni yunn siib, aan u ti kpo binib mokok pu, uma Uwumbor aanimbaasaln pu. Dandana wee ti kan ke waah jin nkun aafalaa na, Uwumbor di kipak ni liyimbil le di tii u. ¹⁰ Uwumbor u nan naan tiwan mokok ki joo ni mokok na, ni neer u ke u cha Yesu ji falaa, ki li joo ni Uwumbor aabim bi wiir na waanaan ni. Uma le gaa bi lii. Waah ji falaa pu na, nima le cha u ye timi aanjanjarmadaan bamokn.

††† : Lik Ilahn 110.1. †††† : Lik Ilahn 8.4-6.

11 U ɲani binib chain la. U ni binib bi u ɲani bi chain na, bi mɔmɔ kpaan te ubaa la. Nima le inimɔmɔ aa joo u ke u yin bi unaabitiib. 12 Le u bui Uwumbɔr ke, "M ga tuk nnaabitiib saah tun pu na. M ga pak si baah kuun nin chee na," †
 13 ki ki len ke, "M ga tii Uwumbɔr naadii la," ††
 ki ki len ke, "Lik, m ni mbim bi Uwumbɔr tii mi na sɔ." ‡
 14 Tɔ, timi waabim aah ye binibɔm pu na, nima le uma Yesu mu kpalm unibɔn, ke u nan kpo ki ɲa kinimbɔn ki nan kpa nkun aapɔm na fam, 15 le ki gaa binib bimɔk san nkun ijawaan na lii; baayoonn mɔmɔ nkun aajawaan nan joo bi. 16 Ni ye mbamɔn, naa ye Uwumbɔr aatuuntiib le u ter. Abraham aayaabil le u ter. 17 Ni ɲan ke u li naahn unaabitiib tiwan mɔmɔ ponn ni, aan ki li ye utotoorninkpel u san timi kinimbaak, ki tun Uwumbɔr aatuln mbamɔm, ki di ubaa toor kitork aan Uwumbɔr di cha pinn waanib baatunwanbir na. 18 Uma ubaa le kan ntɔn ki jin falaa, nima le u ga ɲmaa ter binib bi kan ntɔn na.

Yesu jer Moses pel pel

3 Nnaabitiib bi bi chain, aan Uwumbɔr yin bi na, ni li dakl lik Yesu aabɔr. Ti dii u ki len binib aanimbil ni ke ti dii u la. Uwumbɔr nan tun ni u, ke u nan li ye utotoorninkpel. 2 U tun lituln mbamɔm tii Uwumbɔr u tii u lituln ngbaan na. Moses mu nan tun Uwumbɔr aatuln mbamɔm Uwumbɔr aamaal aanib aakaasisik ni. 3 Unii u ye mmaal aayaaja na le kani nnyun ki jer mmaal aanii ubaa. Kina le Uwumbɔr len ke Yesu ɲeer nnyun ki jer Moses. 4 Mmaal mɔmɔ kpa yaaja la. Uwumbɔr le nan naan binib mɔmɔk. 5 Ni ye mbamɔn, Moses nan tun Uwumbɔr aatuln mbamɔm, Uwumbɔr aamaal aanib aakaasisik ni. U nan ye Uwumbɔr aatutunn, ki tuk binib Uwumbɔr aah nan ban ke u tuk bi pu na. 6 Kristo ma kan, u ye Uwumbɔr Aajapɔm, le ki joo Uwumbɔr aamaal mbamɔm. Timi le ye waamaal ni aanib. Ti yaa kpa lipobil ni mpopiin ki ti saa ndoon kan, ki yaa kaa joo beeni kan, ti ye waamaal yaab la.

Uwumbɔr aanib aafuur

7 Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan bui Israel yaab ke, "Ni yaa ɲun Uwumbɔr aaneel din wee kan, 8 ni taa cha nitafal li pɔk ke niyaajatiib aatafal aah nan pɔk pu buyoonn bi nan yii waamɔb nteersakpiin ni na. 9 Bi nan tɔn u ki lik, nteersakpiin ni. Hali bi nan kan waah tun lijnjiir aatun pu na ɲibin imonko ilee, le ki tɔn u nima chee. 10 Nima pu le u nan gee liɲuul bi pu, le ki bui ke baalandak yenni n-yoonn mɔmɔk la, baa bee waasan.

11 Nima pu na, u nan gee liɲuul, ki puu tipuukpaan ke baan koo kitiɲ ki ponn ni u ba ga tii bi lifuur na." ††
 12 Nnaabitiib, ni li nyi man, ni ponn ni ubaa aasui taa li bir aan u li joo beeni ki yii Uwumbɔr u ye limɔfadaan na. 13 Ni li pɔk tɔb aataakpab iwiin mɔmɔk, nsan aah laa bi pu buyoonn na, titunwanbir taa ɲmann unii ubaa aan utafal li pɔk. 14 Ti yaa beenin tii u naadii ke taah nan tii u naadii njan pu na ki ti saa ndoon kan, ti ga ji waamɔm.
 15 Uwumbɔr Aagban len ke, "Ni yaa ɲun Uwumbɔr aaneel din wee kan, ni taa cha nitafal li pɔk ke niyaajatiib aatafal aah nan pɔk pu buyoonn bi nan yii waamɔb nteersakpiin ni na." ††
 16 ɲma ɲun Uwumbɔr aaneel ki yii waamɔb? Naa ye binib bimɔk Moses nan nyan bi Ijpt aatiɲ ni na aa? 17 Uwumbɔr nan gee liɲuul ɲma pu ɲibin imonko ilee? Naa ye binib bi nan tun titunwanbir ki kpo kipɔk ni na aa? 18 U nan puu tipuukpaan ke ɲma aan koo kitiɲ ki ponn ni u ba ga tii bi lifuur na? Naa ye binib bi nan yii waamɔb na aa? 19 Nima le ti bee ke baah kaa nan gaa u ki kii na, nima le baa nan ɲmaa kan lifuur ngbaan u chee.

4 Tɔ, Uwumbɔr aah puu tipuur ke u ga tii timi lifuur na, nsan laa beenin bi ke ti kan li. Nima na, ni li nyi man, ubaa taa lann lifuur ngbaan. 2 Ti mu ɲun tibɔnyaan tee ke binib ngbaan aah nan ɲun ti pu na. Bi nan ɲun ti, kaa gaa ti ki kii, nima le tibɔnyaan ngbaan aa ɲa bi tinyoor. 3 Timi bi gaa Yesu ki kii na le kan lifuur ngbaan. Uwumbɔr nan len ke, "M nan gee liɲuul binib bi kaa gaa mi ki kii na pu, ki puu tipuukpaan ke baan koo kitiɲ ki ponn ni m ba ga tii bi lifuur na." †††
 Waah nan naan dulnyaa wee doo na, waatuln doo le na. 4 Iwiin ilole daal aabɔr bi Uwumbɔr Aagban ni ke, "Uwumbɔr nan fuur winlole daal ki di cha waatuln mɔmɔk." ††† Ni ki ɲmee ke, "Baan koo kitiɲ ki ponn ni m ba ga tii bi lifuur na." 6 Binib bi puen ɲun tibɔnyaan tee na, baa nan gaa ti ki kii, nima le baa kan lifuur ngbaan. Binib biken mu ga kan lifuur ngbaan. 7 Nima pu le Uwumbɔr ki siin nwiin mu bi ga kan lifuur ngbaan na, ki yin nwiin ngbaan ke "Din." Binib ngbaan aa kan lifuur ngbaan; le ɲibin pam jer, le David nan ɲmee Uwumbɔr Aagban ni, naah nan puen ɲmee pu na ke, "Ni yaa ɲun Uwumbɔr aaneel din wee kan, ni taa cha nitafal li pɔk." §
 8 Tɔ, Josua yaa ba nan tii Israel yaab lifuur ngbaan kan, Uwumbɔr aa ba ga ki siin nwiin muken. 9 Naah bi pu na, lifuur beenin bi ki tii Uwumbɔr aanib. 10 Unii u kan lifuur li Uwumbɔr tii u na, u di cha ubaa aatuln ke Uwumbɔr aah nan di cha waatuln pu na la. 11 Nima pu na, cha tinimbil li man ke ti kan lifuur ngbaan, ubaa taa yii Uwumbɔr aamɔb ki lir, ke Israel yaab aah nan lir pu na.

† : Lik Ilahn 22.22. †† : Lik Aisaya 8.17. ‡ : Lik Aisaya 8.18. ††† : Lik Ilahn 95.7-11. †††† : Lik Ilahn 95.7-8. ††††† : Lik Ilahn 95.11. †††††† : Lik Mpiin 2.2. § : Lik Ilahn 95.7-8.

¹²Uwumbor aabor fu, ki kpa mpokk, ki ka jer kijuk ki ka njipepel mokmok njilee na, ki koo unii aasui ni, ni waawiin ni, ki lik usui ni aabokorkaan aah bi pu na, ki mok waalandak aah bi pu na, ki lik usui aah ban pu na, ke ni njan aan naa njan. ¹³Tiwan nibaa aa bi ki bor Uwumbor. Tibor mokmok nyan ki do mpaan pu, ki do tijmeen unimbil ni. Uma le ti ga len timi aabor ki tuk u.

Yesu le ye utotoorninkpekpaan

¹⁴T, ti kpa utotoorninkpekpaan u bi Uwumbor do na. U ye Uwumbor Ajapokk Yesu la. Nima pu na, cha ti li beenin dii u ki taa di waasan lii. ¹⁵Utotoorninkpel ngbaan ga njmaa san timi kinimbaak timi aafalaa ponn ni. U kan ntok aabor aabor ke taah kan ntok mokmok pu na. Uma le aa tun titunwanbir tibaa. ¹⁶Timi aotoorninkpel aah bi kina na, cha ti li kpa lipobil ki dan Uwumbor u kpa tibulchinn na aaborjal chee, aan u san timi kinimbaak, ki ter timi buyoonn ti ban nterm na.

⁵Utotoorninkpel umok bi na, Uwumbor le lee u ki nyan u binib ponn ni siin, ke u ti sil baasisiiaan Uwumbor aanimbiin ni, aan ki tii u ipiin, ki toor kitork tii u binib aatunwanbir pu. ²Utotoorninkpel ubaa mu kpa titunwanbir la. Nima le u ga njmaa san binib bi tun titunwanbir kaa nyi na kinimbaak. ³Uma ubaa aah kpa titunwanbir pu na, ni njan ke u toor kitork uma ubaa aatunwanbir, ni bi mu aatunwanbir pu. ⁴Unii ubaa aan njmaa nyun ubaa ki na ubaa utotoorninkpel, see Uwumbor le lee u, ki na u utotoorninkpel, ke waah nan lee utotoorninkpel Aaronn pu na.

⁵Kina le Kristo aa nyun ubaa ki na ubaa utotoorninkpel. Uwumbor le bui u ke,

“Sin le ye Maabo, din wee le m ma si,” †

⁶le ki ki bui u ke,

“Aa ye utotoor ke Melkisedek aah nan ye pu na, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.” ††

⁷Buyoonn Yesu nan ye unibok na, u nan wii tinyun-yunn mpokk pu, ki gar Uwumbor u ga njmaa nyan u nkun ni na. Waah san Uwumbor na, le u njun waameel.

⁸U ye Uwumbor Ajapokk la, le ki kii waamok, ki jin falaa, le ki bae naah kok pu aan u kii Uwumbor aamok ki jin falaa na. ⁹Nima le cha u ye timi anjmanjmarmaan bamokk, ki gaa binib bimok kii waamok na lii n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ¹⁰Uwumbor len ke u ye utotoorninkpel ke Melkisedek aah nan ye pu na.

Taa yii Uwumbor aasan man

¹¹Ti ga ki njmaa len waabor ti wiir na, le nimi aalan par, nima le taatataa ga li kok ni chee. ¹²Naah dii Uwumbor ni yunn pu na, ni ba ga mok binib biken waasan. Le ni ban ke unii ki mok nimi Uwumbor aamok mu diin na. Ni naahn binib bi ban nnaabiin kaa ban tijikaar bamokk na la. ¹³Unii umok nyu nnaabiin na ye ubopokk la, kaa njmaa len nsanyaan aabor. ¹⁴Tijikaar bamokk le ye binib bi chikr na yaan. Bi

† : Lik Ilahn 2.7. †† : Lik Ilahn 110.4.

bae Uwumbor aabor ki dii taah mok bi pu na. Nima le bi kpa nlan ki nyi nsan mu njan na, ni mu kaa njan na.

⁶Nima na, ti taa li beenin len Kristo aamok mu diin na baanja aabor n-yoonn mokmok. Cha ti bae waamok mu gur na mokmok, aan ki chikr waasan ni. Naa ki ban ke ti li beenin tuk nimi n-yoonn mokmok ke, “Kpeln nimi aabimbin man, ki di cha njitukpok, ki tii Uwumbor naadii man.” ²Naa ki ban ke ti li beenin tuk nimi n-yoonn mokmok baah muini binib nnyun ni pu na, ni baah joo binjaal paani binib pu pu na aabor, ni binib aah ga fikr nkun ni pu na aabor, ni ntafadaan mu kaa kpa ndoon na aabor. Timina mokmok ye njan aabor le waasan ni. ³Uwumbor yaa kii kan, ti ga bae waabor ti gur na, ki di kpee njan aabor ngbaan pu.

⁴T, binib bi Uwumbor woln binimbil na yaa di cha waasan kan, baan ki njmaa kpeln baabimbin ki ki dii u. Bi kan waapiin, ki gaa Waafuur Nyaan, ⁵ki bee waabor aah njan pu na, ki kan dulnyaa u choo na aapokk, le ki di cha waasan. ⁶Baah di cha waasan na, ni mok ke bi ki bi kpa Uwumbor Ajapokk ndokpuinkoo pu, ki jinn u inimokk binib aanimbil ni la, le saan njmaa cha bi ki kpeln baabimbin ki ki dii u.

⁷Kitiy ki gaa utaal aanyun mu lir ni ki pu, ki nani tijikaar ti njan na ki tii binib bi ko ti na, Uwumbor nani tinyoor nani kitiy ngbaan pu. ⁸T, kitiy ki po nani ikokon ni ichakpeejagar baanja na bee yoli la. Naan yunn, le bi ga see ki mmii ki bii ki. Kitiy ngbaan aadoon le na.

⁹Timi aanigeekaab, ti len kina la; ti mu aa dak ke ni bi ke kitiy ki bi ga see ki mmii na. Ti bee ke ni njmar ki ga kan tinyoor. ¹⁰Uwumbor njan la. Waan suln naah tun lituln pu ki ter waanib, ki beenin ter bi na, ki mok u naah gee u pu na bor. ¹¹Ti ban ke ni mokmok kok nibaa ki li kpa limakl ki nan saa ndoon. ¹²Ni taa li san ligbanyakl man. N-yaayoonn na aanib bi nan gaa Uwumbor ki kii ki jin suklaa na, bi bi paacham ki kan waah puu tipuur ti ke u ga tii bi na. Ni mu li dii baah dii pu na.

Uwumbor ga na waah puu tipuur ti na

¹³Uwumbor aah puu tipuur ki tii Abraham na, u nan puu uma ubaa aayimbil pu la. Ubaa aa bi ki jer u, ke u puu waayimbil, nima le cha u puu uma ubaa aayimbil.

¹⁴U nan puu tipuur le ki bui Abraham, “M ga na tinyoor na aa pu pam, ki cha aa kor sakpen.” ¹⁵Abraham nan kpa limok, le ki nan kan Uwumbor aah nan puu tipuur ti na. ¹⁶Binib yaa puu tipuur kan, bi puur unii u jer bi na aayimbil pu la. Binib yaa kpa kinipakpak ki ti puu tipuur kan, ni doo le na. ¹⁷Uwumbor nan ban ke u mok binib bi ga kan waah puu tipuur ti na, ke waan kpeln. Nima le u nan puu uma ubaa aayimbil pu.

¹⁸Waah nan puu tipuur ti na, waan kpeln. Waah puu uma ubaa aayimbil pu na, nima le sil mok ke waan kpeln. Waan njmaa mok nnyamok. Nima le timi bi san

‡ : Lik Mpiin 22.16-17.

cha u chee ke ti nmar na aataakpab ꞑꞑ mbamꞑm, le ti kpa limakl ke ti ga kan waah puu tipuur ti na. ¹⁹ Taah kpa limakl ngbaan na, nima le joo timi aasui ke ti taa di cha waasan. Yesu pu, le ti kpa limakl ngbaan. Limakl ngbaan pu, le Yesu u bi paacham na aalandak bi tisui ni. ²⁰ Yesu le ye utotoorninkpel n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ke Melkisedek aah nan ye pu na, ki loln ti pu nsan ki buen Uwumbɔr do, ke u ti sil timi aasisiyyaan nima chee, Uwumbɔr aanimbiin ni.

Melkisedek u nan ye utotoor na

7 Melkisedek ngbaan nan ye Salem aatiŋ aabɔr, ki nan ye Uwumbɔr u kaa kpa njeen aato na aatotoor la. Abraham aah nan ku bibɔrb bi ye waadim na ki gir ni na, le Melkisedek tooh u nsan pu ki ti ŋa Uwumbɔr aanyoor ŋa u pu. ² Le Abraham nan nyan tiwan nimɔk u nan gaa na nibaabaa kipiik mɔk ponn ni, ki di tii Melkisedek. Melkisedek aatataa le ye ke “ubɔr u kpa mbimbinyaan na.” U nan ye Salem aatiŋ aabɔr la. Salem aatataa le ye ke “nsuudoon.” ³ Baa nmeete ni una ni uyaajatiib aabɔr, kaa nmeete buyoonn bi nan ma u na, ki mu aa nmeete buyoonn u doo waatuln na. Waamɔfal aayoonn mɔmɔk u nan ye Uwumbɔr aatotoor la. Nima le u naahn Uwumbɔr Aajapɔkɔn u ye utotoor n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

⁴ Dakl lik man uja ngbaan aah nan nyuun pu na; tiyaajaninkpel Abraham nan yakr waadim aawan tiwan nfum kipiik, ki nyan nibaa, ki di tii u, ki gur niwae.

⁵ Uwumbɔr aakaal len ke Israel yaab yakr baawan mɔmɔk nfum kipiik, ki nyan nibaa tii Liifai aayaabitiib, bi ye Uwumbɔr aatotoorb na. Bi ni Israel yaab nan ye binibaan la. Bi mɔmɔk nan ye Abraham aayaabitiib la.

⁶ Melkisedek aa nan ye Liifai aayaabil, le Abraham yakr waawan mɔmɔk nfum kipiik, ki nyan nibaa tii u. Le u ŋa tinyoor ŋa Abraham pu. Abraham le Uwumbɔr nan puu tipuur tii u. ⁷ Unii yaa kpa mpɔkɔn ke u ŋa Uwumbɔr aanyoor ŋa uken pu kan, ni mɔk ke u jer u la. Ubaa aan kpak kina. ⁸ Israel yaab yakr baawan mɔmɔk nfum kipiik, ki nyan nibaa ki di tii Uwumbɔr aatotoorb, bi nan ye binib bi ga kpo na. Melkisedek u Abraham nan yakr waawan nfum kipiik ki nyan nibaa tii u na ma kan, baa nmeete waakun aabɔr. Bi nmeete waabimbin aabɔr la.

⁹ Abraham aah nan yakr waawan ki di tii u na, ti ga nmaa len ke uyaabitiib Liifai yaab bi gaal biken chee na, mu nan tii u la. ¹⁰ Buyoonn Melkisedek nan tooh Abraham nsan ni na, Abraham aa nan kee ma uyaabil Liifai. Ti ga nmaa len ke Abraham nan sil uyaabil Liifai aasisiyyaan la.

¹¹ Uwumbɔr tii Israel yaab nkaal mu mɔk bi waatotoorb Liifai yaab aah ga li joo bi pu na. Bitotoorb ngbaan aatuln yaa ba gaa binib lii kan, Uwumbɔr aa ba ga li ban u tun ni Yesu u ye utotoor ke Melkisedek aah nan ye pu na. U ba ga ki tun ni utotoor u bi ke Aaronn aayaabitiib Liifai yaab aah nan bi pu na la. ¹² Waah tun ni utotoor uken aaboln na, see u kpeln nkaal ngbaan

mu. ¹³ Tidindaan u ti len waabɔr na, aa nan ye Liifai aanibol ponn ni aanii. U nan ye linibol liken ponn ni aanii la. Waanibol ponn ni aanii ubaa aa nan kee ye Uwumbɔr aatotoor. ¹⁴ Binib mɔmɔk nyi ke Tidindaan nan ye Juda aanibol ponn ni aanii la. Moses aa nan len ke linibol ngbaan aanib ga li ye bitotoorb.

Utotoor yayan u bi ke Melkisedek na

¹⁵ Nima le mɔk timi chob ke utotoor yayan, u bi ke Melkisedek aah nan bi pu na, fuu ni. ¹⁶ Naa ye binib le nyan u ki ŋa u utotoor baakaal aah dii pu na. Uma le kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na aapɔkɔn. Nima le cha u ye utotoor. ¹⁷ Uwumbɔr nan bui u, “Aa ga li ye utotoor n-yoonn mu kaa kpa ndoon na ke Melkisedek aah nan bi pu na.” ^{††} ¹⁸ Moses aakaal aa nan kpa tinyoor, kaa nan kpa mpɔkɔn, kaa nmaa ŋa bi binib bi ŋan ti doo na. Nima le Uwumbɔr di nkaal ngbaan lii, le ki tii timi limakl li ŋan ki jer nkaal ngbaan na. Limakl ngbaan pu le ti ga nmaa duun Uwumbɔr.

²⁰ Uwumbɔr aah nan puu tipuur ti na mu bi. Uwumbɔr aah nan nyan Israel yaab aatotoorb buyoonn na, waa nan puu tipuur. ²¹ Waah ŋa Yesu utotoor buyoonn na, u nan puu tipuur tii u, le ki bui u ke, “Min Uwumbɔr le puu tipuukpaan, kaan kpeln, ke aa ga li ye utotoor n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.” ^{††}

²² Uwumbɔr aah puu tipuupɔln ti tii Yesu na, nima le mɔk ke tipuupɔln ngbaan le ŋan ki jer tipuukpokl na.

²³ Israel yaab aatotoorb nan ye binib bi ga kpo na, le biken leŋni baaleleŋ. Nima le bi nan wiir. ²⁴ Yesu ma kan, u ye utotoor u ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Ubaa aan ki nab waatuln pu ki toor kitork. ²⁵ U bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, u li mee Uwumbɔr tii binib bi dan Uwumbɔr chee u pu na. Nima le u ga nmaa gaa bi lii n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

²⁶ Yesu le ye utotoorninkpel taah ban pu na. U bi chain, kaa kpa ngalm, kaa kpa titunwanbir tibaa. U ni titunwanbirdam aa kpaani. Uwumbɔr yoor u paacham ki jer bimɔk bi paacham na. ²⁷ Bitotoorninkpiib biken aah bi pu na, waa bi kina. Waa toor kitork uma ubaa aatunwanbir pu, u toor kitork binib aatunwanbir pu la. Waa toor kitork iwiin mɔmɔk. U nan di ubaa toor kitork nfum mubaa, kookoo aatork mu le na. ²⁸ Bi nan leer bitotoorninkpiib Moses aakaal aah dii pu na. Bitotoorninkpiib ngbaan aa nan ŋan ti doo. Nkaal ngbaan apuwɔb le Uwumbɔr puu tipuur, ki ŋa Ujapɔkɔn utotoorninkpel. Uma le ye utotoorninkpel bamɔkɔn, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

Yesu le ye timi aatotoorninkpel

8 Maah len pu na aayil le ye ke ti kpa utotoorninkpel wee aaboln. Uma le ye Yesu Kristo u ka Uwumbɔr u yeh mpɔkɔn mɔmɔk na aabɔrjal aanjängii wɔb paacham na. ² U tun utotoorninkpel aatuln

† : Lik Ilahn 110.4. †† : Lik Ilahn 110.4.

paacham aadiik ki ye kidibamᵋᵋ ki bi chain na ponn ni. Uwumbᵋᵋ le maa ki, naa ye binib.

³ Baah leer bitotoorninkpiib bimᵋᵋ na, bi lee bi ke bi tii Uwumbᵋᵋ ipiin, ki toor kitork tii u. Nima pu na, ni ᵋᵋan ke utotoorninkpel ngbaan mu li kpa tiwan ki tii Uwumbᵋᵋ. ⁴ Bitotoorninkpiib bi dulnyaa wee ni ki toor kitork tii Uwumbᵋᵋ, Juu yaab aakaal aah dii pu na la. Yesu yaa ba laa bi dulnyaa wee ni kan, waa ba ga li ye utotoor. ⁵ Bitotoorninkpiib ngbaan aatuln ye paacham aatuln aanᵋᵋ la. Moses yaan mu nan bi kina la. Waah nan ban ke u ᵋᵋa libool tii Uwumbᵋᵋ na, Uwumbᵋᵋ nan bui u ke u li nyi ki ᵋᵋa tiwan mᵋᵋmᵋᵋ ke waah mᵋᵋ u laanᵋᵋ, lijool paab pu na. ⁶ ᵋᵋ, Uwumbᵋᵋ nan tii Yesu lituln li jer bitotoorninkpiib ngbaan aatuln na. Kina le tipuupᵋᵋᵋn ti Uwumbᵋᵋ puu tii waanib Yesu pu na jer tipuupᵋᵋᵋᵋ na, ki mᵋᵋ ke u ga tii timi tiwan ni ᵋᵋan jer tipuupᵋᵋᵋᵋ ngbaan aawan na.

⁷ Uwumbᵋᵋ aah puu tipuur ti njan na yaa kaa ba lann nibaa kan, waa ba ga li ban ke u ki puu tipuur lelee.

⁸ Uwumbᵋᵋ nan kan ke waanib kpa taani, le ki bui ke, “Lik, n-yoonn choo, le m ga nan puu tipuupᵋᵋᵋn tii Israel yaab ni Juda yaab.

⁹ Tipuur ngbaan aan li bi ke tipuur ti m nan puu tii biyaajatiib,

buyoonn m nan chuu biᵋᵋal ki daar nyan bi, ki cheen bi nyan Ijipt aatiᵋᵋ ni na.

Baa nan joo tipuur ngbaan, nima le maa nan ki gar bi.

Min Uwumbᵋᵋ le len kina.

¹⁰ Maah ga puu tipuur ti tii Israel yaab n-yoonn mu choo na na le ye ke:

M ga di maakaal ᵋᵋa baalandak ni, ki ᵋᵋmee mu bisui ponn ni.

M ga li ye Baawumbᵋᵋ, le bi li ye maanib.

¹¹ Bi ponn ni ubaa aan ki bui uᵋᵋeen aatᵋᵋ ke, ‘Bee Uwumbᵋᵋ.’

Ubaa mu aan ki bui una aabo ke, ‘Bee Uwumbᵋᵋ.’ Ba pu? bi mᵋᵋmᵋᵋ ga bee mi,

biwaatiib ki ti saa bikpaam mᵋᵋmᵋᵋ ga bee mi.

¹² M ga di cha pinn baatunwanbir, kaan ki teer baataani.” ^{††}

¹³ ᵋᵋ, Uwumbᵋᵋ aah len ke u ga puu tipuupᵋᵋᵋn na, u ᵋᵋan njan yaan tipuupᵋᵋᵋᵋ la. Tiwan yaa ye tiwankpok kan, naan yunn, naan ki li bi.

Tipuupᵋᵋᵋᵋ ni tipuupᵋᵋᵋᵋn na

⁹ Uwumbᵋᵋ aah nan puu njan aapuur tii bi na, u nan mᵋᵋ bi baah ga doon u pu na. Bi nan kpa libool li bi ga li dooni u li ponn ni, aan binib gaa li na.

² Bi nan ᵋᵋa libool lipepel libaa wᵋᵋb, ki yin li ke chain aapepel. Karyaa ni teebul ni boroboro u bi di tii Uwumbᵋᵋ na, nan bi li ponn ni. ^{‡3} Bi nan di likekeln gii libool ngbaan ponn ni lipepel libaa wᵋᵋb, ki yin li ke chain

chain. ^{‡4} Salmaa aatork aabimbiln nan bi ni ponn ni. Libimbiln ngbaan paab le bi seer tulalee aayon tii Uwumbᵋᵋ. Uwumbᵋᵋ aakaal aah nan bi dakaa u ponn ni na, mu nan bi ni ni. Bi nan di salmaa aakur le biin dakaa ngbaan pu. Tijikaar ti bi yin ti ke mana ^{‡†} na, nan bi salmaa aasambil ponn ni, dakaa ngbaan ponn ni. Aaronn aadabil li nan ᵋᵋeen nsupuun na mu nan bi u ponn ni. Uwumbᵋᵋ aakaal aah nan ᵋᵋmee ᵋᵋitakpapapan ᵋᵋilee ᵋᵋi pu na, mu nan bi u ponn ni. ^{‡†5} Tiwan ni kpa ifeen na ^{‡‡†} nilee mu nan bi dakaa ngbaan paab. Nima chee le Uwumbᵋᵋ nan mᵋᵋᵋ Israel yaab waah wiin chain pu na. Tiwan ngbaan aafeen nan biin dakaa ngbaan aabiil pu, Uwumbᵋᵋ aah san bi kinimbaak nin chee na. Taan ᵋᵋmaa len tiwan nimina mᵋᵋmᵋᵋ aatataa nibaabaa dandana wee.

⁶ Baah di tiwan nimina mᵋᵋmᵋᵋ siin kina na, le bitoortorb koo mᵋᵋᵋ aadiik ni iwiin mᵋᵋmᵋᵋ, bi ti tun lituln tii Uwumbᵋᵋ. ⁷ Utotoorninkpel baanja le koo ni chain chain aapepel li bi libool ngbaan ponn ni na. U koo ni nima chee libiln mᵋᵋmᵋᵋ nfum mbaa baanja la. U yaa koo ni kan, see u joo ni nsin nan tii Uwumbᵋᵋ, uma ubaa aatunwanbir ni binib aatunwanbir pu. ⁸ Uwumbᵋᵋ Aafuur Nyaan mᵋᵋᵋ timi ke mᵋᵋᵋ aadiik ngbaan aah nan laa bi na, binib aa nan kpa nsan ke bi koo ni chain chain aapepel ponn ni. ⁹ Libool ngbaan le nan ye Yesu aabᵋᵋ aamᵋᵋᵋᵋᵋᵋ ki tii bi. Libool ngbaan ponn ni, le bi joo ipiin, ni tiwakor toor kitork tii Uwumbᵋᵋ. Kitork ngbaan aa nan cha bisui doon titunwanbir pu. ¹⁰ Nkaalkpok ngbaan mᵋᵋᵋ bi tijikaar ni tiwanyukaan ni kᵋᵋ na, ni ni kaa kᵋᵋ na, ki mᵋᵋᵋ bi baah ga finn bibaa ki ᵋᵋa chain pu na. Ni nan mᵋᵋᵋ ke see bi dii kina le ki nan saa buyoonn Yesu ga joo ni nsanᵋᵋᵋᵋᵋᵋ mu ᵋᵋan na.

¹¹ Dandana wee Kristo fuu ni a, ki ye utotoorninkpel, ki joo ni nsanyaan mu bi nan len ke mu ga fuu ni na. Waa koo ni libool li binib ᵋᵋa li dulnyaa wee ni na. U dii lipepel li jer dulnyaa wee aabool ngbaan na, ¹² le ki koo lipepel li ye chain na paacham, nfum mbaa kookoo. Uma ubaa aasin pu le u nan gaa timi lii n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, naa ye tiwakor aasin pu. ¹³ Bi nan joo iᵋᵋoob ni inaaja aasin yᵋᵋr binib bi kaa ye chain na pu, ki di unaasabo aafatan gbaa gbaa bi, le ni ᵋᵋa tiwon chain. ¹⁴ Nimina yaa nan ᵋᵋa tiwon chain kan, Kristo aasin ga ter timi, ki jer kina. Uwumbᵋᵋ Aafuur Nyaan mu bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na aapᵋᵋᵋᵋᵋᵋ pu, u nan di ubaa toor kitork ki kaa kpa ngalm na tii Uwumbᵋᵋ. Waasin ga nyan titunwanbir ti ga ku timi na tisui ni, aan ti dii Uwumbᵋᵋ u ye limᵋᵋfadaan na.

¹⁵ Yesu aah ᵋᵋa kina na, le Uwumbᵋᵋ puu tipuupᵋᵋᵋᵋᵋᵋ tii timi. Nima pu, le binib bi Uwumbᵋᵋ yin bi na ga kan li-faal li kaa kpa ndoon na, waah puu tipuur ti ke u ga tii bi na pu. Binib bi Uwumbᵋᵋ nan puu njan aapuur tii bi na nan tun titunwanbir la. Yesu aah kpo na, nima le Uwumbᵋᵋ di cha pinn bi, ki gaa bi lii.

† : Lik Nnyam 25.40. †† : Lik Jeremia 31.31-34. ‡ : Lik Nnyam 26.1-30; 25.31-40, 23-30.

‡† : Nnyam 26.31-33. ‡‡ : Lik Nnyam 16.33. ‡‡† : Nnyam 30.1-6; 25.10-16. ‡‡‡ : Baaliin ni, bi yin ni ke “kerubim” la. Ni naan tiwakor, ki mu kpa ifeen.

¹⁶ Unii yaa yakr waafaal ki laa ka kan, ubaa aan ηmaa ji lifaal ngbaan, see ni puen mək ke u kpo. ¹⁷ Buyoonn u laa beenin bi na, ubaa aan ηmaa ji lifaal ngbaan, see u kpo. ¹⁸ Nima pu na, Uwumbər aah nan puu tipuur ti njan na, bi nan joo nsin le ki mək ke tipuur bi, bi ni Uwumbər aakaasisik ni. ¹⁹ Njan, Moses nan tuk binib mək mək baah ga dii Uwumbər aakaal mək mək pu na, le ki nin di tikumaman ni tifar ηa inaabi ni iḡoob aasin, ni nnyun ni, ki di yək yək Uwumbər aakaal aagban pu, ni binib mək mək pu, ²⁰ le ki bui bi ke, “Nsin mue le mək ni-mi Uwumbər aah nan puu tipuur ti tii nimi ki tuk nimi ke ni li joo ti na,” ²¹ le ki di nsin ngbaan yək yək libool, ni baah joo tiwan nimək tun lituln tii Uwumbər na pu. ²² Nkaal ngbaan aah dii pu na, bi yaa nan ban ke bi ηa tiwan chain kan, see bi di nsin yək yək ni pu le ki ηa ni chain. Nsin yaa kaa nyan kan, Uwumbər aan di cha pinn titunwanbir.

Yesu Kristo aatork nyani titunwanbir

²³ Uwumbər Aabool, ni tiwan nimək nan bi li ponn ni na ye paacham aawan aanan ηa. Le bi nan di tiwakor aasin ηa ni mək mək chain. Paacham aawan bamənn le ban nsin mu jer tiwakor aasin na, aan ni ηa chain. ²⁴ Kristo aa koo ni chain aapepel li ye paacham yaan aanan li binib maa li na ponn ni. Paacham le u koo ni, ki si timi aasisiyyaan, Uwumbər aanimbiin ni. ²⁵ Juu yaab aatotoorninkpel nan di nsin mu kaa ye uma ubaa aasin na le koo ni chain aapepel ni, libiln mək mək. Yesu Kristo di ubaa toor kitork nfum mbaa baanja la. ²⁶ U yaa ba nan joo ubaa toor kitork libiln mək mək kan, u ba ga ji falaa n-yoonn mək mək, buyoonn dulnyaa wee piin ki joo cha na. Naah ye pu na, u fuu ni buyoonn ni ηeer na, ki di ubaa toor kitork nfum mubaa, ke u kuln titunwanbir. ²⁷ Uwumbər siin ke binib ga kpo nfum mubaa la, nee aapuwəb le u ga ji bi tibər. ²⁸ Kristo mu di ubaa toor kitork nfum mubaa, binib pam aatunwanbir pu. U ga ki fuu ni lelee. Naa ye titunwanbir pu le u ga ki fuu ni. U ga fuu ni ke u nan gaa binib bi kii waagirndaal na lii.

10 Moses aakaal nan ye nsanyaan mu choo na aaməkl la, naa nan ye nsanyaan ngbaan mbaməm. Binib bi dii Moses aakaal na toor titorbaan ηibin ηibin, nima le aa ηmaa ηa bi binib bi ηan ti doo na. ² Nkaal ngbaan yaa ba nan nyan bi titunwanbir ni kan, baalandak aa ba ga ki li muk bi titunwanbir pu. Bi mu aa ba ga ki toor kitork ngbaan. ³ Naah ye pu na, kitork ngbaan teer bi baatunwanbir pu, libiln mək mək la. ⁴ Inaaja aasin, ni iḡoob aasin aa ηmaa nyan titunwanbir binib aasui ni.

⁵ Nima pu na, Yesu Kristo aah nan ban ke u dan dulnyaa wee ni na, u nan bui Uwumbər ke, “Saa ban tiwakor ni tijikaar aatork. Aa naan tiwon tii mi la.

⁶ Saa ban ke m di tiwakor aatork, ki di see mmii ni tii si,

kaa ban ke m toor kitork ngbaan titunwanbir pu.

⁷ Le m bui ke, ‘Uwumbər, m fuu ni ke m nan ηa saageehn,

ke baah ηmee maabər pu saagban ni na.” ††

⁸ Njan, le u bui Uwumbər ke, “Saa ban tiwakor ni ti-jikaar aatork, kaa ban ke m di tiwakor aatork ki di see mmii ni tii si, kaa ban ke m toor kitork ngbaan titunwanbir pu.” (Moses aakaal aah dii pu na, bi toor kitork kina la.) ⁹ Le u ki bui Uwumbər, “M fuu ni ke m nan ηa saageehn.” Uma Yesu Kristo aah di ubaa toor kitork na, Uwumbər gaa waatork, le ki kuln kitorkpok ngbaan. ¹⁰ U ηa Uwumbər aageehn, le ki di ubaa aawon toor kookoo aatork nfum mbaa, le ki ηa timi waanib bi ye chain na.

¹¹ Juu yaab aatotoorb mək mək tun lituln iwiin mək mək tii Uwumbər. N-yoonn mək mək, bi toor kitork kichachaaan le tii u. Kitork ngbaan aan ηmaa nyan titunwanbir binib aasui ni. ¹² Yesu Kristo toor kookoo aatork titunwanbir pu nfum mbaa, le ki kal Uwumbər aanganjii wəb. ¹³ U bi nima ki kii bundaln Uwumbər ga nyan waadim ki di bi ηa utaapətan ni na. ¹⁴ Kitork baan ngbaan pu, le u nyan titunwanbir binib aasui ni, ki ηa bi binib bi ηan ti doo ki cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

¹⁵ Uwumbər Aafuur Nyaan mu tuk timi kina la. Mu nan bui ¹⁶ ke Uwumbər len ke, “Maah ga puu tipuur ti tii bi n-yoonn mu choo na le ye ke

m ga di maakaal ηa bisui ni, ki ηmee mu baalandak ni,” ‡

¹⁷ ki ki len ke,

“Maan teer baatunwanbir bər,

kaan ki teer baah bii maakaal pu na.” ††

¹⁸ Kina pu na, Uwumbər yaa di cha pinn titunwanbir kan, baan ki toor kitork ti pu.

Cha ti foor duun Uwumbər man

¹⁹ Nnaabitiib, Yesu aasin pu le ti kpa lipobil ke ti koo ni chain aapepel ponn ni, Uwumbər aah bi nin chee na. ²⁰ Yesu aah di ubaa toor kitork tii Uwumbər na, u nyan tiwan nimək nan bi ti ni Uwumbər aakaasisik ni na, ki tii timi nsanəənn mu ye nsanbamənn na, ke ti koo ni Uwumbər aah bi nin chee na. ²¹ Ti kpa uto-toorninkpel u joo timi bi ye Uwumbər aanib na. ²² Nima pu na, cha tisui li bi mbaməm, aan ti duun Uwumbər chee, ki gaa u ki kii mbaməm ki taa joo beeni; ba pu? Yesu Kristo aasin finnn tisui ni aatunwanbir, timi aalandak taa ki li muk timi titunwanbir pu. Le bi finnn timi aawon nnyun mu bi chain na ni. ²³ Taah bui ke ti kpa limakl na, cha ti li joo limakl ngbaan iḡaal ilee ki taa joo beeni. Ba pu? Uwumbər u puu tipuur tii timi na ga sil

† : Lik Nnyam 24.6-8.

†† : Lik Ilahn 40.6-8. ‡ : Lik Jeremia 31.33. †† : Lik Jeremia 31.34.

tii timi waah puu tipuur ti na. ²⁴ Cha titafal li bi tɔb pu man, aan ki fiin tɔb aasui, aan ki li gee tɔb, ki tun lituln li njan na. ²⁵ Cha ti li beenin kuuni tɔb chee ki ti dooni Uwumbɔr man, ki taa di cha, ke binib bibaa aah di cha pu na. Ni li pɔkni tɔb aataakpab man. Ni kan ke bundaln Yesu Kristo ga gir ni na peen ni. Nima na, ni li moo pɔkni tɔb aataakpab man.

²⁶ Tɔ, unii yaa gaa Uwumbɔr aabɔr ki nyi waah ban pu na, ki yaa ki yii ki tun titunwanbir kigaak pu kan, ki tork kibaa aa ki bi ki ga cha Uwumbɔr di cha pinn u. ²⁷ U ga kan ntafadaan mu kpa ijawaan na; ba pu? Uwumbɔr ga gee lijuul pam, ki di waadim nja mmii mu ton sakpen na ponn ni. ²⁸ Unii ubaa yaa nan yii Moses aakaal kan, biseeraadam bilee, bee bitaa, yaa len ke ti gbii kan, le bi ku u, kaa san u kinimbaak. ²⁹ Unii yaa lik Uwumbɔr Aajapɔkɔn fam, ki yaa dak ke Yesu aasin mu nja u chain na ye fam, ki yaa sii Uwumbɔr Aafuur Nyaan mu san timi kinimbaak na kan, udaan ngbaan njeer ntafadaan sakpen ki jer unii u bii Moses aakaal na aah kan pu na. ³⁰ Ti nyi ke Uwumbɔr len ke uma le ga daa bitafal, uma le ga teen bi. U ki len ke u ga ji waanib tibɔr. ³¹ Aa yaa lir Uwumbɔr u ye limɔfadaan na aanaal ni kan, ni kpa ijawaan sakpen a.

³² Ni teer man n-yoonn mu jer na. Buyoonn ninimbil nan woln njan na, ni nan jin falaa sakpen, ki nan kpa limɔr. ³³ N-yoonn mbaa bi nan nja nimi bakaa, ki sii nimi binib aanimbil ni. N-yoonn mbaa mu, ni yakr binib bi jin falaa kina na aafalaa la, ³⁴ ki san binib bi bi kiyondiik ni na kinimbaak. Binib aah gaa nimi aawan mpɔkɔn pu na, le ni nan kpa mpopiin; ba pu? ni nyi ke ni kpa tiwan paacham ni jer baah gaa ni na, ke tiwan ngbaan ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ³⁵ Ni taa di nimi aapobil lii man; ba pu? nima le ga cha ni kan tinyoor sakpen. ³⁶ Ni ban ni li kpa limɔr, aan ki nja Uwumbɔr aageehn, aan ki kan waah puu tipuur ti na. ³⁷ Uwumbɔr Aagbarj len ke,

“Naan yunn, u choo na ga fuu ni, kaan taan.

³⁸ Uwumbɔr aaninyaam bi gaa u ki kii na ga li kpa limɔfal.

Unii ubaa mu yaa gir puwɔb kan, waan piir Uwumbɔr aasui.” ††

³⁹ Tima kan, taa ye binib bi gir puwɔb aan ki beer yɔli na. Ti ye binib bi tii Uwumbɔr naadii aan ki njar na la.

Gaakii

11 Ti yaa gaa Uwumbɔr ki kii kan, naatataa le ye ke ti bee ke ti ga sil kan tiwan ni ti kpa limakl ke ti ga kan ni na. Tinimbil aa kan ni, le ti nyi ke ni sil bi.

² N-yaayoonn na aanib aah nan gaa Uwumbɔr ki kii na, nima le u len ke baabimbin njan.

³ Ti gaa Uwumbɔr ki kii, nima le cha ti bee ke u nan len ki naan kitiŋ ni paacham. U nan di tiwan ni tinimbil aa njar kani ni na naan tinimbil aah kani nimɔk na.

⁴ Abel nan gaa Uwumbɔr ki kii, nima le cha u nan toor kitork ki njan ki jer ukpel Keenn aah toor pu tii Uwumbɔr na. Waah gaa Uwumbɔr ki kii pu na, le Uwumbɔr len ke waabimbin njan, le ki gaa waah toor kitork ki tii u na. U kpo, le waah gaa Uwumbɔr ki kii pu na pu, u beenin len.

⁵ Enok nan gaa Uwumbɔr ki kii, nima le nan cha waa nan kpo. Uwumbɔr nan yoor u buen paacham la. Ubaa aa ki kan u; ba pu? Uwumbɔr nan yoor u buen paacham. Uwumbɔr Aagbarj len ke buyoonn waa nan kee yoor u buen paacham na, u nan piir Uwumbɔr aasui. ⁶ Unii yaa kaa gaa Uwumbɔr ki kii kan, waan njar piir Uwumbɔr aasui. Unii u dan Uwumbɔr chee na, see u pak ke u bi, ki pak ke u njan binib bi ban u na tinyoor.

⁷ Uwumbɔr nan bui Nowa linimaln li nan choo na pu, le laa kee fuu ni. Nowa aah nan tii Uwumbɔr naadii pu na, le u nan pak waah len pu na, le ki kii waamɔb, le ki kpil buŋɔb bu, u ni waamaal koo ki njar na. Nowa aah nan nja kina na, le ni mɔk ke dulnyaa ni yaab biken aabɔr bii Uwumbɔr chee. Nowa nan tii Uwumbɔr naadii, nima le nan cha Uwumbɔr len ke waabɔr njan u chee.

⁸ Uwumbɔr nan yin Abraham, ki bui u ke u buen kitiŋ ki u puu tipuur ke u ga di tii u na. Abraham aah nan gaa Uwumbɔr ki kii pu na le u kii waamɔb, le ki nyan waatiŋ ni, ki buen, kaa nyi waah cha nin chee na. ⁹ U nan ti fuu kitiŋ ki Uwumbɔr puu tipuur ke u ga di tii u na ni. Le u pak Uwumbɔr aah len pu na, nima le u nan kal nima, ki nan ye uwɔwɔnja. U ni waabo Aisak, ni uyaabil Jakob nan bi nima, njaroo ponn ni. Bi mu nan yeh tipuur tichachaa ngbaan la. ¹⁰ U nan ban kitiŋ ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon aan Uwumbɔr maa ki na la.

¹¹ Abraham aapuu Sara mu nan tii Uwumbɔr naadii, nima le nan cha u kan mpɔkɔn ke u dek lipuul, buyoonn u jer timar na. Ba pu? u nan pak ke Uwumbɔr ga nja waah puu tipuur ti na. ¹² Nima pu na, ujabaan u nan bi ke waah kpo le na, nan ma binib bi wiir ke njarabi aah wiir pu na. Bi wiir ke litambol li dɔ nnyusakpem aagbaan na. Ubaa aa njar kahn bi.

¹³ Binib ngbaan mɔmɔk nan tii Uwumbɔr naadii le ki ti saa baakundaal, kaa kan Uwumbɔr aah puu tipuur ti na. Bi nan bee ke n-yoonn mu choo na, u ga nan nja waah puu tipuur ti na. Bi nan len ke bi ye bicham le dulnyaa wee ni. ¹⁴ Binib bi len kina na mɔk chain ke bi ban bite do la. ¹⁵ Binimbil yaa ba man kitiŋ ki bi nyan ni ki ponn ni na pu kan, bi ba ga li kpa nsan ke bi gir buen nima. ¹⁶ Bi nan ban kitiŋ ki njan jer kitiŋ ngbaan na la. Bi nan ban paacham aatiŋ la. Nima pu na, in-impɔkɔn aa nan joo Uwumbɔr ke bi yin u ke Baawumbɔr. U nan toor kitiŋ tii bi.

¹⁷ Uwumbɔr nan puu tipuur tii Abraham ke u ga kan yaabitiib waabo Aisak pu, † le Abraham nan gaa tipuur ngbaan. Le Uwumbɔr tɔŋ u, ki bui u ke u di waabo toor

† : Lik Ikaal 32.35-36; Ilahn 135.14. †† : Lik Habakuk 2.3-4.

‡ : Lik Mpiin 22.1-14.

kitork tii u. Waanaadii pu le u nan kii, ki di waabo u nan ye libibaa na, u ti k̄r u ki toor kitork tii Uwumb̄r.¹⁹ Ba pu? u nan pak ke Uwumb̄r ga ki ḡmaa fikr u nkun ni. Ni ye mbam̄n, waah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le Uwumb̄r nyan u nkun ngbaan ni. Ni naahn ke Abraham nan ki gaa u nyan ni nkun ni la.

²⁰ Aisak nan gaa Uwumb̄r ki kii, nima le nan cha u nan bui waabim Jakob ni Es̄ ke Uwumb̄r ga ḡa tinyoor ḡa bi pu n-yoonn mu choo na.

²¹ Jakob nan gaa Uwumb̄r ki kii, nima le nan cha u ḡa Uwumb̄r aanyoor ḡa waabo Josef aabim bilee pu buyoonn u nan ban u kpo na, le ki nyii waajaangbeedabil pu, ki doon Uwumb̄r.

²² Josef nan gaa Uwumb̄r ki kii, nima le waah nan ban u kpo na, u len ke Israel yaab ga nya Ij̄ipt aatiḡ ponn ni, ki tuk bi ke bi yaa nan nyan kan, bi yoor waawon di buen.

²³ Moses aate ni una aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le bi nan di u b̄r iḡmal itaa. Bi nan kan ke u ye ubo u ḡan sakpen na, kina pu na, baa nan san Ub̄r Faro aah nan siin ke bi ku bima Israel yaab aabijabim pu na aakaal.

²⁴ Moses nan gaa Uwumb̄r ki kii, nima le waah nan chikr na, waa nan kii ke bi yin u ke Ub̄r Faro aabisal aabo. ²⁵ U nan kii ke u ni Uwumb̄r aanib kpaan ji falaa, ke ni soor ni u ji titunwanbir aam̄n mu kaa yunn na. ²⁶ U nan bee ke u yaa kan ḡsiibil Kristo † pu kan, u ga nan kan tinyoor ti jer Ij̄ipt aatiḡ aawankpal m̄m̄k na. Ba pu? utafal nan bi tinyoor ti Uwumb̄r ga tii u na ni la.

²⁷ Waah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na le u nan nyan Ij̄ipt aatiḡ ni, kaa san ub̄r na aah gee liḡuul pu na. Ni naahn ke u waa Uwumb̄r u unib̄n aanibil aan ḡmaa kan u na la. Nima le u nan kpa lim̄r le ki sil mbam̄m. ²⁸ Waah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na le u nan bui Israel yaab ke bi k̄r ipihbi, ki di nsin gbaa gbaa ibisam̄i, aan Uwumb̄r aatuun u ga ku mbipolb na taa nan ḡa bi nibaa.

²⁹ Israel yaab aah nan ban ke bi puur Lim̄k̄al Aanyusakpem, † baah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le nnyun nan yakr ki cha nsan tii bi, le bi puur. Ij̄ipt aatiḡ aanib aah nan ban bi mu puur na, bi nan bee nnyun ni la.

³⁰ Israel yaab nan gaa Uwumb̄r ki kii, nima le baah nan chuun manni Jeriko aatiḡ aagon iwiin ilole na, ḡi nan lir. ³¹ Rahab, u nan ye upiidagoor na, nan gaa Uwumb̄r ki kii, ki chann bipepekb tichann. Waah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le baa nan ku u buyoonn bi kuln waatiḡ aanib bi kaa kii Uwumb̄r aam̄b na.

³² T̄, m ga ki len ke ba? Maa kpa n-yoonn ke m len Gideonn, ni Barak, ni Samsonn, ni Jefta, ni David, ni Samuel, ni Uwumb̄r aab̄nabtiib aab̄r. ³³ Baah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le bibaa nan nyan ḡtimbol

† : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke Uwumb̄r nyan u ke u gaa waanib lii. †† : Lim̄k̄aal Aanyusakpem—bi ki yin mu ke Nnyusakpem Mamam la.

aajab, bibaa mu tun lituln li ḡan na, bibaa mu kan Uwumb̄r aah puu tipuur ti na, bibaa mu muib ichinn aam̄i, i taa ḡa bi nibaa. ³⁴ Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, mmii sakpiin aa nan ḡmaa ḡa bi nibaa. Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le bi nan nyan kijuk aakun ni. Bibaa mu nan ye bidaburb, le baah gaa Uwumb̄r ki kii pu na, bi nan kan mp̄k̄n. Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le bi kan mp̄k̄n bi ti to but̄b ki nyan baadim. ³⁵ Bipiib bibaa aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le biyaab bi kpo na nan fikr nkun ni.

Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le binib gbaa ku bi. Baa yii Uwumb̄r ke bi nyan bibaa nkun ni. Bi nan pak ke bi ga kan lim̄fal li ḡan ki jer dulnyaa wee aam̄fal na paacham. ³⁶ Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le binib nan ḡa bi mb̄nyun, ki lue bi ḡinaalab, ki buu bi tikululn, ki laḡ bi kiyondiik ni. ³⁷ Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le binib mae bi ḡitakpal ku bi. Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le bi chuu gii por bi ki ku bi. Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le bi nan [t̄ḡ bi, ki] di kijaak aajuk ku bi. Bibaa mu aah nan gaa Uwumb̄r ki kii pu na, le bi nan ye bigiim, ki chuun pee ipiih, ni iḡoob aagban, ki jin falaa. Binib mu ḡa bi bakaa. ³⁸ Bi nan ye biw̄k̄m, ki nan bi kip̄k̄ ni, ni ḡijoo paab, ki koo titakpalunn ni, ni ibuu i bi kitiḡ ni na. Bi mu nan ye bininyaam ki jer dulnyaa wee aanib.

³⁹ Binib ngbaan m̄m̄k̄ nan gaa Uwumb̄r ki kii, nima le nan cha u len ke baab̄r ḡan. Bi mu aa kan tiwan ni u nan puu tipuur ke u ga tii bi na, ⁴⁰ Ba pu? u nan ban ke u ḡa ti mu tiḡann sakpen la. U nan ban ke u di timi, ni bi mu, kpaan ḡa binib bi ḡan ti doo na la.

Tite Uwumb̄r

12 T̄, n-yaayoonn na aanib bi nan gaa Uwumb̄r ki kii na wiir pam, ki gonn timi, ki lik taah dii Uwumb̄r aasan pu na. Nima pu na, cha ti di tiwan nim̄k̄ leḡ timi na lii, ki di cha titunwanbir ti dii timi na, ki li kpa lim̄r, ki li dii Uwumb̄r aasan. ² Cha ti li lik Yesu chee man. Waap̄k̄n pu le ti nan piin ki gaa u ki kii. Waap̄k̄n mu pu, le ti ga tii u naadii, ki ti saa ndoon. Mpopiin mu u ga nan kan mu na pu, le u jin falaa ni inim̄k̄n nd̄puinkoo pu, ki lik inim̄k̄n ngbaan fam. Dandana wee le u ka Uwumb̄r aab̄rjal aarḡangii w̄b.

³ Titunwanbirdam nan nan u, ki yii u. Le u nan kpa lim̄r. Ni teer kina man, aan ki taa cha nitaakpab ȳl aan ni di waasan di lii. ⁴ Ni yii titunwanbir, le ki k̄k̄n nibaa ke ni taa lir; ni mu aa kee kpo nsanyaan ngbaan pu. ⁵ Ni suln Uwumb̄r aah sur nimi pu na aa? U yin nimi waabim ki bui ke, “Maabo, Uwumb̄r yaa sak si kan, ḡun mbam̄m. U yaa cha falaa pii si ke u chiin si kan, taa cha aataakpab ȳl.

⁶ Ba pu? Uwumb̄r sak binib bim̄k̄ u gee bi na,

‡ : Lik Daniel 6.1-27.

ki dar binib bi u ŋa bi waabim na mɔmɔk aatafal.”
 7 Ƨ, naah ji falaa pu na, Uwumbɔr mɔk nimi nlan le na. U ŋa nimi ke binib aah ŋani baabim pu na la. Ubo ubaa aa bi, kaa kan ntafadaan ute chee. 8 Uwumbɔr yaa kaa daa nitafal, ke waah dar waabim mɔmɔk aatafal pu na kan, naa ye waabim, ni ye mbɔmbim le u chee. 9 Titetiib bi ma timi na nan dar titafal la, le ti pak bi. Nima le ni ŋan ke ti kii Tite Uwumbɔr u bi paacham na aamɔb ki jer kina, aan ki kan limɔfal. 10 Taah nan ye mbim buyoonn na, titetiib nan dar titafal, baah gee pu na. Uwumbɔr ma kan, u dar titafal ke u ŋa timi tinyoor, aan ti yakr waabimbin mu bi chain na la. 11 Buyoonn ti kan ntafadaan na, ni wu la, naa ye mpopiin aawan. Binib mu yaa kan ntafadaan kan, nee aapuwɔb le bi kani nsuudoon ni mbimbinyaan.

Mmɔkm ni nsurm kpaam

12 Nima pu na, ni li yoor iŋaal i bak na man, ki li pɔɔni nitaakpab, 13 ki li beenin dii nsan mu tok na, aan binib bi joo beeni na taa yenn; bi mu li dii mbamɔm.

14 Ni mɔmɔk ɔɔ nibaa ki li kpa kimɔbaan man, ki li bi chain. Unii umɔk kaa ye chain na aan kan Tidindaan.

15 Ni li nyi man, ubaa taa lann Uwumbɔr aanyoor. Ni li nyi man, ubaa taa cha usui li to, ki li muk nimi ki cha binib pam yenn. 16 Ni li nyi man, ubaa mu taa ɔkr kida-gook. Ubaa mu taa lik Uwumbɔr fam ke Esɔ aah nan ŋa pu na. Tijikaar pu, le u nan di ubopol aafaal kooh. 17 Nee aapuwɔb na, u nan ki ban lifaal li ye Uwumbɔr aanyoor ngbaan na, kaa kan. Waa nan ŋmaa kpeln waah nan ŋa pu na. U nan wii ki garŋni ute ke u ŋa Uwumbɔr aanyoor ŋa u pu. Le ute yii.

18 Ƨ, naa fuu ni dulnyaa wee ni aajool chee. Israel yaab nan fuu ni Sainai aajool chee, ki kan lijool ngbaan gaal mmii ki kpa iŋmanyuu i ɔɔni ki ɔɔni nima chee na. Bi nan ŋun kiburŋ ki daar na, 19 ki ŋun kakaan wii mpɔɔni pu, ki ŋun nneel mu len mpɔɔni pu. Baah ŋun nneel ngbaan pu na, le bi garŋ Uwumbɔr ke u taa ki len bi chee tibɔr. 20 U nan bui bi ke kiwakork kibaa yaa po meeh lijool ngbaan kan, bi mae ki ŋitakpal ki ti kpo. Nima le ijawaan nan joo bi sakpen. 21 Baah kan tiwan ni na nan kpa ijawaan pam. Moses mu nan len ke ijawaan joo u sakpen, le uwon gbaa. ††

22 Naa fuu ni lijool ngbaan chee. Ni fuu ni Sionn aajool chee la. Nima chee le Uwumbɔr u ye limɔfadaan na aatiŋ bi. Kitiŋ ngbaan ye Jerusalem la, ki bi paacham. Uwumbɔr aatuuntiib churbaka bi ki ponn ni. 23 Ni fuu ni Uwumbɔr aabipolb bi aayimbil ŋmee paacham na aakuun chee la. Ni fuu ni Uwumbɔr u ye binib mɔmɔk aabɔjir na chee. Ni fuu ni bininyaam aawiin mu Uwumbɔr ŋa mu, mu ŋan ti doo na chee. 24 Ni fuu ni Yesu chee la. U pu, le Uwumbɔr puu tipu-upɔln tii timi. Uma Yesu aasin mu yaa ti pu na le ŋa timi chain. Mu pu, le Uwumbɔr di cha pinn timi. Waasin

ngbaan len tibɔr ti ŋan jer Abel aasin aah nan len pu na. ‡

25 Ni li nyi man, ki taa yii Uwumbɔr u len ni chee na. Buyoonn u nan sur Israel yaab dulnyaa wee ni na, le bi yii, le u daa bitafal. Ti yaa yii Yesu u nyan ni paacham ki nan sur timi na kan, u ga sil daa titafal. 26 N-yaayoonn na waaneel nan cha kitiŋ deŋ. Dandana wee u puu tipuur ke u ga ki cha kitiŋ ni paacham mɔk deŋ.

‡27 Waah len kina na, ni mɔk timi ke u ga deŋ waah nan naan tiwan nimɔk na, ki nyan ni, ki cha tiwan ni kaan deŋ na. 28 Ti ga ji nnaan mu ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Nima pu na, cha ti doon Uwumbɔr, ki tun lituln li ga piir usui na tii u, ki li pak u, ki li san u ijawaan. 29 Ba pu? timi Aawumbɔr bi ke mmiigaal mu ji tiwan ni kaa ŋan na mɔmɔk na la. ††

Naah ga ŋa pu ki piir Uwumbɔr aasui na

13 Ƨ, ni li beenin gee tɔb man ke naabitiib na. 2 Ni li teer ki chann bicham tichann. Binib bibaa nan chann Uwumbɔr aatuuntiib tichann, kaa nyi ke Uwumbɔr aatuuntiib ye. 3 Ni teer man binib bi bi kiyondiik ni na, ke nimi le aah bi ki ni na, ki teer man binib bi ji falaa na. Ba pu? ni mu bi tiwon tee ni la.

4 Ƨ, chatiib ni puutiib, ni li nyi ke Uwumbɔr le di nimi kpaan, ki li pak kina, ki taa ɔkr kidagook man. Binib bi chuun ɔɔni na, ni binib bi chuun ɔkr kidagook na, Uwumbɔr ga ji bi tibɔr.

5 Ni taa cha ninimbil li man ŋimombil pu. Cha ninimbil gbiin naah kpa ni na pu. Ba pu? Uwumbɔr ubaa le bui ke waan di cha si. Waan di si lii. ††6 Nima pu le ti ga li kpa lipobil ki bui ke,

“Uwumbɔr ye maateter la. Maan san ijawaan.

Ubaa aan ŋmaa ŋa mi nibaa.” †††

7 Ni teer man nimi aayidam bi tuk nimi Uwumbɔr aabɔr na, ki li teer baamɔfal aah doo pu na, ki li beenin dii Yesu aasan ke baah nan dii pu na. 8 Yesu Kristo aa kpelni. Waah fe bi fen na pu na, u beenin bi kina le din, ki joo cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. 9 Ni taa dii mmɔkm yayan aabɔr aabɔr ki yenn. Ni ŋan ke nisui doon Uwumbɔr aaterm pu, naa ye tijikaar pu. Binib bi ɔɔ tijikaar tibaa ki ji tiken na, naa ŋa bi tinyoor.

10 Timi aatork aabimbiln le ye Yesu aadɔpuinkoo. Juu yaab aatotoorb aan ŋmaa ji timi aatork. 11 Bi yaa toor kitork kan, le baatotoorninkpel di nsin koo ni chain aapepel ponn ni, titunwanbir pu. Le bi nyan tinann ngbaan kitiŋ ponn ni ki di buen n-gbaan, bi ti di see mmii. 12 Nima pu le Yesu mu nan kpo kitiŋ aagbaan, ke waasin finn tisui, ki ŋa timi chain. 13 Nima pu na, ti li cha u chee n-gbaan nima, ki dii waasan, ki yakr u chee waanimɔk. 14 Tido u bi dulnyaa wee ni na aan li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Ti ban tido u bi dulnyaa u choo na ni la. 15 Yesu pu, cha ti pak Uwumbɔr n-yoonn mɔmɔk, ki li dooni u waabulchinn pu. Nima le

† : Lik Nnyam 19.12-13. †† : Lik Ikaal 9.19.

‡ : Lik Mpiin 4.10. †† : Lik Hagai 2.6. †† : Lik Ikaal 4.24.
 ††† : Lik Ikaal 31.6. ††† : Lik Ilahn 118.6-7.

ye kitork ki tii u. ¹⁶Ni teer man aan ki li tun lituln li njan na, ki yakr naah kpa ni na tii tob man. Nima le ye kitork ki ga piir Uwumbor aasui mbamom na.

¹⁷Ni li keei nimi aayidam aamci man, ki taa kpak bi. Bitafal bi ni ponn ni, ke ni dii Uwumbor aasan mbamom. Bi nyi ke see bi mok Uwumbor baah nan joo nimi pu na. Ni yaa keei baamci kan, bi ga li kpa mpopin, le ki joo nimi. Ni yaa kaa keei baamci kan, bi ga li kpa mpombiin, le ki joo nimi. Nima le aan na nimi tinyoor.

¹⁸Ni li beenin mee Uwumbor ki tii timi. Ti nyi ke timi aalandak aa galn timi tiwan nibaa pu. Ti ban ke ti li bi mbamom n-yoonn mokok la. ¹⁹M gan nimi ke ni li moo mee Uwumbor ki tii mi, ke u ter mi, aan m gir ni ni chee mala.

Kookoo aameel

²⁰Uwumbor nan fikr Tidindaan Yesu u ye waanib mokok aayidaan na nkun ni. Waasin pu, le Uwumbor puu tipuupoln tii timi. Tipuur ngbaan ga li bi n-yoonn

mu kaa kpa ndoon na. ²¹Uwumbor, u tii timi nsuudoon na, toor nimi aabimbin mbamom, aan ni li nani waah gee pu na. Cha u na nimi binib bi ga piir usui na Yesu Kristo pu. Uma le yeh mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Kookoo aabor

²²Nnaabitiib, m gan nimi, ni li ji limor ki pel maah sur nimi kigban kee ponn ni pu na. Maah nmee pu na, ni ye siib la. ²³M ban ke ni bee ke bi nan di tina aabo Timoti di lii. U yaa fuu ni mala kan, m ni uma ga kan nimi.

²⁴Ni doon nimi aayidam mokok, ni Uwumbor aanib biken mokok tii timi. Binib bi ye Itali aatir anib na dooni nimi.

²⁵Uwumbor na tinyoor na ni mokok pu. Amii.

JEMS

1 Min Jems, u ye Uwumbor ni Tidindaan Yesu Kristo aatutunn na, m dooni Uwumbor aanib bi yaa ki bi itingbaan mawak ni na.

Gaakii ni nlan

²Nnaabitiib, ni yaa kan ntɔŋ mawak aabɔŋ kan, ni cha ni mawak li ye mpopiin ni chee. ³Ba pu? ni bee ke ni yaa kan ntɔŋ, kaa koo mu ni kan, nima le tii nimi limɔr. ⁴Ni mu li nyi man ki li kpa limɔr ki ti saa naadoon, ki taa di cha, aan ki li ye binib bi ŋan doo na, ki taa li kpa taani ubaa, ki taa lir. ⁵Ni ponn ni ubaa yaa lann nlan kan, cha u mee Uwumbor, le u ga tii u; ba pu? Uwumbor tii binib mawak sakpen, kaa jinni ubaa inimɔkɔn. ⁶U mu yaa mee Uwumbor kan, u li pak ke u ga kan, ki taa joo beeni; ba pu? unii u joo beeni na naahn ke libuln aah daar kan, nnyusakpem aanyunkpunj feei pu na. ⁷Udaan taa dak ke u ga kan nibaa Uwumbor chee. ⁸Ulandak aa si tiwanbaan pu, u saa labr, ki nya do, ki ti saa do la.

Igiin ni liwangol

⁹Tɔ, Uwumbor aah nyun tinaabitiib bi ye bigiim na, bi li kpa mpopiin. ¹⁰Waa sunn tinaabitiib bi ye bi-wankpadam na taab na, bi mu li kpa mpopiin; ba pu? bi ga jer ke mmopuun aah gbaar mala pu na. ¹¹Nwiin yaa puu ki tɔŋ kan, le timoor ga yɔl, le mmopuun gbaar, kaa ki kpa kinyaan. Kina le biwankpadam mu ga kpo, ki cha baawan mawak. †

Ntɔŋ aabɔr

¹²Tɔ, unii u kan ntɔŋ ki kpa limɔr na, Uwumbor aanyoor bi u pu. Ba pu? u yaa kan ntɔŋ ki si mbamɔm kan, u ga kan ipiin i ye limɔfal li Uwumbor nan puu tipuur ke u ga tii binib bi gee u na. ¹³Unii yaa kan ntɔŋ kan, u taa len ke Uwumbor le tɔŋ u; ba pu? Uwumbor aa gee titunwanbir, ki mu aa tɔŋni unii ubaa. ¹⁴Unii aakpeek yaa cha u ban ke u nya Uwumbor aasan ponn ni ki tun usui aah gee pu na kan, nima le cha u kani ntɔŋ. ¹⁵Kikpeek yaa dek lipuul kan, ki maa titunwanbir la; titunwanbir yaa chikr kan, ti maa nkun la.

¹⁶Nnaabitiib bi m gee bi na, ni taa ŋmann nibaa. ¹⁷Ipiin imɔk ŋan ki ye mbamɔm na nyan ni paacham la. I nyan ni Tite Uwumbor u nan naan iwiihn imɔk bi paacham na chee la. Uma le aa kpelni ke nwiin ni ŋmal aah kpelni pu na, kaa kpa mbamɔmɔkɔn. ¹⁸U tii timi

waabor ti ye mbamɔn na, ki ŋa timi waabim. Waageehn le na. U ban ke ti jer waa naan tiwan ni mawak na.

Pel ki ŋa

¹⁹Nnaabitiib bi m gee bi na, ni bee nimina la. Ni ŋan ke unii mawak li gee ke u pel, ki taa len mala, ki taa gee liŋuul mala; ²⁰ba pu? binib aanyuul aa tun Uwumbor aatunyaan. ²¹Nima pu na, ni di cha titunwanbir ni tiwan nimɔk kaa ŋan na, ki li bi suuna, ki gaa tibɔr ti Uwumbor di ŋa nisui ni na; tibɔr ngbaan ga gaa nimi lii.

²²Ni li ŋani waamɔboln aah len pu na. Ni yaa pel, ki yaa kaa ŋani kan, ni ŋmanni nibaa la. ²³Unii yaa pel tibɔr ngbaan ki yaa kaa ŋani taah len pu na kan, u bi le ke unii u lik kinimbilikr ni, ki waa unimbil wɔb aah bi pu na. ²⁴Ba pu? u kan unimbil wɔb aah bi pu na, le ki siir. Libuul ngbaan ni le u suln waa bi pu na. ²⁵Tɔ, unii yaa dakl lik nkaal mu ye mbamɔm ki gaal timi lir na, ki yaa beenin dii mu, ki yaa kaa ye unii u pel ki sulni na kan, ki ye unii u ŋani mu aah len pu na kan, Uwumbor ga ŋa tnyoor ŋa udaan ngbaan aatun pu.

²⁶Unii yaa len ke u dii Uwumbor aasan, u yaa kaa chuu ulambil kan, u ŋmanni ubaa la. Waa dii le na. Ni ye fam la. ²⁷Unii yaa ter nkɔbim ni bikpopiib baabor ni, ki yaa joo ubaa chain, ki di cha titunwanbir mawak kan, uma le dii Tite Uwumbor mbamɔm, ki bi chain Uwumbor aanimbil ni.

Taa pak ubaa ki jer uken

2 Nnaabitiib, ni tii Tidindaan Yesu Kristo u yeh mpakm na naadii la. Naah tii u naadii pu na, ni taa pak ubaa ki jer uken. ²Unii u ŋmaa salmaa aabɔmbik ki pee tiwanyaan na yaa koo naah dooni Uwumbor kidiik ki ponn ni na, aan ugiin u pee tiwanchar na mu yaa koo ni kan, ³ni yaa pak unii u pee tiwanyaan na, ki bui u ke, "Kal do lijal li ŋan na pu," ki bui ugiin ngbaan ke, "Sil nima," bee aa bui u ke, "Kal kitiŋ ntaa chee," kan, ⁴nima le mɔk ke ni kpa imaagann, ki dak ilandak i kaa ŋan na ki ŋanŋni binib la.

⁵Nnaabitiib bi m gee bi na, ni li pel man. Uwumbor nyan binib bi ye bigiim dulnyaa wee ni na ke bi gaa u ki kii ki li ye biwankpadam u chee, ki ji nnaan mu Uwumbor nan puu tipuur ke u ga tii binib bi gee u na. ⁶Nimi le lik bigiim fam. Bilabi muk nimi ki joo nimi tii

† : Lik Aisaya 40.6-7.

bibɔjirb? Naa ye biwankpadam aa? ⁷ Bima le seei Kristo u tii nimi waayimbinyaan na.

⁸ Uwumbɔr aanaan aakaal mu bi waagbarɔ ni na le ye ke, "Aa li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na." Ni yaa sil ɔnani kina kan, nima le ɔnan. ⁹ Ni mu yaa pak ubaa ki jer uken kan, ni tun titunwanbir la. Uwumbɔr aakaal galn nimi ke ni bii mu la. ¹⁰ Unii yaa bii nkaal mubaa baanja kan, u bii ikaal mɔmɔk le na. ¹¹ Uwumbɔr u len ke "Taa ɔr kidagook" na, uma le len ke, "Taa ku unii." Aa yaa kaa ɔr kidagook, ki yaa ku unii kan, aa bii ikaal mɔmɔk le na. ¹² Ni li nyi naah len pu na, ni naah tun lituln pu na; ba pu? Uwumbɔr ga ji nimi tibɔr, nkaal mu gaal binib lir na aah dii pu na. ¹³ Unii u kaa san binib kinimbaak na, Uwumbɔr ga ji u tibɔr, kaan san u mu kinimbaak. Unii u san biken kinimbaak na, Uwumbɔr ga san u mu kinimbaak.

Li tun saagaakii aah mɔk pu na

¹⁴ Nnaabitiib, unii yaa len ke u gaa Yesu ki kii, u yaa kaa tun litunyaan kan, ni kpa tinyoor aa? U yaa gaa Yesu ki kii kina kan, nima le ga cha u ɔmar aa? ¹⁵ Tina aabo ubaa yaa kaa kpa tiwanpeenkaan, kaa kpa tijikaar kan, ¹⁶ ni ponn ni ubaa yaa bui u ke, "Uwumbɔr ter si, ki tii si tiwanpeenkaan, ki kpiin si," kaa tii u waah lann pu na kan, ni kpa tinyoor aa? ¹⁷ Aa yaa len ke aa gaa Yesu ki kii ki yaa kaa tun litunyaan kan, ni ye yɔli le na.

¹⁸ Unii yaa len ke, "Ubaa gaa Yesu ki kii la, ubaa mu tun litunyaan la," m mu ga bui u, "Aa yaa kaa tun lituln nyaan kan, saan ɔmaa len ke aa gaa Yesu ki kii. Maatunyaan mu le ga mɔk si ke m gaa Yesu ki kii."

¹⁹ Aa pak ke Uwumbɔr baan le bi. Nima le ɔnan. Kinimbɔrɔ mu pak kina, le ki san ijawaan pam. ²⁰ Si uɔr, cha m tuk si, aa yaa len ke aa gaa Uwumbɔr ki kii, kaa tun litunyaan kan, ni ye yɔli la. ²¹ Tiyaaja Abraham nan tun litunyaan. Nima le nan mɔk ke waabɔr ɔnan Uwumbɔr chee; ba pu? u nan di uɔr Aisak ki di paan kitork aabimbiln paab, u di toor kitork tii Uwumbɔr. ²² Ni kan ke waah gaa Uwumbɔr ki kii pu na, le u tun litunyaan. Waatunyaan ngbaan mɔk ke u gaa Uwumbɔr ki kii mbamɔm. ²³ Le ni gbiin Uwumbɔr Aagbarɔ aah len pu na ke, "Abraham nan gaa Uwumbɔr aamɔboln ki kii, kina pu na le Uwumbɔr gaa u ke u ye uninyaan u chee." ²⁴ Le Uwumbɔr yin u ke uɔr. ²⁴ Ni kan ke Uwumbɔr ga len ke unii aabɔr ɔnan litunyaan pu, naa ye naadii baanja pu.

²⁵ Kina le Rahab u nan ye upiidagoor na nan chann Josua aatutum tichann, ki tuk bi ke bi dii nsan yayan aan baadim taa kan bi. Nima pu le waabɔr nan ɔnan Uwumbɔr chee.

²⁶ Tiwon ti kaa kpa nwiin na, ti kpo le na, kina le naadii u kaa kpa litunyaan na mu kpo.

Lilambil aabɔr

³ Nnaabitiib, bimɔmɔkb taa li wiir; ba pu? ni nyi ke timi bi ye bimɔmɔkb na, Uwumbɔr ga ji timi tibɔr ki jer biken. ² Ba pu? ti mɔmɔk yenni sakpen. Unii yaa kaa yenni waabɔlen ponn ni kan, uma le ye unibamɔnn, ki ga ɔmaa chuu tiwon mɔmɔk ti taa ɔna bakaa. ³ Ti joo itangar ɔnani itaan aamɔ ni, ke i kii tii timi. Le ti ga ɔmaa cha i dii taah ban pu na. ⁴ Lik iɔksakpiin aah bi pu na. I ye isakpiin la. Le libuln li kɔk na daar i joo cha laah cha ni wɔb na. Bi mu ki joo tinɔpann waatiir ɔnal i, ki cha i dii bunɔɔaah aah ban ni wɔb na. ⁵ Kina le lilambil mu ye tiwan waatiir tiwon ponn ni, ki puk tipupuk sakpen.

Lik, mmii waatiir aah ga ɔmaa wu kichoosakpen pu na. ⁶ Le lilambil ye mmii ki ye tiwan ni kaa ɔnan na timi aawon ni, ki ga ɔmaa bii tiwon mɔmɔk, ki wu binib aabimbin. Lilambil aamii nyan ni kinimbɔrɔ chee la.

⁷ Binib ga ɔmaa tinj ipeel aabɔr mɔmɔk, ni inyoon aabɔr mɔmɔk, ni tiwan ni baar na aabɔr mɔmɔk, ni ijan aabɔr mɔmɔk. Bi ga ɔmaa tinj ni mɔmɔk aabɔr.

⁸ Ubaa mu aan ɔmaa tinj lilambil. Li ye tiwan ni kaa ɔnan, kaa fuur na, le ki gbii luluul. ⁹ Ti joo lilambil pak Tite Uwumbɔr, le ki ki joo li seei binib bi Uwumbɔr naan bi aan bi naahn u na. ¹⁰ Bumɔk buchachaan ngbaan le pak Uwumbɔr, le ki ki len tibɔbir. Nnaabitiib, naa ɔnan ke ni li ɔnani kina. ¹¹ Nnyun mu mɔ na, ni mu kaa mɔ na, ga ɔmaa nya nnyunbun baan ni ii?

¹² Likakaln ga ɔmaa lu tikpasɔnn aa? Lichachar ga ɔmaa lu njikakanbil aa? Kina le nnyun mu diin na ni mu mɔ na mɔmɔk aa ɔmaa li bi nnyunbubaan ni.

Nlan mu nyan ni paacham na

¹³ Tɔ, unii ubaa bi ni ponn ni ki kpa nlan ni ɔnntii ii? Ni ɔnan ke waabimbinyaan le mɔk ke u kpa. U li bi suuna, ki li kpa nlan, ki tun litunyaan. ¹⁴ Tɔ, lipiipoln ni kinikpakpak yaa bi nisui ni kan, ni taa li kpa kipupuk ke ni kpa nlan, ki taa mɔn nnyamɔn ki paan mbamɔn pu.

¹⁵ Nlan mumina aaboln aa nyan ni Uwumbɔr chee. Mu ye dulnyaa wee ni aalan la. Naa ye Uwumbɔr Aafuur Nyaan aalan. Mu ye kinimbɔrɔ aalan la. ¹⁶ Ba pu? lipiipoln ni kinikpakpak aah bi nin chee na, tijar ni lituln li kaa ɔnan na mɔmɔk bi nima chee la. ¹⁷ Le unii u kpa nlan mu nyan ni Uwumbɔr chee na, u bi chain, ki kpa nsuudoon, ni mbimbisuuna, ki ɔnun tii binib, ki kpa linimbaasaln sakpen, ki tun litunyaan sakpen, kaa kpa imaagann, ki ye mbamɔndaan. ¹⁸ Binib bi par kijaak na le joo ni nsuudoon, ki ga kan tinyoor ti ye mbimbinyaan na.

Dulnyaa aajɔtiik

⁴ Tɔ, butɔb ni kijaak ki bi nikaasisik ni na, ni nyan ni la chee? Naa ye nimi aakpeek le jaa kijaak nisui ni ii? ² Ninimbil man tiwan pu la, le naa kpa. Nima le ni ku binib. Tiwan aakpeek bi nisui ni la, le naa ɔmaa kan ni,

† : Lik Liifai Yaab 19.18. †† : Lik Nnyam 20.13-14; Ikaal 5.17-18. ‡ : Lik Mpiin 15.6.

nima le ni jaa kijaak, le ki to butɔb. Naah kaa mee Uwumbɔr ke u tii nimi na, nima le naa kpa. ³ Ni mee Uwumbɔr ke u tii nimi tiwan ni kaa njan u chee na, nima pu le naa kan. Ni mee u ki ban tiwan ni ga ku nimi aakpeek na la. ⁴ Ni di Uwumbɔr lii a, ke upiidagoor aah di uchal di lii pu na. Naa nyi ke dulnyaa aajtiik le ye Uwumbɔr aadiŋ aa? Nima pu na, unii u ban dulnyaa aajtiik na, u ye Uwumbɔr aadin la. ⁵ Uwumbɔr Aagban len ke, “Unii yaa joo waawiin dooni tiwan ki cha Uwumbɔr kan, Uwumbɔr kpa lipiipoln sakpen a.” Ni dak ke ni len kina fam la aa? ⁶ Ƨɔ, Uwumbɔr tii timi nterm ki jer kina, le waagban len ke, “Uwumbɔr yiil kalmbaanidam, le ki lik faar binib bi sunni bibaa taab na.” †

⁷ Nima pu na, ni kii Uwumbɔr aamɔb man. Ni yii kinimbɔŋ man, le ki ga san nya ni chee. ⁸ Ni foor malni Uwumbɔr man, le u mu ga foor mal nimi. Nimi titunwanbirdam, di nimi aatunwanbir lii man. Nimi bi ban ni dii dulnyaa aasan, ni Uwumbɔr aasan mu na, toor nisui man. ⁹ Ni li kpa mpombiin nimi aatunwanbir pu, ki li wii. Cha nimi aalaar kpaln iwiil. Cha nimi aapopiin kpaln mpombiin. ¹⁰ Ni sunn nibaa taab man Tidindaan aanimbiin ni, le u ga nyurŋ nimi.

Ni taa galni tɔb man

¹¹ Nnaabitiib, ni taa bii tɔb. Unii yaa bii una aabo ki yaa galn u kan, u bii Uwumbɔr aakaal ki galn mu la. Aa yaa galn nkaal ngbaan kan, saa ye unii u njan nkaal aah len pu na, aa ye unii u galni mu la. ¹² Uwumbɔr baanja le ye u tii timi nkaal na, ki ye nkaal Aadindaan, ki ye u ji binib tibɔr na. Uma baanja le ga nmaa gaa timi lii, ki ga nmaa bii timi. Aa ye nma ki galn aanjeen aatɔ?

Kipupuk aabɔr

¹³ Li pel man, nimi bi len ke, “Din, ke nibaakan fen, ti ga fe buen kitiŋ kibaa ni, ki ti nja nima libiln libaa, ki daa tiwan, ki nja kitiirk ki kan tinyoor,” ¹⁴ naa nyi tiwan ni ga fe nja fen na. Nimi aamɔfal bi kinye? Li naahn likpakpal li njob siib ki ki kpaan woln na la. ¹⁵ Nimi aamɔfal aah bi kina na, nima le ni njan ke ni len ke, “Tidindaan yaa kii kan, ti ga li bi, ki nja kina, ki ki nja kina.” ¹⁶ Le ni tee kpa kalmbaani ki puk kipupuk. Ni yaa puk kipupuk kina kan, naa njan.

¹⁷ Nima pu na, unii yaa nyi lituln li njan na, kaa njan li kan, u tun titunwanbir le na.

Biwankpadam aasurm

5 Nimi biwankpadam, ni li pel man. Ni li wii ki li kaani falaa u ga pii nimi na pu. ² Nimi aawankpal bii a. Njikaambil moo nimi aakeken a. ³ Ni di njimombil bil, le njan daŋ a. Njaah daŋ pu na, nima le mɔk ke nimi aabɔr bii a, ki ga ji nimi aawon ke mmii na. Naah kuun liwankpal li wiir na bil na, ni kuun ntafadaan mu wiir ki ga pii nimi kookoo aataadaal na la. ⁴ Ni ji bitutum bi

† : Lik Niyatanak 3.34.

chee tijikaar tii nimi na pem pem, kaa pa bi. Le bi bi ki wii baapal pu. Le Uwumbɔr Mpɔɔnsakpiindaan njan baah wii pu na. ⁵ Ni bi dulnyaa wee ni, ki piir nisui, ki njan naah gee pu na mɔmɔk, ki kpiini nibaa ki filk sakpen a; ni bi ke inaa i filk aan bi kɔr i na la. ⁶ Nimi le bii bininyaam ki ku bi, le baa kpa mpɔɔn bi nyan bibaa nimi aanjaal ni.

Limɔr ni limeel

⁷ Nnaabitiib, nima pu na, ni li kpa limɔr ki ti saa bundaln Tidindaan ga gir ni na. Lik man, ukpaal aah kpa limɔr pu ki kii buyoonn waasaak ga nan nja tijikaar nyaan na. U kpa limɔr ki kii unaalantaal ni utakuutaal aah ga nan nu pu na. ⁸ Ni mu li kpa limɔr man, ki kɔkɔ nitaakpab; ba pu? buyoonn Tidindaan ga gir ni na peeni.

⁹ Nnaabitiib, ni taa njan tɔb pu man aan Uwumbɔr taa ji nimi tibɔr. Ni gur siib, u ga ji binib tibɔr.

¹⁰ Nnaabitiib, bibɔnabr bi nan len Uwumbɔr aayimbiil ni na, ni lik baah nan jin falaa ki kpa limɔr pu na, ni ye limɔkl le ki tii nimi. ¹¹ Binib bi kpa limɔr falaa ponn ni ki ti saa naadoon na, bima le ti len ke bi kan Uwumbɔr aanyoor. Ni njan Job aah nan kpa limɔr falaa ponn ni pu na, ki kan Uwumbɔr aah nan ter u pu falaa ngbaan aapuwɔb na. Ni kan ke Uwumbɔr kpa linimbaasaln sakpen, ki san binib kinimbaak.

¹² Nnaabitiib, ni jer ni mɔmɔk na le ye ke ni taa puu nibaa pu. Ni taa puu paacham pu, ki taa puu kitiŋ pu, ki taa puu tiwan nibaa pu. Ni po len ke “Een,” bee “Aayii,” ki len mbamɔn. Ni yaa po len kina kan, Uwumbɔr aan daa nitafal.

¹³ Ni ponn ni ubaa yaa kpa falaa kan, u li mee Uwumbɔr. Ni ponn ni ubaa yaa kpa mpopiin kan, u li gaa ilahn ki pak Uwumbɔr. ¹⁴ Ni ponn ni ubaa yaa bun kan, cha u yin Yesu aanib aaninkpiib, ke bi dan ki nan mee Uwumbɔr tii u, ki di nkpan meen u, Tidindaan aayimbiil pu. ¹⁵ Bi yaa mee Uwumbɔr ki pak ke u ga tii u laafee kan, mmeen ngbaan le ga cha ubun ngbaan kɔkɔ, le Tidindaan ga fiin u. U yaa tun titunwanbir kan, u ga di cha pinn u. ¹⁶ Nima pu na, ni kpiir nimi aatunwanbir ki tuk tɔb, ki mee Uwumbɔr tii tɔb, aan u tii nimi laafee. Unii u dii Uwumbɔr aasan mbamɔm na yaa mee Uwumbɔr linimaln kan, waameel kpa mpɔɔn sakpen. ¹⁷ Elaija nan ye unibɔn ke ti mu aah ye pu na la. Le u mee Uwumbɔr linimaln ke utaal taa nu. Le njan njan ni njan iloob utaal aa nan nun kitiŋ ngbaan ni. ¹⁸ Le u ki mee Uwumbɔr, le utaal nun, le tijikaar nja.

¹⁹ Nnaabitiib, ni ponn ni ubaa yaa yenn mbamɔn aasan chee kan, unii yaa giin u mbamɔn chee kan, ²⁰ u bee ke unii u giin titunwanbirdaan waah yenn pu na, u nyan waamɔfal nkun ni la, ki cha Uwumbɔr di cha pinn titunwanbir pam. ††

†† : “ki cha Uwumbɔr di cha pinn titunwanbir pam” bee “ki biin titunwanbir pam pu”.

1 PIITA

1 Min Piita u ye Yesu Kristo aakpambal na le n̄mee kigbar̄ kee m̄ tii Uwumb̄r̄ aanib bi ye biw̄w̄w̄m̄ dulnyaa wee ni, ki yaa ki bi Pontus aatiŋ ni, ni Galasia aatiŋ ni, ni Kapadosia aatiŋ ni, ni Asia aatiŋ ni, ni Bitinia aatiŋ ni na. ²Tite Uwumb̄r̄ nan nyan nimi waageehn pu, ki cha Waafuur Nyaan ŋa nimi chain, ni li keei Yesu Kristo aam̄b̄, aan Uwumb̄r̄ di cha pinn n̄mi Yesu aasin pu. Uwumb̄r̄ ŋa tinyoor ŋa ni pu, ki tii nimi nsuudoon pam.

Limakl li bi n-yoonn m̄m̄k̄ na

³Cha ti pak Uwumb̄r̄ u ye Tidindaan Yesu Kristo Aate na; ba pu? u san timi kinimbaak sakpen a, ki gir ma timi lelee, ki di timi ŋa waabim. U nan fikr Yesu Kristo nkun ni. Nima le ti kpa limakl li bi n-yoonn m̄m̄k̄ na. ⁴Ti mak ke ti ga sil kan tinyoor ti Uwumb̄r̄ di siin paacham kiir timi na. Tinyoor ngbaan aan ŋmaa bii, kaan ŋmaa w̄ŋ, kaan doo. ⁵Naah gaa Yesu ki kii na, nima le Uwumb̄r̄ aap̄k̄n̄ biin ni pu, ki ti saa buyoonn ni ga kan waah ga gaa nimi lii mbam̄m̄ pu na, kookoo aataadaal.

⁶Nima le ni kpa mpopiin. Ni yaa po kpa mpombiin ni yunn siib dandana wee, falaa aab̄ŋ̄ ponn ni kan, ni li kpa mpopiin; ⁷ba pu? falaa ngbaan ga m̄k̄ ke ni gaa Yesu ki kii mbam̄m̄ aan naa gaa. Naah gaa u ki kii pu na jer salmaa u ga bii na. Bi joo salmaa pu mmii ponn ni ke bi lik ke u ŋan aan waa ŋan. Kina le Uwumb̄r̄ cha ni ji falaa ke u lik ke ni gaa u ki kii mbam̄m̄ aan naa gaa. Ni yaa gaa u ki kii mbam̄m̄ kan, le ni ga kan mpakm̄ ni nnyuŋ bundaln̄ Yesu Kristo ga nyan ubaa mpaan pu na. ⁸Naa kee kan u, le ni gee u. Ninimbil aa waa u dandana wee, le ni gaa u ki kii. Nima le ni kpa mpopiin sakpen, ki pak Uwumb̄r̄, kaa ŋmaa len naah kpa mpopiin ki ti saa pu na. ⁹Naah gaa Yesu ki kii na, le u gaa nimi lii.

¹⁰T̄, n-yaayoonn na aab̄n̄ab̄tiib bi nan tuk binib Uwumb̄r̄ aah ga ter nimi pu na, nan dakl lik mbam̄m̄, ki ban ke bi bee Uwumb̄r̄ aah ga ŋa pu ki gaa binib lii na. ¹¹Le Kristo Aafuur Nyaan mu nan bi bib̄n̄abr̄ ngbaan ponn ni na m̄k̄ bi ke uma Kristo ga ji falaa, le ki nin kan nnyuŋ falaa ngbaan aapuw̄k̄b̄. Le bi nan ban bi bee ke ulau ga ji falaa ngbaan, ki ban bi bee buyoonn u ga ji falaa ngbaan na. ¹²Le Uwumb̄r̄ nan m̄k̄ bi ke baah len tib̄r̄ ti na, baa len ke bi ter bi-ma bibaa, bi len ke bi ter nimi la. Le ni ŋun tib̄r̄ ngbaan dandana wee. Uwumb̄r̄ cha Waafuur Nyaan nyan ni paacham ki tii binib mp̄k̄n̄ bi tuk nimi

tib̄n̄yaan tee. Tib̄n̄yaan timina le Uwumb̄r̄ aatuunti-ib ban ke bi bee taatataa.

Ni li bi chain man

¹³Nima pu na, ni li dak ilandak i ŋan na, ki li chur ni-baa, ki li kpa limakl n-yoonn m̄m̄k̄; ba pu? Yesu Kristo yaa nyan ubaa mpaan pu kan, u ga ŋa tinyoor ŋa ni pu la. ¹⁴Ni li keei Uwumb̄r̄ aam̄b̄. Buyoonn naa nan kee nyi nsan mu ŋan na, le ni nan dii nisui aah gee pu na. Ni taa ki dii kina. ¹⁵Cha nimi aabimbin m̄m̄k̄ li bi chain, ke Uwumb̄r̄ u yin nimi na aabimbin aah bi chain pu na. ¹⁶Ni n̄mee Uwumb̄r̄ Aagbar̄ ni ke Uwumb̄r̄ bui nimi, “Min Uwumb̄r̄ bi chain la; nima pu na, ni mu li bi chain man.” †

¹⁷Ni yaa mee Uwumb̄r̄ kan, ni yin u ke Nite la. Nima pu na, ni li san u buyoonn ni bi na; ba pu? waa pak ubaa ki jer uken. U ga ji binib m̄m̄k̄ aab̄r̄ baah tun pu na. ¹⁸Niyaajatiib nan bi mbimbin ŋl̄ ŋl̄ ponn ni. Ni nyi ke u gaa nimi lii ki nyan nimi mbimbin ngbaan ponn ni. Naa ye tiwan ni ga bii ke njimobil na, le u di pan ki gaa nimi lii. ¹⁹U nan di Kristo aasin mu jer njimobil na le gaa nimi lii; uma Yesu nan di ubaa toor kitork ki tii Uwumb̄r̄, ki bi ke upihbo nyaan u kaa kpa iween ibaa na. ²⁰Uwumb̄r̄ aa nan kee naan dulnyaa le ki nyan Kristo ke u li ye kitork ngbaan. Naah nan ŋeer na, le u dan dulnyaa wee ni, nimi pu. ²¹U pu, le ni gaa Uwumb̄r̄ ki kii. U nan fikr u nkun ni ki nyuŋ u. Nima pu le ni gaa Uwumb̄r̄ ki kii ki kpa limakl.

²²Ni kii Uwumb̄r̄ aab̄r̄ ti gbii na la. Nima le cha nimi aabimbin bi chain. Le ni sil gee ninaabitiib. Nima pu na, ni li beenin gee t̄b̄ mbam̄m̄. ²³Bi ma nimi lelee la. Naa ye unib̄n̄ u ga kpo na le ma nimi lelee. U ma nimi na aan kpo. Uwumb̄r̄ di waam̄boln̄ li kpa lim̄fal̄ ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na le gir ma nimi lelee. ²⁴Ni n̄mee Uwumb̄r̄ Aagbar̄ ni ke, “Binib m̄m̄k̄ bi ke timoor na la. Baanyaan bi ke mmopuun na la. Timoor ŋl̄ mala, le mmopuun mu gbaar, ²⁵Uwumb̄r̄ aam̄boln̄ ma ga li bi ki ti saa n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.” ††
Lim̄boln̄ ngbaan le ye tib̄n̄yaan ti bi tuk nimi na.

† : Lik Liifai Yaab 11.44-45; 19.2. †† : Lik Aisaya 40.6-8.

Ni taa ki tun titunwanbir man

2 Nima pu na, ni taa ki li kpa kinanan, ki taa ki ḡmanni tɔb, ki taa li ye binib bi ḡmanni ke bi ḡnan na, ki taa li kpa lipiipoln, ki taa li bii binib. ² Nimi nibaa lik ki kan Tidindaan aah kpa tiḡann pu na. Nima pu na, ni li ban Uwumbɔr aamɔbon ke uboɔɔn aah ban mbi-in pu na. Uwumbɔr aabɔr gbii, ki ga ter nimi ke ni moo dii waasan mbamɔm, ki ḡmar.

⁴ Dan Tidindaan u ye limɔfadaan na chee man. U naahn litakpal li bidimaab yii li na la. Le Uwumbɔr lee u ke u ḡnan sakpen. ⁵ Ni mu bi ke ḡtakpal ḡi kpa limɔfal na. Uwumbɔr di nimi maa lidichal ke Waafuur Nyaan li bi li ni. U ban ke ni li ye uma ubaa aatotoorb, ki li tun waatuln, Waafuur Nyaan aapɔɔn pu. Yesu Kristo pu, le u ga gaa nimi aatuln ngbaan. ⁶ Uwumbɔr Aagban ḡlen ke,

“Lik, m lee litakpal li ḡnan na ki di bil Sionn aatiḡ ni. M di litakpal ngbaan ki di siin kaalɔɔn ḡni, le unii umɔk gaa u ki kii na aan ḡi inimɔɔn.” †

⁷ Nimi bi gaa u ki kii na, u ḡnan ni chee sakpen la. Le binib bi kaa gaa u ki kii na, bi li nyi ke Uwumbɔr Aagban ḡlen ke,

“Litakpal li bidimaab yii li na, lima le ye litakpajal,” ††

⁸ ki ki len ke,

“Binib bibaa ga gbeer litakpal ngbaan ki lir.

Litakpal ngbaan pu le bi ga lir.” ‡

Baa kii Uwumbɔr aabɔr; nima le cha bi lir, waah siin bi pu na.

⁹ Tɔ, nimi bi gaa Uwumbɔr ki kii na le ye waanileekaam. Ni ye Uwumbɔr u ye Ubɔrkpaan na aatotoorb, ki ye litimɔl li bi chain na, ki sil ye Uwumbɔr aanib. U lee nimi ke ni li tuk binib waah ḡnan sakpen pu na; ba pu? u nyan nimi mbɔmbɔɔn ni, ki di koon waawiihn mu ḡnan sakpen na ni. ¹⁰ N-yoonn mbaa naa nan ye Uwumbɔr aanib. Dandana wee ni ye Uwumbɔr aanib la. N-yoonn mbaa Uwumbɔr aa nan san nimi kinimbaak. Dandana wee u san nimi kinimbaak.

Uwumbɔr aatutum

¹¹ Maanigeekaab, ni ye biwɔɔm ni bisachum dulnyaa wee ni la. Nima pu na, m ḡan nimi, ni taa kii nisui aah gee pu na; ba pu? nisui aah gee pu na kiir nimi Uwumbɔr aasan ni. ¹² Ni bi binib bi kaa dii Uwumbɔr aasan na aakaasisik ni la. Ni li tun lituln li ḡnan na bi chee. Le bi yaa bii nimi ke ni ye bakadam kan, nimi aatunyaan chee bi ga kan ke ni ḡnan. Nima le ga cha bi nyuḡ Uwumbɔr bundaln u ga ḡi binib tibɔr na.

¹³ Tɔ, ni li keei nimi aaninkpiib mɔmɔk aamɔi Tidindaan pu. Ni li keei nimi aabɔrkpaan u joo binib mɔmɔk na aamɔb. ¹⁴ Waah kaan bininkpiib ntim ni na, ni li keei bi mu aamɔi. Ba pu? u kaan bi ke bi daa binib bi tun lit-

† : Lik Aisaya 28.16. †† : Lik Ilahn 118.22. ‡ : Lik Aisaya 8.14-15.

uln li kaa ḡnan na aatafal, ki ban ke bi pak binib bi tun lituln li ḡnan na. ¹⁵ Uwumbɔr ban ke ni tun litulnyaan aan ki cha bijɔrb bi kaa nyi nibaa ki bii nimi na ḡmin la. ¹⁶ Ni bi nibaa pu la. Nima le aa tii nimi nsan ke ni li chu-un ḡnani bakaa. Ni li bi ke Uwumbɔr aatutum aah ba ga li bi pu na. ¹⁷ Ni li pak binib mɔmɔk, ki li gee binib bimɔk dii Yesu aasan na, ki li san Uwumbɔr, ki li pak ubɔrkpaan na.

Yesu Kristo aafalaa aamɔkl

¹⁸ Binib bi ye binaagbiib ni ponn ni na, ni li pak nidindatiib mbamɔm, ki li keei baamɔi. Bi yaa ye bini-bamɔm, bee bi ti ki ye bakadam kan, ni li pak bi. ¹⁹ Unii u kaa ḡna nibaa na, bi yaa ḡna u falaa aan u yaa ḡi limɔr Uwumbɔr pu kan, nima le ḡnan Uwumbɔr chee. ²⁰ Bi yaa gbaa nimi, nimi aatunwanbir pu aan ni yaa ḡi limɔr kan, nima le aan cha ubaa pak nimi. Ni mu yaa kan falaa nimi aatunyaan pu, ki yaa ḡi limɔr kan, nima le ga piir Uwumbɔr aasui. ²¹ Ba pu? Uwumbɔr yin nimi bi dii u na ke ni li ḡi falaa; ba pu? Kristo mu nan jin falaa ni pu. Nima le ye limɔkl ki tii nimi, ke ni li dii waataabuu. ²² Waa nan ḡna titunwanbir aatuln libaa, ki mu aa nan mɔn nnyamɔn mubaa. ††²³ Baah seei u na, waa giin sii bi. Waah jin falaa na, waa len ke u ga teen bi. U di ubaa ḡna Uwumbɔr u ḡi tibɔr mɔmɔk mbamɔm na aḡaal ni la. ²⁴ U nan kpo ndɔpuinkoo pu timi aatunwanbir pu, ki sil timi aasisiyyaan ki gaa timi aatafadaan. Nima pu na, ni di titunwanbir mɔmɔk lii, ki li dii mbimbin mu ḡnan na. Waah gaa tigbar ti na pu, le Uwumbɔr tii nimi laafee. ²⁵ Ni nan bi ke ipiih i yenn na, le dandana wee, ni ḡir ni Kristo chee. U kpaan nimi ke upihkpaal aah kpaan ipiih pu na, ki kii nimi aamɔfal.

Puutiib ni chatiib aabɔr

3 Bipiib, ni li keei nichatiib aamɔi. Ni yaa keei baamɔi, aan chatiib yaa bi, kaa kii Uwumbɔr aabɔr kan, nibaakan bi ga gaa u ki kii nimi aabimbinyaan pu. Hali ni yaa kaa len tibaa kan, ² bi ga kan ke ni san Uwumbɔr ki kpa mbimbin mu bi chain na. ³ Bipiib, tiwan ni ga cha ni li ḡnan na aa ye tiyikpir ti buu na, kaa ye nleen mu kpa kidaak na, kaa ye tiwanpeenkaan nyaan. ⁴ Tiwan ni ga cha ni li ḡnan na le ye mbimbin mu ḡnan na. Ni yaa kpa mbimbin suuna kan, nima le ye kinyaan ki kaan fir, ki ḡnan sakpen Uwumbɔr chee na. ⁵ N-yaayoonn na aapiib bi nan bi chain ki kpa limakl Uwumbɔr pu na, nan keei bichatiib aamɔi, nima le nan cha bi kpa kinyaan ki nan ḡnan binib chee. ⁶ Sara nan ḡnani kina la. U nan keei uchal Abraham aamɔb, ki yin u ke udindaan. Ni yaa tun lituln li ḡnan na, ki yaa kaa san ijawaan ibaa Uwumbɔr aasan ni kan, ni kpaln Sara aabisatiib la.

⁷ Bijab, ni mu li nyi naah joo nipuutiib pu na. Bipiib aa kpa mɔɔn ke bijab aah kpa pu na, nima na, ni li pak bi; ba pu? nimi ni bima le ga kpaan kan Uwumbɔr

†† : Lik Aisaya 53.9.

aapiin i ye limɔfal li kaa kpa ndoon na. Ni li joo bi mbamɔm, nimi aameel taa ɲa yɔli.

Ji mbimbinyaan aafalaa

⁸ Kookoo aabɔr le ye ke ni mɔmɔk li kpaan kimɔbaan, ki cha nitafal li bi tɔb ni, ki li gee tɔb ke naabitiib na, ki li san tɔb kinimbaak, ki sunn nibaa taab. ⁹ Binib yaa ɲa nimi bakaa kan, ni taa teen bi. Bi yaa sii nimi kan, ni taa sii bi ki teen. Ni bui bi ke, “Uwumbɔr ɲa tinyoor ɲa ni pu;” ba pu? Uwumbɔr yin nimi ke u ɲa tinyoor ɲa ni pu la. ¹⁰ Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ni ke,

“Unii yaa ban ke u li kpa mpopiin, ni mbimbin mu mɔ na kan,

u taa ki len tibɔbir, ki taa ki mɔni inyamɔ,

¹¹ ki taa ki tun lituln li kaa ɲan na;

u tun lituln li ɲan na,

ki li ban nsuudoon linimaln;

¹² ba pu? Tidindaan Uwumbɔr aatafal bi bininyaam ni,

ki ɲun baameel n-yoonn mɔmɔk,

le ki yiil binib bi tun titunwanbir na.” †

¹³ Tɔ, ninimbil yaa man lituln li ɲan na pu kan, ubaa

ga ɲa nimi bakaa aa? ¹⁴ Ni mu yaa kan falaa lituln li

ɲan na pu kan, Uwumbɔr aanyoor bi ni pu la. Ni taa

san unii ubaa ijawaan, ki taa cha ilandak li joo nimi.

¹⁵ Ni li pak Kristo nisui ni, ki di u ɲa Nidindaan. Ni li

gor n-yoonn mɔmɔk, unii yaa nan baa nimi kan, ni ga

ɲmaa tuk u naah kpa limakl pu na. Ni tuk u suuna, ki

pak Uwumbɔr. ¹⁶ Ni li ɲani ni ɲan na n-yoonn mɔmɔk,

le naah dii Kristo mbamɔm ki kpa mbimbin mu ɲan na

na, nima le ga cha inimɔk chuu binib bi sii nimi ki len

nimi tibɔbir na. ¹⁷ Ni yaa ye Uwumbɔr aageeh ke aa ji

falaa litunyaan pu kan, ni soor ni aa ji falaa titunwan-

bir pu. ¹⁸ Ba pu? Kristo ubaa nan kpo nfum mbaa timi

aatunwanbir pu. Kristo u ye uninyaan na nan kpo timi

bi ye tiniwanbir na pu, ke u di ti ni Uwumbɔr kpaan. Bi

nan ku waawon, le Uwumbɔr Aafuur Nyaan tii u limɔ-

fal, ¹⁹ le u nan buen ki ti len tibɔnyaan binib aawiin i bi

kiyondiik ni, kitekpiitiɲ ni na chee. ²⁰ Bi nan bi Nowa

aayoonn, kaa nan kii Uwumbɔr aamɔk, le u nan jin

limɔr bi pu, ki kii n-yoonn mu Nowa nan ti kpil burɲɔb

doo na. Binib biniin baanja le nan koo burɲɔb ngbaan

ni, le ki ɲmar nnyun pu. ²¹ Nnyun ngbaan le ye baah

muini binib nnyun ni na aamɔkl. Dandana wee, bi yaa

muini nimi nnyun ni kan, ni ɲmar a; ba pu? Yesu Kristo

nan fikr nkun ni. Nima le cha ni ɲmar. Bi yaa muini nimi

nnyun ni kan, naa ye ke bi fu nimi aawon nnyun tiwon

aajɲɲ pu la. Ni ye ke ni di titunwanbir di lii, ki puu tipu-

ur ke ni ga dii Uwumbɔr. ²² Yesu Kristo nan buen

paacham ki ti bi Uwumbɔr aanaɲɲii wɔb. Le Uwumbɔr

di waatuuntiib, ni paacham yaab, ni kinimbɲɲ ni

kaapɔk mɔmɔk ɲa Yesu Kristo aanaal ni.

⁴ Tɔ, Kristo aah nan joo unibɔn aawon na, u nan jin

falaa. Nima pu na, ni mu kii ke ni ga ji falaa man,

ke waah nan kii pu na. Waah nan jin falaa tiwon ponn

ni pu na le u nan kuln titunwanbir. ² Nima pu na, naah laa bi dulnyaa wee ni na, ni taa ki kii nisui aah gee pu na, ni li keei Uwumbɔr aah gee pu na. ³ Ni nan tun titunwanbir n-yoonn mu jer na; ni ɲeer kina. Ni nan ɲani ke binib bi kaa nyi Uwumbɔr na aah ɲani pu na, ki dii bipiib, ki dii tiwan ni kaa ɲan na aakpeek, ki nan kuuni tɔb ki nyun ndaan gbii, ki tun lituln li kaa ɲan na, ki dii ɲiwaa ɲi sukr ponn ni na. ⁴ Naah kaa ki kpaani titunwanbirdam ngbaan chee ki ɲani kina na, ni gar bi la, le bi seei nimi. ⁵ Bi ga sil Uwumbɔr aanimbiin ni ki len baah tun pu na. U gor ke u ji binib bi fu na, ni binib bi kpo na tibɔr. ⁶ Nima le cha bi nan tuk binib bi kpo na Uwumbɔr aabɔnyaan tee. Bi nan kpo ke unibɔn mɔk aah kpo pu na. Le bi nan tuk bi Uwumbɔr aabɔnyaan tee, ke bi kan nsan ki gaa u ki kii aan baawiin kan Uwumbɔr aamɔfal ki li bi u chee.

Ni li ye Uwumbɔr aatutunyaam

⁷ Tɔ, ni gur siib le tiwan mɔmɔk ga doo. Nima pu na, ni li kpa laasaab, ki chur nibaa, ki mee Uwumbɔr. ⁸ Tiwan ni jer tiwan mɔmɔk na le ye ke ni li gee tɔb mbamɔm; ba pu? aa yaa gee unii kan, aa ga di cha pinn u titunwanbir pam. ⁹ Ni li channi tɔb tichann ki taa ɲulni. ¹⁰ Uwumbɔr tii ni mɔmɔk Waafuur Nyaan aapiin la. Waah tii nimi ipiin aabɔɲ aabɔɲ na, ni di ipiin ngbaan ter biken. ¹¹ Uwumbɔr yaa tii unii ipiin ke u len Uwumbɔr aabɔr kan, u teer ke ni ye Uwumbɔr aabɔr le u len. Uwumbɔr yaa tii unii ipiin ke u ter biken kan, u li ter bi Uwumbɔr aah tii u mpɔkɔ pu na. Ni li nyuɲni Uwumbɔr tiwan mɔmɔk ni, Yesu Kristo pu. Uma le yeh mpakm ni mpɔkɔ n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

Yesu Kristo aadidiliib aah ji falaa pu na

¹² Njɔtiib bi m gee bi na, ni ji falaa u wu sakpen na la. Ni taa dak ke ni ye tiwachann la. Uwumbɔr cha ni ji falaa ke u lik nimi aabimbin aah bi pu na la. Ni taa cha ni gar nimi. ¹³ Ni li kpa mpopiin; ba pu? ni yaa ji falaa u Kristo nan jin na kan, ni ga li kpa mpopiin sakpen bundaln u ga gir ni ki nan mɔk waah nyuun pu na. ¹⁴ Bi yaa sii nimi Kristo aayimbil pu kan, Uwumbɔr aanyoor bi ni pu la; ba pu? Uwumbɔr Aafuur Nyaan mu ɲan sakpen na bi ni ni. [Bima le seei Kristo, le nima pak u.] ¹⁵ Le ni ponn ni ubaa yaa jin falaa linikul pu, bee kinaayuk pu, bee baka baka pu, bee libɔbaln pu kan, nima aa ɲan. ¹⁶ Tɔ, unii yaa jin falaa Yesu Kristo aasan pu kan, u taa cha inimɔk li joo u. U li pak Uwumbɔr waah ye Yesu Kristo yoo na pu.

¹⁷ Ni ɲeer Uwumbɔr piin ki ji binib tibɔr. U ga puen ji waanib le tibɔr, le ki nin ji biken tibɔr. U yaa puen ji timi waanib tibɔr kan, binib bi kaa kii waabɔnyaan na aabɔr ga doo kinye? ¹⁸ Ni ɲmee Uwumbɔr Aagbaɲ ni ke, “Ni yaa pɔk bininyaam ɲmar kan, titunwanbirdam bi kaa pak Uwumbɔr na ga tee ɲa kinye ki ɲmar?” ‡

† : Lik Ilahn 34.12-16. †† : Lik Aisaya 8.12.

‡ : Lik Niyatanjak 11.31.

2 PIITA

1 Min Simonn Piita u ye Yesu Kristo aakpambal ni waatutunn na le ηmee kigbanj kee m di tii nimi bi gaa timi Aawumbor Yesu Kristo u gaal timi lir na ki kii na. Waah ηan sakpen pu na le u cha ni gaa u ki kii ke ti mu aah nan gaa u ki kii pu na. ² Naah nyi Uwumbor ni Tidindaan Yesu pu na, bi ηa tinyoor ηa ni pu ki tii nimi nsuudoon pam.

Uwumbor aah nyan timi ki yin timi pu na

³ Waapɔɔnsakpiin pu, le u tii timi tiwan nimɔk ga ter timi ke ti kan limɔfal ki dii u mbamɔn na. Taah nyi u pu na, nima le cha u tii timi. U nan mɔk timi ke u ηan sakpen, ki kpa mbimbinyaan, ki yin timi ke ti dii u, ⁴ ki puu tipuur ti ηan sakpen na tii timi. Binib kpa iniman la. Nima le titunwanbir bi dulnyaa wee ni. Ni yaa gaa Uwumbor aah puu tipuur ti na kan, ni ga nya titunwanbir ngbaan ni, ki gaa Uwumbor aabimbin. ⁵ Nima pu na, naah gaa Yesu ki kii pu na, ni li kɔkɔni nibaa ki li kpa mbimbinyaan, ki di kpee ni pu; ki li kpa nlan ki di kpee mbimbinyaan pu; ⁶ ki chuu nibaa ki di kpee nlan pu; ki li kpa limɔr ki di kpee chuumbaa pu; ki li san Uwumbor ki di kpee limɔr pu; ⁷ ki li ηani ninaabitiib tibulchinn ki di kpee Uwumbor aasam pu; ki li gee tɔb, ki di kpee tibulchinn pu. ⁸ Nimi aabimbin yaa moo bi kina mbamɔm kan, nima le ga cha ni bee Tidindaan Yesu Kristo mbamɔm, ki tun waatuln sakpen, ki ηa tinyoor tii u. ⁹ Unii u lann mbimbin ngbaan aaboln na kan, u jɔb la. U suln ke Uwumbor nan finn u ki nyan titunwanbir ti nan bi usui ni na.

¹⁰ Nnaabitiib, Uwumbor aah nyan nimi ki yin nimi pu na, ni li kɔkɔni nibaa ki cha nimi aabimbinyaan li mɔk ke ni sil ye waanib. Ni yaa ηa kina kan, naan lir. ¹¹ Uwumbor ga tii nimi nsan ke ni koo Tidindaan Yesu Kristo u gaal timi lir na aanaan mu ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na ni.

¹² Nima pu le m ga li teer nimi tibɔr timina n-yoonn mɔkɔk. Ni ηun ti, ki nyi ti, ki joo ti mbamɔm. ¹³ M mu dak ke ni ηan ke m li teer nimi, ki fiin nimi aalandak, maah laa bi tiwon tee ni buyoonn na. ¹⁴ M nyi ke naan yunn, le m ga di tiwon tee lii, Tidindaan Yesu Kristo aah nan tuk mi pu na. ¹⁵ Le m ga kɔkɔ mbaa ki tii nimi kigbanj ki ga li teer nimi tibɔr tee n-yoonn mɔkɔk, ki joo cha maakundaal aapuwɔb na.

Binib bi aanimbil kan Yesu Kristo aah wiin chain pu na

¹⁶ Ti nan tuk nimi ke Tidindaan Yesu Kristo kpa mɔkɔk sakpen ki ga ki gir ni. Taah tuk nimi pu na aa ye itiin. Ti gbii la. Tinimbil kan waah kpa mɔkɔk sakpen pu na. ¹⁷ Ti nan bi u chee buyoonn Tite Uwumbor nan pak u ki nyun u na. Uwumbor aaneel nan nyan ni paacham nin chee wiin chain na, ki bui ke, "Njapɔkɔn u m gee u na ɔɔ. Nnimbil gbiin uma la." ¹⁸ Timi tibaa nan ηun nneel ngbaan nyan ni paacham, buyoonn ti nan bi u chee Uwumbor aajool paab na.

¹⁹ Nima le mɔk timi ke Uwumbor aabɔnabitiib aah nan len Yesu aabɔr pu na, bi len mbamɔn la. Ni ηan ke ni kii baah len pu na. Baaliin bi ke karyaa u wiin mbɔm-ɔkɔk ni na aah bi pu na. I ga woln ninimbil ki ti saa buyoonn Yesu Kristo ga gir ni ki nan woln ninimbil mbamɔm na. ²⁰ Tibɔkpaan le ye ke ni li nyi ke Uwumbor aabɔnabr aaliin ibaa aa ye bima bibaa aalandak le bi joo ηmee. ²¹ Naa ye bima bibaa aageehn pu le cha bi len. Bi nan len Uwumbor Aafuur Nyaan aah cha bi len pu na.

Biηmanjmannim aabɔr

2 Biηmanjmannim mu nan bi Israel yaab ponn ni n-yoonn ngbaan, ki ηmanni ke bi ye Uwumbor aabɔnabr la. Le biηmanjmannim ga li bi ni mu ponn ni, ki ga li looni ki mɔk nimi nnyamɔn aamɔkm mu ga bii nimi na. Hali bi ga yii Tidindaan u nan gaa bi lii na. Ni-ma pu le Uwumbor ga daa bitafal mbamɔm mala.

² Binib pam ga dii baasanwanbir ngbaan. Bi pu le binib ga sii mbamɔn aasan na. ³ Bi ga li kpa iniman ki ga ηmann nimi, ke bi ji nimi. Ni yunn le Uwumbor nan pu-un len ke baabɔr bii. Naan yunn le u ga daa bitafal.

⁴ Hali Uwumbor aatuuntiib bi nan tun titunwanbir na, Uwumbor aa nan di cha bi, u daa bitafal la. U buu bi idɔribi, ki di bi lii mmii mu kaan junna ni, mbɔmɔkɔk ni, bi li bi nima ki ti saa bundaln u ga ji bi tibɔr na.

⁵ Waa nan di cha dulnyaakpok aanib mu. U nan cha nnyun jin dulnyaakpok, ki kuln binib bi kaa san u na; ki gaa Nowa u nan mooni waabɔnyaan na lii; ki gaa binib bilole lii ki kpee Nowa pu. ⁶ Tɔ, Uwumbor nan bii Sodom ni Gomora aatim ki cha mu kpaln nfatan, ki kuln ntim ngbaan aanib. Ni ye limɔkl la, le ki mɔk titunwanbirdam Uwumbor aah ga daa bitafal pu na. ⁷ U nan gaa Lot lii; ba pu? u nan ye uninyaan; le titunwanbir-

† : Lik Matiu 17.1-5; Mak 9.2-7; Luk 9.28-35.

dam na aah tun tijɔŋ aatun pu na, ni muk u sakpen a.
⁸ Uninyaan ngbaan nan bi baatiŋ ni, ki kan baah tun
 yɔɔ pu na, ki ŋun baah len iliinbir pu na. Waah nan
 ye uninyaan na, le baatunwanbir bii usui iwiin mɔmɔk.
⁹ Tɔ, nimina mɔmɔk le mɔk timi ke Tidindaan ga ŋmaa
 nyan binib bi san u na ntɔŋ ni, ki ga ŋmaa li dar titun-
 wanbirdam aatafal ki ti saa bundaln u ga ji bi tibɔr na.
¹⁰ Binib bi dii tiwon aah ban pu na, ki gɔr kidagook, kaa
 kii unii ubaa aamɔb na, Uwumbɔr ga daa bitafal ki jer
 waah ga daa biken aatafal pu na.

Biŋmanɔmannim bi bi ni ponn ni na aatafal pɔɔ la.
 Baa san unii ubaa. Bi seei Uwumbɔr aatuuntiib, kaa
 san ijawaan. ¹¹ Uwumbɔr aatuuntiib kpa mpɔɔn ki jer
 bi, ki mu aa galn bi, kaa seei bi Tidindaan aanimbiin ni.
¹² Binib ngbaan ŋani baah gee pu na, ki bi ke ipeel i
 binib chur i ki ku i na la. Bi sii Uwumbɔr aatuuntiib, kaa
 nyi baah bi pu na. Bima bibaa aatunwanbir le ga kuln
 bi. ¹³ Baah ŋa binib falaa pu na, bi mu ga kan falaa.
 Baageehn le ye ke bi gɔr kidagook nwiin pu. Baah bi
 nikaasisik ni pu na, bi bi ke tijɔŋ aah likr likekeln pu pu
 na la. Baah ji ni chee tijikaar na, baalandak bi baatun li
 kaa ŋan na ponn ni la. ¹⁴ Binimbil yaa kan upii kan, bi
 ban u la, kaan ŋmaa di cha titunwanbir. Bi ŋmanni
 binib bi kaa nyi Uwumbɔr aasan mbamɔm na ke bi
 yenn. Bisui bae iniman la. Uwumbɔr aamɔpuur bi bi pu
 la. ¹⁵ Bi yii nsanyaan le ki yenn, ki dii Beor aajapɔɔn Bal-
 aam aah nan dii pu na. U nan gee titunwanbir aanyoor
 la. ¹⁶ Le Uwumbɔr sur u waatunwanbir pu, ki cha ubon
 u ye ubir na di unibɔn aaneel ki sur u, u taa tun uwaar
 aatuln.

¹⁷ Biŋmanɔmannim ngbaan naahn inyunbun i kaa kpa
 nnyun na, ki naahn utaal u yun ki bɔln ki joo libuln kaa
 nu na la. Uwumbɔr ga di bi ŋa mbɔmbɔn sakpiin ni,
 n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ¹⁸ Bi len kalmbaani
 aaliin i ye fam na, ki ŋmanni binib bi kaa dii Uwumbɔr
 aasan ni yunn na, ki tɔŋni bi ke bi ŋa tiwon aah gee pu
 na ki gɔr kidagook, ¹⁹ ki bui bi ke bi ga gaa bibaa la. Bi-
 ma bibaa ye titunwanbir aanaagbiib la; tiwan ni nyan
 unii na joo u tinaagbiir la. ²⁰ Binib yaa nyi Tidindaan
 Yesu Kristo u gaal timi lir na, ki nyan ni titunwanbir ti
 bi dulnyaa wee ni na aan titunwanbir ngbaan ki nyan
 bi kan, baadoon ga li bir ki jer baapiin aah nan bi pu
 na. ²¹ Bi yaa kaa ba nyi nsanyaan ngbaan kan, ni ba ga
 li soor ni baah nyi mu aan ki yii Yesu aabɔnyaan ti bi
 ŋun na. ²² Bi gbiin ŋiyatanɔk aah len pu na ke, "Uɔɔja
 gir ki ti jin waawuln la. Ugbeer u fu nnyun na gir ti koo
 tikpakpar ni, ki weei la." †

Tidindaan ga sil gir ni

3 Maanigeekaab, kigbanj kimina ye kigbanj leler le
 m ki ŋmee tii nimi. Tigbann tilee ngbaan mɔmɔk
 ponn ni, le m teer nimi tibɔr ngbaan pu, ke m fiin ilan-
 daknyaan nisui ni. ² M ban ke ni li teer tibɔr ti Uwum-
 bɔr aabɔnabnyaam nan len n-yaayoonn na, ki li teer

Tidindaan u gaa timi lii na aabɔr ti timi waakpambalb
 tuk nimi na. ³ Njan, m ban ke ni li nyi ke binib bi dii
 bisui aah ban pu na ga li bi kookoo aayoonn, ki ga ŋa
 nimi mbɔnyun, ⁴ ki ga bui ke, "Yesu Kristo aah puu
 tipuur ti ke u ga gir ni na, u bi la chee? Buyoonn titetiib
 nan kpo ki nan saa dandana wee na, tiwan mɔmɔk
 beenin bi ke naah nan bi pu buyoonn Uwumbɔr naan
 dulnyaa wee na la." ⁵ Baageehn pu, le bi suln ke
 n-yaayoonn na, Uwumbɔr nan di umɔb len, le ki naan
 paacham, ni kitiŋ ki nyan ni nnyun ni, ki bi nnyun
 aakaasisik ni na. ⁶ Nnyun le nan jin dulnyaakpok, ki bii
 u. ⁷ Bi suln ke Uwumbɔr aaliin ichachaan ngbaan le joo
 paacham ni kitiŋ ki bi dandana wee na, ki nan saa buy-
 oonn u ga see paacham ni taab mmii, ki kuln titun-
 wanbirdam na; liyaadaal ngbaan le u ga ji bi tibɔr ki bii
 bi.

⁸ Maanigeekaab, ni taa suln ke liwinbaal naahn ŋibin
 lichur le Tidindaan chee. Njibin lichur mu naahn liwin-
 baal le u chee. ⁹ Tidindaan aan taan ke u ŋa waah puu
 tipuur ti na, ke binib bibaa aah dak pu na. U ji limɔr ni
 pu la, kaa ban ke unii ubaa bii. U ban ke binib mɔmɔk
 kpeln baabimbini ki ŋmar la.

¹⁰ Tidindaan aawiindaal ga fuu ni ke unaayuk aah fu-
 ur ni pu na la. Liyaadaal ngbaan le paacham ga faa ki-
 fuuk sakpen ki jer. Mmii mu ton sakpen na ga donn
 paacham aawan mɔmɔk. Kitiŋ, ni tiwan nimɔk bi kitiŋ
 pu na mu ga gaa mmii. ¹¹ Tiwan nimina mɔmɔk aah ga
 bii kina na, ni ŋan ke ni li ye ba aanibol? Ni ŋan ke ni li
 bi chain, ki li san Uwumbɔr, ¹² ki li lik Uwumbɔr aawiin-
 daal aah ga fuu ni buyoonn na, ki cha ninimbil li man
 nwiin ngbaan pu. Liyaadaal ngbaan, le paacham ga
 gaa mmii ki donn. Mmii mu ton sakpen na ga donn
 paacham aawan mɔmɔk. ¹³ Uwumbɔr mu aah nan puu
 tipuur ti na, ti kpa limakl ke paacham pɔɔn ni kitiŋ
 ga li bi. Nima chee le tiwan mɔmɔk ga li bi mbamɔm.

¹⁴ Maanigeekaab, naah kpa limakl kina na, ni li pɔɔni
 nibaa ki li bi suuna, ki li bi chain, ki taa li kpa taani
 ubaa Uwumbɔr chee bundaln u ga lik nimi aabimbini
 aah bi pu na. ¹⁵ Tidindaan aah jin limɔr, kaa gir ni mala
 na, ni bee ke u tii binib nsan ke bi ŋmar le waahr, le u
 nin gir ni. Tinaabogeeekoo pɔɔn mu nan ŋmee kigbanj tii
 ni nimi, ki tuk nimi kina, Uwumbɔr aah tii u nlan pu na.
¹⁶ Waagbann mɔmɔk ponn ni u ŋmee Uwumbɔr aawi-
 indaal aabɔr, ki mɔk nimi tibɔr timina. Tibɔr ti pɔɔn unii
 bee taatataa na tibaa mu bi waagbann ponn ni. Le
 binib bi kaa kpa nlan ki ga ŋmaa yenn mala na kpeln
 taatataa, ke baah kpeln Uwumbɔr Aagbanj aabɔr tiken
 pu na. Nima pu na, Uwumbɔr ga daa bitafal.

¹⁷ Maanigeekaab, ni puen bee baah ŋani pu na. Naah
 dii mbamɔm pu na, ni li nyi man, ki taa dii titunwanbir-
 dam aanyamɔn aan ki yenn. ¹⁸ Ni moo gaa Tidindaan
 Yesu Kristo u gaal timi lir na aaterm, ki li moo bae
 waaliin. Uma le yeh mpakm dandana wee ki ti saa
 n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

† : Lik Niyatanɔk 26.11.

1 JONN

Limɔfal aamɔboln

1 Timi Yesu aakpambalb le ban ke ti tuk nimi limɔfal aabɔr. Tibɔr ngbaan ye Yesu aabɔr la. U nan bi n-yaayoonn na, ki beenin bi. Ti nan n̄un waah len pu na. Tinimbil nan kan u, ki lik mbamɔm waah bi pu na. Tiŋaal nan meeh u. ² Yesu, u ye limɔfal ngbaan na, nan di ubaa mɔk timi. Le ti kan u. Nima pu le ti ji seeraa, le ki tuk nimi limɔfal ngbaan aabɔr. Yesu le ye limɔfal li kaa kpa ndoon na daan. N-yoonn mɔmɔk u nan bi Tite Uwumbɔr chee, le ki di ubaa nan mɔk timi. ³ Ti tuk nimi taah kan pu na, ni taah n̄un pu na, aan ti ni nimi li kpaan kijtiik. Ni ye mbamɔn la, taah kpaan kijtiik na, ti ni Tite Uwumbɔr ni Ujapɔɔn Yesu Kristo le kpaan kijtiik ngbaan. ⁴ Ti ban ke ti li kpa mpopiin mbamɔm, nima pu le ti n̄mee tibɔr timina tii nimi.

Uwumbɔr ye nwiihn la

⁵ Ti nan n̄un tibɔr timina Yesu chee la, le ki tuk nimi. Tibɔr ngbaan le ye ke Uwumbɔr ye nwiihn la. Mbɔm-ɔɔn mubaa aa bi u chee. ⁶ Ti yaa len ke ti ni Uwumbɔr kpaan kijtiik ki yaa beenin dii mbɔmɔn aasan kan, ti mɔn nnyamɔn la, kaa dii mbamɔn aasan. ⁷ Ti yaa dii nwiihn aasan ke Uwumbɔr aah bi nwiihn ni pu na kan, ti kpaan kijtiik tɔb chee la. Le Uwumbɔr Aajapɔɔn Yesu Kristo aasin finni tipobil ki nyani titunwanbir mɔmɔk.

⁸ Ti yaa len ke taa ye titunwanbirdam kan, ti n̄manni tibaa la; mbamɔn aa bi tisui ni. ⁹ Uwumbɔr n̄ani waah len pu na ki ye mbamɔndaan la. Ti yaa kpiir timi aatunwanbir tuk u kan, u ga di cha pinn timi aatunwanbir, ki finn tipobil, ki nyan tiwan ni kaa n̄an na mɔmɔk. ¹⁰ Ti yaa len ke taa tun titunwanbir kan, ti yin Uwumbɔr unyamɔndaan la. Waabɔr aa bi tisui ni.

Yesu Kristo le ye timi aateter

2 Maabim, maa ban ke ni tun titunwanbir. Nima le cha m̄ n̄mee tibɔr tee tii nimi. Unii mu yaa tun titunwanbir kan, ti kpa uchandatuln Tite Uwumbɔr chee. Uchandatuln ngbaan ye Yesu Kristo la, uma le ye mbamɔndaan. ² U nan si timi aasisiiaan ki di ubaa toor kitork tii Uwumbɔr, timi aatunwanbir pu; naa ye timi baanja aatunwanbir pu, binib bimɔk bi dulnyaa ni na aatunwanbir pu. Uma Yesu pu, le Uwumbɔr ga di cha pinn timi.

³ Ti yaa kii Uwumbɔr aamɔb kan, nima le cha ti bee ke ti nyi u. ⁴ Unii yaa len ke u nyi Uwumbɔr, ki yaa kaa kii waamɔb kan, u ye unyamɔndaan la; mbamɔn aa bi usui ni. ⁵ Unii umɔk kii Uwumbɔr aamɔb na, uma le gee Uwumbɔr mbamɔm. Unii umɔk len ke u kpaan Uwumbɔr chee na, u li bi ke Yesu aah bi pu na. Nima le cha ti bee ke ti kpaan Uwumbɔr chee.

Nkaal ɔɔn

⁷ Maanigeekaab, naa ye nkaal ɔɔn le m̄ n̄mee tii nimi. Ni ye nkaal kpok la. Naah nan piin ki dii Yesu aasan na, ni n̄un nkaal ngbaan, le ki di nan saa din. Nkaal kpok ngbaan le ye tibɔr ti ni n̄un na. ⁸ Tɔ, maah bi n̄mee nkaal mu na ye nkaal ɔɔn la. Yesu nan n̄a nkaal ngbaan aah len pu na. Ni mu n̄ani mu aah len pu na la. Nimina mɔk ke mu ye mbamɔn. Mbɔmɔn bi jer la. Nwiihn bamɔn bi wolni la.

⁹ Unii yaa len ke u bi nwiihn ni ki yaa nan una aabo kan, u beenin bi mbɔmɔn ni la, le ki di nan saa din.

¹⁰ Unii umɔk gee una aabo na bi nwiihn ni la. Tiwan ni ga cha unii lir na aa bi nwiihn ni. ¹¹ Unii umɔk nan una aabo na bi mbɔmɔn ni la, le ki dii mbɔmɔn aasan. Mbɔmɔn ngbaan jɔb unimbil la, nima le waa nyi waah cha nin chee na.

¹² Maabim, Uwumbɔr di cha pinn nimi aatunwanbir Yesu aayimbil pu. Nima pu le m̄ n̄mee tibɔr tee tii nimi.

¹³ Ntetiib, ni nyi Yesu u nan bi n-yoonn mɔmɔk na. Nima pu le m̄ n̄mee tibɔr tee tii nimi. Binachipɔm, ni nyan kinimbɔn ki kaa n̄an na. Nima pu le m̄ n̄mee tibɔr tee tii nimi.

¹⁴ Maabim, ni nyi Tite Uwumbɔr. Nima pu le m̄ n̄mee tibɔr tee tii nimi. Ntetiib, ni nyi Yesu u nan bi n-yoonn mɔmɔk na. Nima pu le m̄ n̄mee tibɔr tee tii nimi. Binachipɔm, ni kpa mɔk, le Uwumbɔr aabɔr bi nisui ni, le ni nyan kinimbɔn ki kaa n̄an na. Nima pu le m̄ n̄mee tibɔr tee tii nimi.

¹⁵ Tɔ, ni taa li gee dulnyaa wee aasan. Ni taa li gee dulnyaa wee ponn ni aawan. Unii yaa gee dulnyaa wee aasan kan, waa gee Tite Uwumbɔr. ¹⁶ Binib aanimbil man tiwan ni kaa n̄an na pu. Binimbil man baah kan tiwan ni na pu. Bi kpa kalmbaani baawan pu. Tiwan nimina mɔmɔk ye dulnyaa wee aasan la, naa ye Tite Uwumbɔr aasan. ¹⁷ Dulnyaa wee ga doo. Tiwan ni binib aanimbil man ni pu na, ni mu ga doo. Unii umɔk n̄ani Uwumbɔr aageehn na ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

Yesu Kristo aadin

¹⁸ Maabim, ni yaa kpee siib kan, kookoo aayoonn ga fuu ni. Ni nan njan ke Yesu aadin ga dan. Dandana wee Yesu aadim fuu ni ki wiir. Nima pu le ti nyi ke ni yaa kpee siib kan, kookoo aayoonn ga fuu ni. ¹⁹ Binib bi ye Kristo aadim na nyan ti chee. Bi mu aa nan ye timi aanib. Bi yaa ba ye timi aanib kan, bi ba ga li beenin bi ti chee. Bi nyan ti chee ke ti bee ke bi ponn ni ubaa aa ye timi aanii.

²⁰ Nimi kan, Yesu u ye chain na tii nimi Waafuur Nyaan. Waafuur Nyaan aah bi nisui ni na, nima le ni mɔmɔk nyi tibɔr ti ye mbamɔn na. ²¹ Naa ye ke naa nyi mbamɔn ngbaan le cha m njeem tibɔr tee tii nimi. Ni nyi mbamɔn, ki mu nyi ke nnyamɔn mubaa aa ye mbamɔn. Nima pu le m njeem tibɔr tee tii nimi.

²² Njma ye unyamɔndaan? Unyamɔndaan ye unii u len ke Yesu aa ye Kristo u gaa timi lii na. Udaan le ye Kristo aadin. U yii Tite Uwumbɔr ni Ujapɔɔn mɔk. ²³ Unii umɔk yii Uwumbɔr Aajapɔɔn na yii Uwumbɔr mu la. Unii umɔk gaa Uwumbɔr Aajapɔɔn na gaa Uwumbɔr mu la.

²⁴ Naah nan piin ki dii Yesu aasan ki di nan saa din na, ni njan waabɔr la. Ni li nyi ki cha tibɔr ngbaan li beenin bi nisui ni. Tibɔr ngbaan yaa beenin bi nisui ni kan, ni ga kpaan Tite Uwumbɔr ni Ujapɔɔn chee la.

²⁵ Waah puu tipuur ke u ga tii timi tiwan ni na, nima le ye limɔfal li kaa kpa ndoon na.

²⁶ M njeem tibɔr tee tii nimi, ke m tuk nimi binib bi ban bi nmann nimi na pu. ²⁷ Nimi le Yesu nan tii Waafuur Nyaan. Waafuur Nyaan ngbaan beenin bi ni ni. Nima pu na, naa ki ban ke unii ubaa mɔk nimi waabɔr. Waafuur Nyaan le mɔk nimi Uwumbɔr aabɔr mɔmɔk. Waafuur Nyaan aah mɔk nimi pu na, ni ye mbamɔn la, naa ye nnyamɔn. Nima pu na, kii man Waafuur Nyaan aah mɔk nimi pu na, ki li kpaan Yesu chee n-yoonn mɔmɔk.

²⁸ Maabim, ni li kpaan Yesu chee n-yoonn mɔmɔk, aan ti li kpa lipobil ki taa san inimɔn u chee bundaln u ga gir ni na. ²⁹ Ni nyi ke Yesu ye mbamɔndaan la. Nima pu le ni bee ke unii umɔk nani ni njan na ye Uwumbɔr aabo.

Uwumbɔr aabim

3 Lik Tite Uwumbɔr aah gee timi sakpen pu na. U yin timi ke waabim. Le ti mu sil ye waabim. Dulnyaa aanib aa nyi Uwumbɔr. Baah kaa nyi Uwumbɔr na, nima pu le baa nyi ti mu. ² Maanigeekaab, dandana wee ti ye Uwumbɔr aabim la. Taa kee nyi taah ga nan li bi pu na. Ti po nyi ke Yesu yaa nan gir ni kan, ti ga kan waah bi pu na. Nima pu le ti mu ga li naahn u. ³ Unii umɔk kpa Yesu pu limakl ngbaan na, u nani ubaa chain la, ke Yesu aah ye chain pu na.

⁴ Unii umɔk tun titunwanbir na, u nani Uwumbɔr aakaal aah kɔ pu na la; ba pu? unii yaa nja Uwumbɔr aakaal aah kɔ pu na kan, nima le ye titunwanbir. ⁵ Ni nyi ke Yesu aah nan dan dulnyaa wee ni na, u dan u nan nyan titunwanbir la. Ni nyi ke uma Yesu aa tun titunwanbir tibaa. ⁶ Unii umɔk bi Yesu ni na aan ki li beenin tun titunwanbir. Unii umɔk beenin tun titunwanbir na aa kan u, ki mu aa nyi u.

⁷ Maabim, taa cha unii ubaa nmann nimi. Unii umɔk nani ni njan na, udaan ye unibamɔn ke Yesu aah ye unibamɔn pu na la. ⁸ Unii umɔk tun titunwanbir n-yoonn mɔmɔk na, u ye kinimbɔn aanii la. Ba pu? kinimbɔn aah nan piin buyoonn na, ki po tun titunwanbir la. Uwumbɔr Aajapɔɔn aah nan dan dulnyaa wee ni na, u nan dan ke u nan nja kinimbɔn aatuln yɔli la.

⁹ Unii umɔk ye Uwumbɔr aabo na, Uwumbɔr aabimbin bi u ni. Nima pu, waan ki li beenin tun titunwanbir. Ute le ye Uwumbɔr. Nima pu, waan nmaa dii titunwanbir aasan. ¹⁰ Unii umɔk kaa nani ni njan na aa ye Uwumbɔr aabo. Unii umɔk kaa gee una aabo na, u mu aa ye Uwumbɔr aabo. Nima le cha ni beer binib bi ye Uwumbɔr aabim na, ni binib bi ye kinimbɔn aabim na.

Ni li gee tɔb

¹¹ Naah nan piin ki dii Yesu aasan ki di nan saa din na, naah njan tibɔr ti na le ye ke, "Cha ti li gee tɔb."

¹² Taa cha ti li bi ke Keenn na. U nan ye kinimbɔn ki kaa njan na aanii la, le ki ku unaal. Ba pu u ku unaal? Uma Keenn aatuln aa nan njan. Unaal ma aatuln nan njan. Nima le nan cha u ku u.

¹³ Nnaabitiib, dulnyaa aanib yaa nan nimi kan, taa cha ni gar nimi man. ¹⁴ Taah gee tinaabitiib na, nima le cha ti bee ke ti nyan nkun ni, ki kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. Unii umɔk kaa gee una aabo na, u beenin bi nkun ni la. ¹⁵ Unii umɔk nan una aabo na, u ye unikur la. Ni nyi ke unikur ubaa aa kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. ¹⁶ Yesu nan sil timi aasisiyyaan ki kpo ti pu. Nima le cha ti bee ngeehm aah ye pu na. Ni njan ke ti mu ga nmaa kpo tinaabitiib pu. ¹⁷ Unii yaa kpa li-wankpal ki yaa kan una aabo bi igiin ni ki yaa kaa san u kinimbaak kan, Uwumbɔr aageehm aa bi usui ni.

¹⁸ Maabim, taa cha ti li gee binib timɔb ni baanja. Nima ye fam la. Cha ti li gee bi mbamɔm, ki li ter bi. ¹⁹ Nima le ga cha ti bee ke ti dii mbamɔn aasan. Nima le ga cha ti li kpa nsuudoon Uwumbɔr chee. ²⁰ Ti yaa dak tisui ni ke timi aabɔr bii kan, cha ti li teer ke Uwumbɔr jer tisui, ki nyi tiwan mɔmɔk. ²¹ Maanigeekaab, ti yaa bee tisui ni ke timi aabɔr aa bii kan, ti kpa lipobil Uwumbɔr chee. ²² Ti kii waamɔb la, ki nani tiwan ni piir usui na.

Nima pu, taah mee u tiwan ni na, u tii timi. ²³ Waah tuk timi ke ti li nani pu na le ye ke: ti gaa Ujapɔɔn Yesu Kristo ki kii, ki li gee tɔb, uma Yesu aah tuk timi pu na. ²⁴ Unii umɔk kii Uwumbɔr aamɔb na, u bi Uwumbɔr ni. Uwumbɔr mu bi u ni. U tii timi Waafuur Nyaan, nima le cha ti bee ke u bi ti ni.

Binib bi ηmanni nimi na aabɔr

4 Maanigeekaab, binib yaa len ke bi kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan kan, ni taa pak bi mɔmɔk. Ni lik baah len pu na, aan ki bee ke ni ye Uwumbɔr Aafuur Nyaan le cha bi len aan naa ye. Binmanηmannim chuun dulnyaa wee ni ki wiir, ki len ke bi ye Uwumbɔr aabɔn-abtiib, kaa ye. ² Ubɔnabr umɔk len ke Yesu Kristo nan kpaln unii ki dan dulnyaa wee ni na, uma le kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan. Nima le ga cha ni bee binib bi kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan na, ni binib bi kaa kpa na. ³ Ubɔnabr umɔk len ke Yesu aa kpaln unii na kan, udaan ngbaan aa kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan. U ye Kristo aadin aabɔnabr la. Ni nan ηun ke Kristo aadin aabɔnabtiib ga dan. Dandana wee, bi fuu ni dulnyaa ni a.

⁴ Maabim, ni ye Uwumbɔr yaab la. Uwumbɔr Aafuur Nyaan mu bi nisui ni na jer kinimbɔnɔ ki bi dulnyaa wee ni na. Nima pu le ni nyanη Yesu aadin aabɔnabtiib ngbaan. ⁵ Bi ye dulnyaa yaab la. Nima pu le bi len dulnyaa aabɔr, le dulnyaa aanib pel baah len pu na. ⁶ Tima kan, ti ye Uwumbɔr yaab la. Unii umɔk nyi Uwumbɔr na pel taah len pu na. Unii umɔk kaa ye Uwumbɔr yoo na aa pel taah len pu na. Nimina le ga cha ti bee binib bi kpa Uwumbɔr Aafuur Nyaan mu ye mbamɔn na, ni binib bi ye Yesu aadin aabɔnabtiib na.

Uwumbɔr ye ngeehm la

⁷ Maanigeekaab, cha ti li gee tɔb. Ba pu? u cha binib gee tɔb na le ye Uwumbɔr. Unii umɔk gee unaabitiib na, u ye Uwumbɔr aabo la, ki nyi Uwumbɔr. ⁸ Uwumbɔr ye ngeehm la. Nima pu na, unii u kaa gee unaabitiib na, waa nyi Uwumbɔr. ⁹ Uwumbɔr nan tun ni Ujapɔnbaal dulnyaa wee ni ke ti nan kan limɔfal li kaa kpa ndoon na u pu. Nimina le mɔk timi ke u gee timi. ¹⁰ Ngeehm aa ye ke timi le gee Uwumbɔr. Ngeehm ye ke Uwumbɔr le gee timi, ki tun ni Ujapɔnɔ dulnyaa ni, u nan sil timi aasisiiaan ki di ubaa toor kitork tii Uwumbɔr, timi aatunwanbir pu. Uma pu, le Uwumbɔr ga di cha pinn timi.

¹¹ Maanigeekaab, Uwumbɔr aah gee timi sakpen kina na, ni ηan ke ti mu li gee tɔb. ¹² Unii ubaa aa kee kan Uwumbɔr. Ti yaa gee tɔb kan, Uwumbɔr bi ti ni la, nima le ti gee tɔb mbamɔm, waah ban pu na.

¹³ Tɔ, u tii timi Waafuur Nyaan. Nima le cha ti bee ke ti bi u ni, u mu bi ti ni. ¹⁴ Tinibil nan kan Uwumbɔr Aajapɔnɔ, le ti jin seeraa ke Ute tun ni u dulnyaa wee ni, ke u nan gaa dulnyaa ni aanib lii. ¹⁵ Unii umɔk len binib aanibil ni ke Yesu le ye Uwumbɔr Aajapɔnɔ na kan, Uwumbɔr bi u ni la, u mu bi Uwumbɔr ni. ¹⁶ Ti nyi Uwumbɔr aah gee timi pu na, ki pak ke u gee timi la.

Uwumbɔr ye ngeehm la. Unii umɔk gee binib n-yoonn mɔmɔk na, u bi Uwumbɔr ni la, Uwumbɔr mu bi u ni. ¹⁷ Ti gee binib mbamɔm ke ti li kpa lipobil bundaln Uwumbɔr ga ji binib tibɔr na. Ba pu? Yesu aah bi

pu na, ti mu bi kina le dulnyaa wee ni. ¹⁸ Unii u gee Uwumbɔr na aa san ijawaan. Unii yaa kpa ngeehm mbamɔm kan, ngeehm ngbaan nyan ijawaan u ni. Unii u san ijawaan na aa gee Uwumbɔr mbamɔm; ijawaan ye falaa la.

¹⁹ Uwumbɔr le nan puen gee timi. Nima pu le ti mu gee u. ²⁰ Unii yaa len ke u gee Uwumbɔr ki yaa nan una aabo kan, u ye unyamɔndaan la. U yaa kaa gee una aabo u unibil waa u na kan, u ga ηa kinye ki li gee Uwumbɔr u unibil aa waa u na? ²¹ Yesu aah nan tuk timi pu na le ye ke: unii u gee Uwumbɔr na, u li gee una aabo mu.

Taah nyanη dulnyaa aabimbin pu na

5 Unii umɔk pak ke Yesu ye Kristo u gaa timi lii na, udaan ngbaan ye Uwumbɔr aabo la. Unii umɔk gee ubo aate na, u ga li gee waabo mu. ² Ti yaa gee Uwumbɔr ki kii waamɔb kan, nima le cha ti nyi ke ti gee waabim. ³ Ti yaa gee Uwumbɔr kan, naatataa le ye ke ti kii waamɔb. Le waamɔb aa kɔk. ⁴ Ba pu? binib bimɔk ye Uwumbɔr aabim na nyanηni dulnyaa aatɔn. Taah gaa Yesu ki kii na, nima le cha ti nyanηni dulnyaa aatɔn. ⁵ Ulau nyanηni dulnyaa aatɔn? Unii umɔk pak ke Yesu ye Uwumbɔr Aajapɔnɔ na, uma le nyanηni dulnyaa aatɔn.

Yesu Kristo aaseeraadam

⁶ Yesu Kristo le ye u nan dan dulnyaa wee ni na, le Jonn muin u nnyun ni. Baah nan ku u na, le waasin nyan. Naa ye ke Jonn muin u nnyun ni baanja la, bi nan ku u ki kpee, le waasin nyan. Uwumbɔr Aafuur Nyaan mɔk timi ke nimina ye mbamɔn la; ba pu? Nfuur Nyaan ye mbamɔndaan la. ⁷ Jonn nan muin Yesu nnyun ni. U nan kpo, le waasin nyan. Nimina le mɔk ke u ye Uwumbɔr Aajapɔnɔ. Nfuur Nyaan ngbaan mu mɔk ke u ye Uwumbɔr Aajapɔnɔ. ⁹ Kina le Uwumbɔr ji seeraa ki mɔk ke Yesu sil ye Ujapɔnɔ. Ti pak binib aaseeraa la. Uwumbɔr aaseeraa jer binib yoo. ¹⁰ Unii umɔk gaa Uwumbɔr Aajapɔnɔ ki kii na, u pak Uwumbɔr aah len pu na. Unii umɔk kaa pak Uwumbɔr aah len pu na, u yin Uwumbɔr unyamɔndaan la; kinye pu? waa pak Uwumbɔr aah len Ujapɔnɔ aabɔr pu na. ¹¹ Uwumbɔr aah len pu na le ye ke u tii timi limɔfal li kaa kpa ndoon na, ke limɔfal ngbaan bi Ujapɔnɔ ni. ¹² Unii umɔk kpa Uwumbɔr Aajapɔnɔ na le kpa limɔfal ngbaan. Unii umɔk kaa kpa Uwumbɔr Aajapɔnɔ na aa kpa limɔfal ngbaan.

Limɔfal li kaa kpa ndoon na

¹³ M ηmee tibɔr tee tii nimi bi gaa Uwumbɔr Aajapɔnɔ ki kii na, ke ni bee ke ni kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na. ¹⁴ Ti kpa lipobil ki mee Uwumbɔr ki bee ke ti yaa mee u tiwan ni ye waageehn na kan, u ηun timi aameel la. ¹⁵ Ti yaa bee ke u ηun timi aameel kan, ti bee ke ti kan taah mee u tiwan ni na la.

¹⁶ Unii yaa kan una aabo tun titunwanbir ti kaan cha u kpo na kan, u ga mee Uwumbor tii u. Le Uwumbor ga tii u limofal. Binib bi tun titunwanbir ti kaan cha bi kpo na, Uwumbor ga tii bi limofal. Le titunwanbir ti cha binib kpo na mu bi. Maa len ke ni li mee Uwumbor tii binib bi tun titunwanbir ngbaan na. ¹⁷ Lituln limok kaa njan na po ye titunwanbir la. Titunwanbir ti kaan cha binib kpo na mu bi.

¹⁸ Ti nyi ke unii umok ye Uwumbor aabo na aa ki tun titunwanbir; ba pu? Uwumbor Aajapokn kii u, le kinimbokn aan nmaa nja u nibaa.

¹⁹ Ti nyi ke ti ye Uwumbor aabim la, ki nyi ke dulnyaa aanib mokok bi kinimbokn aajaal ni la.

²⁰ Ti nyi ke Uwumbor Aajapokn nan dan ki nan tii timi nlan ke ti bee Uwumbor, u ye Uwumbor bamokn na la. Ti bi Ujapokn Yesu Kristo ni, nima le ti bi Uwumbor bamokn mu ni. Uma le ye Uwumbor bamokn, ni limofal li kaa kpa ndoon na daan.

²¹ Maabim, ni nyan nibaa njwaa ni man.

2 JONN

1 Min Jonn u ye uninkpel na le ŋmee tibɔr tee tii nimi Yesu aanib, nimi bi Uwumbɔr nyan bi na. M gee nimi mbamɔn la. Naa ye min baanja le gee nimi. Binib bimɔk nyi mbamɔn na mu gee nimi. ² Mbamɔn pu, le ti gee nimi. Mbamɔn ngbaan bi tisui ni, ki ga li bi ti chee n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

³ Tite Uwumbɔr, ni Yesu Kristo u ye Tite Uwumbɔr Aajapɔn na, ga ter timi, ki san timi kinimbaak, ki tii timi nsuudoon, ki cha ti li dii mbamɔn aasan, ki li gee tɔb.

Mbamɔn ni ngeehm

⁴ M kan ke ni ponn ni bibaa dii mbamɔn aasan, Tite Uwumbɔr aah tuk timi pu na. Le ni ŋa mi mpopiin sakpen. ⁵ Yesu aanib, m gaŋ nimi, cha ti mɔmɔk li gee tɔb man. Maa ŋmee nkaal pɔnɔn tii nimi. Taah nan piin ki dii Yesu aasan na, ti nan ŋun nkaal ngbaan la, le ki di nan saa din. ⁶ Ti yaa gee Uwumbɔr kan, naatataa le ye ke ti li keei waamɔb. Naah nan piin ki dii Yesu aasan na, ni nan ŋun nkaal ngbaan la, le ki di nan saa din. Nkaal ngbaan le ye ke ti li gee tɔb n-yoonn mɔmɔk.

⁷ Biŋmaŋmannim chuun dulnyaa wee ni ki wiir. Bi len ke Yesu Kristo aa nan kpaln unii ki dan dulnyaa wee ni. Bima le ye biŋmaŋmannim ki ye Kristo aadim. ⁸ Li nyi man, taa cha nimi aatuln bee yɔli. M ban ke ni kan naah tun lituln li na aapiin mɔmɔk la.

⁹ Unii umɔk kaa beenin dii Kristo aabɔr, ki di tibɔyayan kpee ti pu na kan, waa gaa Uwumbɔr. Unii umɔk beenin dii Yesu aabɔr na kan, u gaa Tite Uwumbɔr ni Ujapɔn mɔmɔk la. ¹⁰ Unii yaa dan ni chee ki joo ni tibɔr ti kaa ye Kristo aabɔr na kan, ni taa cha u koo ni nido. Hali ni taa doon u. ¹¹ Unii u doon u na kpaln ubakaatɔ le na.

Kookoo aabɔr

¹² M kpa tibɔr sakpen ki ban m tuk nimi; m mu aa ban m ŋmee ti kigbaŋ kee ponn ni. M dak ke m ga mann nimi, ki len ni chee, aan ti li kpa mpopiin mbamɔn.

¹³ Ninaabitiib bi Uwumbɔr lee bi na dooni nimi la.

3 JONN

¹ Min Jonn u ye uninkpel na dooni si, njɔgeehn Gayus. M gee si mbamɔm la.

² Njɔgeehn, m mee Uwumbɔr tii si, ke aa li kpa laafee, ki kani tinyoor, ke saawiin aah kpa tinyoor Uwumbɔr chee pu na. ³ Tinaabitiib bibaa dan do, ki nan tuk mi saah dii mbamɔm pu na. Le ni ɲa mi mpopiin sakpen a. Aa sil dii mbamɔm la. ⁴ M yaa ɲun ke maabim dii mbamɔm kan, ni ɲani mi mpopiin la. Nibaa aa bi ki ɲani mi mpopiin ki jer kina.

⁵ Njɔgeehn, m nyi ke aa ter Yesu aanib bi ye bicham na n-yoonn mɔmɔk; saah kaa nyi bi na mu, aa ter bi la. Saah ɲani kina na, aa ɲani mbamɔm la. ⁶ Bi tuk m ni Yesu aanib bi bi do na saah gee bi pu na. Aa pɔk aabaa, ki li beenin ter bi baasachuln ponn ni. Ter bi Uwumbɔr aah ban pu na. ⁷ Yesu pu, le bi chuun tuk binib waabɔr, kaa gaal tiwan nibaa binib bi kaa dii Yesu aasan na chee. ⁸ Nima pu, ni ɲan ke timi bi dii Yesu aasan na li ter bi. Ti yaa ter bi kan, ti ter bi ke bi tuk binib Yesu aabɔr ti ye mbamɔn na la.

⁹ M nan ɲmee tibɔr tibaa tii Yesu aanib. Le Diotrefes aa gar ti. U ban ke u li ye Yesu aanib aayidaan. ¹⁰ U len tibɔbir ki geei inyamɔn paani timi. Waah ɲa kina na,

waa faar. Tinaabitiib yaa dan kan, waa channi bi tichann. Binib bi ban ke bi chann bi tichann na, u kiir bi, kaa kii, ki ban ke u jenn nyan bi Yesu aanib ponn ni. M yaa fuu ni kan, m ga baa u waah ɲani pu na, aan ti nyan mpaan pu.

¹¹ Njɔgeehn, taa dii unii u kaa ɲan na aataabuu. Li dii unii u ɲan na aataabuu. Unii umɔk ɲani ni ɲan na kan, u ye Uwumbɔr yoo la. Unii umɔk ɲani ni kaa ɲan na kan, waa nyi Uwumbɔr.

¹² Binib mɔmɔk pak Demetrius. Waah dii mbamɔn aasan pu na le mɔk ke u ye unii. Ti mu pak u. Aa bee ke taah len pu na, ti gbii la.

Kookoo aabɔr

¹³ M kpa tibɔr sakpen, ki ban m tuk si. Maa ban m ɲmee ti kigban kee ponn ni. ¹⁴ M dak ke ni yaa kpee si-ib kan, m ga kan si, ki len aa chee.

¹⁵ Uwumbɔr tii si nsuudoon.

Yesu aanib bi bi do na dooni si. Aa doon Yesu aanib bi bi aa chee na mɔmɔk ubaabaa tii timi.

JUUD

¹ Min Juud, u ye Yesu Kristo aatutunn, ni Jems aanaal na le ηmee tibor tee tii nimi bi Uwumbor lee nimi na. U gee nimi, ki joo nimi Yesu Kristo pu la.

² M mee Uwumbor ke u moo san nimi kinimbaak, ki tii nimi nsuudoon, ki cha ni li gee tob mbamom.

Bibiindam aah ηani pu na

³ Maanigeekaab, nnimbil nan man ke m ηmee kigbarη ki tuk nimi Uwumbor aah gaal timi lir pu na aabor tii nimi. M mu aa ηmee kina; ba pu? ni muk mi ke m ηmee kigbarη ki garη nimi ke ni li kookni nibaa ki li joo Uwumbor aabor, ki yii binib bi bii ti na. Uwumbor le nan di tibor ngbaan tii waaninyaam. Ubaa taa kpeln ti.

⁴ Budabu cha m garηni nimi kina na le ye ke binib bibaa nan koo ni nikaasisik ni, ki ηmanni nimi. Baa san Uwumbor. Bi len ke Uwumbor aah di cha pinn timi pu na, ti yaa gor kidagook kan, waan daa titafal. Bi yii Tidindaan Yesu Kristo. Uma baanja le ye Tidindaan. N-yaayoonn na, Uwumbor aabonabtiib nan ηmee ke Uwumbor ga daa bibiindam ngbaan aatafal.

⁵ Ni nyi maah ga tuk nimi pu na momom. Le m ban m teer nimi. Uwumbor nan nyan Israel yaab Ijpt aatiη ni ki gaa bi lii. Le u mu nan ku bi ponn ni binib bi kaa gaa u ki kii na.

⁶ Teer man, Uwumbor aatuuntiib bi nan di cha Uwumbor aah tii bi lituln li na, ki nyan ni bido paacham na aabor. Uwumbor nan buu bi tikululn ti baan ηmaa buur ti na, ki di bi ηa mbomomom mu bi kitiη aataab na ni, ki nan saa nwiin mundaln u ga ji bi tibor ki siin bi ntafadaan na. ⁷ Teer man, Sodom ni Gomora aatim, ni itingbaan na aanib bi nan gor kidagook, ki mu yii bipiib ki ban bijab na aabor. Uwumbor nan daa bitafal, ki di bi ηa mmii mu kaan junn na ni, ni le ye nsurm ki tii titunwanbirdam momom.

⁸ Le bibiindam bi bi nikaasisik ni na aa gar nsurm ngbaan. Bi mu ηani ke binib ngbaan aah nan ηani pu na la. Bi len ke bi darη tidaη ti mok bi ke bi gor kidagook, ki seei Uwumbor aatuuntiib, ki taa kii unii ubaa aamom na. ⁹ Maikel u ye Uwumbor aatuuntiib aaninkpel na aa nan gee ke u sii kinimbom. U ni kinimbom nan kpak kinikpakpak Moses aawon pu, ke ulau ga yoor u. Maikel mu aa gee ke u sii kinimbom ki bii ki. U nan po bui ki ke, "Uwumbor li kae si." ¹⁰ Bibiindam ngbaan ma seei Uwumbor aatuuntiib la, kaa nyi baah bi pu na. Bi ηani bisui aah gee pu na, ke ipeel i kaa dak ilandak na aah ηani pu na. Nima le Uwumbor ga daa bitafal.

¹¹ Tibobir bi bi pu la. Bi yii Uwumbor aamom ke Keenn

aah nan yii pu na. Bi mom binib momom mu kaa ηan na ηimombil pu, ke Balaam aah nan ηa pu na. Bi yii baaninkpiib aamom ke Kora aah nan yii pu na. Uwumbor ga bii bi mu. ¹² Ni yaa kpaan ni ji tijikaar Uwumbor aadiik ni kan, bi sak nikaasisik ni ke tijom aah likr libokul pu pu na; ba pu? bi kpaan ji ni chee, kaa san Uwumbor. Bi ban ke bi kpiin bibaa baanja la. Baa kpa tinyoor. Bi naahn utaal u yun ki bokn ki joo ni libuln kaa nu na la; ki naahn isui i kaa lu ηisubil ki kpo ki kpukr lir na la. ¹³ Bi tun inimom aatuln la, ki naahn nnyusakpem aanyunkpenn ti ηani tipupukr ni tijom nnyun aagbaan na la, ki ki naahn ηijmabil ηi kaa chuun ηaasan ni na. Uwumbor ga di bi ηa mbomomom ni, n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

¹⁴ Tok, Enok, u nan ye Adam aayaabisomom loloob na, nan puun len Uwumbor aah ga ηa bibiindam ngbaan pu na ke, "Li pel man, Uwumbor ni waatuuntiib ηichur kipiik ga dan ¹⁵ ki nan ji binib momom tibor, ki ga bii titunwanbirdam momom; ba pu? bi yii Uwumbor, ki tun titunwanbir waah kaa gee pu na, ki len tibobir u pu."

¹⁶ Bibiindam ngbaan ηulni n-yoonn momom; tiwan nibaa aa mok bi chee. Bi dii tiwan ni kaa ηan na aakpeek, ki len momom pu ki kpa kipupuk, ki pak biwankpadam, ηimombil pu.

Nsurm ni nsakm aabor

¹⁷ Maanigeekaab, teer man Tidindaan Yesu Kristo aakpambalb aah nan tuk nimi pu na, ¹⁸ ke kookoo aayoonn ni, binib ga li bi ki ηani bininyaam mbomom, ki dii tiwan ni kaa ηan na aakpeek, Uwumbor aah kaa gee pu na. ¹⁹ Binib ngbaan yakr Yesu aanib la, ki dii bisui aah gee pu na, kaa kpa Uwumbor Aafuur Nyaan. ²⁰ Maanigeekaab, naah gaa Uwumbor aabor ti ye chain na pu na, ni li moo dii waasan mbamom, ki li mee u Waafuur Nyaan aapom pu, ²¹ ki li ye binib bi Uwumbor ga li gee bi na, ki kii buyoonn Tidindaan Yesu Kristo ga tii timi limomfal li kaa kpa ndoon na, waanimbaasaln pu na.

²² Binib bibaa joo beeni la. San bidam kinimbaak man, ²³ ki ter bibaa mu ke bi ηmar ki nya ntafadaan ni. San bibaa mu kinimbaak man, ki li nan baatunwanbir ti ηa bi tijom na, ki li san ijawaan baatunwanbir taa doo nimi.

Kipak aameel

²⁴ Uwumbɔr u wiin chain na ga li ηmaa joo nimi, ni taa lir, ki ga ηmaa di nimi siin unimbiin ni, le ni ga li kpa mpopiin sakpen, kaan li kpa taani ubaa. ²⁵ Uwum-

ɔr baan baanja le bi. Tidindaan Yesu Kristo pu le u nyan timi ntafadaan ni, ki gaa timi lii. Uwumbɔr le yeh nnyuŋ, ni mpakm, ni mɔkɔm ɔkɔm, ni tiwan ɔkɔm, n-yoonn mu jer na, ni dandana wee, ni n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

TIBOKPIIRKAAN

1 Tibor tee le Uwumbor nan tuk Yesu Kristo ke u nan kpiir tuk waatutum. Ti ye tibor ti ga na woween na la. Le Yesu nan tun waatuun ke u buen waatutunn Jonn chee ki ti tuk u tibor ngbaan. ² Uwumbor ni Yesu Kristo aah tuk Jonn tibor ti, ki mak u tiwan ni na, le u nmee ni makmak kigbarj ponn ni. ³ Unii u karn Uwumbor aabor timina binib aanibil ni na, Uwumbor aanyoor bi u pu. Binib bi njun ki na taah len pu na, Uwumbor aanyoor bi bi mu pu. Ba pu? buyoonn tibor tee ga nan na aa ki daa.

U doon Yesu aanib bi bi ntim mulole ni na

⁴ Min Jonn le nmee kigbarj kee ke m tii Yesu aanib bi bi Asia aatim mulole ni na. Uwumbor u nan bi, ki beenin bi, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ni Waafuur mulole mu bi waaborjal chee na, ni Yesu Kristo, na tinyoor na ni pu, ki tii nimi nsuudoon. Yesu Kristo len mbamok, ki puen fikr nkun ni, ki ye dulnyaa wee ni aaborb aayidaan.

U gee timi la, ki di waasin finn timi, ki nyan timi titunwanbir ni, ki gaa timi lii, ⁶ ki na timi waanaan ni aanib bi ye bitotoorb na, ke ti li tun lituln tii Ute Uwumbor. Uma Yesu le ye uyimbidaan, ki kpa mpokmakmak n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

⁷ Lik, u ga dii ntaalangbam ni ki dan. Binib makmak aanibil ga kan u. Binib bi nan saa u na mu ga kan u. U pu, le njinbol njimok bi dulnyaa wee ni na ga wii. Ni ye mbamok la. Amii.

⁸ Tidindaan Uwumbor, u yeh mpokmakmak, ki nan bi, ki beenin bi, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na le len ke uma le ye Alfa ni Omega, † mpiin ngbaan ni ndoon ngbaan.

Yesu aah kpiir ubaa mak Jonn pu na

⁹ Min Jonn u ye nina aabo na, m ni nimi kpaan ki ji falaa ni suklaa Yesu pu, ki ye waanaan ni aanib. Uwumbor aabor ni Yesu aabonyaan tee pu, le bi nan di mi kaan lidikl li bi yin li ke Patmos na pu. ¹⁰ Tidindaan aakpaakool daal le Uwumbor Aafuur Nyaan nan fir m pu. Le m njun nneel sakpiin len mpuwob ke kakaan na, ¹¹ ki bui mi ke, "Nmee saah ga kan pu na kigbarj ni, ki di kigbarj ngbaan tun Yesu aanib bi bi Asia aatim mulole ni na chee, bi bi Efesus aatij ni, ni Simina aatij ni, ni Pegamum aatij ni, ni Tiataira aatij ni, ni Sadis aatij ni, ni Filadelfia aatij ni, ni Laodisea aatij ni na."

† : Alfa ni Omega aatataa le ye mpiin ni ndoon.

¹² Le m fenn lik ke m bee udaan u len m chee kina na. Maah fenn na, le m kan salmaa aawan ni pu karyaa tiib tɔɔni na tiwan nilole, ¹³ ni unii u naahn Unibok Aabo na, bi bikaasisik ni, ki pee libokul li pii utaafar na, ki buu salmaa aagbapapaln ubij chee. ^{††14} Uyil ni waayikpir piin chain, ke tikokonn na. Unibil wiin ke mmii na. ¹⁵ Utaafar mu wiin ke baah pur tikur ti mmii ni na aah wiin pu na. Uneel mu fuuk ke bunyob sakpem aanyun na. ¹⁶ Le u joo injmabi ilole unangii ni. Kijaak aajuk ki ka njipepel makmak njilee na mu bi umob ni. Unibil wob wiin chain, ke nwiin aah wiin chain pu nwiin pu na. ¹⁷ Maah kan u na, le m lir gbaan unibiin ni ke maah kpo le na. Le u di unangii paan m pu, ki bui mi ke, "Taa san ijawaan. Min le ye mpiin ngbaan ni ndoon ngbaan. ¹⁸ Min le ye umofadaan. M nan kpo, le ki fikr, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ki joo nkun ni kitekpiitij aasaafii tiib. ¹⁹ Nima pu na, nmee saah kan pu na, ki nmee naah bi pu dandana wee na, ki nmee naah ga nan na pu n-yoonn mu choo na na. ²⁰ Saah kan injmabi ilole i unangii ni, ki kan salmaa aawan ni pu karyaa tiib tɔɔni na tiwan nilole na, naatataa le ye ke injmabi ilole ngbaan si maanib bi bi ntim mulole ngbaan ni na aatuuntiib aasisiyyaan. Karyaa tiib aah tɔɔni tiwan ni pu, aan ni ye nilole ngbaan mu si maanib bi bi ntim mulole ngbaan ni na aasisiyyaan.

Efesus aatij aanib aabor

2 "Nmee kigbarj tii maanib bi bi Efesus aatij ni na aatuun ke min Yesu u joo injmabi ilole ngbaan unangii ni, ki chuun salmaa aawan ni pu karyaa tiib tɔɔni na tiwan nilole na aakaasisik ni na le len tibor timina: ² M nyi naah tun lituln linimaln pu na, ki nyi naah kpa limor pu na, ki nyi ke ni yii bibiindam, ke ni lik binib bi njmanni ke bi ye maakpambalb kaa ye na aabimbin aah bi pu na, ki bee ke bi ye binjmanjmannim la. ³ Ni kpa limor la. M pu, le ni ji falaa, kaa bakr. ⁴ Tɔ, m mu galn nimi; ba pu? naa ki gee mi ke naah nan gee mi njan pu na. ⁵ Teer man naah nan bi pu, kaa ki bi kina dandana wee na, ki kpeln nimi aabimbin man, ki ki li njani ke naah nan njani njan pu na. Ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, m ga dan ni chee ki nan chuu nyan nimi aakarya ngbaan, le naan ki li ye maanib. ⁶ Tɔ, ni mu nan Nikolas aanib aah tun pu na. Naah nan baat-uln na, nima le njan; m mu nan baah tun pu na.

†† : Lik Daniel 7.13; 10.5.

pu na. M bee ke ni kpa mpɔɔn siib. Ni joo maabɔr, kaa yii maayimbil. M piir mbisamɔb tii nimi, le ubaa aan ŋmaa piin mu. ⁹ M ga cha kinimbɔrɔn aanib bi mɔn nnyamɔn ke bi ye maanib, kaa ye na, dan ni chee ki nan gbaan kitiŋ ninimbiin ni, ki bee ke m gee nimi la. ¹⁰ Ni kii maabɔr, ki kpa limɔr. Nima pu na, m mu ga li lik nimi, ki nyan nimi falaa u ga pii dulnyaa aanib mɔmɔk ki tɔŋ bi na ni. ¹¹ M ga gir ni mala. Ni li beenin dii maasan mbamɔm ke naah dii pu dandana wee na, ubaa taa leŋ nimi aapiin nsan ni. ¹² Unii umɔk nyan na, m ga ŋa u jatɔk Maawumbɔr Aadichal ni, le u ga li bi nima n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. M ga ŋmee Maawumbɔr aayimbil, ni waatiŋ ki ye Jerusalem ɔɔn ki ga nyan ni u chee paacham na aayimbil u pu. M ga ki ŋmee maayimbipɔkɔn mu u pu.

¹³ “U kpa litafal na kan, u ŋun Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.

Laodisea aatiŋ aanib aabɔr

¹⁴ “Ŋmee kigbaŋ tii maanib bi bi Laodisea aatiŋ ni na aatuun ke min Yesu u ye mbamɔn, ki len ibamɔn, ki ye Uwumbɔr aah nan naan tiwan ni mɔmɔk na aayidaan na, le len tibɔr timina: ¹⁵ M nyi naah tun pu na; naa soon kaa ton mu; m ba ga li gee ke ni li soon, bee ni li ton. ¹⁶ Ni bi ke kinyubɔkɔkɔ ki kaa ton kaa soon mu na la; nima pu le m ga tii nimi mmɔb ni lii. ¹⁷ Ni len ke ni ye biwankpadam ki kan liwangol kaa lann nibaa, kaa tee nyi ke ni kpa kinimbaak, ki ye bigiim, ki ye bijoom, ki si niŋmeen la. ¹⁸ Nima pu na, m sur nimi ke ni daa m chee salmaa u bi di pu mmii ni aan u ŋa chain na, aan ki sil li ye biwankpadam; ki daa m chee tiwanpeenkaan ni piin na ki di peen, aan binib taa ki kan naah si niŋmeen pu na; ki daa m chee linimbil aanyɔk ki di mee ninimbil aan ki likr. ¹⁹ Maah gee binib bimɔk na, m sur bi ki dar bitafal. Nima pu na, cha ninimbil li man aan ni kpeln nimi aabimbin man. ²⁰ Li pel man, m si mbisamɔb chee ki kpaar jaalerj. Unii umɔk ŋun maa-neel ki piir tii mi na, m ga koo ni u chee, ki nan ji u chee tijikaar, u mu ga ji m chee. ²¹ Unii umɔk nyan na, m ga cha u kal m chee maabɔrjal pu, ke m mu aah nan nyan pu ki kal Nte Uwumbɔr chee waabɔrjal pu pu na.

²² “U kpa litafal na kan, u ŋun Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.”

Paacham yaab aah dooni Uwumbɔr pu na

4 Waah len ti doo na, le m kan Uwumbɔr do aabisamɔb piir. Le nneel mu naahn kakaan ki len m chee njan na le len ke, “Dan paacham do, le m ga mɔk si budabu ga sil ŋa n-yoonn mue aapuɔb na.” ² Libuul ngbaan ni le Uwumbɔr Aafuur Nyaan yoor mi buen paacham. Le m ti kan libɔrjal si Uwumbɔr do; ubaa mu ka li pu. ³ U ka li pu na wiin chain ki piin, ki man. Waakpimanja u ye likal na mu lur goln libɔrjal ngbaan. ⁴ Le ŋijal moninko ni ŋinaa mu si gob libɔrjal ngbaan. Bininkpiib moninko ni binaa mu ka ŋijal ngbaan

pu, ki pee tiwanpiln, ki chik salmaa aayikpupur. ⁵ Libɔrjal ngbaan chee moor lak lak ke utaal aah moor pu na, kifuu mu faa ke utaal aah tar pu na. Karyaa bilole mu wiin libɔrjal ngbaan aanimbiin ni, ki ye Uwumbɔr Aafuur mulole la. ⁶ Libɔrjal aanimbiin ni ɔb naahn nnyusakpem, ki wiin chain ke kinimbilik aah wiin pu na.

Le tiwanfuurkaan ninaa mu si gob libɔrjal ngbaan. Tiwanfuurkaan ngbaan aanimbiin ni, ni nipuɔb mu nan ye ŋinimbil ŋmeen la. ⁷ Le nibaa naahn uchinn, nibaa mu naahn unaajabo, nibaa mu aanimbil ɔb naahn unii la, nibaa mu naahn libɔrwiin li laani na. ⁸ Ni mɔmɔk nan kpa ifeen iloloob, ki mu nan kpa ŋinimbil tiwon mɔmɔk pu. Nwiin pu ni kinyeek mɔmɔk, naa fuur; n-yoonn mɔmɔk ni len ke,

“Chain, chain, Tidindaan Uwumbɔr u yeh mpɔɔn mɔmɔk na ye chain la.

U nan bi, ki beenin bi,

ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.”

⁹ Tiwanfuurkaan ninaa ngbaan le len kina, ki di mpakm, ni lisil, ni idoon tii Uwumbɔr u ka libɔrjal pu, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ¹⁰ Tiwanfuurkaan ngbaan aah len kina na, le bininkpiib moninko ni binaa ngbaan gbaan Uwumbɔr u ka libɔrjal pu ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na aanimbiin ni, ki doon u, ki di baasalmaa aayikpupur bil waabɔrjal taab, ki len ke,

¹¹ “Tidindaan Uwumbɔr, si le ŋeer ke ti pak si, ki nyuŋ si,

ki ŋeer aa li kpa mpɔɔn;

ba pu? si le naan tiwan mɔmɔk.

Saageehn pu le aa nan naan tiwan mɔmɔk.

Saageehn pu le ni mɔmɔk bi.”

Kigbaŋ ni Upihbo na

5 Le m kan Uwumbɔr u ka libɔrjal pu na ŋub kigbaŋ unŋangii ni. Kigbaŋ ngbaan nan kpa ŋŋmeen ŋipepel mɔmɔk, ki dab ŋimɔgbin nfum mulole. ² Le m ŋun Uwumbɔr aatuun mpɔɔndaan len mpɔɔn pu ke, “Ŋma ŋeer u dabr kigbaŋ ngbaan ki kpar ki?” ³ Le baa kan unii ubaa paacham, bee kitiŋ, bee kitiŋ aataab, u ga ŋmaa kpar kigbaŋ ngbaan ki lik ki ponn ni na. ⁴ Baah kaa kan unii u ŋeer u kpar kigbaŋ ngbaan ki lik ki ponn ni na, nima pu le m wii pam. ⁵ Le bininkpiib na ponn ni ubaa bui mi ke, “Taa ki wii. Lik, Yesu u ɔɔn ke uchinn, ki ye Juda aanibol ni aanii ubaa, ki ye Ubɔr David aayaabil na le nyan, ki ga ŋmaa dabr kigbaŋ ki bi dab ki nfum mulole na, ki kpar ki.”

⁶ Le m kan Upihbo si libɔrjal, ni tiwanfuurkaan ninaa, ni bininkpiib na aakaasisik ni. Upihbo ngbaan kpa libuel uneen ni ke baah ɔr u le na, ki kpa iyiin ilole ni ŋinimbil ŋilole ŋi ye Uwumbɔr Aafuur mulole mu Uwumbɔr tun ni mu ŋipepel mɔmɔk dulnyaa wee ni na. ⁷ Le Upihbo ngbaan buen Uwumbɔr u ka libɔrjal pu na chee, ki ti gaa kigbaŋ ngbaan unŋangii ni. ⁸ Waah

gaa kigbanj na, le tiwanfourkaan ninaa ngbaan, ni bininkpiib moninko ni binaa ngbaan, nan gbaan unimbiin ni. Bi mɔmɔk gbaa tibar, ki joo salmaa aasambil ɲi gbii tulalee aayon na. Tulalee aayon ngbaan si Uwumbɔr aanib aameel aasisiyyaan. ⁹ Le bi gaa ilahnpɔkɔn ki tii Upihbo ngbaan ke,

“Si le ɲeer aa gaa kigbanj ngbaan ki dabr ki; ba pu? aa nan kpo ki di saasin daa binib tii Uwumbɔr; binib ngbaan nyan ɲitimbol

mɔmɔk aanib bi bi dulnyaa wee ni, ki len iliin imɔk bi dulnyaa wee ni na,

¹⁰ Aa ɲa bi saanaan ni aanib bi ye bitotoorb na, bi ti tun lituln tii timi Aawumbɔr, le bi ga li joo dulnyaa mɔmɔk.”

¹¹ Le m lik ki kan Uwumbɔr aatuuntiib ɲichur ɲichur, kaa ti nyi baakahm. Bi si gob Uwumbɔr aabɔrjal, ni tiwanfourkaan, ni bininkpiib ngbaan. ¹² Le m ɲun bi mɔmɔk len mpɔkɔn pu ke,

“Upihbo u bi nan kɔr u na le ɲeer u kan yiko, ni liwankpal,

ni nlan, ni mpɔkɔn, ni nnyuɲ, ni mpakm, ni idoon.”

¹³ Le m ɲun binib bi bi paacham na, ni binib bi bi kitiɲ na, ni binib bi bi kitiɲ aataab na, ni tiwan nimɔk bi nnyusakpem ni na, ni Uwumbɔr aah naan tiwan nimɔk na mɔmɔk len ke,

“Uwumbɔr u ka libɔrjal pu na, ni Upihbo ngbaan le yeh mpakm, ni lisil, ni nnyuɲ, ni mpɔkɔn, n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.”

¹⁴ Le tiwanfourkaan ninaa ngbaan kii ke “Amii.”

Bininkpiib ngbaan mu nan gbaan Uwumbɔr ni Upihbo ngbaan aanimbiin ni ki doon bi.

Nidab na

6 M kan Upihbo ngbaan chuu dabr kigbanj ki bi nan dab ki nfum mulole pu na nibaa. Le m ɲun tiwanfourkaan ninaa ngbaan ponn ni nibaa len ke utaal aah tar pu na ke, “Dan.” ² Le m lik ki kan utapiin. Unii u dik u pu na joo butɔm. Le bi tii u linyan aayikpupuk u di chiɲ. Le u buen u ti nyan binib, ki sil ti nyan bi.

³ Le Upihbo ngbaan nan ki chuu dabr kigbanj ngbaan aadam leler. Le m ɲun tiwanfourkaan leler len ke, “Dan.” ⁴ Le utaman mu fuu ni. Bi nan tii unii u dik utaman ngbaan pu na kijaak aajuk sakpen, le Uwumbɔr tii u mpɔkɔn ke u cha dulnyaa aanib to butɔb ki ku tɔb.

⁵ Le Upihbo ngbaan ki chuu dabr ndam tatar. Le m ɲun tiwanfourkaan tatar len ke, “Dan.” Le m lik ki kan utanɔn. Unii u dik utanɔn ngbaan pu na nan joo tiwan ni bi joo ɲanɲi tijikaar na unjaal ni. ⁶ Le m ɲun nneel len tiwanfourkaan ninaa ngbaan aakaasisik ni ke, “Tijikaar taa li wiir, taadaak li kɔk. Tɔ, taa bii nkpan ni ɲisubil aawanyukaan.”

⁷ Le Upihbo ngbaan ki chuu dabr ndam nanar. Le m ɲun tiwanfourkaan nanar aaneel len ke, “Dan.” ⁸ Le m lik ki kan utanyɔkɔn. Unii u dik u pu na aayimbil ye Nkun. U bi yin u ke Kitekpitiɲ na mu dii u. Le Uwum-

bɔr tii bi mpɔkɔn ke bi di kijaak aajum, ni nkon, ni iween, ni ipeel ku dulnyaa aanib lipepel nanar wɔb.

⁹ Le Upihbo ngbaan ki chuu dabr ndam ɲmuɲmur. Le m kan binib aawiin kitork aabimbiln taab, Uwumbɔr do. Bi ye binib bi bi nan ku bi na. Bi nan mooni Uwumbɔr aabɔr ki tuk binib Yesu aabɔnyaan. Nima le cha bi ku bi. ¹⁰ Le binib ngbaan aawiin teen mpɔkɔn pu ke, “Tidindaan u ye chain ki ye mbamɔn na, ni ga yunn ki ti saa kinye pu aan aa ga ji dulnyaa aanib bi ku timi na aabɔr ki daa bitafal?” ¹¹ Le Uwumbɔr peen bi mɔmɔk tikparpiin, ki bui bi ke u siin ke binib ku bitutuɲeen aatɔtiib bi mɔmɔk dii Yesu na, ke baah nan ku bi pu na. Bi laa fuur siib ki nan saa n-yoonn ngbaan.

¹² Le m kan Upihbo ngbaan ki chuu dabr ndam loloob. Le kitiɲ denj sakpen. Le nwiin ɔln ke likekeɔln na. Le unjal mann ke nsin na. ¹³ Inj mabi nyan ni paacham ki lir kitiɲ ke kibun aah ker ɲisubil ɲi kaa pui na lir pu na. ¹⁴ Kitaapaak kpab ki buen ke baah kpai kikapeek pu na. Le ɲijoo ni ɲidik mɔmɔk fii foor. ¹⁵ Le dulnyaa aayidam, ni bibɔrb, ni butɔb aajab aayidam, ni biwankpadam, ni bipɔkɔndam, ni binaagbiib mɔmɔk, ni bimalb mɔmɔk bɔr titakpalunn ni, ni ɲitakpasakpiin taab ɲijoo paab, ¹⁶ ki bui ɲijoo ni ɲitakpal ke, “Lir ti pu, ki biin ti pu, aan Uwumbɔr u ka libɔrjal pu na taa li waa timi, Upihbo ngbaan mu aanjuul taa pii timi; ¹⁷ ba pu? baanjuul aawiin sakpiin daal fuu ni a. Njma ga ɲmaa sil?”

Israel aanib ɲichur nkub ni imonko ilee ni ɲinaa na

7 Nimina aapuwɔb le m kan Uwumbɔr aatuuntiib binaa si dulnyaa aapepel mɔmɔk ɲinaa, ki kiir libuln ke li taa ki daa kitiɲ ni, ki taa daa nnyusakpem ni, ki taa daa isui ni. ² Le m kan Uwumbɔr aatuun uken nyan ni liwipuul wɔb ki dan paacham, ki joo ni Uwumbɔr u ye limɔfal daan na aadaan, ki nan teen mpɔkɔn pu, ki tuk Uwumbɔr aatuuntiib binaa bi Uwumbɔr tii bi mpɔkɔn ke bi bii kitiɲ ni nnyusakpem na ke, ³ “Ni taa bii kitiɲ, bee nnyusakpem, bee isui ki li kii buyoonn ti ga nan daan timi Aawumbɔr aatutum aayigbeer pu na.” ⁴ Le m ɲun baah daan binib bi na aakahm. Bi nan ye binib ɲichur nkub ni imonko ilee ni ɲinaa, ki nyan ni Israel aanibol mɔmɔk ni. ⁵ Bi nan daan bi kina la:

Juda aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Rubenn aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Gad aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Aser aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Naftali aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Manase aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Simeonn aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Liifai aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Isakar aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Sebulunn aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Josef aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
Benjaminn aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee.

Kinipaak sakpenj

⁹ Nimina aapuwɔb le m kan kinipaak sakpenj. Ubaa aa ti ki nyi baakahm. Bi nyan njitimbol mɔmɔk aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imɔk bi dulnyaa wee ni na, ki si Uwumbɔr aabɔrjal ni Upihbo ngbaan aanimbiin ni, ki pee tikparpipiin, ki njub tibɔkɔpafar binjal ni, ¹⁰ ki teen mpɔɔn pu ke, "Timi Aawumbɔr u ka libɔrjal pu na, ni Upihbo ngbaan le nan gaa timi lii." ¹¹ Le Uwumbɔr aatuuntiib mɔmɔk si gob Uwumbɔr aabɔrjal, ni bininkpiib, ni tiwanfuurkaan ninaa ngbaan. Le Uwumbɔr aatuuntiib doon njichichik ki di binimbil kpa kitiŋ Uwumbɔr aabɔrjal taab ki dooni u, ¹² ki len ke, "Ni ye mbamɔn, timi Aawumbɔr le yeh mpakm, ni nnyun, ni nlan, ni idoon, ni lisil, ni yiko, ni mpɔɔn n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii."

¹³ Le bininkpiib na ponn ni ubaa baa mi ke, "Binib bi pee tikparpipiin na, bi ye ba aanib? Bi nyan ni la chee?"

¹⁴ Le m bui u ke, "Maaninkpel, si le nyi."

Le u bui mi ke, "Bi ye binib bi nyan falaa sakpiin ni, ki finn baakpar Upihbo ngbaan aasin ni aan ti ŋa ti tipipinn na. ¹⁵ Nima le cha bi si Uwumbɔr aabɔrjal taab. Bi bi waadichal ni, nwiin pu ni kinyeek, ki tun lituln tii u. Uwumbɔr u ka libɔrjal ngbaan pu na ga li bi bi chee, ki biin bi pu. ¹⁶ Nkon aan ki chuu bi, nnyunyuu mu aan ki chuu bi, nwiin mu aan ki see bi, ntoton mu aan ki ŋun bi; ¹⁷ ba pu? Upihbo u bi Uwumbɔr aabɔrjal aakaasik ni na le ga kpiin bi, ki ga mɔk bi uyayak aanyun mu ga tii bi limɔfal na chee. Uwumbɔr ga per binimbil tinyun-yunn mɔmɔk."

Nidab njilole na

8 Le Upihbo ngbaan chuu dabr ndam lolole. Le Uwumbɔr do ŋmin chii chii ki yunn siib. ² Le m kan Uwumbɔr aatuuntiib bilole bi si Uwumbɔr aanimbiin ni na. Le bi tii bi kakaan tiib bilole.

³ Le Uwumbɔr aatuun uken dan nan sil kitork aabimbiln chee, ki njub salmaa aasambil li bi joo tulalee aayon ŋani li ponn ni na. Le bi tii u tulalee aayon sakpen u di kpee Uwumbɔr aanib mɔmɔk aameel pu, ki di ŋa salmaa aabimbiln li bi Uwumbɔr aabɔrjal aanimbiin ni na paab, ki di tii Uwumbɔr. ⁴ Le tulalee aayon ngbaan aabaan, ni Uwumbɔr aanib aameel nyan Uwumbɔr aatuun ngbaan aarjaal ni, ki fii paacham Uwumbɔr aanimbiin ni. ⁵ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan moo mmii mu bi kitork aabimbiln paab na gbiin tulalee aayon aasambil ngbaan, le ki di mee yaa dulnyaa wee ponn ni. Le kifuuk faa, le utaal tar ki moor, le kitiŋ denj.

Kakaan tiib

⁶ Le Uwumbɔr aatuuntiib bilole bi njub kakaan tiib bilole na gor ke bi pii.

⁷ Le Uwumbɔr aatuun njan yoo pii waakakaan. Waah pii waakakaan na, le njitaatakɔpabil, ni mmii, ni nsin ŋmal tɔb ponn ni, ki nyan paacham ki lir ni kitiŋ. Le

mmii gaa kitiŋ ligetatar, ni isui mu ligetatar, ni timo-sɔnn mɔmɔk.

⁸ Le Uwumbɔr aatuun leler mu pii waakakaan. Le bi di tiwan ni naahn lijool li gaal mmii na mee lii nnyusakpem ponn ni. Le nnyun ngbaan ligetatar kpaln nsin. ⁹ Le tiwan nimɔk bi nnyun ligetatar ngbaan ponn ni na kpo. Inji ligetatar mu bii a.

¹⁰ Le Uwumbɔr aatuun tatar mu pii waakakaan. Le liŋmabisakpeln li gaal mmii ke limɔfifil na nyan ni paacham ki lir njimɔk ligetatar ponn ni, ni inyunbun ligetatar ponn ni. ¹¹ Liŋmabil ngbaan aayimbil le ye ke "Ni To." Le laah lir nnyun ni na mu aagetatar kpaln nnyun mu to na. Le binib pam kpo nnyun ngbaan pu; ba pu? mu to la.

¹² Le Uwumbɔr aatuun nanar mu pii waakakaan. Le nwiin ligetatar chuu gii ki bɔln. Uŋmal ligetatar, ni iŋmabi ligetatar mu chuu gii ki bɔln. Le nwiin ligetatar aa wiin. Kinyeek ligetatar mu aa wiin.

¹³ Le m kan libɔrwiin laani paacham, ki ŋun li teen mpɔɔn pu ke, "Uwumbɔr aatuuntiib bitaa bi gur kaa kee pii baakakaan na yaa pii kan, tibɔbir sakpenn ga lir dulnyaa aanib pu."

9 Le Uwumbɔr aatuun ŋmuŋmur mu pii waakakaan. Le m kan liŋmabil li nyan ni paacham ki lir ni kitiŋ na. Le bi tii li libuul li nyoo kaa kpa limɔk na aasaafii. ² Le li chuu lakr libuul ngbaan aajaalenj. Le iŋmanyuu nyan li ponn ni ki fii paacham, ki naahn mmii mu gaal sakpen na aarmanyuu, ki bɔln nwiin timm. ³ Le itoon nyan ni iŋmanyuu ngbaan ponn ni, ki yaa gaa dulnyaa ni. Le Uwumbɔr tii i mpɔɔn ke i li junni binib ke inyoohn aah junni binib pu na, ⁴ le ki tuk i ke i taa ŋmɔ timoor, ki taa ŋmɔ tijikaar, ki taa ŋmɔ isui, i li junni binib bi kaa kpa Uwumbɔr aadaan biyigbeer pu na; ⁵ i taa ku binib ngbaan, i mɔk bi falaa ki ti saa iŋmal iŋmu. Falaa ngbaan wu ke unyoohn aah juu unii kan, ni wu pu na. ⁶ N-yoonn ngbaan, binib ga li ban nkun ke mu ku bi, kaan kan mu. Nkun ga san cha bi.

⁷ Itoon ngbaan naahn itaan i gor ke i to butɔb na. Tiwan ni naahn salmaa aayikpupur na nan bi iyil pu. Inimbil wɔb naahn binib aanimbil wɔb la. ⁸ Yaayikpir mu ti ki naahn bipiib aayikpir la. Yaanyin mu naahn ichinn aanyin la. ⁹ Tiwan nibaa bii ibiŋ pu ki naahn tikur la. Yaafeen kpa kifuuk ke itaan ni tɔroku i san cha i ti to butɔb na aah kpa kifuuk pu na. ¹⁰ Yaajuu mu naahn inyoohn aajuu la. Inyoohnpiin bi yaajuu pu, ki kpa mpɔɔn ke i mɔk binib falaa ki ti saa iŋmal iŋmu. ¹¹ Libuul li kaa kpa limɔk na aatuun le ye yaabɔr. Hiibru † aaliin ponn ni, bi yin u ke Abadonn. Griik aaliin ponn ni, bi yin u ke Apolionn. Naatataa le ye ke "U kulni binib na."

¹² Njan aabɔbir ma jer a. Tibɔbir tilee mu choo.

¹³ Le Uwumbɔr aatuun loloob mu pii waakakaan. Le m ŋun nneel nyan ni salmaa aabimbiln li bi Uwumbɔr aanimbiin ni na aamɔju njinaa chee. ¹⁴ Le nneel ngbaan tuk Uwumbɔr aatuun loloob u joo kakaan na ke, "Chuu gbiln Uwumbɔr aatuuntiib binaa bi bi limɔksakpeln li bi

† : Hiibru aaliin ye Juu yaab aaliin la.

yin li ke Yufrates na chee lii.”¹⁵ Le u chuu gbiln Uwumbor aatuuntiib binaa ngbaan lii. Uwumbor le gor bi, ki siin bi libiln, ni unmal, ni nwiin, ni kikirki ki bi ga di ku binib ligetatar na.¹⁶ Bi nan kpa butob aajab bi dik itaan pu na. Le m njon baakahm aah ye pu na. Bi nan ye butob aajab njichur njichur ikui ilee.¹⁷ Tidarj ponn ni le m nan kan itaan ngbaan ni binib bi dik i pu na. Tikur aawan nibaa bii bibij pu ki man ke mmii na, ki bon ke nsiin na, ki man ke chirbil na. Itaan ngbaan aayil naahn ichinn aayil la. Mmii, ni injmanyuu, ni chirbil nyan ni imoi ni.¹⁸ Tiwan nitaa ngbaan, mmii, ni injmanyuu, ni chirbil ni nan nyan ni itaan ngbaan aamoi ni na le ku linigetatek tatar; ¹⁹ ba pu? itaan ngbaan aapoon le bi yaamoi ni, ni yaajuu ni. Yaajuu ngbaan naahn iwaa le ki kpa njyil ki mok binib falaa.

²⁰ Binib bi gur kaa kpo iween ngbaan pu na aa kpeln baabimbin, kaa di cha baah nani njwaa ni na. Bi beenin dooni tininkpiwanbir, ni njwaa ni bi nan di salmaa, ni tikunabr, ni tikur, ni njitakpal, ni idon naan ni na, njwaa ni kaa waa, ki mu aa njun tibor, ki mu aa njmaa chuun na.²¹ Binib ngbaan beenin ku binib, ki jinjok, ki gor kidagook, ki su kinaayuk, kaa kpeln baabimbin.

Uwumbor aatuun ni kigbarj waatiir na

10 Le m kan Uwumbor aatuun mpokondaan uken nyan ni paacham. U pee kitaalangbarj, le waakpimanja mu lur goln uyil. Unibil wob naahn nwiin la. Utaa mu naahn kimiigaak.² U joo kigbarj waatiir ki kpar na unjaal ni. Le u di utagiil taa nnyusakpem pu, le ki di utaagal mu taa kitiij pu,³ le ki teen mpokoon pu ke uchinn aah tar pu na. Waah teen kina na, le utaal mu teen nfum mulole.⁴ Utaal aah teen nfum mulole na, le m ban m njmee waah len pu na kigbarj ni. Le m njun nneel len Uwumbor do ke, “Taa njmee utaal aah len tibor ti na, ki taa kpiir ti.”

⁵ Uwumbor aatuun u m kan u si nnyusakpem, ni kitiij pu na le yoor unjagii paacham ⁶ ki puu Uwumbor u bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ki nan naan paacham ni tiwan nimok bi ni ponn ni na, ni kitiij ni tiwan nimok bi kitiij pu na, ni nnyusakpem, ni tiwan nimok bi mu ponn ni na, ke Uwumbor aan ki taan.⁷ Buyoonn Uwumbor aatuun lolole ga pii waakakaan na, n-yoonn ngbaan le Uwumbor ga tun waatunyaan li bor na ki doo, waah nan tuk waabonabr bi ye waatutum na ke u ga tun pu na.

⁸ Nneel mu m njun paacham na ki len m chee ki bui mi ke m li cha ti gaa kigbarj ki kpar ki bi Uwumbor aatuun u si nnyusakpem, ni kitiij pu na aanjaal ni na.

⁹ Le m buen Uwumbor aatuun ngbaan chee, le ki ti bui u ke u tii mi kigbarj waatiir ngbaan. Le u bui mi ke, “Gaa ki njm. Ni ga li mok aamob ni ke tisiir na la, ki tee ga li to aaponn ni.”

¹⁰ Le m gaa kigbarj waatiir ngbaan unjaal ni, ki njman ki. Maah njman ki na, le ni mok mmob ni ke tisiir na. Le maah di nab na, ni to mponn ni.¹¹ Le bi bui mi, “See aa ki tuk njitimbol mokmok aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imok bi dulnyaa wee ni na, ni baaborb, tibor ti ga njga bi n-yoonn mu choo na.”

Seeraadam bilee na

11 Le bi tii mi tiwanjakaan ni naahn lidabil na, le nneel bui ke, “Li cha ti njnj Uwumbor Aadiik, ni kitork aabimbiln, ki lik naafok, ki kahn binib bi dooni Uwumbor nima chee na.² Taa njnj kikaakpaak ki bi lipaal na aafok; ba pu? Uwumbor di kikaakpaak ngbaan tii binib bi kaa ye juu yaab na la. Le bi ga bii Uwumbor aatinyaan ki ti saa injmal imonko ilee ni ilee.³ Le m ga tun ni maaseeraadam bilee bi nan moon Uwumbor aabor ki ti saa iwiin lichur ni ikui ilee ni imonko itaa, ki ga li pee tiwanpeenkaan ni saak kuub na.”

⁴ Biseeraadam bilee ngbaan ye nkpan aasui ilee ni karya tiib aah njni tiwan ni pu na bilee bi si dulnyaa Aadindaan aanimbiin ni na.⁵ Unii ubaa yaa ban u njga bi nibaa kan, mmii ga nyan bimoi ni ki ku baadim. Unii ubaa yaa ban u njga bi nibaa kan, see bi ku u kina.⁶ Biseeraadam bilee ngbaan nan kpa mpokoon bi kiir utaal u taa nu buyoonn bi bi mooni Uwumbor aabor na, ki kpa mpokoon ki cha nnyun kpeln nsin, ki kpa mpokoon ki cha falaa aabon mokmok lir dulnyaa wee ni, n-yoonn mumok bi gee na.

⁷ Bi yaa moon Uwumbor aabor doo kan, le upeel u nyan ni kinimbonj chee, libuul li kaa kpa limok na ni na, ga to bi butob ki njnj bi, ki ku bi.⁸ Le njnikpol ngbaan ga li do kitisakpej na aasan ni. Uwumbor yin kitiij ngbaan ke Sodom, ki ki yin ki ke Ijijpt. Bi nan kpa Tidindaan ndokpuinkoo pu nima la.⁹ Le njitimbol mokmok aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imok bi dulnyaa wee ni na, bi ponn ni bibaa ga lik njnikpol ngbaan ki ti saa iwiin itaa ni ligeln, kaan kii ke unii ubaa ti sub bi.

¹⁰ Baakun pu le dulnyaa aanib ga li kpa mpopiin sakpen, ki waa liwaal, ki tii tob ipiin; ba pu? Uwumbor aabonabr bilee bi njga bi falaa na kpo a.¹¹ Iwiin itaa ni ligeln ngbaan aah jer na, le Uwumbor ki tii bi limofal. Le bi fii sil. Le binib bimok kan bi na san ijawaan sakpen.¹² Le njnikpol nj fikr na njun nneel sakpiin nyan ni paacham ki bui bi, “Dan paacham do man.” Le bi koo ntaalangbam ni ki buen paacham. Baadim mu kan baah buen pu na.¹³ N-yoonn ngbaan le kitiij denj pam. Le kitisakpej ngbaan aadir ligeln kipiik lir kitiij. Kitiij aah denj pu na le ni ku binib njichur njilole. Binib bi gur kaa kpo na, ijawaan chuu bi sakpen, le bi nyunj Uwumbor u bi paacham na.

¹⁴ Tibobir leler jer a. Tibobir tatar mu choo mala.

Kakaan tiib bilole na

¹⁵ Le Uwumbor aatuun lolole mu pii waakakaan. Le ineel sakpiin len Uwumbor do ke, "Dulnyaa wee ni aanaan mawak kpaln Tidindaan Uwumbor ni Waabo Kristo † aanaan la. U ga li joo mu n-yoonn mu kaa kpa ndoon na." ¹⁶ Le bininkpiib moninko ni binaa bi ka baaborjal pu, Uwumbor aanimbiin ni na, doon njichichik ki di binimbil kpa kitinj ki dooni Uwumbor, ¹⁷ ki len ke,

"Tidindaan Uwumbor, u yeh mawak mawak,
ki nan bi, ki beenin bi na, ti dooni si;
ba pu? aa di saapok sakpiin ki joo dulnyaa wee.

¹⁸ Njinibol aanib nan gee linjuul, le saanjuul mu fii,
le ni neer aa ji bitekpiib tibor,
ki neer aa di ipiin tii
saabonabtiib bi ye saatutum na,
ni aanib bi mawak pak si na,
bi ye biwaatiib na, ni bi ye bisakpem na,
ki neer aa kulin binib bi ku dulnyaa aanib na."

¹⁹ To, le bi chuu piir Uwumbor aadiik ki bi paacham na. Le m kan Uwumbor aakaal aadaka si waadiik ponn ni. Le utaal moor, le kifujuk faa, le utaal tar, le kitinj den, le utaal nu njataatakabil sakpiin.

Upii na, ni kipeewanbiik na

12 To, le m kan lijinjiir aawan paacham. Upii ubaa nan bi ki pee nwiin. Le njmal mu nan bi utaa aataab. Injmbi kipiik ni ilee mu nan bi uyil pu. U nan kpa lipuul, ² le imalween chuu u, le u wii ki ban u maa ubo.

³ Le m ki kan lijinjiir aawan niken paacham. M nan kan kipeewanbiik sakpen mamaŋ ki kpa njyil njilole ni iyiin kipiik, ki chik ubor aayikpupur tilole na. ⁴ Le kipeewanbiik ngbaan di kijuul kuun foor ni injmbi ligetatar, ki di lii ni kitinj, ki dan nan sil upii u ban u maa ubo na aanimbiin ni ke ki njmawabo.

⁵ Le upii ngbaan ma ubijabo u ga li joo njinibol mawak mawak pu na. Le Uwumbor yoor ubo ngbaan di buen ubaa chee paacham, waaborjal chee. ⁶ Le upii ngbaan san buen nteersakpiin ni, Uwumbor aah toor mpaan nin chee tii u na, ki ti kpiini u nima chee iwiin lichur ni ikui ilee ni imonko itaa.

⁷ To, le bi to butob paacham. Uwumbor aatuuntiib aaninkpel Maikel ni waatuuntiib to kipeewanbiik ngbaan ni waatuuntiib butob, ⁸ le ki nyar bi, ki nyan bi paacham. Baa ki kan mpaan paacham. Kipeewanbiik ngbaan ye kinimbora la. Bi yin ki ke Uwaa u Yunn na, ki ki yin ki ke Defil, †† ki ki yin ki ke Sintana. Kima le njman ni dulnyaa aanib mawak. Bi nyan ki ni kaatuuntiib paacham, ki di lii ni kitinj.

† : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke Uwumbor nyan u ke u gaa binib lii. †† : Defil ni Sintana ye kinimbora aayimbil njiken la.

¹⁰ Le m njun nneel sakpiin len mawak pu paacham ke, "Dandana wee ti kan timi Aawumbor aah kpa mawak pu ki gaa waanib lii ki joo waanaan ni aanib na. Dandana ti kan Kristo u gaa timi lii na aah kpa yiko pu na. Ba pu? u nyan kinimbora paacham. Kinimbora ye unibini u nan si Uwumbor aanimbiin ni ki bii Uwumbor aanib nwiin pu ni kinyeek na la. ¹¹ Upihbo Yesu aasin aapok pu ni waabor aapok pu le bi nyar kinimbora. Bi gee Yesu ki jer baamfal, ki kii ke bi kpo u pu. ¹² Nimi bi bi Uwumbor do na, li kpa mpopiin man; ba pu? kinimbora aa ki kpa mawak. To, tibobir mu ga lir kitinj aanib pu, ni nnyusakpem ni aanib pu; ba pu? kinimbora sunn ni bi chee, ki gee linjuusakpeln; ba pu? ki bee ke kaayoonn aa ki wiir."

¹³ Kipeewanbiik ngbaan aah kan ke bi nyan u paacham ki di lii ni kitinj na, le u san dii upii u ma ubijabo na, ke u chuu u. ¹⁴ Le Uwumbor tii upii ngbaan liborwiin aafeen ilee ke u fii buen nteersakpiin ni, waapaan ni, kipeewanbiik ngbaan taa ki pii u nima chee. Le bi ti kpiini u nima chee ki ti saa njbin njitaa ni ligeln. ¹⁵ Le kipeewanbiik ngbaan tii nnyun sakpem umob ni ke limok na ki lii, ke mu di upii ngbaan puu buen. ¹⁶ Le kitinj ter upii ngbaan, ki waar kimob ki di nnyun mu nyan kipeewanbiik ngbaan aamob ni na nab, le mu aa ki pii upii ngbaan. ¹⁷ Le kipeewanbiik ngbaan gee linjuul sakpen upii ngbaan pu, ki buen ti to waabim biken butob. Waabim le ye binib bi kii Uwumbor aamob ki tuk binib Yesu aabonyaan na. ¹⁸ Le kipeewanbiik ngbaan sil nnyusakpem aagbaan.

Ipeel ilee na

13 Le m kan upeel nyan ni nnyusakpem ponn ni. U nan kpa njyil njilole ni iyiin kipiik, le ki chik ubor aayikpupur waayiin kipiik mawak pu. Le liyimbil li ye lisiibil ki tii Uwumbor na nan bi njyil mawak pu. ² Upeel ngbaan nan naahn unaamuun la. Utaafar kok sakpen. Umob mu naahn uchinn aamob. Kipeewanbiik ngbaan le di waapok, ni waanaan, ni waapok sakpiin tii u. ³ Libuel nan bi uyil libaa pu ki naahn ke laah kpo ki korj le na. Laah korj na, le ni gar dulnyaa aanib mawak pam. Le bi dii u, ⁴ ki gbaan kitinj ki doon kipeewanbiik ngbaan; ba pu? u nan di waapok tii upeel ngbaan. Bi nan gbaan kitinj ki doon upeel ngbaan mu, le ki baa ke, "Njma bi ke upeel wee na? Njma ga njmaa to u butob?"

⁵ U nan kpa nsan ke u li kpa kipupuk ki sii Uwumbor, ki kpa nsan ke u li bi njmal imonko ilee ni ilee. ⁶ Le u waar umob ki sii Uwumbor, ni Uwumbor aayimbil, ni Uwumbor do, ni bimok bi Uwumbor do na, ⁷ ki kpa nsan ke u to Uwumbor aanib butob ki nyar bi. Le Uwumbor tii u tininkpir u li joo njimbol mawak aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imok bi dulnyaa wee ni na. ⁸ Le dulnyaa ni aanib bimok aayimbil aa njmee Uwumbor Aapihbo u bi nan ku u na aamfal aagbarj ni buyoonn Uwumbor aa nan kee naan dulnyaa wee na ga dii upeel ngbaan.

⁹“U kpa litafal na kan, u n̄un. ¹⁰Binib bi Uwumbɔr len ke bi ga chuu bi tinaagbiir na, bima le bi ga chuu bi tinaagbiir. Unii umɔk joo kijaak aajuk ku binib na, kijaak aajuk le ga ku u mu. Nima le cha ni n̄an ke Uwumbɔr aanib li ban limɔr ke bi dii Uwumbɔr mbamɔm.”

¹¹Le m kan upeel leler nyan ni kitiŋ ni. U nan kpa iyin ilee i naahn upihbo aayiin na, le ki len ke kipeewanbiik aah len pu na. ¹²U nan bi n̄an aapeel chee, ki kpa waapɔɔn, ki muk dulnyaa, ni binib bimɔk bi dulnyaa ni na, ke bi li dii n̄an aapeel u nan kpa nkun aabuel li ɔɔn na. ¹³Upeel leler ngbaan nan tun lijnjiir aatun pam, ki cha mmii nyan ni paacham ki sunn ni kitiŋ, binib aanimbil ni, ¹⁴ki n̄mann binib bimɔk bi dulnyaa ni na; ba pu? u nan kpa nsan ke u tun lijnjiir aatun n̄an aapeel aanimbiin ni, ki tuk dulnyaa ni aanib ke bi n̄a liwaal li naahn upeel u nan kpa kijuk aabuel li ɔɔn na. ¹⁵Upeel leler ngbaan nan kpa nsan ke u cha liwaal ngbaan fuur libuln ki len tibɔr, le ki cha bi ku binib bimɔk kaa dii liwaal ngbaan na, ¹⁶ki cha bi daan binib mɔmɔk biŋangji pu, bee biyigbeer pu. U nan cha bi daan biwaatiib, ni bisakpem, ni biwankpadam, ni bigiim, ni binaagbiib, ni bimalb. ¹⁷Kidaan ngbaan le ye upeel ngbaan aayimbil, bee waayimbil aanamba. Unii u kaa kpa kidaan ngbaan na, baa nan cha u daa tiwan nibaa, kaa cha u kooch tiwan nibaa mu.

¹⁸Tibɔr timina ban nlan la. Unii u kpa nlan na ga n̄maa bee upeel ngbaan aanamba aatataa. Ni ye unibɔn aanamba la. Waanamba ye ikui iloob ni imonko itaa ni niloob.

Upihbo na, ni waanib

14 Tɔ, le m kan Upihbo na si Sionn aajool paab. Binib n̄ichur nkub ni imonko ilee ni n̄inaa nan bi u chee, le waayimbil ni Ute Uwumbɔr aayimbil nan n̄mee paa biyigbeer pu. ²Le m n̄un binib gaa ilahn paacham. Ni nan fuuk ke bunyɔb aanyun aah fuuk pu na, ki fuuk ke utaal aah teen mpɔɔn pu pu na, ki naahn binib aah gbaa tibar aan ti wii pu na. ³Binib ngbaan bi Uwumbɔr aabɔrjal, ni tiwanfuurkaan ninaa, ni bininkpiib na aanimbiin ni, ki gaa ilahnɔɔn. Ubaa aan n̄maa bae nlahn ngbaan see binib n̄ichur nkub ni imonko ilee ni n̄inaa bi Uwumbɔr daa bi ki nyan bi dulnyaa wee ni na. ⁴Bima le ye binib bi kaa doon bipiib chee kaa n̄a bibaa tijɔɔ. Baa nyi bipiib. Bima le dii Upihbo ngbaan waah cha nin chee na mɔmɔk. Uwumbɔr nyan bi binib ponn ni ki daa bi, bi li ye u ni Upihbo ngbaan aanib. ⁵Nnyamɔn mubaa aa bi bimɔi ni. Baa kpa taani ubaa.

Uwumbɔr aatuun tiib bitaa na

⁶Le m kan Uwumbɔr aatuun uken laani paacham, ki joo ni tibɔnyaan ti bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ki ti di ti tuk n̄itimbol mɔmɔk aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imɔk bi dulnyaa wee ni na. ⁷Le Uwumbɔr aatuun ngbaan len mpɔɔn pu ke, “Ni li san Uwumbɔr,

ki nyun u man; ba pu? ni n̄eer u ji binib tibɔr. Ni li pak Uwumbɔr u nan naan paacham, ni kitiŋ, ni nnyusakpem, ni nnyun mɔmɔk na.”

⁸Uwumbɔr aatuun leler nan paan ni n̄an yoo na aapuwɔb ki len ke, “Kitsakpen Babilon lir a. Kitiŋ ngbaan le nan cha n̄inibol mɔmɔk aanib nyu ndapɔm gbii. Ndaan ngbaan le ye waadagook aakpeek. Nima le ki lir a.”

⁹Uwumbɔr aatuun tatar nan paan ni uleler na aapuwɔb ki len mpɔɔn pu ke, “Binib bimɔk dii upeel ngbaan, ni liwaal li naahn u na, ki gaa waadaan biyigbeer pu, bee biŋaal pu na, ¹⁰ga nyu ndaan mu ye Uwumbɔr aajuul, le u kpir n̄a kiyikuuk ni, kaa di nnyun kpee mu pu. Nima le mɔk waajuul sakpen, le bi ga li bi waatu-untiib bi bi chain na, ni Upihbo ngbaan aanimbiin ni, ki ga ji falaa sakpen mmii ni chirbil ponn ni. ¹¹In̄manyuu nyan ni mmii ngbaan ni ki fii paacham n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Binib bi dii upeel ngbaan, ni liwaal li naahn u na, ki gaa waadaan ki ye waayimbil na, ga ji falaa mmii ngbaan ponn ni, kaan fuur nwiin pu, kaan fuur kinyeek mu.”

¹²Nima le cha ni n̄an ke Uwumbɔr aanib bi kii waamɔb ki dii Yesu mbamɔm na li kpa limɔr.

¹³Le m n̄un nneel len paacham ke, “N̄mee ke: Bitekpiib bi nan dii Tidindaan na, waanyoor bi bi pu dandana wee ki joo cha.”

Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan kii ke, “Ni ye mbamɔn; ba pu? bi nan tun litunyaan linimaln. Baah kpo na, le bi fuur. Baah tun pu na mu dii bi.”

Dulnyaa aajikaacheel

¹⁴Le m kan n̄taalangbapim. Ubaa ka mu pu ki naahn unii, ki chik salmaa aayikpupuk, ki joo gɔrk u ka na un̄aal ni. ¹⁵Le Uwumbɔr aatuun uken nyan ni Uwumbɔr Aadichal ni, ki len mpɔɔn pu ki tuk u ka n̄taalangbam pu na ke, “Di saagɔrk chee tijikaar; ba pu? ni n̄eer lijikaacheel. Dulnyaa aajikaar biir a.” ¹⁶Le u ka n̄taalangbam pu na di waagɔrk chee dulnyaa aajikaar.

¹⁷Le Uwumbɔr aatuun uken nyan ni Uwumbɔr Aadichal li bi paacham na ni. U mu nan joo gɔrk u ka na.

¹⁸Le Uwumbɔr aatuun uken nyan ni kitork aabimbiln chee. Uma le ye mmii aayidaan. Le u teen mpɔɔn pu ki tuk Uwumbɔr aatuun u joo gɔrk u ka na ke, “Di saagɔrk u ka na ker ndaan aasubil n̄i bi dulnyaa ni na; ba pu? n̄isubil ngbaan pur a.” ¹⁹Le Uwumbɔr aatuun ngbaan di waagɔrk ker dulnyaa aasubil ngbaan, ki di n̄a libu-usakpeln li ponn ni bi n̄maani n̄isubil ki nyani n̄aanyun na. Nima le mɔk Uwumbɔr aah ga bii binib bi kaa dii u na pu na. ²⁰Le bi taa n̄isubil ngbaan pu libu-usakpeln ngbaan ponn ni, kitiŋ aagbaan, ki nyan n̄aanyun. Le nsin nyan libuul ngbaan ni, ki wiir aan utaan yaa sil mu ponn ni kan, u ga n̄maa liin na, ki puu ti saa mal ikui ilee aafɔfɔk aah bi pu na.

Gbelngbeln aafalaa na

15 M nan ki kan lijinjiir aawan niken paacham. Ni nan ye tiwankpaan, le ki gar mi pam. M nan kan Uwumbɔr aatuuntiib bilole bi joo ni falaa bilole na. Falaa ngbaan ga li ye gbelngbeln aafalaa la; ba pu? falaa ngbaan aapuwɔb Uwumbɔr aanjuul ga sɔŋ.

² Le m kan tiwan ni naahn nnyusakpem mu mmii ŋmal mu ponn ni na, le mu wiin chain ke kinimbilik na. Le m kan binib bi nyan, kaa dii upeel ngbaan, ni liwaal li naahn u na, kaa gaa waadaan ki ye waayimbil aanamba na; bi ka nnyusakpem mu wiin chain ke kinimbilik na chee, ki joo tibar ti Uwumbɔr tii bi na, ³ ki gaa ilahn i ye Upihbo ngbaan ni Uwumbɔr aatutunn Moses aalahn na ke,

“Tidindaan Uwumbɔr u yeh mpɔɔn mɔɔmɔɔ na, saatuln ye litukpaan ki gar binib pam.

Saasan ye nsanyaan, ki mu ye nsan bamɔnn. Si le ye Uɔr n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

⁴ Tidindaan, ŋma bi, kaan san si ki nyuŋ si? Si baanja le ye chain.

Njinibol mɔɔmɔɔ ga dan ki nan gbaan aanimbiin ni ki doon si; ba pu? binib mɔɔmɔɔ kan saatunyaan.”

⁵ Nimina aapuwɔb le m kan ke bi nan chuu piir Uwumbɔr Aapepel li bi chain chain na aan li bi waabool ponn ni paacham na, ⁶ le Uwumbɔr aatuuntiib bilole bi joo ni falaa bilole na nyan ni li ponn ni, ki pee ŋjikekepiin ŋi bi chain na, ki buu salmaa aagbapapann bibiŋ pu. ⁷ Le tiwanfuurkaan ninaa ponn ni nibaa di salmaa aasambil ŋilole tii Uwumbɔr aatuuntiib bilole ngbaan. Uwumbɔr u bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na aanjuul aah fii pu na le gbii ŋjisambil ngbaan. ⁸ Le Uwumbɔr aanyuŋ ni waapɔɔn cha inmanyuu gbiin waadichal. Ubaa aa ŋmaa koo lidichal ngbaan ni ki nan saa buyoonn falaa bilole bi Uwumbɔr aatuuntiib bilole joo ni bi na ga pii dulnyaa ni aanib ki doo na.

Uwumbɔr aanjuul aasambil

16 Le m ŋun nneel sakpiin nyan ni Uwumbɔr Aadichal ni, ki tuk Uwumbɔr aatuuntiib bilole ngbaan ke, “Li cha ti di falaa u bi ŋjisambil ŋilole ni na kpir dulnyaa ni; ba pu? Uwumbɔr gee lijuul bi pu.”

² Le Uwumbɔr aatuun ubaa buen ki ti di falaa u bi waasambil ni na kpir dulnyaa ni. Le ni ŋa ibuun i wu sakpen na ki baan binib bi kpa upeel ngbaan aadaan ki dii waawaal na pu.

³ Le Uwumbɔr aatuun leler mu di falaa u bi waasambil ni na kpir nnyusakpem ponn ni. Le nnyusakpem ngbaan aanyun kpaln nsin ke linikpol aasin na. Le tiwan nimɔk bi nnyusakpem ponn ni na kpo.

⁴ Le Uwumbɔr aatuun tatar mu di falaa u bi waasambil ni na kpir ŋimɔk ni, ni inyunbun ni. Le nnyun ngbaan kpaln nsin. ⁵ Le m ŋun Uwumbɔr aatuun u ye nnyun aayidaan na len ke, “Uwumbɔr u ye chain daan,

ki nan bi, ki beenin bi na, saah daa binib ngbaan aatafal kina na, aa ŋa ni ŋan; ⁶ ba pu? bi ku saanib ni saabɔnabtiib ki cha baasin nyan, le aa mu cha baanyun kpaln nsin bi nyu. Bi ŋeer kina la.” ⁷ Le m ŋun nneel nyan ni kitorok aabimbiln ni ki len ke, “Tidindaan Uwumbɔr, u yeh mpɔɔn mɔɔmɔɔ na, ni ye mbamɔn, aa jin binib tibɔr mbamɔm ki ŋa bi naah ŋeer bi pu na.”

⁸ Le Uwumbɔr aatuun nanar mu di falaa u bi waasambil ni na kpir nwiin pu. Le Uwumbɔr cha mu seer binib ke mmii aah seer pu na. ⁹ Le ntoton sakpen seer binib. Le bi sii Uwumbɔr u kpa mpɔɔn ki cha bi ji falaa kina na. Baa kpeln baabimbin, kaa nyuŋ u.

¹⁰ Le Uwumbɔr aatuun ŋmuŋmur mu di falaa u bi waasambil ni na kpir upeel ngbaan aabɔrjal pu. Le waanaan kɔln. Le binib junni bilambil iween pu.

¹¹ Iween ngbaan pu, ni ibuun ngbaan pu, le bi seei Uwumbɔr u bi paacham na, kaa kpeln baabimbin, kaa di cha baatunwanbir.

¹² Le Uwumbɔr aatuun loloob mu di falaa u bi waasambil ni na kpir limɔɔsakupeln li bi yin li ke Yufrates na ni. Le laanyun foor, ki ŋa nsan ki tii bibɔrb bi nyan ni liwipuul wɔb na. ¹³ Le m kan tiyayaar ti naahn titaateeraakpenn na titaa nyan ni kipeewanbiik, ni upeel ngbaan, ni waabɔnabr u ŋmanni binib na aamɔi ni la. ¹⁴ Tiyayaar ngbaan ye kinimbɔn yaan la, le ki tun lijinjiir aatun, ki buen dulnyaa wee ni aabɔrb mɔɔmɔɔ chee, ki ti kuun bi, ke bi to butɔb, Uwumbɔr u yeh mpɔɔn mɔɔmɔɔ na aawiisakpiin daal.

¹⁵ Tiyayaar ngbaan nan kuun bi lipepel libaa wɔb. Hi-ibru † aaliin ponn ni bi yin nima chee ke Amagedonn. Le Yesu bui ke, “Li pel man, m ga dan ke unaayuk aah choo pu na la. Uwumbɔr aanyoor bi binib bi si kii bundaln m ga nan fuu ni na, ki lik baawanpeenkaan ke bi taa chuun biŋmeen, ki taa ji inimɔɔn.”

¹⁷ Le Uwumbɔr aatuun lolole mu di falaa u bi waasambil ni na kpir libuln pu. Le nneel sakpiin nyan ni Uwumbɔr aabɔrjal li bi waadichal ni na, ki len ke, “Ni ŋa doo a.” ¹⁸ Le utaal moor, kifook mu faa, le utaal teen, le kitiŋ deŋ sakpen ki ti nyan. Uwumbɔr aah nan naan binib buyoonn na, kitiŋ aa nan deŋ sakpen ke kaah deŋ n-yoonn ngbaan sakpen pu na. ¹⁹ Le kiti-sakpen ngbaan aadir mɔɔmɔɔ yakr nfum mutaa ki lir kitiŋ. Njinibol mɔɔmɔɔ aatim mu lir kitiŋ a; ba pu? Uwumbɔr aa suln kitisakpen Babilon ngbaan aanib aatunwanbir bɔr, ki tii bi kiyikuuk ki gbii ndaan mu ye waanjuul sakpen na, ki cha bi nyu. ²⁰ Le ŋidik mɔɔmɔɔ muin nnyun ni kaa ki bi, ŋjoo mɔɔmɔɔ mu lir. ²¹ Le utaal nun ŋitaatakpabil sakpiin, ki lir binib pu. Ni mɔɔmɔɔ nan nyuun ke njikaabim bɔtɔ aah nyuun pu na. Le binib sii Uwumbɔr ŋitaatakpabil ngbaan aabɔbir pu; ŋi nan ŋa bi falaa pam.

† : Hiibru aaliin ye Juu yaab aaliin la.

Upiidagookpaan na aabɔr

17 Le Uwumbɔr aatuuntiib bilole bi joo n̄isambil n̄ilole ngbaan na ubaa dan ki nan len m chee ki bui mi ke, “Dan do, aan m nan mɔk si Uwumbɔr aah ga daa upiidagookpaan u bi nnyunkpaan chee na aatafal pu na. ² Dulnyaa aabɔrb gɔr chaa upiidagoor ngbaan chee. Dulnyaa aanib mu gɔr chaa u chee ki nyu waadagoor aadaan ki gbii.”

³ Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan fir m pu, le waatuun ngbaan yoor mi ki di buen nteersakpiin ni. Le m ti kan upii ubaa dik upeel u man na pu. N̄iyimbil n̄i seei Uwumbɔr na nan bi upeel ngbaan aawon mɔkmɔk pu. U nan kpa n̄iyil n̄ilole ni iyiin kipiik. ⁴ Upii ngbaan nan pee tiwanpeenkaan nyaan, nibaa chee man, niken chee mu bɔn ke nsiin na, ki pee nleen mu n̄an ki kpa kidaak na uneen ni. Waawanpeenkaan pu nan ye salmaa ni n̄itakpabinyaan n̄i kpa kidaak na. U nan joo salmaa aasambil un̄aal ni. Tiwan ni kaa n̄an, ki ye waadagook aawan, ki kpa tijɔn na nan gbii waasambil ngbaan ni. ⁵ Liyimbil li aatataa kɔk na nan n̄mee paa uyigbeer pu. Liyimbil ngbaan le ye ke, “Kitisakpeɲ Babilon̄ ki ye bipiidagoob ni bininsum mɔkmɔk aana na.” ⁶ Le m kan upii ngbaan gbii ndaan ki dɔ; ba pu? u nyun Uwumbɔr aanib aasin, ni binib bi kpo Yesu pu na aasin ki gbii.

Maah kan u na, le ni gar mi pam. ⁷ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan baa mi ke, “Ba pu ni gar si? M ga kpiir upii ngbaan aabɔr, ni waah dik upeel u pu na aabɔr aatataa, ki tuk si. ⁸ Upeel u kpa n̄iyil n̄ilole ni iyiin kipiik aan aa kan u na, u nan bi, kaa ki bi. Ni yaa kpee siib kan, u ga nyan ni libuul li nyoo kaa kpa limɔk na ni, ki cha nin chee bi ga kuln u. Le dulnyaa ni aanib bi aayimbil aa n̄mee limɔfal aagbaɲ ni buyoonn Uwumbɔr aa nan kee naan dulnyaa wee na, yaa kan upeel ngbaan kan, ni ga gar bi pam; ba pu? u nan bi, kaa ki bi, ki ga ki gir ni.

⁹ “Unii umɔk kpa nlan na, u dakt lik ki bee nimina aatataa. Upeel ngbaan aayil n̄ilole na n̄an n̄ijoo n̄ilole n̄i upii ngbaan ka n̄i pu na, ki mu n̄an bibɔrb bilole.

¹⁰ Bibɔrb bilole ngbaan ponn ni bin̄mu lir a, ubaa laa bi dandana wee, uken aa kee fuu ni. U yaa nan fuu ni kan, waan ki yunn. ¹¹ Upeel u nan bi, kaa ki bi na le n̄an ubɔr niniin, ki ye bibɔrb bilole ngbaan ponn ni ubaa, ki cha nin chee bi ga kuln u na.

¹² “Saah kan iyiin kipiik i na, i n̄an bibɔrb kipiik bi kaa kee ji nnaan na la. Bi ni upeel ngbaan ga kan bibɔrb aapɔkɔk, ni yunn siib. ¹³ Bibɔrb kipiik ngbaan kpa kimɔbaan, ki di baapɔkɔk ni baayiko tii upeel ngbaan.

¹⁴ Bi ga faa Uwumbɔr Aapihbo butɔb. Le Upihbo ngbaan ga nyan bi; ba pu? u ye dindatiib mɔkmɔk Aadinnaan, ki ye bibɔrb mɔkmɔk Aabɔrkpaan la. Binib bi dii u na le ye waah nyan bi ki yin bi na, le bi si uchaɲ ni.”

¹⁵ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan ki bui mi ke, “Aa kan nnyunkpaan mu upiidagoor ngbaan ka mu chee na. Nnyunkpaan ngbaan n̄an binib la. Bi ye n̄itimbol mɔkmɔk aanib bi bi dulnyaa wee ni, ki len iliin imɔk bi dulnyaa wee ni na. ¹⁶ Saah kan iyiin kipiik i na ni upeel ngbaan ga li nan upiidagoor, ki ga yoor waawan mɔkmɔk ki cha u chuun un̄meen, ki ga ji waawon ki see u mmii; ¹⁷ ba pu? Uwumbɔr le cha bi ban bi n̄a waageehn, ki cha bi kpa kimɔbaan ki di baanaan tii upeel ngbaan u ji ki nan saa buyoonn Uwumbɔr aah len pu na nan n̄a.

¹⁸ “Saah kan upii u na, u ye kitisakpeɲ ki ye dulnyaa ni aabɔrb aayidaan na la.”

Babilon̄ aalirn

18 Nimina aapuɔb, le m ki kan Uwumbɔr aatuun uken nyan ni paacham ki sunn ni, ki kpa mpɔkɔk sakpen, ki wiin chain ki woln dulnyaa wee ni, ² le ki len mpɔkɔk pu ke, “Kitisakpeɲ Babilon̄ lir a. Ki lir kookoo a. Bipɔnib, ni tiyayaar, ni tiwanbir, ni inyoon i bir ki kɔ na baanja le koo nima chee; ³ ba pu? n̄inibol mɔkmɔk nyun ndaan mu ye kitiɲ ngbaan aadagook aakpeek na, le dulnyaa ni aabɔrb gɔr chaa ki chee. Binib bi chuun tiir na nan kan tinyoor sakpen ki pu; ba pu? kaanib nan ban tiwanyaan ki ti nyan.”

⁴ Le m ki n̄un nneel nyan ni paacham ki len ke, “Maanib, nyan ni kitiɲ ngbaan aanib chee, ki taa kpaan tun titunwanbir bi chee, ki taa ji falaa u bi ga ji u na;

⁵ Kitiɲ ngbaan aatunwanbir muun ki wiir ki ti fuu paacham, le Uwumbɔr aa suln kaatunwanbir.”

⁶ U bui ke, “Teen kitiɲ ngbaan kaah nan tii pu na. Teen ki kaah nan tun pu na mfum mulee.

Gbiin kaayikuuk ndaan mu pɔkɔk jer kaah tii biken na mfum mulee.

⁷ Kitiɲ ngbaan nan nyun̄ kibaa ki gaa tiwanyaan ki ti nyan.

Cha ki ji falaa ki li kpa mpombiin ki ti ki saa kina; ba pu? ki len kisui ni ke ki ye ubɔrpii, kaa ye ukpopii, kaan kan mpombiin kpala.

⁸ Nima pu le falaa ga pii kitiɲ ngbaan liwinbaal. Iweenbir, ni mpombiin, ni nkon ga lir ki pu. Le mmii ga gaa kitiɲ ngbaan mɔkmɔk; ba pu? Tidinaan Uwumbɔr u dar kitafal na kpa mpɔkɔk sakpen.”

⁹ Tɔ, dulnyaa aabɔrb bi nan gɔr kitiɲ ngbaan chee ki jin kaawanyaan na yaa kan mmii gaal kitiɲ ngbaan, ki kan in̄manyuu fii paacham kan, bi ga li wii ki kaani.

¹⁰ Kitiɲ ngbaan aafalaa pu bi ga li san ijawaan, ki ga li si dandar, ki len ke, “Kitisakpeɲ Babilon̄ ki nan kpa mpɔkɔk na, tibɔbir bi ki pu. Ntafadaan pii ki liwinbaal.”

¹¹ Le binib bi chuun tiir dulnyaa ni na mu ga wii ki li kpa mpombiin kitiŋ ngbaan pu; ba pu? ubaa aan ki daa baawan. ¹² Ubaa aan ki daa baasalmāa, ni tikunabr, ni ŋitakpabil ŋi ŋan ki kpa kidaak na, ni ileen i kpa kidaak na, ni ŋikekenyaan, ni ŋikeken ŋi bɔn ke nsiin na, ni ŋi man na, ni ŋikpanyaan, ni iluub aanyin aasambil, ni idɔ aasambil ŋi kpa kidaak na, ni tikur aawan, ni ŋitakpanyaan aawan, ¹³ ni tikpin aawan, ni kinimbɔɔpan, ni tulalee, ni nkpanmirkoo, ni tulalee aayon mu bi joo toor kitork na, ni ndaan, ni nkpan, ni boroboro aayon, ni tijikaar, ni inaa, ni ipiih, ni itaan, ni tɔroku tiib, ni binaagbiib, ni binib aamɔfal. ¹⁴ Tijikaar nyaan ti kitiŋ ngbaan aanib aanibil nan man ti pu na, taa ki bi bi chee. Tiwanpeenkaan ni ŋan na ni tiwanyaan mɔmɔk waŋ a. Baan ki kan ni. ¹⁵ Binib bi chuun tiir tiwan nimina kitiŋ ngbaan ponn ni ki kan tinyoor na ga san ijawaan kitiŋ ngbaan aafalaa pu, ki ga li si dandar ki wii, ki kpa mpombiin, ¹⁶ ki len ke, “Tibɔbir bi kitisakpeŋ ngbaan pu la. Kaanib nan pee ŋikekenyaan, ni ŋikeken ŋi bɔn ke nsiin na, ni ŋikeken ŋi man na, ki nan kpa salmaa ni ŋitakpabil ŋi ŋan ki kpa kidaak na, ni ileen i ŋan ki kpa kidaak na. ¹⁷ Liwinbaal le liwankpasakpeln ngbaan mɔmɔk bee yɔli.”

Le biŋɔdam mɔmɔk, ni binib bimɔk koo iŋɔi ni ki chuun na, ni biŋɔjaab mɔmɔk, ni binib bimɔk ji nnyusakpem aatunl ponn ni na, bi mɔmɔk si dandar ¹⁸ ki lik mmii aah gaal kitiŋ ngbaan pu na, le ki tar ke, “Kilatiŋ ki bi ke kitisakpeŋ ngbaan na?” ¹⁹ le ki faa kitanbaak ŋa biyil pu, ki wii ki li kpa mpombiin ki len ke, “Tibɔbir bi kitisakpeŋ ngbaan pu la. Biŋɔdam bimɔk chuun nnyusakpem pu na nan kan tinyoor pam; ba pu? kitiŋ ngbaan aanib nan daa bi chee tiwan ni kpa kidaak na. Liwinbaal le kitiŋ ngbaan mɔmɔk kuln a.”

²⁰ Tɔ, nimi bi bi paacham na, ni Uwumbɔr aanib, ni Yesu aakpambalb, ni Uwumbɔr aabɔnabtiib, ni li kpa mpopiin kitisakpeŋ ngbaan aah kuln pu na pu; ba pu? Uwumbɔr teen ki kaah ŋa nimi bakaa u na, ki daa kitafal.

²¹ Tɔ, le Uwumbɔr aatuun mpɔɔndaan yoor litakpal li naahn kinaak sakpeŋ na, ki di mee lii nnyusakpem ponn ni, le ki bui ke, “Kina le bi ga yoor kitisakpeŋ Babilon ŋi di lii. Kaan ki li bi. ²² Ubaa aan ki li ŋun binib bi gbaa tibar na, ni binib bi gaa ilahn na, ni binib bi pii ŋiwul ni kakaan tiib na pu, kitiŋ ngbaan ponn ni. Ututunn ubaa mu aan ki li bi ki ponn ni. Upii ubaa mu aan ki nan tijikaar ki ponn ni. ²³ Karyaa ubaa mu aan ki li wiin ki ponn ni. Uja ubaa mu aan ki yoor upii ki ponn ni. Upii ubaa mu aan ki mɔn uja ki ponn ni. Binib bi chuun tiir tiwan ki ponn ni na nan ye mpɔɔndam la. Kaanib nan ŋani inyɔk ki ŋmanni ŋinibol mɔmɔk.”

²⁴ Uwumbɔr daa kitiŋ ngbaan aanib aatafal; ba pu? bi ku waanib, ni waabɔnabtiib, ni binib bimɔk kpo u pu na. Baasin bi kitiŋ ngbaan ponn ni.

19 Nimina aapuwb le m ŋun nneel mu naahn kini-paak sakpeŋ na aaneel paacham. Bi len ke, “Haleluya, Tidindaan Uwumbɔr le gaa timi lii. Uma le

yeh nnyun, ni mpakm, ni mpɔɔn. ² U jin binib tibɔr mbamɔm ki ŋa bi naah ŋeer bi pu na. U jin upiida-gookpaan u nan cha dulnyaa ni aanib ɔr kidagook na aabɔr, ki daa utafal; ba pu? u nan ku uma Uwumbɔr aatutum.” ³ Le kinipaak ki bi paacham na ki len ke, “Haleluya. Injmanyuu nyan kitiŋ ngbaan ni ki ga fii paacham n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.” ⁴ Le bininkpiib moninko ni binaa ngbaan, ni tiwanfuurkaan ninaa ngbaan gbaan kitiŋ ki pak Uwumbɔr u ka libɔrjal pu na, ki len ke, “Amii. Haleluya.”

Upihbo ngbaan aajim

⁵ Le nneel nyan ni libɔrjal chee ki len ke, “Nimi bimɔk ye timi Aawumbɔr aatutum ki san u na, biwaatiib ni bipɔɔndam, ni mɔmɔk pak u man.” ⁶ Le m ŋun nneel mu naahn kinipaak sakpeŋ aaneel, ki naahn bunyɔb sakpem aanyun aah fuuk pu na, ki fuuk ke utaal aah tar mpɔɔn pu na, len ke, “Haleluya. Dandana wee Tidindaan Uwumbɔr u kpa mpɔɔn mɔmɔk na le joo tiwan mɔmɔk. ⁷ Cha ti li mɔn ki li kpa mpopiin sakpen ki nyun u; ba pu? ni ŋeer Upihbo ngbaan yoor upuu. † Le upuu gor ubaa. ⁸ Uwumbɔr tii u ŋikekenyaan ŋi bi chain ki wiin na, u di gbab.” Njikekenyaan ngbaan le ye Yesu aanib aatunyaan.

⁹ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui mi ke, “Nmee ke: Binib bi Uwumbɔr yin bi ke bi dan ki nan ji Upihbo ngbaan aabɔndinn aajikaar na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu.” Le Uwumbɔr aatuun ngbaan ki len ke, “Uwumbɔr aabɔr ti ye tibamɔnn na le na.”

¹⁰ Le m gbaan kitiŋ utafar chee, le ki ban ke m pak u. Le u bui ke m taa ŋa kina; ba pu? u mu po ye m ni nnaabitiib bi joo tibɔr ti Yesu kpiir na aatutunjeer la, ke m pak Uwumbɔr baanja.

Tɔ, tibɔr ti Yesu kpiir na le tii waabɔnabtiib mpɔɔn ke bi len.

Unii u dik utapiin pu na

¹¹ Le m kan kitaapaak chuu piir, ki kan utapiin. U dik u pu na aayimbil le ye ke, “Mbamɔndaanyaan.” U yaa ji binib tibɔr kan, u tii bi baabamɔn, ki mu dii nsanyaan ki ti to butɔb. ¹² Unimbil wɔb wiin ke mmiigaal na. Ubɔr aayikpupur ti wiir na bi uyil pu. Waayimbil ŋmee u pu. Ubaa aa nyi liyimbil ngbaan see uma baanja. ¹³ U pee kikipalk ki bi di ki mɔn nsin ni na. Bi yin u ke “Uwumbɔr Aamɔboln.” ¹⁴ Le Uwumbɔr aatuuntiib bi bi paacham na paa upuwɔb, ki dik itapiin pu, ki pee ŋikekepiin ŋi ŋan ki bi chain na. ¹⁵ Le kijaak aajuk ki ka na bi umɔb ni, ke u ti nyan ŋinibol mɔmɔk. U ga di tikur aadabil ki li joo bi mpɔɔn pu, ki ga ŋa bi ke binib aah taar ŋisubil pu libuusakpeln ponn ni ki nyani ŋaanyun pu na, le ki mɔk bi Uwumbɔr Mpɔɔnsakpiindaan aah gee liŋuul pu na. ††¹⁶ Liyimbil nan ŋmee waakpalk pu, utaapaln chee ke, “Bibɔrb mɔmɔk Aabɔrkpaan ni dindatiib mɔmɔk Aadindaan.”

† : Upihbo le ye Yesu. Upuu le ye waanib. †† : Lik Ilahn 2.9.

¹⁷ Le m kan Uwumbor aatuun ubaa si nwiin ni. Le u teen mpok pu ki yin inyoon imok laani paacham na, ke i dan ki nan ji tijikaar sakpenn ti Uwumbor ga tii i na, ¹⁸ ti ye biborb aawon, ni butob aajab aaninkpiib aawon, ni bipokdam aawon, ni itaan aawon, ni binib bi dik i pu na aawon, ni binib mokmok aawon, bi ye binaagbiib ni bi kaa ye binaagbiib na, ni bi ye biwaatiib, ni bi ye bipokdam na aawon la.

¹⁹ Le m kan upeel ngbaan, ni dulnyaa aaborb ni baa-jab mokmok kuun tob chee, bi ti to unii u dik utaan pu na, ni waatuuntiib butob. ²⁰ Le u chuu upeel ngbaan, ni waabonabr u nan tun ljinjiir aatun unimbiin ni ki nmanni binib bi nan gaa upeel ngbaan aadaan ki dii waawaal na. Bi nan chuu upeel ngbaan ni waabonabr ngbaan ki di na chirbil aamii sakpiin ni, bifuub. ²¹ Le unii u dik utaan ngbaan pu na di kijaak aajuk ki bi umok ni na ku baajab ngbaan mokmok. Le inyoon mokmok jin baawon ki ti bab.

Nibin lichur na

20 Le m kan Uwumbor aatuun nyan ni paacham ki njob libuul li nyoo kaa kpa limok na aajaalen aasaafii, ni tikululn sakpenn, unaal ni. ² U nan chuu kipeewanbiik ki ye kinimbora aan bi yin ki ke Uwaa u Yunn na, ki ki yin ki ke Defil, † ki ki yin ki ke Sintana na, le ki di tikululn ngbaan buu ki, ³ ki di ki na libuul ngbaan ni, ki di libiil biin, ki lan, ke ki li bi ni ponn ni njbin lichur, ki taa ki nmanni binib ki ti saa buyoonn njbin lichur ngbaan ga jer na. N-yoonn ngbaan aapuwob, see bi chuu buur ki, ki di ki lii, ni yunn siib.

⁴ Le m kan njborjal, ni binib bi ka nj pu na. Le Uwumbor tii bi nsan ke bi ji binib tior. Bi nan ye binib bi nan kpo Yesu pu na aawiin. Binib nan chuu gii biyil lii; ba pu? bi nan moon tibobamonn ti Yesu nan kpiir na ni Uwumbor aabob. Baa dii upeel ngbaan, bee waawaal, kaa gaa waadaan biyigbeer pu, bee binjaal pu. Bi nan kpa limofal ki jin nnaan Kristo chee njbin lichur. ⁵ Bima le ye binib bi puen fikr nkun ni na. Bitekpiib bi gur na aan ki kan limofal ki nan saa buyoonn njbin lichur ngbaan ga jer na. ⁶ Binib bi puen fikr nkun ni na kpa mpopiin; bi ye Uwumbor aanib la. Baan ki kpo lelee. Bi ga li ye bitotoorb ki tun lituln tii Uwumbor ni Kristo, ki ga ji nnaan u chee njbin lichur.

Kinimbora aalirn

⁷ Njbin lichur ngbaan yaa jer kan, Uwumbor ga cha bi nyan kinimbora kiyondiik ni, ki di ki lii. ⁸ Le ki ga buen ki ti nmann njinibol nj bi dulnyaa wee mokmok ni na, ki ti kuun bi, bi ti to butob. Njinibol ngbaan aayimbil le ye Gog, ni Magog. Bi wiir ke nnyusakpem aatambol aah wiir pu na, ⁹ ki chuun gbii dulnyaa aapepel mokmok ni, ki si gob kiti nj ki Uwumbor gee ki, aan waanib bi nima chee na. Le mmii nyan ni Uwumbor do ki nan wun bi mokmok. ¹⁰ Le Uwumbor chuu kinimbora ki nmann bi na,

† : Defil ni Sintana ye kinimbora aayimbil njken la.

ki di ki na chirbil aamii ni, upeel ngbaan ni waabonabr u nan nmanni binib na aah bi nin chee na. Le bi ga ji falaa, nwiin pu ni kinyeek ki ti saa n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

Kookoo aabojil

¹¹ Le m kan liborjal pipiln sakpeln, ni u ka li pu na. Le kiti nj ni paacham san nyan u chee, kaa ki bi. ¹² Le m kan bitekpiib, bi ye bipokdam ni bi ye biwaatiib na, si liborjal ngbaan aanimbiin ni. Le u kpar tigbann, ki ki kpar kigban kiken, ki ye limofal aagban na, ki jin bitekpiib tior, baabob aah nmee tigbann ngbaan ponn ni pu na, baah nan tun pu na. ¹³ Le bitekpiib mokmok nyan ni kitekpiitin ni, ki si nima; binib bi nan bee nnyusakpem ponn ni na, bi mu nyan ni ki si nima. Le u jin bi mokmok tior baatuln aah ye pu na. ¹⁴ Le u di nkun ni kitekpiitin na mmii sakpiin ponn ni. Mmii ngbaan le ye lelee aakun. ¹⁵ Le bi di binib bimok aayimbil aa nmee limofal aagban ni na na mmii ngbaan ponn ni.

Paacham pok ni kiti nj

21 Le m kan paacham pok, ni kiti nj; njan aapaacham, ni njan aatin na jer a. Nnyusakpem mu aa ki bi. ² Le m kan kiti nj ki bi chain, ki ye Jerusalem pok na, nyan ni Uwumbor chee paacham, ki gor ke ubokdinn u ban u mok tichal na aah gor ubaa pu pu na. ³ Le m njun nneel sakpiin liborjal ngbaan chee len ke, "Lik, Uwumbor do bi binib chee, le u ga li bi bi chee. Bi ga li ye waanib. Uma ubaa ga li bi bi chee ki ga li ye Baawumbor, ⁴ ki ga per bi tinyunyunn mokmok. Nkun aan ki li bi; mpombiin mu aan ki li bi; iwiil mu aan ki li bi; iween mu aan ki li bi; ba pu? tiwankpok mokmok jer a."

⁵ Le Uwumbor u ka liborjal ngbaan pu na len ke, "Lik, m na tiwan mokmok nipokn." Le u mu bui mi ke, "Nmee kina; ba pu? tior timina ye mbamok, ki ga sil na kina."

⁶ Le u ki bui mi ke, "M na tiwan ngbaan mokmok doo. Min le ye Alfa ni Omega, mpiin ni ndoon ngbaan. Unii mokmok nnyunyuu chuu u na, m ga tii u limofal aanyun, le waan pa nibaa. ⁷ Unii mokmok nyan na ga li yeh tiwan mokmok. M ga li ye Waawumbor; u mu ga li ye maabo. ⁸ Le bijawaandam, ni binib bi yii mi na, ni bininsom, ni binikurb, ni bidagoob, ni bibok, ni biwaadam, ni binyamokdam mokmok ga li bi chirbil aamii ni. Nima le ye lelee aakun na."

Jerusalem pok na

⁹ Le Uwumbor aatuuntiib bilole bi joo kookoo aafalaa bilole njambil njilole ponn ni na, bi ponn ni ubaa dan m chee ki nan bui mi ke, "Dan, aan m nan mok si Ubokdinn u ye Upihbo ngbaan aapuu na." ¹⁰ Le Uwumbor Aafuur Nyaan fir m pu, le Uwumbor aatuun ngbaan yoor mi ki di buen lijoosakpeln li fok na paab, le ki ti mok mi Jerusalem aatin ki ye chain na nyan ni Uwumbor chee paacham, ¹¹ ki wiin chain Uwumbor

aanyun pu, ki wiin chain ke lichachatakpal li kpa kidaak aan bi yin li ke Jaspā na aah wiin pu na. ¹² Ligoln sakpeln li fɔk na mann gonn kitiŋ ngbaan, ki kpa ibisamɔi kipiik ni ilee. Uwumbɔr aatuuntiib ponn ni kipiik ni bilee mu si ibisamɔi ngbaan mɔmɔk chee. Israel yaab aanibol kipiik ni ŋilee aayimbil ŋmee ibisamɔi kipiik ni ilee ngbaan mɔk pu. ¹³ Ibisamɔi itaa bi liwipuul wɔb, itaa mu bi ŋŋangan, itaa mu bi ŋŋangii, itaa mu bi liwilir wɔb. ¹⁴ Ligoln ngbaan kpa ŋidinyik kipiik ni ŋilee. Upihbo na aakpambalb kipiik ni bilee aayimbil ŋmee ŋidinyik ngbaan mɔmɔk pu.

¹⁵ Uwumbɔr aatuun u len m chee na joo salmaa aadabil u ti ŋaŋ kitiŋ ngbaan ki lik kaah wiir pu na, ki ŋaŋ ki lik ligoln aabisamɔi aah waa pu na, ki ŋaŋ ki lik ligoln mu aah fɔk pu na. ¹⁶ Kitiŋ ngbaan nan ye likpakpaln la. Njipepel mɔmɔk ŋinaa aah waa pu na ŋak la. Le u di lidabil ngbaan ŋaŋ ki lik kitiŋ ngbaan aah wiir pu na. Le njipepel ŋinaa mɔmɔk ye mal lichur libaa ni ikui iŋmu, ki mu fɔk kina la. ¹⁷ Le u ŋaŋ ki lik ligoln aapepeen. Ni ye ŋitaa ikui ilee ni kipiik ni ŋilooob, binib aah ŋaŋni ŋitaa pu na; le Uwumbɔr aatuun ngbaan ŋaŋ kina. ¹⁸ Bi nan di litakpanyaan li kpa kidaak aan bi yin li ke jaspā na le maa ligoln ngbaan. Kitiŋ ngbaan ye salmaa u bi chain na, ki wiin ke kinimbilik ki bi chain na. ¹⁹ Ligoln ngbaan aadinyik nan ye ŋitakpanyaan ŋi kpa kidaak na mɔmɔk aabɔŋ la.

Njan aatakpal ngbaan nan ye litakpanyaan li bi yin li ke jaspā na,
lileler nan ye litakpanyaan li bi yin li ke safir na,
litatar nan ye litakpanyaan li bi yin li ke agate na,
linanar nan ye litakpanyaan li bi yin li ke emeral na,
liŋmuŋmur nan ye litakpanyaan li bi yin li ke sadoniks na,
liloloob nan ye litakpanyaan li bi yin li ke kaneliann na,
lilolole nan ye litakpanyaan li bi yin li ke krisolate na,
lininiin nan ye litakpanyaan li bi yin li ke beril na,
liwawaer nan ye litakpanyaan li bi yin li ke topas na,
kipiik nan ye litakpanyaan li bi yin li ke kalsedoni na,
kipiik ni libaa nan ye litakpanyaan li bi yin li ke jasinte na,
kipiik ni nilee nan ye litakpanyaan li bi yin li ke ametis na.

²¹ Le ibisamɔi kipiik ni ilee ngbaan nan ye ŋitakpanyaan kipiik ni ŋilee li bi yin li ke peral na; i mɔmɔk nan ye litakpanyaan libaabaa. Kitiŋ ngbaan ponn ni aasan nan ye salmaa u bi chain ki naahn kinimbilik ki bi chain na la.

²² Maa nan kan Uwumbɔr Aadichal kitiŋ ngbaan ponn ni; ba pu? Tidindaan Uwumbɔr u yeh mpɔk mɔmɔk na, ni Upihbo ngbaan bi kitiŋ ngbaan ponn ni, le binib dooni bi. ²³ Kitiŋ ngbaan aa ban nwiin ni uŋmal li wiin ki ponn ni; ba pu? Uwumbɔr aah wiin pu na woln ki ponn ni. Kaakaryaa ye Upihbo ngbaan la.

²⁴ Kaawiin ga woln ŋinibol aanib pu, ke bi chuun. Dulnyaa aabɔrb ga li joo ni baawanyaan ki ponn ni. ²⁵ Kitiŋ

ngbaan aagoln aabisamɔi kipiik ni ilee aan piin nwiin pu. Kinyeek aan li bi nima. ²⁶ Njinibol aanib ga li joo ni baawanyaan ki ponn ni. ²⁷ Tiwan ni kpa tiŋŋ na nibaa aan koo ni ki ponn ni. Binib bi dii ŋiwaa na ponn ni ubaa aan koo ni. Binib bi mɔln inyamɔn na ponn ni ubaa mu aan koo ni. Binib bi aayimbil ŋmee Upihbo ngbaan aamɔfal aagbaŋ ni na baanja le ga koo ni.

22 Uwumbɔr aatuun ngbaan nan mɔk mi limɔal li ye limɔal aanyun ki wiin chain na. Mu nyan ni Uwumbɔr ni Upihbo ngbaan aabɔrjal chee, ki puu dii kitiŋ ngbaan aasan aakaasisik ni. ² Le limɔal aasui si limɔal ngbaan aapepel mɔmɔk ŋilee pu, le ki lu ŋsubil libiln ponn ni nfum kipiik ni mulee, uŋmal uŋmal ponn ni. Isui ngbaan aafar le tii ŋinibol mɔk laafee. ³ Tiwan ni Uwumbɔr kɔ na nibaa aan li bi kitiŋ ngbaan ni.

Uwumbɔr ni Upihbo ngbaan aabɔrjal ga li bi ki ponn ni; le waatutum ga tun lituln tii u, ⁴ ki ga kan unimbil wɔb. Waayimbil ga li bi biyigbeer pu. ⁵ Kinyeek aan ki li bi. Baan li ban karyaa, kaan li ban nwiin; ba pu? Tidindaan Uwumbɔr le ga li wiin bi pu. Bi ga li ye bibɔrb ki cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

Yesu aah ga nan gir ni pu na

⁶ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui mi ke, "Tibɔr ngbaan ye mbamɔn ki ga sil ŋa. Tidindaan Uwumbɔr u di Waafuur Nyaan tii waabɔnabtiib na tun ni waatuun u nan mɔk waatutum tiwan ni ga ŋa mala na."

⁷ Tɔ, Yesu len ke, "Li pel man, m ga gir ni mala. Binib bi kii kigbaŋ kee aabɔr ti tuk timi tiwan ni ga ŋa na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu."

⁸ Min Jɔnn le ŋun ki kan tiwan nimina. Maah ŋun ki kan ni mɔmɔk doo na, le m gbaan kitiŋ, Uwumbɔr aatuun u mɔk mi tiwan ngbaan na aanimbiiin ni, ki ban ke m pak u. ⁹ Le u bui mi ke, "Taa ŋa kina. Pak Uwumbɔr baanja. M mu ye saatutuŋeer ubaa la, ni Uwumbɔr aabɔnabtiib bi ye aanaabitiib na aatutuŋeer la, ni binib bi kii kigbaŋ kee aabɔr na aatutuŋeer la." ¹⁰ Le u ki bui mi ke, "Kigbaŋ kee aabɔr ti tuk timi tibɔr ti ga ŋa na, taa joo ti aabaa; ba pu? naan yunn, ti ga ŋa. ¹¹ Unii umɔk tun lituln li kaa ŋan na, u li beenin tun kina. Unii umɔk tun tiŋŋ aatuln na, u li beenin tun kina. Unii umɔk tun lituln li ŋan na, u li beenin tun kina. Unii umɔk bi chain na, u li beenin bi chain."

¹² Yesu len ke, "Li pel man, m ga gir ni mala, ki ga li joo ni ipiin ki nan tii unii mɔmɔk ipiin waatuln aah ŋeer pu na. ¹³ Min le ye Alfa ni Omega, njan yoo ni gbelngbeln yoo, mpiin ngbaan ni ndoon ngbaan."

¹⁴ Tɔ, binib bi finn baawanpeenkaan ki ŋa ni chain na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu. Bi ga li kpa nsan ke bi moo limɔfal aasubil, ki dii kitiŋ ngbaan aabisamɔi ni ki koo ni. ¹⁵ Le tiniwanbir, ni bibɔkb, ni bidagoob, ni binikurb, ni biwaadam, ni binyamɔndam, ni binmanŋmannim ma kan, baan koo ni kitiŋ ngbaan ni.

¹⁶ “Min Yesu tun ni maatuun u nan tuk nimi tibƆr tee, ni ti tuk maanib. M ye UbƆr David aayaabil, ki ye liŋma-bil naanyuun li wiin chain na.”

¹⁷ UwumbƆr Aafuur Nyaan ni Yesu aanib bui ke, “Dan.”

Unii umƆk ŋun na, u mu bui ke, “Dan.”

Unii umƆk nnyunyuu chuu u na, u mu dan. Unii umƆk ban na, u mu dan ki nan nyu limƆfal aanyun, ki taa pa nibaa.

Kookoo aabƆr

¹⁸ M sur unii umƆk ŋun kigbanj kee aabƆr ti tuk timi tiwan ni ga ŋa na, unii ubaa yaa di tibƆr tiken kpee tibƆr ngbaan pu kan, UwumbƆr ga di falaa u ŋmee kigbanj

kee ponn ni na kpee u. ¹⁹ Unii ubaa yaa bar kigbanj kee aabƆr ti tuk timi tiwan ni ga ŋa na kan, UwumbƆr aan cha u moo limƆfal aasubil, kaan cha u koo ni kitinj ki bi chain na ponn ni, tiwanyaan ni bi ŋmee kigbanj kee ponn ni na.

²⁰ Yesu u tuk timi tibƆr tee na bui ke, “Een, m ga gir ni mala.”

MbamƆn, Ndindaan Yesu, dan.

²¹ Tidindaan Yesu ŋa tinyoor ŋa waanib mƆmƆk pu. Amii.